

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

LEGENDS
OF THE
TALMUD

PENN STATE UNIVERSITY LIBRARIES

A000060816078

1102 1411 215

אגדת שין יעקב

מאת הנזון החכם הכלול הרב ר' יעקב בר' שלמה נ' חביב וצ"ל

מחורש לאשלאת על ידי

הרב שמואל צבי גליק

חלק ראשון

EN JACOB

AGADA OF THE BABYLONIAN TALMUD

BY RABBI JACOB IBN CHABIB

REVISED AND TRANSLATED INTO ENGLISH

BY

RABBI S. H. GLICK

VOLUME I

COPYRIGHT 1916 BY RABBI S. H. GLICK
PRINTED IN U. S. A.

TABLE OF ABBREVIATIONS :

Chr.	Chronicles
Dan.	Daniel
Deu.	Deuteronomy
Ecc.	Ecclesiastes
Est.	Esther
Ex.	Exodus
Eze.	Ezekiel
Gen.	Genesis
Hab.	Habakkuk
Hag.	Haggai
Hos.	Hosea
Is.	Isaiah
Jer.	Jeremiah
Josh.	Joshua
Judg.	Judges
Lam.	Lamentations
Lev.	Leviticus
Mal.	Malachi
Neh.	Nehemiah
Num.	Numbers
Ob.	Obadiah
Pr.	Proverbs
Ps.	Psalms
Sam.	Samuel
Zeph.	Zephaniah
Zech.	Zechariah
R.	Rabbi or Rab
b.	ben or bar
Ib.	Ibid
Fol.	(referring to the page of the Talmud) Folio

Printed in the United States of America

Editor's Preface.

In placing before the public the first volume of the translation of the Agada of the Babylonian Talmud, a brief explanation of the purpose of this work will not be amiss.

There can be no doubt that the Talmud has been the most important factor in Jewish life. Time and again, it has proven to be the fountain of life to the Jewish nation during its entire exile, so that it is impossible to think of Israel, without thinking of the Talmud. Its influence was wrought and exercised upon both young and old; to the former, it was a spring wherewith to quench their mental thirst, and to the latter, a source of consolation and historical pride.

Observation of the Jew in our free country, in so far as religion and Jewish education are concerned and more especially among the youth, leads to the conclusion that the lack of religion is, in great measure, due to ignorance. The main source of education, the Talmud, has remained a sealed book to them, and therefore, as the years advance, religion declines and is forgotten. In order, therefore, to render some service to Israel and render accessible an important part of the Talmud in both the original Hebrew and English, the author has attempted this work.

The translation treats with the part of Agada only, and has practically no relation to the Halacha (Law). The Talmud consists of two parts: the Halacha, which treats of all the laws concerning Jewish life, in every form and respect; the second part, which treats of narrations, ethics, sociology, astronomy, and medicine, under the name Agada or as it is commonly known "The Homiletics of the Talmud", and among Jews, this portion is called En Jacob. In choosing the part of Agada, the advice of our sages has been followed who say, "He who wishes to become acquainted with his Creator, let him study the Agada." Special pains were taken to translate in such a way that the reader, in due time, should be able to assimilate some parts in the original Hebrew; as for example, every word added in the translation, which has no equivalent in Hebrew, has been placed in brackets, so that the reader may distinguish the direct translation from the necessary explanatory words.

To translate the latter is difficult. First, because this part has not as yet been translated into English in its entirety ; in fact, the Mesichta (treatise) "Berachoth" has never before been attempted even by those who did translate some portions of the Talmud. Secondly, because none of those who have rendered translations heretofore, did so under the spiritual influence of an Orthodox Rabbi, who considers the Talmud not only secondary to the Bible but believes, as a Jew should, that the Talmud was given unto Moses orally on Mount Sinai together with the Bible ; as the Talmud states (Volume I, page 12).

In addition to the Introduction, which has been translated from the original Hebrew by the son of Maimonides, it is noteworthy to call the attention of the esteemed reader to the fact that the Tanaim and Amoraim, the composers of the entire Talmud, lived under the most trying conditions, and under a strict censorship ready to oppress and punish rigorously the slightest criticism ; and for these reasons, some of the sayings and teachings of our sages, in certain portions of the Agada, under the cover of allegory, refer and allude to either their own condition, or to their oppressors, the Romans.

As an illustration, let the reader consider the following (Ib. 2) : regarding the Division of the Night ; this surely was intended to describe the sorrowful condition of Israel in exile as is explained in the note therein. Thus will be understood the manner in which the Talmud deals with the heathens of its age. It is not necessary to enumerate here all the persecutions which prevailed during the Talmudic period, for the details of such persecutions may be found in Jewish history.

Wherever the reader shall come to a subject which he thinks is dealt with severity, or whenever he finds a subject which he cannot entirely comprehend, let him not forget for a moment the suffering of the Jewish people, subject to persecution and destruction for no other crime but that they studied and adhered to the teachings of their Torah and the tenets of their religion. It is sufficient but to mention the inhuman and brutal persecution of the scholar Rabbi Akiba and his colleagues (Ib. 94) and that of Rabbi Simon b. Jochai (Ib. 136).

There is no doubt that whoever will read this translation carefully will find in it an expression of the highest standard of humanity ; he will find that thousands of years ago Israel performed its charitable, social and philanthropical duties by reason of God's commandment and was therefore bound to such duties even more so than the civilization

of the twentieth century. The reader will find that the character of the Talmudists was pure and noble, as beffited such great scholars, and thus he may be prompted to follow their teachings ; this, by the way, is the only desire of the Author, for the Talmud says (Aboth 1, 17.) "Not the learning but the deed is the chief thing."

As long as Israel will study the Torah, it will endure and flourish and survive all persecutions ; it will weather all storms and remain the same model for all the world untill its influence will penetrate through the dense curtain of darkness which envelopes to some degree modern civilization ; then the universe shall, without prejudice, acknowledge Israel and its Torah as the true banner and Godly pillar of light.

In conclusion I must acknowledge myself deeply indebted to Messrs. S. C. Sugarman and A. M. Sugarman, my brothers-in-law respectively, and to my nephew A. L. Geilich, for their valuable assistance cordially rendered in the preparation of this work. Also to the Rev. Dr. B. Revel, for many of his beneficent suggestions. Credit is also acknowledged to those who aided financially, whose valuable assistance was an important factor in making this work possible.

THE AUTHOR.

New York, Elul, 5676.

INTRODUCTION TO THE AGADA

By Abraham, son of Moses Maimonides,

Translated from the Hebrew.

I. Let it be known that the greater part of whatever is found in the Talmud or in the other books of the sages, blessed be their memories ! as the Midrash (Biblical exposition) is entirely concealed from us ; and even they who wrote commentaries upon the Talmud, never made an attempt to fathom its meaning. And my father, my teacher, blessed be his memory ! contemplated writing an explanatory commentary, as he mentions in his "Commentary on the Mishnah", but refrained from doing so. And Moses was afraid to approach it, as he says in the beginning of his Hamore 1). Nevertheless, after my father's death, I devoted considerable energy to make some explanations regarding this subject, and I did not withdraw from this step because, after all my study, I came to the conclusion that it is of great importance. My explanation shall, however, merely serve to call the attention of thy heart and thy thought so that thou shalt open thine eyes and comprehend the manner in which the sages spoke in their so-called Medrashim. From my words, shalt thou be able to determine what are the real meanings of their words, and I shall be thy prophet while thou shalt be my spokesman. Thus, thou wilt cause thy soul to refrain from mocking at, or denying the truth of the words of the sages ; and, on the other hand, to refrain from thinking that the miracles which happened to the sages are as important as either that of the dividing of the Red Sea (Exodus 14, 22.) which happened to Moses and Israel, who went forth from Egypt, or the miracle caused by Elisha and Elija when the Jordan was divided for them (II Kings 2, 14). Such a presumption arises because you may take the so-called Derash literally from the facts as stated ; but there is sufficient evidence to indicate that there are many stories and Derashoth in which hidden meanings are found besides the plain interpretation patent to every one. And how much more can we understand that from what my father, my teacher, blessed be his memory, has revealed in his book ! I intend to explain this to thee more plainly

1) A book of philosophy by Moses Maimonides, called Hamore (The Guide..

and to show thee the subjects together with their illustrations according to their respective parts as I shall soon divide them for thee in this chapter. First of all, however, I must begin with a preamble.

II. Know that it is your duty to understand that whoever propounds a certain theory or idea and expects that theory or idea to be accepted merely out of respect for the author without proving its truth and reasonableness pursues a wrong method prohibited by both the Torah and human intelligence. From the standpoint of intelligence, such a method is worthless for it would cause one to minimize the importance of those things which, after scrupulous observation and proofs, ought to be believed, and from the point of view of the Torah — because it inclines from the true path and from the straight, levelled road. The Lord, praised be He ! said : **Thou shalt not respect the poor person, nor honor the great person ; ... righteousness shalt thou judge, etc.** (Lev. 19, 15). And it also says, **Ye shall not respect a person in judgment** (Deu. 1. 17). And there is no difference between him who accents an idea without any evidence as to its integrity, and him who believes a person's statement simply because he respects the latter and therefore contends that his idea is undoubtedly true since it emanates from a great man like Heiman, Kalkal or Darda 2). For all this gives no evidence as to the merits of the subject in question and is therefore forbidden. According to this preamble, then, we are not in duty bound to defend the opinions of the sages of the Talmud, concerning medicine, physics and astrology, as right in every respect simply because we know the sages to be great men with a full knowledge of all things regarding the Torah, in its various details. Although it is true that in so far as knowledge of our Torah is concerned, we must believe the sages arrived at the highest stage of knowledge, as it is said (Deu. 17, 11.) **In accordance with the instructions which they may instruct thee, etc.,** still it is not necessarily so concerning any other branch of knowledge. Thou canst see that even the sages themselves say very often of things which cannot be proved by discussions and arguments, " I swear, that even had Joshua b. Nun said it, I would not obey him." This means that I would not believe him although he was a prophet — since he cannot prove the reason for such a thing in accordance with the rules of the Talmudical construction. The following evidence will be sufficient proof for it and none will venture to dispute

2) See 1 Kings 5, 1, in reference to these names.

it. Since we find that the sages themselves had said, concerning medical knowledge that the opinion of such and such a Rabbi did not prove to be true, as for instance, The eagle-stone (Sabbath fol. 66b), or other things mentioned. We infer from this that they did not arrive at the true ultimate conclusion of everything outside of the Torah.

III. However, thou shalt take note that this rule has some exceptions and therefore, what the sages — blessed be their memories ! said, "When thou art hungry, eat ; if thou art thirsty, drink ; if thy dish is ripe, pour it out while it is hot," is undoubtedly true, because that theory is the main key to human health ; it has been proved by many physicians as well as by physical tests, that a man should not eat untill he is hungry, nor should he drink untill he is thirsty ; and when he feels the need of relieving himself, he ought not to delay such action.

IV. And on the other hand, it would be wrong to argue thus : Aristotle, the father of all great philosophers, although he proved by indisputable facts, the supernatural existence of the Creator, praised be He ! as well as other things which are true ; nevertheless, since he approved the wrong theory that the world exists from time immemorial, or that the Creator, praiser be He ! knows not every detail, etc., therefore, we must declare him wrong even in his correct theories, contending that because he is wrong in one thing, he must therefore, be wrong in the other. This must not be so, but we, as well as all wise and thoughtful men, must consider and ponder with all possible care, and then decide each thing upon its own merits ; to preserve that which deserves preservation and to destroy that which deserves destruction ; and to refrain from deciding such things that cannot be decided either way, irrespective of who says it. Just as we notice that our sages, blessed be their memories ! say : "If it be a tradition then we must accept it ; but as to its inference, we have a refutation." In a like manner, concerning those laws which they were unable to decide either way, they said Teiku, meaning the question remains unsolved. Similarly, we find that when they discovered that the opinion they held was wrong they retracted it frankly declaring a certain Rabbi changed his words. "The academy of Hillel retracted their earlier decision and decided in accordance with the academy of Shammal". Furthermore, we find them so addicted to the truth that

they say (Erubim fol. 16, 104) 8) Raba empowered an interpreter to say in his name : "The words which I have said in your presence were a gross mistake." Such are the countless events which cannot be understood except through undisputed evidence, as my father, my teacher, blessed be his memory ! said in explaining the same ; and this can easily be understood by anyone who does not depend upon his own way of explaining the thing.

V. And after this preamble, I crave the help of the Almighty that I may comprehend the truth, and I shall proceed. The different parts of the Derashoth or interpretations which are found to be the utterance of the sages, blessed be their memories, whether in the Talmud or in any other book, may be grouped into five parts or classes.

VI. The first part treats of such Derashoth or interpretations as contain naught else but their literal meanings. Although this part needs no illustration, yet I shall give thee one to be sure of your grasping its full meaning. It is like the one mentioned in Berachoth (Vol. I, 65) It is forbidden for a man to fill his mouth with laughter in this world ; for it is said (Ps. 126, 2), Then (when Messiah will come) shall our mouths be filled with laughter and our tongues with singing, etc.

VII. The second part treats of such Derashoth or interpretations of passages, as contain both a figurative and a literal meaning. As it was intended, because of frequent use, that the meaning should be unrevealed, they therefore constructed it in such a way that the literal meaning should represent just the opposite of its unrevealed and real meaning, as most of them have already been explained in the Hamore (III, 43.) as well as in the "Commentary on the Mishnah." An example may be supplied from the Talmud Ta'anith (Fol. 31) : "In the future, the Holy One, praised be He ! will take a dance for the righteous in the garden of Eden placing Himself in the centre, and every one will point at Him with his finger and say, (Is. 59, 9) 'Behold, this is our God ; we have waited for him ; we will be glad and rejoice in His salvation.' " The simplicity of this Derash will, of course, prevent every religious and thoughtful man from believing in it literally ; the real object which R. Elazar aimed at, is that the reward of the righteous in the world to come will be in their obtaining from the Holy One, praised be He ! such things as were impossible of attainment

8) See also Berachoth 36, Sabbath 69

in this world. This is the highest and best reward ; he likens the reward, therefore, to a dance — and the individual joy, to the pointing with their fingers at the Holy One, praised be he ! and thus he describes the whole situation in a brief manner. From this shalt thou form an opinion upon all other similar things.

VIII. The third part treats of such Derashoth as contain none other but their simple meanings — the plain and simple meaning is, however, so difficult that most do not understand it ; and if one does understand it, the arrangement of the essay is constructed so peculiarly that it often lacks, or is entirely without order, and in many instances, the reader will find a confusion of different objects or terms of words used therein which resemble the foregoing part and whose hidden meanings may even exceed the foregoing one. Therefore, it is urgent not to be hasty in determining its meaning lest one will err and thus be led astray from the right course. An example of this part is that of the Talmud (Vol. I, 11) : "Always shall a man provoke the Yetzer Tob (good inclination) against the Yetzer Ra'a (evil inclination), as it is said (Ps. 4, 5.) Tremble, and sin not. If he overcome it then it is well, but if not, then he should read the Sh'm'a ; 4) if he overcome it, it is well, but if not, then he should remind himself of the day of death, as it is said, And be still Selah (Ib.)." Now, although it has none other than its simple meaning, it is nevertheless difficult to comprehend this interpretation because of a lack of understanding of the terms "good" and "evil" inclinations, as well as of the causes which are mentioned. I shall, therefore, explain it at length, so that thou shalt be able to compare all others belonging to this part with this particular one. Thus I say, The word, Yargiz (provoke) means to rule ; Yetzer Tob, means the wisdom of the man and Yetzer Ra'a means the passions and lust of the human body or something of that sort. And the real meaning of that statement is that a man should endeavor to rule by his intellect and knowledge over the physical lust and passions of the body ; and this he must always bear in mind. If this is sufficient to suppress his passions, it is well ; but if not, then let him add to the mere thinking, the action of his mouth, uttering certain passages which may cause the passion to subside by occupying his attentions with other things, and therefore read the Sh'm'a. This particular chapter has been selected for two reasons ; first because

4) Hear O Israe the Lord our God is one God (Deu. 6, 4).

or the similarity of the two words, **Beshachbecha** (when thou liest down) mentioned in the **Sh'm'a** and **Mishkabcha** (thy bed) mentioned in the quoted verse of Psalms. This rule is known in the Talmud as the rule of analogy. The second and more convincing reason is that in the **Sh'm'a** great stress is laid upon obedience to the **Yetzer Tob**, the so-called good inclination, the purpose thereof being to believe in everlasting and supremacy of God, to love Him, to serve Him, to believe in His reward and punishment, and the duty of subduing the so-called evil inclination while saying, **Ye seek not after your heart and your eyes, etc.**, (Num. 15 30) and strengthening the so-called good inclination while saying, **And be holy unto your God** (Ib. 15, 40.). What is stated later: If he overcome him, it is well, etc. means that if the passion will continue to overpower the wisdom and will fail to be subdued after all these remedies, let him mention the day of death through which he will subdue him, for the mere fact of mentioning the end of all human things, is sufficient cause to break down the pride of the so-called evil inclination as Akabia b. Mahalalel said: "If thou wilt look upon these three things, thou wilt not approach any sin, etc." (Aboth 3, 5.).

IX. The fourth part contains explanations of certain passages in a poetical style; but their intention was not that every one should believe that this is the meaning of that passage, God forbid to think that, and this is meant what the sages, blessed be their memory! said: "The plain meaning of the passage is a thing in itself." An example of this part can be found in the Talmud (Taanith fol. 9a) where R. Jochanan said: "What is meant by the passage (Deu. 14, 22.) **Asser Te'asser**, Thou shalt truly tithe? This is to mean: Thou shalt give tithes in order that thou mayest become rich," 5) as it is also explained there what is meant by **Ad-beili-Dai**? Raba b. Chama, in the name of Rab said: "Untill your lips will wear out saying enough." And think not like those who do not grasp the real truth that every simple **Derash** or so-called allegorical explanation of the passage uttered by the sages, was handed over by tradition, like the principal parts of the Torah, because the fact is otherwise; that the explanation of such passages which do not involve either a dogma of a religious principle or any law of the Torah, has no traditional bearing, but was explained by the authors, merely according to their own knowledge and feeling. And many of

Asser means "tithes," Osher, "rich." Both are spelled alike.

them are used merely as figures of speech in a poetical style, or are explained in that poetical form. Thus I have no doubt that when R. Joshua said (Zebachim fol. 116.) regarding the sentence (Ex. 18, 1.) *And Jethro heard. What did he hear ? R. Joshua said, "the war of Amalek."* 6) This is merely an opinion, not a tradition and his bringing of evidence to support his opinion proves that it is so, for in a tradition we need no evidence ; furthermore, the fact that all other sages differ with him on this explanation proves this also. The same can be said regarding the explanation of (Ex. 15, 22.) *And Moses caused Israel to depart from the Red Sea, i. e., He caused them to do so by talking unto them with soft words.* And instances like this thou wilt find not clear in the Talmud in numerous places, where they are constructed in a poetical form. Only a fool or an ignorant person will dispute this. They are constructed in different styles because each author has his own taste and, as with other poets, each wrote after his own fashion.

X. The fifth part treats of such Derashoth or allegorical explanations as contain exaggeration like the one of (Pessachim fol. 62.) Mar Zutra said : "Between Azel and Azel, 7) there are four hundred camel-loads of critical researches due to the presence of numerous contradictions." The first Azel is at the beginning of the verse and the second is at the end, *And Azel had six sons, and these are their names, Azrikam, and Bacheru, and Ishmael, and She'aryah, and Obdiah, and Chanan, all these were the sons of Azel.* Even if we say, as some others explain it, that this refers to the Azel of the next verst, it still must be taken as an exaggeration ; for if in the whole book, there would not be four hundred camel-loads of Derash explanation, how then could there be that many in two passages only ? It must be, therefore, as others say, an exaggeration. And this part will become small after it will be subdivided into more parts as I shall do, for exaggerations are employed in parts of stories, and stories are to be divided into four respective parts. The first part consists of true stories told for the purpose of deciding a question of law as to a precedent, like the one : (Succah fol. 3) concerning him who is sitting with his head and the greater part of his body within the Succah but with his table in the house. The academy of Shammai said it is not proper and the academy of Hillel said it is proper. The school

6) Ex. 17, 8-14.

7) Two passages in Chronicles 8.

of Hillel appealed to the School of Shammai saying : "Did it not happen that the elders of Shammai's school and the elders of Hillel's school once visited R. Jachonan b. Haturani and they found him sitting with his head and the greater part of his body within the Succah but his table was within the house and they said nothing to him ? Hence we have a precedent that makes it proper ?" To which the school of Shammai answered : "You cannot establish a precedent from this incident, because they did say to him, 'If thou hast always been accustomed to do so, then thou hast never fulfilled the commandment of Succah.' " The same can be found in the treatise of Kethuboth and in many other places.

XI. Secondly, for the purpose of drawing a moral as the one (Vol. I, 122) "Always shall a man be as humble and calm as Hillel and not so pedantic as Sammai. It happened once that a man laid a wager with another, etc., " and Hillel did not become angry. The moral that we may draw from this is that every man should try to imitate the character of Hillel and not become pedantic or angry even when provoked ; for this is the best and most praiseworthy indication of character. Many similar stories referring to this can be found in the Talmud.

XII. Thirdly, in order to derive a religious principal as the one (Taanith fol. 31.) It happened once that Choni, the Ma'agel, was requested to pray for rain. He drew a circle around him and said "Sovereign of the Universe, Thy children have turned unto me, etc." This story shows the stability of the firmly established faith that the Lord listens unto the voice of His righteous servants and answers them when they are in distress, as it is said (Deu. 4. 7.) For what great nation is there that hath gods so nigh unto it, as is the Lord our God at all times that we call upon Him ? And it is also said through the prophets (Is. 58, 9.) Then shalt thou call and the Lord will answer, and also (Ps. 91, 15.) When he calleth upon Me, I will answer him. A similar story is also told (Taanith fol 19) of Nakdimon b. Gurion.

XIII. Fourthly, to call attention to a miracle or some wonderful incident, as the one (Yoma fol. 83.) concerning the story of R. Meier, R. Juda and R. Jose, who were travelling on the road when R. Meier guessed right regarding the honesty of the inn-keeper after he examined the name and its meaning. The same can be found (Megillah fol. 16.) R. Juda the Prince of the Exile sent to R. Oshia, a thigh cut from one of his best calves, and a jar full of wine. Whereupon

the latter answered him, Thou hast fulfilled the commandment of sending gifts to the needy. (Esther 9, 22.) Thereupon R. Juda sent him the whole of the calf with three jars of wine. The latter in return sent him a message saying, "Rabbi, thou hast fulfilled the custom And of sending portions one to another." (Esther 9, 22). Other similar incidents are recorded in the Talmud in great numbers, especially in the treatise of Gittin. After glancing over the opinions expressed by many on the fourth class of stories, it seems that every one belongs to one of the former three groups, but when you consider them and analyze them thoroughly thou wilt find they belong to a separate group ; hence I placed them in a fourth division.

XIV. The second part of the stories consists of such stories as did not actually occur but were seen in dreams ; they speak of them as real stories, because they believed that no thoughtful man would ever mistake them for real facts ; as the one (Vol. I, 24.) We are taught (in a Baraitha) R. Ishmael said : "Once upon entering the holy of holies, to prepare incense, I noticed etc.," and many other similar stories. And the same is true regarding certain stories in which are mentioned the visions of the prophets, how God spoke to them, and also the stories of demons. The thoughtless observer who, for the sake of believing, thinks that these things occurred exactly as stated though the facts are contrary to common sense, in doing so, is both foolish and ignorant of the laws of nature. For all the stories of miracles, told by the sages, blessed be their memories, are stated in language similar to that employed by the prophet, who told in plain language whatever they saw in their visions, just as my father, my teacher, blessed be his memory ! explained it in "The Guide."

XV. The third part consists of stories which actually occurred, but were exaggerated in the belief that no thoughtful man would mistake their meaning. And the sages admitted using such a style, as they say (Tamid fol. 29.) "The Torah spoke in exaggerated language, the prophets spoke in exaggerated language, and the sages spoke in exaggerated language ; the Torah — for it is said (Deu. 1, 28.) The cities are great and fortified up to heaven ; the prophets — for it is said (I King 1.) So that the earth was rent at their noise. The sages— when they speak of the heap of ashes on the altar ; what the Mishnah says (Ib.) in regard to the vine which stood at the entrance of the Temple, and what they say concerning the curtain which separated the holy of holies from the Hechal." These are but three instances in

the Mishnah, but in the Gemara, they are numberless. An illustration of this may be found (Megilia fol. 7b) : "Raba and R. Zeira were banqueting together ; during the banquet Rabba stood up and slaughtered R. Zeira. He craved to God for mercy and R. Zeira returned to life." The meaning of this is that Rabba beat R. Zeira and wounded him so severely that the latter was at the point of death ; he uses the term "slaughtered him" because it was severe, or it might have been at the throat. And the word Achaye (made him return to life) means he became well. The word is frequently used for that meaning. 8) Many similar stories are found in the Talmud.

XVI. The fourth part consists of stories which actually occurred ; but they are told in parable form so that not every one is able to understand them, unless he understands the real interpretation of such language. In some instances even an ignorant person will soon recognize that the facts are exaggerated, but he will take in literally, for the reason that he lacks a knowledge of the natural philosophy required to explain it. An illustration of this can be found in Succah. I have no desire to dwell at length upon this particular subject.

XVII. Thou shalt not wonder at the fact that the sages, blessed be their memories ! in their researches, use the parable and riddle word-style, and not plain, ordinary language ; this is due to the fact that they themselves explain certain passages of the Prophets in that style. See Berachoth, on the passage in which the sages explained it in parable style although the prophets stated it in simple language as if there were no other meaning to it. Here I wish to emphasize however that I do not mean that those passages have any other meaning than that which the sages explained. If the style of the parable is applied to the words of the prophets, how much more then should this style be applied to the words of the sages which cannot be understood in any other way ? And concerning this, my father, my teacher, blessed be his memory ! has long ago called attention to this particular fact in his "Commentary on the Mishnah."

XVIII. And we found a place in Talmud where it is openly admitted that the sages spoke parable style and that their words should not always be taken literally (Erubin fol. 63) "A disciple of R. Eliezer decided a lawful question in the latter's presence. R. Eliezer said to his wife, Ema Shalom, 'I wonder if he will live through this year ?' And he died during that year. 'Art thou a prophet ?' his wife asked

8) See II Kings 20, 7 and Isaiah 38, that the word is used for "becoming well."

him. The disciple's name and his father's name," continued the Talmud, "were purposely mentioned, that we should not construe it as a parable, but as a true fact." From this is clear that in many instances, their words were not taken literally, but in parable form. Put this proof in thy heart and let thine eyes watch it, for it is a wonderful thing as well as important evidence. This was called to my attention by one of my wise disciples and this last part of the narration is very much like the second part, treating of the Derash or allegorial explanations (mentioned above). They are both important parts, containing great and wonderful events which could not be revealed to every one, and they have therefore spoken in parable style. Finally thou shalt know that there is one thing which thou must always remember which will be of great help to thee in determining the exact meaning of the story—namely, that many stories contain a mixture of all these parts, of true stories, of parable, of dreams, etc. And if thou wilt attempt to explain the whole in any particular form, either in plain form or in any other way, thou wilt come to naught, an example of which can be found in Chagiga and in many other parts of the Talmud, only I cannot dwell upon it in detail because I am not allowed to go too deeply into the revelation of such secrets. And I trust that the explanations I have offered, will be sufficient for every thoughtful man; and that henceforth it will be easy for every one to determine the exact part to which every Derash belongs. And through this, he will avoid spreading evil reports like the Karaites and the fools did upon the words of the sages, blessed be their memories; this will also prevent a man from going to the other extreme of believing foolishly in every impossible thing, thus causing him to think that the sages reported impossible things and things which did not exist, and in this way, finally leading him to deny the existence of the Holy One, praised be He!

XIX. Behold this carefully, for it is a great pillar and fortified wall against such things.

And now come thou, blessed of God. Put this like a seal upon thy breast and like Tephillin (Phylacteries) between thine eyes.

Let this be an opening and an introduction for whatever thou wilt read or hear in the future of any Derash or story and cast thy lot among the true and virtuous scholars, but not among those who turn things up-side down and who walk foolishly after all nonsense.

And the Lord shall in His mercy lead you in the righteous path so that thy feet shall walk straight in His chosen path. Amen.

CHAPTER ONE

FROM what time on may we read the *Sh'm'a*¹ of the evening?² "From the time the priests enter to eat their *Terumah*³ until the end of the first watch,"⁴ said R. Eliezer. But the other sages say "Until midnight," and Rabban Gamaliel says "Until the appearance of the morning star." It happened that the sons of Rabban Gamaliel came [very late at night] from a banquet and told Rabban Gamaliel that they had not yet read the *Sh'm'a*, whereupon he said to them: "If the morning star has not yet appeared you must read it."

(Gemara) Let us see: when do the priests enter to eat the *Terumah*? Is it not when the stars appear? Let then the Mishnah say: "From the time the stars appear!" In using this expression, he lets us hear something by the way; namely, that with the appearing of the stars, the priests are allowed to eat their *Terumah*, because the forgiveness-offering [which will be brought on the morrow] is not a hindrance, as we have been taught; "And when the sun hath set, he shall be clean" (Lev. 22, 7.) i. e., the waiting for the setting of the sun prevents him from eating the *Terumah*, but not his forgiveness-offering."

(Ib. b) R. Jose said: "Twilight lasts as long as a twinkling; this one comes and that one goes, and it is impossible to determine its exact time."

(Fol. 3a) "Until the end of the first watch," said R. Eliezer. Let us see: with whom does R. Eliezer agree? If he hold that the night is divided into three watches, then let him say "until the end of the fourth hour"; and if he hold that the night is divided into four watches, then let him say "Until the end of the third hour?" He holds indeed that the night has

פרק ראשון

לאימתי קורין את שמע בערבית. משעה
שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד
סוף האשטורה הראשונה דברי רבי אליעזר
וחכמים אומרים עד החותם רבן גמליאל
אומר עד שיעלה עמוד השחר. מעשה ובאו
בניו מכית המשתה אמרו לו לא קרינו את
שמע. אמר להם אם לא עליה עמוד השחר
חיבין אתם לקרות.

גט' מכדי כהנים אימת קא אכלי בתרומה
משעת צאת הכוכבים ליתני משעת צאת
הכוכבים מלטא אnb או רוחה קא משמע לן
כהנים אימת קא אכלי בתרומה משעת צאת
הכוכבים והוא קמ"ל דכפורה לא מעכבא.
בדתニア (ויקרא כב) ובא השמש וטהר ביתאת
שמשו מעכבותו מלאכול בתרומה ואין כפרתו
מעכבותו מלאכול בתרומות.

(ע"ב) א"ר יוסי בין השמשות כתף עין זה

נכט וזה יוצא וא"א לעמוד עליו :

(ד' ג') עד סוף האשטורה דר"א מא קפבר
ר"א אי קפבר ג' משמרות הוילא לימת עד
ד' שעות ואוי קפבר ד' משמרות הוילא
לימא עד ג' שעות לעולם קפבר ג' משמרות

*The treatise *Berachoth* treats of Benedictions and prayers.

¹⁾ The *Sh'm'a* consists of three sections: *Sh'm'a* (Deu. 6, 4-9), *V'haya* (Ib. 11, 12-22.) and *Vayomer* (Num. 15, 37, 41.) The term *Sh'm'a* refers also to the two Benedictions before the *Sh'm'a* and the two Benedictions after it. It is called *Sh'm'a* from the word with which it begins.

²⁾ The Mishnah begins with the evening *Sh'm'a* following its Biblical order: *When thou liest down, and when thou riseth up* (Deu. 6, 7), or as at the creation: *And it was evening and it was morning* (Gen. 1, 5).

³⁾ Heave-offering.—Priests who were ritually unclean were to abstain from the use of sacrificial food until they bathed themselves in the evening (Lev. 22, 6-7).

⁴⁾ See note 5.

three watches, but he intends to inform us that just as there exist watches in Heaven, so there exist watches here on the earth; as we are taught that R. Eliezer says: "Three watches has the night; and at the beginning of every watch the Holy One, praised be He! sits and roars like a lion, as it is said (Jer. 25, 30.) *The Lord will roar from Heaven on high and from His holy dwelling shall He give forth His voice. Verily, He will roar over His habitation.* And the divisions of the night are recognized by these signs: In the first watch the ass brays; in the second the dog barks; and in the third the baby nurses from its mother's breast and the wife converses with her husband."⁵

How does R. Eliezer arrive at these conclusions? Does he apply the signs to the beginning or to the end of each watch? If he applies his signs to the beginning of each watch, then it is unnecessary to have a sign for the first, as nightfall itself is a sufficient indication for it! If, however, he applies his signs to the end of each watch then the sign for the last is unnecessary, for the dawn is then sufficient! He applies his signs to the end of the first watch, the beginning of the last and the middle of the second. And if you please, you may say that he applies his signs to the end of each watch. In answer to your question as to the necessity of a sign for the last, I say: It is necessary for a man who sleeps in a dark place and does not know the time for reading the Sh'm'a; as soon as he hears the wife conversing with her husband, and the baby nursing from its mother's breast, he may begin to read the Sh'm'a.

R. Isaac b. Samuel in the name of Rab said: "Three watches has the night and at the beginning of every watch the Holy One, praised be He! sits and roars like a lion and says 'Woe to the children that because of their sins I have destroyed my edifice, and burned my Temple, and exiled my children among the heathens.'

We are taught that R. Jose says: "Once upon a time I was walking on a road and I entered one of the ruins of Jerusalem to pray. Elijah, blessed be his memory! came and watched me at the door until I finished my prayer. After I had finished, he said to me: 'Shalom, (peace, unto thee), my teacher,' to which I answered, 'Shalom, my teacher'

הוּא הַלִּילָה וְהָא כְּמֵל דָאִיכָּא מִשְׁמְרוֹת בְּרַקְעַי
וְאִיכָּא מִשְׁמְרוֹת בָּאָרְעָא דְתַנִּיאָה ר"א אָוּמָר
שֶׁלְשׁוֹ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלִּילָה וְעַל כָּל מִשְׁמָר
וּמִשְׁמָר יֹשֵׁב הַקְּבָ"ה וְשָׂוָגָן כָּאַרְיָ שָׁנָאָמָר
(ירמיה כ"ה) ה' מִמְרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְעוֹן קְדָשׁו יִתְן
קָולו שָׂוָגָן יִשְׁאָג עַל נָזָהו וּסְמִינָן לְדִבָּר מִשְׁמָרָה
רָאשׁוֹנָה חָמָר נָעוֹר. שְׁנָה כְּלָבִים צְעוּקִים.
שְׁלִישִׁית תִּינּוֹק יָוֹנָק מִשְׁדֵּי אָמוֹ וְאַשָּׁה מִסְפָּרָה
עַם בָּעֵלָה. מָאִי קְחַשֵּׁב ר"א אֵי תְּחִלָּת
מִשְׁמְרוֹת קְחַשֵּׁב תְּחִלָּת מִשְׁמְרוֹת רָאשׁוֹנָה
סִימְנָא לְמַתְהָ לֵי אָוֶרְתָּא הוּא אֵי סְוָף מִשְׁמְרוֹת
קְחַשֵּׁב סְוָף מִשְׁמְרוֹת אַחֲרוֹנָה סִימְנָא לְמַתְהָ לֵי
יִסְמָא הוּא אֵלָא חַשֵּׁב סְוָף מִשְׁמְרוֹת רָאשׁוֹנָה
וְתְּחִלָּת מִשְׁמְרוֹת אַחֲרוֹנָה וְאִמְצָעִית דָאַמְצָעִית
וְאֵי בָּעֵית אִימָא בָּוּלָהוּ סְוָף מִשְׁמְרוֹת קְחַשֵּׁב.
וּבְכִי תִּימָא אַחֲרוֹנָה לֵא צְרוּךְ לְמַאַיְ נְפָקָא מִינָה
לְמַקְרֵי ק"ש לְמַאַן דְּגַנִּי בְּבֵית אָפָל וְלֵא יַדַּע זָמָן
ק"ש אִימָת. כִּיּוֹן דְּאָשָׁה מִסְפָּרָה עַם בָּעֵלָה
וְתִינּוֹק יָוֹנָק מִשְׁדֵּי אָמוֹ לְיִקּוּם וּלְיִקּרֵי. אָמָר
רְבָּא יְצָהָק בְּרַ שְׁמוֹאֵל אָמָר רְבָּא נְשָׁמְרוֹת הַלִּילָה
וְשָׂוָגָן כָּאַרְיָ שְׁבָעָנוֹנוֹתִים
הַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשַׁפְתִּי אֶת הַיְכָלִי וְהַגְּלִילִי
אֶת בְּנֵי לְבִין הַעֲבָדִי כּוֹכְבִּים :

תַנִּיאָא א"ר יוֹסִי פָעֵם אֶחָת חַיִתִי מִתְלָך
בְּדֶרֶךְ וּנְכַנְּסָתִי לְחוֹרְבָה אֶחָת מִחוֹרְבָות
יְרוּשָׁלָם לְחַתְפָּלָל וּבָאַלְיוֹהוּ ז"ל וּשְׁמָר לֵי עַל
הַפְּתָחָ עד שְׁסִימָתִי תְּפָלָתִי לְאַחֲר שְׁסִימָתִי
תְּפָלָתִי אָמָר לֵי שְׁלָום עַלְיָךְ רְבִי אָמָרָתִי לו

5) According to most commentators the night refers to the exile, which is as dark as night to Israel, the different watches and their respective signs are the dark periods of Israel's exile and his sufferings; the Holy One suffers with his people. All similar stories are to be interpreted in the same manner.

and my guide.' 'My son,' said he, 'why did you enter this ruin?' 'To pray,' I replied. 'You could have prayed on the road?' he said. 'I was afraid lest I be interrupted by travellers.' 'You should then have prayed a short prayer.' From this conversation, I concluded three things: First: It is not safe to enter a ruin. Second: One is permitted to pray on the road, and third: A man on the road [having no place to pray] has the privilege of saying a short prayer. He then said to me: 'What voice did you hear in this ruin?' 'I heard,' I replied, 'a Bath-Kol (heavenly voice) which coos like a dove, saying, "Woe to the children that because of their sins I have destroyed my edifice, burned my Temple, and exiled my children among the heathens." 'My son,' said he again, '[I swear] by your life and the life of your head, that this occurs not only at that particular time, but thrice daily; furthermore, every time Israelites enter the Synagogues or places of learning and answer *Let His great name be praised*, the Holy One, praised be He! nods His head,' and says, 'Happy is the king thus praised in his own house, but what availeth it a father who hath exiled his children among the heathens? Woe to the children who have been exiled from their father's table!'

Our Rabbis have taught: For three reasons shall no person enter a ruin; because of suspicion (of an immoral intention); because the ruin may cave in; and on account of demons (dwelling in ruins).

(Ib. b) Our Rabbis have taught: "The night has four watches," so says Rabbi R. Nathan says "Three." What is R. Nathan's reason? It is written (Judges 6, 19.) *And Gidon, and the hundred men that were with him, came unto the edge of the camp in the beginning of the middle watch.* And we are taught that *Tichon* (middle) cannot be used unless something precedes and something follows it. But Rabbi disputes this and says that "by the middle" is meant one of the two middles." R. Nathan says: "Is it then written *one of the middles?* Behold! It is written *the middle!*" What is Rabbi's reason? R. Zerika in the name of R. Ami, who speaks in the name of R. Joshua ben Levi, said: "One passage says (Ps. 119, 62.) *At midnight do I constantly rise to give thanks unto Thee, etc.*, and another passage says (Ib. ib. 148.) *My*

שלום عليك ربى وموري. אמר לי בני מפני מה נכנסת לחרבה זו אמרתי לו להתפלל אמר לי היה לך להתפלל תפלת קצרת. אמר לי היה לך להתפלל בדרך מתפלל תפלת קצרת. שעה למדתי ממנה ג' דברים למדתי שאין נכניין לחרבה ולמדתי שמתפלין בדרך ולמדתי שהמתפלל בדרך מתפלל תפלת קצרת. אמר לי בני מה קול שמעת בחורבה זו אמרתי לו שמעתי בת קול שמנחת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעונותיהם החורבתי כיתי ושרפתני את היכלי והגניתי את בני לבין העכו"ם. אמר לי בני חיך וחיך ראשך לא שעה זו בלבד אמרתך אלא בכל יום ויום ג"פ אמרתך ולא זו בלבד אלא בשעה שישראל נכניין לבתי כנסיות ולכתי מדרשות ועוניין יהא שמה הנadol מברוך הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלטינו אותו בביתוך. ומה לו לאב שהגלה את בניו לבין העכו"ם ואוי

לחם לבנים שנלו מעל שלוחן אכיהם:
ת"ר מפני שלשה דברים אין נגנץ לחורבה מפני חשד ומפני המפלות ומפני מזיקין:

(ע"ב) ת"ר ד' משמרות הויל הלילה דברי רבינו רבי נתן אומר שלשה מ"ט דר' נתן דכתיב (שופטים ו') ויבא נדוען ומאת איש אשר אה בקצת המחנה ראש האשמורת התיכונה תנא אין תיכונה אלא שיש לפניה ולאחריה ורבי מאיר תיכונה אחת מן התיכונה שבתיכונות ור' נתן מי כתיב תיכונה שבתיכונות תיכונה כתיב. מ"ט דרכיו א"ר זרייק א"ר אמי אמר ריב"ל כתוב אחד אומר (תהלים קיט) חזות לילה אקום להחותך לך על משפטך צדק וכותב אחד אומר (ש"קיט) קדמו עיני

6) A short prayer for those unable to say the usual prayer.

7) The reference to God is always made metaphorically, symbolically, or by personification.

eyes are awake before the night watches. How is this possible? At midnight; because The night is divided into four watches, [midnight is therefore after two watches.]” But R. Nathan explains it by the statement of R. Joshua; as we are taught that R. Joshua says: “It is the custom of kings to rise on the third hour of the day. [i. e., six hours of the night and two hours of the day together make two night watches of four hours each]. R. Ashi said: “One watch and a half are also called watches (plural).”

Another thing said R. Zerika, in the name of R. Ami, who speaks in the name of R. Joshua b. Levi: “In the presence of the dead it is not proper to speak of anything except things concerning the dead.” R. Abba b. Cahana said: “This refers only to affairs of the Torah, but worldly affairs do not matter.” But some say that R. Abba b. Cahana said: “This refers to affairs of the Torah and even more positively to worldly affairs.”

It is written (Ps. 119, 62.) *At midnight do I constantly rise to give thanks unto Thee.* Did David rise at midnight? Behold! He arose at the beginning of the night, for it is said, (Ib. ib. 147.) *I came before thee in the twilight of night.* And how do we know that the meaning of *Neshef* is the beginning of night? For it is written (Pr. 7, 9.) *In the Neshef, in the evening of day.* R. Oshiya said: “Thus [said David], ‘I never passed half a night in sleep.’” R. Zerika said: “Until midnight he slumbered like a horse, ⁸ thereafter he strengthened himself [fought sleep] like a lion.” R. Ashi said: “Until midnight he was engaged in the study of the Torah; after that [he spent his time] in songs and praises.” And do you say *Neshef* means the beginning of night? Why do we find it used as the dawn of morning? For it is written (I. Sam. 30, 37.) *And David smote them from the Neshef even unto the evening of the next day.* Is it not meant from morning until evening? “Nay, from evening to evening.” If so, then let it be written *Me-haneshef Ad Haneshef* or instead of *Me-ha'ereb Ad Ha'ereb!* [Why are the two words *Neshef* and *Ereb*, used for the same idea?] “But,” says Raba, “*Neshef* means originally, ‘The transition of anything’ hence, night ends and day comes, the day ends and night comes.” But how did David know the exact time at midnight? Behold! If Moses our teacher did not know it, for it is written (Ex. 11, 4.) *Thus hath the Lord*

אשטורות הוא כיצד ד’ משמרות הוי הלילה ור’ נתן סבר לה בר’ יהושע דתנן ר’ יהושע אומר עד שלש שעות שכן דרך מלכים לעמוד בשלש שעות שית דיליא ותרתוי דיממא הו ליה שתי משמרות רבashi אמר משמרה ופלגנא נמי משמרות קרי ליה:

וא”ר זריקה א”ר אמר ריב”ל אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת א”ר אבא בר כהנא לא אמר אלא בד”ת אבל מילוי דעתמא לית לנו ביה ואיכא דאמרי א”ר אבא בר כהנא לא אמר אלא אפי” בד”ת וכ”ש מילוי דעתמא:

כתיב (מלחים טי) חצות לילה אקום להודות לך וכי דוד בפלגנא דיליליא הוה קאי מאורתא הוה קאי דכתיב (שם) קדמתי בנשף ואשוע. ומאי משמע דהאי נשף אורתא הוה דכתיב (מגלי ז) בנשף בערב יום וגו’ אמר רבינו אושעיא דוד הכי אמר מעולם לא עבר עלי חצות לילה בשנית רבוי זירא אמר עד חצות לילה הוה מתגננים כסום מכאן ואילך היה מוגבר כاري רבashi אמר עד חצות לילה היה עוסק בדברי תורה מכאן ואילך בשירותות ותשבחות. ונשף אורתא הוה נשף צפרא הוה דכתיב (ש”א ז) ויכם דוד מה נשף ועד חערב למחراتם מאי לאו מצפרא ועד ליליא לא מאורתא ועד אורתא. אי הכי לכתוב מתגנשך ועד נשף או מה ערב ועד חערב. אלא אמר רבא תרי נשפי הוו נשף ליליא ואתא יממא בשף יממא ואתא ליליא. ודוד מי הוי ידע פלגנא דיליליא אימת השתה משה רבינו לא הוי ידע דכתיב (שפטות יא) כת אמר ה’ כחצות

⁹ See Succah Fol. 26b.

*said, about midnight, etc. Why [does he come to say] about midnight? Should we say that he was told so by the Holy One, praised be He! Is there any possibility of God being in doubt? We must therefore explain it that Moses was told *At midnight* [as it really happened]; but Moses [on his own recognition] said *About midnight*; consequently we infer that Moses was in doubt. And how did David know it? David had a sign [which indicated the exact time at midnight to him], for R. Chana b. Bizna said in the name of R. Simon the Pious that: a harp was hanging over David's bed and, as soon as midnight arrived, a northerly wind blew in upon the strings of the harp and caused it to play. Thereupon, David arose and studied the Torah until dawn. At dawn the sages of Israel visited David and said to him: "Our Lord, O King! Israel, thy people need a living!" "Go and support yourselves by dealing with one another," replied David. "But," said they, "a handful does not satisfy the lion nor can a pit be filled with its own earth! [i. e., a community cannot live on its own resources]." Whereupon David said to them: "Go ye and stretch your hands out as a band [of warriors]. Immediately they held counsel with Achitophel and took advice from the Sanhedrin and inquired of the Urim and Tummim.⁹*

R. Joseph said: "What is the passage [that refers to this]? It is written (I Chr. 27, 34.) *And after Achitophel (came) Johoyada, the son of Bena'yahu, and Ebya'thar, and the captain of the king's army was Joab*, i. e., 'Achitophel' is the adviser; as it is said (II Sam. 16, 23.) *And the council of Achitophel, which he counseled in those (Fol. 4a) days was as if a man had asked advice of the word of God*; 'Jehoyada the son of Bena'yahu,' refers to the Sanhedrin; 'Ebyathar' refers to the Urim and Tummim; as the passage said (Ib. 20, 23.) *And Bena'yahu, the son of Jeho'yada was over the Kareithi and Peleithi*. But why are the Sanhedrin called 'Kareithi'? Because they cut their words clearly; and 'Peleithi'? Because their acts were wonderful [predestined]. And why was the name *Urim* given to the stones?¹⁰ Because they enlightened their words; 'Tummim'? Because they finished their words."

9) See next paragraph in reference to these names.

10) When the King or the people wanted to know the faith of some national undertaking the High-Priest clad himself in the Urim and Tummim and some letters of the Alphabet which were set in the Ophed with precious stones became illuminated. The reading of these letters gave the answer. See Yoma Fol. 78, A. B.

הַלְילָה וּנוּ. מַאֲיַחֲזֹות אַיִלּוֹמָא דָאָמָר לֵיהֶה
הַקְבִּ"הּ כְּחַזֹּות וּמַי אַיְכָא סְפִיקָא קְמִי שְׁמַיָּא
אַלְאָ דָאָמָר לוֹ לְמַחְרֵבָה כְּחַזֹּות כִּי הַשְׁתָּא וְאַתָּא
אַיְהוּ וְאָמָר כְּחַזֹּות אַלְמָא מְסֻפָּקָא לֵיהֶה וְדוֹד
הַוָּה יְדֻעַּ. (סְנָהָרוּין פַּרְקָה א") דָוד סִימְנָא הַוָּה
לֵיהֶה דָאָמָר רְבָבָה נָרְבָה בְּיַוֹּנָא אָמָר רְבָשָׁחִידָא
כְּנָרָה חִיָּה תָּלִוי לְמַעַלָּה מְמַתָּנוֹ שֶׁל דָוד וְכַיּוֹן
שְׁהַגְּנִיעַ חַזֹּות לִילָה בָּא רֹוחַ צְפֹנִית וְנוֹשְׁבָות בָּו
וּמְנָגָן מַאֲלִיוּ מַיְדָה הִיָּה עָומֵד וּוּסְקָבָה בְּתֹרֶה עַד
שְׁעַלָּה עַמּוֹד הַשָּׁחָר. וְכַיּוֹן שְׁעַלָּה עַמּוֹד הַשָּׁחָר
נָכַנְנוּ חַכְמִי יִשְׂרָאֵל אַצְלוּ וְאָוָרִים לוֹ אֲדוֹנִינוּ
הַמֶּלֶךְ עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין פְּרָנָמָה אָמָר לְהָם
לְכָה וַיַּתְפְּרַנְמוּ זֶה מָזָה אָמָרוּ לוֹ אֵין הַקּוֹמֵץ
מְשַׁבְּעַי אֶת הָאָרִי וְאֵין הַכּוֹר מְתַמָּלָא מְחֻלְּיִיתָנוּ
אָמָר לְהָם לְכָה וַיַּשְׁטַו יְדֵיכֶם בְּגַדְדָה מִידָּיּוּצִים
בְּאַחִיתּוֹפֵל וּנוֹמְלִיכִין בְּסְנָהָרוּין וּשְׁוֹאַלְיִן בְּאוֹרִים
וּוְעַטְמִים. אָמָר רְבָבָה יְוֹסָף מַאֲיַחֲזֹות אַיִלּוֹמָא דְכִתְבָּה (ק"א)
כֵּז) וְאַחֲרֵי אַחִיתּוֹפֵל יְהוּדָה בָּן בְּנֵיָהוּ וְאַכְיָתָה
וּשְׁרֵצָה לְמֶלֶךְ יוֹאָב אַחִיתּוֹפֵל וְהַוָּעֵץ וְכֵן הַוָּא
אָוָמָר (ש"ב טו) וְעַצְתָּא אַחִיתּוֹפֵל אֲשֶׁר יַעֲזֵן בְּיִמְמִים
הַחַם כְּאַשְׁדֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּדָבָר הָאֱלֹהִים. יְהוּדָה
בָּן בְּנֵיָהוּ וְהַסְנָהָרוּין אֲבִיתָר אַלְוֹ אֲוֹרִים וּוּטְמִים,
וְכֵן הַזָּא אָוָמָר (ש"כ) וּבְנֵיָהוּ בָּן יְהוּדָה עַל
הַכְּרָתִי וְעַל הַפְּלָתִי. וְלֹמַה נִקְרָא שְׁמָם כְּרָתִי
וּפְלָתִי. כְּרָתִי שְׁכּוּרָתִים דְבָרִים פְלָתִי
שְׁמַופְלָאִים דְבָרִים. וְאַחֲרֵי כֵּךְ שֶׁר צְבָא

And after this, they applied to Joab, the king's captain."

R. Isaac b. Ada said: "What biblical passage relates to this? [That the harp was hanging over David's bed.] *Awake! my spirit, awake! my psaltry and harp; I will wake up the morning dawn!* (Ps. 57, 9)." 11

R. Zera said: "Moses, our teacher, knew very well [the exact time at midnight] and so did David; the harp was used not to tell him the time at midnight, but to awaken him from sleep. The reason for Moses' statement *About midnight* is that he feared lest the astrologers of Pharaoh might err in the time and would afterwards say that Moses lied; as the master has said, 'Use thy tongue to say, I do not know lest you be found mistaken and deceived!'"

R. Ashi said: "The time when Moses spoke was midnight (between the thirteenth and the fourteenth day of Nisan) and thus he said to Pharaoh: 'The Holy One, praised be He! said, 'To-morrow, at this time, will I go out in the midst of Egypt.''" 11

[It is written] (Ps. 66, 1.) *A prayer of David, preserve my soul, for I am pious.* R. Levi and R. Isaac both explain this passage. One said: "Thus said David before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, am I not pious? Whereas all the kings of the east and west sleep until the third hour of the day, I rise at midnight to praise Thee.'" And the other said: "Thus said David before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, am I not pious, whereas all the kings of the east and west sit companies in their glory, my hands are soiled in blood, membranous-bag and after-birth in order to decide questions pertaining to family life; and moreover, whatever I do, I first consult Mephi-bosheth my teacher, saying to him: Mephi-bosheth my teacher, have I properly convicted? Have I properly acquitted? Have I properly declared pure? Have I properly declared impure? And I do not feel degraded [asking this].'" R. Joshua, the son of Ide, said: "What is the Biblical passage [that refers to this]? It is written (Ps. 119, 46.) *And I will speak of thy testimony before kings and will not be ashamed.*" We are taught that his name (David's teacher) was not Mephi-bosheth but Ish-

11) The letter *Chof* when prefixed to the word *Chayoth* has the meaning of *like* and *about*. It therefore means here "Like this midnight."

מלך יואכ. אמר ר' יצחק בר אדא מאי קרא (מלחינים גו) עורה כבודי עורה הנבל וכנור עיריה שחר. ר' זира אמר משה רבינו מידע הוה ידע ודוד נמי הוה ידע וכיוון דוד הוה ידע כנור ל"ל לאתעורייה משנתית. וכיון דמשה הוה ידע ל"ל לטימר כחזה משה קסביר שמא יטעו אצטגנני פרעיה ויאמרו משה בדאי הוה והיינו, דאמר מר למד לשונך לומר אני יודע שמא תבהה ותאחו רבashi אמר בפלגא אורתא דתליסר גנחי ארבעיסר הוה קאי וה"ק משה לישראל אמר הקב"ה למחר בחצות הלילה כי האידנא אני יוצא בתחום מצרים:

(מלחינים סו) לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני רבבי לוי ור' יצחק חד אמר כך אמר דוד לפניו הקב"ה רבש"ע לא חסיד אני שכל מלכי מזורה ומערב ישנים עד ג' שעות ואני חצות לילה אקים להודות לך. ואידך כך אמר דוד לפניו הקב"ה רבש"ע לא חסיד אני שכל מלכי מזורה ומערב יושבים אגודות אגודות בכבודם ואני ידי מלוכחות בדם ובכשרו ובשליא כדי לטהר אשח לבלה ולא עוד אלא שכל מה שאני עושה אני נמלך במשפטות רבבי ואומר לו מפיבושת רבבי יפה דעתך יפה חייכתי יפה זכויות יפה טהרתי יפה טמאתך ולא בושתי. אמר רב יהושע בריה דבר אידי מאי קרא (שם זיט) ואדרבה בעדותיך ננד מלכים ולא אבוש. תנא לא מפיבושת שמו אלא איש בשת שמו

bosheth. Why was he called Mephi-bosheth? Because he insulted David during *Halachic* discussions;¹³ therefore, [because David humbly accepted these reproaches,] David was rewarded and Kilab came forth from him and R. Jochanan said: "His name was not Kilab but Daniel;¹⁴ why then was he called Kilab? Because he reproached Mephi-bosheth in matters of *Halacha*,¹⁵ and concerning him (Kilab) Solomon said in his wisdom (Pr. 23, 15.) *My son, if thy heart be wise, my heart shall rejoice, even mine.* And it is also said (Ib. 27, 11.) *Become wise, my son, and cause my heart to rejoice that I may give an answer to him that reproacheth me.*"

Why, did David call himself pious? Is it not written (Ps. 27, 13.) *Unless I had to see the goodness of the Lord in the land of life, and we are taught in the name of R. Jose, "Why is the word *Lulei* (unless) dotted?*¹⁶ David said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, I assuredly trust in Thee, knowing that Thou wilt properly reward the just when the time shall come [in the future world], but I doubt whether I shall have a share in them,' [Hence we infer that David did not consider himself a pious man.]" He was afraid because of the sin, as R. Jacob b. Ide said; for R. Jacob b. Ide raised the following contradictory question: "It is written (Gen. 28, 15.) *And behold, I, (God) am with thee, (Jacob), and will keep thee withersoever thou goeth.* And it is written (Ib. 32, 8.) *And Jacob was greatly afraid and he felt distressed.* [Why was he afraid after the Lord promised to be with him?] Jacob said: 'Perhaps there is some cause of sin which will prevent the fulfillment of His promise,' as we have been taught: 'It is said (Ex. 15, 16.) *Till thy people pass over, O Lord, till this people pass over, which Thou hast purchased.* Till thy people pass over, O Lord; refers to the first entrance, [into the land of Israel]; *Till this people pass over which Thou hast purchased;* refers to the second entrance [in the days of Ezra]. From this, declared the sages, it can be inferred that Israel was to be brought in [into the land of Israel] during the days of Ezra¹⁷ by the same miracles through which they entered the first time, in the days of Joshua

ולמה נקרא שמו מפיבושת שהיה מבירש פני
דוד בהלכה לפיכך זכה דוד ויצא ממנו כלא.
ואמר ר' יוחנן לא כלא שמו אלא דזיאל שמו
ולמה נקרא שמו כלא ש היה מ כלים פני
מפיבושת בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו
(משל נג) בני אם חכם לבך ישמח לך נם אני
ואומר (שפטו) חכם בני ושם לבני ואשכבה חורפי
דבר. וודוד היכי קרי לנפשית חסיד והוא כהיב
(תחלים כי) לו לא האמנתי לראות בטוב ה' באין
חיים ותנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לו לא
אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בר
שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבא
אבל אני יודע אם יש לי חלק בינויהם אם לאו.
שמעו יגרום החטא כדרבי יעקב בר אידי דרבי
יעקב בר אידי רמי כתיב (בראשית כה) זהנה
אנכי עטך ושמרתיך בכל אשר תלך וכחיב
(שם לב) וירא יעקב מאד אמר שמא יגרום
החטא כדתנייא (שפטות פט) עד יעבור עטך ה'
עד יעבור עם זו קנית, עד יעבור עטך ה' זו
ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית זו ביאה
שנייה מכאן אמרו חכמים רואים היו ישראל

¹³⁾ *Meph*, meaning "out of the mouth"; *Boseth*, "that causes shame."

¹⁴⁾ See II Sam. 3, 3 and I Chr. 8, 1.

¹⁵⁾ *Kul*, meaning "of all"; *Ab*, "father" (i. e., the master of all in wisdom). 15). The word *Lulei* is dotted according to the *Messore*.

¹⁶⁾ See Ezra 1-8.

ben Nun, but Israel's sins prevented the fulfillment of this."

(Ib. b) We are taught: The sages made a fence to their words [to protect their ordinances], lest a man coming from the field in the evening, would say: "I will go home, eat a little, drink a little, and sleep a while and then I will read *Sh'm'a* and pray the evening service." In the meantime he will fall asleep and sleep through the whole night without having read the *Sh'm'a* or prayed. But [in order to prevent this they say:] "A man coming from the field in the evening shall enter the synagogue, and if he be accustomed to read the Scripture, let him do so; or if he be able to study traditional law, let him do that. After this, he should read the *Sh'm'a* and pray; then he can eat his meal and recite the Aftermeal Benediction. He who transgresses the words of the wise, deserves the penalty of death." Why does the Baraitha use the expression here that "He who transgresses the words of the wise is worthy of the penalty of death," and not use it in any other place? If you wish, you may say, because here the force of sleep puts him beyond his own control [and if he is not strongly warned against it, he may transgress the command even though he really desires to fulfill it]; and if you please, you may say, because it is the intention [of the Baraitha] to reverse the opinion of those who say that the evening service is only optional it tells us, therefore, [by its warning,] that it is obligatory.

The master said [above]: "He reads the *Sh'm'a* and prays (the evening service)." This is in support of [the view of] R. Johanan, who was accustomed to say: "Who is sure to have a share in the world to come? He, who, immediately after the benediction of *Geula*,¹⁷ says the prayer of the Eighteen Benedictions at the evening service." R. Joshua b. Levi said: "The Eighteen Benedictions were ordained to be said in the middle."¹⁸ On what do they base their difference of opinion? If you please, you may say on a Biblical passage, and if you please, you may say on common sense. As to reason, R. Joshua holds that the redemption (of Egypt) commenced on the evening (towards the fifteenth of Nisan) although the

ליישות להם נס ביום עורה כדרך שנעשה להם

בימי יהושע בן נון אלא שנרגם החטא:

(ע"ב) תניא חכמים עשו פיג' לדבריהם כדי
שלא יהיה אדם בא מן השדה בערב ואומר אלך
לכתיו ואוכל קימעה ואשתת קימעה ואישן
קימעה ואוח"ב אקרא ק"ש ואתפלל וחוטטו
שינה ונמצא ישן כל הלילה אבל אדם בא מן
השדה בערב נכון לכחכ"ג אם רגיל לקרות
קורא ואם רגיל לשנות שונה וקורא ק"ש
ומתפלל ואוכל פתו ומכך וכל העובר על
דברי חכמים חייב מיתה. מאי שנה בכל
דוכתא דלא חייב מיתה ומאי שנה הכא
דוקתני חייב מיתה. איבעית אימא משום
דאיכא או נטשינה ואי בעית אימא לאפוקי
טמ"ד תפלת ערבות רשות קמ"ל דחויבה. אמר
מר קורא ק"ש ומתפלל מסיע ליה לר' יוחנן
דאמר ר' י' איזהו בן עולם הבא זה הסומך
גאולה לתפלה של ערבית רבי יהושע ב"ל
אומר תפלות באמצעות תקנות במאי קא מיפלני
איבעית אימה קרא איבעית אימה סברא.
איבעית אימא סברא דרבי יוחנן סבר גאולה
טאורתא נמי הוה אלא גאולה מעליותא לא

17) A prayer for redemption preceding the Eighteen Benedictions.

18) Between the morning *Sh'm'a* and that of the evening, hence the evening prayer of the Eighteen Benedictions comes first, and then comes the evening *Sh'm'a* with the benedictions of the *Ge-ula*.

real redemption did not take place until the morning, [therefore the *Ge-ula* which indicates the redemption should be said immediately before the Eighteen Benedictions in the evening also]; but R. Joshua b. Levi holds that as long as the real redemption did not take place until the morning then the redemption of the evening matters little. As to the Biblical passage they differ in the interpretation of the passage. (Deu. 6, 7.) *And when thou lieth down, and when thou riseth up*, (referred to *Sh'm'a*). R. Jochanan holds: "We compare ¹⁹ *Lying down* [at evening] to arising [in the morning] for the reason that just as the reading of the *Sh'm'a* in the morning comes before the prayer, so, in the evening, the reading of the *Sh'm'a* comes first also, and then the prayer of the Eighteen Benedictions." R. Joshua holds: "We compare the reading of the *Sh'm'a* when lying down to the reading of the *Sh'm'a* when arising, for the reason that just as in the morning the *Sh'm'a* is read close upon rising so is the *Sh'm'a* of the evening read just before lying down." The following objection was raised by Mar b. Rabina: "We have learned (in a Mishnah) 'In the evening, he says two benedictions before the *Sh'm'a* and two after the *Sh'm'a*.' If the Eighteen Benedictions should be said immediately after *Ge-ula*, then the Benedictions of *Hash-ki-benu*,²⁰ prevents his having the *Ge-ula*, (the first one after *Sh'm'a*) closely after the Eighteen Benedictions?" Since the Rabbis ordained that *Hash-ki-benu* is to be said [between *Ge-ula* and the Eighteen Benedictions] then it is considered as one long benediction; for if we do not say so, then in the morning how can we say the Eighteen Benedictions immediately after the *Ge-ula*? Has not R. Jochanan said: "He should first say, *O Lord, open Thou my lips, and my mouth shall declare thy praise* (Ps. 51, 17), and then proceed with the Eighteen Benedictions; and at the conclusion he should say, *May the words of my mouth, and the meditation of my heart be acceptable before Thee, O Lord, my rock and my redeemer*, (Ib. 19, 15)." But since the Rabbis ordained that the passage [O Lord, open my mouth, etc.] be said, it is considered one long prayer (part of the eighteen benedictions), so in this instance also, since the Rabbis ordained that

הוילא עד צפרא ורבי יהושע ב"ל סבר כיוון
דלא הוילא מצפרא לא הוילא גאולה מעלייתא
ואי בעית אימא קרא ושניהם מקרא אחד
דרשו דכתיב (זכרין ו) בשכנן ובគומן רבי
יוחנן סבר מכיון שכינה לקיטה מה קיטה
ק"ש ואח"כ תפללה אף שכינה גמי ק"ש ואחד
כך תפללה רבי יהושע ב"ל סבר מכיון שכינה
לקיטה מה קיטה ק"ש סמוך למטרתו אף שכינה
גמי ק"ש סמוך למטרתו מתריב מר בריה דרבينا
בערב מברכ שתים לפניה ושתים לאחריה וαι
אמרת עיי לסמן הא לא קא סמך גאולה
להתפללה דחא בעיי למיטר השכיבנו אמרי כיון
דתקינו רבנן השכיבנו גאולה אריכתא דמייא
דאוי לא תימא היכי שחרית היכי מזין סמיך
וזוא אמר רבי יוחנן בתחלת אומר (חילום נא)
ה' שפטין תפחה ולכטוף הוא אומר (שכ' יט)
יהיו לרצון אמרי פ' לא חתם כיון דתקינו
רבנן למיטר ה' שפטין תפחה בתפללה אריכתא

19) Rule of interpretation by which new laws are derived or the reason of laws are established.

20) The last benediction referred to in the Mishnah.

the *Hash-ki-benu* be said between *Ge-ula* and the Eighteen Benedictions, it is considered a part of *Ge-ula*.

R. Elazar b. Abina said: "He who recites *Te-hila l'David* (Ps. 145) three times a day may be sure of an inheritance in the world to come." What is the reason? Shall I say because that particular chapter is arranged alphabetically? ²¹ Then why not prefer chapter 119 Ps., which has an arrangement of eight repetitions of each letter of the alphabet? Is it because it has the verse *Thou openeth Thy hand and satisfieth the demands of all Thy creatures*, [it influences men to be benevolent]? If so, then why not the *Great Hallel*? ²² in which also is written (Ib. 136, 25.) *He giveth food to all flesh*. Because *Te-hila l'David* has the advantages of both; [is arranged alphabetically and influences men to be benevolent].

R. Jochanan said: "Why is the letter *Nun* missing in the [alphabetical course of] *Ashrei*? Because the letter *Nun* is used for bad tidings. It is said (Amos 5, 2.) *She is fallen (Nafla)*²³ and will not rise again, the virgin of Israel." In Palestine they interpret [this prophecy of Amos as good tidings] thus: *She is fallen and will not fall again! Rise! virgin of Israel!* R. Nachman b. Isaac said: "Even so, David indicates [the prophecy of] the *Nun* for the purpose of strengthening Israel, through a holy vision; for he says (Ps. 145, 14.) *The Lord upholdeth all who are fallen (Noflim)*."

R. Elazar b. Abina said further: "Much more is said [regarding the actions] of Michael than is said of Gabriel; for in describing Michael, it is written (Is. 6, 6.) *Then flew unto me one of the Seraphim*. Whereas in describing Gabriel it is written (Dan. 9, 21.) *The man Gabriel whom I had seen in the vision at the beginning, came flying swiftly.*" ²⁴ And whence do we know that the word *Echad* (one) [mentioned by Isaiah] refers to Michael? R. Jochanan said: "We derive it from the word *Echad* which occurs in both passages; it is written here (Is. 6, 6.) *One of the Seraphim* and it is written there (Dan. 10, 13.) *But Michael, one of the chief princes, came to help me.* [Just as in the latter case] the word *Echad* (one) is applied to Michael, so also in the former case does

דמי הכה נמי כיוון דתקינו רבנן למיטר השכיבנו בנאלה אריכתא דמייא:

אמר רבי אלעזר בר אבינה כל האומר (תהלים קמ"ה) תהלה לדוד שלש פעמים בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא מי טעמא אילימא משום דכתיב ביה לא פא ביתא לימא אשרי תמיימי דרך דאתיא בתמנייא אפי אלא משום דכתיב ביה (שם) פותח את יידך ומשביע לכל חי רצון לימא היל הנadol דכתיב ביה (שם קלו) נותן לחם לכל בשור אלא משום דאית בית תורה:

אמר ר"ג מפני מה לא נאמר נו"ז באשרי מפני שיש בה מפללה שנאמר (עמוס ח') נפללה לא תוסיף קום בתולת ישראל. במערכת מתריצי לה וכי נפללה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל. אמר רב נחמן בר יצחק א"ת חז"ר דוד וסמכה ברוח הקודש שנאמר (תהלים קמ"ה סוטך ה' לכל הנופלים:

ואמר רבי אלעזר בר אבינה גדוֹל מה שנאמר במיכאל יותר ממה שנאמר בגבrial דאילו במיכאל כתיב (ישעיה ו) ויעף אליו אחד מן השרפים ואלו נבי גבריאל כתיב (תיאיל ט) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחילת טועף ביעף ומאי משמע דהאי אחד במיכאל כתיב א"ר יוחנן אמרתיא אחד אחד כתיב הכה ויעף אליו אחד מן השרפים וכ כתיב חתום (שם י) והנה מיכאל אחד (מן) השרפים הראשונים בא לעזרני. תנא

21) Ps. 145 is arranged alphabetically. This chapter is also called *Ashrei*.

22) Ps. 136 is called 'Hallel Haggadol' (the Great Praise).

23) This begins with the letter *Nun* (*Nafla*).

24) "Flying, swiftly," each word stands for one flight.

Echad (one) apply to Michael].” In a Baraita it was taught: “Michael [reaches his destination] with one [flight]; Gabriel with two; Elijah with four and the angel of death with eight; but during an epidemic the angel of death reaches [his destination] with one [flight].”

(Fol. 5a) R. Levi b. Chama, in the name of Simon b. Lakish said: “At all times let man stir up his good inclination against the evil inclination), for it is said (Ps. 4, 5.) *Tremble, and sin not.* If he conquers it (the evil inclination) it is well, but if he does not, then he should study the Torah; for we read, (Ib.) *Commune with your heart.* If it goes away, then it is well, but if not, he should then read the *Sh'm'a*; for it is said (Ib.) *Upon your bed.* If he conquers it, then it is well, but if not, he should then remind himself of the day of death, for it is written, *And be still Selah* (to the end).”

R. Isaac said: “Whoever reads the *Sh'm'a* when on his bed is considered [protected] as if he were holding a two-edged sword in his hand, for it is written (Ps. 149, 6.) *The exalted praises (of God) are in their mouths and the two-edged sword in their hands.*” How does he infer this? Mar Zutra and according to others, R. Ashi, said: “From the beginning of that passage (Ib. ib. 5.) *Let the pious be joyful in glory; let them sing aloud upon their beds;*” and it is written after this *The exalted praise of God is in their mouths and a two-edged sword in their hands.*”

Furthermore, said R. Isaac: “Whoever reads the *Sh'm'a* on his bed [before sleep], will cause the departure of all evil spirits; for it is said (Job 5, 7.) *And the sons of fire take up their flight.* By *Uf* (flight) is meant nothing else but the Torah, as it is said (Pr. 23, 5.) *When thou letteth merely thine eyes fly over it* (i. e., if thou learnest the Torah superficially), *it is no more.* And *reshef* (fire) means nothing else but evil spirits; as it is said (Deu. 32, 24.) *Devoured with burning heat and with bitter deadly disease.*”²⁵

Furthermore, said R. Levi b. Chama, in the name of Resh Lakish: “What is meant by the passage (Ex. 24, 12.) *And I will give thee the tablets of stone, with the law and the Commandments, which I have written to teach*

מיכאל באחת גבריאל בשתיים אליהם אליהו בארכע
ומלאך המות בשטונה ובשעת המנחה באחת:

(ד) ח אמר ר' לוי בר חמא אמר רשב"ל
לעוולם ירניין אדם יצ"ט על יצ"ה שנא' (תחלים
ד רגנו ואל תחתאו. אם נצחו מוטב. ואיל לא
יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם. אם
נצחחו מוטב אי לא יקרא ק"ש שנאמר על
משכככם. אם נצחו מוטב ואי לא יזכיר לו יום
המיתה שנאמר ודומו סלה. אמר ר' יצחק כל
הקורא ק"ש על מטהו כאילו אוחזו הרב של
שתי פיות בידו שנא' (שם קטט) רוממות על
בגרונם וחרב פיפורות בידם מאין משמע אמר
מר זומרא ואיתימא רב אשוי מרישיה דענינה
דכתיב יעלזו חסידים בכבוד ירננו על
משככותם וכותיב בתורה רוממות אל בגרונם
וחרב פיפורות בידם. ואמר רב כי יצחק כל הקורא
ק"ש על מטהו מזיקין בדילים ממנו שנאמר
(איוב ח) ובני רשות יגניבו עופ ואין עופ אלא
תורה שנאמר (משלי כג) התעיף עיניך בו
ואיננו. ואין רשות אלא מזיקין שנאמר (דברים
לכ) ולחותי רשות וקטב מרורי:

ואמר ר' לוי בר חמא אמר ריש לקיים
מאי דכתיב (שפטות כד) ואותנה לך את לוחות
האבן והتورה והמצווה אשר כתבתי להורותם.
לוחות, — אלו עשרה הדברים, תורה זה

25) Upon their beds refers to the *Sh'm'a* before going to sleep.

26) The passage is thus explained “Devoured with evil spirits.”—Referring to evil spirits, also to the good and the evil inclination see introduction.

them? i. e., *the tablets of stone*, refers to the ten commandments; *the Torah*, refers to the Bible; *the commandments*, refers to the Mishnah; *which I have written*, refers to the Prophets and Hagiographa; *to teach them*, refers to the Gemara; whence we infer that —all were given unto Moses on Mt. Sinai."

R. Simon b. Lakish said: "Whoever studies the Torah will prevent affliction from coming upon him, for it is said (Job 5, 7.), *And the sons of fire take up their flight*. By *Uf* (flight) is meant nothing else but the Torah, as it is said (Pr. 23, 5.) *When thou letteth merely thine eye fly over it* (i. e., if you study the Torah by merely glancing over it with your eyes), it is no more, (you will easily forget it). And *Reshef* (fire) means nothing else but affliction, as it is said (Deu. 32, 24.) *Devoured with evil spirits*."²⁷ "Aye," exclaimed R. Jochanan, "even the school children know this! for it is said, (Ex. 15, 25.) *And he said, if thou wilt diligently hearken unto the voice of the Lord and wilt do what is right in His eyes, etc.* But it means thus: Upon him who is capable of studying the Torah, but does not do so the Holy One, praised be He! will bring repulsive suffering which will greatly disturb him; for it is said (Ps. 39, 3.) *I was dumb in deep silence, I was quite still even from speaking good, but my pain greatly disturbed me.* By *tob* (good) is meant nothing else but the Torah, for it is said (Pr. 4, 2.) *For good doctrine do I give, etc.*" R. Zeira, and some say, R. Chanina b. Papa, said: "Come and see that the custom of the Holy One, praised be He! is not like the custom of mortal men. The custom of mortal men is that if a man sell a valuable thing to his fellow-man, the seller is sorry and only the buyer is happy; but the custom of the Holy One, praised be He! is not so. He bestowed the Torah on Israel and He rejoiced, for it is said (Ib. 4, 2.) *For good doctrine do I give thee.*"

Raba, and according to others R. Chisda, said: "If a man see that troubles are coming unto him, let him search his deeds, for it is said, (Lam. 3, 40) *Let us search through and examine our ways and let us return unto the Lord.* If he has investigated and found nothing wrong, then let him attribute it to a neglect of the study of the Torah, for it is said (Ps. 94, 12.) *Happy is the man whom Thou admonisheth,*

막רא; והמצווה זו משנה, אשר כתבתו אלנו נביים וכתובים, להורותם זה גمرا; מלמד שכולם נהגו למשח מני:

אמר ר' שמעון בן לוי כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו שנאמר (איוב ח) ובני רשף יגבירו עופר, ואין עופר אלא תורה שנאמר (משל ג) התעיף עיניך בו ואשננו. ואין רשף אלא יסורין שנאמר (דברים לב) ולחומי רשף: אמר ליה רבי יוחנן הא אפילו תינוקות של בית רבנן יודעין אותו שנאמר (שמות טו) ויאמר אם שמע חשמע לך ה' אליהיך והישר בעיניו תעשה וגנו. אלא כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עסוק הקב"ה מביא עליו יסורין מכוערין וועכרים אותו שנאמר (תהלים לט) נאלמתי דומיה החשוי מטופך וכאבי נעבר. ואין טוב אלא תורה שנאמר (משל ז) כי לך טוב נתתי לכם וגנו. אמר ר' זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת כשר ודם. מדתבשר ודם אדם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצוב ולוקח שמה. אבל הקב"ה אינו כן נתן להם תורה ושמחה שנאמר כי לך טוב נתתי לכם וגומר. אמר ר' ר' ואיתימא רב חפדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו ישפssh במעשייו. שנאמר (איוב ג) נחפשה דרכינו ונחקרה משפט ולא מצא יתלה בכטול תורה שנא' (תהלים גט) אשרי

²⁷ *Reshef* is placed between "Hunger" and "Evil spirits," it therefore refers to both, (Rashi).

O Lord, and teacheth out of Thy Torah. But if he investigated and did not find [neglect of the study of the Torah] then it is known that his affliction is the cause of God's love, for it is said (Pr. 3, 12.) *Because whomsoever the Lord loveth He admonisheth.*"

Raba, in the name of R. Sechorah, who quoted R. Huna, said: "Whomsoever the Holy One, praised be He! loveth, He afflicteth, for it is said (Is. 53, 10.) *But the Lord was pleased to crush him through disease.* We might think that, even if he does not accept the affliction with resignation. It is therefore said (Ib.) *When his soul hath brought the trespass-offering*, i. e., just as a guilt offering must come with his acknowledgement, so also must this be accepted with resignation. And if he accept it with love what will be his reward? *Then shall he see (his) seed live many days*, (Ib.) and moreover his learning shall endure with him, as is said (Ib.) *And the pleasure of the Lord shall prosper in his hand.*" As to affliction, there is a difference of opinion between R. Jacob b. Ide and R. Acha b. Channa. One holds that all such affliction which does not prevent one from studying the Torah is one of love, for it is said (Ps. 94, 12.) *Happy is the man whom Thou admonisheth, O Lord, and teacheth from Thy Torah;* and the other holds that such affliction which does not prevent one from praying is one which comes from love, for it is said (Ps. 66, 20.) *Blessed be God who hath not removed my prayer nor His kindness from me.*

R. Abba, the son of R. Chiya b. Abba, said: "Thus said my father (R. Chiya) in the name of R. Jochanan: 'Both of these afflictions are the kind which come from love, for it is written (Pr. 3, 12.) *Because whomsoever the Lord loveth He admonisheth;* But what do we learn [from the passage] *Thou teacheth him of the Torah.* Do not read *Tlamdenu* (that he should be able to study the Torah); but read it *Tlamdainu* (Out of Thy Torah, Thou teacheth us) i. e., we learn from thine Torah [that one who is punished by God should be happy] namely, through the rule of *a fortiori*²⁸ concerning the tooth and the eye; that if the loss of a tooth or an eye [stricken out by the master] which affects only one member of the human body, frees the slave,²⁹ how much more then

הנבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו. ואם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הן שנאמר (משל ג) כי את אשר יאהב ה' יוכיה.

אמר רבא אמר רב מחורית אמר רב הונא כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו מדכו בימורי שנאמר (ישעיה ג"ג) וה' חפץ דכאו החלוי יכול אפיילו לא קבלן מאהבה תלמוד לומר (שם) אם תשים אשם נפשו. מה אשם לדעת אף יסוריין לדעת ואם קבלם עליו מאהבה מה שכרו (שם) יראה זרע יאריך ימים ולא עוד אלא שתלמדו מתקיים בידו שנאמר (שם) וחפץ ה' בידך יצא. פליני בה רב כי יעקב בר אידי ור' אהא בר חנינא חד אמר אלו הם יסוריין של אהבה כל שאין להם בטול תורה שנאמר (תהלים צ) אשורי הנבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו והוד אמר אלו הם יסוריין של אהבה כל שאין להם בטול תפלה שנאמר (שם ס) ברוך אליהם אשר לא הסיר תפלי וחסוך מأتي. אמר ליה רב כי אבא בריה דרבי חייא בר אבא הבי אמר אבא א"ר יוחנן אלו ואלו יסוריין של אהבה הן שנאמר (משל ג) כי את אשר יאהב ה' יוכיה אלא מה תלמוד לומר ומתורתך תלמדנו אל תקרה תלמדנו אלא תלמדנו דבר זה מתורתך תלמדנו כל וחומר משן ועין מהן ועין שהוא אחד מאבריו של אדם עבר

²⁸⁾ A Talmudic rule of Biblical interpretation (from Minor to major).

²⁹⁾ See Ex. 91 "

are afflictions, which affect the whole human body, capable of cleansing one of evil.' " And that is meant by R. Simon b. Lakish, for he said: "It is said *Covenant* (*Brith*) in connection with the word salt, and it is said *Covenant* (*Brith*) in connection with the word affliction. *Covenant* by salt—as it is written (Lev. 2, 13.) *Thou shalt not suffer the salt of the covenant (Brith)!* Covenant by affliction—as it is written (Deu. 28, 49.) *These are the words of the covenant (Brith)!* Just as the covenant of the salt was made to sweeten meat, so the covenant of affliction was made to cleanse man of all iniquities."

We are taught that R. Simon b. Jochai said: "Three precious gifts the Holy One, praised be He! bestowed on Israel, and none of them was bestowed without affliction. The gifts are, the Torah, Palestine and the world to come. How do we learn that the Torah was given with affliction? It is written (Ps. 94, 12.) *Happy is the man whom Thou admonisheth, O Lord, and from Thy Torah, Thou teacheth him.* Whence do we learn that Palestine was given with affliction? It is written (Deu. 8, 5.) *Thou shalt consider in thy heart, that as a man chasteneth his son, so the Lord, thy God, chasteneth thee.* Immediately following are the words *For the Lord, thy God, bringeth thee into a good land.*^{๘๐} Whence do we learn the world to come was given with affliction? It is written (Pr. 6, 23.) *For the commandment is a lamp, and the Torah is a light, and the way of life is to administer correction.*"

A disciple recited before R. Jochanan: "Whoever occupies himself with the study of the Torah and with the practice of loving kindness and (Ib. b.) buries his children [during his life] will have all his sins forgiven." "It is right," said R. Jochanan to him, "in the cases of the Torah and of charity; for it is written (Pr. 16, 6.) *Through kindness is iniquity atoned for.* *Chesed* (Kindness) means the practice of loving kindness as it is said (Ib. 21, 21.) *He that pursueth righteousness and Kindness (Chesed).* *Emeth* (Truth), means the Torah, for it is said (Ib. 23, 23.) *Buy the truth (emeth) and sell it not,*^{๘๑} but as to the one, who buries his children whence do we learn it?" An old gentleman taught R. Jochanan, in the name of R. Simon b. Jochai: "We infer this [through the

יוצא בהם לחיות יסוריין שטמרקין כל גופו של אדם לא כל שכן והיונו דרשכ"ל, דאמר רשב"ל נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסוריין נאמר ברית במלח דכתיב (ויקרא כ) ולא תשכית מלח ברית ונאמר ברית ביסוריין דכתיב (ובבאים נח) אלה דברי הברית מה ברית האמור במלח, מלח ממתקת את הבשר, אף ברית האמור ביסוריין, יסוריין ממתקין כל עונותיו של אדם:

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולם לא נתנו אלא על ידי יסוריין, אלו הן: תורה, ארץ ישראל והעולם הבא. תורה מניין שנאמר, אשרי הגבר אשר תימרנו יה ומתורתך תלמידנו; ארץ ישראל, דכתיב (דברים ח) כי כאשר יוסר איש את בנו ה' אלהיך טיסך, וכתיב בתיריה, כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה; העולם הבא, דכתיב (משלי ו) כי נר מצוה תורה אור ודרך חיים תוכחות מופר: תנוי תנא קמיה דרכבי יוחנן, כל העוסק בתורה ובגמilot חסדים (ע"ב) וקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו. אמר ליה רבי יוחנן בשלמא תורה וגמilot חסדים דכתיב (שם יו) בחמד ואמת יכופר עזון חסד זו גמilot חסדים שנאמר (שם כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וככבוד. אמת זו תורה שנאמר (שם כג) אמת קנה ואל תמכור אלא קובר את בניו מניין תנא ליה ההוא סבא משומ ר' שמעון

^{๘๐} The giving of the Holy Land is thus conditional upon suffering.

^{๘๑} Referring to the Torah.

rule of analogy] from the word, 'iniquity' (*Avon*). It is written here: *Through kindness and truth is iniquity (Avon) atoned for*, and it is written (Jer. 32, 18.) *Inflicts the iniquities (Avon) of the fathers unto the bosoms of their children after them*. [Just as the former *Avon* refers to atones, so does the latter]."

R. Jochanan said: "Leprosy and [burying] children are not to [be considered among] the afflictions which come from love [of God]." And is not leprosy an affliction which comes from love? Have we not been taught: "Whoever is afflicted with one of these four forms of leprosy should deem it nothing else but an altar of forgiveness."⁸² "Aye," R. Joachanan answered, "it is true that it is an altar of forgiveness, but it is not an affliction which comes from the love of God; and if you wish, you may say that one statement refers to those who dwell in Babylon, and the other refers to those who dwell in Palestine; and if you wish, you may say that one statement deals with leprosy in a hidden place, and the other deals [with leprosy] in an open place." And [death of] children, you say, is not from the affliction of love? How shall we construe this case? Shall we say that he had children but they died, then my objection is, that R. Jochanan himself said, "This is the bone of my tenth son whom I have buried." [Should we then believe that the affliction of such a great man as R. Jochanan was not affliction caused by the love of God?] But the statement of R. Jochanan refers to the case where there were no children born, and the latter deals with a case where there were born, but died during the parents' lifetime.

R. Jochanan once became ill, and R. Chanina came to visit him. "Do you love these afflictions?" R. Chanina asked him. "I desire neither them nor their rewards," he answered. R. Chanina then said "Give me your hand." Thereupon R. Jochanan gave him his hand and he [R. Chanina] made him well. Why did not R. Jochanan make himself well without the aid of R. Chanina? [Did it not happen that] when R. Chiya b. Abba once became sick, he was visited by R. Jochanan, who asked him, "Do you love the afflictions," and when the answer came, "[I love] neither them nor their rewards," R.

⁸²⁾ The affliction is for his benefit.

בן יוחאי אמר עון עון כתיב הכא בחרט
ואמת יכופר עון וכותיב חתום (ירטיה ל'כ)
ומשלים עון אבות אל חיק בנים אחריהם.
אמר רבי יוחנן נגעים ובנים אין יסוריין של
אהבה. ונגעים לא והוא תניא כל מי שיש
בו אחד מ' מראות נגעים הללו אין אלא
מזבח כפרה מזבח כפרה הו יסוריין של אהבה
לא הוא אב"א הוא לנ והוא להו ואב"א הוא
בצנעה והוא בפרהמייא. ובנים לא היכי דמי אי
ליימא דהוו ליה ומיתו והאמיר רבי יוחנן דין
גרמא דעשרה ביר אלא הוא דלא הו ליה
כל לו והוא דהוו ליה ומיתו:

ל (ע"ב) רבי יוחנן חלש עאל לנביה ר' חנינה
אמר ליה חביבין עליך יסוריין אמר ליה לא חז
ולא שברן אמר ליה הב לי ידריך יהב ליה יודיה
ואוקמיה ואמאי לוקים ר' יוחנן לנפשיה דהא
רבי חייא בר אבא חלש ועאל לנביה רבי יוחנן
ואמר ליה חביבין עליך יסוריין אמר ליה לא
חן ולא שברן אמר ליה הב לי ידריך יהב ליה יודא

Jochanan asked for his hand and made him well. [Why could he not do the same for himself?] I will tell thee. A prisoner cannot liberate himself from his prison.

R. Elazar once became sick. R. Jochanan came to visit him and saw that he was sleeping in a dark room. Whereupon R. Jochanan uncovered his own arm and immediately the room grew light.²³ R. Jochanan then noticed that R. Elazar was weeping. "Why art thou weeping?" asked R. Jochanan. "Is it because thou hast not learned sufficiently of the Torah? Behold we are taught (in a Mishnah)²⁴ 'No matter whether one [offers] much or little, only the intentions of his heart shall count for the sake of Heaven.' Is it because you are in need and poor? [Do you know that] not everyone deserves two tables (in this world and the world to come). Is it because of trouble from your children? Here is a bone of my tenth son [whom I have buried—hence you are not the only one who has such troubles]." "I weep," said R. Elazar to him, "for that beauty which will decay in the earth." "For that," said R. Jochanan, "you really ought to weep," and both wept. "Do you love the afflictions?" R. Jochanan meanwhile asked of him. "[I love] neither them nor their rewards," answered R. Elazar. "Then give me your hand." R. Elazar did so and was made well.

R. Huna had four hundred barrels of wine which had turned into vinegar. On hearing of his misfortune, R. Juda, brother of R. Sala the pious, accompanied by Rabbis, or as some say, R. Ada b. Ahava, accompanied by Rabbis, came to visit him. "Let the master," said they, "investigate his affairs." "What!" said he. "Do you believe me to have been guilty of wrong-doing?" "Shall we then," responded they, "suspect the Holy One, praised be He! of executing judgment unjustly?" R. Huna then said, "If you have heard aught against me [don't conceal it] tell it to me." So they said to him, "We heard that the master allows his tenant no share in the wines [when they are pruned]."²⁵ "Aye," said R. Huna, "he has stolen all the produce of my vineyards and has left nothing for me." "There is a maxim," they replied, "that whoever steals from a thief smells of theft." "If so," said he, "I promise to give him his share." Thereupon according to some the

ואוקטיה וליקום איהו לנפשית אמרי אין
חכוש מתייר את עצמו מבית האסורים. רבי
אלעזר חלש על לגביה רבי יוחנן הוא דהוה
כא נני בכית אפל גלייה לדרעה ונפל נהורה
חויה דהוה כא בכ רבי אלעזר אמר ליה
אמאי כא בכית אי משום תורה שלא אפשרת
שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובכלכ
שיכוין לכט לשמים. ואי משום מזוני לא כל
אדם זוכה לשתי שלוחנות אי משום בני דין
גרמא דעשרה ביר. אל להאי שופרא דבלי
בעפרא כא בכינא אמר ליה על דא ודאי כא
בכית ובכט תרוויהו. אדהכי והכי אמר ליה
תביבין עליך ימודין אמר ליה לא הן ולא שכון
אל הוב לי ידך יחב ליה ידיה ואוקטיה. רב
הונא תקיפו ליה ארבע מאה דני דחפורא על
לגביה ר' יהודה אחוה דרכ פלא חסידא ורבנן.
ואמרי לה רב אדא בר אהבה ורבנן אמרו
לייה ליעין מר במליה אמר להוומי חשידנא
בעינייכו אמרי ליה מי חשיד קודשא בריך
הוא דעכיד דיןא בלא דיןא. אמר להו אי איכא
מאן דשמע עלי מילתא לימה אמרי ליה
חכי שמעין לנ דלא יהיב מר שיבשא לאירועיה
אמר להו מי כא שביב לי מידיו מניה הא כא
גניב ליה כוליה אמרי ליה היינו דאמרי אינשי
בתר גנבא גנוב וטעמא טעים אמר להו
קבילנא עלי דיהיבנא ליה איכא דאמרי הדר

23) R. Jochanan was very handsome. See Baba Metzia 84a.

24) Menachoth. 110a.

vinegar turned to wine again, and according to others, the price of vinegar rose to the price of wine.

It is taught that Abba Benjamin says: "I was always sorry for two things, that my prayer should be in front of my bed, and my bed should be placed between the north and the south." My prayer should be in front of my bed. What is meant by 'in front of my bed'? Shall I say it means to pray near the bed? Has not R. Juda said in the name of Rab, and according to others it was R. Joshua b. Levi who said: "Whence do we learn that he who prays shall have nothing between him and the wall? It is said (Is. 38, 2.) *Then did Hezekiah turn his face to the wall, and prayed unto the Lord.*" [Hence we see, that a man ought not to pray before his bed.] Do not say 'Before the bed,' but say 'Immediately after rising.'⁸⁵ And what does he mean by 'My bed shall be placed between the north and the south'? This refers to what R. Chama the son of R. Chanina and according to others R. Isaac said: "He who places his bed between the south and the north will have male children; as it is said (Ps. 17, 14.) *And whose belly thou fillest with thy hidden treasury they will be satisfied with sons.*" Rab. Nachman b. Isaac said: "It will also prevent his wife from having a mis-carriage; for it is written here. *Thou fillest their belly,* and it is written there (Gen. 25, 24.) *And when her days to be delivered were fulfilled.*"

It was taught that Abba Benjamin says: "Two entered the synagogue to pray; one of them finished his prayer first and went out without waiting for his friend; will his prayer be torn to pieces, as it is said (Job 18, 4.) *He teareth himself in his anger; shall for thy sake the earth be forsaken?* And moreover he causes [by his action] the Shechina to depart from Israel, as it is said (Ib. ib. ib.) *And shall the Tzur move away out of His place?* And the word *Tzur*, refers only to the Holy One, praised be He! as it is said (Deu. 32, 18.) *Of the Rock (Tzur) that begot thee thou wast unmindful.*" And if he waits for his friend what shall his reward be? (Fol. 6a) R. Jose the son of R. Chanina said: "He will be worthy of the following blessings which are said (Is. 48, 18.) *Oh, that thou hadst but listened to my commandments! Then would have been as a river thy piece, and as the waves of the sea, thy prosperity.*"

חלא והוה חمرا ואיכא דאמרי איקר חלא ואזדבן בדמי דחمرا:

תניא אבא בנימין אומר על ב' דברים היתי מצטער כל ימי על תפלתי שתהא לפני מטהתי ועל מטהתי שתהא נתונה בין צפון לדרום. על תפלתי שתהא לפני מטהתי ממש והאמר רב מיטה איילמא לפני מטהתי ממש ריב"ל מנין לחתפלל יזרעה אמר רב ואיתימא ריב"ל מניין לחתפלל שלא יהא דבר חזץ ביןו לבין הכותל שנאמר (ישעיה לח) וים בזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ח'. לא תימא לפני מטהתי אלא איילמא סמוך למטהתי. ועל מטהתי שתהא נתונה בין צפון למטהתי. בר ינאי אמר רבי חמא בר חנינה ואמרי לה לדרום אמר רבי יצחק כל הנתון מטהו בין צפון אמר רבי יצחק כל הנתון מטהו בין צפון לדרום והוין ליה בנים זכרים שנאמר (מלחים יז) וצפון תملא בטנם ישבעו בנים. רב נחמן בר יצחק אמר אף אין אשתו מפלת נפלים בתיב הכא וצפון תملא בטנם וכתיב ה تم (בראשית כה) וימלא יטיה לדת. תניא אבא בנימין אומר שניים שנכנטו לחתפלל וקדם א' מהם לחתפלל ויצא ולא המתין לחבירו טורפין לו תפלתו בפניו שנאמר (איוב יח) טורף נפשו באפו הלמען תעח אryn ולא עוד אלא שנורט לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר (שמ) ויעתק צור ממוקמו. ואין צור אלא הקב"ה שני' (וביריות לב) צור יילך תשי. ואם המתין לו מה שכרו (ד"ז) אמר רב יוסף בר' חנינה זוכה לברכות הללו שני' (ישעיה מה) לוא הקשכת למצותי ויהי כנהר שלומך וגנו' ויהי כחול ורעד וגנו'.

⁸⁵ Samuoh means "nigh" or "immediately after."

We are taught that Abba Benjamin says: "The prayers of men are not heard [by God] save only when they come from the synagogue, for it is written (I Kin. 8, 28.) *To listen unto the song of Thy praise and unto Thy prayer*, i. e., in the place where songs of praise are said, there should be the place of prayer."

Rabin b. R. Ada said in the name of R. Isaac: "Whence do we learn that God frequents the synagogue? It is said (Ps. 82, 1.) *God standeth in the Congregation of God*; whence do we learn that when ten men are praying together the Shechina rests with them? It is said (Ib.) *God standeth in the congregation of God*; ^{se} whence do we learn that when three are sitting and discharging judgment, the Shechina rests with them? It is said (Ib.) *In the midst doth He judge*. And whence do we learn that when two are sitting together and studying the Torah, the Shechina is with them? It is said (Malachi 3, 16.) *Then conversed they that feared the Lord, one with another; and the Lord listened and heard it, and there was written a book of remembrance before him for those who feared the Lord and for those who respect his name.*" What should be understood by the words, *And for those who respect His name?* R. Ashi said: "Even when one intended to observe a commandment but was accidentally prevented from doing so, it is credited to him as if he had actually observed it." And whence do we learn that even if one sits and studies the Torah, the Shechina is with him? It is said (Ex. 20, 24.) *In every place where I shall permit my name to be mentioned, I will come unto thee and I will bless thee.* Now let us see, since we know that the Shechina is even with one, why is it necessary to infer that it rests with two? Because if two study together the Shechina inscribes their words in the book of remembrances; for one, however, it does not inscribe his words in the book of remembrances. Since we know that when two study, the Shechina is with them, why do we need any inference for three? Because we should not think that discharging judgment is merely bringing peace and nothing else, and the Shechina therefore is not with them. It informs us then that discharging judgment is as important as the Torah; and since we know that the Shechina is with three, why do we

^{se} *Edu* (congregation) applies to ~~less~~ men as it is said (Num. 14, 27.) *How long shall this evil Edu, etc., referring to the sepias, who, without Joshua and Caleb, having disagreed with the others, were ten.*

תניא אבא בנימין אומר אין תפלהו של
אדם נשמעת אלא בכוחה הכנמת שנאמר (מלכים
א' ח') לשמע על הרנה ועל התפללה במקומות
רנה שם רנה תפלה אמר רבנן בר רב אדא
אמר רבבי יצחק מנין שהקב"ה מצוי בכהב"ג
שנאמר (תהלים טב) אלהים נצב בעדת אל.
ומני לעשרה שמתפללי ששכינה עמהם
שנאמר אלהים נצב בעדת אל. ומנין
לשלשה שיושבין בדיון ששכינה עמהם שנאמר
(שם) בקרב אליהם ישבות, ומני לשנים שיושבין
וועסוקין בתורה ששכינה עמהם שנאמר (לאכ"ג)
או נדברו יראו ה' איש אל רעהו ויקש ה' וישמע
ויכתב ספר זכרו לפניו ליראו ה' ולחושבי שמו.
מאי ולחושבי שמו אמר רב אשי אפילו חשב
אדם לעשות מצוה ונאנם ולא עשה מעלה עליון
הכתוב כאילו עשה. ומני לאחד שיושב
ועסוק בתורה ששכינה עמו שנאמר (שמות כ)
בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך
וברכתיך וכי מאחר דאפיי חד תרי מיביעיא.
תרי מיכתבן مليיחו בספר הזכרונות. וכי מאחר
מיכתבן مليיה בספר הזכרונות. וכי מאחר
dae'i תרי תלתא מביעיא. מהו דתימא דינא
שלמא בעלמא הוא ולא אתייא שכינת קמ"ל
דיון נמי היינו תורה. וכי מאחר דאפילו תלתא

need the inference concerning ten? Because in the case of ten people, the Shechina precedes, but for three, the Shechina does not appear until the three are together.

R. Abin b. R. Ada, in the name of R. Isaac, said: "Whence do we learn that the Holy One, praised be He! lays *Tephillin*? It is said (Is. 62, 8.) *Sworn hath the Lord by His right hand and by the arm of His strength. By His right hand, is meant the Torah, for it is said (Deu. 33, 2.) From His right hand, He gave a fiery law unto them; and by His strength, is meant *Tephillin*; as it is said (Ps. 29, 11.) The Lord will give strength unto His people.* How do we know that the *Tephillin* are a strength to Israel? It is said (Deu. 28, 10.) *And all the nations of the earth shall see, that Thou art called by the name of the Lord, and they shall be afraid of Thee;* and we are also taught that R. Eliezer, the Great, says 'This (the above verse) means the *Tephillin* of the head.' " R. Nachman b. Isaac said to R. Chiya b. Abin: "What is written in the *Tephillin* of the Sovereign of the universe?" "It is written," he answered, "Who is like thy people Israel, the only nation." (I Chr. 17, 21.) "And does the Holy One, praised be He! praise himself with the glory of Israel?" "Yea, for it is written (Deu. 26, 17.) Thou hast this day acknowledged the Lord, etc., and the Lord hath acknowledged thee, this day, i. e., the Holy One, praised be He! said unto Israel 'You have made me the only object of love in the world—as it is written (Deu. 6, 4.) Hear, O Israel, the Lord our God, is one God; I will therefore make you the only object of love in the world—as it is written (I Chr. 17, 21.) And who is like thy people, Israel the only nation.'" R. Acha, the son of Raba, said to R. Ashi: "You may be right concerning one section of the *Tephillin*, what about the remaining sections?" "In the remaining sections," [said R. Ashi] "are, *For what great nation is there* (Deu. 4, 7); *And what great nation* (Ib. ib.); *Happy art thou, O Israel!* (Ib. 33, 29); *Or hath a God essayed*, (Ib. 4, 34.) *So that he may set thee, the highest* (Ib. 26, 19)." "If so then there are more than four sections?" "But," [said he], "*Or what great nation is there, And what great nation*, both being practically [in meaning] alike, are one section; *Happy art*

עשרה מיבעיה. עשרה קדמה שכינה ואתיה.
תלתה עד דיתבי :

אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מנין שהקדוש ב"ה מניה תפילין שנאמר (ישעיה טב) נשבע ה' בימינו ובורע עוזו ואין ימינו אלא תורה שני' (וברים ל') מימינו אש דת למו ואין עוזו אלא תפילין שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן. ומניין שהתפילין עוז הם לישראל דכתיב (וברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מך. ותני רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שכראש. אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבי חייא בר אבין הני תפילין דמאי עולם מה כתיב בהו (חכון כמי פירוש תרש"א) אל (ח"א יו) וכי בעמך ישראל גוי אחד. וכי משבח קוב"ה בשבחיו דישראל אין דכתיב (דברים כו) את ה' האמרת היום וה' האטרך היום אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם בעולם, אתם עשיתוני חטיבה (פי) צייר אחד בעולם כלומר דבר הנבר שאינו כמותו) אחת בעולם דכתיב (שם ו') שמע ישראל הה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם דכתיב וכי בעמך ישראל גוי אחד בארי. אל רב אחא בריה דרבא לרביashi תינח בחד ביתא בשאר בית מאי אל (דברים ד) כי מי גוי גדול וכי גוי גדול (שם ג') אשדריך ישראל (שם ד) או הנמה אליהם (שם כו) ולתתך עליון اي הבי נפשי ליה טובא בתוי אלא כי

27) The *Tephillin* of the head consists of four sections, each containing a chapter from the Bible written on parchment; The *Tephillin* of the hand contains of the same with the only difference that all four chapters are placed in one section.

thou Israel, and For what part of a nation, are another section; Or hath a God essayed, is the third section; and So that He may set thee the highest, is the fourth section; and all these verses are written and [put together into one section which is] placed also in the Tephilin of the hand.

Rabin b. R. Ada in the name of R. Isaac said: "Whoever frequents the synagogue [daily] and misses one day, the Holy One, praised be He! inquires about him; for it is written (Is. 50, 10.) *Who is among you, that feareth the Lord, that hearkeneth to the voice of His servant? Though he has walked in darkness and had no light, let him trust in the name of the Lord;* i. e., if he went to perform a meritorious deed [and was therefore absent from synagogue] there will be light unto him; but if his absence is due to personal business, then there will be no light unto him for he should have placed his trust in God."

R. Jochanan said: When the Holy One, praised be He! enters the synagogue and does not find ten [men] ^{as} present, His anger is immediately stirred, as it is said (Is. 50, 2.) *Why did I come and no man was there, did I call with none to answer.*"

R. Chelbo said, in the name of R. Huna: "The God of Abraham will help him who chooses a regular place for his prayers and when he dies, people will say of him, 'Woe, humble one! Woe pious! one of the real disciples of our father Abraham!' And whence do we know that Abraham had appointed a certain place [for his prayers]? For it is written (Gen. 19, 27.) *And Abraham rose early in the morning to the place where he had stood before the Lord.* And the word *Omad* (stood) refers to prayer, as it is said (Ps. 106, 30.) *And Phineas stood and prayed.*"⁸⁸ R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: "He who designates a certain place for prayer, will cause all his enemies to fall before him, for it is said (II Sam. 7, 10.) *I have procured a place for my people, Israel, and I have planted them, that they may dwell in a place of their own, and be no more troubled; and that the children of wickedness shall not afflict them any more as heretofore.*" R. Huna raised the following contradictory question: "It is written (in

מי גוי גדול ומני גוי גדול דדמיין להודי בחד ביתה אשrik ישראל, ומני כעמך, בחד ביתא, או הנסת אלhim, בחד ביתא, ולתתך עליון בחד ביתא וכולחו כתיבי באדרעה:

(ע"ב) אמר רבנן בר רב אדא אמר רבי יצחק כל הרוגיל לבא לבית הכנסת ולא בא יומם אחד הקב"ה משאיל בו שנאמר (ישעיה נ) מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלק' השכימים זאין נוגה לו אם לדבר מצוה הלק' נוגה לו ואם לדבר הרשות הלק' אין נוגה לו יבטח בשם ה' מי טעמא משום דהוה לו לבטוח בשם ה' ולא בטח. אמר רבי יוחנן בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועם. שנאמר (שמ) מודיע באתי זאין איש קראתי זאין עונה:

אמר ר' חלבו אמר רב הונא כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם (יהוה) בעזרו. וכשחת אומרים לו אי עניוי אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו. ואברהם אבינו מנאין דקבע מקום דכתיב (בראשית יט) וישכם אברהם בברך אל המקום אשר עמד שם את פנוי ה'. זאין עמידה אלה תפלת שנא' (תהלים קו) ויעמוד פינחים ויפלל (עוד להלן בפרק זה) א"ר יוחנן משום רשב"י כל הקובע מקום לתפלתו אויביו נופלים תחתיו שנאמר (ש"ב ז) ושמתי מקום לעמי ישראל ונטעתי ושכן תחתיו ולא ירנו עוד ולא יוסיפו בני עולת לעונתו כאשר

⁸⁸⁾ Ten men are required according to tradition to recite Barchu, Kedushah, and Kadish for the dead. See folio 21b.

⁸⁹⁾ Here the word *Omad* is used in connection with prayer.

them), and it is written (Chr. 17, 9.) [of the same thing] *Lechalocho* (to destroy them). At the beginning the wicked merely afflicted Israel but later they tried to destroy Israel."

R. Chelbo in the name of R. Huna said: "He who leaves the synagogue should not hurry." "This," says Abaye, "is only when he leaves, but on going to [the synagogue] it is meritorious to hasten, as it is said (Hos. 6, 3.) *Let us know and hasten to serve the Lord.*" R. Zeira said: "At first when I saw the Rabbis hurrying to the session [of learning] on the Sabbath I thought to myself, 'The Rabbis profane the Sabbath.' But after I heard of what R. Tanchum said in the name of R. Joshua b. Levi: 'Always shall a man run to study, even though on the Sabbath, as it is said (Ib. 11, 10.) *They shall follow after the Lord when, He will roar like a lion,*' I, too, began to run."

R. Zeira said: "The [chief] reward for attending a lecture lies in running" [to it, i. e., anxiety to hear it]. Abaye said: "The [chief] merit in attending the public lecture before a holiday [when the laws concerning the holidays are explained] lies in being pressed [on account of the crowd]." Raba said: "The [chief] merit for studying *Halacha* is in obtaining a full explanation of it." R. Pappa said: "The [chief] merit of attending a funeral is the silence."⁴⁰ R. Zutra said: "The [chief] merit for observing a feast day is charity."⁴¹ R. Shesheth said: "The [chief] merit of a funeral address is in the lifting up [the voice in lamentation]." R. Ashi said: "The [chief] merit in attending a wedding festival is the words [of entertainment]."

R. Chelbo in the name of R. Huna said: "Whoever prays with his back turned to the synagogue is to be called wicked, as it is said (Ps. 12, 9.) *On every side do the wicked walk.*"⁴² Abaye said: "This refers only to one who does not turn his face towards the synagogue but if he does turn his face towards the synagogue it does not matter even if his back is towards the worshippers."

⁴⁰⁾ Some refer offence to the visitors, namely that silence is the main part of condolence. Others say this refers to the mourner to whom reward is due because he accepts the judgment of God with resignation as did Aaron when his sons were burnt. See Lev. 10, 3.

⁴¹⁾ It is customary to give charity to the poor on fast days; See Is. 58, 3-9.

⁴²⁾ The passage is thus explained: 'If on every side,' [a man prays,] 'the wicked do this.' See I Kings 8, and see further folio 30b—All the entrances to the Babylonian synagogues were at the East, so that the rear wall containing the ark faced the West toward Jerusalem which was west of Babylon; Europe is to the west of Jerusalem, and therefore the arrangement of our synagogues is the opposite from that of Babylon.

בראונה רב הונא רמי כתיב לענותו וכתיב כלותו בתקלה לענותו ולכטוף לכלותו: אמר רבי הילכו אמר רב הונא היוצא מכחכנ"ס אל יפסעה פסיעה גסה. אמר אבי לא אמרן אלא למיפק אבל למיעל מצוח למרחת שנאמר (חושע ז) ונדעה נרדפה לדעת את ה'. אמר רבי זира מריש כי הוה הונא להו לרבען דקא רהטוי לפרקא בשכחה אטינא קא מחללי רבען שכחה כיון דשמענא להא דברי תנחים אמר רבי יהושע בן לוי לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשכחה שנאמר (שם יא) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג אני נמי (הוה) רהיטנא. אמר רבי זира אנרא דפרקא ריהטא. אמר אבי אנרא דכליה דוחקא. אמר רב פפא רבא אנרא דשמעתא סברא. אמר רב זורתא אנרא דתעניתא צדקתה. אמר רב ששת אנרא להספדה דלווי. אמר רבashi אנרא דבר הלולא מילוי:

אמר רב הונא כל זמתפל אחורי בית הכנסת נקרא רשות שנאמר (תהלים יב) סכיב רשיים יתחלכו כרום ולות לבני אדם אמר אבי לא אמרן אלא דלא מהדר אפייה לבוי בנשתא אבל מהדר אפייה לבוי בנישטה ליתין בה. הוה גברא דקא מצליל אחורי ביב בנישטה ולא מהדר אפייה לבוי בנישטה חלף

There was one man who prayed with his back turned to the synagogue; Elijah happened to pass by. It seemed to Elijah that the man prayed in the manner of an Arabian merchant, and he said to him: "Art thou standing before thy Master as if there were two dominions?" Thereupon Elijah drew his sword and killed the man.

R. Jochanan and R. Elazar both said: "When a man must apply for help to his fellow-men, his face changes like [the worm called] *Kerum*; as it is said (Ps. 12, 9.) *Like a worm, so is the cheapness of the sons of men.*" What is *Kerum*? When R. Dimi came he related that among the sea-coast towns, there is a certain worm, the name of which is 'Kerum', and when the sun shines upon him, he changes into various colors. R. Ami and R. Ashi both say: "He [who has to apply for charity] is as if two judgments were passed upon him — those of fire and water, as it is said (Ps. 66, 12.) *Thou hast caused man to ride on our heads; we entered into fire and into water.*"

R. Chelbo in the name of R. Huna said further: "A man shall always be strict in the observance of the *Mincha* service, for Elijah, the Prophet, was answered only at the *Mincha* service, as it is said (I Kin. 18, 36-37.) *And it came to pass at (the time of) the offering of the perpetual evening-sacrifice (Mincha)*⁴⁸ *that Elijah the Prophet came near, and said: Answer me, O Lord, answer me, i. e., answer my prayer that a fire descend from Heaven, and answer me that they shall not say it was an act of magic.*" R. Jochanan said: "In the evening service also [shall a man pay heed], for it is said (Ps. 141, 2.) *May my prayers be valued as incense before Thee; lifting up of my hands as the evening offering.*" R. Nachman b. Isaac said: "To the morning service also [shall a man pay heed,] for it is said (Ps. 5, 4.) *O Lord, in the morning do Thou hear my voice.*"

Further said R. Chelbo in the name of R. Huna: "He who does not cheer the bridegroom, whose wedding feast he has enjoyed, transgresses against the five voices (the passage where voice is mentioned five times) (Jer. 33, 11.) *The voice of gladness, the voice of joy, the voice of the bridegroom and the voice of the bride, the voice of those who say Praise ye the Lord of Hosts.*" And

אליהו אידמי ליה כתפייעא א"ל כדו בר קימט
קמי מרכז שלפ' ספפירה וקטליה:

רבי יוחנן ורבי אליעזר דאמרי תרוויהו
כיוון שנזכר אדם לבירות פניו משתנות ככרוב
שנא' כרום זלוט לבני אדם מי כרום כי אתה
רב דימי אמר עופ' אחד יש בכרבי חיים ושםו
כרום וכיוון שחמתה זורתה עליו מטהף לכמה
גונין. רביAMI ורביAMI דאמרי תרוויהו
כאילו נדוז בשתי דיןין אש ומים. שנאמר
(שם פ) הרכבת אנווש לראשנו באנו באש
ובמים:

אמר רב חונא לעולם יזהר אדם בתקפת
המנחה שהרי אליהו לא נעה אלא בתקפת
המנחה שנאמר (ט"א יח) ויהי בעלות המנחה
וינש אליהו הנביא ויאמר וג' עני ה' עני
עני שtrad אש מן השמים ועני שלא יאמרו
מעשה כשפים הם. רבי יוחנן אמר אף בתקפת
ערבית שנאמר (מלחינים קמ"א) תכון תפלתי
קטרת לפניך משאות כפי מנהת ערב רב נחמן
בר יצחק אמר אף בתקפת שחרית שנאמר
(שם ח) ה' בקר תשמע קולי:

ואמר רבי חלכנו אמר רב חונא כל תנהנה
משמעות חתן ואין משמו עובר בה' קולות
שנאמר (ירטיח ל) קול שzon וקול שמחה קול
חתן וקול כליה קול אומרים הדרו. ואם משמו

⁴⁸ The *Mincha* service takes the place of the perpetual evening-sacrifice. See further, Vol. 26b.

if he does cheer him, what will his reward be? R. Simon b. Lakish said: "He will merit the Torah, which was given with five voices, as it is said (Ex. 19, 16.) *And it came to pass on the third day, when it was morning, that there were thunders, " and the voice of the cornet, etc., And the voice of the cornet was, etc., And God answered him with a loud voice."*" R. Abuhu said: [To cheer the bridegroom is considered meritorious] as if he brought a thanksgiving offering; for it is said (Jer. 33, 11.) *Of those that bring thanksgiving offering unto the house of the Lord.*" R. Nachman b. Isaac said: "It is as if he had rebuilt one of the ruins of Jerusalem, for it is said (Ib.) *For I will cause their captivity to return, as at the first, saith the Lord.*"

R. Chelbo in the name of R. Huna also said: "Whoever has fear of God, his words will be heard;" as it is said (Ecc. 12, 13.) *The end of the matter is, let us sum up the whole; fear God, and keep His commandments, for this is the whole [duty of] man.*" What is meant by *For this is the whole duty of man.* R. Elazar said: "The Holy One, praised be He! said 'The whole world would not have been created if not for him [who fears God].'" R. Abba b. Cahana said: "This [fear of God] is equal in importance to that of the whole world put together." R. Simon b. Azai, and according to some, R. Simon b. Zoma said: "The whole world would not have been created if not for the purpose of being host to him (who fears God)."

R. Chelbo in the name of R. Huna further said: "He who knows that his friend is accustomed to greet him, shall try to greet him first, for it is said (Ps. 34, 15.) *Seek peace and pursue it, and when one responds not to a greeting he receives, he is to be called robber, as it is said (Is. 3, 14.) But ye who have eaten up the vineyard; the plunder of the poor is in your houses.*" [What have the poor that they were plundered of? Nothing but their greeting.]

(Fol. 7a) R. Jochanan said in the name of R. Jose b. Zimra: "Whence do we know that the Holy One, praised be He! prayeth?" It is said (Is. 56, 7.) *Even these will I bring to my holy mountain, and make them joyful in my house of prayer.* It does not say in

44) Koloth means two voices and three more times Kol, are mentioned in this verse which make the total of six.

45) See note 7.

מה שכרכו אמר ריב"ל זוכה ל תורה שנתנה בה' קולות שנאמר (שמות יט) ויהי ביום השלישי וגו' ויהי קולות וגו' וקול שופר וגו' ויהי קול השופר וגו' והאללים יעננו בקהל וגו' אני והכחים (שם) וכל העם רואים את הקולות. אותן קולות דקדום מתן תורה הו. רבי אבהו אומר כאילו הקרב תודה שנאמר (ירמיה י) מבאים תודה בית ח' רב נחמן בר יצחק אומר כאילו בנה אחת מהורבות ירושלים שאנא' (שם) כי אשיב את שכות הארץ כבראונה אמר ח' :

ואמר ר' חלכו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים שנאמר (קהלת יב) סוף דבר הכל נשמע את האלים ירא ואת מצותיו שומר כי זה כל האדם. מי כי זה כל האדם אמר ר' אלעזר אמר הקב"ה כל העולם כולו לא נברא אלא בשכיל זה רבי אבא בר כהנא אמר שכול זה בנגד כל העולם כולו ר"ש בן עזאי אמר לו ר"ש בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצותות :

ואמר רבי חלכו אמר רב הונא כל שיעוד בחבירו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקרים לו שלום שנאמר (תהלים לד) בקש שלום ורדפחו אם נתן לו ולא תחזר נקרא גולן. שנאמר (ישעיה ג) ואתם בערתם הכרם גולת העני בכתיכם :

(יד) אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא מפני שהקב"ה מתפלל שנאמר (שם נו) והכיאותים אל הר קדשי ושמחותם בבית תפלי תפלתי תפלים לא נאמר אלא תפלי

their [house of] *prayer*, but in *my* [house of] *prayer*. We learn from this that the Holy One, praised be He! *prays*." What doeth He pray? R. Zutra b. Tubia, in the name of Rab, said: "[Thus He prayeth] 'May it be my will that my mercy overcome my anger; and let my compassion rule over my attributes [of Justice] that I may deal with my children in attributes of kindness; and out of regard to them may I overlook Judgment.'" It is taught that Rabbi Ishmael b. Elisha said: "Once, when I entered the Holy of Holies to burn the incense, I saw the Lord of all Hosts sitting on a high and exalted throne, and He said to me 'Ishmael, my son, bless me!' I replied, 'Sovereign of the Universe! may it be Thy will that Thy mercy overcome Thy anger, and Thy compassion may overrule Thy other attributes; let Thy conduct toward Thy children be with the attribute of loving kindness and enter inside the line of justice; and, out of regard to them mayest Thou overlook Judgment!' The Lord shook His head at me" [as a sign confirming my prayer]. By this R. Ishmael wants to teach us that the blessing of a common man shall not be lightly esteemed. R. Elazar said in the name of R. Chanina: "Never shall the blessing of even a common man be considered insignificant in your eyes; for two great men of their generation were blessed by simple men and their blessings were fulfilled. They are: David and Daniel—David was blessed by Aravnah, as it is written (II Sam. 24, 23.) *And Aravnah said unto the king, May the Lord thy God receive these favorably.* Daniel was blessed by King Darius; as it is written (Dan. 6, 17.) *May thy God whom thou dost worship continually, truly deliver thee.*"

R. Jochanan in the name of R. Jose said: "Whence do we learn that we must not attempt to appease a man at the moment of his excitement? It is written (Ex. 33, 14.) *My presence shall walk before you, and I will give thee rest*, i. e., the Holy One, praised be He! said unto Moses, 'Wait for me until my excitement shall subside and I shall then give thee rest.'" ⁴⁶⁾ Is wrath [to be ascribed] to the Holy One—praised be He? Yea! As it is taught; *And a God who is angry every day* (Ps. 7, 12). And how long does His anger last? For a moment. And how long lasts a moment? One fifty-eight thou-

מִכֶּן שַׁחַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַצְלֵי. מַאי מַצְלֵי אָמַר רַב זּוֹטְרָא בֶּרֶתּוֹבִיה אָמַר רַב יְהִי רְצֹן מִלְּפָנֵי שִׁיכְבָּשׁוּ רְחִמָּי אֶת כְּעֵסִי וַיְגֹלֹו רְחִמָּי עַל מְדוֹתִי וַתְּהַנֵּג עַם בְּנֵי בְּמִדְתַּת הַרְחִמִּים וְאַכְנֵם לָהּם לְפָנֵים מִשּׁוֹרַת הַדִּין. תְּנִיא אָמַר רַבִּי יְשָׁמְעוּאֵל בֶּן אַלְיָשָׁע פָּעֵם אֶחָת נְכַנְּשָׁהִי לְהַקְטִיר קְטוֹרָת לְפָנֵי וּלְפָנֵים וּרְאִיתִי אֲכַתְּרִיאֵל יְהִי ה' אֲכָאֹת יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַם וְנַשָּׁא וְאָמַר לֵי יְשָׁמְעוּאֵל בֶּן בְּרַכְנִי אַמְּרָתִי לוּ יְהִי רְצֹן מִלְּפָנֵיךְ שִׁיכְבָּשׁוּ רְחִמָּי אֶת כְּעֵסִיךְ וַיְגֹלֹו רְחִמָּי עַל מְדוֹתִיךְ וַתְּהַנֵּג עַם בְּנֵיךְ בְּמִדְתַּת הַרְחִמִּים וְתַכְנֵם לָהּם לְפָנֵים מִשּׁוֹרַת הַדִּין וְנַעֲנֵה לֵי בְּרָאֹשוֹ וְקָא מִשְׁמָעַ לֵן שְׁלָא תְּהַא בְּרַכְתַּת הַדִּיטּוֹת קְלָה בְּעִינֵיךְ. אָמַר רַבִּי אַלְעָזָר אָמַר רַבִּי חַנִּינָא לְעוֹלָם אֶל תְּהִי בְּרַכְתַּת הַדִּיטּוֹת קְלָה בְּעִינֵיךְ שְׁהָרִי שְׁנֵי גָּדוֹלֵי הַדָּוָר בְּרַכּוֹם שְׁנֵי הַדִּיטּוֹם וַתְּקַיִּימָה בָּהֶם בְּרַכְתָּם אֶלָּו הָן דָּוד וְדָנִיאָל דָּוד דְּבָרְכִּיהָ אַרְוֹנָה דְּכַתִּיב (ש"ב כד) וַיֹּאמֶר אַרְוֹנָה אֶל הַמֶּלֶךְ ה' אֱלֹהֵיךְ יַרְצֵךְ. דָּנִיאָל דְּבָרְכִּיהָ דָרְיוֹשׁ מֶלֶכָא דְּכַתִּיב (דָנִיאָל ו) אַלְהָקֵד דַּי אַתְּ פָּלָח לֵיה בַּתְּדִירָא הוּא יִשְׁזַׁבֵּין :

אָמַר רַבִּי יְהָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי מַנִּין שָׁא מַרְצִין לוּ לְאָדָם בְּשַׁעַת כְּעֵסֶת דְּכַתִּיב (שְׁפָטָה), פָּנֵי יְלָכֵו וְהַנִּיחָותֵי לֵן. אָמַר לֵיהַ קְבָ"ה לְמַשְׁחָה הַמְּתָן לֵי עַד שִׁיעַבְרוּ פָנִים שֶׁל זַעַם וְאַנְיָה לֵן. וּמַי אִיכָּא רִיתָחָא קְמִיה דְקֹדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא אֵין דָתְנִיא (תְּחִלִּים ז) וְאֶל זַעַם בְּכָל יּוֹם וְכָמָה זַעַם רָגֵע. וּכְמָה רָגֵע אֶחָד מַחְמַשְׁתָּרְבָּא וְשִׁמְוֹנָתָא לְפָנִים וְשִׁמְוֹנָה מְאֹות וְשִׁמְוֹנָה רְבָא וְשִׁמְוֹנָה בְּשַׁעַה וְזֹוּ הַיָּא רָגֵע אֶחָד בְּרִיהָ יְבֹולָה לְכֹוֵן אַתְּה הַשּׁׁעָה חֹזֵק מְכֻלָּעַם הַרְשָׁעַ

⁴⁶⁾ *Panai* has two meanings, "my presence," and "my wrath."

sand eight hundred and eighty-eighth part of an hour; and this is meant by the word *Regga* (moment); and no creature is able to determine that exact moment [when the anger arises] except Bilam the wicked, for it is written (Num. 24, 16.) *And knoweth the knowledge of the most High*. How is it possible? If he did not know even the temperament of his animal, how could he acquire a knowledge of the Most High? We must therefore say that he knew how to determine the exact hour in which the Holy One, praised be He! is angry. And this is meant by the prophet who said to Israel (Micha 6, 5.) *O my people, do but remember what Balak the king of Moab resolved in order to know the gracious benefits of the Lord*. What is meant by *The gracious benefits of the Lord*. R. Elazar said: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Israel. 'Do but remember how many gracious benefits I bestowed unto ye, that I kept myself back from becoming angry during all the days of Bilam, the wicked; for my anger might have inflicted a great misfortune upon them [in that generation]'. And this is meant by Bilam when he said. (Num. 23, 8.) *How shall I denounce, whom God hath not denounced? And how shall I defy, when the Lord hath not defied?*" And how long endureth His anger? A *Regga* (moment). How long does a *Regga* last? R. Abin and according to some R. Abina said: "A *Regga* lasts as long as it takes to utter it." And whence do we learn that God is angry? It is said (Ps. 30, 6.) *For His anger is momentary, (but) life rests upon his favor*. And if you wish I say from this (Is. 26, 20.) *Hide thyself but for about a moment, until anger passeth away*. And when is He angry? Abaye said: "During the first three hours of the day, when the crest of the cock becomes white and he stands on one leg." But the cock stands like that all the time? At all times it has red stripes [in the white crest], but in that particular hour there are no red stripes whatsoever.

A certain heretic was in the neighborhood of R. Joshua b. Levi, and annoyed him exceedingly, questioning him about various passages. One day R. Joshua b. Levi took a cock, tied it to his bed and watched it, thinking that as soon as he would notice the sign, he would curse the heretic. But before the time came, sleep overtook him.

דכתיב ביה (במדבר כד) וידע דעת עלין. השטרא דעת בהטרו לא הוה ידע דעת עלין. הוי ידע אלא מלמד שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקב"ה כועם בה. והיינו דאמר להו נביא לישראל (פינח ז) עמי זכר נא מה יעןblk מלך מואב. למען דעת צדוקות ה' מאידע למען דעת צדוקות ה' אמר רבי אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל דענו כמה צדוקות עשייתו עמכם שלא בעמתי בימי בלעם הרשע שאלמוני בעמתי לא נשתייר משונאיםם של ישראל שריד ופליט והיינו דאמר ליה בלעם לבלק (במדבר כג) מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה' מלמד שכל אותם הימים לא זעם. וכמה זעמו רגע. וכמה רגע אמר רבי אבין ואי תימא רבי אבינה רגע כמייריה ומנא לנו דרגע רתח שני' (תחלים ל) כי רגע באפו חיים ברצונו ואי בעית אימת מהכא (ישעיה כו) חבי כמעט רגע עד יעכור זעם. ואימת רתח אמר אבוי בהנץ תלת שעוי קמייתא כי חורא כרבלה דתרנגולא וקאי אחד כרעה כל שעטה ושעתא נמי קאי הביי כל שעטה אית ביה שורייקי סומקי בהתייא שעטה לית ביה שורייקי סומקי. ההוא מינא דהוה בשיבוכותיה דריב"ל הוה קא מצער ליה טובא בקראי יומא חד שקל תרגולא ואוקטיה בין ברעה דערטא ועין ביה ספר כי מטא ההיא שעטה אלטיה. כי מטא ההיא שעטה

So he said: "I learn from this [incident] that it is not proper to do such a thing: *And he is beneficent in all His work*, it is written (Ps. 145, 17.) and it is also written (Pr. 17, 26.) *Punishment, even to the just, is not good.*"⁴⁷ It was taught in the name of R. Meier: "At the time when the sun rises and all the heathen Kings of the East and West, with their crowns upon their heads, prostrate themselves before the sun, thereupon the Holy One, praised be He! immediately becomes angry."

Further said R. Jochanan in the name of R. Jose: "One chastisement in the heart of man (self reproach) is better than many lashes, as it is said (Hos. 2, 9.) *And she will pursue her lovers, then will she say, 'I will go and return to my first husband; for it was better with me then than now.'*" Resh Lakish said: "It is better than one hundred stripes, as it is said (Pr. 17, 10.) *A reproof penetrateth more deeply into a wise man than a hundred lashes into a fool.*"

Further, said R. Jochanan in the name of R. Jose: "Three things did Moses request of the Holy One, praised be He! and they were all granted unto him. He asked that the Shechina shall dwell in Israel and it was granted, as it is said (Ex. 33, 16.) *Is it not in that because Thou goest with us?* He asked that the Shechina might not dwell with heathens and it was granted to him, as it is said (Ib.) *So shall we be distinguished, I and thy people.* He asked that the Holy One, praised be He! make known His ways, and it was granted to him, as it is said (Ib, ib. 18.) *And he said, let me see, I beseech Thee, Thy glory,* i. e., he said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, why is there a righteous man who prospers while another righteous person suffers? Some wicked person prospers while another wicked person suffers?' He answered him: 'Moses! the righteous person that prospers is righteous himself, and the son of a righteous one; the righteous one that suffers is righteous himself but the son of a wicked one [he suffers for the sins of his parents]; the wicked person who prospers is wicked himself but the son of a righteous person, and the wicked person who suffers is wicked himself and the son of a wicked one.' The Master said above, "The righteous person that prospers is righteous himself and the son of a righteous one; the

נים אמר שמע מיניה לאו אורח ארעה למעבד הבי (מלחים קמ"ה) ורחותיו על כל מעשיו כתיב וכתיב (משלוי יז) גם ענוש לצדיק לא טוב. תנא משמה דרבי מאיר בשעה שהחמתה זורת וכל מלכי טורה וטרכ מניהין כתיריהם בראשיהם ומשתחוים לחמתה טיד כוועם הקדוש ברוך הווא:

ואמר ר' יוחנן משומ רבי יוסי טובה מרודות אחת כלבו של אדם יותר מכמתה מליקות שנאמר (חו"ע ב) ורדפה את אהבתה וגנו' ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי או מעטה. וריש לקיש אמר יותר ממאה מליקות, שנאמר (משלוי יז) תחת גערת במכין מהכות כסיל מאה:

ואמר רבי יוחנן משומ רבי יוסי שלשה דברים בקש משה מלפני הקב"ה ונתן לו. בקש שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו שנא' (שמות לג) הלוא בלבך עטנו. בקש שלא תשרה שכינה על עובדי עבדות כוכבים ונתן לו שנאמר (שם) ונפלינו אני ועמד בקש להודיעו דרכיו של הקב"ה ונתן לו שנאמר (שם) הודיעני נא את דרכך. אמר לפניו רבונו של עולם מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו. יש רשות וטוב לו ויש רשות ורע לו. אמר לו משה צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק בן צדיק. רשות ורע לו רשות בן רשות. אמר מר צדיק ורע לו צדיק בן צדיק. צדיק ורע לו צדיק בן רשות. אני והא כתיב (שמות כ) פוקד צדיק בן רשות. עון אבות על בניים וכתיב (דברים כד) ובנים

⁴⁷ This passage is explained: "Punishment" [to others] "even to the just is not good" [to be its cause].

righteous one that suffers is righteous himself but the son of a wicked one." Is this so? Behold! It is written (Ex. 20, 5.) *Visiting the iniquities of the fathers upon the children*; and it is written (Deu. 24, 16.) *Fathers shall not be put to death for the children*, and we have asked the question as to the contradiction of these two passages, and answered; there is no difficulty. One passage refers to those who continue the [wicked] deeds of their parents, and the other passage refers to those who do not continue the [wicked] deeds of their parents. [Hence we see that a righteous man, even if the son of a wicked man does not suffer?] But we must say that He said thus to him: "A righteous one who prospers, is one who is perfectly righteous; a righteous one who suffers, is not a perfectly righteous one; a wicked one who prospers, is one not really wicked; a wicked one who suffers, is one grossly wicked." And this [saying of Rabbi Jochanan] differs from that of R. Meier, for R. Meier said: "Two requests were granted to Moses and one was not granted, for it is said (Ex. 33, 19.) *And I will be gracious to whom I will be gracious*, although he does not deserve it; *And I will show mercy to whom I will show mercy*, although he does not deserve it."

And He said: Thou canst not see my face. (Ib.) R. Joshua b. Karcha said: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Moses: 'When I was willing [to reveal myself] thou wast unwilling (didst hide thy face);⁴⁸ now when thou art willing [to see me] I am not willing [to reveal myself].'" And this differs from the opinion of R. Samuel b. Nachmeini who quoted R. Jonathan; for R. Samuel b. Nachmeini said in the name of Jonathan: "On account of three things Moses earned the merit of the following three things; viz., for *And Moses hid his face*, (Ib. 3, 6.) he earned the merit of *A shining face*;⁴⁹ for *He was afraid* (Ib.) he earned the merit of, *And they were afraid to come nigh unto him* (Ib. 34, 30.); and for *To look up to God* (Ib. 3, 6.) he earned the merit of, *And the similitude of the Lord doth he behold* (Num. 12, 8)." [Hence it shows that he was rewarded for hiding his face and differing with R. Joshua B. Karcha]. *And then I will remove my hand, and thou shalt see my back; but my face shall not be seen* (Ex. 33, 23). R. Chama b.

⁴⁸ See Ex. 3, 2-6.

⁴⁹ See Ex. 34, 29-35.

לא יומתו על אבות (פנ' פ"ג). ורמנן קראי אחדדי. ומשנין לא קשיא הא כשהווין מעשה אבותיהם בידיהם. הוא כשאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם. אלא חciי קאמר ליה. צדיק וטוב לו צדיק גמור צדיק ורע לו צדיק שאינו גמור. רשות וטוב לו רשות שאינו גמור. רשות ורע לו רשות גמור. ופלינא דר"ט דאמר רבינו מאיר שתים נתנו לו ואחת לא נתנו לו שנאמר (שפטות לג) וחנוני את אשר אהון אף על פי שאינו הגון ורחמתי את אשר ארחם ע"פ שאינו הגון:

ויאמר לא תוכל לראות את פני (שפטות לי). תנא משמיה דברי יהושע בן קרחה כך אל הקב"ה למשה כשרצית לא רצית עכשו שאתה רוצה אני רוצה. ופלינא דברי שמואל בר נחמני אמר רבינו יונתן דאמר רבינו זכה לך בשכר (שם ג') (עיקרים ט"ב פ"ב) ויסתר משה פניו זכה לקלסתר פנים. בשכר כי ירא זכה לוייראו מגשת אליו. בשכר מהבכית זכה לוחטונת ה' יכית. (שם ג') והטירותי את כפי וראית את אחורי אמר רב חמא בר ביזנא אמר ר"ש חפזיא מלמד

Bizna in the name of R. Simon the Pious said: "This means that the Holy One, praised be He! showed to Moses the knot of the Tephilin (Philacteries)."

(Ib. b) R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: "Since the day the Holy One, praised be He! created the world there was no man who called the Holly One, praised be He! 'Lord' (Adon) until Abraham came and called him 'Lord,' for it is said (Gen. 15, 8.) *And he said Lord God, whereby shall I know that I shall inherit it?*" Rab said "Daniel also would not have been answered were it not for the sake of Abraham, for it is said (Dan. 9, 17.) *And now listen, O our God! to the prayer of thy servant, for the sake of the Lord;*—'for Thy sake' he [Daniel] ought to have said? But [he prayed] for the sake of Abraham, who called you Lord."

Again said R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai: "Since the day when the Holy One, praised be He! created the world, there was no man who thanked the Holy One, praised be He! until Leah came and thanked Him, as it is said (Gen. 29, 35.) *This time will I thank the Lord.*"

What is the meaning of being called Reuben?⁵⁰ R. Elazar said: "Leah said, 'See the difference between my son and the son of my father-in-law (Esau);'⁵¹ whereas my father-in-law's son sold his birthright to Jacob of his own accord, as it is written (Gen. 25, 33.) *And he sold his right of first-born unto Jacob*, yet what happened? As it is written (Ib. 27, 41.) *And Esau hated Jacob*, and it is also written (Ib. ib. 36.) *And he said, hath he been therefore named Jacob, because he hath supplanted me these two times;* but my son, although it was against his will that Joseph took from him the birthright, as it is written (I Chr. 5, 1.) *But when he defiled his father's bed was his birth-right given unto the sons of Joseph;* yet he never envied him, for it is written (Gen. 37, 21.) *And when Reuben heard it he delivered him out of their hands.*" Why was she named Ruth? R. Jochanan said "Because she merited that from her shall come forth David, who satisfied the Holy One, praised be He! with songs and praises." And whence do we derive that the name is the cause? R. Elazar said: "It is said (Ps. 46, 9.) *Come, look at the deeds of the Lord, who hath made desolation on the earth. Do not*

שהראה הקדוש ברוך הוא לטsha קשור של תפילין:

(ע"ב) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי טום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם לא היה אדם שקראו להקדוש ברוך הוא אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שניא' (בראשית טו) ויאמר אדני אלהים במתה אדע כי אירשנה. אמר רב א' דנייאל לא גענה אלא בשבייל אברהם שנאמר (דנייאל ט) ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תחנוני והאר פניך אל מקדשך השם למען אדני למען: מיבעי ליה אלא למען אברהם שקראך אדון:

ואמר רבי יוחנן משום רשב"י מום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודוה להקב"ה עד שכאת לאה והודתו שנאמר (בראשית כט) הפעם אודה את ה'. רואבן א' ר' אלעזר אמרה לאה ראו מה בין בני לבן חמיו דאלו בן חמיו אע"ג דמדעתה ובנה לבכירותה דכתיב (שם כה) וימכר את בכורתו ליעקב חזי מה כתיב ביה (שם כו) ויישטום עשו את יעקב וכתיב (שם כט) ויאמר הци קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים ואלו בני א' על נב דעל כרhotah שקלה יוסף לבכירותה מיניה דכתיב (הה"א ח) ובחללו יצועי אביו ניתנה בכורתו ליעוסף אפילו הци לא איקנא ביה דכתיב (בראשית לו) וישמע רואבן ויצילחו טידם. רות (ב"ב פ"ק) מא' רות להקב"ה בשירות ותשבחות ומנא לן דשם א' ר' יוחנן שוכתה ויצא ממנה דוד שרווה נרים. אמר רבי אלעזר דאמר קרא (תחלים טו)

⁵⁰ The reason giving in the Bible, (Gen. 29, 32.) explains only the first part of the name Reu.

⁵¹ Reu meaning "to see," and Ben, "son," also "between."

read it *Shamoth* (desolation), but read *Shemot* (names)."

Further said R. Jochanan in the name of R. Jose: "Every utterance which came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! for good purpose even when upon condition, was never retracted." Whence do we derive this? From our Teacher Moses, as it is said (Deu. 9, 14.) *Let me alone, and I may destroy them, and blot out their names from under the heavens, and I will make of thee a nation mightier and more numerous than they*; and although Moses invoked mercy concerning this thing and succeeded in annulling that decree, yet it [the promise, *And I will make thee a nation mightier and more numerous*] was fulfilled to his children, as is said (I Chr. 23, 15-16.) *The sons of Moses were Gershon, and Eliezer, and the sons of Eliezer were Rechabyah, the chief, the sons of Rechabyah became exceedingly great in number*, and R. Joseph taught they were more than sixty myriads. This is inferred from the two similar words, *Rabu, Rabu*: It is written here, *They were exceedingly great in number (Rabu)*, and it is written there (Ex. 1, 7.) *They were fruitful and exceedingly great in number (Vayirbu)*.

(Ib. b) Further said R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai: "A degenerate child in a man's house is worse than the war of *Gog and Magog*,⁵² for it is said (Ps. 3, 1.) *A song of David, when he fled from before Absalom, his son*. Immediately after this is written, *Lord! How numerous are my assailants! How many that rise up against me*, while of the war of *Gog and Magog* it is written (Ib. 2, 1.) *Wherefore do nations rage and people meditate vain things?* But *How numerous are my assailants* is not stated [in connection with the war of *Gog and Magog*]."

A song of David, when he fled from Absalom his son (Ib.) It should have been said, *A lamentation of David?* R. Simon b. Jochai said: "Unto what can David's incident be likened? Unto a man against whom a large note was brought forth to be paid; before he paid it he felt grieved and sorrowful, but after he had paid it, he rejoiced. So was David—since the Holy One, praised be He! said to him (II Sam. 12, 11.) *Behold! I will raise up against thee evil out of thy*

⁵²) According to some tradition, The war of *Gog and Magog*, which will precede the coming of the Messiah, will be the most horrible war in human history. That period is often described as *Chodesh Messiah* (the pains of Messiah).

לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ אל

תקרי שמות אלא שמות:

ואמר רבי יוחנן משומם רבי יומי כל דבר ודבר שיצא מפי הקב"ה לטובה אפילו על תנאי לא חור בו. מנא לנו משה רבינו שנאמר (דברים ט) הרף מני ואשמידם ואמחה את שם ואעשה אותו לנוי עצום ורב ממננו. ואע"ג דברי משה רחמי עליה דמלתא ובטלה אמר"ה אוקטיה בזועיה שנאמר (ה"א כ) ובני משה גרשום ואלייעור ויהיו בני אליעזר רחכיה הרראש וגנו ובני רחכיה רבנו למעלה וגנו. ותני רב יוסף למעלה מפ' רבוא. אתה רביה רבייה כתיב הכא רבנו למעלה וכתיב התרם (שפטות א) פרו וישראלו וירבו:

(ע"ב) ואמר ר' יוחנן משומם רשב"י קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר מלחמת גוג ומגוג שנא' (תחלים ג) מזומר לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב בזירה ה' מה רב צרי רכיבים קמים עלי ואלו נבי מלחמת גוג ומגוג כתיב (שם ג) למה רגשו גויים ולא מים יהנו ריק ואלו מה רב צרי לא כתיב. מזומר לדוד בברחו מפני אבשלום בנו מזומר לדוד קינה לדוד מיבעי' ליה. א"ר שמעון בן אבישר למתה הדבר דמות לאדם שיצא עלייו שטר חוב קודם שפרעו היה עצב לאחר שפרעו שמה אף כאן דוד כוון שאמר לו הקב"ה (ש"ב יב) הנני מקים עלייך רעה

own house; he felt grieved, for he feared it would be a slave or a bastard who would have no mercy on him. But when he saw it was Abshalom [his own son] he was glad and composed a song."

Further said R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai: "It is permitted to quarrel with the wicked in this world, because it is said (Pr. 28, 4.) *They that forsake the Torah praise the wicked, but those who observe the Torah contend with them.*" We also have a Baraitha to the same effect. R. Dostai b. Mathun says: "It is permitted to quarrel with the wicked in this world; as it is said (Pr. 28, 4.) *They that forsake the Torah praise the wicked, but those who observe the Torah contend with them;* and if some one should whisper to you saying: 'Behold! it is written (Ps. 37, 1.) *Of David! Do not fret thyself because of the evil-doers.*' Tell him that he whose heart smites him [who has no clear conscience] says so, for the real meaning of the passage is: *Do not compete with the evil-doers*, i. e., to be among evil-doers; *And neither be thou envious against the workers of iniquity*, to be like them. And it is also said (Pr. 23, 17.) *Let not thy heart be envious against sinners, but in the fear of the Lord (remain) at all times.*" Is that so? Behold! R. Isaac said: "If you see a wicked man upon whom fortune smiles, do not quarrel with him, for it is said (Ps. 10, 5.) *Prosperous are his ways at all times*; and moreover, he always wins by law, as it is said (Ib.) *Far aloof (remain) Thy punishments from him*; and moreover, he sees [revenge] in his enemies, as it is said (Ib.) *All his assailants, he puffeth at them.*" There is no difficulty [in understanding this]; one deals with secular affairs and the other deals with divine affairs, and, if you wish, you may say both passages deal with divine affairs and there is no difficulty; for one deals with a wicked man upon whom fortune smiles, and the other with the wicked man upon whom fortune does not smile; and, if you wish, you may say both deal with a wicked man upon whom fortune smiles; yet there is no difficulty, for one deals with a perfectly righteous man and the other with one who is not righteous throughout; for R. Huna said: "What means the passage (Habakkuk 1, 13.) *Wherefore wilt thou look upon those that deal treacherously; be silent when the wicked swallows up him that is more*

מכיתר היה עצב אמר שמא עבד או ממזר הוא
دلוא חיים עלי כיוון דהוא דאכשולם הוא שמא
משום הכי אמר מוטור:

ואמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחאי
יותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר
(משלוי נח) עוזבי תורה יהלו רשע ושומרי
תורה יתגרו בהם. תניא גמי הכי רבי דוסתאי
בר מתן אומר יותר להתגרות ברשעים
בעולם הזה שנאמר עוזבי תורה יהלו רשע
ואם לחשך אדם לומר והכתיב (מלחים יו)
לדור אל תחר במרעים אמר לו מי שלנו
נקפו אומר כן אלא אל תחר במרעים להיות
במרעים ואל תקנא בעשרה עולה להיות
בעשרה עולה ואומר (משלוי נג) אל יקנא לך
בחתאים כי אם ביראת ה' כל היום. אענין והא
אמר רבי יצחק אם ראית רשע שהשעה
משחחת לו אל התגרה בו שנאמר (מלחים י)
יחילו דרכיו בכל עת. ולא עוד אלא שוכנה
בדין שנאמר (שם) טרומ משפטיך טננדו. ולא
עוד אלא שראה בצריו שנאמר (שם) כל
צוריו יפיה בהם. לא קשיא הוא בימי דיניה
הא בימי דשמיא. ואי בעית אימתה הוא והוא
בימי דשמיא ולא קשיא הוא ברשע שהשעה
משחחת לו הא ברשע שאין השעה משחחת
לו. ואי בעית אימתה הוא והוא ברשע שהשעה
משחחת לו ולא קשיא הוא בצדיק גמור הוא
צדיק שאין גמור אמר רב הונא מי
דעתיך (תקוק א) למה תבטו בונדים תחריש

righteous than he? How can it be possible that a wicked man should swallow up a righteous man? Behold! It is written (Ps. 37, 33.) *The Lord will not leave him in his hand*, and it is written (Pr. 12, 21.) *No wrong can come unawares to the righteous!* We must therefore say: "One, more righteous than he is, the wicked person does destroy, but he cannot destroy the perfectly righteous man." And, if you wish, you may say that when fortune smiles upon a man, it is different [and even one perfectly righteous should not fret at him].

Again said R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai: "The obedience [to the law] is more important than the study; for it is said (II Kings 3, 11.) *Here is Elisha the son of Shaphat, who poured water on the hand of Elijah. Poured*, is said, not *Studied*; from this we infer that obedience [to the law] is more important than the study."

R. Isaac said to R. Nachman: "Why did not the master come to the synagogue to pray?" "Because I was not feeling well," answered R. Nachman. "The master should have gathered ten in his house and then prayed," said R. Isaac. "It was too hard a task for me," said R. Nachman. "If so," remarked R. Isaac, "then why did not the master direct the Sexton to inform him when the public pray? [so that he might pray at that time?]" "Why are you so particular about it?" asked R. Nachman, "Because," said R. Isaac, "R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: (Fol. 8a) 'What is meant by the passage (Ps. 69, 14.) *But as for me, I direct my prayer unto Thee, O Lord, in a time of favor.* When is it a time of favor? It is when the community at large prays.'" R. Jose, the son of Chanina said: "We infer it from this, (Isa. 49, 8.) *Thus hath said the Lord, in the time of favor have I answered thee.*" R. Chanina said: "We derive it from this, (Job 36, 5.) *Behold, God is mighty and despiseth no one*,⁵⁸ and it is written (Ps. 55, 19.) *He delivered my soul in peace from the battle against me; for in multitudes are they (contending) with me.*" We have also a Baraitha to the same effect, R. Nathan said: "Whence do we know that the Holy One, praised be He! despiseth not the prayers of a community? It is written

בכלע רשות צדיק טמנו. וכי רשות בולע צדיק והכתיב (תהלים לוי ה') לא יוחבנו בידיו וכתיב (טלי יב) לא יאונח לצדיק כל און אלא צדיק טמנו בולע צדיק גמור אינו בולע. ואיב"א

שעה משחחת לו שאין:

ואמר ר' יוחנן משום רשב"י גדולה שימושה של תורה יותר מלמודה שנא' (ט"ב ג') מה אלישע בן שפט אשר יצחק מים ע"י אליהו למד לא נאמר אלא יצחק מלמד שנדולה שטושה יותר מלמודה:

אמר ליה רבי יצחק לרבי נחמן Mai טעמא לא אהית טר לבי כנשתא לצלוי אמר ליה לא יכלנא אמר ליה לנגי למר עשרה וליצלי. אמר ליה טריהה לי מלטה ולימא ליה מר לשילוחא דציבורא ליתוי ולידיע למר בעידנא דמצלי צבורה. אמר ליה Mai כולי הא. אמר ליה דאמיר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי (ו"ח מ"ד) (תהלים טט) ואני תפליתי לך ה' עת רצון אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללים. ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא (ישעיה טט) כה אמר ה' בעת רצון ענייתך. רבי אחא בר חנינא אמר מהכא (איוב לו) חן אל בכיר ולא ימאמ. וכתיב (תהלים נה) פדה בשלום נפשי מקריב לי כי ברבים היו עמדוי. תניא נמי הכי רבי רבי נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואט בתפלתך של רביכם. שנאמר חן

⁵⁸ *Kabir* means "mighty," and also "many." The passage is therefore explained: "Behold, God does not despise," (the prayer of) "many."

(Job 36, 5.) *Behold God, many He doth not despise, and it is written (Ps. 55, 19.) He delivereth my soul in peace from the battle against me; for in multitudes, etc., i. e., the Holy One, praised be He! says: 'When any one occupies himself with the study of the Torah and the practice of loving kindness I consider as if he delivered me and my children from the nations.'*

R. Levi said: "Whoever has a synagogue in his town, and does not go there to pray, is to be called a wicked neighbor, as it is said (Jer. 12, 14.) *Thus hath said the Lord against all my wicked neighbors; moreover by his actions he causes exile to himself and his children, as it is said (Ib.) I will pluck them out of their land, and the house of Judah will I pluck out from the midst of them.*"

They told R. Jochanan that there are aged people in Babylon, and he remarked wonderingly, "It is written (Deu. 11, 21.) *In order that your days may be multiplied, and the days of your children in the land which the Lord swore unto your fathers, but not outside of Palestine.*" But when he was informed [of the fact] that they come early to the synagogue, and leave it late, then he said: "Aye, it is this which helps them, as R. Jochanan b. Levi said unto his children, 'Come early and remain late in the synagogue, in order that you may live long.'" R. Acha the son of R. Chanina said: "From what Biblical passage [do we learn this]? *Happy is the man that hearkeneth unto me, watching day by day at my gates, waiting at the posts of my doors* (Pr. 8, 34), and after this is written, *For he who finds me, finds life.*"

R. Chisda said: "A man shall always enter two doors to the synagogue." What does he mean by "two doors"? He means that a man should wait as long as it takes to walk the length of two doors, and then begin to pray.

For this shall every pious one pray unto Thee at the time when Thou mayest be found (Pr. 32, 6). R. Chanina said: "L-eth Metzo, (At the time when thou mayest be found) alludes [to the time when one is about to take a] wife, as it is written (Pr. 18, 22.) *Whoso hath found a wife hath found happiness.*"⁵⁴ In Palestine, when a man married he was asked *Matzah* (found), or *Motzei* (find). *Matzah*, as it is written (Pr. 18,

אל בכיר לא ימאם וכותב פדה בשלום נפשי טקרב לי וגנו'. אמר הקב"ה כל העומק בתורה ובגמilot חסדים ומ��ضل עם הצבור מעלה אני עליו כאלו פדאני לי ולבני מכין עכ"ם ומלות:

אמר רבי לוי כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע שנאמר (ירמיה יב) כה אמר ה' על כל שכני הרים הנוגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל. ולא עוד אלא שנורם גלות לו ולכניו שנאמר (שם) הנני נותשם מעלה אדמתם ואת בית יהודה אתו שמתוכם. אמר ר' ליה לרבי יוחנן אילא סבי בכבול תמה ואמר (דברים יא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחוץ לארץ לא. כיוון דאמרי ליה מקדמי ומחשבי לבי כנישתא. אמר היינו דahanani להו כדאמר רבי יהושע בן לוי לבני קדימו וחשיבו ועילו לבי כנישתא כי היכי דתוריכו חוי. אמר רבי אחא ברבי חנינה מאי קראה (משל י) אשריו אדם שומע לי לשקד על דתותיו يوم יום לשמר מזוזות פתחי וכותיב בתריה כי מוצאי מצא חיים אמר ר' רב חסדא לעוזל יכנס אדם ב' פתחים בכית הכנסת ב' פתחים ס"ד אלא איתא שיעור ב' פתחים ואחר כך יתפלל:

(תהלים לב) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא א"ר חנינה לעת מצוא זו אשה שנא' (משל יח) מצא אשה מצא טוב. (ינמות ש"ח) במערבה כי נסיב איניש אתה אמר ר' ליה היכי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה". מוצאי דכתיב

⁵⁴ The word *Matsah* is found in every following passage.

22.) *Whoso hath found (Matza) a wife hath found happiness; Motzei, as it is written (Ecc. 7, 26.) And I find (Motzei) the woman more bitter than death.* R. Nathan said: "L-eth Metzo, refers to the Torah, as it is written (Pr. 8, 35.) For he who findeth me (the Torah), findeth life." R. Nachman b. Isaac said: "L-eth Metzo, means [the time of] death, as it is written (Ps. 68, 21.) The escape from death." We have also a Baraitha to the same effect: There are nine hundred and three kinds of deaths in the world, as it is said (Ib.) *The escape from death (Totzoth).* The numerical value of the word *Totzoth*, amounts to nine hundred and three; the hardest of all deaths is croup, and the easiest of all is the divine kiss; croup is like a thorn in a ball of wool, which [if one tries to tear loose] lacerates backward (in the opposite direction of the knots); others say as the gushing water at the entrance of a canal [when the sluice bars are raised]; the kiss referred to is like the extraction of a hair from milk.

R. Jochanan said: "L-eth Metzo, refers to the grave." R. Chanina said: "Where is the Biblical passage to prove it? (Job 3, 22.) Who would rejoice, even to exulting, who would be glad could they but find a grave."

Rabba b. R. Shila said: "Thus it is that people say: 'Man ought to pray for peace even to the last clod of earth thrown on his grave.'"

Mar Zutra said: "L-eth Metzo, refers to the necessity of living in a place where there are sanitary conditions." The sages of Palestine [upon hearing all the opinions in explaining the above passage] remarked that Mar Zutra's opinion is the best of all.

Raba said to Rafram b. Papa: "Speak to us, Master, of those excellent things you said in the name of R. Chisda in reference to the synagogue." "This is what R. Chisda said," said [Rafram] to him: "What is the meaning of the passage (Ps. 87, 2.) *The Lord loveth the gates of Zion more than all the dwellings of Jacob.* The Lord loveth the gates that are marked with the signs of Halacha (laws) more than the synagogues and the houses of study."⁵⁵ and this agrees with R. Chiya b. Ami who said, in the name of Ulla: "Since the destruction of the Temple, nothing has remained to the Holy One, praised be He! in His world, but four cubits of the Halacha

(קחלה!) ומרוצא אני מרד ממות את האשת. רבנן אומר לעת מצוא זו תורה דכתיב (משלו ח) כי מוצאי מצא חיים. רב נחמן בר יצחק אמר לעת מצוא זו מיתה שנאמר (תהלים טח) מותות תוצאות. תניא נמי ה כי תתק"ג מני מיתה נבראו בעולם שנאמר למותות תוצאות. תוצאות בגימטריא ה כי תתק"ג מותות נבראו בעולם אסכמה ניהא שבכולם נשיקה. אסכמה דמי כחיזרא אגבבא דעטרא דלאחריו נשרא. א"ד כפיטורי בפי ושת. נשיקה דמי כמשחל בניתא מחלבא. רבבי יוחנן אמר לעת מצוא זו קבורה א"ר חנינה מאי קרא (איוב נ) השםנים אליו גיל ישישו כי ימצאו קבר. אמר רבה בר רב שילא הינו דאמרי אינשי ליבען איניש רחמי אפי' עד זיבולא בתורייתא שלמא. מר זוטרא אמר לעת מצוא זו בית הכסא. אמר במערבה הא דמר זוטרא עדיפה מכולחו:

אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לימא לנו מר מהני מילוי מעלייתא דאמרת משטיה דרב חסדא במילוי דברי בניתא. אמר ליה ה כי אמר רב חסדא מ"ד (תהלים טו) אהוב ה' שעריו ציון מכל משכנות יעקב. אהוב ה' שעירים המצוינים בהלכה יותר מכתבי נסיות ומכתי מדרשות. והינו דאמր רב כייא ברAMI משטיה דעולא מיום שחרכ בהם"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אבי פריש הוה

⁵⁵ Zion and Zivun (sign), both are spelled alike, the former is used as a proper noun and the latter as an adjective.

[where it is studied].'" Abaye said: "At first I was accustomed to study in the house and pray in the synagogue, but since I heard what R. Chiya b. Ami said in the name of Ulla, that since the destruction of the Temple, nothing has remained to the Holy One, praised be He! in his world but four cubits of the Halacha, I never prayed but where I studied." R. Ami and R. Assi, although they both had twelve synagogues in Tiberia, still did not pray elsewhere but between the pillars where they had studied.

R. Chiya b. Ami, in the name of Ulla said: "A man shall always live in the same place where his teacher lives, for as long as Shimi b. Geira lived, Solomon did not marry Pharaoh's daughter." ⁵⁶⁾ Behold, we are taught that a man shall not live in the same place with his teacher! This is not difficult to explain, for the former deals with a disciple who bends before (obeys) his teacher, and the latter deals with a disciple who does not bend before (obey) his teacher. Another thing said R. Chiya b. Ami, in the name of Ulla: "He who enjoys life through the labor of his hand, is greater than he who fears God, for concerning the man who fears God, it is written (Ps. 112, 1.) *Happy is the man who feareth the Lord*; while concerning the man who enjoys the labor of his hand, it is written (Ib. 128, 2.) *When thou eateth of the labor of thy hands: (then) wilt thou be happy, and it shall be well with thee.—Wilt thou be happy, in this world. And it shall be well with thee, in the world to come; but concerning the one who fears God it is not said, And it shall be well with thee.*"

(Ib. b) Raba said to his children (by way of advice): "When you cut meat don't cut it on your hand."—Some attribute this to the danger in cutting into the hand and others to the spoiling of the meat. — "And you should not sit down on the bed of an Armenian, and do not pass behind the synagogue at the time the community is praying." Regarding the bed of an Armenian, some say is meant not to go to sleep without the *Sh'm'a* ⁵⁷⁾ which resembles an Armenian bed, and according to others, it means not to marry a proselyte. And, according to others, it means a real Armenian and refers to the incident that happened to R. Papa. R. Papa visited an Armenian and she brought him out a bed bidding him to sit on it. R. Papa

גריסנא בנו ביתה ומצלינא בכוי כנישתא כיוון דשמענו להא אמר ר' חייא ברAMI משמיה דעולא מיום שחרכ בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא רבAMI ורבAMI אע"ג דהוו להו תליסר כי כנישתא בטבריא לא מצלו אלא בגין עמודי היכא דהוו גרטס. אמר רבבי חייא ברAMI משמיה דעולא לעולם ידור אדם במקום רבבו שכל זמן ששמיין בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה. והתニア אל ידור לא קשיא הא דכיפת ליה הא דלא כיפת ליה. ואמר רבבי חייא ברAMI משמיה דעולא גдол הננה מיגיעו יותר מראה שטום דאלו גבי ירא שטום כתיב (שם קיב) אשרי איש ירא את ה'. ואלו גבי הננה מיגיעו כתיב (שם קכח) יגע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. אשריך בעולם זהה וטוב לך לעולם הבא. ולגבי ירא שטום לא כתיב ביה וטוב לך:

(ע"ב) אמר להו רבא לבניה כשאתם חותכים בשר אל החתחו על גב היד. א"ד משום סכנה. וא"ד משום קלקל סעודה. ואל תשכו על מטה ארמית. ואל תעברו אחורי בית הכנסת בשעה שחכבור מתחפלין. אל תשכו על מטה ארמית. איכא דאמרי לא תננו בלי ק"ש. וא"ד דלא תנסכו גיורתה. וא"ד ארמית טמש ומשום מעשה דרב פפא. דרב פפא אול לגבי ארמית הוציאה לו מטה אמרה לו שב אמר לה אני יושב עד

56) See I Kings 8.
57) Every Jew is obliged to read the *Sh'm'a* before going to bed.

refused and said to her: "I shall not sit on it unless thou wilt lift up the bed and show me what is under it." She did so and he noticed a dead child was under the bed. Since then the sages said: "A man shall not sit on the bed of an Armenian." "Do not pass the rear of the synagogue while the community is praying," this supports the opinion of R. Joshua b. Levi, who said: "A man has no right to pass behind the synagogue while the community is praying."

We are taught that R. Akiba says: "For three things do I admire the Medians: when they carve meat, they do it on the table; when they kiss, they do so only upon the hand; and when they keep counsel, they do so only in the field." R. Ada b. Ahava said: "What Biblical passage indicates [that consultation should be held only in the field]? *And Jacob sent and called Rachel and Leah to his flock* (Gen. 31, 8)."

(Fol. 9a) R. Abba said: "All agree that the deliverance of Israel out of Egypt took place in the evening, as it is said (Deu. 16, 1.) *Did the Lord, thy God, bring thee forth out of Egypt by night*; and [they also agree] that they did not leave [Egypt] before the next morning, as it is said (Num. 33, 3.) *On the morrow after the Passover sacrifice, the children of Israel went out with a high hand*, but they differ as to the meaning of *Chipazon* (In haste, Ex. 12, 11). R. Elazar b. Azariah holds that *Chipazon* (In haste), refers to the Egyptians who [after realizing the plague of the first-born] hurried the children of Israel to leave; and R. Akiba holds *Chipazon* (In haste), refers to the Israelites [who were in haste to leave]."⁵⁸ We have also a Baraita to the same effect: *Did the Lord, thy God, bring thee forth out of Egypt by night* (Deu. 16, 1). "Did they really go out at night? Behold! it was in the morning, for it is said (Num. 33, 3.) *On the morrow after the Passover sacrifice, did the children of Israel go out with a high hand*. We must therefore say that the beginning of the deliverance was in the evening."

Speak (I beg thee) in the ears of the people (Ex. 11, 2). It was said in the school of R. Janai: "The word *Nah*,⁵⁹ means nothing else but *request*; the Holy One, blessed be He! said unto Moses, 'I pray thee go and tell them (Israel) that I request of them they shall ask from the Egyptians silver vessels

⁵⁸ *Nah*, has the meaning of "Now," and "I pray."

שנתגבייהי את המטה. הנביהה את המטה וממציא שם תינוק מת. מכאן אמור חכמים אמור לישב על מטה ארמית. ואל תעכבר אוורי בית הכנסת בשעה שהציבור מתפלליין טפיין לה לריב"ל ואמר ריב"ל אסור לו לאדם שייעבור אוורי ביה"ג בשעה שהציבור מתפלליין:

תניא אמר רבי עקיבא בן' דברים אוחב אני את המדים כשהותכין את הבשר אין חותcin אלא על גב השלחן. כשנושקין אין גושקין אלא על גב היד. וכשיעזין אין יועזין אלא בשדה. אמר רב אדא בר אהבה מאוי קרא (בראשית לא) וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו:

(ד"ט) אמר ר' אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב שנאמר (דברים טז) הוציאך ח' אלהיך מצרים לילה. וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנאמר (במדור לג) טהרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה. על מה נחלקו על שעת חפוץ דר"א ב"ע סבר Mai חפוץ חפוץ דמצרים ור"ע סבר Mai חפוץ חפוץ דישראל. תניא נמי ה כי הוציאך ח' אלהיך מצרים לילח וכי בלילה יצאו והלא לא יצאו אלא ביום שנאמר טהרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה אלא מלמד שהתחילה להם נאולה מכערב:

(שפטות יא) דבר נא באזני העם וגנו' אמר דבי רבי ינאי אין נא אלא לשון בקשה אמר לו הקב"ה למשה בקשה ממן לך ואמור להם

and golden vessels, lest that righteous one (Abraham) shall not say, Aye, the decree, (Gen. 15, 13.) *And they will make them serve and they will afflict them*, was indeed fulfilled for them; but [the other half of the decree] *And afterwards shall they go out with great substance* was not fulfilled. [When Moses informed Israel of this] they said to Him: 'O that we might go out ourselves.' This may be likened unto a man detained in prison, who when told by the people that he would be set free the next morning and would receive a large sum of money, said to them: "I pray of you, take me out immediately; that is all I wish."

And they caused to give unto them what they required (Ib.). R. Ami said: We infer from this, that it was given to them against their will." Some say against the will of the Egyptians, and others say against the will of the Israelites; those who say against the will of the Egyptians, infer this from (Ps. 68, 13.) *Yet she that tarried at home* (Egypt that tarried at home), *divided the spoil*; and those that say against the will of the Israelites, because of the burden of carrying them; *And they emptied out Egypt*. (Ib.) R. Ami said: "We learn from this that they left her (Egypt) like a net without grain," and Resh Lakish said: "They left her like a depth without fishes." ⁵⁹⁾

I will be that I will be (Ex. 3, 14).⁶⁰⁾ The Holy One, praised be He! said unto Moses, "Go and tell Israel that I was with you during this subjugation and I will be with you during the next subjugation." So Moses said unto Him: "Sovereign of the Universe, is not the affliction terrible enough when it is really present [without telling of it beforehand]?" Whereupon the Holy One, praised be He! said unto Moses: "Then go and tell, 'I will be,' sent me unto you."

Answer me, O Lord, answer me (I Kings 18, 37). R. Abuhu said: "Why did Elijah say twice, *Answer me?* We infer from this that Elijah said, before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the Universe, answer me that a fire shall come down from Heaven and consume everything that is upon the altar; and answer me, to remove from their mind that they shall not think it was the result of sorcery,' as it is said (Ib.) *Thou hast turned their hearts back again.*"

⁵⁹⁾ The letters *M*, *N*, and *L*, *D*, are interchangeable according to grammatical rules. *Natsle* (empty) can therefore be changed to either *Metzula* (depth) or *Metzuda* (net).

⁶⁰⁾ To the question put by Moses: "If the children of Israel ask me who sent you unto us, what shall I answer?" God answered in two different ways: first, I will be that I will be, second, Tell them 'I will be sent unto you.'

בקשה מכם שלא ממערים כל' נספ' וכלי זהב שלא יאמר אותו צדיק (בראשית טו). ועכדום וענו אותם קיימים בהם (שם) ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיימים בהם. אמרו לו ולואי שנצא בעצמנו. משל לאדם שהחיה חכוש בכיה האסורים והיו אומרים לו בני אדם מוציאין אותו למהר מבית האסורים וננתנים לך ממון הרבה ואמר להם בבקשתכם הוציאוני מיד ואני מבקש כלום. (שמות יב) וישאילום אמר רביامي מלמד שהשאילום בעל כרhom. א"ד בעל כרhom דמצרים. וא"ד בעל כרhom דישראל. מ"ד בעל כרhom דמצרים דכתיב (תהלים סה) גנות בית חילך של. ומאן דאמר בעל כרhom דישראל משום משוי. (שמות יב) וינצלו את מצרים. (פ"ע"ג) אמר רביامي מלמד שעשאהו מצודה שאין בה דגן. ור"ל אמר שעשאהו כמצולח שאין בה דגין:

(שמות ז). אהיה אשר אהיה א"ל הקב"ה למשה לך אמר להם לישראל אני הייתי עטכם בשעבוד זה ואני אהיה עטכם בשעבוד גליות. אמר לפניו רבש"ע דיה לצרה בשעתה. אמר לו הקב"ה לך אמר להם (שם) אהיה שלחני אליכם. (מ"א ייח) ענני ה' ענני אמר רבי אבהו למה אמר אליו ענני ב' פעמים. מלמד שאמר אליו לפני הקב"ה רבונו של עולם ענני שתרד אש מן השמים ותאכל כל אשר על המזבח. ענני שתסיתך דעתם כדי שלא יאמרו מעשה כשפים הם שנאמר (שם) אתה המיבות את לבם אחרוניות:

Let us see: The passage (Ps. 19, 15.) *May the words of my mouth be acceptable*, can be explained in the past tense, and it may be explained in the future tense. Why then have the Rabbis decided to say it after the Eighteen Benedictions and not before? R. Juda, the son of R. Simon b. Pazi, said: "Because David did not say this verse until after he had said eighteen chapters, therefore did the Rabbis decree [to say it] after the Eighteen Benedictions." Is it after eighteen? Behold! it is after nineteen? Aye! the first two chapters, viz., *Happy is the man*, and *Wherfore do heathens rage*, are only one chapter, for R. Juda, the son of R. Simon b. Pazi, said: "One hundred and three chapters were uttered by David, and he did not say Hallelujah until he had contemplated the downfall of the wicked; as it is said (Ps. 104, 35.) *Let the sinners be taken completely out of the earth, and let the wicked be no more; Bless the Lord, O my soul, Hallelujah!* Instead of one hundred and three, we ought to say, one hundred and four? but we infer this, that *Blessed is the man*, and *Why do the heathens rage*, are but one psalm. (Fol. 10a) As R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said: 'Every chapter that was beloved by David, he began and concluded it with the word, *Happy*; It began with *Happy is the man* (Ps. 1, 1), and ended with *Happy are all they that put their trust in Him* (Ib. 2, 10).' [This proves that the first two chapters are one]."

There were some highwaymen in the neighborhood of R. Meier who annoyed him so much that he once prayed that they should die; but his wife Baruriah said to him: "How do you justify this? [such prayer?] Is it because, it is written (Ps. 104, 35.) *Let sin be consumed* [which you understand to mean that the wicked should be destroyed]; behold is it then written *The sinners?* It is written *sin!* Besides, read the last part of this verse *And the wicked will be no more.* Pray, therefore [on their behalf], that they may be led to repentance and the wicked will be no more." He did pray for them and thereupon they were led to repent.

A Sadduce once asked R. Abuhu: "It is written (Ps. 3, 1.) *A psalm of David when he fled from his son, Absalom*, and it is written (Ib. 57, 1.) *By David a Michtam, when he fled from Saul*. Let us see, which event oc-

מכדי האי (תחלים יט) יהיו לרצון אמר פי משמע לבסוף ומשמעות מעיקרה דבעין לティמר. מאי טעמא תקינו רבנן לאחר שמונה עשרה ברכות (כיוון דמניה לית' פסיבות נאלה לתפלת שפир טפי לאוטרו מעיקרה. מתרש"א) לימרו מעיקרה. אמר רב יהודה בריה דבריו שמעון בן פזי הויאל ולא אמרו דוד אלא לאחר שמונה עשרה פרשיות לפיקד תקינו רבנן לאחר שמונה עשרה ברכות. הני תמני סרי תשורי הויין. אשורי האיש ולמה גשו גוים חדא פרשתה היא. דאמר רבינו יהודה בריה דברי שמעון בן פזי מאה וג' פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים שנאמר (תחלים קד) יתמו חטאיהם מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשו את ה' הללויה. הני מאה ושלש מאות וארבעה הויין. אלא שמע מינה אשורי האיש ולמה גשו חדא פרשתה היא. דאמר (ו' י') רשב"ג אמר רבינו יוחנן כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסימן בה באשרי. פתח באשרי כתיב (תחלים א) אשורי האיש. וסימן באשרי כתיב (שם ב) אשורי כל חוסי בו:

הנהו ברוני דהו בשכבותיה דר"ט והו קא מצעריו ליה טובא הוה קא בעי ר"ט רחמי עלייוו דליותו. אמרה ליה ברוריה דכיתחו Mai דעתיך משום כתיב (שם קד) יתמו חטאיהם. מי כתיב חוטאים כתיב ועוד שפיל לסייעיה דקרה ורשעים עוד אינם כיוון דיתמו חטאיהם ורשעים עוד אינם אלא בעי רחמי עלייוו דלהדרי בתשובה ורשעים עוד אינם. בעא רחמי עלייוו והדרי בתשובה.

אל ההוא צדוקי לר' אבחו כתיב (תחלים ג) מוטר לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב (שם נ) לדוד מכתם בברחו מפני

curred first? Was it not the incident with Saul? Why then is it written last? "Aye," R. Abuha said to him, "you, who do not recognize the rule of *contiguous passages*,⁶¹ find this difficult, but to us who recognize the rule of *contiguous passages*, it is not at all difficult; for R. Jochanan said: 'What is the Biblical proof for the rule of contiguous passage? It is said (Ps. 111, 8.) *They are well supported forever and eternally they are framed in truth and uprightness.* Why is the story of Absalom placed near the chapter of *Gog and Magog*? '⁶² If one should ask you, 'Is it possible that a slave (*Gog and Magog*) shall rebel against his master (God)?' answer him: 'How is it possible that a son shall rebel against his own father? Yet, it did so happen (with Absalom); so is this also possible.'

R. Shimi b. Ukba, and some say Mar Ukba, frequented the house of R. Simon b. Pazi, who was accustomed to arrange Agadah before R. Joshua b. Levi, and asked R. Simon b. Pazi: "What is the meaning of the passage (Ps. 103, 1.) *Praise the Lord, O my soul, and all that is within me (praise) His Holy name.*" "Come and see," said R. Simon b. Pazi to him, "how the custom of the Holy One, praised be He! differs from the custom of frail man! The custom of frail man is to form a shape on the wall but he can put into it neither breath nor soul, nor entrails nor bowels, but the Holy One, praised be He! is not so. He forms a shape within a shape (creates a body within a body) and puts into it breath, soul, entrails and bowels, and it is this that Hannah means when she said (I Sam. 2, 2.) *There is none holy like the Lord; for there is none besides Thee, and there is not any rock like our Lord.* What is meant by *Ein Tzur Keloheinu*? It means that there is no shaper like our Lord." And what does it mean by *For there is none besides Thee?* R. Juda b. Menassya said: "Do not read *Ein Biltecha* (none besides Thee), but read *Ein Lebalathecha* (nothing could wear you out), for the nature of the Holy One, praised be He! is not like the nature of frail man. The works of frail man wear out their maker, but the Holy One, praised be He! is not so, He wears out his work." "You did not quite understand my question," said R. Shimi b. Ukba to R. Simon b. Pazi,

שאול במעורה هي מעשה חותם ברישא מכדי מעשה דשאול הוה ברישא ליכתוב ברישא. אמר ליה ארתון שלא דרשיתון סמכים קשיים לכו אנן דדרשינן סמכים לא קשיא לן דא"ר יוחנן סמכים מן התורה מנין שנא' (שם קיא) סמכים לעד לעולם עשוים באמת וישראל מה נסכמה פרשת אבשלום לפרש גון ומגונ שאמ יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו אף אתה אמר לו כלום יש בן שמורד באביו אלא

הוות. הכא נמי הוה:

רב שימי בר עוקבא ואמרי לה מר עוקבא הוה שכיה קמיה דר' שמעון בן פזי והוה מפדר אנדרתא קמיה דרבי יהושע בן לוי אל מ"ד (שם ג) ברבי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו. אל בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת ב"ז מדת ב"ז צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בו רוח ונשמה קרבנים ובני מעיים. והיינו דאמרה חנה (שם ג) אין קדוש כה' כי אין בלהך ואין צור כאלהינו. מי אין צור כאלהינו אין ציר כאלהינו. מי כי אין נלתק. אמר רב יהודה בר מנשי אל תקרי כי אין בלהך אלא אין לבלותך. שלא כמדת הקב"ה מדת ב"ז. מדת ב"ז מעשה ידייך מבליין אותו והקב"ה מבלה מעשייך. אמר ליה אנא

61) A rule of interpretation based upon the sequence of Biblical passages; the passages placed near each other explain each other.

62) See note 52.

"what I intended to ask was this: Five times did David say *Bless the Lord, O my soul*; in reference to what was it said?" "He said it," [replied R. Simon b. Pazi] "in reference to the Holy One, praised be He! and in reference to the soul, for just as the Holy One, praised be He! filleth the entire world, so does the soul fill the entire body; just as the Holy One, praised be He! seeth, but cannot be seen, so does the soul see, but cannot be seen; just as the Holy One, praised be He! feedeth the entire world, so does the soul feed the entire body; just as the Holy One, praised be He! is pure, so is the soul pure; and just as the Holy One, praised be He! dwelleth in a place secret from all, so does the soul dwell in a secret place; therefore, let that (the soul) which possesses these five attributes come and praise Him, to whom these five attributes belong."

R. Hamnuna said: "What means the passage (Ecc. 8, 1.) *Who is like the wise? And who knoweth (as well) the explanation of a thing?* i. e., who is like the Holy One, praised be He! who knoweth how to compromise between two righteous men, between (King) Hezekiah and Isaiah? Hezekiah said, Isaiah ought to come to me for we find that Elijah went to Ahab, as it is said (I Kings 18, 2.) *And Elijah went to show himself unto Ahab*; and Isaiah said Hezekiah ought to come to me (to pay me a visit), just as we find that Jehoram, the son of Ahab went to Elisha.^{as} What did the Holy One, praised be He! do? He brought affliction on Hezekiah, and then said to Isaiah: 'Go and visit the sick,' as it is said (Isaiah, 38, 1.) *In those days Hezekiah fell sick unto death; and there came unto him Isaiah, the son of Amotz, the Prophet, and said to him: Thus hath the Lord said, Give thy charge to thy house for thou shalt die and not live.*" What is meant by *Thou shalt die and not live?* [if he will die, he will surely not live]. Thou shalt die in this world, and thou shalt not live in the world to come. "Why so severe a punishment?" asked Hezekiah. "Because," said Isaiah, "thou hast not married." "Aye," said Hezekiah, "it was because I foresaw through the Divine Spirit, that bad children will come forth from me." "What have you to do with the secret of the Almighty? Whatever you are commanded to do, you ought to fulfill, and whatever pleases the Holy One, praised be

הכי קא אמינה לך חני ח' ברבי נפשי כננד מי אמרן דוד. לא אמרן אלא כננד הקב"ה וכננד נשמה. מה הקב"ה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף. מה הקב"ה רואת ואינו נראה, אף נשמה רואה ואינה נראה, מה הקב"ה זו את כל העולם כלו אף נשמה זהה את כל הגוף. מה הקב"ה טהור אף נשמה טהורה. מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים אף נשמה יושבת בחדרי החדרים יבא מי שיש בו חמשה חמישה דברים הללו ישבה למי שיש בו חמישה דברים הללו:

אמר רב המונא מא' דכתיב (קהלת) מי כהחכם וממי יודע פשר דבר. מי כהקב"ה שידוע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיהו לישעיהו. חזקיהו אמר ליתי ישעיהו גבאי דהכי אשכחן באלו ידו גבאי אהאב שנאמר (ט"א יח) וילך אליהם להראות אל אהאב. ישעיהו אמר ליתי חזקיהו גבאי דהכי אשכחן ביהורם בן אהאב דאויל לנבי אלישע. מה עשה הקב"ה הביא יסורין על חזקיהו ואמר לו לישעיהו לך ובקר את החולות. שנאמר (ישעיה לח) ביום חם חלה חזקיהו לטות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר כת אמר ה' צבאות צו לך ביתך כי מות אתה ולא תחיה מות תחיה וננו' מא' כי מות אתה ולא תחיה מות ארתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא אמר ליה מי יכול האי אמר ליה משום דלא עסכת בפריה ורביה. אל משום דהוא לי ברוח הקודש דנטקי מנגאי בנין דלא מעלי. אמר ליה בהדי כבשי דרhamna למה לך מא' דטפתקת אבעי לך לمعد ומה דניהם קמיה קודשא בריך הוא לעבד. אמר ליה השთא הב לי

^{as} See II Kings 8, 12.

He! let Him do." "If so," said Hezekiah, "then give me thy daughter. Perhaps thy merits combined with mine will prove effective to bring forth good children." "But," said Isaiah, "it has already been decreed that you must die." "Aye, son of Amotz," exclaimed Hezekiah, "finish thy prophecy and go forth! for thus have I a tradition from the house of my father's father (David): 'Even if the sword already touches the throat, yet should a man not refrain from praying for mercy.'" It has been taught that R. Jochanan and R. Elazar both say, "Even if the sword already touches the throat, yet should a man not refrain from praying for mercy, as it is said (Job 13, 15.) *Lo, though he slay me yet will I trust in Him* (Ib. b.)" Soon after this it is said *Then did Hezekiah turn his face toward the Kir, and prayed to the Lord* (Is. 38, 2). What is meant by *Kir*? R. Simon b. Lakish said: "It means from the *chamber of his heart*, as it is said (Jer. 4, 19.) *My bowels, my bowels! I am shaken at the very chambers (Kiroth), of my heart.*" R. Levi said: "It means *concerning the chamber*; he (Hezekiah) said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the Universe, if for the Shunamith who prepared only one little chamber [for Elisha], Thou hast saved the life of her son,'⁶⁴ then how much more [should you help me], for the sake of my father (Solomon) who covered the whole Temple with silver and gold?"⁶⁵

Remember now, that I have walked before Thee in truth and with an undivided heart and have done what is worthy in thine eyes (Ib.). What means *And have done what is worthy in thine eyes?* R. Juda in the name of Rab said: "He was always careful to say the Eighteen Benedictions immediately after the benediction of *Ge-ula*."⁶⁶ R. Levi said: "He hid the book of remedies [so that the sick should pray to God to invoke His mercy, and not depend merely on medicinal help]."

R. Jochanan said in the name of R. Jose b. Zimra: "He who depends [for God's help] upon his own merits will [finally] be raised through the merits of others, but he who depends upon others' merits will [finally] be helped because of his own merits. Moses, who depended upon the merits of others, as it is said (Ex. 32, 13.) *Remember Abraham, Isaac and Israel, Thy servants, was raised because*

ברוחך אפשר דנרגמא זכותא דידי ודידך זנקו
מנאי בני דמעלי. אמר ליה כבר נגורה עלייך
גורה אמר ליה בן אמוץ כלה נבוארך וצא כך
מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב חדה
מנוחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן
הרחמים. איתמר נמי רבי יוחנן ורבי אלעזר
דאמרי תרויהו אפילו חרב חדה מנוחת על
צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים
שנאמר (איוב יג) חן יקטני לו איחל. (ע"ב) מיד
(ישעתה לך) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל
אל ה'. מי קיר. א"ר שמעון בן לקיש מקירות
לכון שנאמר (ירמיהו ד) מעי מעי אוחילה קירות
לבי וגנו. רבי לוי אמר על עסקי הקיר. אמר
לפניו רבונו של עולם ומה שונמיה שלא
עשתה אלא קיר אחת קתנה החית את בנה
אבי אבא שחפה את היכל כלו בקסף וזהב
על אחת כמה וכמה. (ישעתה לך) זכר נא את
אשר התחלתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב
בעיניך עשיתי. מי והטוב בעיניך עשיתי.
אמר רבי יהודה אמר רב שסכך גאולה לתפלתך.
ר' לוי אמר שננו ספר רפואות:

א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן זמרה
כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות
אחרים. וכל התולה בזכות אחרים תולין לו
 בזכות עצמו. משה תלה בזכות אחרים שנאמר
(שפטות לב) זכור לאביהם ליצחק ולישראל
עבדיך תלו לו בזכות עצמו שנאמר (תהלים קו)

⁶⁴) See II Kings 4.

⁶⁵) See I Kings 7.

⁶⁶) See Note 17.

of his own merits, as it is said (Ps. 106, 23.) *He therefore spoke of destroying them, had not Moses, his chosen, stood in the breach before Him.* Hezekiah depended upon his own merits, as it is written (Is. 38, 3.) *Remember now that I have walked before Thee, but was [finally] raised through the merits of others, as it is said (II Kings 19, 34.) And I will shield the city to save it, for my own sake, and for the sake of David, my servant.*" And this is [the interpretation] of R. Joshua b. Levi. For R. Joshua b. Levi said: "What is the meaning of the passage (Is. 38, 17.) *Behold, for in peace I had great bitterness*, i. e., even when the Holy One, praised be He! sent peace unto him, yet he felt bitter [since it was done because of the merits of others]."

Further said R. Jose, the son of R. Chanina, in the name of R. Eliezer b. Jacob: "A man should never stand upon an elevated place while praying, but upon a low place shall he stand and pray, as it is said (Ps. 130, 1.) *Out of the depth have I called Thee, O Lord.*" We have also a Baraitha to the same effect: "A man should never stand either upon a chair or upon a bench nor upon an elevated place while praying, but upon a low place shall he stand and pray because pride cannot exist before the Lord, as it is written (Ib.) *Out of the depth have I called Thee, O Lord,* and it is also written (Ib. 102, 1.) *A prayer of the afflicted, when he is overwhelmed.*"⁶⁷⁾ Again said R. Jose, the son of R. Chanina in the name of R. Eliezer b. Jacob: "He who prays should keep his feet straight (one near the other),⁶⁸⁾ for it is said (Ez. 1, 8.) *Their feet were straight feet.*" And R. Jose, the son of R. Chanina, in the name of R. Eliezer b. Jacob, said further: "What means the passage (Lev. 19, 26.) *Ye shall not eat upon the blood?* Ye shall not eat before ye pray on behalf of your blood (life)." R. Isaac said in the name of R. Jochanan, who spoke in the name of R. Jose, the son of R. Chanina, who in turn, quoted R. Eliezer b. Jacob: "Concerning one who eats and drinks, and then prays, of him the passage says: (I Kin. 14, 9.) *And me hast thou cast behind thy back.* Do not read *Geivecha* (thy back) but read it *Geiyecha* (thy pride), i. e., the Holy One, praised be He! said: 'Only after this one had become haughty [through eating] he took upon himself the Heavenly Kingdom.'"

ויאמר להשמידם לולי משה בחירותו וגנו. חזקה
תלה בזכות עצמו דכתיב (ישעיה לח) זכר נא
את אשר התהלך לפניו תלו לו בזכות
אחרים שנאמר (ס"ב יט) וגנותי אל העיר הזאת
להושעה למני ולמען דוד עבדי. והיינו
דריב"ל דאמר ריב"ל Mai דכתיב (ישעיה לח)
הנה לשלום מר לי מר. אפילו בשעה ששיגר לו
הקב"ה שלום מר הוא לו:

ואמר רבי יוסף בר' חנינה משום רבי אליעזר
בן יעקב אל יעמוד אדם במקומות גבוה ויתפלל
אלא במקומות נמוך ויתפלל שנאמר (זהב ל)
ממעמקים קראתיך ח'. תנ"ה לא יעמוד אדם לא
על גבי כסא ולא על גבי שרף ולא במקומות
גבוה ויתפלל אלא במקומות נמוך ויתפלל, לפי
שאין גבהות לפניו המקומות שנאמר ממעמקים
קראתיך ח' וכתיב (שם כד) *תפלת לעני כי יעטוף.*
ואמר רבי יוסף בר' חנינה משום ראב"י המתפלל
צורך שיכוין את רגליו שנאמר (יתזקאל א)
ורגליהם רגיל ישרה. ואמר רבי יוסף בר' חנינה
משום רבי אליעזר בן יעקב Mai דכתיב (ויקרא
יט) לא תאכלו על הדם. לא תאכלו קודם
שתתפללו על דםכם. אמר רבי יצחק אמר ר'
יוחנן אמר רבי יוסף ברבי חנינה משום ראב"י
כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו הכתוב
אומר (ס"א יד) ואותי השלכת אחרי נזך. אל
תקרי נזך אלא נאיך. אמר הקב"ה לאחר
שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמיים:

67) When afflicted a man always seeks a low and not an elevated place.

68) This refers to the prayer of the Eighteen Benedictions and the Kedusha.

(Fol. 12b) Rabba b. Chinena, the Senior, in the name of Rab, said further: "Whoever is able to pray for mercy on behalf of his friend and does not pray, is to be called a sinner; as it is said (I Sam. 12, 23.) *Moreover as for me, far be it from me that I should sin against the Lord by ceasing to pray in your behalf.*" Raba said: "If he who is the sick be a great man, his friend should pray for him until he himself is worn out." What is the reason? Shall we say because it is written (Ib. 22, 8.) *And there is none who sickens for me nor informeth me?* Perhaps this refers only to a King? But we learn it from this, (Ps. 35, 13.) *But as for me, when they were sick, my clothing was sackcloth.*

Further said Rabba b. Chinena, the Senior, in the name of Rab: "He, who after committing a transgression, feels ashamed, will be forgiven of all his sins, as it is said (Ez. 16, 63.) *In order that thou mayest remember, and feel ashamed and never open thy mouth any more because of thy shame. When I forgive thee for all that thou hast done saith the Lord God.*" Perhaps a community [to which that refers] is different? But we learn from this, (I Sam. 28, 15.) *And Samuel said unto Saul, Why hast thou disquieted me? And Saul answered, I am greatly distressed for the Philistines make war against me, and God has departed from me and hath not answered me any more, neither by the agency of the prophets, nor by means of dreams: therefore I have called thee, that thou mayest make known unto me what I shall do.* And he fails to mention the *Urim* and *Tummim*; ⁶⁹ he was ashamed to mention these because he killed all the priests of Nob who performed that rite. And whence do we learn that his sins were forgiven by Heaven? It is said (Ib.) *And Samuel said unto Saul, to-morrow shalt thou and thy sons be with me, and R. Jochanan said: "With me, means in my abode."* And the other Rabbis say from this [it is derived that God forgave his sin], (II Sam. 21, 6.) *And we will hang them up unto the Lord in Gibas of Saul, the chosen of the Lord, i. e., A Bath Kol (heavenly voice) went forth and said "The chosen of the Lord."*

It was taught that Ben Zoma said to the sages: "Is it truly so that the Exodus from Egypt will be mentioned [as a miraculous incident] after Messiah will come? Has not the prophet long ago said

⁶⁹ See note 10 for the meaning of these words.

(יכ ע"ב) ואמיר רכה בר חיננה סבא משטיה דבר כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא שנא' (ש"א יב') גם אני חיליה לי מהטוא לה' מחדול להחרפל בעדכם. אמר רבא אם תלמיד חכם הוא צרי' שיחלה עצמו עליו. מי טעם אילימה משומד כתיב (שם כב) ואין חולת מכם עלי ואין גולת את אconi. דלמא מלך אני. אלא מהכא (תלויות לה) חזאי בחלותם לכושי שך. ואמר רכה בר חיננה סבא משטיה דבר כל העושה דבר עכירה ומתביש בת מוחلين לו על כל עונתו שנאמר (יחזקאל יו) למען תזכרי וכשת ולא יהיה לך עוד פתחון מה מפני כלתך בכפרי לך לכל אשר עשית נאם ה' אליהם. דלמא צבור שני. אלא מהכא (ש"א כח) ויאמר שמואל אל שאל צר לי מאד ופלשטים גלחמים بي וה' סר עלי ולא עני עוד נם ביד הנכאים גם בחלותות ואקראה לך להודיעני מה עשאה. ואילו אורים ותומים לא קאמר משומד דקטליה לנוב עיר הכהנים. ומניין דאהילו ליה מן שמייא שנאמר (שם) ויאמר שמואל אל שאל מחר אתה ובניך עמי. וא"ר יהונן עמי במחיצתי. ורבען אמרי מהכא (ש"ב נא) והוקענום לה' בגבעת שאל בחיר ה'.

יצאתה בת קול ואמרה בחיר ה':

תני אמר לחים בן זומא לחכמים וכי מכיריהם יציאת מצרים לימות המשיח והלא

(Jer. 23, 7.) *Therefore, behold, days are coming, saith the Lord, when they shall no more say, as the Lord liveth, who hath brought up the children of Israel out of the Land of Egypt; But as the Lord liveth, who hath brought up, and who hath led forth the seed of the house of Israel out of the north country, and out of all countries whither I had driven them.*" "This," said the sages, "is intended to mean, not that the memory of the redemption of Egypt will be removed from its place (entirely extinct), but that the latter redemption will be the principal consideration and the redemption of Egypt the secondary. Just as it is said (Gen. 35, 10.) *Thy name shall not be called any more Jacob, but Israel shall be thy name.* (Fol. 13a.) It means not that the name Jacob will entirely fall into disuse, but that Israel shall be the principal name and Jacob the secondary. And this is meant by the passage (Is. 43, 18.) *Remember not the former things, and ancient events regard no more. Remember not former things, alludes to the present subjugation, and ancient events regard no more, refers to the redemption of Egypt.*" *Behold, I will do a new thing; now shall it spring forth* (Ib. ib. 10). R. Joseph recited a Baraita that this alludes to the war of *Gog and Magog*.⁷⁰ It is likened to a man who while walking on the road met a wolf from whom he escaped, and as he was exulting over the miracle of the wolf, he met a lion and also escaped him. He exulted over his escape from the lion, forgetting the miracle of the escape from the wolf. He then met a serpent and also escaped. He forgot all the former escapes and exulted over the miracle of the serpent. Thus it is with Israel; the later troubles make them forget the earlier ones.

Abram, the same is Abraham. (I Chr. 1, 27.) i. e., at first he was the father (progenitor) of Aram but later he became the father (progenitor) of the entire world. *And Sarai, the same is Sarah* (Ib.), i. e., at first she was a princess of her own nation but later she became a princess of the entire world.

Bar Kappara recited: "Whoever calls him *Abram* instead of *Abraham* transgresses a positive commandment, for it is said (Gen. 17, 5.) *But thy name shall be Abraham.*"

⁷⁰ See Note 52.

כבר נאמר (ירטיה כג) *תגנת ימים* באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה וטבל הארץ אשר הדחתיים שם. אמרו לו לא שתunker יציאת מצרים מטוקומו אלא שרזהא שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל לו. כיוצא בו אתה אומר (בראשית לה) לא יקרא שטך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שטך. (ו' יג) לא שיעקר יעקב מטוקומו אלא ישראל עיקר וייעקב טפל לו. וכן הוא אומר (ישעיה ט) אל תוכה ראשונות וקדמוניות אל ת התבוננו אל תוכה ראשונות זו שעבוד גליות, וקדמוניות אל התבוננו זו יציאת מצרים. (ש) ההני עוזה חדש עתה הצעה. תני רב יוסף זו מלחמת גוג ומגוג. משל למה"ד לאדם שהיה מהלך בדרכ ופגע בו זאב וניצול ממנו והיה מספר ותולך מעשה זאב. פגע בו אריה וניצול ממנו והיה מספר ותולך מעשה אריה. פגע בו נחש וניצול ממנו שכח מעשה שנייהם והיה מספר ותולך מעשה נחש אף כך ישראל צורת אחרונות משכחות הראשונות:

אברם הוא אברהם (פסוק ח' בד"ה א). בתחילה נעשה אב לאדם ולכטוף נעשה אב לכל העולם כלו. שרי היא שרה בתחילה נעשה שרי לאומתא ולכטוף נעשה שרה לכל העולם כלו. תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברהם עוצר בעשיה. שנאמר (בראשית יי) והיה

R. Eliezer said: "He transgresses the prohibitory law which says: (Ib. ib. ib.) *Neither shall thy name any more be called Abraham.*" But according to this, if one calls *Sarai* instead of *Sarah*, would you also say [that he transgresses the positive law]? Nay: In this case the Holy One, praise be He! said to Abraham only: *As for Sarai thy wife, thou shalt not call her name Sarai, but Sarah shall her name be.* But according to this, if one calls *Jacob* "*Jacob*" instead of *Israel*, should we also say [that he transgresses the positive law]? Nay: The latter is different because the Scripture itself repeats his name later as *Jacob*, for it is written (Ib. 46, 2.) *And God said to Israel in the vision of the night saying "Jacob, Jacob."* R. Jose b. Abin and according to others R. Jose b. Zebida raised the following contradiction: *Thou art indeed the Lord the (true) God, who didst choose Abram* (Neh. 9, 7). [Hence he calls him Abram]? There the prophet reviewed the praises of the Lord by referring to the past [when Abraham's name was still Abram].

שנק אברם. רבי אליעזר אומר עובר בלאו שנאמר (שם) ולא יקרא עוד את שמו אברם. אלא מעתה הקורא לשורה שרי ה' נמי. התם הקדוש ברוך הוא אמר לאברם (שם) שרי אשרך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה. אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב ה' נמי. שני כי אמר אלהים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב. מתייב רבי יוסף בר אבון ואיתימה רב יוסף בר זבדא (נתמיה ג) אונגה הוא ה' האללים אשר בחרת באברם. אמר ליה התם נביא הוא דק אפסדר לשכחה זרחה מנא מי דוחות מעיקרא:

CHAPTER TWO

R. Joshua b. Karcha said: "Why is the section of *Sh'm'a* recited before the section of *V'haya im Shamo'a*?¹ Because one should first take upon himself the yoke of the Heavenly Kingdom [*Hear O Israel, the Lord our God, is one God*], and then he can take upon himself the yoke of the commandments [referred to in the second chapter]. And why is *V'haya im Shamo'a* recited before *Vayomer*? Because *V'haya* treats of meritorious deeds that are to be performed day and night, and *Vayomer* treats of [*Tzitzith*] a religious act that is to be observed only in daytime."²

(Ib. b) We have been taught that Sumchus says: "Whoever prolongs the utterance of the word *Echad*,³ shall have his days and years prolonged for him." R. Acha b. Jacob said: [He should prolong the utterance] of the *Daleth* [the *D* of *Echad*]. R. Ashi said: "But he should not hurry the utterance of the *Cheth* [the *ch* of *Echad*]."

R. Jeremiah sitting before R. Chiya

היה קורא פרק שני

אמר ר' יהושע בן קרחה למתה קדמתה פרשת שמע לזהיה אם שמו. כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחילת ואה"כ מקבל עליו על מצות. והיה אם שמו לוי אמר. שוהיה אם שמו נהג בין בים ובין בלילה ויאמר איינו נהג אלא ביום בלבד:

(ע"ב) תניא סומכום אומר כל המדריך באחד מארכין לו ימי ושנותיו. אמר ר' אחא בר יעקב ובידיו"ת. א"רashi ובלבך שלא יחתוף

¹ The *Sh'm'a* consists of three different chapters: *Sh'm'a* (*Hear O Israel, etc.* Deu. 7, 4-11); *V'hayah im Shamo'a* (*And it shall come to pass.* Ib. 11, 3-22), and *Vayomer* (*And He said.* Num. 15, 37-42).

² The second chapter deals with the *Mesuzah* (the door-post inscription), and the study of the Torah which are to be observed continually, but the third chapter deals with *Tzitzith* (show-fringes), which need not be observed at night. See *Kedushin* 29a, for the difference between these two forms of commandments.

³ One—The last word from *Hear O Israel, the Lord our God is One.*

b. Abba noticed that he prolonged it (the *Echad*) considerably; so he said to him: "If you prolong it enough to acknowledge His Kingdom in Heaven and on earth and at the four corners of the world, it suffices; it is not necessary to prolong it longer than that."

(Fol. 14a) Rab said: "Whoever greets his friend before he has prayed is considered as if he had built a heathenish altar, for it is said (Is. 2, 22.) *Withdraw yourselves from man whose breath is in his nostrils; for what is he to be esteemed.* Do not read *Bameh* (for what) but read *Bamah* (a heathen altar)." Samuel explains it, with what right didst thou pay thy regard to him [whom you greeted] and not to God? R. Shesheth raised the following objection: [We have been taught in a Mishnah] "Between the sections he may salute a respectable man and answer," [and the *Sh'm'a* is before the Eighteen Benedictions and yet one is allowed to salute a respectable man]. R. Abba explained that Rab deals with a man who visits his neighbor for the sole purpose of greeting him before he has prayed [therefore it is wrong, but the Mishnah refers to one who happened to meet his neighbor]. R. Jonah in the name of R. Zeira said: "Whoever greets his friend before he has prayed [is considered as if he] has erected a heathen altar." Questioned by his disciples whether he really meant 'a heathen altar,' he replied: "I meant that 'it is prohibited,'" as R. Ide b. Abin, who said in the name of R. Isaac b. Assian: "It is prohibited to greet a friend and to go out to business before one has prayed, for it is said (Ps. 85, 14.) *Righteousness will go before him.*" Further said R. Ide b. Abin, in the name of R. Isaac b. Assian: "For him who prays first and then goes to his undertakings, the Holy One, praised be He! will fulfill his desires, for it is said (Ib.) *Righteousness will go before him, and will (level) the way by its steps.*"

R. Jonah in the name of R. Zeira said: "He who passed seven nights [in succession] without dreaming, is to be called wicked, for it is said (Pr. 19, 23.) *And he (that hath it) shall abide satisfied; he shall not be visited with evil.* Do not read *Sabea* (satisfied) but read *Sheba* (seven)." R. Acha, the son

בחייתך. רבי ירמיה הות יתיב קמיה דברי
חייא בר אבא הזיה דעה מריך טובא
אל כיוון דאמליכתיה למעלה ולמטה ולארבע
רוחות השמיםתו לא צריכת:

(ז"ד) אמר רב כל הנוטן שלום לחברו
קודם שיתפלל כאלו עשו במה שנאמר (ישעיה
כ) חדרו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי
במה נחשב הוא אל תקרי במתה אלא דזה.
ושטמא אמר במתה חשבתו לזה ולא לאלהות.
מתיב רב ששת בפרקיהם שואל מפני הכבוד
ומשיכ. תרגמא רב כי אבא במשכים לפתחו.
אמר רב כיונה אמר רב כי זירא כל הנוטן שלום
להתבירו קודם שיתפלל עשו במתה. אמרו ליה
במה קאמרטה. אמר להו אסור קאמינא. כדרב
אידי בר אכין דאמר רב אידי בר אכין א"ר
יצחק בר אשיאן אסור לו לאדם לעשות חפציו
קודם שיתפלל שנאמר (תהלים טה) צדק לפניו
יהלך וישם לדרכ פעמי. וא"ר אידי בר אכין
א"ר יצחק בר אשיאן כל המתפלל וויזא לדרכ
הקב"ה עושה לו חפציו שני' צדק לפניו יהלך
וישם לדרכ פעמי:

אמר רב כיונה אמר רב כי זירא (א' חרווא
ע"ש מהרש"א) כל הלו שבעת ימים בלבד
נקרא רע. שנאמר (ספלוי יט) ושבע יליון כל
יפקד רע. אל תקרי שבע אלא שבע. אמר ליה
ר' אחא בריה דרבי היזא בריה דר' אבא

4) *Bameh* and *Bamah*, are spelled alike.

5) The Mishnah refers to the *Sh'm'a* during the reading of which a man is not allowed to converse, but when an occasion such as stated here arises he is permitted to converse.

6) *Sabea* and *Sheba* are spelled alike.

of R. Chiya and the grandson of R. Abba, said to him, "Thus had said R. Chiya in the name of R. Jochanan: 'He who goes to sleep after he has satisfied himself with the words of the Torah will never be the recipient of bad tidings, as it is said (Ib.) *And he [that hath it] shall abide satisfied, he shall not be visited with evil.*'"

(Ib. b) Ulla said: "Whoever reads the *Sh'm'a* without wearing *Tephillin*, is like one who testifies falsely against himself."⁷⁾ R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan says: "It is as if he had offered a burnt offering without the meal offering,⁸⁾ or a sacrifice without the accompanying wine offering."⁹⁾ R. Jochanan said: "He who desires to take upon himself the yoke of the Heavenly Kingdom perfectly (Fol. 15a) must first ease himself, wash his hands, lay *Tephillin*, read the *Sh'm'a* and pray [the Eighteen Benedictions]; this is the perfect acknowledgment of the Heavenly Kingdom." R. Chiya b. Abba said: "Whoever eases himself, washes his hands, lays *Tephillin*, reads the *Sh'm'a* and prays [the Eighteen Benedictions], is considered as having built an altar and offered a sacrifice upon it, for it is said (Ps. 26, 6.) *I will wash in purity mine hands, and I will compass thy altar, O Lord.*" Raba said unto him (R. Chiya b. Abba): "Does not the master consider the washing of the hands just as if he bathed? For it is written *I will wash in purity* [which indicates for the whole body], and it is not written *I wash my hands.*"

Further said R. Chama, son of R. Chanina: (Fol. 16a) "Why have *Tents* been placed near *Streams*? As is written (Num. 24, 6.) *As streams are they spread forth, as gardens by the river's side, as tents which the Lord hath planted*, etc. To teach you that just as streams render an impure man pure, so tents [where the Torah is studied] lift up man from the scale of guilt to the scale of merit."

Our Rabbis taught: "Only three are called *Patriarchs* (Abraham, Isaac, and Jacob), and only four are called mothers (Sarah, Rebecca, Rachael, and Leah)." Why is this so? Shall I say because we do not know [after these] whether one is a descendant of Reuben or of Simon: if so then as to the mothers; we also do not know whether one is a descendant of Leah or

⁷⁾ For the *Sh'm'a* reads: *And thou shalt bind a sign upon thy hand, and they shall be as frontlets between thy eyes*, referring to the *Tephillin*.

⁸⁾ In both places if either is missing the sacrifice is null and void.

חכى אמר רבי חייא אמר רבי יוחנן כל המשכיב עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות. שנאמר ושבע יлон ב לפקד רע:

(ע"ב) אמר עולא כל הקורא קריית שמע בלבד תפילין כאילו מעיד עדות שקר עצמו. ורבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כאילו הקריב עולה בלבד מנחה זבח בלבד נסכים. אמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו על מלכות שמים שלמה (דפ' טו) יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין וירא ק"ש ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלמה. א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניה תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר (חלהים כו) ארחץ בנקיען כפי ואסוכבה את מזבחך ה'. אמר ליה רבא לא סבר לה מ"ר כאילו טבל דכתיב ארחץ בנקיען ולא כתיב ארחץ כפי:

ואמר רבי חמא בר' חנינא למה נסמכו (דפ' טו) אהלים, לנחים דכתיב (מדבר כד) כנהלים نطוי כಗנות עלי נזר כאהלים נטע וגנו'. לומר לך מה נהלים מעלים את האדם מטומאה לטהרה אף אהלים מעלים את האדם מכך חוכה לכפ' זכות:

תנו רבנן אין קורין אבות אלא לשלהה ואין קורין אמות אלא לד'. אבות מ"ט. אילימה משום שלא ידיעין אי מרואבן כאיתין אי משמעון כאיתין. אי הכי אמותות נמי לא ידיעין אי מרחל כאיתין אי מלאה

Rachael? But, it is because these are highly notable [and deserve to be called fathers and mothers], but those succeeding them are not so notable.

(Ib. b) R. Elazar said: "What means the passage (Ps. 63, 4.) *Thus I will bless Thee while I live; in Thy name will I lift up my hands?* i. e., *Thus will I bless Thee*, refers to the *Sh'm'a*, *In Thy name will I lift up my hands*, refers to the prayer of the Eighteen Benedictions; and for him who does so, says the passage (Ib. ib. 5.) *As with fat and marrow shall my soul be satisfied*, and moreover he will inherit both this and the future world, as it is said (Ib.) *And with joyful lips shall my mouth praise Thee.*"

R. Elazar after he had finished his [daily] prayers made the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that Thou shalt cause to dwell in our lot (midst), love and brotherhood, peace and friendship; and Thou shalt increase our territory with scholars; that Thou shalt cause us to realize into a prosperous end and into hopefulness; that Thou shalt establish our share in Paradise, and direct us in this world by means of good associates and with a good inclination so that when we rise we shall find the inclination of our hearts to fear Thy name, and all the necessities [of our souls and the requirements of our well-being] shall appear before Thee."

R. Jochanan after he had finished his prayer made the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that Thou shalt see our shame and shalt look upon our misfortunes and shalt clothe Thyself with Thy mercy and cover Thyself with Thy pity and gird Thyself with Thy gracefulness and let come before Thee the attribute of Thy compassion and Thy meekness."

R. Zeira when he had finished his [daily] prayer was wont to make the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that we shall sin no more and we shall not be shamed nor reproached by our parents."

Rab Chiya, after he finished his [daily] prayer was accustomed to say the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that your Torah shall be our occupation and that we shall not suffer with our heart nor shall our eyes become darkened."

Rab, when he had finished his [daily]

קה אתינן. אלא עד הכה חשיבי, טפי לא חשיבי:

(ע"ב) אמר רבי אלעזר מי דכתיב (טהילים טט) בן אברך בחוי בשמן אשא כפי בן אברך, זו קריית שמע. בשמן אשא כפי זו תפלה, ואם עשה בן עליו הכתוב אומר (שם) כמו הלב ודשן השבע נפשי, ולא עוד אלא שנוהל שני עולמים, העולם הזה והעולם הבא שנאמר (שם) ושפתי רגנות יהלל פי.

רבי אלעזר בתר דמסים צלותיה אמר ה' כי יחי רצון מלפנייך ה' אלהינו שתשכנ בפורנו אהבה ואחווה שלום וריעות ותרבה גבולנו בתלמידים ותצליח סופנו אחרית ותקוה ותשימים חלכנו בנן עדן ותケנו בחבר טוב ויצר טוב בעולמך ונשכים ונמצא ייחול לבכנו ליראה את שמן ותבא לפניך קורת נפשנו לטובה. רבי יוחנן בתר דמסים צלותיה אמר ה' כי יחי רצון מלפנייך ה' אלהינו שתצין בכתנו ותכית ברעתנו ותתלבש ברחמן ותתכמת בעוז ותתעטף בחפיזותך ותתאור בחנינותך ותבא לפניך מדת טובך וענותנוך. רבי זира בתר דמסים צלותיה אמר ה' כי יחי רצון מלפנייך ה' אלהינו שלא נחתא ולא נבוש ולא נכלם מאכבותינו. רבי חייא בתר דמצלי אמר ה' כי יחי רצון מלפנייך ה' אלהינו שתהא תורה אומנותנו ואל יוזה לבנו ואל יהשכו עינינו. רב בתר צלותיה אמר

prayer, would make the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, and the God of our fathers, that Thou shalt grant us long life, a life of peace, of good, of blessing, of sustenance, of bodily vigor marked by the fear of Heaven and the dread of sin; a life free from shame and reproach, a life of prosperity and honor, a life wherein shall dwell in us the love of the Torah and the fear of Heaven, a life in which the desires of our hearts be fulfilled for good."

Rabbi when he had finished his [daily] prayer made the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, my God, and the God of my fathers, to deliver me from arrogant men and from arrogance; from a bad man, from any mishap, from a bad associate, from a bad inclination, and from a bad neighbor, and from the adversary that destroyeth; from a severe judgment and from a severe opponent, whether it be a son of the covenant (Jew) or a son not of the covenant;" and although constables were at Rabbi's disposal [yet he prayed to God for help].

R. Safra when he had finished his [daily] prayer made the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, to make peace (Fol. 17a) in the heavenly household (the angels) and the household here below on earth; between the scholars who study Thy Torah for its own sake and those who study, not for its own sake [but for selfish ends]; and concerning all those who study it not for its own sake, may it be Thy will that they shall begin to study it for the Torah's sake."

R. Alexandri when he finished his [daily] prayer was wont to say the following prayer: "May it be Thy will, O Lord, our God, that Thou place us in the corner of light [honorable position] and shalt not place us in the corner of obscurity and our hearts shall not suffer nor shall our eyes become darkened." Some say this was the prayer of R. Hamnuna, and R. Alexandri when he finished his [daily] prayer said the following: "Sovereign of all universe! It is revealed and well known to Thee that our desire is to do Thy will. What prevents it but the leaven of the dough (evil inclination) and the subjugation of the exile? May it be Thy will, O Lord, our God, to deliver us from their

הכי יהר"ם ה' אלהינו שתתן לנו חיים ארוכים חיים של שלום חיים של טובה חיים של ברכה חיים של פרנסה חיים של חלוין עצמות חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא חיים שאין בהם כושה וכלימה חיים של עוזר וככוד חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים חיים שתמלא לנו את כל משאלוות לבנו לטובה:

רבי בתר צלותיה אמר הכי יהיו רצון מלפנייך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתצטלוני מעוז פנים ומעוזות פנים מthead רע ומפגע רע מהחר רע מיצר רע משכן רע ומשטן המשחית מדין קשה ומכעל דין קשה בין שהוא בן ברית ובין שאינו בן ברית ואף על גב דקימתי קוצץ עלייה דברי. רבי ספרוא בתר דמסים צלותיה אמר הכי יהיו רצון מלפנייך ה' אלהינו שתתחים שלום (דף יז) בפטוליא של טעה וכפטוליא של מטה ובין התלמידים העוסקים בתורתך בין עוסקים לשמה בין עוסקים שלא לשמה וכל העוסקים שלא לשמה יהיו רצון מלפנייך שייהיו עוסקים לשמה:

רבי אלכסנדרי בתר צלותיה אמר הכי יהיו רצון מלפנייך ה' אלהינו שתעמידנו בקרן אורה ואל תעמידנו בקרן חשכה ואל יודה לבנו ואל ייחסטו עינינו. איך דברי הא רב המנונא מצלוי לה, ורבי אלכסנדרי בתר צלותיה אמר הכי. רבון העולמים גלווי וידוע לפניו שרצוינו לעשותות רצונך וממי מעכבר שאור שבעיטה ושבוד גליות. יהיו רצון מלפנייך ה' אלהינו שהתנו עליינו מלפניינו ומאחרינו ונשוב לעשות

hands, and we shall return to perform the decrees of Thy will with a perfect heart."

Mar, the son of R. Huna, when he had finished his [daily] prayer, would make the following prayer: "O my God! Guard my tongue from evil and my lips from speaking guile. To such as curse me, let my soul be dumb, yea, let my soul be unto all as the dust. Open my heart to Thy Torah, and let my soul pursue Thy commandments. Deliver me from any mishap, from evil inclination, from a bad wife and from evils which break forth and visit the world. If any design evil against me, speedily make their counsel of no effect, and frustrate their designs. Do it for the sake of Thy name; do it for the sake of Thy right hand; do it for the sake of Thy holiness, do it for the sake of Thy Torah; in order that Thy beloved ones may be delivered; O save [me] with Thy right hand and answer me; may the words of my mouth and the meditation of my heart be acceptable before Thee, O Lord, my Rock and my Redeemer."

Raba when he had finished his prayer made the following prayer: "O my God, before I was formed, I was nothing worth; now that I have been formed, I am but as though I had not been formed. Dust am I in my life, how much more so in my death! Behold I am before Thee like a vessel filled with shame and confusion. O may it be Thy will, O Lord, my God, and God of my father, that I may sin no more; as to the sins I have committed, purge them in thine abundant compassion but not by means of affliction and sore disease." This was the confession (Vidui) of R. Hamnuna Zuta on the Day of Atonement.

When R. Shesheth fasted after he had finished his usual prayer, he would say the following prayer: "Sovereign of the universe, it is known to Thee that during the time the Holy Temple was in existence, if a man sinned he was to bring an offering of which only its fat and blood was offered upon the altar, yet his sin was expiated; and now I have been sitting in fast, thus causing a diminishing of my fat and blood; may it therefore be Thy will that the amount of my fat and blood thus diminished shall be considered as an offering unto Thee upon the altar and acceptable as such."

R. Jochanan, when he finished the book of Job, would say: "The end of man is to die; the end of an animal is to be slaug-

חקי רצונך בכלכבלם. מר בריה דבר הונא בתור צלותיה אמר ה כי אלהי נצור לשוני מרע ושפטותיו מדבר מרמה ולטקלוי נפשי תדום ונפשי בעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצוחץ תרדוף נפשי ותצילנו מפגע רע מיצר הרע ומאהשה רעה ומכל רעות המתרגשות לבוא בעולם, וכל החושבים עלי רעה מורה הפר עצתם וקלקל מוחשכותם. יהיו לרצון אמר פי והגון לבי לפניך ה' צורי וגואלי:

רבא בתור צלותיה אמר ה כי אלהי עד שלא נוצרת איי כראי ועכשו שנוצרת כי לא נוצרת עפר אני בחוי קל וחומר בmittati הרי אני לפניך כליא מלא בושה וככלמה יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אחטא עוד ומה שחטאתי לפניך מך ברחמן הרבים אבל לא על ידי יטורים וחלאים רעים. והיינו וידי דרכ המונא זוטא ביוםא דכפורה:

רב ששת כי הוה יתיב בתעניתה בתור דמצלי אמר ה כי רבען העולמים גליו לפניך בזמנ שבית המקדש קים אדם חוטא ומרקיב רבען ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשו ישבתי בתענית ונתמעט חלבוי ודמי יהי רצון מלפניך שיהא חלבוי ודמי שנתמעט אבל הקרבתיו לפניך על גבי המזבח ותרצני:

רבי יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר ה כי סוף אדם למות וסוף כהמת לשחיטה והכל למתה הם עומדים אשרי מי שנDEL

tered; all are bound to die; happy is he who has been brought up to study the Torah and put his energy in the Torah; and is a source of pleasure to his Creator; he shall grow with a good name and shall depart from the world with a good name." It is concerning such a man that Solomon said in his wisdom (Ecc. 7, 1.) *A good name is better than precious ointment.*

R. Meier was accustomed to say: "Learn with all thy heart and soul to know my (the Torah's) ways, and to watch upon the gates of my Torah; guard my learning in thy heart and let my fear be before thy eyes; guard thy mouth from all sins, cleanse and purify thyself from all guilts and iniquities and I shall then be with thee in all places."

The Rabbis of Jabnai were accustomed to say: "I am a human being; so is my neighbor a human being. My work is in the city and his work is in the field; I rise early to my work and he rises early to his work; as he cannot excel in my work, so can I not interfere in his. Shall I say that I am advancing the cause of learning more than he? We are therefore taught 'Whether one [offers] much or little only the intention of his heart shall be for the sake of Heaven.'"

Abaye was accustomed to say: "Man should always be deliberate for the fear of God (consider in what manner he can serve Him best); reply softly; try to pacify anger, and speak peacefully with his brethren, with his relatives and with every man, even with the heathen; so that he may be beloved in Heaven and below (on the earth) and acceptable by men." It was related of R. Jochanan b. Zakai that never was he greeted first by any one, even by a heathen; for he always greeted people first.

Raba was accustomed to say: "The end of wisdom is repentance and good deeds, lest a man read and study and speak with contempt against his father or mother or teacher, or against those superior to him in wisdom or exceeding in number. For it is said (Ps. 111, 10.) *The beginning of wisdom is the fear of God; a good understanding have all they who do God's commands.* It does not say *Who study* God's commands, but *Who do* God's commands, i. e., to them who do it for God's sake, but not to them who do it for their own sakes. And as for the man who does [study the Torah] not for its own sake, it would have been more satisfactory had he not been created."

בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוציאו
ונגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם.
ועליו אמר שלמה בחכמתו (קהלת ז) טוב שם
משפטן טוב ויום המשפט מיום הולדו. מרגלא
בפומיה דר"ט גמור בכל לבך ובכל נפשך
לדעת את דרכי ולשקו על דלתاي תורה יום
יום נצור תורה בלבך וננד ענייך תהיה
יראתי. שמור פיך מכל חטא. ותחר וקידש
עצמך מכל אשמה ועון. ואני אהיה עמך בכל
מקום. מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה אני
בריה וחברי בריה. אני מלאכתי בעיר. והוא
מלאכתו בשדה. אני משכים למלאכתי והוא
משכיהם למלאכתו. כשם שהוא איננו מתגדר
במלאכתי כך אני איני בתגדר במלאכתו.
שמא他说 אני מרבה והוא ממעיט. שניינו
אחד המרבה ואחד הממעיט ובכלכד שכיוון
את לבו לשמיים. מרגלא בפומיה דאבי
לעולם יהיה אדם ערום ביראה מענה רק
ומשיב חמה וטבר שלום עם אחיו ועם
קרוביו ועם כל אדם. (ס"פ חנוקין וע"ש רשות)
ואפילו עם עובד כוכבים בשוק כדי שהוא
אהוב למעלה ונחמד למטה והוא מקובל על
הבריות. אמרו עליו על רבנן יוחנן בן זכאי
שלא הקדימו אדם שלום מעולם אפילו עובד
כוכבים בשוק. מרגלא בפומיה דרבא תכליות
וזכמתה תשוכנה ומעשיהם טובים שלא יהיה
קורא ושונה ובועת באכיו וכאמו או ברבו או
במי שנגיד לו ממן בחכמה ובמנין שנאמר
(תהלים ק"א) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב
לכל עושיהם תהלהו עופדת לעד. לומדים
לא נאמר אלא לעושיהם. לעושים לשמה ולא

Rab was wont to say: "The future world will not be like this world. In the future world there will be neither eating nor drinking nor multiplying nor business nor envy nor hatred nor competition; only the righteous will sit with their crowns upon their heads and will enjoy the Divine Glory, as it is written (Ex. 24, 11.) *And they saw God and they ate and drank.*"

Our Rabbis taught: "The promise which the Holy One, praised be He! made unto women is much greater than that which He made unto men, for it is said (Is. 32, 9.) *Rise up, ye women that are at ease, hear my voice; Ye careless daughters, give ear unto my speech.*"

Rab said unto R. Chiya: "Wherewith do women [who do not study the Torah] deserve Divine Grace?" "Because," answered he, "they bring their children into school to learn and send their husbands to the house of study, and wait for their return."

When the Rabbis departed from the academy of R. Ami, and according to others from the academy of R. Chanina, they were accustomed to say: "Mayest thou see (enjoy) thy existence during thy lifetime, and thy future [reward be reserved] for the life of the world to come, and thy only hope shall be [to endure] for everlasting generations. May thy heart reason with understanding, thy mouth utter wisdom, and thy eyelids shall direct thee straight forward in the Laws, and thine eyes lighten in the enlightenment of the Torah; may thy countenance shine like the brilliant sky; thy lips utter knowledge and thy kidneys rejoice in uprightness, and thy feet run to listen to the words of the Ancient in Days."¹⁰ When the Rabbis departed from the academy of R. Chisda and according to some from the academy of R. Samuel b. Nachmeini, they were in the habit of saying: *May our oxen be strong to labor* (Ps. 144, 14). Rab and Samuel, and some say R. Johanan and R. Elazar, [explain the above passage], One said: "*Alupheinu* (our oxen), alludes to the Torah and *Messubalim* (strong to labor), alludes to meritorious deeds;" and the other said "*Alupheinu* alludes to both the Torah and meritorious deeds, and *Messubalim* alludes to afflictions." (Ib. b) *May there be no breach*, (Ib.) i. e., that our following be not like that of Saul's company of whom

לעושים שלא לשמה וכל העושים שלא לשמה נתה להם שלא נבראו. מרגלא בפומית דבר לא בהעולם העת העולם הבא העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורבייה ולא פשא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבים ועתזריהם בראשיהם ונחנין מזו השכינה שנאמר (שפטות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. ת"ד נדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנאמר (ישעיה לב) נשים שאננות קומנה, שמענה קולי בנות בותחות האזונה אמרתי. אמר ליה رب לובי חייא נשים כמו זכין. באקוורי בינויו לבני נישטה ואהנו כי גבריהו כי רבנן ומນתרן לגבריהו עד דאותו מבוי רבנן. כי מפטורי רבנן מבוי רבוי אמי ואמרי לה מבוי רבוי חנינה אמרוי ליה הבי. עולמך תראה בחיך ואחריך לחיי העולם הבא ותקורתך לדור דורים לך יהנת תכונה פיך יזכר חכמאות ולשונך יರוחיש רגנות עפעריך יישירו נגך עיניך יairoו כמאר תורה ופניך יהירו כזוהר הרקיע שפתותיך יביעו דעת וכליותיך תעלוננה מישרים ופעמיך ירוצו לשטוע דבריו עתיק יומין. כי הו מפטורי רבנן מבוי רב הסדא ואמרי לה מבוי רבוי שמואל בר נחמני אמרו ליה הבי. (תהלים קמד) אלופינו מטובלים. אלופינו מטובלים. רב ושמואל ואמרי לה רבוי יהנן ורבי אלעזר. חד אמר אלופינו בתורה ומטובלים ומטובלים נחד אמר אלופינו בתורה ומטובלות ומטובלות ביטרין. (ע"ב) אין פרץ שלא תהא סיעתנו

⁹⁾ The main reward is for studying the Torah and women are exempt from that; see Kedushin, 29a.

¹⁰⁾ Referring to God. See Dan. 7, 9.

Do'ag the Adomite was one.¹¹ *Nor land complaint* (Ib.), nor shall our following be like that of Elisha of whom Geichazi was one.¹² *In our streets* (Ib.), i. e., that we may not have a son or a pupil that disgraces his education in public.

Hearken unto me, ye stout hearted, that are far from righteousness (Is. 46, 12). Rab and Samuel, and according to others R. Johanan and R. Elazar, explain the meaning of this passage. One said that this means that the whole world is supported only because of the Lord's righteousness, and those mentioned by Isaiah are sustained on account of their own merits; [hence Isaiah addressed himself to the righteous]; and the others held that the entire world is sustained according to its own merits; and those [mentioned by Isaiah] even of their own merits cannot be sustained, as R. Juda in the name of Rab said; for R. Juda said in the name of Rab: "Every day a Bath Kol (heavenly voice) goes forth from Mount Horeb and says: 'The entire world is sustained by virtue of Chanina my son and as for Chanina my son himself, one Kab¹³ of Karob beans is sufficient for his maintenance, from one Friday to another Friday.'" And this disagrees with R. Juda, for R. Juda said: "Who may be called *Stout hearted* [referred to by Isaiah]? The inhabitants of Gabaya, the fools." And R. Joseph said: "It may be proved by the fact that never was one of them converted to Judaism." R. Ashi said: "Those sons of Matha Mechasia may also be termed *Stout hearted*, for they observe the praise of the Torah twice a year, yet none of them was converted to Judaism."

CHAPTER THREE

(Fol. 18a) We are taught that, "A man should not walk in a cemetery while wearing *Tephillin* (Phylacteries) on his head, or carrying a scroll in his arm and reading it: if he do so he transgresses against what is written (Pr. 17, 5.) *Whoso mocketh the poor, blasphemeth his Maker.*"

Rachaba said in the name of R. Juda who spoke in the name of Rab: "He who sees the [procession of the] dead and does not take part in it transgresses against what is

בשיטתו של שאל שיצא ממנה דואג האדומי. ואין יוצאת שלא תהא סיעתנו כסיעתו של דוד שיצא ממנה אחיתופל. ואין צוהה שלא תהא סיעתנו כסיעתו של אלישע שיצא ממנה נחוז. ברחובותינו שלא יהיה בינו בין בן או תלמיד שטקדיה תבשילו ברכבים. רב שמעו אליו אבורי לב הרוחקים מצדקה. רב ישמואל ואמרי לה רבבי יוחנן ורבי אלעזר. חד אמר כל העולם כולו ניזוני בצדקה והם ניזוני בזורע. חד אמר כל העולם כולו ניזוני ניזוני בזכות עצמן אין ניזוני. כדבר יהודה אמר רב (חנניה וע"ש ר"א) חד אמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת כל העולם כולו ניזון בשבייל חנינה בני וחנינה בני די לו בקב חרובין מעורב שבת לעיר שבת. ופליגא דרב יהודה חד אמר רב יהודה מאן אבורי לב גובאי טפשאי. אמר רב יוסף תדע דהא לא אנייר נירא מניהו. אמר רבashi וחלין בני מטה מחסיא אבורי לב נינהו דהא קא הו בשבחא דאוריתא תרי זמני בשתה ולא מניר נירא טיניהו:

מי שטתו פרק שלישי

(ח' יח) תניא לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וס"ת בזרועו וקורא. ואם עשה כן עוכר משום (טשי ו) לועג לרשות חרף עושחו:

אמר רחבה אמר רב יהודה אמר רב כל חרואה את המת ואין מלוחו עוכר משום (טשי

¹¹⁾ See *Sanhedrin* 106b.

¹²⁾ See *II Kings* 5, 20-27.

¹³⁾ A measure of capacity, one sixth of a *sh'ah*.

written (Ib.) *Whoso mocketh the poor, blasphemeth his Maker.*" If he does take part what will be his reward? R. Ashi said, "Of such a man, it is said (Ib. 19, 17.) *He that hath pity upon the poor lendeth unto the Lord;* and also (Ib. 14, 31.) *But he that is gracious to the needy honoreth Him.*"

(Fol. 19a) R. Joshua b. Levi said: "He who whispers [with disgraceful intentions] behind the biers of learned men will fall into Gehenna, as it is written (Ps. 125, 5.) *But as for those who turn aside into their crooked ways, the Lord shall lead them forth with the workers of wickedness; but peace shall be upon Israel,* i. e., even when peace shall be upon Israel, yet shall the Lord lead them forth with the workers of wickedness."

Further, said R. Joshua b. Levi: "In twenty-four cases does the court-tribunal excommunicate [a man] for not having paid due respect to the masters of the law [by transgressing their ordinances], and all these cases are mentioned in our Mishnah." R. Elazar asked of him: "Where have they been mentioned?" "Go and find," was the reply. Thereupon R. Elazar went out and sought and found three. "He who whispers behind the biers of learned men; he who disregards the washing of his hands [before meals], and he who behaves haughtily toward Heaven." "He who whispers behind the biers of learned men." What does this mean? It is that which we are taught (in a Mishnah): "He (Akabia b. Mehallale) also said that a female proselyte and a freed maid-servant are not given the bitter water¹ and the sages say they are. The sages said to him, 'Did this not happen once to a certain Karkmith, a freed maid-slave in Jerusalem, who was made to drink by Shmaya and Abtalion?' He answered them: 'It was for show that they made her drink.' Thereupon the sages placed him under ban, and when he died the court stoned his coffin." Where do we find the reference to one who disregards hand-washing [before meals]? We are taught that R. Juda said: "God forbid [to think] that Akabia b. Mahallale, who among all Israelites, when the doors of the Temple courtyard were closed, was unequalled in erudition, purity and piety, should have been excommunicated. But to whom then was it done? It was R. Elazar b. Chanoch that was excommunicated for contesting the rule of washing the hands [before

לוועג לרשות חרב עוזהנו: ואמ לוחו מות שכוו. אמר רבי אמי עליו הכתוב אומר (שם יט) מלוה ח' חונן דל (שם יז) ומכבדו חונן אכיזן. (ויפ' ט) אמר רבי יהושע בן לוי כל המספר אחר מעתן של ת"ח נופל בנהיגם שנאמר (תהלים סכת) והמטים עקלקלותם يولיכם ה' את פועלוי האון שלום על ישראל. אפלו בשעה שלום על ישראל يولיכם ה' את פועלוי האון. תנא דבי רבי ישמעאל אם ראיית ת"ח שעכבר עכירה בלילה אל תחרה אחריו ביום שמא עשה תשובה. שמא סלקא דעתך אלא ודאי עשה תשוכת. אמר רביה לא אמרן אלא דברים שבגנוו אбел במנונא עד דמזהדר למיריה. ואמר ריב"ל בכ"ד מקומות ב"ד מנידין על כבוד הרב וכולן שניינו במשנתנו. אמר ליה רבי אלעזר היכא אל וכי תשכח נפק דק ואשכח תלתא. המספר אחר מעתן של תלמידי חכמים והמלול בנטילת ידים וחמנים דעתו כלפי מעלה. המספר אחר מעתן של תלמידי חכמים מי דיא דתנן הוא היה אומר אין משקין לא את הגירות ולא את המשוחרת וחכמים אומריין משקין. אמר ליה מעשה ברכਮית אחת שפהה משוחרת בירושלים והשכה שמעיה ואכטליון. אמר ליה דוגמא השכות. גנדחו ומת בנדיין וסקלו בית דין את ארון. המלול בנטילת ידים מי דיא דתנן אמר רבי יהודה ה"ו שעקביא בן מהלאל נתנהה שאין העורה נגעלה על כל אדם טישראל בחכמה וכטירה ובכראת חטא בעקביא בן מהלאל אלא את מי נדו את אלעזר בן חנוך שפוקפק בנטילת ידים. וכשמת שלחו

1) See Lev. 5, 11-27.

the meals], and when he died, the court sent a stone to be put on his coffin; whence we learn that the coffin of him who dies while under ban is to be stoned." And what is he who behaves haughtily towards Heaven? We are taught that Simon b. Shetach sent [word] to Honi the Me'agel: "If thou wert not Honi you should be excommunicated, but what shall I do with thee? since thou art petulant towards God and yet He forgiveth and indulgeth thee like a petted child who is petulant towards his father and is nevertheless forgiven and indulged? To thee may be applied the passage (Pr. 23, 25.) *Let (then) thy father and thy mother rejoice, and let her that hath born thee be glad.*"

(Fol. 20a) R. Papa asked Abaye: "Why is it that in the preceding generation miracles happened and no miracles happen to us? Is it because they studied more? Behold, during the years of R. Juda, all studied only the order of Nezikin (civil procedure, or damages) while we study all six orders.² And when R. Juda reached in the Treatise Uktzin (Stalks), [treating with the law of] 'The woman who pressed vegetables in a pot', or, as some say [to the Mishnah of], 'Olives when pressed with their leaves are [ritually] pure,' he said: 'I notice here the argument of Rab and Samuel [which are beyond my mind].' While we are versed in the treatise of Uktzin in thirteen different ways, yet [when it comes to prayer] as soon as R. Juda had pulled off one of his shoes,³ rain immediately appeared, and though we afflict ourselves, and keep on crying [for God's help] yet none cares for us." "Do you know why?" Abaye said to R. Papa, "because, the former generations were ready to sacrifice their lives to sanctify His name but we are not ready to sacrifice our lives to sanctify His name, as happened once to R. Ada b. Ahaba, who saw a Gentile woman wearing a red headgear-dress while walking in the market place. Believing her to be a Jewess he impatiently tore off her red headgear. It was found that she was a Gentile, and he was fined four hundred zousim, the value of the dress. He asked the woman what her name was. 'My name is Mathan,' she answered him. 'Mathun, Mathun,' he rejoined, 'is worth four hundred zousim.'"⁴

(Ib. b) R. Avira expounded, sometimes speaking in the name of R. Ami, and at

ב"ד והניחו אבן גדולה על ארוןנו למדך שכל
המתנהה ומת בנדיו בית דין סוקלין את
ארונו. המגינים דעתו כלפי מעלה מאי היא.
דתן שלח לו שמעון בן שטח לhoneי המעהל
צריך אתה למתנדות ואל מלא חוני אתה גוזרני
עליך נדיי אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני
המקום ועשה לך רצונך כבן שמתחטא לפני
אביו ועשה לך רצונו ועליך הכתוב אומר
(משלי כג) יsworth אביך ואمرك ותגל יולדתך:
(ה' כ) אמר ליה רב פפא לאביו מאי שנא
ראשונים דמתרחש ליהו ניסא ומאי שנא
אנן דלא מתרחש לן ניסא אי משומ תני
בשני דרב יהודה כולי תנויי בנזיקין הוה
ואנן קא מתניין שיתה סדרי. וכי הוה מטי^ר
רב יהודה בעוקצין האשה שכובשת ירך
בקדרות ואמרי לה זיתים שכבשן כטראפיהן
טהוין אמר הוית דרב ושמואל קא חוינא
הכא. ואנן קא מתניין בעוקצין תליסר
מיטיבתא. ואלו רב יהודה כי שליף חד מסאנא
אתא טרא ואנן קא מצערין נפשין ומצווח
קא צוחין ולית דעתנה בן. אמר ליה קמאי
דנוו קא טרי נפשיהו אקדושת השם אנן לא
טערין נפשין אקדושת השם כי הא דרב
אדא בר אהבה הוית ליהיא כותית
דתוות לבישת כרכבתא בשוקא סבר דכת
ישראל היה קם קרעיה מינה אנגלי מלחה
דכחותיה היא שיימות בארכע מאה זוזי אמר
לה מה שטך אמרה ליה מותן אמר לה מותן
מותן ארבע מאה זוזי שוויא:

ע"ב דרש רב עירא זימני אל משטיה

2) The Mishnah consists of six parts called "Orders." For the names see Sabbath 81.

3) When praying on a fasting day or in an extreme emergency the cantor stands in stockings.

4) *Mathun* which is similar to *Mathan* means "careful."

other times speaking in the name of R. Assi: The ministering angels said before the Holy One, Praised be He! "Sovereign of the universe, it is written in Thy Torah (Deu. 10, 17.) *Who shows no favor to persons, and taketh no bribe.* Behold Thou shonest favors to Israel, for it is written (Num. 6, 26.) *The Lord will show His favor unto thee.*" "Why shall I not favor Israel?" answered He, "for I wrote in my Torah which I gave to them (Deu. 8, 10.) *And when thou hast eaten and are satisfied, then shalt thou bless.* But they are so particular and careful that even if they eat only as much as the size of an olive or an egg, they also recite the after-meal grace."⁵

(Fol. 21a) R. Juda said, "Whence do we learn that the after-meal grace is a Biblical law? It is written (Ib.) *And when thou hast eaten and art satisfied, then shalt thou bless the Lord, thy God.* Whence do we learn [that to say] the benediction before beginning the study of the Torah⁶ is a Biblical law? It is said (Deu. 32, 3.) *When I call on the name of the Lord ascribe ye greatness unto our God.*"

(Ib. b) R. Ada b. Ahava said: "Whence do we learn that a single man must not say the *Kedusha*?" It is said (Lev. 22, 32.) *So that I may be sanctified among the children of Israel; i. e., everything holy should not be said by less than ten (men).*" How does he prove this? Rabanai, the brother of R. Chiya b. Abba explained it: "We deduce it [first] from the words *Toch, Toch*; it is written here, *So that I may be sanctified Betoch (among) the children of Israel, and it is written there (Num. 16, 21.) Separate yourselves Mitoch (from the midst of) the congregation (Eda); [as in the latter case the word *Toch* in connection with *Eda* refers to ten, so in the former case, the word *Toch*, although alone, also refers to ten]. Again we deduce [that the latter passage where *Toch* is mentioned in connection with *Eda* refers to ten], from the words, *Eda, Eda*; it is written (Ib. 14, 27.) *How long (shall indulgence be given) to this evil Eda (congregation), as that passage [where *Eda* is mentioned alone] refers to ten (the spies,**

דרבי אמר זומני אל משמיה דברי אמר אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתיב בתורתך (דברים י) אשר לא ישא פנים ולא יכח שוחד. והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב (כתרת ו) ישא ה' פניו אלוך אמר לתוכם וכי לא איש פנים לישראל שכתבתם להם בתורה (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך והם דרכו על עצם עד בזיות ועד לביצה:

(ד' כ) אמר ר' יהודה מנין לברכת המזון לאחריה מן התורה שנא' (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת. מנין לברכת התורה לפניה מן התורה שנאמר (שם ל'כ) כי שם ה' אקראי הכו גדול לאליהינו:

(ע' ב) אמר ר' אדא בר אהבה מנין שאין היהיד אומר קדושה שנאמר (ויקרא כב) ונקדשתי בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לא יהא בפחות מעשרה. מי משמע. דתנא רבנאי אהוה דרכי הייא בר אבא אהיה תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם (כטבר ז) הבדלו מתוך העדה זו ואתיה עדת עדת דכתיב התם (שם) עד מתי

5) The size of an egg or an olive is a size fixed by tradition from Mount Sinai for every thing edible; Eating something smaller than these is not deemed the act of eating whether the thing eaten is prohibited so far as lashes or a sin-offering are concerned. Or eaten to fulfil a law.

6) "Blessed art thou, Eternal God, King of the universe, who hath chosen us from all nations and given us Thy Torah. Blessed art Thou, Eternal, who giveth the Torah."

7) A prayer recited by the congregation during the repetition of the Eighteen Benedictions by the reader.

who were twelve, excluding Joshua and Caleb) so in the passage where *Eda* is mentioned in connection with *Toch*, does it also refer to ten."

(Fol. 24b) R. Abba tried to avoid the sight of R. Juda because he wanted to go to Palestine and R. Juda always said: "Whoever goes up from Babylon to Palestine transgresses the positive law which says (Jer. 27, 22.) *Unto Babylon shall they be carried, and there shall they remain until the day that I think of them, saith the Lord.*" One day R. Abba said I shall go and hear something from him and then I will depart. So he went and found a Tana reciting before R. Juda regarding cleanliness, while praying. (See text.) R. Abba then said, "Were it only for that single thing that I came to listen, it would be sufficient."

We have a Baraitha coinciding with R. Chisda's opinion: "If one is walking in filthy alleys, he should not read the *Sh'm'a*; moreover, even if he were in the middle of his reading and should happen to find himself in a filthy street, he should stop." If he do not stop, what then? R. Meyasha the grandson of R. Joshua b. Levi said: It is of him that the passage says (Ezek. 20, 25.) *Wherefore I gave them also statutes that were not good, and ordinances whereby they could not live.* R. Assi said from this (Is. 5, 18.) *Woe unto those that draw iniquity with the cord of vanity.* R. Ada b. Ahava said from this (Num. 15, 31.) *Because the word of the Lord hath he despised.* And if he does stop what will his reward be? R. Abuhu said: "To him may be applied the passage (Deu. 32, 47.) *And through this thing ye shall prolong your days.*"

CHAPTER FOUR.

(Fol. 26b) We are taught (in a Memera)¹ that R. Jose the son of R. Chanina said: "The daily services were ordained by the Patriarchs (Abraham, Isaac and Jacob)." R. Joshua b. Levi said: "The daily services were ordained to correspond with the [two] perpetual-daily-offerings." We have a Baraitha coinciding with the opinion of R. Jose, the son of R. Chanina, and we have also a Baraitha coinciding with the opinion of R. Joshua b. Levi. As to the support of R. Jose we are taught, "Abraham ordained the morning service, as it is said (Gen. 19, 27.)

לעדה הרעה זו. מה להלן עשרה אף כאן
עשרה:

(דף כד ע"ב) רבי אבא הוּא קא מישתמייט
מיניה דרב יהודה דהוה בעי למיסק לא רעה
דישראל דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ
ישראל עובר בעשה שנאמר (ירמיה כו) בבל
יוכאו ושותה יהיו עד יום פקרין אותם נאם ה'.
אמר איויל ואשמע מיניה טילתא מבית
וועדא והדר אפיק. אול אשכחיה לתנא
דקתני קמיה דרב יהודה היה עומד בתפלת
ונתעטש ממתין עד שיכלה הרוח וחוזר
ומתפלל. א"ל אילו לא באתי אלא לשטווע דבר
זה דיו:

תניא כוותיה דרב חסידא היה מhalb
במבראות המטונפות לא יקרא קריית שטעה
ולא עוד אלא שם היה קורא ובא פוסק. לא
פסק מאי אמר רבי מיאשה בר בריה דרבי
יהושע בן לוי עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ)
ונם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים
בל יחוו בהם. רבי אסי אמר (ישעיה ח) הוי
מושכי העון בחכלי השוא. רב אדא בר אהבתה
אמר מה תהא (כמדרכו טו) כי דבר ה' בזה. ואם
פסק מה שכרו א"ר אבהו עליו הכתוב אומר
(דברים לט) ובדבר הזה תארכו ימים:

תפלת השחר פרק רביעי

(דף כו ע"ב) איתמר רבי יוסי ברבי חנינא
אמר תפלות אבות תקנות. רבי יהושע בן לוי
אמר תפלות כנגד תמידים תקנות. תניא כוותיה
דרבי יוסי ברבי חנינא ותניא כוותיה דרבי
יהושע בן לוי. תניא כוותיה רבי יוסי ברבי
חנינא אמרם תקן תפלת שחרית שנאמר
(בראשית ט) וישכם אמרם בפרק אל המקום

1) A Memera is the teaching of an Amora, the expounder of the Mishnaha and Baraita.

And Abraham rose up early in the morning to the place where he had stood before the Lord. Omad (stood) refers to nothing else but prayer; for it is said (Ps. 106, 30.) Then stood up (Vaya'amod) Phinehas and offered a prayer.² Isaac ordained the afternoon service (Mincha), for it is said (Gen. 24, 63.) And Isaac went out 'Lasuach' in the field towards evening. By the word Lasuach is meant prayer, for it is said (Ps. 102, 1.) A prayer of the afflicted when he is overwhelmed and poureth out before the Lord his complaint (Sicho). Jacob ordained the evening service (Ma'arib), for it is said (Gen. 28, 11.) Vayifg'a upon a certain place, and tarried there all night; by the word Vayifg'a, prayer is meant, for it is said (Jer. 7, 16.) But thou—pray not thou in behalf of this people, nor lift up entreaty or prayer in their behalf, nor make intercession to me (Tifga).³ We are taught, coinciding with the opinion of R. Joshua b. Levi: "Why did [the Rabbis] say that the time for the morning service is until noon? Because the perpetual-daily-morning-offering had also its time limited to noon. R. Juda says: Until the fourth hour of the day."

(Fol. 27b) We are taught that R. Eliezer says: "He who prays behind his teacher, he who greets his teacher [without calling him Rabbi], he who opposes his teacher's school [by organizing a separate academy], and who makes statements [in his teacher's name] that he did not hear from his teacher, causes the departure of the Shechinah from Israel."

Our Rabbis taught: That once a disciple appeared before R. Joshua and said to him: "Rabbi, is the evening service optional or obligatory?" "Optional," answered R. Joshua. He then came before Rabban Gamaliel and asked the same question: "Is the evening service optional or obligatory?" "Obligatory," was Rabban Gamaliel's answer. "Behold! R. Joshua said to me it is optional!" the disciple remarked. Whereupon Rabban Gamaliel replied, "Wait until the shield bearers (great scholars) enter the house of learning." As soon as the shield bearers entered the house of learning, the inquirer arose and asked, "Is the evening service optional or obligatory?" "Obligatory," responded Rabban Gamaliel. "Is there any one here differing with me on this subject?" inquired Rabban Gama-

אשר עמד שם את פניהם ואין עמידה אלא תפלה שנאמר (תהלים ק) ויעמוד פינח ויפל יצחק תקן תפלה המנוח שנאמר (בראשית כד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ואין שיחת אלא תפלה שנא' (תהלים כב) תפלה לעני כי יעטוף ולפניהם ישפוך שיחו יעקב תקן תפלה ערבית שנא' בראשית כה ויפגע במקום וילן שם ואין פגיעה אלא תפלה שנא' (ירמיהו) אתה אל תחפלו بعد העם זהה ואל תשא בעדים רנה ותפלה ואל תפגע בך. תניא כוותיה דריב"ל מפני מה אמרו תפלה השחר עד הוצאות שחרי תמיד של שחר קרב והולך עד הוצאות ורבי יהודה אומר וכו':

(ז"ח כי ע"ב) תניא ר' אליעזר אומר המתפלל אחורי רבו והנותן שלום לרבו והמחזיר שלום לרבו והחולק על ישיבתו של רבו והוא אומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל. ת"ר טעה בתלמיד אחד שבא לפניו רב כי יהושע אמר ליה רב כי תפלה ערבית רשות או חוכה אל רשות. כא לפניו ר"ג אל תפלה ערבית רשות או חוכה אל חוכה. אל והלא ר' יהושע אמר לי רשות. אל המtan עד שכינסו בעלי תריסין לכתם"ד כיון שנכנסו בעלי תריסין עמד השואל ושאל תפלה ערבית רשות או חוכה אל ר"ג חוכה אמר להן ר"ג לחכמים כלום יש אדם שחולק בדבר זה. אל

²⁾ Vaya'amod and Omad are of the same origin.
³⁾ Vayifg'a and Tifga are of the same origin.

lie of the scholars. "No," came the answer from R. Joshua. "Behold," interrupted Rabban Gamaliel, "it is said in your name that the service is only optional. Arise Joshua! And let the witness testify against thee!" R. Joshua stood up and said: "Were I alive and he (the witness) dead, I would have been able to deny it, but now, when I am alive and he is alive, how can one living being deny another living being?" So Rabban Gamaliel continued his lecture while R. Joshua remained standing, until all the people moved in excitement and said to Chutzephith the Meturgeman,⁴⁾ "Stop!" and he stopped. "How long," said they, "shall we permit R. Joshua to be afflicted and reproached? Last New Year Rabban Gamaliel afflicted and reproached him.⁵⁾ In Bechoroth, in the incident of R. Zadok, Rabban Gamaliel annoyed him⁶⁾ and now again he reproached and afflicted him; shall we allow such annoyance to be continued? Let us take steps to deprive him of his dignity (of being the Exilarch). But who shall be his successor? Shall we put up R. Joshua? He is his chief opponent [and it would cause him too much aggravation]. Shall we put up R. Akiba? He has no ancestral merits, and may be disposed to Heavenly punishment [through prayers]. Let us therefore choose R. Elazar b. Azaria for he is wise, rich, and the tenth descendant of Ezra. He is wise, and therefore will be able to answer when questioned; he is rich and therefore, if ordered to attend the Emperor's court [of Rome], he will be as well able to do so as Rabban Gamaliel; he is the tenth descendant of Ezra and has therefore ancestral merits, and he (Rabban Gamaliel) will not be able to afflict upon him Heavenly punishment." So they came [to R. Elazar b. Azarlia] and said to him: "Is the master willing to become the head of the Academy?" (Fol. 28a.) R. Elazar replied: "I'll go and consult my household." He went and consulted his wife. "Perhaps," said she to him, "they will also depose thee [and you will be disgraced]."⁷⁾ "There is a maxim," replied he. "Use thy precious bowl while thou hast it, even if it be broken the next day."⁸⁾ "But," said she, "thou hast not any gray hair [and they will not respect thee]."⁹⁾ At that time he was but eighteen years of age; thereupon miraculously eighteen of his locks suddenly turned gray. And this R.

רבי יהושע לאו. אל ותלא ממשך אמרו רשות אל יהושע עמוד על רגליך ויעידו בר. עמד ר' יהושע על רגליו ואמר אלטלי אני חי והוא מטה יכול חי להכחיש את המת ועכשו שאני חי והוא חי היאך יכול חי להכחיש את חי. היה רבנן גמליאל יושב ודורש ור' יהושע עמוד על רגליו עד שרגנוו כל העם ואמרו להוציאת המתרגם עמוד ועמד. אמרו עד כמה ניצעריה וליזיל. בראש השנה אשתקד צעריה. בכוכרות במעשה דר' צדוק צעריה. ה"ג כא מצער ליה. כלוי הא ליצעריה וליזיל. תא בעל מעשה הוא. נוקטיה לד"ע דלמא ענייש ליה דלית ליה זכות אבות. אלא נוקטיה לד"א בן עזריה דהו חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא. הוא חכם דאי מקשוי ליה מפרק ליה. הוא עשיר דאי מפלח לבי קיסר האי נמי מצוי מפלח כוותיה. והוא עשירי לעזרא דאית ליה זכות אבות ולא מצוי ענייש ליה אותו ואמריו ליה ניחא ליה למך לטמייה ריש מתיבתא אל איזיל ואמליך באנשי ביתאי. אול ואמליך בדיביתחו אמרה ליה (ו' כה) דלמא מעכירין לך אמר לה אמריו אינשי לשטמש יומא חדא בכטא דטוקרא ולמחר ליתבר. אמרה ליה לית לך חורתא ההוא יומא בר תמני סרי שני חוה אמרחיש ליה ניסא והדרו ליה תמני סרי דאי חורתא. והיינו דקאמר רבי אלעוז בן

4) Interpreter who explains the lecture of the Rabbi before the public.

5) See Rosh Hashana 25a.

6) See Bechoroth 36b.

Elazar b. Azaria meant when he said: "Behold! I am *as a man of seventy years of age*" but not *aged seventy*. We are taught that on that day the porter was removed from the door [of the academy], and admission was granted to all students, for, during the administration of Rabban Gamaliel, the announcement was made: "Every scholar whose interior is not like his exterior (who is not pious), shall not enter the academy." On that day many benches were added in the academy. R. Jochanan said: "There is a difference of opinion between Abba Joseph b. Dusoi and the Rabbis; according to one, four hundred benches were added and according to the other, seven hundred benches [were added]." When Rabban Gamaliel noticed the tremendous increase he became discouraged and said to himself, "God forbid, I have perhaps prevented so many from studying the Torah." In a dream was shown to him "white earthen pitchers filled with ashes." But this was shown to him only in order to calm him. We are taught: "On that day the treatise of Edioth was studied in the academy and wherever we find 'On that day,' it means the day on which R. Elazar b. Azaria became the head of the academy. There was no Halacha previously undecided in the academy which was not decided that day. Even Rabban Gamaliel himself, although deposed, did not refrain from attending the academy, as is shown from what we are taught (in a Mishnah): 'On that day Juda the Ammonite, a proselyte, appeared in the academy and asked: 'May I enter the congregation [to marry a Jewess]?' Rabban Gamaliel said unto him: 'Thou art not at liberty to do so,' but R. Joshua said, 'Thou art at liberty to do so.' Rabban Gamaliel then said to R. Joshua, 'Behold it is said (Deu. 23, 4.) *An Ammonite or Moabite shall not enter the congregation of the Lord!*' To this R. Joshua retorted and said, 'Are then these nations still in their native places? Did not Senacherib, the king of Assyria, transplant the nations? As it is said (Is. 10, 13.) *I have removed the bounds of the people, and their laid-up treasures have I plundered, etc.* therefore, not knowing, we go according to the majority [and the majority are not Ammonites].' But, replied Rabban Gamaliel, 'behold, it is said (Jer. 49, 6.) *And afterwards I will bring again the captivity of the*

¹) Referring to the new scholars of that calibre.

עווריה הרי כבן שבעים שנה ולא בן שבעים שנה. תנא אותו היום סלקוهو לשומר הפתח ונתנה רשות לתלמידים ליכנס שהוא ר"ג מכריין ואומר כל ת"ח שאין תוכו כבר אל יכטן לב"ה ההוא יומא איתוספו כמה ספמלי. אמר רבי יוחנן פליגי בה אבא יוסף בר דומתאי ורבנן חד אמר איתוסף ת' ספמלי וחדר אמר ז' מהא ספמלי. הוה קא חלשה דעתיה דר"ג אמר דלמא ח"ו מנעמי תורה מישראל אחזו ליה בחלמא חצבי הוו ר' דמלין קיטמא. ולא הייא אלא ליתובוי דעתיה הוא דזהו ליה, תנא עדיות בו ביום נשניות וכל היכא דאמרין בו ביום ההוא יומא הוה ולא הייתה הלהבה שהייתה תלואה בב"ה שלא פירושה ואף רבנן גמליאל לא מנע עצמו מכית המדרש אפילו שעיה אחת. דתנן בו ביום בא יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש אמר להם מה אני לבא בקהל. אמר לו רבנן גמליאל אסור אתה לבוא בקהל אמר לו רבי יהושע מותר אתה לבוא בקהל אמר לו רבנן גמליאל והלא כבר נאמר (דברים כג) לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'. אל ר' יהושע וכי עמוני ומואבי במקומן הם יושבין והלא כבר עלה סנהדריב מלך אשור ובכלב את כל האומות שנאמר (ישעיה י') ואמר גבולות עמים ועתידותיהם שושיתוי ואוריד כאביר יושבים וכל דפריש מרובה פריש. אל רבנן גמליאל והלא כבר יאמר (ירמיה טט) ואחריו כי אשיב את שכות

*children of Ammon, so they must have already returned.' To which R. Joshua rejoined: 'Behold it is also said (Amos 9, 14.) *And I will bring again the captivity of my people Israel*, and these have not returned as yet.' Thereupon the proselyte was immediately permitted to enter the congregation." Then Rabban Gamaliel said to himself: "Since it is so [that R. Joshua's decision was carried], I shall now go and effect a reconciliation with R. Joshua." He thereupon went. When he reached R. Joshua's house, he noticed that the walls of the house were black. "From the appearance of the walls of thy house," said Rabban Gamaliel, "it is evident that you are a smith." R. Joshua replied: "Woe unto the age whose leader thou art! for thou knowest not of the cares with which the scholars are occupied and whence they derive their livelihood!" "I have reproached thee, forgive me," Rabban Gamaliel pleaded, but R. Joshua ignored him. "Do it," he again pleaded, "for the sake of the honor of my father's house." R. Joshua then accepted his apology. "Now," they said, "who will go and inform the Rabbis?" [that they had become reconciled.] "I shall go," said a certain laundryman who was there. So R. Joshua sent the following message [through him]: "He who wore the vestment, shall be dressed with it again, and he who has not worn the vestment shall say to him who wore it: 'Take off thy priestly cloth, and I shall put it on.'"²⁾ As soon as R. Akiba was informed of the situation, he said to the Rabbis: "Let all gates [leading to the academy] be closed so that none of Rabban Gamaliel's subordinates shall come and afflict the Rabbis" [in a spirit of revenge for their stand against Rabban Gamaliel]. Meantime R. Joshua said to himself: "It will be much better that I myself shall go and inform them." Accordingly he went and [upon reaching the academy] rapped at the door saying: "Let him sprinkle who is a sprinkler, the son of a sprinkler (a scholar, the son of a scholar); he who is neither himself a sprinkler, nor the son of a sprinkler shall say to him who is a sprinkler and the son of a sprinkler, Thy water is plain cave water³⁾ and thy ashes are plain ashes of a burned cane." "Hast thou been appeased R. Joshua?" said R. Akiba to him. "What we have done was only for thy sake. If so, then to-morrow you*

بني עמן וכבר שבו. אל רבבי יהושע והלא כבר נאמר (עמוס פ) ושבתי את שבות עמי ישראל ועדין לא שבו. מיד התירוהו לבא בקהל. אמר ר"ג הויאל והכי הוא איזיל ואפיימה לרבי יהושע. כי מטה לביתיה חיינהו לאשთא דביתיה דמשחרן אל מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה אל אויל לו לדור שאתה פרנסנו שאין אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים כמהן הן מתרנסין ובמה הם ניזוני. אל גענתי לך מחול לי. לא אשכח ביתה. עשה בשבייל כבוד אבא איטים. אמרו מאן לייזיל ולימא להו לרבען. אמר להו ההוא כובס אנה איזילנא. שלח רבבי יהושע לבה"ט מאן דלביש מדא ילכש מדא ומאן דלא ילכש מדא יימר למאן דלביש מדא שלח מדייך ואני אלבשיה. אל רבבי עקיבא לרבען טרוקו גלי דלא ליתו עכדי דר"ג וליצערו רבנן. אמר רבבי יהושע טוטב דאייקום ואיזיל אני לנגייהו אתה רבבי יהושע טרפ אכבא ואמר להו מזה בן מזה יהוה. שאינו לא מזה ולא בן מזה יאמר למזה בן מזה טימיך טי מערה ואפרך אפר מלחת. אמר ליה רבבי עקיבא רבבי יהושע נתפירות כלום עשינו אלא לכבודך למחר אני אתה נשכחים לפתחו. ואפ"ה לא עברות לרבי אלעוז בן עזיריה דהוה דריש רבנן גמליאל תרתי

2) This was a hint to R. Elazar b. Azaria that he should step out as the head of the congregation.
3) See Num. 19, 18.

and I shall be at his (Rabban Gamaliel's) door early." [And though everything was settled] R. Elazar b. Azaria was not deposed, but from that time on Rabban Gamaliel was to lecture two Sabbaths while R. Elazar b. Azaria lectured one Sabbath, and it is thus understood, when the master said: "Whose Sabbath was this? That of R. Elazar b. Azaria." The disciple [who asked if the evening service is optional or obligatory] was R. Simon b. Jochai.

(Ib. b) (Mishnah) R. Nechunia b. Hakanah, upon entering and leaving the academy was wont to make a short prayer. The Rabbis asked him what kind of a prayer it was? He replied, "When I enter I pray that no stumbling shall happen because of me; and upon leaving, I give praise for my share."

(Gemara) Our Rabbis taught: "Upon entering the house of learning what shall a man pray? 'May it be Thy will, O Lord, my God, that there shall be no stumbling through me and that we shall not stumble over a matter of Halacha, and that my associates shall find rejoicing in me, that I shall not judge as levitically unclean, that which is levitically clean; or as clean, that which is unclean; nor shall my companions stumble over a matter of Halacha and I shall find rejoicing in them.' Upon leaving what shall a man say? 'I give thanks unto thee, O Lord, my God, because thou hast placed my share among those who attended the academy, and hast not placed my share among those who attend the street; they arise early and I arise early [but there is a difference]. They arise early for idle talk, while I arise early for the words of the Torah. I toil and they toil; I toil and hope to receive everlasting compensation, but they are working and will not receive everlasting compensation. I run and they run; I run to eternity in the world to come, while they run into the pit of a cave.'"

Our Rabbis taught: When R. Eliezer became ill his disciples came to visit him. "Rabbi," they said, "teach us the way of life so that we may deserve to inherit eternity in the world to come." He said unto them: "Be careful to honor your comrades; know to whom you pray; restrain your children from frivolous thoughts, and set them between the knees of learned men; by these means you will deserve eternity in the world to come." When R. Jochanan b. Zakai became ill his disciples visited him; as soon as he saw them he burst into tears. "Rabbi," they said to

שבתא ודריש ר' אלעזר בן עזיריה חדא שבתא. והיינו דאמר מר שבת של טי היהת של רבינו אלעזר בן עזיריה היהת ואותו תלמיד רבינו שמעון בן יהוחאי היה:

(ע"ב) מתני ר' נחוניא בן הכהן היה מתפלל בכנסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קדשה אמרו לו מה מקום לתפלה זו אמר להם בכנסתי אני מתפלל שלא יארע תקלה ע"י וביציאתי אני נותן הוראה על חלקו:

נראה ת"ר בכנסתו מהו אומר יהיו רצון מלפניך ה' אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה וישמו כי חברו ולא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא ולא יכשלו חברו בדבר הלכה ואשכחם כהן; ביציאתו אומר מודה אני לפניו ה' אלהי ששחתת חלקי מושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מושבי קרנות שם משכימים ואני משכימים הם משכימים לדברים בטלים ואני משכימים לדברי תורה אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אני רץ והם רציהם אני רץ לחיי העולם הבא והם רציהם לבאר שחת:

תנו רבנן כshallה רבינו אלעזר נכני תלמידיו לבקרו אמרו לו רבינו למדנו אורחות חיים ונזהה בהם לחיי העולם הבא. אמר להם הזהרו בכבוד חבריכם וכשאתם מתפללים דעו לפניהם טי אתם עומדים ומנוועו בניםם מן ההגון והושיכום בין ברבי תלמידי חכמים ובשבילך תוכו לחיי העולם הבא. וכshallה רבינו יהונן בן בכאי נכנו תלמידיו לבקרו כיוון שראה אותם התחל ללבכות. אמרו לו רבינו נר ישראל עמוד הימני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה. אמר להם אילו לפניהם מלך

him, "light of Israel! the right pillar! Why weepest thou?" He replied thus: "Were I to be brought before a mortal king, who is here to-day, but in the grave to-morrow; who may become angry with me, but whose anger is not everlasting; who may imprison me, but whose imprisonment is not forever; who may kill me, but kill only for this world; and whom I may bribe, even then would I fear; but now when I am led to appear before the King of Kings, the Holy One, praised be He! who liveth through all eternity; if He is wroth, it is everlasting; if He imprison me, it is imprisonment forever; if He kill, one is killed forever; and I can neither appease with words nor bribe Him with money; moreover there are two paths before me, one leading to Gehenna and the other leading to Paradise, and I know not in which I am led. Should I not weep?" They then said to him: "Rabbi, bless us." He said to them: "May it be His will that your fear of God shall be as great as the fear of man." "Rabbi," they asked, "is that all?" Thereupon he answered: "Oh that! For when a man commits a crime [he does it in secrecy] saying 'no man should see me.' Although God seeth him everywhere." When at the point of dying he said to them: "Cleanse the house of all vessels on account of levitical impurity,¹⁰ and prepare a chair for Hezekiah, the King of Juda, who came [to take part in my procession]."

Our Rabbis taught that "Simon Happekuli has arranged the Eighteen Benedictions before Rabban Gamaliel at Jamnia, according to their present arrangement. Rabban Gamaliel said to the sages: 'Is there not anyone who knows how to compose a prayer concerning the Sadducees?' Thereupon Samuel the junior, came down and composed it. The following year he (Samuel the junior) forgot it (Fol. 29a) and for two or three hours he tried to recollect [but did not succeed]; still the congregation did not remove him [from the reader's place]." Why not? Has not R Juda in the name of Rab said: "If one errs in any part of the Eighteen Benedictions he should not be removed, but if he errs in the section referring to heretics¹¹ he should be removed, in the apprehension that he is a heretic." Samuel the junior is different, since he himself composed it [therefore he shows no cause for suspicion]. But why should we

בשר ודם היו מוליכין אותו שהיומם כאן ומחר בCKER שם עם עלי אין בעטו עם עולם ואם אוסרני אין איסורו איסור עולם ואם מיתני אין מיתה מיתה עולם ואני יכול לפיקטו בדברים ולשוחדו במתוון ואעפ"כ הירתי בוכה. ועכשו שמליכין אותו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם ולעולם עולמים שאם עם עלי בעטו עם עולם ואם יאסרני איסורו איסור עולם ואם מיתני מיתה מיתה עולם ואני אני יכול לפיקטו בדברים ולשוחדו במתוון ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחד של גיהנום ואחד של גן עדן ואני יודע באיזה מהן מוליכין אותו ולא אכבה. אמרו לו ריבינו רבנן. אמר להם יהיו רצון שהיה טורא שמים עליהם כמורא בשר ודם. אל תלמידיו עד כאן אמר להם ולוא. תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראו אדם. בשעת פטירתו אמר להם פנו כלים מפני הטומאה והכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שכא:

תנו רבנן שמעון הפקולי הפדידי י"ח ברכות לפני ר"ג על הפדדר ביבנה. אמר להם ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיודע לתכנן ברכנת המינים. ירד שמואל הקטן ותקנת. לשנה האחרת שכחה (ד"כ) והשקייף בה ב' וג' שעות ולא העלווה ואמאי לא העלווה והא"ר יהודה אמר רב טעה בכל הרכות כוון אין טעין אותו ברכנת המינים טעין אותו היישין שמא מין הוא. שאני שמואל הקטן. דאייזו תקנת. וניחוש ודילמא הדר

10) All vessels become ritually impure when in the house with a dead body. Lev. 19, 14.

11) The twelfth section.

not apprehend that perhaps he reconsidered it? Abaye said: "We have a tradition that a righteous person never becomes wicked." Is this so? Behold, it is written (Ez. 18, 24.) *But when the righteous turneth away from his righteousness*. This is said of a man who was wicked in the beginning, but if one is righteous from the very beginning, it does not happen so. Is this so? Are we not taught: "Do not rely upon thyself [that thou art righteous] even until the last day of thy death; for R. Jochanan the High Priest served in the High Priesthood for eighty years and at last became a Sadducee." Abaye said: "Janai (the King) and Jochanan are the same person" [hence he was wicked in his early years].¹² Raba said: "Janai and Jochanan are two different persons; Janai was wicked from the very beginning, and Jochanan righteous from the very beginning." It is quite right according to the opinion of Abaye, but according to the opinion of Raba [who said that Jochanan was righteous from the very beginning], how should the question be answered? Raba may explain that a righteous person from the very beginning should also [not be relied upon] lest he become wicked. And if so, then why did not the Rabbis remove Samuel the junior? With Samuel the junior it is different; for he commenced to say it, and erred in the middle of it. For R. Juda in the name of Rab, and according to some in the name of R. Joshua b. Levi, said: "The above quotation [of Rab regarding the suspicion] refers only to him who has not even commenced to say it, but if he commenced the benediction and erred in the middle of it he may be allowed to finish it [without any suspicion]."

(Ib. b) Elijah, the brother of R. Sala Chasida, said to R. Juda "Do not get angry and thou wilt not sin. Do not get drunk and thou wilt not sin. And when thou art about to go on thy way, take counsel first with thy Possessor and then go out." What does it mean by, "Take counsel first with thy Possessor and then go out." R. Jacob said in the name of R. Chisda: "This refers to the road-prayer which a man should say before he goes on his way." (Fol. 30a) And how shall he make this prayer? R. Chisda said standing, and R. Shesheth said, even while walking. R. Chisda and R. Shesheth were once walking along the road. [Suddenly] R. Chisda stopped and began to pray. "What is R. Chisda do-

בת. אמר אבי גמורי טבא לא הווי בישא. ולא והכתיב (יחזקאל יח) ובשוב צדיק מצדקתו ועשה על. (דיק מדריכיב ובשוב צדיק שב לשען דעתיך טחצ"ו ו"ל) ההוא רשות מעקרו אבל צדיק מעקרו לא. ולא והתנן אל תאמין בעצמך עד יום מותך שהרי יוחנן כ"ג שמש בכהונת גדולה פ' שנה ולכטוף נעשה צדוקי. אמר אבי דואו ינאי הוא יוחנן. רבא אמר יצאי להוד יוחנן לחוד ינאי רשות מעקרו יוחנן צדיק מעקרו. לאבי ניחא אלא לרבא קשייה. אמר לך רבא צדיק מעקרו נמי דלמא הדר בית א' ה כי אמר לא אסקוהו. שני שמו אל הקטן וזהו אתחיל בה ד"ר יהודה א"ר ואיתמא רבבי יהושע בן לוי לא שנו אלא שלא התרחיל בה אבל התרחיל בה גומרה:

(ע"ב) אל אליהו לר' יהודה אחות דרכ' שלא חסידא לא תרתה ולא תחטא. לא תרוי ולא תחטא. וכשאתה יוצא לדרך המלך בקונך וצאת. מי המלך בקונך וצאת. אמר רבבי יעקב אמר רב הסדא זו תפלה הדרך. (זח י) והיכי מצלוי לה. רב הסדא אמר מעומד. רב ששთ אמר אפילו מהלך. רב הסדא ורב ששთ הו אזי אויל באהרחה קם רב הסדא ורב מצלוי

¹²⁾ See Kedushin Fol. 66a, that King Jemi killed all the sages.

ing?" asked R. Shesheth of his attendant.¹³ "He stopped and said a prayer," was the reply of his attendant. Thereupon R. Shesheth ordered his attendant to stop also and to pray, remarking, "If thou canst be good do not be bad."¹⁴

Our Rabbis taught: "A blind man or one who cannot determine the direction,¹⁵ let him direct his heart towards his Heavenly Father; for it is said (I Kings 8, 44.) *They will pray unto the Lord.* If he is outside of Palestine let him direct his heart toward Palestine, for it is said (Ib. 48.) *They will pray unto Thee in the direction of their land.* If he stand in Palestine let him direct his heart towards Jerusalem, for it is said (Ib. ib. 44.) *They will pray unto the Lord in the direction of the city which thou hast chosen.* If he stand in Jerusalem then let him direct his heart towards the Temple, for it is said (Ib. ib. 33.) *And they will pray and praise unto this house.* If he stand in the Temple then let him direct his heart towards the Holy of Holies; for it is said (Ib. ib. 30.) *And they will pray towards this place.* If he stand in the Holy of Holies let him direct his heart towards the Kaporeth.¹⁶ If he stand behind the cover of the ark, let him consider it as if he were standing in front of the Kaporeth. Hence, if one is in the east, he should face towards west; in the west, he should face towards east; in the south, he should face towards the north; in the north, he should face towards the south. It is thus found that all Israel directs its heart towards one place [towards the Holy of Holies]."¹⁷ Where is the Biblical passage [to refer to this]? *Thy neck is like the tower of David built on terraces* (Songs 4, 4), i. e., a mound towards which all turn.¹⁸

CHAPTER FIVE.

Abaye was sitting before Rabba; the latter noticed that Abaye was very cheerful. Rabba said to him: "Does not the master agree with the passage (Ps. 2, 11.) *Rejoice with trembling?*" To which he answered: "I have the *Tephillin* on."¹⁹ R. Jeremiah was sitting before R. Zeira; the latter seeing that the former was very cheer-

אמר ליה רב ששת לשטעה מהי קא עביד רב חסידא. אמר ליה קאי ומצלי. אמר ליה אוקטן נמי לדידי ואצלי מהיות טוב אל תקרי רע:

ת"ר סומה ומתי שאינו יכול לכוין הרוחות יכוין לבו בנגד אביו שבשמים שנאמר (פ"א)
(ח) וחתפללו אל ה' אלהיהם. היה עומד בחוץ לארץ יכוין לבו בנגד א"י שנאמר (שם)
וחתפללו אליו דרך ארצם. היה עומד בארץ ישראל יכוין את לבו בנגד ירושלים שנאמר (שם)
(שם) וחתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחורת, היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו בצד בית המקדש שנאמר (שם) וחתפללו אל המזבח הזה. היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו בצד בית הכפרות, היה עומד בצד בית הכפרות יראה עצמו כאלו לפני הכפרות, נמצא עומד במושך טהורי פניו בדורות מערב, במערב מזריך פניו לזרות מזריך פניו לצפון, בצפון מזריך פניו לזרות נמצאו כל ישראל מכוונים את לבם למקומ אחד. א"ר אבון ואיתנמא רבי אבינה מא קרא (שיר) כמנגד דוד צוארך בני לתלפיות. תל שלב פיות פונים בו:

אין עומדיין פרק חמיש'

(ע"ב) אבוי הוה יתיב קטיה דרכיה חזיה דיהות יתיב וקא בדוח טובא א"ל לא סבר לה טר (תל"ס ב) וגילו ברעידה. אמר ליה אנא תפליין מנהנא. רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא חזיה דהוה בדוח טובא. א"ל (משל' יד) בכל

18) R. Shesheth was blind.

14) R. Shesheth also admits that it is proper to recite the prayer standing but he holds that it may be recited even while walking. Hence he could be true to his opinion, respecting his associate's feelings.

15) When a man prays the Eighteen Benedictions, he should face the East where Jerusalem and the Temple were situated.

16) The cover of the Ark. See Ex. 25, 17.

17) *Talpyoth* (terraces) when divided in two, *Tel-piyoth*, means "the mound to which all turn."

1) The *Tephillin* signify that I fear and acknowledge the Sovereignty of the Almighty.

ful, remarked to him, "It is written (Ps. 14, 23.) *In all painful labor there is profit.*" "I have *Tephillin* on," R. Jeremiah answered.

Mar, the son of Rabina, made a marriage banquet for his son; when he observed that the Rabbis were at the height of their merriment he brought in a very costly cup worth four hundred zouzim and broke it before them; and they grew sad. R. Ashi made a marriage feast for his son and when he noticed the Rabbis were at the height of their merriment (Fol. 31a) he brought in a costly cup made of white glass and broke it before them; and they grew sad. At the wedding of Mar the son of Rabina, the Rabbis said unto R. Hamnuna Zuti: "Sing to us master." He sang: "Woe, for we must die! Woe, for we must die!" "And what shall we respond to it?" asked they. "Sing ye," answered he, "Alas! where is the Torah [we have studied] and where are the meritorious deeds? [we have performed] to protect us?"

R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: "It is not permitted to a man to fill his mouth with laughter in this world, for it is said (Ps. 126, 2.) *Then shall our mouths be filled with laughter, and our tongue with singing*—when shall this be? At the time when—they shall say among the nations 'great things hath the Lord done for these.' It is related of Resh Lakish that he never laughed from the time he heard this from R. Jochanan, his teacher.

Our Rabbis taught: "It is not proper to start to pray in a mood of sadness, nor in a mood of idleness, nor in a mood of laughter, nor in a mood of low talk, nor in a mood of jesting, nor in a mood of idle talk; but only in a mood of joy caused through the performance of a meritorious deed. Thus also shall one take leave of his friend neither in the mood of low talk, nor of laughter, nor of jesting, nor of idle talk; but immediately after the study of the Halacha (traditional law); for thus we find with our first prophets; they also finished their prophecies with matters of praise and consolation." And so has R. Mari, the grandson of R. Huna, the son of R. Jeremiah, recited [a tradition]: "A man shall not depart from his friend only immediately after reciting an Halacha; because by means of this his friend will always remember him." Just as it happened to R. Cahana, who accompanied R. Shimi b. Ashi, from

עצב יהיה מותר כתיב. אל אני طفلן
טנחנא:

מר בריה דרבינא עבד הלווא לבירה
חוננו לרבען דהו קא בדחי טובא איתי כסא
דמוקרא בת ת' זוזי ותבר קמייחו וاعציבו.
רבashi עבד הלווא לבירה חוננו לרבען דהו
קא בדחי טובא (ו' לא) איתי כסא דזוניתא
חוירתא ותבר קמייחו וاعציבו. אמרו ליה
רבנן לרוב המנוגא זוטי בחלולא דמר בריה
דרביבנא לישורי לנ' מר. אמר להו ווי לנ'
דמיתנן ווי לנ' דמתנן. אמר ליה אנן מה גענוי
בתוך. אמר להו הי תורה והי מצוה דמגנו עלאן.
א"ר יוחנן משומש רשב"י אסור לאדם שימלא
שחוק פיו בעוה"ז שנאמר (תהלים כד) או ימלא
שחוק פינו ולשוננו רנה אימתי בזומן שייאמרו
בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה. אמרו עליו
על ר"ל שטמיו לא מלא שחוק פיו בעוה"ז
מכי שטעה מר' יוחנן רביה:

תנו רבנן אין עומדין להתפלל לא מתוך
עצבות ולא מתוך עצמות ולא מתוך שחוק
ולא מתוך שיחה ולא מתוך קלות ראש ולא
מתוך דברים בטלים אלא מתוך שמחה של
מצווה ולא יפטר אדם מהכיבו לא מתוך שיחה
ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא
מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר הלכה
שכן מצינו בגבאים הראשונים שפיימו
דבריהם בדרכי שבח ותנחומים. וכן תני מר'
בר ביריה דרב הונא ביריה דרכי ירמיה בר
אבא אל יפטר אדם מהכיבו אלא מתוך דבר
הלכה שמתוך כך זכרהו כי הא דבר כהנא

²⁾ Referring to the time of Messiah when humanity will prevail and affliction will be meted out to no one.

Pum-Nahara to the place called "Between the Palm" in Babylonia. When they reached that place the latter said to the former: "Is it true, master, what people say that these palmtrees of Babylonia date from the days of Adam, the first man?" "Thou recallest to my mind," answered R. Cahana, "what R. Jose, the son of R. Chanina said: 'What is meant by the passage (Jer. 2, 6.) *Through a land through which no man had passed and where no man had dwelt.* Since no man has passed through it, how is it possible for any man to have dwelt in it? It means to teach us that whatever land Adam, the first man, decreed should become inhabited did indeed become inhabited; but whatever land Adam, the first man, decreed shall not become inhabited, remained uninhabited.'

Our Rabbis taught: He who prays shall direct his heart to Heaven. Abba Saul says: "We find a hint to this (Ps. 10, 17.) *Thou wilt strengthen their hearts, Thou wilt cause thy ear to listen.*"³

We are taught that R. Juda says: "This was the custom of R. Akiba when he prayed with the community; he used to shorten his prayer in order to keep up with the assembly, so as not to trouble the assembly [to wait for him.]. But when he prayed privately, if one left him [praying] in one corner when he started, he would be found [at the completion of his prayer] in the next corner, because of his bowing and kneeling [during his prayer]."

R. Hamnuna said: "How many important laws can we learn from the incident of Hannah? Now as for Hannah, she spoke in her heart (I Sam. 1, 13). We infer from this that one who prays must concentrate his attention. *Only her lips moved* (Ib.); we infer from this that he who prays must speak with his lips [thinking does not suffice]. *But her voice could not be heard* (Ib.); we infer from this that he who prays must not raise his voice loudly. *Wherefore Eli regarded her as a drunken woman* (Ib.); we infer from this that it is unlawful for a drunkard to pray." *And Eli said unto her, How long, wilt thou be drunk?* (Ib.) "We infer from this, said R. Elazar, "that if one notice (Ib. b.) an unbecoming thing in a friend it is one's duty to reprimand him." *Hannah answered, and said: 'No, my Lord.'* (Ib.) Ulla, and according to some R. Jose, the son of R. Chanina, said

אלוייה לרב שיטוי בר אשוי מפומ נהרא עד כי ציניתא דבבל כי מטה להחט א"ל מר זראי דאמרין אינשי הני ציניתא דבבל איתנהו מאדם הראשון ועד השתה. אמר ליה אדרכתן מילתא דרבוי יוסף בר' חנינא אמר רבוי יוסף בר' חנינא מ"ד (ירמיה ב) בארין אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם. וכי מאחר שלא עבר הארץ ישב אלא לומר לך כל הארץ שנזר עלייה אדם הראשון לישוב נתישבה וכל ארין שלא גוזר עלייה אדם הראשון לישוב לא נתישבה:

תנו רבנן המתפלל צריך שיכוין את לבו לשדים. אבא שאול אומר סיטן לדבר (תהלים י) תכין לבם תקשיב אונן. תניא אמר רבוי יהודה בר היה מנהגו של ר' עקיבא כשהיה מתפלל עם הצבור היה מ慷慨 וועלה מפני טורה צבור וכשהיה מתפלל ביןו לבין עצמו אדם מניחו בזווית זו מוצאו בזווית אחרת. וכל בר מה מפני כריעות והשתחוויות. אמר רב המנונא כתה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה (ש"א א) וחנה היא מדברת על לבה מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו. רק שפתיה נעות מכאן למתפלל שיחתונך בשפתיו. וכולה לא ישמע מכאן שאמור להנבייה קולו בתפלתו. ויחשבה עלי לשכורה מכאן שהשכור אסור לחתפל. (שם) ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרון אמר ר' אלעזר מכאן לרואה (ע"ב) בחבריו דבר שאינו הגון

³) when the heart is strengthened [by attention], then Thou wilt cause thy ear to listen

that Hannah remarked unto Eli, "Thou art not Judge in this matter nor does the Holy spirit rest upon thee, if thou suspect me of such a thing." Others say that Hannah spoke thus unto Eli: "Thou art not a Judge in this matter. Are there not then the *Shechina* and the Holy Spirit with thee, that thou judgest me as guilty and not innocent?" *Dost thou not know that I am a woman of a sorrowful spirit but neither wine nor strong drink have I drunk?* (Ib.) "We infer from this," said R. Elazar, "that if a man is wrongly accused of anything he ought to inform his accuser of it." *Esticem not thy handmaid as a worthless woman* (Ib.) R. Elazar said, "We infer from this that a drunkard who prays, is as if he were worshipping idols; here is written *Beliya'al* (worthless)—as a worthless woman; and it is also written there (Deu. 13, 14.) *There have gone forth men, children of worthless* (*Beliya'al*), just as in the later instance it refers to idolatry, so also does it refer to idolatry here." *Then Eli answered and said: 'Go in peace.'* (Ib.) We infer from this," said R. Elazar, "that he who wrongly accuses his friend must appease him and moreover must bless him—or it is said (Ib. ib.) *And may the G-d of Israel grant thy request.*"

(Fol. 32a) *And the Lord spoke unto Moses, Go, get thee down!* (Ex. 32, 7.) What is meant by *get thee down?* R. Elazar said: "The Holy One, praised be He! said unto Moses, 'Come step down from your greatness, for would then greatness have been given to thee if not for Israel's sake? And now since Israel has sinned, there is no greatness for thee.' Hearing these words, Moses instantly became so weak that he lacked the strength to speak. But when Moses heard God's further utterance (Deu. 9, 14.) *Leave me unto myself and I will destroy them*, 'O' remarked he to himself, 'it looks as if this depends on me.' Whereupon, he immediately began to pray, asking mercy for Israel." It is similar to the parable of the king who was beating his son: the king's friend was sitting and observing it, being afraid to mediate and rescue the son; but as soon as he heard the king's remark, "Were it not for my friend who is sitting here I would kill you," he said to himself, "This depends on me": whereupon he immediately arose and rescued the son.

R. Simlai expounded: "A man should always arrange the praises of the Holy One,

צדיך להוכיון. (שם) ותען חנה ותאמר לא אדוני אמר עולא ואיתימא רבי יוסי בר חנינה אמרה לי לא אדון אתה בדבר זה ולא רוח הקודש שורה עליך שאתת חושפני בדבר זה איכא דאמרי ה כי אמרה לי לא אדון אתה. לא איכא שכינה ורוח הקודש גבר שדנתני לכפ' חוכה ולא דעתני לכפ' זכות טי לא ידעת דאשה קשת רוח אנכי. ויין ושכר לא שתיתני אמר רבי אלעזר מכאן לנחshed בדבר שאין בו שעריך להודיעו. אל תתן את אמרך לפנוי בת בליעל אמר רבי אלעזר מכאן לשכור שמתפלל כאלו עובד עכוזת כוכבים כתיב הכא לפנוי בת בליעל וכתיב הtam (דברים יג) יצאו אנשים בני בליעל מקרוב מה להלן עכוזת כוכבים אף כאן עכוזת כוכבים. ויין עלי ויאמר וכי לשלום. אמר ר"א מכאן לחושד בחכיריו בדבר שאין בו שעריך לפיו (א"א) ולא עוד אלא שעריך לברכו שנאמר (א"א) ואלהי ישראל יתן את שלתך:

(דף ל' וידבר ה' אל משה לך רד. (שמות ל'ב) מי לך רד א"ר אלעזר א"ל הקדוש ב"ה למשה משה לך מנדולתך. כלום נתתי לך גדולה אלא בשכיל ישראל עכשו שישראל חטאו למה לי. מיד תשש כהו של משה ולא היה בו כח לדבר. כיוון שא"ל (דברים ט) הרף טמני ואשטדים אמר משה דבר זה תלוי בך. מיד עמד ונתחזק בתפללה ובקש רחמים עליהם. משל למלך ב"ו שכעם על בנו והיה מכח גדולה והיה אהובו יושב לפנוי והיה מתירא להצילו. כיוון שאמר אלמלא פלוני אהובי היושב לפנוי הרגניתך. אמר דבר זה תלוי בך מיד עמד והצילו:

praised be He! and then pray for what he needs. Whence do we derive this? From Moses; for it is written (Deu. 3, 23.) *And I besought the Lord at that time. And it is written also (Ib.) Thou hast begun to show Thy servant thy greatness, and Thy mighty hand; for what God is there in the heavens or on earth that can do aright like Thy works, and like Thy mighty deeds? And following this it is written Let me go over, I pray Thee, that I may see the good land, etc.*

(Ib. b) R. Elazar said: "Great is prayer, even more than good deeds; for there is none bigger in the performance of good deeds than our teacher Moses, still he was answered through prayers only; as it is said (Ib. ib. 26.) *Let it suffice thee; do not continue to speak unto me any more of this matter; Immediately following it is said Get thee up unto the top of Pisgah.*" R. Elazar also said: "Prayer is even more efficacious than sacrifice; for it is said (Is. 1, 11.) *For what serveth me the multitude of your sacrifice? Saith the Lord*, and it is written further, *And when you spread your hands, I shall withdraw my eyes from you.*" R. Elazar also said: "Since the day of the destruction of the Temple, the gates of prayer were locked up, as it is said (Lam. 3, 8.) *Also when I cry aloud and make entreaty, He shutteth out my prayer*; and even though the towers of prayer were locked up still the towers of tears are not locked, as it is said (Ps. 39, 13.) *Hear my prayer, O Lord, and give ear unto my cry; at my tears Thou wilt surely not be silent.*"

Further said R. Elazar: "Since the day of the destruction of the Temple, an iron wall separates Israel and the Heavenly Father, as it is said (Ezek. 4, 3.) *Moreover take thou unto thyself an iron pan and set it up as a wall between thee and the city.*"

R. Channin in the name of R. Chanina said: "He who prolongs in prayer will not return void (his prayers unfulfilled). Whence do we infer this? From our teacher Moses, for it is said (Deu. 9, 18.) *And I threw myself down before the Lord; and it is further written And the Lord hearkened unto me also at that time.*" Is this so? Behold R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said: "Whoever prolongs in prayer and speculates on it (expecting its fulfillment as a reward for making it long) will, at the end, come to a heart sickness; for it is said (Pr. 13, 12.) *Long deferred expectation maketh*

דרש רבינו שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואח"כ יתפלל. מנא לן ממשה דכתיב (דברים ז) ואתחנן אל ה' בעת ההיא וכתיב ה' אלהים אתה החלות ונומר וכתיב בתיריה עברה נא ואראה את הארץ הטובה ונומר. (ע"ב) א"ר אלעזר גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו ע"פ כן לא נענה אלא בתפלה שנאמר אל תוסף דבר אליו וסמייך ליה עליה ראש הפסגה. ואמר רבינו אלעזר גדולה תפלה יותר מן הקרכנות שנאמר (ישעיה א) לתמה לי רוב זבחיכם וכתיב ובפרשכם כפיכם. ואמר רבינו אלעזר מיום שהרב בית המקדש נגלו שעורי תפלה י"א אמר (aicah ג) גם כי אוזעך ואשוע שתחם תפלי ואע"פ שעורי תפלה נגלו שעורי דמעה לא נגלו שנאמר (תחלים לט) שטעה תפלי ה' ושועה ה' האוינה אל דמעתי אל תחרש. ואמר רבינו אלעזר מיום שהרב ביהם נפסקה חומת ברול בין ישראל לאביהם שבחסמים שנאמר (יחזקאל ד) ואתה בן אדם קח לך מחבת ברול וגנתה אותה קיר ברול בין ובין העיר. א"ר חנין אמר רבינו חנינה כל המאריך בתפלתו אין תפלו הווית ריקם מנא לן ממשה רבינו שנאמר (דברים ט) ואתפלל אל ה' וכתיב בתיריה וישמע ה' אליו גם בפעם ההיא. אני והא אמר ר' חייא בר אבא אמר רבינו יוחנן כל המאריך בתפלתו ומעיון בה סוף בא לידי

the heart sick. What is its remedy? Let him study the Torah, for close to it is said But a tree of life is a desire which is fulfilled; By a tree of life is meant nothing else but the Torah, for it is said (Ib. 3, 18.) A tree of life is she (the Torah) to those who lay hold on her." This is not difficult to explain; the latter deals with staying long in prayer and speculating on it, and the former deals with one who stays long in prayer but does not speculate on it.

R. Chama b. Chanina said, "Although a man sees that his prayers are not answered, let him continue to pray; for it is said (Ps. 27, 14.) Wait on the Lord; be strong and let thy heart be of good courage; wait, I say, on the Lord."

Our Rabbis taught: "Four things require fortitude in their observance: The Torah, good deeds, prayer, and social duties." The Torah and good deeds, whence do we know? It is said (Jos. 1, 7.) *Be thou strong and firm that thou mayest observe to fulfill all the Torah; Be strong*, refers to the Torah, *And firm*, refers to good deeds. Whence do we infer that prayer needs fortitude? It is said (Ps. 27, 14.) *Wait on the Lord, be strong and He shall make thy heart firm; wait, I say, upon the Lord.* Whence do we know that social duties require fortitude? It is said (II. Sam 10, 12.) *Be strong and let us strengthen ourselves for our people and for the cities of our God.*

R. Elazar said: "Fasting is even more meritorious than charity for the former is performed with the body and the latter is performed only with money."

Raba never ordered a fast on a cloudy day; for it is said (Lam. 3, 44.) *Thou hast covered thyself with a cloud that no prayer may pass through.*

And Zion said, the Lord hath forsaken and forgotten me. (Is. 49, 14.) Is not forsaken and forgotten the same thing? Resh Lakish said: "The Congregation of Israel pleaded before the Holy One, praised be He! saying: 'Sovereign of the universe! Even a man who marries a second wife still bears in his mind the merits of the first, but Thou O Lord has forgotten me!' 'My daughter,' replied The Holy One, blessed be He! 'I have created twelve stations in the heavens, and for each station I have created thirty legions [of stars], each legion contains thirty routes, each route thirty cohorts, each cohort has thirty camps and in each camp

כאב לכ שנאמר (משלי יג) תוחלת ממושכה מחללה לכ מי תקניתה יוסטך בתורה שנאמר (שם) ועין חיים תאהו באה ואין עין חיים אלא תורה שנאמר (שם ג) עין חיים היא למחזיקים בת. לא קשיא הא דמאיריך ומעיין בה הא דמאיריך ולא מעיין בה. אמר רבי חמא בר חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחוור ויתפלל שנא" (תהלים כז) כוח אל ה' חזק ויאמץ לבך וקווה אל ה'. תננו רבנן ד' צריכין חזק אלו הן תורה ומעשים טובים תפלה ודרך ארץ. תורה ומעשים טובים מניין שנאמר (יחושע א) רק חזק ויאמץ מאי לשומר ולעשות בכל התורה חזק בתורה ויאמץ במעשים טובים. תפלה מניין שנאמר קווה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקווה אל ה'. דרך ארץ מניין שנאמר (ש"ב י) חזק ונתחזק بعد עמנו וגנו: (ע"ב) אמר ר"א גדולה תענית יותר מן הצדקה מה טעם זה בגנו וזה במנונו. רבא לא גור תעניתא ביום דעיבא משום שנאמר (אייח ב) סכotta בענין לך מעבור תפלה: (ישעיה טט) וחואמר ציון עזובני ה' וזה' שכחני היינו עזובנה היינו שכחנה. אמר ר"ל אמרה הכנסת ישראל לפניו הקב"ה דרבונן של עולם אדם גושא אשה על אשתו ראשונה וווכר מעשה הראושונה אתה עזובתני ושכחני. התשכח אשה עולה אמר לה הקב"ה בתיה שתים עשרה מоловות בראתי ברקיע ועל כל מזול ומול בראתי לו שלשים שלשים חיל ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים לגיון ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטן. ועל כל רהטן וריהטן בראתי לו שלשים קרטן. ועל כל קרטן וקרטן בראתי לו שלשים גנתרא. ועל כל גנתרא וגנתרא

has been suspended three hundred and sixty-five thousand myriads of stars, equal to the number of days in the year; all these have I created for thy sake, and yet thou sayest thou art forsaken and forgotten.' *Can a woman forget the sucking child so that she shall not have compassion on the son of her womb?* (Ib. ib.) The Holy One, praised be He! said: 'Can I then forget the burnt offering of the rams and of the first-born which thou hast offered me, while you were in the desert?' Then again [the congregation of Israel] pleaded before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe! Since there is no forgetfulness before the throne of Thy Divine Majesty, then Thou mayest also not forget the incident of the golden calf?' The Lord said: 'This can also be forgotten.' (Ib.) Again she pleaded saying: 'Sovereign of the universe! Since there is forgetfulness before Thy exalted throne, then Thou mayest forget the Sinai affair, also?' 'Yet would I not forget thee,' (Ib.) replied the Lord." Thus we understand what R. Elazar, in the name of R. Oshia said: "This also can be forgotten (Ib.) refers to the golden calf; And yet would I not forget thee, refers to the Sinai event."

Our Rabbis taught: Once a pious man, while praying on the road, was met by a prince who saluted him, saying "Peace to you!" But the pious man did not respond. The prince waited till the end of his prayer. After he had finished his prayer, the prince said to him: "Good for nothing! behold! it is written in your Torah (Deu. 4, 9.) *Only take heed to thyself, and guard thy soul diligently.* It is also written (Ib. ib. 15.) *Take ye therefore, good heed of your souls.* When I saluted thee, why didst thou not answer me? If I had cut off thy head with a sword, who would be able to demand thy blood from my hand?" "Wait," the pious man said to him, "until I shall appease thee with a few words. If thou hadst been standing before a mortal king and one had saluted thee (Fol. 33a), wouldest thou have answered him?" "Nay," the prince replied. "And if thou hadst done so, what would [the king] have done unto thee?" "He would surely order my head to be cut off with a sword," replied the prince. The pious man then said unto him; "Behold now! If this is what you would have done if thou hadst stood before a mortal king, who is with us here to-day and may be in his grave to-morrow, how

תלייתו בו שלש מאות וששים וחמשה אלף רבוֹן כוכבים כנגד ימות החמה וכולן לא ברatoi אלא בשביילך ואת אמרת עזבתני ושכחתני. התשכח אשה עללה (ישעיה טט) אמר הקב"ה כלום אשכח עלות אילים ופטרי רחמים שהקרבת לפנִי במדבר. אמרה לפנִי רבש"ע הויאל ואין שכחה לפנִי כסא כבודך שמא לא תשבח לי מעשי העnel. אמר לה (שם) גם אלה תשכחנה. אמרה לפנִי רבש"ע הויאל ויש שכחה לפנִי כסא כבודך שמא תשכח לי מעשה סיני. אמר לה (שם) ואנבי לא אשכחך. והיינו דאמר רבי אלעור א"ר אושעיה מאיד דכתיב גם אלה תשכחנה זה מעשה עnel. ואנבי לא אשכחך זה מעשה סיני:

תנו רבנן מעשה בחסיד אחד שהיה מתחפל בדרכו ובא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא החיזיר לו שלום המתין לו עד שסיטים חפלתו. לאחר שסיטים חפלתו אמר לו ריקא והלא כתיב בתורתכם (דנריים ז) רק השמור לך ושמור נפשך מאיד. וכתיב (שם) ונשמרתם מאיד לנפשותיכם. כשנתתי לך שלום למה לא החזורת לי שלום אם הייתה חותך ראשך בסיפר מי היה תובע את דמך טידי. אמר לו המתין לי עד שאפיפיך בדברים, אל אילו לפנִי מלך ב"ז היה עוזר ובא אחד ונתן לך שלום היהת (רו י) מהזיר לו שלום. אמר לו לאו. ואם היה מחייב לו מה היו עושים לך. אל היו חותכין את ראשך בסיפר. אל ולא דברים קל וחומר מה אתה שהיה עומד לפנִי מלך ב"ז שהיה כאן ומן הרבה בקרים כך אני שהייתי עומד לפנִי מלך מלכי המלכים גקב"ה שהוא חי וקיים לעד ולעולם עולמים

much more need I then to be careful when standing before the supreme King of kings, the Holy One, praised be He! who liveth and endureth forever to all eternity!" The prince became appeased and the pious man went peacefully home.

Our Rabbis taught: Once in a certain place, a wild ass used to injure the people; so they came and informed R. Chanina b. Dosa. "Show me the cave where the animal is hidden," said he to them. Whereupon they went and showed him. He then placed the sole of his foot on the hole, and when the animal came forth he hit it and the animal fell dead. R. Chanina then took it on his shoulder and brought it to the academy, saying to them: "My sons, see it is not the wild ass that kills, but sin kills." They then all exclaimed, "Woe unto the man who is met by a wild ass, but woe unto the wild ass when it meets R. Chanina b. Dosa."

R. Ami said, "Great is knowledge, for it is the first benediction in the week day's prayer."

Further said R. Ami, "Great is knowledge for it is placed between two Divine names, as it is said (I. Sam. 2, 3.) *A God of knowledge is the Lord.* Mercy is to be denied to him who has no knowledge; for it is said (Is. 27, 11.) *They are a people of no understanding, therefore he that maketh them will not have mercy on them.*" R. Elazar said: "Great is the Temple for it is placed between two Divine names, as it is written (Ex. 15, 17.) *Thou hast wrought for Thee to dwell in, O Lord, the sanctuary, O Lord!*"

R. Elazar also said: "Every man who possesses knowledge is considered worthy to cause the Temple to be built in his days, for knowledge is placed between two Divine names, and the Temple is placed between two Divine names." He was questioned by R. Acha of Karchina: "According to your opinion, retaliation must also be of great value, for it is written (Ps. 94, 1.) *O God of vengeance, Lord!*" "Yea," he replied, "when necessary it is of course of great value," and thus is meant by the saying of Ulla, "Why is the word *vengeance* repeated? *O God of vengeance, Lord!* *O God of vengeance!* One for a good purpose and one for a bad purpose; for good, as it is written (Deu. 33, 2.) *He shone forth from Mt. Paran;* for bad, as it is written (Ps. 94, 1.) *O God of vengeance, Lord!* *O God of vengeance, shine forth!*"

⁴⁾ The fourth section of the Eighteen Benedictions.

על אחת כמה וכמה. טיר נתפיכים אותו הנמנן ונפטר אותו חסיד לבתו לשלו. (עקיה ש"ט) ת"ד מעשה במקום אחד שהיה בו עירוד והיה פזיק את הביזות. באו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא. אמר להם הראוני את חورو. הלו והראו הורו והניהם עקבו על כתפו וחולכו לבית ומת אותו עירוד. נטלו על כתפו וחולכו לבית המדרש אמר להם בני ראו שאין עירוד מפitem אלא חטא מפitem. באותו שעה אמרו אווי לו לאדם שפגע בו עירוד ואוי לו לעירוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא:

"א"ר אמי גדולה דעה שנאמרה בתחילת ברכות של חול. וא"ר אמי גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר (ש"א ב) כי אל דעתה ה' וכל מי שאין בו דעה אסור לرحم עליו שנאמר (ישעיה כ) כי לא עם בינה הוא על כן לא ירחמננו עושהו. ואמר ר' אליעזר גדול מקדש שנייתן בין שתי אותיות שנאמר (שפטות טו) פעלת ה' מקדש ה'. ואמר ר' אליעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בהט"ק ביטוי. דעה ניתנה בין שתי אותיות. בית המקדש ניתן בין בין שתי אותיות. מתקיף לה רב אחא קרחינאה אלא עתה גדולה נקמת שנתנה בין שתי אותיות דכתיב (תהלים צד) אל נקמות ה'. אמר ליה אין בミילתה מיהא גדולה היא. והיינו דאמר על ואל שתי נקמות הלו למה. אחד לטובה ואחד לרעה. לטובה כדכתיב (דברים יי) הופיע מהר פרן. לרעה דכתיב (תהלים צד) אל נקמות ה' אל נקמות הופיע:

(Ib. b) A certain disciple prayed in the presence of R. Chanina, saying: "O God, who art Great, Mighty, Formidable, Magnificent, Strong, Terrible, Valiant, Powerful, Real and Honored." R. Chanina waited until he finished and then said to him: "Hast thou really finished all the praises of thy Master? Why do you enumerate so many? Behold! these three names (Great, Mighty and Formidable, which we use in the Eighteen Benedictions), we would not dare to utter, had not Moses, our teacher, pronounced them in the Torah (Deu. 10, 17.), and had not the men of the Great Synagogues ordained [the mention of these attributive names] in the prayer, and thou hast uttered so many words of praise and seemeth still inclined to go on; it is like one who complimenteth a king upon having a million silver denarim,⁸ when he really possesses a million golden denarim. Would not such praise be a disgrace rather than an honor?"

R. Chanina said: "Everything is in the hands of Heaven (under God's control) except fear of Heaven, as is written (Deu. 10, 12) *And now, Israel, what doth the Lord, thy God, require of thee, but to fear the Lord, thy God.*" Is fear of God a small matter? Behold! R. Chanina in the name of R. Simon b. Jochai said: "Nothing is in God's storehouse except the treasure of fear of Heaven, as it is said (Ib.) *And now, Israel, what doth the Lord, thy God, require of thee, but to fear the Lord, thy God.*" Aye, for one like Moses it was indeed a small matter, as R. Chanina said: "It is similar to a man who is asked for a large vessel. If he has it, it appears small to him, but if he has it not, even a small one would look large to him."

(Fol. 34a) Our Rabbis taught: "There are three things which are bad if used in great quantities; if used in small quantities however, they are very good. These are: leaven, salt and resistance."

Our Rabbis taught: Once a disciple descended before the ark⁹ in the presence of R. Eliezer and prolonged his prayer. "See," said the other disciples to R. Eliezer, "how long he prays!" "Well," said the Rabbi to them, "is he praying longer than our teacher Moses, as written (Deu. 9, 25.) *The forty days and the forty nights that I fell down.*" Again it happened that another disciple de-

(ע"ב) זה הוא דוחית קמיה דברי חנינה אמר האל הגדול הנבור והנורא והאדיר והאמיץ והעוז האמתי והירושי החוק והודאי והנכבד. המתין לו עד דמיים. כי סיים אמר ליה סיימתינו לפולחו שבחי דמרק למה לך כולי תאי אנן הני תלת דאמירין (הגדול הנבור והנורא) אי לאו דאמירינה משה רבינו באורייתא ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינו בתפלת אנן לא הוה אמרין ואת שכחתיה כולי האי. משל (מגילה כד) למלך שהיו משבחין אותו באף אלף דינרי כסף והיו לו אלף אלף דינרי זהב והלא גנאי הוא לו:

אמר רבי חנינה (מגילה כה) הכל בידי שמים חזץ מיראת שמים שנאמר (רבirim י) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל עמוק כי אם ליראה לנו. אטו ייראת שמים מלתא זוטרתי היא והאמר רבי חנינה משום ר' שמעון בן יוחאי אין להקב"ה בבית גנוו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר (ישעיה לג) יראת ה' היא אוצר. אין לנו מטה מלתא זוטרתי היא אמר רבי חנינה משל לאדם שטבקשים ממן כל גдол ויש לו דומה עליו בכלי קטן. קטן ואין לו דומה עליו בכלי גдол:

(דף ל) תננו רבנן שלשה רובן קשה ומיעוטן יפה ואלו הן שאור מלח וסרכנות. תננו רבנן מעשה בתלמיד אחד שירד לפני התיבה לפני ר' אליעזר והיה מאיריך יותר מזא. אל תלמידיו רבינו כמה ארכן הוא זה. אל כלום מאיריך יותר מטהש רבינו דכתיב ביה (רבirim ט) את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה וגנו. שוכ מעשה בתלמיד אחד שירד לפני התיבה לפני רבי אליעזר והיה מקרר יותר מזא. אל

8) *A coda.*

9) For the expression, "descended." See chapter I, Note 67.

scended before the ark in the presence of R. Eliezer and made his prayer short; the other disciples said to R. Eliezer: "See how brief he is!" "Is he then briefer than Moses, our teacher," replied R. Eliezer, "as written (Num. 12, 13.) *O God, do Thou heal her, I beseech Thee.*" R. Jacob said in the name of R. Chisda: "Whoever prays for his friend need not mention the friend's name, as it is said (Ib.) *O God! do Thou heal her, I beseech Thee*, and he did not mention Miriam's name."

Our Rabbis taught: "These are the blessings [of the Eighteen Benedictions] during the recital of which a man should bow; the blessing of the Ancestors (the first one, or *Aboth*), at its beginning and its end; the blessing of Acknowledgment, (one before the last, or *Modim*), at its beginning and at its end; if one desire to bow at the end and the beginning of each and every blessing, he is to be taught not to do so."

(Ib. b) (Mishnah) It was related of R. Chanina b. Dosa that he was wont to pray for the sick and predict, "This one shall live, this one shall die." Whereupon the Rabbis once asked of him: "How do you know it?" "I notice," he answered, "when I pray; if the prayer flows readily from my tongue, I know that it is accepted; but if not I know that it is torn."⁷

(Gemara) Whence do we learn this? R. Joshua b. Levi said: "The text reads (Is. 57, 19.) *Creating the fruit of the lips, peace, peace to him, that is afar off, and to him that is near, saith the Lord; and I will heal him.*"⁸

R. Chiya b. Abba in the name of R. Johanan said: "All that the prophets prophesied [concerning future glory] was only for a repentant sinner, but as for the perfectly righteous the glory will be *No eye has seen, O God, beside Thee!* (Is. 64, 3)." And this is in contradiction of what R. Abuha said: "Where the repentant sinners stand the perfectly righteous are not permitted to stand, for it is said (Ib. 57, 19.) *Peace, peace unto him that is afar off, and to him that is near.* First to him who is *afar off* (repentant) and then to him who is *near* (righteous from the very beginning)." But R. Johanan said: "What is meant by *Afar off*? He who was far from the 'very beginning' of a trans-

תלמידיך כמה קצוץ הוא אה. אל כלום מקרר יותר טמשה רכינו דכתיב ביה (במבריך) אל נא רפא נא לה:

אמור ר' יעקב אמר רב חסדא כל המבקש רחמים על חברו אינו צריך להזכיר שמו שנאמר (במבריך) אל נא רפא נא לה ולא קא מדבר

שם דטרים:

תנו רכנן אלו ברכות שאדם שוחה בהם. באבות תחלח וטוף, בהודאת תחלח וטוף, ואם בות לשוחה בטוף כל ברכה וברכה ובתחלת כל ברכת וברכה מלמדין אותו שלא ישכח:

(ע"ב) משנה אמרו עלייו על רבינו חנינא בן דומא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת. אמרו לו מניין אתה יודע. אמר להם אם שנגורת הפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטהורף:

גמרה מנא הני מילוי. אמר רבינו יהושע בן לוי אמר קרא (ישעיה נז) בורא ניב שפטים שלום שלום לרחיק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו: אמר רבינו חייא בר אבא אמר רבינו יוחנן כל הנכינאים כולם לא נתנו לא אלא לבבלי תשובה אבל צדיקים גמורים (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך. ופלינא דר' אבוחו דאמר ר' אבוחו במקום שבבלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים שנאמר (שם נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר בקרוב. ורבינו יוחנן אמר לך מאי רחוק שהיה רחוק מעברה מעירך. מאי קרוב שהיה

⁷) According to some "Torn" refers to the sick one *unawing he will die*; and according to others, "Torn," refers to the prayer, i. e., not accepted.

⁸) *Boret*, means "creating" also "strong." Hence [If] *strong are the fruit of the lips, [then it is] peace to him*

gression; and *Near to him*, means he who was 'close to a transgression' but turned away therefrom." Further said R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan: "The prophecy of all the prophets referred only to the period of Messiah, but as for the future world, *No eye has witnessed. O God, beside Thee!*" And this disagrees with Samuel; for Samuel said: "There will be no difference between this world and the future one except in the subjugation of the Exile, as it is said (Deu. 15, 11.) *For the needy will not cease out of thy land.*"

Further said R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan: "The glorious future of which all the prophets prophesied is only for him who marries his daughter to a *Talmid Chacham* (Scholar), and for him who does business with a *Talmid Chacham*, and for him who bestows of his wealth upon a *Talmid Chacham*; but as to the scholars themselves, *No eye has witnessed, O God, beside Thee! happy is he who waits (patiently) for it.*" What is meant by *No eye has witnessed?* R. Joshua b. Levi said: "This refers to the wine preserved in its grapes since the six days of creation." R. Samuel b. Nachmeini said: "This refers to Eden which no eye ever saw. And if thou wilt ask, 'Where did Adam, the first man live?' It was only in the garden [of Eden]. And if thou wilt say that 'Garden' and 'Eden' are the same, it is therefore said (Gen. 2, 10.) *And a river went out of Eden to water the garden* [which shows that] 'Garden' and 'Eden' are two distinct places."

Our Rabbis taught: It happened once, that the son of Rabban Gamaliel took sick. The latter sent two learned men to R. Chanina b. Dosa asking him to beseech [the Lord] to have mercy on him. As soon as R. Chanina saw them coming he went up to the upper chamber and besought [the Lord] to have mercy on the sick. Coming down he said to the two learned men: "You may go home, for the fever has already left him." "Art thou a prophet?" they asked him. "Neither a prophet, nor the son of a prophet," he answered them, "but I have this tradition. If my prayer flow readily from my tongue, I know that it has been accepted, but if not, I know that it has been rejected." So they wrote down the exact hour when he told them [that the sick man was delivered], and when they came to Rabban Gamaliel, he said to them: "I swear that it happened neither

קרוב לעבירה ונתרחק ממנה השთא. וא"ר חייא בר אבא וא"ר יוחנן כל הנכאים לא נתנו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אליהם זולתך. ופליגא דשיטו אמר שיטו אין בין העולם הזות לימות המשיח אלא שעבוד גליות בלבד שני' (דברים טו) כי לא ייחל אביו מקרב הארץ. ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנכאים כלן לא נתנו אלא למשיא בתנו לתלמיד הכם ולעושה פרקמטייא לתלמיד הכם ולמתנה לתלמיד הכם מנכמיו אבל תלמידי הכם עצמן עין לא ראתה אליהם זולתך יעשה למחמי לו. מאי עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. רבי שיטו בר נחמני אמר זו עדן שלא ראתה עין מעולם. וא"ת אדם הראשון היכן היה בנן ושמא תאמר נן זה עדן ת"ל (בראשית ג) ונחר יוצא מעדן להשכות את הנן.

(הענית פ"ק ע"ש מהרש"א) נן לחוד ועדן לחוד: ת"ר מעשה וחלו בנו של ר"ג ושגר ב' ת"ח אצל ר"ח בן דוסא לבקש רחמים עליו כיון שראת אותם עליה לעלייה וביקש רחמים עליו בירידתו אמר להם לכט שכבר חלצטו חמתה. אמרו לו וכי נביא אתה. אמר להם לא נביא אני ולא בן נביא אני אלא לך מקובלני (מכביה אביה) אם שנורא תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף. ישבו וכתבו וכוונו אותה שעה וכשבאו אצל ר"ג אל העבודה לא חסרתם ולא התרתם אלא לך היה

before nor after the hour, but exactly at the time you were told that my son was relieved; at that moment [the sick] asked us for a drink of water." On another occasion it happened that when R. Chanina b. Dosa went to R. Jochanan b. Zackai to study the Torah the son of R. Jochanan b. Zackai took sick. The latter then said: "Chanina, my son, beseech [the Lord] to have mercy on my son that he may live." He placed his head between his knees and besought [God] to have mercy on his son. Whereupon he got well. Then R. Jochanan b. Zackai said: "If b. Zackai had kept his head between his knees for the whole day, it would have been of no effect." "Why," asked his wife, "is he greater than you?" "Nay," replied R. Jochanan, "but he is likened unto a servant before a king [who can enter the king's chamber whenever he wishes]; while I am as a prince before the king [who can enter only at certain times or by invitation]."

R. Chiya b. Abba said in the name of R. Jochanan: "A man shall not pray in a house where there are no windows, for it is said (Dan. 6, 10-11.) *Where he had open windows in his upper chamber, he kneeled upon his knees in the direction of Jerusalem and prayed three times every day.*"

R. Cahana said: "I consider him insolent who prays in a valley [where people pass by]." Further said R. Cahana: "I consider him insolent who mentions his iniquities [while repenting], for it is said (Ps. 32, 1.) *Happy is he whose transgression is forgiven, whose sin is covered.*"

CHAPTER SIX

(Fol. 35a) How shall the Benediction on fruit be said, etc? Whence do we derive [that benedictions are to be said before eating]? Our Rabbis taught: *All its fruit be holy for praises giving unto the Lord* (Lev. 19, 24). "We infer that a benediction is to be said before and a benediction after [eating]."¹ "From this, said R. Akiba, "we derive that it is prohibited to a man to taste anything before saying a benediction."

Our Rabbis taught: "It is prohibited to enjoy anything of this world without saying a benediction, and he who enjoys [the least thing] in this world without saying a benediction defrauds [the Lord]. What shall his remedy be? Let him go to a learned man."

¹) *Hillulim* (praises) is in the plural. Hence we infer that two benedictions are necessary, one before and one after the meal.

מעשה באורה שעזה חלצתו חמה ושהל לנו פים לשחותה ושוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללטוד תורה אצל רבן יוחנן בן זכאי הלה בנו של ריב"ז אל חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה. הניח ראשו בין ברכוו ובקש עליו רחמים וחיה. אמר רבן יוחנן ב"ז אל מלוי גטיח ב"ז את ראשו בין ברכוו כל הום כלו לא השנינו עליו. אל אשתו וכי חנינא נדול מטן. אל לאו אלא הוא דומה בעבד לפני המלך ואני דומה בשור לפני המלך:

ואמר ר' חייא בר אבא אמר רבבי יוחנן אל יתפלל אדם אלא בבית שיש שם חלונות. שנא' (רבאלו) וכוין פתיחון ליה בעלייתה נגד ירושלים. אמר רב כהנא חיצוף עלי מאן דמצלי בבקתה. ואמר רב כהנא חיצוף עלי מאן דמפרש חטאה. שנא' (חאליט לב) אשרי נשוי פשע כמי חטא:

ביצד מברכים פרק ששי

(ז"ה) ביצד מברכים על הפירות וכו' מנא הגני מילוי דת"ר (ויקרא יט) קדש הלוילים לה' מלמד שטעוניין ברכה לפניהם ולאחריהם מכאן אמר רב כי עקיבא אמור לאדם שיטעום כלום קודם שיבך:

תנו רבנן אמור לאדם שיהנה מן העולם הוז בלא ברכה וכל הנהנה מן העולם הוה בלא ברכה מעל. מי תקנתייה ילק אצל ת"ח. ילק

What can a learned man do for him when he already has transgressed the prohibition? "But," said Raba, "let him go unto a learned man first; study the laws of benedictions that he may avoid sacrilege."

R. Juda said in the name of Samuel: "He who enjoys [the least thing] in this world without having said a benediction is considered as if he had enjoyed something of the things dedicated to Heaven,² for it is said (Ps. 24, 1.) *Unto the Lord belongeth the earth and all that filleth it.*"

R. Levi pointed out the following contradiction: "It is written (Ib. ib.) *Unto the Lord belongeth the earth and all that filleth it*, and it is also written (Ib. 115, 16.) *The Heavens are the Heavens of the Lord; but the earth hath He given to the children of man.* It is not difficult to reconcile [these two verses]. The former refers to the time before he pronounced the benediction [it still belongs to Heaven], (Ib. b.) and the latter refers to the time after he pronounced the benediction [then it belongs to man]."

R. Chanina b. Papa said: "He who enjoys [anything] in this world without saying a benediction is considered as if he has robbed the Holy One, praised be He! and the Congregation of Israel, for it is said (Pr. 28, 24.) *Whoso robbeth his father or his mother and saith it is no transgression, he is the companion of a destroyer.* His father, refers to the Holy One, praised be He! as it is said (Deu. 32, 6.) *Is He not thy father who hath bought thee;* Or his mother, refers to nothing else but the Congregation of Israel, as it is said (Pr. 1, 8.) *Hear, my son, the instructions of your father and cast not aside the teaching of your mother.*" What is meant by *He is a companion of a destroyer?* R. Chanina b. Papa said: "He is a companion of Jeroboam, the son of Nebat, who has corrupted Israel in their relation to their Heavenly Father."³

R. Chanina b. Papa pointed out the following contradiction: "It is written (Hos. 2, 11.) *And I shall take away my corn in its time.* It is also written (Deu. 11, 14.) *That thou mayest gather in thy corn and thy wine and thy oil.* It is not difficult to reconcile [these two verses]. The latter refers to the time when Israel is doing the will of God, and the former refers to the time when Israel is not doing the will of God."

Our Rabbis taught: *That thou mayest*

אצל תלמיד חכם מאי עכיד לית הא עבד לאייסוריה. אלא אמר רבא ייך אצל חכם מעירא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא לידי מעילה. אמר רב יהודה אמר שמואל כל חננהה מן העולם זהה בלי ברכה כלו נהנת מקדרשי שמים שנאמר (תהלים כד) ליה הארץ ומלאותה. רבבי לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלאותה וכתיב (שם כד) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. לא קשיא כאן קודם ברכה (ע"ב) כאן לאחר ברכה. אמר רבינו חנינה בר פפא כל חננהה מן העולם זהה בלי ברכה כלו נזול להקב"ה וכנמת ישראל שנאמר (משלי כ) נזול אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית. אביו זה הקב"ה שנאמר (דברים לב) הלא הוא אביך קנד ואין אמו אלא כנמת ישראל שנאמר (משלי א) שמע בני מופר אביך ועל חטוש תורה אמר. Mai חבר הוא לאיש משחית. אמר רבינו חנינה בר פפא חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשים:

(ע"ב) רבבי חנינה ב"פ רמי כתיב (חווע כ) ולקחת דגני בעתו וכתיב (דברים יא) ואספת דגנן. לא קשיא כאן בזמנ שישראל עושין רצוננו של מקום כאן בזמנ שאין ישראל עושין רצוננו

²) See Lev. 22, 10. See also Sanhedrin Fol. 83b.

³) See I Kings 12, 25-32.

gather in thine corn. (Ib.) *Why is this commandment necessary?* [Would not the people do it as a matter of course?] Because, it is written (Joshua, 1, 8.) *This book of Torah shall not depart out of thy mouth.* One may perhaps say that those words are meant literally [that a man must never cease studying], therefore it is written *Thou shalt gather in the season, thy corn, thy wine and thy oil*, conduct yourselves in regard to them as is the custom of the world." This is according to R. Ishmael; but R. Simon b. Jochai says: "How is it possible, if a man plows in the plowing season, sows in the sowing season, reaps in the harvest season, threshes in the threshing season, and winnows when there is a wind? What will become of the Torah? [For there will not remain any time to study]. "But said R. Simon b. Jochai, "when Israel is doing the will of God then their work is done through others, as is said (Is. 61, 5.) *And strangers shall stand and feed your flocks.* But when Israel is not performing the will of God, then their work is to be done by themselves, as it is said (Deu. 11, 14.) *And thou shalt gather in thy corn in season;* moreover the work of other people is done by Israel, as is said (Deu. 28, 48.) *Thou shalt serve thine enemies.*" Abaye said: "Many who conducted themselves according to the opinion of R. Ishmael succeeded, but many who conducted themselves according to the opinion of R. Simon b. Jochai were not successful." Raba [being the head of an academy] was in the habit of saying to the disciples: "I beg of you, do not come before me [to the academy] during the days of Nisan (in Spring) nor during the days of Tishrei (in Fall), in order that you may not have any trouble in supporting yourselves during the entire year."

Rabba b. b. Chana in the name of R. Jochanan quotes R. Juda b. Elai: "Come and see the great difference between the former generations and the later ones; the former generations made the study of the Torah their regular engagement and their vocation, a temporary profession, and both endured with them. But the later generations made the study of the Torah their temporary engagement and their vocation a regular profession and neither endured with them."

(Fol. 40a) R. Juda said in the name of Rab: "A person must not eat before he feeds his cattle, as it is written (Ib. 11, 15.) *And I will give grass in thy field for thy cattle,*

של מקום. ת"ר ואספת דגnek וגנו' מה תלמוד לומר לפי שנאמר (יחושע א') לא ימוש ספר התורה הזה מפץ יכול דברים ככתבן ת"ל ואספת דגnek הנהג בהם מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון ב"י אומר אפשר אדם הורש בשעת חരישה וזרע בשעת זרעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורה בשעת הרוח תורה מה תהא עלייה. אלא בזמנ שישראל עושים רצונן של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנאמר (ישעיה סא) ועמדו זרים ורעו אחרים שנאמר (ישעיה טא) עצמן שנאמר ואספת צאנכם ובזמן שאין ישראל עושים רצוננו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנאמר ואספת דגnek ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידם שנאמר (וברים כג) ועבדת את אוייביך. אמר אביי הרבה עשו רבבי ישמעאל ועלתה בידם והרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם. אמר להו רבא לדבנן במתותא מינינו דלא תיתו קמאי לא ביום דין ולא ביום דין דתשרי כי היכי דלא תטרדו במוינו כולה שתא. אמר רביה בר בר חנא אמר רבי יוחנן משום ר' יהודה בר אלעאי בא וראה מה בין דורות ראשונים לדורות אחרונים דורות ראשונים שעשו תורהן קבוע ומלאכתן עראי זה זהה נתקיים בידם, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבוע תורהן עראי זה וזה לא נתקיים בידם: (ד"ט) א"ר א"י אמר רב אסור לאדם שיأكل קודם שיתן מאכל לבהמתו שנא' (דברים יא)

and it continues *And thou shalt eat and be satisfied.*"

Raba the son of Samuel said in the name of R. Chiya: "After every meal eat salt, and after every drink, drink water, and then willst thou not be hurt." We are also taught that "After every meal eat salt, and after every drink, drink water, and then willst thou not be hurt." Another [Baraitha] teaches: "If he ate every kind of food but salt, if he drank every kind of drink but water, in the day he would worry because of an ill odor from his mouth and at night he would worry because of croup."

Our Rabbis taught: "He who [drinks so much water as to] cause his food to swim, will never be disposed to stomach disease." How much shall one drink? R. Chisda said: "A *kiton*⁴ for each loaf of bread."

R. Mari in the name of R. Jochanan said: "He who is accustomed to eat lentils once in thirty days will keep away sickness, but they are not to be eaten every day, because they cause a bad odor." Further said R. Mari in the name of R. Jochanan: "Mustard eaten once in thirty days drives out sickness but if eaten every day it is apt to affect the heart." R. Chiya, the son of R. Ashi, said in the name of Rab: "He who is used to small fish will never be disposed to stomach sickness; moreover small fish cause the strengthening of the whole body of a man." R. Chamma b. Chanina said: "He who is used to black cumin will not be disposed to heart trouble." The following objection was raised; Rabban Simon b. Gamaliel said: "Black cumin is one sixtieth of a deadly drug, and he who sleeps at the easterly side of his threshing floor, his blood is upon his head."⁵ This is not difficult to explain. Rabban Simon b. Gamaliel refers to smelling it, but eating it is indeed healthful.

(Fol. 43b) One more thing said R. Zutra b. Tubia in the name of Rab; others say R. Chanan b. Bizna said it in the name of R. Simon; still others say R. Jochanan said it in the name of R. Simon b. Jochai: "It is better for a man to be thrown into a fiery furnace than be the means of bringing another to shame in public. We infer this from Tamar, as is written (Gen. 38, 25.) *She sent to her father-in-law saying, 'By the man who owns these, am I with child,' and she said, 'Acknowledge, I pray thee, the owner-*

⁴) *Ladle, for drawing wine out of the mixing bowl into the cup.*

⁵) *An expression which means it to his own fault.*

ונחתי עשה בשדק לבתמן והדר ואכלת
ושבעת:

אמר רבא בר שמואל משמעה דברי חיא
אחר כל אכילהך אוכלמלח ואחר כל שתיתך
שתה מים ואי אתה ניזוק. תניא גמי הבי אחר
כל אכילהך אוכלמלח ואחר כל שתיתך שתה
מים ואי אתה ניזוק. תניא איזיך אכל כל
מאכל ולא אכלמלח שתה כל משקין ולא שתה
מים ביום ידאן טריה הפה ובלייה מפנוי
אסכרה. תננו רבנן המקפה אכילהו בימים אינו
בא לידי חולוי מעיים. ובמה. אמר רב חסדא
קיתון לפת. אמר רב מרוי אמר רבבי יוחנן
הרגיל בעדשים אחד ליל' יום מונע אסכרה
מכיתו אבל כל יומה לא מ"ט משום דקשה
וחולשא דלייבא. אמר רבבי חיא בר אשוי אמר
זב הרגיל בדניטים קטנים אינו בא לידי חולוי
טעיים ולא עוד אלא שדגנים קטנים מפראיין
ומרכיבין גופו של אדם. אמר רבבי חמא
בר חנינה הרגיל בקצת אינו בא לידי כאב ללב.
מייתיבי רשב"ג אומר קצת אחד מ"ס סמניא מות
הוא והישן במו רחן דמו בראשו לא קשיא
הא בריחו הא בטעמו:

(ו"ז מ"ע"ב) וא"ר זוטרא בר טוביה אמר רב
ואמרי לה אמר רב חנן בר ביזנא א"ר שמעון
חפידא ואמרי לה א"ר יוחנן משום רשב"י
(סוטח פ"ק זע"ש מהרש"א) נוח לו לאדם שיפיל
עצמו לתוכ כבשן האש ולא ילבין פני חכמו

ship of these, the signet, the scarf, and the staff. And Juda acknowledged it and said, 'She has been more righteous than I.'" [Tamar thus preferred to be burnt rather than to disclose Juda's name for fear of bringing public shame upon him.]

Our Rabbis taught: "Six things are a disgrace to a learned man: He shall not go out perfumed; he shall not wear patched shoes; he shall not walk alone at night; he shall not talk with a woman on the street; he shall not sit at the table with ignorant men; he shall not enter the synagogue late." Some add to this, "He shall not take long steps when walking, and he shall not walk with a proud unbending gait." *He shall not go out perfumed.* R. Abba, the son of R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan said: "This refers to places where immorality prevails." R. Shesheth said it refers only to his clothes, but not to his body, as it is healthful. Regarding the hair [as to perfume], R. Papa says it is in the same class as clothes; others contend it is part of the body. *He shall not wear patched shoes.* This will support the opinion of R. Chiya b. Abba who said that it is a disgrace for a scholar to go out with patched shoes. Is it really so? Behold! R. Chiya b. Abba himself used to go out with patched shoes. Mar Zutra the son of R. Nachman said: "This is prohibited only when there is a patch upon a patch, then only on the leather, not on the sole, and only during the summer and in the street; but, during the winter or in the house it does not matter. He shall not walk alone at night. Because of suspicion. He shall not talk with a woman on the street. R. Chisda said: "This refers even to his own wife." We have also a Baraitha to the same effect: "Even to his own wife, to his own daughter or to his own sister; for not every one is acquainted with his family." He shall not enter the synagogue late; for he may be called lazy; He shall not sit at the table with ignorant men, for he may adopt their bad manners. *He shall not walk fast,* because the master said: "Big steps take away one five hundredth of the light of a man's eye," [and if his eyes suffer] what shall be the remedy? Let him drink the cup of *Habdala*,⁶ and he will become well. *He shall not walk with proud, unbending gait,* because the master

ברובים מנ"ל מתר שנא' (בראשית לח) היה טופצת והיא שלחה אל חמייה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה, ותאמר הכר נא למי החתמת והפתילים והטחת האלה. ויכר יהודה ויאמר צדקה טמני.

תנו רבנן ששח דברים גנאי לו לת"ח. אל יצא כשהוא מכוסם לשוק ואל יצא במנעלים המטולאים ואל יצא יהידי בלילה ואל יספר אם אשה בשוק ואל יכט באחרונה לבית המדרש ואל יטב בחבורה של עמי הארץ, ו"א אף אל יפמי פסיעה גסה ואל יהלך בקומה זקופה. אל יצא כשהוא מכוסם לשוק א"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן במקום שחשודים על משבב זוכר. א"ר ששת לא אמרן אלא בכndo אבל בגנו זעה מעברא ליה. א"ר פפא ושערו בכndo דמי ואמרי ליה כנוטו דמי. אל יצא במנעלים המטולאים מסיע ליה לר' חייא בר אבא דאמר ר' חייא בר אבא גנאי הוא לת"ח שיצא במנעלים המטולאים, אני והא רבי חייא בר אבא נפיק. אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן בטלאי על גבי טלאי. ולא אמרן אלא בפנתא אבל בנילא לית לן בה, ובפנתא לית לן בה, ולא אמרן באורהא אבל בכיתה לית לן בה, ולא אמרן אלא בימות החמה אבל בימות הנשימים לית לן בה. ואל יצא יהידי בלילה מטעומ חשדא. ולא אמרן אלא דלא קבע ליה עדנא אבל קבע ליה עדנא סידע ידיע לעדנינה קזיל. ואל יספר עס אשה בשוק א"ר חסדא אפי' היא אשתו. תני נמי הבי אפילו היא אשתו ואפי' היא בתו ואפי' היא אהותו לפי שאין הכל בקייהם בקרובותיו. ואל יכט באחרונה לבה"ט משום דקרי ליה פושע. ואל יטב בחבורה של עמי הארץ דאתי לאמשוכי בתורייהו. ואל יפמי פסיעה גסה דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מהמש ממאור עיניו של אדם. ומאי תקניתה לזרדר ליה בקדושא דבר שמשי. ואל יהלך בקומה זקופה, דאמר מר כל ההולך בקומה זקופה אפי' ארבע

⁶ The usual prayer which is recited at the expiration of the Sabbath or festival over a cup of wine.

said, "He who walks even four cubits with a proud, unbending gait is considered to have spurned [with his haughty head] the feet of the *Shechinah*,⁷⁾ for it is written (Is. 6, 3.) *The whole earth is full of His glory.*"

(Fol. 44a) When R. Dimi came he told a story of a town belonging to King Janai, situated upon the royal mound. From that city there went forth every week six hundred thousand cans filled with fish, for the laborers who were busy collecting the trees there. When Rabin came he said: "King Janai has one single tree on the royal mound whence once a month they collected forty seahs⁸⁾ of young pigeons of three different breeds."

When R. Isaac came he told of a town named Gufnith in Palestine where there were eighty couples of brother priests who married eighty couples of sister priestesses and when the Rabbis searched in that neighborhood between Sura and Nehardea, they were not able to find husbands for the daughters of R. Chisda. These daughters were finally compelled to marry Rami and Ukba the sons of Chama although they were not priests.⁹⁾

(Ib. b) R. Janai in the name of Rab said: "The egg is better than anything that equals the size of an egg." When Rabin came he said: "A soft-boiled egg is better than six ounces of fine flour." When R. Dimi came, he said: "A soft-fried egg is better han six ounces of flour, a hard fried one [is better] than four ounces [of flour], a soft, or hard boiled one, if it is as big as an egg, the latter is better, but not so with meat."

Our Rabbis taught: "A milt is good for the teeth but not for the stomach; vetch is bad for the teeth but is good for the stomach: all raw vegetables make the face green, and all unripe things affect men; every living thing, if eaten alive, strengthens life; every part which is near the [source of] life (as near the throat) also strengthens life; cabbage is a nourishing food, beetroot is good for medicinal use. Woe unto the house where turnip enters!"

CHAPTER SEVEN.

(Fol. 45a) When three men [over thirteen years of age] dine together [on food which requires previous thereto the

⁷⁾ We describe God metaphorically from one of His creations.

⁸⁾ A measure.

⁹⁾ The stories mentioned here are hyperbolical descriptions. See introduction.

אמות באילו דוחק רגלי השכינה דכתיב (ישעיה
ו) מלא כל הארץ כבודו:

(ו'טט) כי אתה רב דימי אמר עיר אחת
חיה לו לינאי המלך בהר המלך שהיו מוציאין
מןנה ששים רכוא ספל טرزת ל��צץ תאנים
מע"ש לע"ש. כי אתה רבין אמר אילן אחד היה
לו לינאי המלך בהר המלך שהיו מוריידין ממןנו
ט' סאה גולות מג' בריכות חדשן. כי אתה
רבי יצחק אמר עיר אחת הייתה בארץ ישראל
ונופנית שמה שהיו בה שמנונים זוגות אחים
כהנים נשואין לשמנונים זוגות אחיות כהנות
ובדקנו רכנן מסורא ועד נחרדעת ולא אשכחו
בר מבניתה דבר חפדא דהוו נסיבין לרמי בר
חמא ולמר עוקבא בר חמא ואע"ג דאיינהו הוו
כהנתא אינחו לא הוו כהנים:

אמר ר' ינאי אמר רב כל שהוא בכיצח
ביצה טוכה ממנה, כי אתה רבין אמר טבא
ביעתא מגולגולתא משיתה קיסי סולטא. כי
אתה רב דימי אמר טבא ביעתא מגולגולתא
משיתה מטויתא מד' מבושלתא. כל שהוא
ככיצח ביצה טובה הימנו לבר מברא.
תנו רכנן טחול יפה לשנינים וקשה לבני
מעים, כרישין קשין לשנינים וופין לבני מעים.
כל ירך חי טוריק וכל קטן מקטין וכל נפש
משיב את הנפש, כרחוב למזון ותרדיין לרפואה.
אווי לו לבית שתלפת עוכרת בתוכו:

שלשה שאכלו פרק שביעי

(ו' טט) שלשה שאכלו כאחד חיבין לזמן
וכו' מנה"מ. אמר רב אפי דאמר קרא (חילים ל'')

washing of the hands], they are bound to say the after-meal grace in *Mezuman* (in company), etc.

(Gemara) whence do we infer this? R. Assi said: "Scripture says (Ps. 34, 4.) *Oh, you magnify the Lord with me, and let us exalt His name together.*"¹ R. Abuhu said: "We infer from this. (Deu. 32, 3.) *When I will proclaim the name of the Lord; ascribe ye greatness to our God.*" R. Chanan b. Abba said: "Whence do we infer that a man shall not answer Amen louder than the one that says the benedictions? It is said (Ps. 34, 4.) *Oh, magnify the Lord with me, and let us exalt His name together.*"

R. Simon b. Pazi said: "Whence do we infer that the *Methurgeman* (Interpreter) shall not raise his voice louder than the reader? It is said (Ex. 19, 19.) *Moses spoke and God answered him with a loud voice;* it was not necessary to say *with a loud voice*, and what is intimated by saying *a loud voice?* Just as loud as the voice of Moses." We have also a Baraitha to the same effect: "The Methurgeman shall not raise his voice louder than the reader. If the Methurgeman cannot raise his voice equal to that of the reader, then the reader should lower his voice [in order that the Methurgeman should be heard]."

(Fol. 47b) We are taught: Who is [to be considered] an *Am-Ha'aretz*?² "He who does not observe the law of levitical cleanliness in his food," so says R. Meier. *Acheirim* say: "He who does not tithe his fruit in accordance with the law"; The Samaritans practice the latter correctly; for it is a Biblical law; and the master said, "Whatever command the Samaritans have undertaken to observe, they fulfill it more accurately than the Israelites."

Our Rabbis taught: "Who is [to be considered] a common man? He who does not read the *Sh'm'a*, (Hear O Israel, etc.), both morning and evening," so says R. Eliezer. R. Joshua says: "He who does not put on *Tephilin* (phylacteries)." Ben Azai says: "He who does not wear *Tzitzis* (fringes)." R. Nathan says: "He who has no *Mezuzah* on his door post." R. Jonathan b. Joseph says: "He who has children and does not bring them up in the study of the Torah." *Acheirim* say: "Even if one has studied the Bible and the Mishnah, but has failed to be

גדלו לה' אתי ונורוממה שמו יהדי. רבוי אבוח אמר מהכא (חכמים לכ) כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו. אמר רב כי חניין בר רבא מנין לעונת אמן שלא יגבהו קולו יותר מן המברך שנאמר (תהלים לד) גדלו לה' אתי ונורוממה שמו יהדו. אר"ש בן פזי מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא שנאמר (שפטות יט) משה ידבר והאלים יעננו בקול שאין תלמוד לומר בקול מה ת"ל בקול בקולו של משה. תנ"ה אין המתרגם רשאי להגביה יותר מן הקורא ואם א"א לתרגם להגביה קולו נגד הקורא יטעה הקורא קולו ויקרא: (וד' פ"ז ע"ב) תניא איזהו עם הארץ כל שאין אוכל חוליו בטורה דברי ר"מ וחכמים אומרים כל שאין מעשר פירותיו כראוי והני כותאי עשרוי מעשרי כחזי דבמאי דכתיב באורייתא מזהר והירדי דאמר מר כל מצוה שהחיזיקו בה כותאים הרבה מודקדים בה יותר מישראל:

ת"ר איזהו עם הארץ כל שאין קורא ק"ש שחרית וערבית דברי רב אליעזר. רב כי יהושע אומר כל שאין מניח תפילין. בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית בגונדו. רב כי נתן אומר כל שאין לו מזוזה על פתחו. רב כי יונתן בן יוסף אומר כל מי שיש לו בנים ואין מנדל ליה⁵.

1) *Gadlu* (magnify), is plural. Together with the one who speaks to them, they are three.
2) A common man.

in attendance upon scholars (as a disciple), he also is considered an *Am Ha'aretz*.

Further said R. Joshua b. Levi: "A man shall always come to the synagogue early so that he may have an opportunity to be counted among the first ten.³⁾ Thous a hundred men come after the first ten, the first ten will be rewarded for all of the others." How can you imagine that the first ten obtain the reward of all? But say rather that the reward of every one of the first ten will equal the reward of all the others together.

(Fol. 48a) R. Nachman said: "A child who understands to whom the benediction is offered is *persona grata*, to be counted among the three who appeal to the partakers of a meal to say grace after the meal (*Mezuman*)."
Abaye and Rabba, when small, were sitting before Rabba. "To whom do you pray?" Rabba asked them. "To God," both answered. "But where is God?" he asked them. Raba lifted up his hand and pointed towards the ceiling, and Abaye went outside and pointed towards Heaven. "Both of you," remarked Rabba, "will become Rabbis. It is as the people say: 'When the pumpkin is still small, you can tell from its blossoms how it will turn out.'

King Janai and his queen were eating together, and since Janai had killed all the Rabbis, they had no learned person to recite for them the after-meal grace when they had finished their meal. "Who can give us a man, to recite for us the after-meal grace?" the king asked of his wife. Whereupon she replied, "Swear to me, that if I bring thee a man, thou wilt not harm him." He swore to her, and she brought him Simon b. Shetach, her brother. The king gave him a seat between himself and his queen, saying: "Behold, how much I honor you." Whereupon R. Simon b. Shetach replied: "Not thou, but the Torah honors me; as it is written (Pr. 4, 8.) *Exalt her and she shall promote thee; she will bring thee to honor, when thou embraceth her.*" King Janai then said unto the queen: "See how they (the Pharisees) do not recognize (royal) authority." Finally he gave R. Simon a cup [of wine] with which to recite the grace. So R. Simon b. Shetach said: "How can I say the grace? Shall I say, 'Blessed is He, because Janai and his associates have eaten of His (food)?" There-

אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים הרוי זה עם הארץ.

ואמר ריב"ל לעולם ישכימים אדם לכהב"^ג כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים שאפילו פאה באים אחרים קבל שכיר כולם. שכיר כולם ס"ד. אלא אומה נותנים לו שכיר בנגד כולם:

(ז"ח) אמר רב נחמן קטן הידוע למי מברכין מזומנים עליו. אבי ורבה הוה יתבי קטיה דרביה אמר לו רבה למי מברכין, אמרו לית לרחמנא. ורחמנא היכא יתיב, רבא אחוי לשמי טלא אבוי נפק לברא אחוי כלפי שמיא. אמר להו רבה תרווייכו רבנן הוויתו היינו דאמרי אינשי בוצין בוצין מקטפה ידייע.

ינאי מלכא ומילכתא כריכו ריפתא בהדי הודי ומדיקטל להו לרבען לא הוה ליה איניש לברכוי להו. אמר לה לזכירתהו מאן יהב לו גברא דמברך לו אמרה ליה אישתבע לי די מייתינה לך גברא דלא מצערת ליה אשתבע לה. אייתיה לשבועון בן שטח אחוה אותכיה בין דידיה לדידה אמר ליה חזי כמה יקרה עבידנא לך אטר ליה לאו את קא מוקריית לו אלא אוריותא היא דטוקרא לי דכתיב (משל' ד) סללה ותרומטך תכבד כי תחבקנה אמר לה קא חזית דלא מחייב מרות יהבי ליה כסא לברכוי אמר היכי אבריך ברוך שאבל ינאוי והכרייו משלו. שתיהה לההוא כסא יהבו ליה

3) Ten men have the special function of being able to recite Barchu and Kedushah. See chapter 2, note 7.

4) See *Kedushin*, Fol. 66a, that King Janai killed all the Rabbis.

upon he drank the contents of the cup; whereupon they gave him another one, with which he said the grace. R. Abba, the son of R. Chiya, said in the name of R. Jochanan, that Simon b. Shetach [who said the after-meal grace on a cup of wine] did so according to his own opinion only; for thus has R. Chiya b. Abba said in the name of R. Jochanan: "Never can a man recite the after-meal grace for others unless he eats a piece of corn-bread at least as large as an olive."

(Ib. b) R. Nachman said: "Moses ordained *Birchath Hazan* (the grace of the food),⁵ at the time when the Manna had descended for Israel. Joshua ordained *Birchath Ha'aretz* (the grace of the land), upon entering Palestine. David and Solomon both ordained the grace of *Bonei Jerusalem* (Build O Jerusalem): *Have mercy upon Israel, Thy people; on Jerusalem, Thy city; on Zion, the residence of Thy glory, and of the great and holy house of David*, Thy anointed, was ordained by David; and *On the great and holy house which is called by Thy name*, was ordained by Solomon. The grace of *Hatob Ve-hameitib* (who hath done good and caused goodness), was ordained by the people of Jabne, in memory of those killed in Bether, for R. Mathna said: "The very day on which those killed in Bether were permitted to be buried, the grace of *Hatob Ve-hameitib* was ordained in Jabne; *Hatob* (who hath done good), for those who were killed caused no stench; *Ve-hameitib* (who caused goodness), that they were permitted to be buried."

Our Rabbis taught: "Whence do we learn that the after-meal grace is a Biblical law? It is written (Deu. 8, 10.) *When thou hast eaten and art satisfied, then shalt thou bless the Lord, thy God*. Whence do we learn that we must say a grace before we eat? It is written (Ib. ib.) *Which he has given thee*, i. e., as soon as he gives you, must you say the grace."

R. Meier said: "Whence do we derive that as a man blesses God for good tidings, so shall he bless God for evil tidings? It is written (Deu. 8, 11.) *Which he hath given thee, the Lord, thy God*, i. e., He is your judge whatever the sentence He decrees upon thee, whether it be a good or an evil dispensation."

(Fol. 51a) R. Jochanan said: "He who is careful to recite a grace on a full cup of wine, will be given boundless inheritance;

⁵ The after-meal grace consists of four blessings, the first one is concerning food, the second one concerning Palestine, then comes a prayer beginning *Have mercy*, etc. After this is the third one *Build Jerusalem*, and the fourth one is *Who hath done good and caused goodness*, etc.

כפי אחריתיו וכירז. אמר רבי אבא ברית דרכיו
חיה בר אבא אמר רבי יוחנן שמעון בן שטח
דעכד לנרטיה הוא דעכד דחכי אמר רבי חייא
בר אבא אמר רבי יוחנן לעולם אינו מוציא את
הרבים ידי חוכתן עד שיאכל כוית דעת:

(ע"ב) אמר ר"ג משה תקן להם לישראל
ברכת הון בשעה שירד להם חמן יהושע תקן
לهم ברכת הארץ כיון שנכנמו לארץ דוד
ושלמה תקנו בונה ירושלים דוד תיקן על
ישראל עמק ועל ירושלים עירך ושלמה תקן על
על הבית הנדול והקדוש. הטוב והמטיב
בבנייה תקנו בוגרנו חורוגי ביתר דבר
מתנהו אותו היום שניתנו חורוגי ביתר לקורת
תיקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הטריחו
והמטיב שניתנו לקבורה:

ת"ר מניין לברכת חמוץ מן התורה שנarter
(דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת. אין לי אלא
לאחריו. לפניו מניין ת"ל אשר נתן לך, משנתך
לך.

ר"מ אומר מניין שכשם שמכך על הטוב
כך מכיך על הרעה ת"ל (דברים ח) אשר נתן
 לך ה' אלהיך דיינך בכל דין שדעת בין מחת
 טובה ובין מחת פורענות:

(ח' נא) אמר רבי יוחנן כל המכיך על כום
מלא נותני לו נחלה بلا מצרים שנאמר (דברים

as it is said (Deu. 33, 23.) *And full with the blessing of the Lord take thou possession of the West and the South.*" R. Jose, the son of R. Chanina, said: "His reward will be to inherit both worlds, this world and the world to come."

CHAPTER NINE

(Fol. 54a) Our Rabbis taught: "He who sees the passages where Israel crossed the sea,¹ the Jordan,² the passage of the brook of Arnon,³ the stones of the declivity of Beth Charan,⁴ the stone which Og attempted to throw upon Israel, the stone upon which Moses was sitting when Joshua fought Amalek,⁵ Lot's wife who became a pillar of salt,⁶ and the walls of Jericho which sank in their foundations,⁷ should give praise and thanksgiving to God." (Ib. b) The stone which Og, King of Bashan, tried to throw upon Israel is delivered by tradition as follows: "The camp of Israel [I see]," said he, "extends three miles. I shall therefore go and uproot a mountain three miles in extent and throw it upon them and kill them." He went and uprooted a mountain three miles in extent, and raised it above his head. But the Holy One, praised be He! sent a host of ants to the mountain and they bored a hole in it causing it to fall over his head and rest on his shoulدرس. He tried to throw it off, but his teeth protruding one into the other, had riveted it upon him and he was not able to throw it off. Thus is understood the passage (Ps. 3, 8.) *Thou hast broken the teeth of the wicked;* and as R. Simon ben Lakish explained it, for R. Simon b. Lakish said: "Do not read it *Shibarta* (Thou hast broken) but read it *Shirbabta* (that became ramified), i. e., Thou hast caused to branch out." What was Moses' height? Ten cubits;⁸ he seized an axe ten cubits long, sprang up ten cubits, and struck Og's ankle a mighty blow which killed him.

R. Juda in the name of Rab said: "Four classes of people are in duty bound to return thanks to God. Those who have returned from a voyage at sea; those who have traveled in the desert; those who have re-

ל⁹) ומלא ברכת ח' ים וזרום ירשת. ר' יוסי ברכי חנינה אמר זוכה ונוחל שני עולמים תulous חזות והעולם הבא:

הרוואה פרק תשיעי

(ח' נ) ת"ר הרוואה מעברות הים ומעברות חירדן, מעברות נחלי ארנון, אבני אלגבייש במורד בית חורון, ובן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל, ובן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק ואשתו של לוט, והוותת יריחו שנבלעה במקומה על כלן צרייך שיתן הودאה ושבח לפניו המקום.

(ע'ב) בגין שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל גمرا גמורי לה. אמר מהנה ישראל כמה הוא תלתא פרמי איזיל וואייר טורא בר תלתא פרמי ואשי עלייהו וαιקטלינחו אול עקר טורא בר ג' פרמי ואותביה ארישיה איתי הקב"ה עליה קומצי ונקבות ונחית ליה אצואරיה בעא למשליפה משכוה שוניה להאי גימא ולהאי גימא ולא מצי למשליפה והיינו דכתייב (חלילם ג) שני רשעים שכרת וכדרשכ"ל דאמר רב שמעון בן לקיש אל תקרי שכרת אלא שרכבת. משה כמה הוא עשר אמין, שקל נרגא בת עשר אמין ושור עשר אמין ומחייב בקרטוליה וקטוליה.

אמר רב יהודה אמר רב ארבעה צרייכין להודות ואלו הן. יורדי הים והולכי מדברות

1) Ex. 14, 21-30.

2) Josh. 3, 10-17.

3) Num. 21, 12-18.

4) Josh. 10, 10-11.

5) R.R. 17, 12.

6) Gen. 19, 26.

7) Josh. 6, 20. The Walls of Jericho crumbled under. Its falling was different from all other falling walls.

8) See Bechoroth 44a where it is derived that the height of Moses was ten cubits.

covered from a serious illness, and those who are liberated from prison." Whence do we learn this concerning those that have returned from a voyage at sea? It is written (Ps. 107, 23-31.) *They who go down to the sea in ships, etc. These have seen the wonders of the Lord. For he spoke, and he raised the stormy wind. They would mount up to heaven, they would go down to the depths. They would reel to and fro, etc. And they were rejoiced because they were silent. They shall therefore give thanks unto the Lord.* Whence do we infer this concerning those who have traveled in the deserts? It is written (Ib. ib. 4-8.) *They wandered about in the wilderness, hungry and thirsty. Then they cried unto the Lord, and he led them forth upon the right road. Therefore they shall give thanks unto the Lord.* Whence do we infer this concerning those who have recovered from a serious illness? It is written (Ib. ib. 17-2.) *Fools, because of their transgression. All manner of food their soul abhorreth. But when they cry unto the Lord, He sendeth his word and healeth them. They therefore shall give thanks unto the Lord.* Whence do we know this concerning those who have been liberated from prison? It is written (Ib. ib. 10-20.) *Such as sit in darkness and in the shadow of death. Because they have rebelled against the words of God. And he humbled their hearts with trouble—But when they cry unto the Lord He bringeth them out of the darkness. They, therefore, shall give thanks unto the Lord.*

How shall they say the grace? R. Juda said: "Blessed art thou who bestoweth kindness." Abaye said: "It should be said in the presence of ten persons, as it is written (Ib. ib. 32.) *And they must exalt him in the congregation of people.*"^o Mar Zutra said: "And two of the ten shall be learned men, as it is written (Ib. ib.) *And in the assembly of the elders must they praise Him.*"

(Fol. 55a) R. Jochanan and R. Elazar both said: "As long as the Temple was in existence, the altar was [the means of] atonement for Israel, but now [since there is no Temple], each man's table is [the means of] atonement."

R. Juda said further: "Three things may cause to shorten a man's days and years: Refusing to read the Torah when offered to him; refusing to recite the [customary] grace over a cup [of wine], and leading a dominat-

^o) A congregation is not of less than ten men. See Chap. 3, Note 3.

ומי שהיה חולה ונתרפאומי שהיות חבוש בבית האסורים ויצא. יודוי הים מגלן דכתיב (קהלים כו) יודוי הים באניות וגנו' הימה ראו מעשי ה' וגנו' ויאמר ויעמד רוח סערה וגנו' יעלו שמיים ירדו הומות וגנו' יהוגו וינגוו וגנו' ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוותיהם יוציאם. וישמחו כי ישעקו וגנו' יודו לה' חסדו וגנו'. הולכי מדברות מגלן דכתיב (שם) חעו במדבר וגנו' רעבים גם צמעים וגנו' ויצעקו אל ה' וגנו' וידריכם בדרכם ישירה וגנו' יודו לה' חסדו וגנו'. מי שהיה חולה ונתרפא מגלן דכתיב אוילים מדרך פשעם וגנו' כל אל תהעב נפשם וגנו' ויצעקו אל ה' וגנו' ישלח דברו וירפאים וגנו' יודו לה' חסדו וגנו'. מי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא מגלן דכתיב יושבי חן וצלמות וגנו' כי המרו אמרו אל וגנו' ויכנע בעמל לכם וגנו' ויצעקו אל ה' וגנו' יוצאים מהחן וצלמות וגנו' יודו לה' חסדו וגנו'. מאי מברך אמר רב יהודה ברוך נומל חסדים טובים. ואמר אבי צרייך לאודויי קמי עשרה דכתיב (שם) וירוממווהו בקהל עם וגנו'. מר זוטרא אמר ותרין טנייהו רבען דכתיב וכמושב זקנים יהלוהו. ר' יר' א דאמר טנייהו בזמנ שבית המקדש קיים מכח מכפר על ישראל, ועכשו שלחן של אדם מכפר:

ואמר רב יהודה שלשה דברים מקראיין יטיו ושנותיו של אדם. מי שנונין לו ס'ת לקרווא ואית קורא וכום של ברכה לברך ואינו מברך

ing life. Refusing to read the Torah, as it is written (Deu. 30, 20.) *For he (the Torah) is thy life and the length of thy days.* Refusing to recite the benediction over a cup of wine, as it is written (Gen. 12, 3.) *And I will bless them that will bless thee.* And he who leads a dominating life, as R. Chama b. Chanina said: "Joseph died before his brethren because he dominated them."

R. Jochanan said: "Three things God Himself proclaimeth: Famine, plenty and a good chief of the community. Famine, as it is written (II Kings 8, 7.) *The Lord hath called for a famine;* Plenty, as it is written (Ezek. 36, 29.) *And I will call for corn and increase it;* A good chief of the community, as it is written (Ex. 31, 2.) *Behold, I have called by name, Bezalel.*" R. Isaac said: "A chief of a community is not to be appointed unless the community be consulted first; as it is written (Ex. 35, 30.) *And Moses said to the children of Israel, behold God hath called by name Bezalel,* i. e., The Holy One, praised be He! said thus to Moses, 'Moses! is Bezalel worthy enough for you?' 'Sovereign of the universe,' replied Moses, 'if he is worthy in thine eyes, then he certainly is worthy enough for me.' Then said God to him: 'Consult then, the children of Israel.' Moses thereupon went and said thus to the children of Israel: 'Is Bezalel worthy of you?' They said, 'If he is worthy for the Holy One, praised be He! and for thee, then he is surely worthy enough for us.'

R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said: "The name Bezalel was given to him because of his wisdom; for when the Holy One, praised be He! said unto Moses, 'Go, tell Bezalel to erect for me a *Mishkan*, ark and vessels.' Moses went and told it to him in the reverse order — make ark, vessels and a *Mishkan*. [Upon hearing the order] Bezalel said: 'Moses, our teacher, the custom of the world is that a man first builds a house and then brings into it vessels, and thou sayest to me I should first make the ark, and then the *Mishkan*; where shall I put the vessels if I make them first? Perhaps the Holy One, praised be He! said *first Mishkan* and then the ark and the vessels?' Thereupon Moses said to him: 'Perhaps in the shadow of God hast thou been that thou knowest.' " [Thus Bezalel means—*Bezal* (in the shadow), *El* (of God)].

R. Juda said in the name of Rab: "Bezalel knew how to arrange the letters with

והמנהייג עצמו ברכנות. מי שנחתני לו ספר תורה לקרוא ואינו קורא דכתיב (ובטים לו) כי הוא חייך ואורך ימיך. וכותם של ברכת לברך ואינו מביך דכתיב (בראשית יב) ואברכתה מברכיך ומקלך אוור. והמנהייג עצמו ברכנות דאמר רב חמא בר חנינא טפנוי מה מה יוספ

קודם אחיו טפנוי שהנהייג עצמו ברכנות:

(ו"ג נ"ה) אמר רבי יוחנן שלשה דברים הקב"ה מבירין עליהם בעצמו ואלו הן רעב ושבע וטרנס טוב. רעב דכתיב (ט"ב ח) כי קרא ה' לרעב. שבע דכתיב (יחוקאל לו) וקרأتي אל הדגן והרביתי אותו. טרנס טוב דכתיב (שמות לא) ראה קראתי בשם בצלאל. אמר ר' יצחק אין מעתידין פרנס על הציבור אלא אם כן נמלכין הציבור שנאמר (שם לו) ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל. אמר ליה הקב"ה למשה משה הגון עליך בצלאל. אמר לייה רוכנו של עולם אם לפניך הגון לפנוי לא כ"ש אמר לו אף על פי כן לך אמרו להם לישראל הילך ואמר להם לישראל הגון עליכם בצלאל. אמרו לו אם לפנוי הקדוש ברוך הוא ולפניך הגון לפנינו לא כל שכן. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר יונתן בצלאל על שם חכמתו נקרא שבשעה שאמר לו הקב"ה למשה לך אמר לצלאל עשה לי משכן ארון וכליים הילך משה והפק ואמר לו עשה ארון וכליים ומשכן אמר לו משה רביינו מנהגן של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכנים לתוטו כלים ואתה אומר עשה כלים ארון ומשכן כלים שאין עושה להיכן אכנים שם לך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכליים. אמר ליה שמא בצל אל היה היה ידעת. אמר רב יהודה אמר רב יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמיים

which heaven and earth were created, for it is written here (Ex. 35, 31.) *And He hath filled him with the spirit of God, in wisdom (Chachma) in understanding (Bithbuna), and in knowledge, and it is written (Pr. 3, 19.) The Lord hath founded the earth through wisdom (Chachma); He hath established the heavens through understanding (Tebuna). And it is further written By His knowledge were the depths split open.*

R. Jochanan said: "The Holy One, praised be He! doth not give wisdom to a man unless he possesses some; as it is said (Dan. 2, 21.) *Who giveth wisdom unto the wise, and knowledge to those who possess understanding.*" When R. Tachalifa of the west (Palestine) heard this he went and related it to R. Abuahu, whereupon the latter replied: "What you infer from that passage, we derive from another; it is written (Ex. 31, 6.) *And in the heart of all that are wise-hearted have I put wisdom.*"

R. Chisda said: "Every dream is good except that of fasting." Further said R. Chisda: "Of a bad dream the worry is sufficient [to dissipate it], and of a good one the joy is sufficient [to dissipate it]."

R. Joseph said: "Even to me [though blind] the humor of a good dream causes it to dissipate." Further said R. Chisda: "A bad dream is much better than a good one [because it may result in repentance]." Further said R. Chisda: "Neither a good dream nor a bad one is fully fulfilled." Again said R. Chisda: "A dream not interrupted is like a letter not read." Further said R. Chisda: "A bad dream is more severe than being lashed, for it is said (Ecc. 3, 14.) *And God hath so made it that men should be afraid of Him*, and Rabba b. b. Chana said in the name of R. Jochanan: 'This refers to a bad dream.'"

The prophet that hath had a dream, let him relate his dream; and he that hath received my word, let him speak my word of truth. What hath the straw to do with the corn? Saith the Lord (Jer. 23, 28). What relation has corn and straw to a dream? R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai said: "Just as it is impossible for corn to be without straw, so it is impossible for a dream to be without absurdities."

R. Berachia said: "There may be a dream which thought in part fulfilled, yet is impossible of being entirely fulfilled. We can derive it from Joseph, for it is written

ואرض כתיב הכא (שפטות לא) וימלא אותו רוח אלהים בחכמתה ובתבוננה ובבדעת וכתיב התם (שלוי ג') ה' בחכמתה יסיד ארץ כונן שמיים בתבוננה וכתיב (שם ד') בדעתו תהומות נבקעה. אמר רבי יוחנן אין הקב"ה נותן חכמת אלא לטמי שיש בו חכמה שנאמר (תיאול ב) יhab חכמתה לחכמים ומנדעא לירודע בינה. שמע רב תחליפא בר מערבא אויל אמרה קמיה דרבבי אבاهו אמר ליה אתון מתחם מתנייתו ליהו אנן מהכא מתניין לה דכתיב (שפטות לא) וככל כל חכם לב נתתי חכמה:

אמר ר"ח כל חלום ולא טוות, ואמר רב חסדא חלמא בישא עציבותיה מסתיה חלמא טבא חדויה מסתיה. אמר רב יוסוף חלמא טבא אפלו לדידי בדיחותיה מפכחא ליה. ואמר רב חסדא חלמא בישא עדיף מחלמא טבא ואמר רב חסדא לא חלמא טבא מתקיים כוליית ולא חלמא בישא מתקיים כוליית. ואמר רב חסדא חלמא דלא מפcharanganata דלא מקריא. ואמר רב חסדא חלמא בישא קשה מנגדא שנאמר (קהלת ב) והאלים עשה שיראו מלפנינו ואמר רבכה בר בר חנה א"ר יוחנן זה חלום רע. (ירוטה כג) הנביא אשר אוינו חלום יספר חלום ואשר דברי אתו ידבר דברי אמת מה לתוכן את הבר נאום ה', וכי מה עניין בר ותבן אצל חלום א"ר יוחנן משום רשב"י בשם שא"א לבר בלא תוכן כך א"א לחלום בלי דברים בטלים:

אמר ר' ברכיה חלום אף על פי שמקצתו מתקיים כלו אינו מתקיים מلنן מיטסק דכתיב (בראשית לוי) והנה השם ותירח

(Gen. 37, 9.) *The sun and the moon and the eleven stars—Shall we indeed come, I and thy mother, and thy brothers* (Ib. b). And at that time his mother was dead.”

R. Levi said: “A man should look forward to the realization of a good dream even for as long as twenty-two years; as it is written (Gen. 37, 2.) *These are the generations of Jacob, Joseph was seventeen years old* [when he had the dreams], and it is written also (Ib. 41, 46.) *And Joseph was thirty years old when he stood before Pharaoh.* From seventeen to thirty are thirteen years, to which add the seven years of plenty and the two years of famine, will make the total of twenty-two years.”¹⁰

R. Huna said: “To a good man bad dreams are shown, and to a bad man good dreams.” We have also a Baraitha to the same effect: “During all the years of David he never dreamed a good dream, and during all the years of Achitophel he never dreamed a bad dream.”

R. Buzna b. Zabda, in the name of R. Akiba, who spoke in the name of R. Panda, who, in turn, spoke in the name of R. Nachum, who quoted R. Birim, said: “A venerable man by the name of R. Bana’ah had told him there were twenty-four places in Jerusalem for the interpretation of dreams; that once he had a dream and went to each one of these places; each one gave a different interpretation and each was fulfilled.” This establishes what is written: “Every dream is in accord with its interpretation.” Is this a passage? Yes, as R. Elazar said, for R. Elazar said: “Whence do we learn that every dream is realized according to its interpretation? It is written (Gen. 41, 13.) *And just as he interpreted it, so it was.*”

R. Jochanan said: “Three dreams are bound to be realized: that which is dreamed in the morning; that which is dreamed by one’s neighbor; and a dream which is interpreted within a dream.” Some add to this “A dream that is dreamed by the same person twice”: as it is written (Gen. 41, 32.) *And for that the dream was doubled unto Pharaoh.*

(Fol. 57b) Three things restore the mind of a man: melody, scenery and sweet odor. Three things develop the mind of a man: a fine house, a handsome wife and elegant fur-

¹⁰ Joseph’s dreams were realized only when his brothers came to buy food in Egypt, being after the seven plentiful years. See Gen. 4-6.

וננו, הבהיר נבוא אני ואძק ואחיך להשתתחות לך ארצך (שם עב) וההיא שעתה אמתה לא הויא. א”ר לוי לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ”ב שנה מנ”ל טויסף שנא’ (שם) אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה בעמדו וכתיב (שם טא) וויסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה, משבע עשרה עד שלשים כמה הויא תליסיד. שבע דשבעה ותרתין דכפנא הווי עשרין ותרין. אמר רבי הונא לאדם טוב אין מראין לו חלום רע. תניא נמי הכי כל שנותיו של דוד לא ראה החלום טוב וכל שנותיו של אחיתופל לא ראה חלום רע.

אמר רבי ביזנא בר זבדא א”ר עוקבא א”ר פנדא אמר רבי נחום א”ר בירום משום ז肯 אחד ומנו רבי בנה עשרים וארבעה פותרי חלומות היו בירושלים. פעם אחת חלמתי חלום והלכתי אצל כולם מה שפתר לי וזה לא פתר לי זה וכולם נתקיים כי לקיים מה שנא’ כל החלומות הולcin אחר הפה קרא הוא, אין ודברי אלעזר דאמר רבי אלעזר מניין שכל החלומות הולcin אחר הפה שנאמר (בראשית טא) ויהי כאשר פתר לנו כן היה:

אמר רבי יוחנן שלשה חלומות מתקיימין, חלום של שחרית וחלום שתלם לו חכמו וחלום שנפטר בתוך חלומו. ויש אמרים אף חלום שנשנה שנאמר (שם טא) ועל השנות הchlומ:

(נו ע”ב) ג’ משבין דעתו של אדם, אלו הן: קול ומראה וריח. ג’ מרחיבין דעתו של אדם נאלו הן דירה נאה ואשה נאה וכליים נאים.

niture. Five things have in them a sixtieth part of the five other things: fire, honey, the Sabbath, sleep and dreams. Fire [has] a sixtieth of Gehenna; honey [has] a sixtieth of Manna;¹¹ the Sabbath [has] a sixtieth of the world to come; sleep [has] a sixtieth of death, and dreams [have] a sixtieth of prophecy.

(Fol. 58a) Our Rabbis taught: "He who sees Jewish troops or bands shall say the following grace: 'Praised be He who understandeth their secrets (the minds of men);' for their knowledge is not equal to one another's, just as their features are not like one another's." Ben Zoma saw troops on the elevation of the Temple mound. He said: "Blessed is He who understandeth their secrets, and blessed is He who created them all to serve me." He (b. Zoma) said: "Behold, how much labor did Adam, the first man, have until he got bread to eat; plowed, sowed, reaped, heaped together in sheaves, threshed winnowed, cleansed, ground, sieved, kneaded and baked; only after all these was he able to eat; but I rise in the morning and find all this done and prepared for me. And how much labor did Adam, the first man, have before he found a garment with which to clothe himself; he sheared the sheep, whitened the wool, dispersed it, spinned it, weaved, dyed, and sewed; only after [doing] all these did he find garments to clothe himself; but I rise in the morning and find everything done for me. All nations are anxious to come to the door of my house, and I rise and find everything [prepared] for me." Ben Zoma was accustomed also to say: "What says a good guest? 'The master of the house troubled himself so much for me; he brought so much wine for me; he brought so much meat for me, and he brought so many rolls for me; and all this trouble was on my account only.' But what says a bad guest? 'What trouble was the master of the house put to. How little wine he brought, how little meat he brought, how little rolls he brought, and all this trouble was for the sake of his own wife and children only [not for me].'" Concerning the good guest, the passage says (Job 36, 24.) *Reflect that thou shouldst magnify his work*, but regarding the bad guest it says (Ib. 37, 24.) *Therefore do men fear him.*"

And the man was old in the days of Saul (I Sam. 17, 12.) Raba, and according to some R. Zebid, and according to others, R. Oshiya,

¹¹⁾ See Ex. 17, 13-31.

חמשה אחד מששים ואלו הן אש דבש שבת ושינה וחלום. אש אחד מששים לניהם. דבש אחד מששים למן, שבת אחד מששים לעולם הבא, שינה אחד מששים למתה. חלום אחד מששים לנכואה:

(ח' נח ע'*) תננו רבנן הראה אוכלום יישראלי אומר ברוך חכם הרזים, שאין דעתן דומות זו לזו ואין פרצופיהם דומות זו לזו. בן זומא ראה אוכלום על גב מעלה בהר הבית אמר ברוך חכם הרזים וברוך שכרא כל אלו לשמשני, הוא היה אומר כמה יגיאות יגע אדה"ר עד שמצא פת לאכול חרש וזרע ולש ואפה ועמר ודרז וזרה ובירד וטחן והרקיד ולש ואפה ואה"כ אכל, ואני משכים ומוסא כל אלו כשהוא מתרוקן לפניו, וכמה יגיאות יגע אדה"ר עד שמצא בגדי ללכוש גז ולבן ונפץ וטוה וארוג וצבע ותפר ואחר כך מצאה בגדי ללכוש, ואגוי משכים ומוסא כל אלו כשהוא מתרוקן לפניו. כל אומניות שוקדות ובאות לפתח ביתי ואני משכים ומוסא כל אלו לפניו. הוא היה אומר אורח טוב אומר כמה טרחות טרחה בעל הבית לפניו כמה יין הביא לפניו וכמה בשר הביא לפניו וכמה גלוסקאות הביא לפניו, כל הטרחה שטרחה לא טרחה אלא בשכלי. אכל אורח רע אומר מה טרחות טרחה בעל הבית זה מה יין הביא מה בשר הביא מה גלוסקאות הביא, כל מה שטרח לא טרחה אלא בשכלי אשתו ובנוי. על אורח טוב מהו אומר (אייב לו) זכר כי תשניא פועלו וגנו. על אורח רע כתיב (שם לו) לבן יראהו אנסים. (ש"א יז) והאיש בימי שאול זבד ואיתימה רבע אושעיא וזה ישי אבי דוד

said: "This is Jesse, David's father, who used to go out with troops and enter with troops, and lectured before a crowd." Ulla said: "We have a tradition that Babylon has no troops." In a Baraita we are taught: They are not called "troops" if less than sixty myriads.

Our Rabbis taught: "He who sees Kings of Israel shall say, 'Blessed be He who shared his honor with those who fear Him'; and if he see kings of other nations he shall say, 'Blessed be He who shared His honor with [one who is] flesh and blood.' Seeing wise men of Israel, he shall say, 'Blessed be He who shared his wisdom with those who fear Him'; and if he see the wise men of other nations he shall say, 'Blessed be He who gave from his wisdom to [one who is] flesh and blood.'" R. Jochanan said: "A man should always try his utmost to go out to meet the Kings of Israel, and not only to meet the Kings of Israel [did the Rabbis urge], but also to meet kings of other nations, because if he will have merit [to see the King Messiah] he will then note the distinction between the Kings of Israel and the kings of other nations."

R. Shesheth was blind, yet, when the whole community once went out to meet the king, he went out with them and was met by a certain heretic who laughed at him saying: "All the earthen pitchers are indeed going to the stream [to draw water]; whither do the broken vessels go?" "Come!" R. Shesheth said unto him, "I will show thee that I know more than you do." When the first company of troops passed by making a great noise, the heretic asked, "Has the king passed?" "No," replied R. Shesheth. When a second group of troops passed, the heretic again asked whether the king had passed. Again R. Shesheth answered "No." A third company passed in a very quiet manner. The heretic asked: "Is the king coming now?" Whereupon R. Shesheth answered: "Yes." The heretic asked him how he knew this. R. Shesheth replied: "The kingdom on the earth is like the kingdom in Heaven, for it is written (I Kings 19, 12.) *After the earthquake there was a fire, but the Lord was not in the fire; after the fire there was heard the sound of a soft whisper.*" When the king approached, R. Shesheth began to say, "Praised be He, etc.;¹² whereupon the heretic interrupted him saying: "Since you do not see, how can you bless?" What happened to that heretic? Some say his asso-

שיצא באוכלוסא ונכנס באוכלוסא ודרש באוכלוסא. אמר עלא נקטין אין אוכלוסא בבבל. תנא אין אוכלוסא פחותה מפ' רכוא ת"ר הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שתליך מכובדו ליראו. מלכי עבדי כוכבים אומר ברוך שנtan מכובדו לבשר ודם, חכמי ישראל אומר ברוך שחילק מהכמתו ליראו, חכמי עבדי כוכבים אומר ברוך שנtan מהכמתו לבשר ודם. א"ר יוחנן לעולם ישתדל אדם לצתת לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אף לקראת מלכי עבדי כוכבים שם יזכה יבחן בין מלכי ישראל למלכי עבדי כוכבים. רב ששת סני נהיר הוה קאזי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא וקמ אול בהדייהו רב ששת, אשכחיה הוה מינאה א"ל חצבי לנחרא בגין ליא, אמר ליה תא חזי דידענא טפי מינך, חלייפ גונדא קמייתא כי קא אוושא א"ל חלייפ מלכא א"ל לאו, חלייפ אחריתו א"ל חלייפ מלכא, א"ל לאו. אתה תלייתה דזהות שתתקא, א"ל אתה מלכא א"ל אין א"ל מנא ידעת, א"ל מלכותא דארעא בעין מלכותא דركיעא דכתיב (ס"א יט) ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דטמה דקתה, כי אתה מלכא פתח רב ששת וקאמר ביזק, א"ל הוה צדוקי למאן דלא חווית ליראה קא מברכת. ומאי הוי עליה דזהות מינאה, איכא דאמרי חברותי

12) The Benediction in honor of the King as mentioned above.

ciates pierced his eyes; according to others, R. Shesheth himself looked at him and he thereupon became a heap of bones.

R. Shila lashed a certain man for having committed adultery. The man went over to the Government [of the Roman Empire], and informed them that there was a man among Israel who executed judgment without the permission of the king. The king sent a representative who, when he arrived, asked R. Shila: "Why did you lash that man?" "Because," answered R. Shila, "he committed adultery." "Have you any witness who saw it?" the representative asked. "Yes," he replied. Thereupon Elijah came in the image of a man and testified. "If so," said the representative, "he should be killed." "Well," replied R. Shila, "since the day we were exiled from our land, we have had no authority to exercise capital punishment; you may do as you please with him." While they were deciding what to do with that man, R. Shila began to praise God, saying *Thine, O Lord, are the greatness and the might and glory, and the victory and the majesty, yea, all that is in the heavens and on the earth; Thine, O Lord, are the kingdom, and thou art exalted as the head above all* (I Chr. 29, 11). "What art thou saying?" he was asked. "Thus I said," he answered, "Praised be the all merciful who giveth the kingdom on earth just as the kingdom in the heaven, and who bestowed the rulership upon you who love justice." "Since you esteem the honor of the kingdom so highly let this man, therefore be the Judge who shall preside over all judicial affairs." He thereupon gave R. Shila a cane [as a token of a judge] saying: "Execute judgment." When he was through he said: "Since that passage was the cause of such a miracle I would explain it." Thereupon he went to the academy and expounded: *Thine, O Lord, are the greatness*, refers to the act of creation, as it is written (Job 9, 10,) *Who doth great things which are quite unsearchable*;¹² *And the might*, refers to the redemption of Egypt, and so says the passage (Ex. 14, 31.) *And Israel saw that great power which the Lord hath shown*; *And the glory*, refers to the incident of the sun and the moon which Joshua stopped in their course; as is said (Josh. 10, 13.) *And the sun stood still and the moon stopped*; *And the victory*, refers to the downfall of Babylon, and so says the passage (Is. 63, 3.) *And their blood was sprinkled on my*

בחלינו לעיניה ואיכא אמר רב ששת נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות:

רבי שילא נגידיה לההוא גברא דבעל זונה איז אל קורצא כי מלכא אמר איכא גברא חד ביהודי דדאין דין בא הורמא דמלכא. שדר עלייה פריסתקה כי אתה אל מ"ט נגדתיה לההוא גברא אמר להו משום דבעל חמא, אמרו ליה איז סחדי אמר להו אין, אתה אליהו זל אתדמי להו באינייש ואסחד אמרו ליה אי הכי בר קטלא הוא. אמר אנן מיום דגlinן מארעין לית לנו רשותא למקטל אונן טאי דבעיתון עבידו בית. עד דמעיטי בית בדינא פתח רב שילא ואמר (ה"א בט) לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח ותתוז כי כל בשים ובארץ אמרו ליה טאי קאמינה בריך וرحمנא דיתגב מלכותא דארעא בעין מלכותא דركיעא ויהיב לנו שלטנא וرحمתי דין, אמרו חביבא עלייה יקרא דמלכותא כולי הא. יהבי ליה קולפא אל دون דין. כי הוה נפק וכו' אמר הוואיל ואיתעביד לי ניסא בהאי קרא דרשין ליה נפק לבי מדרשא ודרש לך ה' הגדולה זה מעשה בראשית וכלה"א (איוב ט) עושה גודלות עד אין חקר, והגבורה זו יציאת מצרים וכלה"א (שפטות יד) וירא ישראל את היד הגדולה, והתפארת זו חמת ולבנה שעמדו לו ליהושע שני' (יהושע י) ויזום המשמש וירח עמד, והנצח זו מפלתה של רומי וכלה"א (ישעיה ט) ויז נצחים על בגדי, והזוז זו מלחתת

¹² In both places the word Gedula or Gedoloth, meaning "great" or "greatness," is used.

*garments; And the majesty, this refers to the battle of Arnon, as it is said (Num. 21, 14.) Therefore mention is made in the books of wars of the Lord of Voheb in Suph, etc.; Yea, all that is in the heaven and on the earth, this refers to the war of Sisra and so says the passage (Judge 5, 20.) From heaven they fought; and Thine, O Lord, is the kingdom, refers to the war of Amalek, as is said (Ex. 17, 16.) And he said, Because the Lord hath sworn on his throne; And thou art exalted, this refers to the war of Gog and Magog, and so says the passage (Ezek. 38, 3.) Behold, I will be against thee, O God, the prince of Resh, Meshech and Thubal; As the head above all, R. Chana b. Abba said: "This means that even a superintendent over the well [which is made to water the fields] is also appointed in Heaven." In a Baraitha we are taught in the name of R. Akiba: *Thine, O Lord, are the greatness*, refers to the miracle of dividing the Red Sea;¹⁴ *The might*, refers to the plague of the first-born (in Egypt);¹⁵ *The glory*, refers to the giving of the Torah; *And the victory*, refers to Jerusalem; *The majesty*, refers to the rebuilding of the Temple may it be His will that it be built within our days.*

(Ib. b) Ulla and R. Chisda were once traveling together, when they came up to the gate of the house of R. Chana b. Chanilai; R. Chisda looked at it, became faint and sighed, "Why sighest thou?" asked Ulla; "since as Rab said, sighing breaks half of a body, for it is written (Ezek. 21, 11.) *Sigh, therefore, O son of man, with the breaking of thy loins*, etc.; and R. Jochanan said: 'A sigh breaks up the entire body, for it is said (Ib. ib. 12.) *And it shall be when they say unto thee, Wherefore sighest thou? that thou shalt answer, for the tidings, because it cometh, and the whole heart shall melt*,' etc. To this R. Chisda replied: "How can I help sighing over this house, where sixty bakers used to be employed during the day, and sixty during the night, to bake bread for the poor and the needy; and R. Chana always had his hand in his purse, for he thought a respectable poor man might come along, and while he would put his hand in his purse [to take out a coin] it might cause the poor man shame [for being compelled to apply for charity]; besides, he kept four doors open, one facing each direction, and whoever entered hungry

נחלי ארנון שנא' (במדבר כא) על כן יאמר בספר מלוחמות ה' את והב בסופה ונגו', כי כל בשמיים ובארץ זו מלוחמת פיסרא שנאמר (שופטים ח) מן שמיים נלחמו היבכבים ממפלותם ונגו', לך ה' חטמלה זו מלוחמת עמלק וכן הוא אומר (שפטות י) כי ייד על כם יה. והמתנשא זו מלוחמת נוג ומנוג וכלה"א (יחוקאל לה) הנני אליך נוג נשיא ראש משך ותובל, לכל לראש אמר רב חנן בר אבא אפילו ריש גרגנותא מן שמייא מוקמי: במתניתא תנא ממשמיה דר"ע לך ה' הגדולה זו קריית ים סוף, והגבורה זו מכת בכורות, והתפארת זו מתן תורה, והנצח זו ירושלים. וההוד זו בנין בית המקדש (יהי רצון שיבנה ב מהירה בימינו):

(ע"ב) עולא ורב חסדא הו קאוזי באורה חד כי טטו אפתחא דבי רב חנא בר חנילאי ננד רב חסדא ואתנח אמר ליה עולא אמר קא מהאנחת והאמיר רב אנחה שוברת חצי גופו של אדם שנאמר (יחוקאל כא) אתה בן אדם האנה בשברון מתנים ונגו'. ורבבי יוחנן אמר כל גומו של אדם שנאמר (שמ) והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאה וכחתה כל רוח ונגו'. אמר ליה הוי לא אתנח ביתא דהוו בה שיתין אפייתא בימטא ושיתין אפייתא בליליא ואפיין לכל מאן דציריך ולא שקליל ידא מון כימא דסבר דילמא אתה ענייא בר טובים ואדםתו ליה לכיסא קא מכטוף. ותו הוו פתיחין ליה ד' בכוי לארבע רוחותא דעלמא וכל דהו

14) Ex. 14, 21.

15) Ex. 12, 29.

went out satisfied. Moreover in time of famine he scattered wheat and barley outside, so that those who were ashamed to take help openly by day might come and take it by night; and now his house has fallen into ruin. Should I not sigh?" So Ulla said to him, "Thus R. Jochanan said: 'Since the destruction of the Temple it was decreed that the houses of the righteous shall become ruins, for it is written (Is. 5, 9.) *Truly many houses shall become desolute. Yea, great and beautiful ones without an inhabitant!*' Still,' added Rabbi Jochanan, 'the Holy One, praised be He! will again people it, for it is written (Ps. 125, 1.) *Those who trust in the Lord are like Mt. Zion.* Just as the Holy One, praised be He! is ready to rebuild Mt. Zion so will the Holy One, praised be He! rebuild the houses of the righteous.' " Ulla noticed that R. Chisda was still not comforted. He said to him therefore: "It is sufficient for the slave to have as much as his master [but not more]."¹⁶

Rab said: "The memory of a dead one is not erased from the heart [of his relatives] before twelve months have elapsed, for it is written (Ps. 31, 13.) *I am forgotten as a dead man out of the heart, I am become like a lost vessel.*"¹⁷

(Fol. 60a) Our Rabbis taught: "It once happened that when Hillel the Old was coming along the road and heard a sorrowful cry he said, 'I am sure it is not in my house.' And concerning such men, says the passage (Ps. 112, 7.) *Of an evil report shall he not be afraid; his heart is firm, trusting in the Lord.*" Raba said: "We can infer this passage in whatever way we desire, either from the beginning to the end, or from the end to the beginning; from the beginning to the end: *Of an evil report shall he not be afraid, [because] his heart is firm trusting in the Lord,* or from the end to the beginning: [Having] *his heart firm trusting in the Lord, he shall not be afraid of an evil report.*"

A certain disciple followed R. Ishmael, the son of R. Jose, in the market of Zion, whereupon the latter noticed that the disciple was frightened; he said to him: "Hast thou sinned? for it is written (Is. 33, 14.) *In Zion sinners are in fear.*" The disciple asked him, "Is it not written (Pr. 28, 13.) *Happy is the*

עיל כפין נפיק כי שבע והוות שדי ליה חמי ושרערו בשני בצורת אבראש דכל מאן דסיטמא ליה מילתא למשלקל ביממא אתי וشكיל בליליא השתה נפל בתלא ולא אתנה. אמר ליה הци אמר רבי יוחנן מיום שחורב בית המקדש גזורה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו שנאמר (ישעיה ח) אם לא בתים רבים לשם יהו גדולים וטובים פאן יושב ואמר ר' יוחנן עתיד הקב"ה להחזירן לישובן שנאמר (תהלים כתה) הכותחים בה' כהר ציון וגנו' מה הר ציון עתיד הקב"ה להחזירו לישובו אף בתיהן של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירן לישובן. חוויה דלא מיתבא דעתיה אמר ליה די לעבד שיהה ברכו:

אמר רב אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר י"ב חדש שנאמר (תהלים לא) נשכחתי במת מלך התייחסו כלוי אובד:

(ח' ס) תנ רבען מעשה בהל הוקן שזיהו בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר ואמר מובטח אני שאין זה בתוך ביתוי ועליו הכתוב אמר (תהלים קיב) משטועה רעה לא יירא נכו לבו בטוח בה'. אמר רבא כל היכי דדרשות להאי קרא מרישיה לסתיפיה מדריש ומסיפיה לדרישיה מדריש. מרישיה לסתיפיה מדריש משטועה רעה לא יירא מי טעמא משומ דנכו לבו בטוח בה'. מסיפיה לדרישיה מדריש נכו לבו בטוח בה' משטועה רעה לא יירא. ההוא תלמידא דזות שkil ואזיל אבחורי דבריו ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציוון חזיא דקא מפחד אל חטאה את כתיב (ישעיה ל) מהדו בצדין חטאים אל והא כתיב (פסלי כה) אשר אדם מפחד תמיד אל

16) God's house is destroyed, and the houses of the righteous should be in no better condition.

17) See Babba Metziah Fol. 28b that the owner of a lost article gives up hope of its recovery only after twelve months and since David likens one who is dead unto a lost vessel, from this we learn that one who dies is not forgotten before the expiration of twelve months.

man that always feareth." "This refers to the Torah" [was R. Ishmael's answer].

Juda b. Nathan was following R. Hamnuna and noticed that he groaned; Juda b. Nathan said: "That man is inviting afflictions upon himself, for it is written (Job 3, 25.) *For the thing which I greatly feared, is come upon me, and that which I was afraid of is come unto me.*" Has it not been written also (Pr. 28, 14.) *Happy is the man that always feareth?* The last refers to the Torah.

(Fol. 60b) R. Huna said in the name of Rab, who spoke in the name of R. Meier, and it is so taught also in a Baraitha in the name of R. Akiba: A man shall always be accustomed to say, "All that God doth is done well"; as it once happened to R. Akiba who was traveling over the country and had with him an ass, a rooster and a lamp. At nightfall he reached a village where he sought lodging for the night, and it was refused. "All that God doth is done well," said he. He proceeded toward the forest where he resolved to spend the night. A lion came and ate up his ass; a cat came and devoured the rooster, and the wind extinguished the lamp. "All that God doth is done well," he said. That same night a ravaging army came and captured the village, and then R. Akiba said joyfully: "Is not what I said true? All that is done by Heaven is done well" [for the enemy passed through the forest where R. Akiba slept that night, and if the ass had brayed, if the rooster had crowed or if the soldiers had seen the light, he would surely have met his death]."

(Fol. 61b) *And thou shalt love thy Lord thy God with all thy heart, and with all thy soul and with all thy might* (Deu. 6, 4). We are taught that R. Eliezer the great says: "Since it is said *With all thy soul*, why then is it necessary to say *With all thy might*, and since it is said *With all thy might*, why then is it necessary to say *With all thy soul*. To teach that if there is a man to whom the soul is considered dearer than money, to him is said *With all thy soul*; while for him who values money more than his life, to him is said *And with all thy might.*" But R. Akiba said, *With all thy soul* means, "Even when thy life is taken away from thee."

Our Rabbis taught that the [Roman] Government once issued a decree forbidding Israel to study the Torah. What did R. Akiba do? He installed many congregations in

זה הוא בדברי תורה כתיב. יהודה בר נון היה שקליל ואoil בתרית דרב המנונא אתנה אל ימור כי בא עלי הוא נראה לאתו אנטשיה דכתיב (איוב ג') כי פחד פחדתי ויאתני ואשר יגורתי יבא לי. אל והא כתיב אשרי אדם מפחד תמיד הוא כד"ת כתיב:

(ע"ב) אמר ר"ה אמר רב משולם רבבי מאיר וכן תנא ממשיה דברי עקיבא לעולם יהא אדם רנייל לומר כל דעכדין מן שמייא לטב. כי הא דברי עקיבא הוה אליל באורחא והוה בהדייה חمرا ותרנגולא ושרגא מטה להחיא מטה בעא אושפיא ולא יהבו ליה. אמר כל דעכדין מן שמייא לטב אלול בת בדברא אתה אריה אללי' לחדרת אתה שונרא אללה לתרנגולא אתה זיקא כביה לשרגא אמר כל דעכדין מן שמייא לטב. ביה בלילה אתה גויסא שביה למטה אמר להו לאו אמרו לנו כל מה שעשה הקב"ח הכל לטובה.

(דף ע"ב) ואהבת את ה' אלהיך וגוי' תניא ר"א הגדול אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מادرך ואם נאמר בכל מادرך למה נאמר בכל נפשך, לומר לך אם יש לך אדם שנגופו חביב עליו מטמונו לך נאמר בכל נפשך, ואם יש לך אדם שטמונו חביב עליו מנוגפו לך נאמר ובכל מادرך. ר"ע אומר בכל נפשך אף' נוטל את נפשך. ת"ר מעשה שנורה מלכות גוירה על ישראל שלא יטקו בתורה מה עשה ר"ע הילך והקהל קהילות ברבים וישב ודרש. מצאו פטום בן יהודה אל עקיבא כי אתה מתיירא מפני אומה זו אל

public places and sat and lectured to them. Whereupon Papus b. Juda found him and said to him: "Akiba! art thou not afraid of this nation?" R. Akiba replied: "Art thou Papus, called the wise? Listen, and I will relate a parable to thee. A fox, walking by the river side, noticed the fishes therein swimming to and fro, so he said to them, 'Why are ye running?' Because we fear the nets that are placed for us,' they replied. 'Come to shore then,' said the fox to them, 'and live with us just as my ancestors lived with your ancestors.' The fishes exclaimed, 'Art thou called the wisest of the beasts? Thou art not wise but very foolish. If we are in danger in the element in which we live (in the water), how much greater would we be in danger in the element in which we die (on shore).' So is it with us; if at the time we study the Torah, of which it is written (Deu. 30, 20.) *It is thy life and the prolongation of thy days*, we are in such fear of danger, how much greater would be the danger if we cease studying the Torah?" It is related that not many days elapsed when R. Akiba was arrested and imprisoned; Papus also was arrested and placed in the same prison. "Papus, what brought thee here?" asked R. Akiba; Papus replied: "Happy art thou R. Akiba, that thou art arrested for studying the Torah! Woe to me, Papus, that I was arrested because of vanity!" When R. Akiba was led forth to execution, it was just at the time of the morning *Sh'm'a*. As they tore his flesh with iron curry-combs, he was devotedly taking upon himself the yoke of the Heavenly Kingdom with love. His disciples asked of him: "Rabbi, how long [wilt thou continue your prayers]?" "O," answered he, "all my life I worried as to how I could fulfill the ordinance. [*Love thy God*] with all thy soul, which means 'even if thy soul be taken from you'; I asked myself when would such an opportunity come to hand that I might fulfill it? And now when it finally came to hand shall I not fulfill it?" With a long-drawn out voice he was saying the word *Echad* (One) [from Hear O Israel, the Lord our God is One]. when his soul departed. A Heavenly voice went forth and said "Happy ought thou be, R. Akiba, that thy soul departed with the word *Echad*." The ministering angels then pleaded before the Holy One, praised be He! saying: "Sovereign of the universe, is this the Torah's reward? Is it not said (Ps. 17, 14.) *Let me die through Thine*

אמשלו לך משל מה הדבר דומה לשועל שהיה מתלך על הנהר ראה זגים שהיו רציהם לכאן ולכאן אמר להם מפני מה אתם רציהם אמר לו מפני הרשות והכמורות הבודאות עליינו, אמר להם רצונכם שתעלו ליבשת ונדור אני ואתם כרך שדרו אבותיכם ואבותיכם אמרו לו אתה הוא שאומרים עלייך פכח שבחיות, לא פכח אתה אלא טפש אתה, ומה במקום חיותנו אנו מתייראים. בספקם מיתתנו לא כל שכן, אף אנו כרך בזמן שאנו עוסקים בתורה דעתיכם בה (ובמים י) כי הוא חייך ואורך ימיך אנו מתייראים, כאשרנו פוסקים בדברי תורה עאכ"ו. אמרו לא היו ימים מועטים עד שתהפטו לפסות בן יהודה ותבשו אצלו, אמר לו פסום מי הביאך לכאן אמר לו אשريك ר"ע שנחפטת על ד"ת אווי לי שנחפטתי על דבריהם בטליהם. בשעה שהוציאוו לר"ע להרינה זמן ק"ש היה והוא סורקין את בשרו במטפרקאות של ברול והיה מתכוון לקבל עליו עול מלכות שמים באחבה, אמרו לו תלמידיו רכינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטע על הפטוק הזזה בכל נפשך ואט"י הוא נוטל את נפשך אמרתי מהי יבא לידי ואקיימנו ועכשו שבא לידי לא אקיימנו. היה מאיריך באחד עד שיצתה נשמהו באחד, יצאה בת קול ואמרה אשريك ר"ע שיצתה נשמהך באחד, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע זו תורה זו שכרת, אמרו (חולין יו) ממתים ידען ה' מפתחים מהלך.

own hand (a natural death) *O Lord, of those who die of age.*" "Their share shall be in life," was God's answer. Thereupon a Heavenly voice went forth and said, "Happy art thou, Akiba, that thou art chosen for the bliss of futurity."

(Fol. 62b) *If the Lord hath instigated thee against me* (I Sam. 26, 19). R. Elazar said: "Thus spoke the Holy One, praised be He! unto David, 'Art thou calling me instigator? I will cause thee to stumble even with that which school children know'; for it is written (Ex. 30, 12.) *When thou takest the sum of the children of Israel of those who are to be numbered, then shall each man pay a ransom for his soul* [which means that Israel should not be counted unless a ransom is given for that act]. Immediately after this it happened (I Chr. 21, 1.) *And Satan moved against Israel and enticed David.* It is also written (II Sam. 24, 1.) *He instigated David against them to say 'Go number Israel and Judah,'* and since he counted them without taking a ransom from them, it is written immediately thereafter *And the Lord sent a pestilence into Israel from morning even to the time appointed.* What is meant by *From morning even to the time appointed?* Samuel, the senior, and son-in-law of R. Chanina, said in R. Chanina's name: "From the time of the slaughter of the perpetual-daily-morning-offering¹⁸ until the sprinkling of its blood." And R. Jochanan said: "Until noon," *And He said to the angel, that destroyed among the people great* (Ib. ib. 16). What is meant by *great?* R. Elazar said: "Thus said the Holy One, praised be He! 'Take me the greatest of them in whom there is [merit enough] with which to pay their debts (sins). At that moment Abishai b. Zeruyah, who was the equal of the majority of the Sanhedrin, died. But as he was destroying, the Lord looked on and bethought Himself (I Chr. 21, 15). What did He see? Rab said: "He saw our father Jacob," for it is written (Gen. 32, 3.) *And when Jacob saw them (Ra'ah) he said, etc.*¹⁹ Samuel said: "He saw the ashes of Isaac, for it is said (Ib. 22, 8.) *God will show us the lamb for them.*" R. Isaac Naphcha said: "He saw the atonement money [which was donated for the construction of the Tabernacle], for it is said (Ex. 31, 16.) *And thou shalt take the atonement money*";

אמר להם חלכם בחיים, יצתה בת קול ואמרה לו אשוריך ר"ע שאתה מזומן לחוי העוה"ב:

(דף סב ע"ב) (ש"א כו) אם ה' היטוק ב. אמר ר"א אמר ליה הקב"ה לדוד מפי קריית לי הרוי אני מכשילך בדבר שאפי' תינוקות של בית רבנן מכירין בו שנאמר (שפטות ל) כי תשא את ראנש בני ישראל לפקידיהם וננתנו איש כופר נפשו, מיד (הה"א כא) ויעמוד שטן על ישראל וכחיב (ש"ב כד) ווימת את דוד בהם לאמור לך מנה את ישראל וכיון דמנינעה לא שקל מיניהם כופר וכחיב (שם) ויתן ה' דבר בישראל טהברך ועד עת מועד, מאי ועד עת מועד. א"ר שמואל סבא חוניה רבי חנינא משטיח דרכיו חנינא משעת שחיתת תמיד ועד וריקתו. רבי יוחנן אמר עד חזות טפש. (שם) ויאמר למלאך המשחית בעם רב, מאי רב אמר רבי אלעזר אל הקב"ה למלאך טול הרוב שבנון שיש בו ליפרע מהן כמה חוכות. באותו שעה מתאכיבי בן צריה ששלול כרוכה של פנהדרין. (הה"א כא) וכחחית ראה ה' ווינח על הרעה, מאי ראה אמר רב יעקב אבינו ראה שנאמר (בראשית לו) ויאמר יעקב כאשר ראם, ושמואל אמר אפרוא של יצחק ראה שנא' (שם כב) אליהם יראה לו השה, ר' יצחק נפחא אמר כספ' כפוריים ראה שנא' (שפטות ל) ולקחת את כספ' הכהנורים, רבי יוחנן אמר בית המקדש ראה דכתיב (בראשית

¹⁸⁾ See Num. 28, 4.

¹⁹⁾ In both places the word *Ra'ah* appears, which originally means "saw" or "see."

and R. Jochanan said: "He saw the Temple, for it is written (Gen. 22, 14) *On the mount of the Lord it shall be seen.*" Upon the same point R. Jacob b. Ide and R. Samuel b. Nachmeini differ. One said, "He saw the atonement money," and the other said "He saw the Temple." The following statements will prove the correctness of the opinion of the one who said that "He saw the Temple"; for it is said (Ib. ib.) *As it is said to this very day, On the mount of the Lord it shall be seen.*²⁰

(Fol. 63a) It was taught that Hillel the Elder said: "When people imbibe (learning), diffuse it; when they reject (learning), gather it in. If thou see that the Torah is beloved by the generation, then, diffuse it [teach it even though there are others that teach them]; for it is said (Pr. 11, 24.) *There is a man that scattereth gifts and yet his wealth is increased*, but if thou see that the Torah is not beloved by the generation, then gather it in (do not teach it); for it is said (Ps. 119, 126.) *It is time to act for the Lord; they have broken thy law.*" R. Kapara once preached: "If a thing is cheap, be quick and buy it [for it will surely rise]. Where there is no man (leader) try to be a man yourself." Abaye said: "We infer from these words that in any gathering where there are enough men one should not try to make himself prominent." Surely! This is more than plain! He needs it in the case of the stranger who comes and finds a man only his equal [the stranger should not try to do anything without the consent of the native].

R. Kapara expounded: "Which small section contains the essential parts of the Torah? *In all thy ways acknowledge Him and He shall direct thy path* (Pr. 3, 6)." Raba said: "Even in matters of iniquity."

R. Kapara preached: "A man should always teach his son an occupation which is clean and easy." What is that? R. Chisda said, "Needle work."

We are taught that Rabbi says: "Never shall a man try to acquire too many friends within his house, for it is said (Pr. 18, 24.) *A man's many companions are hurtful to him.*" We are taught that Rabbi says: "A man should avoid appointing a supervisor over his household for had not Potiphar appointed Joseph the supervisor over his household, the trouble [he had] would not have occurred."²¹

ככ' בהר ה' יראה פלוני בה רבי יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני, חד אומר כסוף כפורים ראה והז אומר בית המקדש ראה, וממהר בא כמו דאמר בית המקדש ראה שנאמר (שם) אשר יאמר היום בהר ה' יראה:

(דף סג) אמר רבא האי קרא מרישיה לסייעת מדריש מסיפיה לרישיה מדריש, מרישית לסייעת מדריש עת לעשות לה' מה טעם משום הפרו תורה. מסיפיה לוייש' מדריש הפרו תורה מה טעם משום עת לעשות לה' תניא היל הוקן אומר בשעת המכנים פור בשעת המפוזרים כנש אם ראתה דור שהתורה חביבה עליו פור שנא' (משלו יא) יש מפוזר ונוסף עוד ואם ראתה דור שאין התורה חביבה עליו כנש שנא' עת לעשות לה' הפרו תורה. דרש בר קפרא זلت קופץ קנה טינה באתר דלית גבר תמן הו נבר. אמר אביי ש"מ באתרא דאית גבר חמן לא תהו נבר. פשיטה לא נזכרה אלא כששניהם שווים, דרש בר קפרא איזו היא פרשה קטנה שכל גהות תורה תלויין בה (שם ג) בכל דבריך דעהו והוא יישר אורחותיך. אמר רבא אפילו לדבר עכירה, דרש בר קפרא לעולם לימד איזם את בנו אומנות נקיה וקליה, מי היא אמר רב יהודה מחתא דתלמיותא:

תניא רבי אומר לעולם אל ירבה אדם ריעים בתוך ביתו שנאמר (משלו יח) איש רעים להתרועע. תניא רבי אומר אל ימנה אדם אפוטרופוס בתוך ביתו שלא מלא טינה פוטיפר את יומך אפוטרופוס בתוך ביתו לא בא לאו דווקא. תניא רבי אומר למה נספכה פרשת נזיר דבר.

²⁰ Referring to mount Moriah on which the Temple was built.

²¹ See Gen. 39, 7-20.

We are taught that Rabbi says: "Why has the section referring to the Nazarite been arranged close to the section of *Sota*?²² To tell us that if one see a *Sota* in her corrupted state he shall abstain from wine." Heschiah, the son of R. Parnach, said in the name of R. Jochanan: "Why has the section referring to the *Sota* been arranged close to the section of *Terumah* and tithes?²³ To tell us that whoever has *Terumah* and tithes and does not give them to the priest will finally be obliged [to go] to the Priest on account of his wife, as it is said (Num. 5, 10.) *And every man's hallowed things shall be his*, and immediately succeeding this is written *If the wife of any man go saide*; and after this is written: *Then shall the man bring his wife*, etc. And moreover poverty will at last overtake him and he will become a recipient of that same thing which he refused to give,²⁴ as it is said *And every man's hallowed things shall be his* [i. e., *And every man's hallowed things*,—if he gives it not to the priest,—*shall be his own*,—for his own necessities]."²⁵ R. Nachman b. Isaac said: "If, on the other hand, he give [deliberately the tithes to the priest], he will become rich, as it is said (Ib.) *Whatever any man giveth to the priest shall belong to him*, i. e., he shall have much wealth."

R. Huna b. Brachia in the name of R. Elazar Hakapar said: "To him who associates the Heavenly name in his troubles (praising the Lord even for misfortune), his means of support will be doubled, as it is said (Job 22, 25.) *Yea, the Almighty shall be thy defence, and thou shalt have plenty of silver.*"²⁶ R. Samuel b. Nachmeini said: "His maintenance will come as quickly as a bird flies; for it is said (Ib.) *And thou shalt have plenty of silver.*"

R. Tubia said in the name of R. Joshiya: "He who is careless about the study of the Torah, will have no strength to withstand a day of adversity; as it is said (Pr. 24, 10.) *If thou faint in the day of adversity, thy strength is small.*" R. Ami b. Mathun in the name of Samuel said: "Even [if he weaken himself] from one meritorious deed; for it is said *If thou faint*, i. e., from whatever the weakening may be."

R. Saffra said that R. Abuhu related:

לפרש סוטה לומר לך שכ הrhoאה סוטה بكلוקולח יoir עצמו מן הין. אמר חזקה בריה דברי פרנן אמר רבי יוחנן למזה נסמכה פרשת סוטה לפרש תרומות ומעשרות לומר לך שכ שיש לו תרומות ומעשרות ואין נתנן לכהן סוף נוצרך לכהן על ידי אשתו. שנאמר (במדבר ח) ואיש את קדשו לו יהיה וספיק ליה איש איש כי תשטה אשתו (אלשיך פ' נשא) וכתייב והביא האיש את אשרטנו וגנו, ולא עוד אלא סוף שנוצרך להן שנאמר ואיש את קדשו לו יהיה אמר רב נחמן בר יצחק ואם נוותנים סוף מהעשר שנאמר שם) איש אשר יתן לכהן לו יהיה, לו יהיה מטעם הרבה, אמר רב הונא בר ברבייה משומש רבי אלעזר הקפר כל המשותף שם שמים בצערו כופליין לו פרנסתו שנאמר (איוב כב) והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך. רבי שמואל בר נחמני אמר פרנסתו מעופפת לך כצפור שנאמר וכסף תועפות לך. א"ר יאשיה כל המרפא עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר (טשלי ז) חתרפית ביום צרה צר כחנה, א"ר אמי בר מתנה אמר שמואל אפילו מצוה אחת שנאמר חתרפית מכל מקום: אמר רב ספרא רבי אבהו הוא משתעי כשירד חנניה בן אחוי ר' יהושע לנולת היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוץ הארץ, שנזר

22) A woman suspected of adultery. See Num. 5 treats of *Sota* and 6 treats of Nazarite.

23) See Num. 5, 10-12.

24) Tithes are given to the Levites and the poor.

25) *Betsorecha* (thy defence), is explained here as if it were written *Betsarotcha* (in thy troubles).

When Chanania the son of R. Joshua's brother went into exile, he made leapyears and fixed days for the new moon²⁶ outside of Palestine. The Rabbis sent two disciples after him, R. Jose b. Kippar and the grandson of R. Zechariah b. Kebutal [to warn him against such an act]. As soon as R. Chanania saw them he said: "For what have ye come here?" "To learn the Torah from you have we come," they replied. He then introduced them [before the public]: "They are the prominent men of this generation whose fathers served in the Temple as we have been taught (in a Mishnah). Zechariah b. Kebutal says, 'Many a time have I read before him in the book of Daniel.'"²⁷ He began to teach them and of everything he said levitically unclean they said clean; prohibited, they said permitted; so that he began denouncing them, saying, "These men are false and of a wicked nature." "It is too late," said they to him. "What thou hast already built thou canst not destroy; what thou hast already repaired thou canst not break." Thereupon he asked them: "Why have ye said clean of things which I declared unclean, and allowed things which I declared prohibited?" Whereupon they answered him: "Because thou hast made leap years and hast fixed days for the new moon outside of Palestine." He said to them, "Had not R. Akiba b. Joseph made leap years and fixed days for the new moon outside of Palestine?" "R. Akiba was different," they answered him, "because none greater than he was left in Palestine." "Have I left any one bigger than I am in Palestine?" "The kids (young scholars) have grown to be wethers (great scholars) of horns [who are able to measure their intellectual strength with thee], and they sent us unto thee saying thus, 'Go tell him in our names: If he will listen it is well but if not let him be under ban, (Fol. 63b) and warn our exiled brethren that if they will listen it is well, but if not let them ascend the mountain (to make a heathen altar),²⁸ Achiya will be the builder [of such an altar] and Chanania (of above) shall play violin and

אתני שמי ת"ח רבי יוסף בן כיפר ובן בנו של זבירה בן קבוטל כיוון שראה אותם אמר להם למה באתם אמרו לו ללמוד תורה באננו הכרייז עליהם אגשים הללו גדולי הדור הם ואבותיהם שמשו בבית המקדש אותה שעשינו זכירתה בן קבוטל אומר הרבה פעמים קרייתי לפניו בספר דניאל התהיל הוא מטהמא והם מטהרים הוא אוסר והם מטהירין הכרייז עליהם אנשים הללו של שוא הם של תורה הם אמרו לו כבר בנית ואי אתה יכול לסתור כבר גדרות ואי אתה יכול לפרווץ אמר להם מפני מה אני מטהמא ואתם מטהרים אני אוסר ואתם מטהירים אמרו לו מפני שאתה מעבר שנים וקובע חדשים בחוץ הארץ אמר לך הנחה רבי עקיבא שלא אמרו לך הניח כמותו בארץ ישראל אמר להם אף אני לא הנחתי כמותי בארץ ישראל אמר לו גדיים שהנחת געשו תישים בעלי קרנים והם שנרווני אצלך וכן אמרו לנו לנו ואמרו לו בשמט אם שומע מوطב ואם לאו יהא בנדוי ואמרו לאחינו שבגולה אם שומעים מوطב ואם לאו יעלו להר אחיה יבנה מזבח הנניה יגנן בכנור ויכפרו כלם ויאמרו אין להם חלק באלהי ישראל. מיד גען

26) The Jewish calendar is based upon the lunar system. In ancient days the new moon or the first of the month was fixed by observation of the appearance of the new moon. A permanent calendar, still in existence, was introduced during the early part of the Babylonian exile. According to lunar system the moon passes through her different phases in not less than 29 days, 12 hours, 798 parts (*chatakim*) of an hour. This constitutes a lunus month. The lunus year consists of 354 days, 8 hours, 876 parts; it is shorter by 10 days, 21 hrs., 204 parts than the solar year, and every two or three years the difference is equalized by the addition of a month. That year is then called a "leap year."

27) This refers to the High Priest on the night of Atonement when he was not allowed to sleep, come on, had to keep him from sleep by reading stories.—Zechariah being one who was prominent was selected for this honorary position. See Yoma 18b.

28) The way of serving the Gods was on elevated places. See Jeremiah 2, 20.

let them all deny Eternity and say we have no more a share in the God of Israel.' " Immediately after they finished this message, the people commenced to weep loudly and said, "God forbid such a thing. [Our sincere desire is] to keep on having a share in the God of Israel."

And why were the Rabbis so severe in their warning? Because it is said (Is. 2, 3,) *Out of Zion shall come forth the Torah and the words of the Lord out of Jerusalem.* It could quite be understood had the two disciples declared unclean whatever Chanania declared clean, as this would have been permissible, but how was it that what he declared unclean they declared clean? Have we not taught: "If one sage declared a thing [levitically] unclean another one has no right to declare it clean; if one prohibited a thing, the other one is not permitted to declare it allowed." They did it because the people should not be guided by him.

Our Rabbis taught: When our Rabbis entered the academy of Jabne, they found R. Juda, R. Jose, R. Nechemia, and R. Elazar, the son of R. Jose the Galilean, there. They all began to expound in honor of hospitality to the stranger. R. Juda, the chief speaker in every place, began in honor of the Torah and preached. "It is written (Ex. 33, 7.) *And Moses took his tent, and pitched it outside the camp.* Can we not conclude this from the rule of *a fortiori*; that if the Lord's ark which was at a distance of only twelve miles, the Torah says (Ib. ib.) *And it came to pass that every one who sought [instruction of] the Lord went out unto the Tabernacle of the congregation*, surely, then scholars who travel from one town to another and from one land to another, should be called those who sought the Lord." *And the Lord spoke unto Moses face to face.* (Ib.) R. Isaac said: "Thus saith the Holy One, praised be He! unto Moses. 'Moses, let us cheer each other up in the Halacha "by discussion.' " And some say: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Moses: 'Moses, just as I have been kind enough to thee, so be thou kind (forbearing) to Israel and return the tent unto its former place.' " *And then he returned unto the camp, etc.* (Ib.) R. Abuhu said: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Moses: 'Now the people will say, The teacher (God) be angry, and the scholar (Moses) be angry, what will become of Israel? If thou wilt

כל חם בכיה ואמרו חם ושלום יש לנו חלק באלהי ישראל. וכל כך למתה. משומ שנאמר כי מצוין תצא תורה ודבר ה' מירושלים, בשלמא הוא מטהר והן מטהאין לחומרא אלא הוא מטהמא והן מטהרים היכי הוה והתניא חכם שטמא אין חבירו רשאי לטהר אמר אין חבירו רשאי להתир. קא סברי כי היכי דלא נגררו בתיריה:

ת"ר כשהנכנו רכובינו לכרים ביבנה היו שם רבינו יהודה ורבינו יוסי ורבינו נחמייה ור"א בנו של ר"י הגלילי פתחו כולם בכבוד אכפניא ודרשו, פתח רבינו יהודה ראש המדברים בכל מקום בכבוד תורה ודרש (שטוות לג) ומשה יכח את האهل ונטה לו מוחץ למחנה והלא דברים ק"ז ומה ארון ה' שלא היה מרוחק אלא י"ב מיל אמרה תורה (שטו) והיו כל מבקש ה' יצא אל האهل מועד ת"ח שהולכים מעיר לעיר ומדינה למדינה למלמוד תורה אעכ"ז. (שטו) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים א"ר יצחק אל הקב"ה אמרה פנים אני אתה נסbir פנים בהלכה אמרה דאמריו כך אל הקב"ה למשה כשם שאני אמרה הסברתי לך פנים כך אתה הסבר פנים לישראל והאזור האهل למקומו, ושב אל המחנה וגוי אמר רב כי אבחו אל הקב"ה למשה עכשו יאמרו הרב בכעס ותלמיד בכעס ישראל מה תהא

return the tent unto its place, it will be well, if not Joshua b. Nun, thy disciple, will serve instead of thee,' and thus is understood what is written [immediately after this], *And he (Moses) returned unto the camp.*" Raba said: "Nevertheless, the words were not uttered for no purpose; for it is said *And his servant, Joshua b. Nun, a young man, departed not out of the tent.* (Ib.)" [Showing that he remained there since].

R. Juda again opened in honor of the Torah and expounded *Be attentive, and hearken, O Israel, this day art thou become a people.* (Deu. 27, 9). "Was the Torah then given unto Israel on that day? Behold! forty years had already elapsed. But this is stated for the purpose of inferring from it that the Torah shall always be as dear and beloved by its students, as if that very day it had been given on Mt. Sinai." R. Tan-chum, son of R. Chiya, the man from the village of Aduh, said: "You may infer it from the following. A man who is accustomed to read the Sh'm'a, reads it every day, morning and evening; and if he miss but one evening it seems to him as if he had never read the Sh'm'a." *Be attentive*, i. e., organize yourself into a company for the purpose of studying the Torah, because the Torah can be acquired only if studied in company; for R. Jose, the son of R. Chanina, said: "What is meant by the passage (Jer. 50, 36.) *The sword is against the lying soothsayers and they shall become foolish*, i. e., the sword is against the learned who sit alone and study the Torah in privacy. Moreover, they become foolish; for it is written here *Veno'alu* (and they shall become foolish), and it is written there (Num. 12, 11.) *No'alnu* (wherein we have acted foolishly). Moreover, they will commit sins; for it is said (Ib.) *And wherein we have sinned (No'alnu)*, and if you wish [I conclude] from this (Is. 19, 13.) *The prince of Tzo-an are become fools (No'alu).*" We can explain in another way: *Be attentive and listen*, Expose yourselves to being smitten over the study of the Torah, as Resh Lakish said: "Whence do we infer that the Torah will be preserved with him only who is ready to die for her? It is said (Num. 19, 14.) *This is the Torah, when a man dieth in a tent.*" We may explain in another way: *Be attentive and listen, O Israel*; Be quiet, listen, and then explain it,²⁹ as Raba said

עליהם אם אתה מחויר האهل למקומו מوطב
ואם לאו יהושע בן נון תלמיד משרת תחתין
וחיינו דכתיב ושב אל המנהה אמר רבא אע"פ
בן לא יצא הדבר לכתלה שני' ומשרתו יהושע
בן נון נעד לא ימיש מתווך האهل:

וועוד פתח רבי יהודה בכבוד תורה ודרש
(דברים כו) הסכת ושמע ישראל היום זה
נחיית לעם וכי אותו היום נתנה תורה לישראל
והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה אלא
ללטך שחביבה תורה על לומדייה בכל יום
ויום כיום שנתנה מהר סיני. אמר רבי תנחים
בריה דרבי חייא איש כפר עכו תדע שהרי
אדם קורא ק"ש שחריות וערבית וערב אחד
אינו קורא דומה כמי שלא קרא ק"ש מעולם.
המכת עשו כתות כתות ועסקו בתורה לפיה
שאין התורה נקנית אלא בחכורה כדרכיו יוסי
בר חנינא דאמר רבי יוסי בר חנינא מא דכתיב
(ירמיה נ) חרב אל הבדים ונואלו חרב על
שונאייהם של ת"ח שיזובין נד בבד ועוסקין
בתורה ולא עוד אלא שטפשים כחיב הכא
ונואלו וכתיב התרם (במדרבו יב) אשר נואלנו ולא
עד אלא שחוטאין שני' ואשר חטאנו. ואי
בעית אימא מהכא (ישעיה יט) נואלו שרי צוען.
דבר אחר הסכת ושמע ישראל כתהו עצמכם
על דברי תורה כדורייש לקיש דאמר ריש לקיש
מנין שאין דברי תורה מתקיימים אלא بما
שמתיית עצמו עלייה שני' (במדרבו יט) זאת
התורה אדם כי ימות באהיל ד"א הסכת ושמע

²⁹ *Haasketh* (be attentive), when divided in two *Haas* *keth*, means "be quiet and listen" also "explain."

"A man shall first study and then think how to explain it."

It was said in the academy of R. Janai, "What is meant by the passage (Pr. 30, 33). *For the pressure of milk bringeth forth butter, and the pressure of the nose bringeth forth blood, so the pressure of wrath bringeth forth strife?* That is, In whom can you find the butter (the prime) of Torah? who has vomited the milk of his mother's breast on account of her (the Torah). *And the pressure of the nose bringeth forth blood*, i. e., every disciple who is silent when the provocation of his teacher is upon him the first time, will be rewarded with the knowledge of being able to distinguish between ritually purified blood and unpurified blood.³⁰ *So the pressure of wrath bringeth forth strife*, i. e., every disciple who remains silent at the provocation of his teacher once and a second time will be rewarded with the knowledge of being able to distinguish between civil and criminal laws; for we are taught (in a Mishnah) that R. Ishmael says: "He who wants to become wise shall study the civil laws for there is no store (of wisdom) in the entire Torah richer than this (civil law), which is like a flowing well." R. Samuel b. Nachmeini said: "What is meant by the passage (Pr. 30, 32.) *If thou hast become degraded by lifting thyself up or, if thou hast devised evil, put thy hand to thy mouth*, i. e., He who lowers himself (exposes his ignorance) for the sake of learning the Torah, shall finally be raised; if he muzzle his mouth (is ashamed to ask his teacher) he will have to put his hand to the mouth [when he in turn is questioned]."

R. Nechemiah opened in honor of the one who exercised hospitality [toward strangers] and preached: *And Saul said unto the Kenite, 'Go, depart, get you down from the midst of Amalekites lest I destroy thee with them, whereas ye acted kindly with the children of Israel at their coming up out of Egypt* (I Sam. 15, 6). "Behold, can this not be concluded through the rule of *a fortiori*? If Jethro who did not come near Moses for anything else but his own honor was so rewarded, how much more then should a man be rewarded, who takes learned men in his house, feeds them, gives them drink and lets them enjoy of his wealth?"

R. Jose opened in honor of the one who is hospitable and preached: *Thou shalt not abhor an Edomite, for he is thy brother;*

³⁰ This refers to Nidda, during the period of women's menstruation.

ישראל הם ואחר כך מתחת כדרכא אמר רבי לעולם למד אדם ואחר כך יהנה, אמר רבי רבי ינאי מי דכתיב (פסלי י) כי מיצ חלב יוציא חמאה ומיצ אָף יוציא דם ומיצ אפים יוציא ריב. במי אתה מוצא חמאה של תורה במני שמקיא חלב שינק משדי אמו עליה. ומיצ אָף יוציא דם כל תלמיד שכועם עליו רבו פעם ראשונה ושותק זוכה להבחן בין דם טמא לדם טהור, ומיצ אפים יוציא ריב כל תלמיד שכועם עליו רבו פעם ראשונה ושנית ושותק זוכה להבחן בין דיני טומנות לדיני נפשות דתנן רבי ישמעאל אומר הרוצה שיתחכם יעסוק בדיוני טומנות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן שחן כמעין נובע. אמר רבי שמואל בר נחמני ט"ד (פסלי י) אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד ליפה. כל המבל עצמו על דברי תורה סופו להתנשא ואם זמת יד ליפה:

פתח רבי נחמייה בכבוד אכמניא ודרש מ"ד (ש"א טז, ע' מזרחי הלכות) ויאמר שאל אל הקייני לנו סורו רדו מתוך עמלקי פן אופיך עמו אתה עשית חמד עם כל בני ישראל, והלא דברים ק"ו ומה יתרה שלא קרב את משה אלא לכבוד עצמוך. המארח ת"ח בתוך ביתו ומأكلיו ומשקהו ומתנהו מנכסיו על אחת כמה וכמה. פתח רבי יוסי בכבוד אכמניא ודרש (דברים נג) לא תתעב אדומי כי אחיך הוא לא

thou shalt not abhor an Egyptian, because thou wert a stranger in his land (Deu. 23, 8). "Can this not be concluded through the rule of *a fortiori*? If the Egyptians who came nigh unto Israel for their own benefit only, as is said (Gen. 47, 6.) *And if thou knowest that there are among them men of activity, then appoint them rulers over my cattle*, were so protected; how much more then, should he be protected who takes in a learned man and gives him food and drink and lets him enjoy of their wealth?"

R. Elazar, the son of R. Jose, the Galilean opened in honor of him who is hospitable to the stranger: *And the Lord blessed Obed-Edom and all his household*, (II Sam. 6, 11). "Behold, we can infer this through the rule of *a fortiori*; if keeping the house clean, in honor of the Holy Ark with the Tablet, which neither eats nor drinks, was blessed, how much more will he be blessed who keeps a learned man and gives him food and drink and permits him to enjoy of his wealth?" Of what did the blessing (of Obed-Edom) consist? R. Judi b. Zabida said: "It was that Chamoth and her eight daughters-in-law each gave birth to six at a time, as it is said (I Chr. 26, 5.) *Pe'ulthai the eighth because God blessed him*, etc., sixty-two were all that Obed-Edom had."

(Fol. 64a) R. Abin the Levite said: "He who forces time will in return be pressed by time; but to him who gives way to time (yielding patiently to circumstances), time will give way. [We know it] from the incident of Rabba and R. Joseph, for R. Joseph was called *Sinai* (Erudite scholar) and Rabba was called *Okar Harim* (Dialectician). One of them was wanted [to become the head of an academy] so they sent into Palestine [to inquire to which one the office should be offered]: "*Sinai or Okar Harim, which one is the better?*" Whereupon they were answered that *Sinai* should be preferred, because all need the possessor of wheat (versed in the *Mishnah* and the *Baraitha*). And yet R. Joseph did not accept, for the Chaldeans (soothsayers) foretold unto him, "Thou wilst reign only twelve years." So Rabba became the head and after reigning twenty-two years, R. Joseph became head for twelve and a half years. During all the years in which Rabba was the head, R. Joseph [never conducted himself in any manner of domination]. Not even a harber did he call into his house.

Again said R. Abin the Levite: "What

תתעכט מצרי כי נר היה בארץו והלא דברים ק"ז ומה מצרים שלא קרכו את ישראל אלא לצורך עצמן שנאמר (בראשית טו) ואם ידעתו יש בם אנשי חיל ושותם שרי מקנה על אשר לי כך, המארח ת"ח בתוך ביתו ומאכilio ומשקהו ומהנהו מנכסיו עאכ"ו. פתח ר"א בנו של ר"י הגלילי בכבוד אכמניא ודרש (ש"ב ז) ויברך ה' וגנו' את בית עובד אדום הגתוי בעבור ארון האלהים, והלא דברים ק"ז ומה ארון שלא אכל ושתה אלא כבד ורבי לפניו כך. המארח ת"ח בתוך ביתו ומאכilio ומשקהו ומהנהו מנכסיו עאכ"ו. מה היא ברכה שברכו אמר ר' יהודה בר זבדא זו חמוץ ושותה כלותיה שילדו ששה ששה בכרכם אחת (ו"ס) שנאמר (ו"א"ז) פעלתי השמיini כי ברכו אלהים, וכתיב (ש"ס) כל אלה בני עובד אדום המות ובניהם זאחים אש חיל בכח לעכודה ששים ושןים לעובד אדום:

אמר רבי אכין הלווי כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו, וכל הגדחה מפני השעה שעה עומדת לו מדרוכה ורב יוסף. דבר יוסף סיני ורבה עוקר הרום אצטראיכא להו שעהא שלחו להחטם סיני ועוקר הרום איזה מהט קודם. שלחו להו סיני קודם שחכל צרייכין למורי הטעיא. אף על פי כן לא קיבל עלייו רב יוסף דאמרי ליה כלאי מלכת תורתין שניין. מלך רבנה עשרין ותורתין שניין מלך רב יוסף תורתין שניין ופלנא כל חנוך שני דמלך רבה אפי' אומנא

is meant by that which is written (Ps. 20, 2.) *May the Lord answer thee in the day of distress. He should strengthen thee, the God of Jacob; The God of Jacob and not the God of Abraham and Isaac?* We infer from this that the owner of the beam must take hold at the thickest part of it [if he desire to remove it successfully].” ^ט Further said R. Abin the Levite: “He who enjoys a meal at which a learned man is present is considered as if he were enjoying of Divine Glory, for it is said (Ex. 18, 12.) *And Aaron came, with all the elders of Israel, to eat bread with the father-in-law of Moses, before God.* Were they then eating before God? Behold it was before Moses that they ate? But we learn from this that whoever partakes of a meal at which a learned man is present, is considered to be enjoying the Divine Glory.”

And further said R. Abin the Levite: “He who leaves his friend [after escorting him a distance] must not say ‘*Go in peace*’ but *Go with peace*,’ for Jethro said unto Moses (Ex. 4, 18.) *Go with peace.* He went and succeeded, but David said to Abshalom (II Sam. 15, 9.) *Go in peace.* He went and hanged himself.”

Further said R. Abin the Levite: “He who takes leave of the dead body [after burial] must not say ‘*Go with peace*’ but ‘*Go in peace*,’ for it is said (Gen. 15, 15.) *But thou shalt come to thy fathers in peace.*”

R. Levi b. Chiya said: “He who goes out from the synagogue [after prayer] and enters the house of learning and studies the Torah will be permitted to wait on the Divine Presence, for it is said (Ps. 84, 8.) *They go from strength to strength; each of them will appear before God in Zion.*”

R. Elazar in the name of R. Chanina said: “Scholars advance peace in the world, as it is said (Is. 54, 13.) *And all thy children shall be taught by the Lord and great shall be the peace of thy children.* Read not *Banaich* (Thy Children), but read it *Bonaich* (thy builders); *Great peace have they who love thy Torah and there is no stumbling for them* (Ps. 119, 115). *Peace be within thy rampart, prosperity within thy palaces* (Ib. 122, 7). *For my brethren and associates' sake I would fain speak peace concerning Thee* (Ib.). *For the sake of the house of the Lord our God. I would seek thy good. The Lord will give strength unto his people; The Lord will bless his people with peace.*

THE END OF BERACHOTH.

לכבודה לא קרא. וא”ר אבין הלווי מ”ד (תהלים כ) יענץ ה’ ביום צורה ישגנץ שם אלהי יעקב. אלהי יעקב ולא אלהי אבגדם ויזחק مكان לבעל הקורה שיכנם בעובי של קורה. וא”ר אבין הלווי כל הננה מסעודה שתלמיד חכם שרווי בתוכה כאלו נהנה מזיו השכינה שנאמר (שיטות י) זיבא אהרן וכל זקנין ישראל לאבל לחם עם חותן משה לפני האלים וכי לפני האלים אכלו והלא לפני משה אכלו אלא לומר לך כל הננה מסעודה שתלמיד חכם שרווי בתוכה כאלו נהנה מזיו השכינה:

ואמר רבינו אבין הלווי הנפטר מחכשו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך בשלום שהרי יתרה שאמר לו למשה (שיטות ד) לך בשלום עליה והצלייח דוד שאמר לו לאבשלום (ש”ב טו) לך בשלום הילך ונתלה. וא”ר אבין הלווי הנפטר מן המת אל יאמר לו לך בשלום אלא לך בשלום שנא’ (בראשית טו) אתה תבא אל אכottaיך בשלום. וא”ר לוי בר חייא היוצא מבהכ’ ג’ ונכנס לכהט”ד ועומק בתורה זוכה להקביל פני השכינה שנאמר (חילום סו) ילכו מחייב אל חיל יראה אל אלהים בציון, אמר רב חייא בר אשי אמר רב ת”ח אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנא’ (תהלים סד) ילכו מחייב אל חיל יראה אל אלהים בציון. אמר רב כי אלעזר וא”ר חנינא ת”ח מרבבים שלום בעולם שנאמר (ישעיה נד) וכל בניך למודי ה’ ורב שלום בניך. אל תקרי בניך אלא בוניך (תהלים קו) שלום רב לאוהבי תורה ואין למו מכשול (שם קרב) יהיו שלום בחילך שלוחה בארטנותיך (שם) למען בית אחוי ורועי אדרבה נא שלום לך (שם) למען בית האלהינו אבקש טוב לך (שם) ה’ עוז לעמו יתן ה’ יברך את עמו בשלום:

סליק מסכת ברכות.

SABBATH

שְׁבָת

CHAPTER ONE

(Fol. 3b) "Son of nobles," said R. Chiya unto Rab, "did I not tell thee that when Rabbi is engaged on this treatise, ask him not about a subject treated in another treatise, for he may not have the subject matter in his mind. If Rabbi were not a great man thou mightest cause him shame, for he would give thee an answer which might not be the correct one. In this instance, however he gave thee the correct answer."

(Fol. 10a) Raba b. R. Huna was wont to put on fine gaiters for prayer, saying: It is written (Amos 4, 12.) *Prepare thyself to meet thy God, O Israel.* Raba was accustomed to throw off his mantle and fold his hands when praying, saying: "Like a servant before his master [should a man stand]." R. Ashi said: "I have noticed that R. Cahana in time of trouble was accustomed to throw off his mantle and fold his hands while praying, saying: 'Like a servant before his master [should a man stand],' and in time of peace he clothed, covered and wrapped himself up and then prayed, saying: '*Prepare thyself to meet thy God, O Israel.*'" (Ib.) Raba observing that R. Hamnuna was prolonging his prayer, said: "They leave eternal life (Torah) and occupy themselves with transient life (prayer)." But R. Hamnuna contends that a separate time is provided for prayer and a separate time for study. R. Jeremiah was sitting before R. Zeira discussing traditional law, [and as] it was becoming late for prayer, R. Jeremiah hurried [his teacher], whereupon R. Zeira read to him the passage (Pr. 28, 9.) *When one turneth away his ear so as not to listen to the Torah, even his prayer becometh an abomination.*

R. Ami and R. Assi were accustomed to sit between the pillars [of the academy] and every now and then to rap [the bolt of the door] and say: "Is there any one who requires adjustment of a dispute? Let him come in."

R. Chiada and Rabba b. R. Huna were

יציאת השבת פרק ראשון

(ד' ג') ע"ב אמר ליה רבי חייא לרבי בר פחתה לא אמינה לך כי קאי רבי בהא מסכת לא תשילוה במסכת אחריתך דלמא לאו אדעתה. דאי לאו דרבי נברא רביה הוא כספתיה דמשני לך שנויו דלאו שנויו הוא. השתה מיתה שפיר משני לך:

(ד' י') רבא בר רב הונא רמי פוזמקי ומצלוי אמר (עמ' ד) הכוון לקראת אליהיך ישראל, רבא שדי גלימה ופכר ידיה ומצלוי אמר בעבדא קמיה מריה, אמר רבashi חזינה ליה לרבי כהנא כי איכא צערא בעלמא שדי גלימה ופכר ידיה ומצלוי אמר בעבדא קמיה מריה, כי איכא שלמא לביש ומתכמי ומתעטף ומצלוי אמר הכוון לקראת אליהיך ישראל, רבא חזיה לרבי המנונא דקה מאיר בצלותיה אמר מניחין חי הולם וועסקים בחיה שעיה (ח' עות' ב' ח'ינו תורה וחיה העזה' ז' ח'ינו תנלה), והוא סבר זמן תפלה להוד זומן תורה להוד, רבי ירמיה הוא יתיב קמיה דר' זירא והוא עסקי בשמעתא נגה לצליוי והות מטרחוב ר' ירמיה, קרא עליה רבוי זירא (ס' שלוי כח) מסיר אונז משפטוע תורה גם תפלותו תועבה:

רבAMI ורבAMI הוא יתבי ונרטוי בגין עמודי וכל שעטה ושבטה הוא טפחי עייברא דדשא ואמרי אי איכא דעת ליה דין ליעול וליתוי, רב חמדא ורבה בר הונא הוא יתבי בדיןא

holding court the entire day and were becoming weak. R. Chiya b. Raba of Diffty recited to them the passage: *And the people stood about Moses from the morning unto the evening.* (Ex. 18, 8.) How can we imagine that Moses was holding court the entire day? When did he study? We must therefore say that a Judge who, even for one hour, passes judgment according to its true equity, is credited by Scripture as if he had become a partner of God in the creation of the world, for it is written here (Ex. 18, 13.) *From the morning unto the evening*, and it is written, *And it was morning and it was evening the first day.* [Hence you need not hold court the entire day.]

Until when should the work of justice continue? R. Shesheth said: "Until meal-time." Rami b. Chama said: "What is the Biblical passage for it? *Woe to thee, O Land, when thy king is low-minded, and when thy princes eat in the morning. Happy art thou, O Land, when thy king is noble-spirited, and thy princes eat at the proper time for strengthening and not for gluttony* (Ecc. 10, 16.) i. e., for strengthening of the Torah and not for the gluttony of wine."

Our Rabbis taught: "The first hour [of the day] is the time when the Lydians eat;¹ during the second hour robbers eat; during the third hour (rich) heirs eat;² during the fourth hour laborers eat; during the fifth hour the people in general eat." Is this so? Has not R. Papa said that during the fourth hour the people in general eat? We must therefore say that "During the fourth hour the people in general eat; during the fifth hour laborers eat; during the sixth hour scholars eat; from this hour on eating is like throwing a stone into a skin-bottle (it has no effect)." Abaye said: "This applies only to a case where nothing was tasted in the morning; but if something were tasted in the morning then it matters little [how late he eats]."

(Ib. b) This will support R. Hamnuna who said in the name of Ulla: "A man is forbidden to salute his friend with *Shalom* (peace) while in the bath-house, for it is said (Jud. 6, 24.) *And he called it 'God is Peace.'*" According to your conclusion the word *Hemnutha* (faith) should also not be pronounced in a privy, because it is written (Deu. 7, 9.) *The faithful God.* And if thou

פולי יומא הו קא חלייש ליביהו תנא לזו רב חייא בר רב מדפת (שפטות יח) ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב. (פנתרון פ"א, ב"ב פ"א) וכי העלה על דעתך שימושה יושב ודין כל היום כלו, תורהו מתי נעשה. אלא לומר לך כל דין שדין דין אמרת לא מיתו אפילו שעה אחת מעלה עלייו הכתוב כאלו נעשה שותף להקדוש ב"ה במעשה בראשית כתיב הכא ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב וכתיב התם (בראשית י"א) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. עד מתי יושבין בדיין אמר רב ששת עד זמן סעודה. אמר רב חמא מאי קרא דכתיב (קהלת י) או לך ארץ שמליך נער ושריך בברך יאכלו, אשריך ארץ שמליך בן חורים ושריך בעת יאכלו, בגבורה ולא בשתי, בגבורה של תורה ולא בשתייה של יין. תננו רבנן שעה ראשונה מאכל לוזים, שנייה מאכל לסתים, שלישית מאכל יורשים, רביעית מאכל פועלם, חמישית מאכל כל אדם. איני והאמר רב פפא רביעית זמן סעודה לכל אדם, אלא רביעית מאכל כל אדם, חמישית מאכל פועלם. ששית מאכל ת"ת, מכאן ואילך כזרק אבן לחמת (שאיו בו תועלה לאוות החמת אם חסר). אמר אבי לא אמרן אלא דלא טעם מידי מצפרא אבל טעים מידי בצפרא לית לך בה:

(ע"ב) מסיע ליה לרוב המנוגא משמיה דעולא אמר אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ משום שנא' (שופטים י) ויקרא לו ה' שלום. אלא מעתה הימנותא נמי אסור למיטר בכה"ב דכתיב האל הנאמן. וכי תימא הכי נמי

1) A sect of cannibals. See Gittin, Fol. 47.

2) Because they inherited wealth and have no worry whatsoever.

wilt say that this is really the law, behold! Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who quoted Rab said: "Hemnutha (faith) is permitted to be pronounced in a privy." In the latter case it is different because the word (faith) is not used substantively but qualifieldly, for we explain it, *The faithful God*, whereas in the former case it is used substantively, as it is written *He called it God is Peace*.

Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who spoke in the name of Rab said: "He who bestows a gift on his friend should let him know it; for it is said (Ex. 31, 13.) *That ye may know that I am the Lord who doth sanctify you.*" We have also a Baraitha to the same effect: *That ye may know that I am the Lord who doth sanctify you*, i. e., The Holy One, praised be He! said unto Moses "I have a good gift in my treasury; its name is Sabbath; this I wish to bestow on Israel; go, and announce it to them." "We learn from this then," said Rabban Simon b. Gamaliel, "that if one give a piece of bread to a child he ought to make it known to the child's mother." What shall one do [to inform the mother]? Abaye said: "He should put some oil around the child's eye or stain it with some dye" [so that his mother will ask him concerning it, and he will then tell her he also gave him bread]. Nowadays, however, when such is the apprehension of performing an act of witchcraft, what shall one do? R. Papa said: "He should put some of this very thing he gave to the child around his eyes." Is it so? [that a gift should first be told of]; has not R. Chama b. Chanina said: "He who bestows a gift on his friend should not let him know of it, for it is said (Ex. 34, 29.) *And Moses did not know that the skin of his face shone, because He had spoken with him.*" This is not difficult to explain. The latter instance speaks of a thing that may become known by itself, but the former speaks of a thing that cannot become known by itself. Is not the Sabbath a thing that was to be known [and yet God informed Israel of it]? But the reward [for observing it] cannot be known.

R. Chisda held in his hand two priestly gifts^{a)} from the meat of an ox and said: "I will give these to the man who will tell me one new law in the name of Rab." Whereupon Raba b. Mechasia said to him: "Thus,

זה אמר רבא בר מהסיא א"ר חמא בר גורייא א"ר שרי למייד הימנotta בבה"ב. התם שם גופיה לא איקרי הכי דמתרנמינו אלה מהימנא הכא שם גופיה איקרי שלום דכתיב ויקרא לו ת' שלום :

וזה אמר רבא בר מהסיא אמר רב חמא בר גורייא אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר (שמות לא) לדעת כי אני ה' מקדשכם, תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשת מתנה טובה יש לי בכוון גנוי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם. מכאן אמר רשב"ג הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. מי עביד ליה אמר אבי שאיפ ליה משחאת ומלי ליה כוחלא, והאידנא דחישין לכשפים מזא. אמר רב פפא שאיפ ליה מאותו המין. אני והאמיר רב חמא בר חנינה הנותן מתנה לחבירו אין צריך להודיעו שנאמר (שם לד) ומשה לא ידע כי קין עוד פניו בדרכו אותו. לא קשיא הא במלתא דעבידא לאנלווי היא במלתא דלא עבידא לאנלווי והוא שבת דעבידא לאנלווי. מתן שכבה לא עבידא לאנלווי :

רב חסידא הוות נקוט בזיה תורה מתנהא דתורה אמר כל מאן דatoi ואמר לי שמעתתא חדתא ממשית דרב ייחננא להו ניהליה. אמר ליה רבא בר מהסיא הכי אמר רב הנותן מתנה

a) The Aaronites were to set aside of every slaughtered cattle besides that of the offeringa. See Lev. 7, 31-32.

has said Rab, 'He who bestows a gift on his friend should inform him of it, for it is said (Ex. 31, 13.) *That you may know that I am the Lord who doth sanctify you.*'" So R. Chisda gave him the gifts. "Art thou so fond of the teachings of Rab?" asked Raba b. Mechasia. "Yea," he responded. Whereupon Raba b. Mechasia said: "This is what Rab said, 'Garments are precious to those who are invested with them, [because they know the value of it].'" "Did Rab indeed say so?" asked R. Chisda, "Surely the last thing is better than the first one, and if I had other gifts I would bestow them on you."

Further said Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who spoke in the name of Rab: "Never should a man show preference for one child over his other children, because for the sake of two *selaim*⁴ worth of silk which Jacob bestowed on Joseph in preference to his other sons, the brothers became jealous of him and brought about the migration of our ancestors into Egypt."

Further said Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who spoke in the name of Rab: "A man should always try to make his residence in a city of recent settlement; for being a new settlement it has few sins; as it is said (Gen. 19, 20.) *Behold now, this city is near to flee thereto, and it is little.* What is meant by *She is near*. Shall I say it means *it is near* in distance and small in settlement? Every one sees that. But it means its settlement is near (recent) and therefore its sins are not many." R. Abin said: "What is the Biblical passage to support this? It is written (Ib.) *O Let me, I pray thee, escape thither*, i. e., the word *Nah* (I pray thee) aggregates by its letters fifty-one, and *Sodom* was in existence fifty-two years; (Fol. 11a) twenty-six of which were tranquil, as it is written (Ib. 14, 4.) *Twelve years had they served Kedaraomer, but thirteen years they rebelled. And in the fourteenth year came Kedaraomer*," etc.

Furthermore said Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who spoke in the name of Rab: "Better to be under an Ishmaelite than under an idolater; better under an idolater than under a Charmer;⁵ better under a Charmer, than under a scholar; better under a scholar than under an orphan or a widow."

Rabba b. Mechasia in the name of R.

להכיבורו צריך ליהודייו שנאמר (שם לא) לדעת כי אני ה' מקדשכם. יהבנה ניהליה. אמר חביבין עלך שמעתתא דרכ בולי הא. אל אין. אל היינו דאמר רב מילתא אלבישיו יקירה, אמר ליה אמר רב ה כי בתריתא עדיפא לי מקmittא ואוי הוה נקייטנא אחריתא יהיבנא לך. ואמר רבא בר מהפיא אמר רב חמא בר גורייא אמר רב לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל ב' סלעים מילת שנתן יעקב ליעספ יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגנגל הדבר וירדו אבותינו למצרים:

ואמר רבא בר מהפיא אמר רב חמא בר גורייא אמר רב לעולם יהוזר אדם וישב בעיר שישיבתה קרובה שמתוך שישיבתה קרובה עונותיה מועטים שנאמר (בראשית יט) הנה נא העיר הזאת קרובה לנום שמה והוא מצער. מיי קרובה אילימה דמיירבא וזוטא. והא קא חזו לה. אלא מותך שישיבתה קרובה עונותיה מוצערין. אמר רב כי אבין מיי קראה דכתיב (שם) אמלטה נא שמה נא בגימטריא חמישין וחוד הוו ושל סדום נ"ב ושלותא כ"ו (ו"א יא) דכתיב (שם) שתים עשרה שנה עבדו את כדרלעומר ושלש עשרה שנה מרדו ובארבע עשרה שנה בא כדרלעומר וגגו: אמר רבא בר מהפיא אמר רב חמא בר גורייא אמר רב תחת ישמעאל ולא תחת עובדי כוכבים, תחת עובדי כוכבים ולא תחת חבר תחת חבר ולא תחת תלמיד חכם, תחת תלמיד חכם ולא תחת יתום ואלמנה: אמר רבא בר מהפיא אמר רב חמא בר

4) A eoin.

5) A sect among the Persian tribes.

Chama b. Guria who spoke in the name of Rab said further: "Rather any sickness than the sickness of the bowels; rather any pains than pains of the heart; rather any disorder than the disorder of the head; rather any evil than a bad wife."

Further said Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria who said in the name of Rab: "If all the seas were ink; all the reeds were producing pens; the expanse of heaven were sheets of parchment, and all the children of men were scribes, yet it would not suffice to write the devices of political government." What is the Biblical passage [that refers to this]? R. Mesharshia said (Pr. 25, 3.) *As the height of the heavens, and the depth of the earth, so is the heart of kings unsearchable.*

R. Joshua the son of R. Ide happened once to visit the house of R. Ashi. They prepared for him a calf, the third to its mother,⁶ and they said to him: "Let the master taste something." Whereupon he answered: "I am fasting." They asked him: "Does not the master hold with R. Juda who said: 'A man can lend his fast (day) and repay it later.'" "This," he answered, "is a fast on account of a (bad) dream, and Raba b. Mechasia in the name of R. Chama b. Guria quoted Rab, and said: 'Fasting is as good to avert a bad dream as fire to consume flax,' and R. Chisda said: 'It should be [kept] the same day,' to which R. Joseph added, 'That if a bad dream occurs it should be kept even on the Sabbath."

(Fol. 12a) It was taught in the academy of R. Ishmael: "A man may go out with *Tephilin* on Friday when it is almost dark." Why? For Rabba b. Huna said: "We conclude that a man must feel his *Tephilin* every now and then, by the rule of *a fortiori* (from minor to major), concerning the *Tzitzit*,⁷ If with respect to the *Tzitzit* in which God's name is mentioned but once, the Torah says (Ex. 28, 38.) *And it shall be upon his forehead always so that he shall not escape his attention from it*; how much more should a man feel the *Tephilin* in which God's name is mentioned many times? Hence [by feeling it] he will remind himself of the time when he has to remove it." It is taught that R. Chanania said: "A man must examine the

גורייא אמר רב כל חולין ולא חולין מעיים, כל כאב ולא כאב לב, כל מיחוש ולא מיחוש ראש, כל רעה ולא אשה רעה:

ואמר רבא בר מהמייא אמר רב חמא בר גורייא אמר רב אם יהיה כל הימים דיו ואגמים קולמוסים ושמות ירייעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקין לכתוב חלהה של רשות, מי קרא אמר רב משרשיה (טשי' נח) שמות לרים וארץ לעומק ולב מלכים אין חקר:

רב יחשע בריה דרב אידי איילע לבוי רב אשבי עבדו ליה עגלא תילתא אמרו ליה ליטעם מר מידי אמר מר להו בתעניתא יתיבנא אמרו ליה ולא סבר ליה מר להא דרי' דא' ר' יהודה לה אדם תעניתו ופורה. אמר להו תענית חלום הוא אמר רב בא בר מהמייא אמר רב חמא בר גורייא אמר רב יפה תענית לחולם באש לנגורות ואמר רב חמא וכו' ביום ואמר רב יוספ' ואפי' בשבת:

(ד' יב) תנא דברי רבינו ישבת אל יוצא אדם בתפליין בערב שבת עם חשיכה Mai טעמא כיון דאמר רבנה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפליין כל שעה ושעה ק' זו מצין מה צין שאין בו אלא אזכורה אחת אמרה תורה (שיטות כה) והיה על מצחו תמיד שלא יטיח דעתו ממנה תפליין שיש בהם אזכורות הרבה על אחת כמה וכמה, היילך מידכבר דבריו להו. תניא דברי חנניה

6) The third to its mother is considered the best.

7) On the Sabbath, the carrying of anything is not allowed without the house unless there is an *Eiruv*, a certain fixed combination of localities by which the boundaries can be extended; *Tephillin* are also not allowed to be carried since the Sabbath is exempt from it.

8) The breast-plate which Aaron, the High Priest wore. See Ex. 28, 37.

pockets of his garments on Friday evening when it is getting dark.”⁹ R. Joseph said: “This is a most important traditional law concerning the Sabbath.”

Our Rabbis taught: “He who comes to visit a sick man on the Sabbath shall say: ‘It is Sabbath and we are not allowed to cry, but relief will soon come’; R. Meier said, he should say: ‘The Sabbath [if respected] may bring mercy.’ (Fol. 12b) R. Juda said [one should say]: ‘May the Omnipotent have mercy on thee and on the sick of Israel’; R. Jose said [one should say]: ‘May the Omnipotent have mercy on thee amongst the sick of Israel.’”

Shebnah, of Jerusalem, upon entering said: *Shalom*, and upo leaving he would say: “It is Sabbath and we are not allowed to cry, but relief will soon come, for His mercies are great, rest [meantime] in peace.” In accordance with whom did R. Chanina say that he who has a sick person in his house should include him [while praying for his health] amongst the sick of Israel? It is in accordance with R. Jose. Further said R. Chanina: “It is with reluctance that they (the sages) allowed the visit of condolence to mourners¹⁰ and the visit to the sick on the Sabbath [because it disturbs the Sabbath joy].” Rabba b. b. Chana said: “When I accompanied R. Eliezer while visiting the sick, I sometimes heard him say [in Hebrew], *Hamakom Yiph-Kedach Leshalom*.¹¹ and sometimes he said [in Aramaic] *Rachmanah Yedachrinach Lishlam*.¹² How could he do this? Did not R. Juda say: “Never should a man ask [of God] for his necessities in the Aramaic language,” and R. Jochanan said: “He who asks for his necessities in the Aramaic tongue will not be attended to by the ministering angels because the ministering angels do not understand Aramaic.” The case of a sick person is different because the *Shechina* is with him; for R. Anan said in the name of Rab: “Whence do we learn that the *Shechina* strengthens the sick? It is said (Ps. 41, 4.) *The Lord will sustain him upon the bed of painful disease.*” We have also a Baraita to the same effect: “He who visits the sick shall sit neither on the bed [of the sick] nor on a chair, but he shall wrap himself and sit in front of the sick because the

אומר חייב אדם למשמש בכגנו ערב שבת עם
חשכה אמר רבי יומפ הלכתא רבתי לשכת:

ת”ר הנכנס לברך את החוליה בשבת אומר
שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא, ור”מ
אומר יכול היה שתרחם. רבי יהודה אומר
המקום יرحم לך ועל חוליו ישראל, רבי יוסף
אומר המקום יرحم לך בתוך חוליו ישראל.
שכנא איש ירושלים בכנסתו אומר שלום
וביציאתו אומר שבת היא מלזעוק ורפואה
קרובה לבא ורחמיו מרובים ושבתו בשלום,
כمانו אילא הוא אמר רבי חנינא מי שיש לו
חוליה בתוך ביתו צריך שייערכנו בתוך חוליו
ישראל כמן רבי יוסף. וא”ר חנינא בקושי
התירו לנחם אבלים ולברך חולים בשבת. אמר
רבה בר בר חננה כי הוה אולין בתריה דרבי
אליעזר לשינוי בתפיה זמנין אמר ליה המקום
יפקד לשלום זימנין אמר ליה רחמנא ידרינך
לשלום. חייכי עבד הני והאמר רבי יהודה לעולם
אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי וא”ר יוחנן
כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי
השרת נזקקין לו שאין מלאכי השרת מכירין
בלשון ארמי. שאני חוליה דשכינה עמו דאמר רב
ענן אמר רב מנין ששכינה סועד את החוליה
שנאמר (תחלים מא) ה' יסעדנו על ערש דוי. תניא
נמי הני הנכנס לברך את החוליה לא ישב על
גביה המטה ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב

allowed to be carried on the Sabbath.

9) To see whether he has anything in it that is not
10) *Nichum Abelim.*

11) May the Omnipotent mind thee in peace.

12) May the merciful remember thee in peace.

Divine Presence rests above the head-side of the sick; as it is said (Ib.) *The Lord will sustain him upon the bed of painful disease.*"

(Fol. 13a) At the academy of Elijah it was taught: "Once it happened that a scholar who read (the Scripture) to a great extent and studied a great part (of the Talmud) and devoted much of his time in attendance upon the scholars, died very young, and his wife took his *Tephilin* and went around with them to every place of worship and study saying to the audience: 'Behold it is written in the Torah (Deu. 30, 20.) *For He is thy life, and the length of thy days.* My husband studied and read so much and (Fol. 13b) gave so much of his time to attendance upon the scholars; why did he die so young?' And there was none who could give her answer. I happened once to stop at her house and she told me everything that had happened to her. I said to her: 'My daughter, how did he conduct himself during the days in which you were a *Niddah*?'¹³ She answered: 'God forbid! He refrained even from touching my little finger.' 'And during the days when you were a *Lebuna*,¹⁴ how was his conduct towards thee?' I asked her again. Whereupon she answered: 'He ate with me, drank with me, and did not refrain from touching me.' I then said to her: 'Praised be the Holy One, who spared him not for the sake of scholarship, for the Torah says (Lev. 18, 19.) *And a woman in the separation of her uncleanness shalt thou not approach.*'" When R. Dimi came he said: "They were together in one bed [while in her *Lebuna*]." In Palestine it was said, in the name of R. Isaac b. Joseph, that she wore breech cloth [while with him in one bed].

Our Rabbis taught: "Who wrote the scroll of *Taanith*?"¹⁵ They said: "Chananiah b. Hezekiah and his associates who cherished the memories of past troubles [because of the miraculous redemption], wrote the scrolls of *Taanith*." Rabban Simon b. Gamaliel said: "We also cherish the trouble [on account of its miraculous redemption] but what shall we do? If we were to record all the troubles, we would never be in a position to finish. It may also be said that a fool never feels trouble; or dead flesh feels not the pain of the knife" (i. e., We have grown indiffer-

לפניהם שתהשכינה למעלה בראשותיו של חולה שנאמר ה' יסענו על ערש דוי:

(ח' יג) תנא דברי אליהו מעשה בתלמיד אחד שנא הרבה וקרא הרבה ומשתתת תלמידיו חכמים הרבה ומת בחצי ימיו והוא היה אשתו נטלה תפיליו ומחרות בנתני כנסיות ובכתי מדרשות ואמרה להם כתיב בתורה (בירות 6) כי הוא חייך ואורך ימיך. בעלי שינה הרבה וקרא הרבה (שם ע"ב) ומשתתת ת"ח הרבה מפני מה מת בחצי ימיו. ולא היה אדם מחזיר דבר. עם אחת נתארחת אליה זהה מפייה כל אותו מאורע ואמרה לה בתה בימי נידותין מזו אצלך. אמרה לי חס ושלום אפילו באצבע קפנה לא נגע بي. בימי לבוניך מהו אצלך. אבל עמי ושתה עמי ויישן עמי בקיורוב בשר ולא עלתה דעתנו על דבר אחר. ואמרה לה ברוך המזון. שהרנו שלא נשא פנים לתורה שהרי התורה אמרה (ויקרא יח) ואלasha בנדת טומאתה לא תקרב. כי אתה רב דימי אמר מטה זה הוא. במערבה אמר ר' יצחק בר יוסף סינר מפסיק בינו לבינה:

(ע"ב) הנה רבענו מי כתוב מגלה הענית אמרו הנניה וסיעתו שהיו מוחכמים את הצורות. אמר רב שמעון בן גמליאל אף אנו מוחכמים את הגזרות אבל מה נעשה שם לנו לכרוב אין אנו מספיקין. ד"א אין שוטה נפגע. דבר אחר אין בשער המת מרניש באיזמל, אני והאמור רב יצחק קשת רמה למת כמחט בבשרandi חי שאנא אמר (איוב 4) אך בשרו עליו יכאב, אימא אין בשער המת שכח מרניש באיזמל. אמר רב

¹³ Period of menstruation.

¹⁴ "White garments"; The days after menstruation during which white garments are worn while ~~inserted~~ ^{second} it is still prohibited until she counts seven clean and spotless days and bathes herself in a Mikvah.

¹⁵ Treatise dealing with all the laws of fast days.

ent through the frequency of persecutions). Is it so? Behold! R. Isaac said: "Worms are as painful to the dead body as is the pain when a needle is stuck into healthy flesh, for it is written (Job, 14, 22.) *But his body on him feeleth pain.*" [hence we understand that a dead body feels pain]." Rabban Simon b. Gamaliel must have meant this: "The dead flesh in a living body feels not the pain of the knife."

R. Juda in the name of Rab said: "However, we should remember for good the memory of Chananiah b. Hezekiah. Had it not been for him, the book of Ezekiel would have been suppressed because of the contradictions it offers to the words of the Torah. What did he do? Three hundred *garabs* of oil [for food and light] were brought up to him in an upper chamber and he stayed there until he succeeded in reconciling all the contradictions."

(Fol. 14b) R. Juda in the name of Samuel said: "When (King) Solomon ordained the rule for washing hands [before every meal] a heavenly voice came forth and said (Pr. 23, 15.) *My son, if thy heart be wise, my heart shall rejoice, and again (Ib. 27, 11.) My son, make my heart glad that I may answer him who approacheth me.*"

(Fol. 15a) R. Cahana said: When R. Ishmael the son of R. Jose took sick the Rabbis sent to him saying: "Rabbi, tell us the two or three things which you said in your father's name." ¹⁰⁾ He sent back word to them: "Thus said my father, 'One hundred and forty years before the destruction of the Temple, the idolatrous (Roman) empire began the invasion upon Israel; eighty years before the destruction of the Temple, a decree was issued by the Rabbis to the effect that all heathen territory and glassware were to be considered [levitically] unclean; forty years before the destruction of the Temple, the Sanhedrin were exiled and took their seat in *chanuyoth*.'" For what practical purpose was the last statement made [as the Sanhedrin had not been in existence since the destruction of the Temple]? R. Isaac b. Abdimi said: "To inform us that they abandoned the administration of mulct laws." How can you imagine that it refers to mulct law? But say that they stopped administering capital laws; [they noticed that criminal acts happened so

יהודה אמר רב ברם זכור האיש הזה לא טוב

וחנניה בן חוקיה שמו שאלמלא הוא נגנו ספר

יהזקאל שהוא דבריו סותרים דברי תורה מה

עשה העלו לו ג' מאות נרבי שמן וישב בعلיה

ודרשן:

(דף יד ע"ב) אמר רב יהודה אמר שטואל בשעה

שתיקן שלמה עירובין ונשיות יודיט יצחה בת

קול ואמרה (פסלי נב) בני אם חכם לך ישמה

לבי גם אני (שם כי) חכם בני ושם לך ואשיבה

חרופי דבר:

(דף טו) אמר רב כהנא בשלה רב כי ישמעאל

ברבי יוסף שלחו לו רבוי אמר לנו כי או ג'

דברים שאמרה לנו משום אביך שלח להם לך

אמר אבא ק' פ' שנה עד שלא חרב הבית פשטה

המלכות על ישראל, פ' שנה עד שלא חרב

הבית גורו טומאה על ארץ העובדי כוכבים

ועל כל זכוכית, מ' שנה עד שלא חרב הבית

גלהה לה סנהדרין וישכה לה בחנוות, למאי

חילכתא א"ר יצחק בר אבדימי לומר שלא דנו

¹⁰⁾ The whole Talmud was studied orally therefore all traditions were collected from a sick person that might not get lost.

often that they abandoned its practice altogether].¹⁷

(Fol. 19a) We are taught: Thus it was the custom of the house of Rabban Gamaliel to give away white clothes to the laundry three days before the Sabbath, but dyed garments they gave away even on a Friday. And from this we infer that white garments are harder to wash than colored ones. Abaye once gave away dyed clothes to the laundry and he asked how much he would be charged for them. "As much as for white," answered the laundry-man, so Abaye said to him: "The Rabbis decided it long ago."

CHAPTER TWO

(Fol. 21a) Rami b. Chama recited that those wicks and oils with which the sages said that the Sabbath lamp should not be lit, are also forbidden to be lit in the Temple; for it is written (Ex. 27, 20.) *To cause a light to burn always*. After he learned it, he explained its reason: "The flame shall burn by itself and not through any other cause." An objection was raised from the following Mishnah: "Wicks were made from the old clothes of the priests and from their girdles for the lamp in the Temple"; [and these were made of wool which is not permitted to be used for the Sabbath candles]. "The rejoicing of *Succa* is different." [was the explanation].

(Fol. 21b) Our Rabbis taught: "The proper observation [of kindling the light] at the feast of Chanukah is one light for the whole household; but those who are strict light a candle for each individual member, and those that are extremely strict light up eight candles on the first day, decreasing the number by one on each succeeding day. This is according to the opinion of the school of Shammai; but the school of Hillel says that we should light up one on the first day and on the remaining seven days the number of candles should be increased [by one each day]."

Ullah said: "There is a dispute between R. Jose b. Abin and R. Jose b. Zabida, two Amorites of Palestine, concerning this. One said, 'The interpretation of the school of Shammai is a reminder of the future days [which are always decreasing], and the in-

دينى קנסות, דין נסחות ס"ד אלא אימא שלא דנו דין נפשות:

(ר' יט) תניא אמר רבי צדוק כך היה מנהגו של בית ר' ג' שהיו נותניין כל' לבן לכוכב שלשה ימים קודם לשכנת וצבעין אפילו בערב שבת ודבריהם למדנו שהלכנים קשים לכבוד יותר מן הצבעין. אבי הוה יהיב ליה החוא מנא דצבע לקדרא. אל' כמה בעית עלייה. אמר ליה כדחוורא. אל' כבר קדמך רבנן:

במה מדליקין טרк שני

(ח'א) תנוי רמי בר חמא פתילות ושמניא שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן במקדש משום שני' (שפטות כי) להעלות נר תמיד, הוא תנוי לה והוא אמר לה כדי שתהא שלחבת עולה מלאיה ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר, תנן מבלאי מכני כהנים ומחמייניהם היו מפקיעין ומהן מדליקין. שמחת בית השואבה שני:

(ע'ב) תננו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד ומהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת וחולך, ובה"א יום ראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסף וחולך. אמר עולא פליגי בה תרי אמראי במערבא רבי יוסף בר אבון ורבי יוסף בר זבידא חד אמר טעמא דבר ב"ש כנגד ימים הנכנים וטעמא דבר

¹⁷ In practice, Judaism is against capital punishment. See Makoth Fol. 7a that the great Sanhedrin when they convicted one man during seventy years were called "Murderers."

terpretation of the house of Hillel is for the passing days [which increase daily]¹; and the other said, 'The reason of the school of Shammai is that just as the offerings of the best of the Tabernacles [was decreased daily],² so are the candles of Chanukah, and the reason of the house of Hillel is that we may promote [a person or thing] to a higher grade of sanctity, but we must not degrade.'³

Rabba b. b. Chana in the name of R. Jochanan said: "There were two old men living in Zidon; one acted in accordance with the opinion of the school of Shammai and the other acted in accordance with the opinion of the school of Hillel; one gave as his reason that the Chanukah lamps are to be lit in the same manner as the sacrifices of the feast of Succoth were offered [in a decreasing manner]; and the other gave as his reason that we may promote [a person or thing] to a higher grade of sanctity, but we must not degrade."²

What is the origin of the feast of Chanukah? Our Rabbis taught: "On the twenty-fifth day of Kislev, the eight days of Chanukah begin. During this period no funeral address is to be made, nor are fasts to be held. When the heathens (Greeks) entered the Temple they defiled all the holy oil they found in it; but when the Hashmonaim (Maccabees) prevailed and conquered the heathens, they sought and found one remaining jar of oil, stamped with the seal of the High Priest [proving that it had not been defiled]. Though the oil contained in the jar would have sufficed for one day only, a miracle occurred, and it lasted for eight days [during which time more oil was prepared]. On the anniversary of this occasion a feast was instituted with the reciting of Hallel and other praises."

(Fol. 22a) R. Cahana said that R. Nathan b. Minyumi expounded in the name of R. Tanchum: "What is meant by the passage (Gen. 37, 24.) *And the pit was empty; there was no water in it.* Since the text says *The pit was empty*, do I not know that there was no water in it? And what is intimated by saying *There was no water?* Indeed there was no water but there were serpents and scorpions in it."

(Fol. 23b) R. Huna said: "He who is ac-

הלוּ כנגד ימים היוצאים וחד אמר טעמא דברת
שמעאי כנגד פרי החג וטעמא דברת דמעליין
בקדש ואין מוריידין. אמר רבנה בר חנה א"ר
יוחנן ב' זקנים היו בצדין אחד עשה כב"ש
ואחד עשה כב"ה זה נותן טעם לדבריו כנגד
פרי החג וזה נותן טעם לדבריו דמעליין בקדש
ואין מוריידין:

מאי חנוכה דת"ר בכ"ה בכם יומי
דchanoca תמניא איןון דלא למספד בהון ודלא
להתענות בהון שכשנכנטו עובדי כוכבים להיכל
טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגבורה מלכות
בית השמונהוי ונצחים בדקו ולא מצאו אלא
פע אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן
הנגדל ולא היה בו אלא להדליק יום אחד
נעשה בו נס והדליקו ממנו שמנה ימים. לשנה
אחרת קבועים ועשאים ימים טוביים בהלל
והודאה:

(דף נב) אמר רב כהנא דרש רב נתן בר
מנוימי משטיה דרבי תנחים Mai דכתיב
(נראשית לו) והבור רק אין בו מים ממשמע
שנאמר והכור רק אני יודע שאין בו מים אלא
מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים
עקרבים יש בו:

(דף נג) אמר רב הונא הרציל בנו הוין ליה

1) See Num. 29, 13-34.

2) The usual declaration of the sanctity of the day over a cup of wine which is said after coming from Synagogue on the eve and morning of the Sabbath or any other festival.

customed to lighting many lamps (on the Sabbath, holiday and Chanukah) will have scholarly sons; he who is strict in the observance of the Mezuzah will be worthy of having a fine dwelling; he who is strict in the observance of the Kiddush [on the Sabbath and festivals] will be worthy of having jars filled with wine."

R. Huna was wont to pass by the door of R. Abin, the carpenter; noticing that R. Abin was accustomed to light many lamps [on the Sabbath eve] he said: "Great men will come forth from this house," and so it was. There came forth from that house R. Ide b. Abin and R. Chiya b. Abin.

R. Chisda was wont to pass by the door of the father of R. Sizbi; noticing that [R. Sizbi's father] was accustomed to light many lamps (on the Sabbath eve), he said: "A great man will come forth from here." And, in consequence, R. Sizbi came forth from there.

R. Joseph's wife was accustomed to light the lamps late, so R. Joseph said to her: "We have studied in a Mishnah: 'He took not away the pillar of the cloud by day, nor the pillar of fire by night.' (Ex. 13, 22.) We infer from this that the pillar of cloud was finished up with the pillar of fire [that it came ahead of time], and the pillar of fire was finishing up with the pillar of cloud [that also came ahead of time].'" She then decided to light the lamps very early. She was then told by a certain old man: "We are taught in a Mishnah 'No one should do anything [whatever is to be done] either earlier or later than the time set for it.'"

Raba said: "He who loves scholars shall have children that are scholars; he who respects scholars shall have sons-in-law that are scholars; he who fears scholars shall himself be a learned man; and if he is not of such a class [because he did not study] then his words will be respected like unto those of learned men."

(Fol. 25 b) R. Juda said in the name of Rab: "Thus it was the custom of R. Juda b. Elaya to have a vessel with warm water brought to him every Friday afternoon. He would wash his face, hands, and feet and then wrapping himself in a linen garment in which were placed *Tzitzis*, he would sit like an angel of the Lord of Hosts."

It is written (Lam. 3, 17.) 'And thou hast removed my soul from peace.' R. Abuhu said: "This refers to the kindling

בנים ת"ה. הזוהר במצוות זוכה לדירה נאה. הזוהר בצדיקות זוכה לטלית נאה. הזוהר בקדוש היום זוכה וממלא נרבי יין. רב הונא הוה רגיל דהוה רגיל בשרגא טובא אמר תרי גברוי רברבי נפק מהכא. נפק מיניוו רב אידי בר אבין ורב חייא בר אבין. רב הפסדא הוה רגיל דהוה חייל ותני אפיקחא דבר נושא דבר שיזבי חזא דהוה רגיל בשרגא טובא אמר גברא רכה נפק מהכא. נפק מיניוו רב שיזבי. דביתהו דבר יוסף הות מאחרה ומדלקת לה. אמר לה רב יוסף תנינה (פטות טג) לא יטיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד הענן משלימים לעמוד האש ועמוד האש משלימים לעמוד הענן. סברה לאקדומה אמר לה ההוא סבא תנינה ובclud שלא יאדר, אמר רבא דרחים רבנן הויליה בנין רבנן, דזקירות רבנן הויליה חתנותא רבנן, דזקירות רבנן הויליה גופיה הויליה צורבא מרבען, וαι לאו בר ה כי הויליה מעתמן מיליה כצורבא מרבען:

(דף כ"ח ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב כך היה מנהגו של רב כי יהודה בר אלעאי ע"ש מכיאין לו עירבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידיו ורגליו ומתחטף ויושב בסדינין המצויצין וודומה למלך ה' צבאות:

כתייב (איכת ז) ותונח משלום נפשי, אמר רב כי אבחו זו הדלקת נר בשבת, נשיתי טוביה אמר רב כי רימה זו בית המרחץ, רב כי יוחנן אמר זו רחיצת ידים ורגלים בחמין. ר' יצחק נפחא אמר זו מטה מטה נאה וכליים נאים שעלייה. רב כי אבא אמר זו מטה מוצעת ואשה מקושטת

of the Sabbath lamp," *And I forgot happiness*, (Ib.) "This," said R. Jeremiah, "refers to a bath-house." R. Jochanan said: "This refers to the washing of his hands and feet in warm water." R. Isaac said: "This refers to a nicely fixed bed with comfortable bedding upon it." R. Abba said: "This refers to elegant furniture and an elegantly robed wife

Our Rabbis taught: "Who is to be considered rich? 'Every one,' says R. Meier, 'who enjoys his riches [whether great or little].'" R. Tarphon says: 'Every one who has a hundred vineyards and a hundred fields with a hundred slaves to labor in them.' R. Akiba said: 'He who has a wife that is becoming in all her acts.' R. Jose said: 'He who has a privy within his house.'"

(Fol. 26a) R. Tarphon said: "The Sabbath lamps should be lit only by means of olive oil." Thereupon R. Jochanan b. Nuri stood up and said: "What shall the Babylonians do who have nothing else but poppy-seed oil? And what shall the Medeans do who have nothing else but nut-oil? And what shall the Alexandrians do who have nothing else but radish-oil? And what shall the Kapadocian do who have none of these oils but naphtha? We therefore have no recourse but to accept the words of the sages who pointed out those oils with which it is not permitted to light the Sabbath lamp [and claimed the others to be suitable for that purpose]."³⁾

(Fol. 28b) What remains of the discussion regarding the so-called badger (*Tachash*) which existed in the days of Moses? R. Elaya in the name of R. Simon b. Lakish said: "R. Meier was wont to say that 'The badger which existed in the days of Moses was a creation of its own kind, and the sages were not able to decide whether it belonged to the domestic species or to the wild animal species; it had but one horn on its forehead; it was assigned at that time to Moses, who made the covering for the Tabernacle of its skin; after that it disappeared.' Since he says that it had one horn on its forehead, we infer that it was a levitically clean species, for R. Juda said: 'The ox which Adam, the first man, sacrificed, had but one horn on its forehead, as it is written (Ps. 69, 32.) *And this will please the Lord better than an ox or bullock having horns and cloven hoofs.*' Behold! the word used is *Makrin* (horns)!" R. Nachaman

ית"ה. תננו רבנן איזהו עשיר כל שיש לו נחת רוח בעשרו דבריו ר"מ, ר"ט אומר כל שיש לו ק' כרמים וק' שודות וק' עבדים שעובדין בהן ר"ע אומר כל שיש לו אשה נאה במעשיה. רבנן יוסף אומר כל שיש לו בית הכסא סמוך לשולחנו:

(דף כ"ו) רבנן טרפון אומר אין מדליקין אלא בשטן וית בלבד עמד רבנן פן נורי על רגליו ואמר מה יעשו אנשי בכל שאין להם אלא שמן שומשין ומה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים ומה יעשו אנשי אלכסנדריאה שאין להם אלא שמן צננות ומה יעשו אנשי קפוטקיא שאין להם לא כך ולא כך אלא נפט. אלא אין לך אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין:

(דף כח ע"ב) מי הוי עליה דתחשי שהיה בימי משה. אמר ר' אילעא אמר רבנן שמעון בן לקיש אומר היה רבנן מאיר תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה ולא הכריעו בו חכמים אם מין היה הוא אם מין בהמה הוא וקרן אחת היה היה לו במצחו ולפי שעיה נודמן לו למשה ועשה ממנו משכן ונגנו, מדק אמר קרן א' ה"ל במצחו ש"ט מהoor היה דבר ר' יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היה היה לו במצחו שנאמר (תהלים ס) ותיתב לה' משור פר מקריין פרם. מקריין תרתי משמע, אמר ר' נחמן בר יצחק מקרא כתיב, וליפשוט מינה

³⁾ See II Chr. 7, 9-10, that the dedication of the Temple started on the seventh of *Tishrei* and continued until after *Succoth* including the Day of Atonement. Thus they profaned the *Yom Kippur* day.

b. Isaac said, Although we read *Makrin*, (horns) the word really written is *Makren*, (horn, the singular) [Hence we learn that the one-horned beast is of the clean species]. Let us also decide from the same source that the badger was of the cattle species? [For it says, An ox or bull having a horn]. Since there is in existence the *Keresh* (antelope) which is of the animal species and has but one horn, so I can say, that the *Tachash* was the very animal called *Keresh*.

(Fol. 30a) The following question was asked of R. Tanchum of Noy: "Is it permissible to extinguish the light on the Sabbath for the sake of a sick person?" He began his answer by saying: "O thou King Solomon! Where is thy wisdom and where is thy understanding? Not only do the words contradict your father's words but [they are at variance with] thine own utterances also. Thy father David said (Ps. 116, 17.) *Not the dead can praise the Lord*, and thou sayest (Ecc. 4, 2.) *Thereupon praise I the dead that are already dead*, and again thou sayest (Ib. 9, 4.) *For a living dog fareth better than a dead lion*. But this is not difficult to explain. When David said, *Not the dead can praise the Lord*, he meant thus: 'A man should always occupy himself with the study of the Torah and meritorious deeds before he dies; for, as soon as he dies, he becomes free from the obligation of [studying] the Torah and [fulfilling] meritorious deeds and the Holy One, praised be He! accepts no praise of him.' This is what R. Jochanan said: 'What is meant by the passage (Ps. 88, 61.) *Free among the dead*, i. e., as soon as a man dies he is freed from the obligation of [studying] the Torah and [fulfilling] meritorious deeds, And when Solomon says (Ecc. 4, 2.) *Thereupon praise I the dead that are already dead*, he refers to the time when Israel sinned in the deserts. Moses stood up before the Holy One, praised be He! and offered many prayers and supplications unto Him but was not answered. However, as soon as he said (Ex. 32, 13.) *Remember Abraham, Isaac and Israel, Thy servants*, he was forthwith answered. Now, did not Solomon say properly, *Thereupon praise I the dead that are already dead*." It may be explained in another way also. The usage of the world is that if a mortal prince issue a decree, it is doubtful whether it will be complied with or not; even if it be complied with while the prince lives it may not be complied with

דמין בהמה הוא. כיוון דאייכא קרש דמין היה
הוא וליית ליה אלא חד קרנא אייכא למשמר מין
חית הוא:

(דף ל) שאל שאלתא זו לעילא מרכז תנחות
דמן נוי מהו לככוי בוצינה דנורא מקמיה
באישא בשכחתא. פתח ואמר אנט שלמה מלכא
אן חכמתך אן סוכלתנויך לא דיך שדבריך
סוטרים דבריך דוד אביך אלא שדבריך סותרים
זה את זה, דוד אביך אמר (תהלים קטו) לא
המתים יהללו יה ואת אמרת (קהלת ז) ושכח
אני את המתים שכבר מתו, וחזרת ואמרת (שם
ט) כי לכלב חי הוא טוב מן הארייה המת, לא
קשה היא דקאמר דוד לא המתים יהללו יה
הכי אמר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות
קדום שימות שכיוון שמת בטל מן התורה ומן
המצוות ואין להקב"ה שכח בו והיינו דאמר
רבי יוחנן מי דכתיב (תהלים טח) במתים חפשו
כיוון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן
המצוות. ודקאמר שלמה ושכח אני את המתים
שכבר מתו שכשחתאו ישראל במדבר עמד
משה לפניו הקב"ה ואמר כמה תפלוות ותחנונים
לפניו ולא נענה וכשאמר (שמות לב) זכור
לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך מיד נענה ולא
יפה אמר שלמה ושכח אני את המתים שכבר
מתו, ד"א מנהגו של עולם מלך גוזר גזירה ספק
מקיימין אותה ספק אין מקיימין אותה. ואת"ל
מקיימין אותה. בחיו מקיימין אותה
במותו אין מקיימין אותה. ואילו משות

when he is dead. But Moses, our teacher, has issued many decrees and established many ordinances and they endure forever and ever. Now did not Solomon say properly (Ecc. 4, 2.) *Thereupon praise I the dead that are already dead!* The passage, *Thereupon praise I the dead*, etc., may also be explained in another way, as R. Juda said in the name of Rab; for R. Juda in the name of Rab said: "What is meant by the passage (Ps. 86, 17.) *Display on me a sign for good that those who hate me may see it.* Thus said David before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, forgive me this sin [of Bath Sheba].'" 'Thou art forgiven,' answered the Lord. David then said to the Lord: 'Show me a sign while I live.' Whereupon He answered, 'During thy life I shall not make it known but during the life of Solomon, thy son, I shall make it known.' When Solomon had built the Temple he desired to place the ark in the holy of holies, but the gates had become fastened to each other [and they could not be opened]. Solomon then offered twenty-four prayer-songs but was not answered. He then began the prayer (Ps. 24, 7.) *Raise your heads, O ye gates and be raised wide, ye everlasting gates, and let the king of glory enter.* Thereupon the gates ran after him and opened their mouths and wanted to swallow him up, saying: *Who is the King of glory?* (Ib.)—Solomon replied, *The Lord, strong and mighty* (Ib.). He then repeated *Raise your heads, O ye gates, and raise up, ye everlasting doors, and let the King of glory enter. Who is the King of glory, the Lord of Hosts, He is the King of glory, Selah* (Ib.). Still he was not answered; but as soon as he said *O Lord God turn not away the face of thy anointed, remember the pious deeds of David thy servant*, (11 Chr. 6, 12), he was immediately answered. At that moment the faces of David's enemies turned black like the bottom of a pot and then it was known to all that the Holy One, praised be He! had forgiven David that sin. Therefore, did not Solomon properly say, *Thereupon, praise I the dead*, etc. This is meant by the passage (I Kings 8, 66.) *On the eighth day he dismissed the people; they blessed the king and went unto their tents, glad of heart, because of all the good that the Lord had done for David his servant and for Israel his people, i. e., And they went unto their tents*, meaning they found their wives levitically pure. *Joyful*, because of having enjoyed the Divine Glory; *glad of heart*, each

רבענו גור כמה גזירותיו ותקן כמה תקנות
וקיימות הן לעולם ולעולם עולמים ולא יפה
אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו,
דבר אדור ושבח אני וגוי' כדבר יהודת אמר רב
דאמר רב יהודה אמר רב מי דכתיב (תהלים טו)
עשה עמי את לטובה ויראו שונאי ויבושו (חלה
ע"ש מהרש"א) אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע
מחול לי על אותו עון, אמר לו מחול לך, אמר
לו עשה עמי את בחיי, אמר לו בחיי אני
מודיע בחיי שלמה בך אני מודיע, כשהבנה
שלמה את בית המקדש בקשו להכנים ארון
לבית קדשי הקדושים דבקו שעריהם זה בזה אמר
שלמה עשרים וארבע רגנות ולא גענה פתח
ואמר (שם כד) שאו שערים ראשיכם והנשאו
פתחי עולם ויבא מלך הכבוד רחטו בתריה
למבלהיה אמרו מי זה מלך הכבוד אמר להו ה'
עוין ונבhor חור ואמר שאו שערים ראשיכם
ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה
מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה
ולא גענה כיוון שאמר (ח"ב ו) אליהם אל נשבע
פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מיד גענה.
באתחה שעה נהפכו פניהם כל שונאי דוד כשלוי
קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו
הקדוש ברוך הוא על אותו עון ולא יפה אמר
שלמה (קהלת ד) ושבח אני את המתים שכבר
מתו. והיינו דכתיב (פ"א ח) ביום השmini שלח
את העם ויברכו את המלך וילכו לאלהיהם
שמחים וטובי לך על כל הטעבה אשר עשה ה'
לדוד עבדו ולישראל עמו. וילכו לאלהיהם
שמצאו נשותיהם בטהרתו. שמחים שנחננו מזיו
השכינה. טובי לך שנתעברו נשותיהם של כל

man's wife had become pregnant with a male child; because of all the good which God had done unto David his servant, that he forgave him that sin; and Israel his people, for they were forgiven their neglect of the observance of the day of Atonement.³ And when Solomon said (Ecc. 9, 4.) *For a living dog fareth better than a dead lion*, he meant that which R. Juda said in the name of Rab; for R. Juda in the name of Rab, said: "What is meant by the passage (Ps. 39, 5.) *Let me know, O Lord, my end, and what the measure of my days is, I wish to know when I shall cease to be*, i. e., thus said David before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe let me know my end.' Whereupon the Lord answered him: 'It has been decreed by me that the time of the death of mortal man shall not be known; *And the measures of my days what are they* (Ib.), David again asked. 'It is decreed by me answered the Lord,' that the measure of the days of a man shall not be known.' Again David asked: 'I wish to know when I shall cease to be.' The Lord then said to him: 'Thou wilt die on the Sabbath.' 'Let me die rather on the first day of the week,' begged David. 'The first day of the week is the day on which thy son Solomon shall be king, and one kingdom must not encroach on the other even by so much as a hair's breath.' 'Let me then die on the Sabbath eve,' pleaded David. Whereupon the Lord said *Far better is a day in thy courts than a thousand* (Ps. 84, 11), i. e., 'I like one day in which thou art studying the Torah better than a thousand burnt offerings which Solomon, thy son, will sacrifice before me upon the altar.' (Ib. b) Each Sabbath day he would sit and study.⁴ On that Sabbath when he was to die, the angel of death came and stood before him, but was unable to do anything because David never once ceased studying. [Said the angel to himself] What shall I do? There was an orchard in the back of David's house; the angel of death went there and shook the trees. David [hearing the noise] went out to see [the cause of the noise]; as he ascended the ladder the angel caused it to break. David fell down and consequently stopped studying; whereupon the angel of death took his life. It so happened that Solomon sent to ask the following questions in the academy: 'My father died and lies in sun; what shall I do? [Am I allowed

4) The angel of death has no jurisdiction over a man who is studying the Torah.

אחד ואחד וילדה זכר. על כל הטובה אשר עשה ה' לודוד עבדו שמחל לו על אותו עון. ולישראל עמו דוחיל להו עון יום כפורים. ודקאמר שלמה כי לכלב חי הוא טוב מן הארייה המת כרב יהודה אמר רב רב ר' יהודה אמר רב טאי דכתיב (תחלים ט) הודיעני ה' קצ' ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני. אמר חז' לפנוי הקדוש ברוך הוא רבש"ע הודיעני ה' קצ' אמר ליה נזורה היא מלפני שאין מודיעין קצ' של בשר ודם. ומדת ימי מה היא נזורה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימי של אדם. אדעה מה חדל אני. אמר לו בשחתת תמותה. אמות באחד בשחתת. אמר לו כבר הגיע מלכות שלמה בנה ואין מלכות נוגעת בחברתא אפילו כמלא נימת. אמות בערב שבת. אל' (שם פד) כי טוב יום בחצריך מלאך. טוב לי יום אחד שאחתה יושב ועומק בתורה מלאך עולות שעתיד שלמה בנה להקריב לפנוי על גבי המזבח. (ע"ב) כל יומה דשבתא הוה יתיב ונרים כולה יומא. הוה יומא דברי למיינח נפשיה קם מלאך המות קטיה ולא יכול ליה דלא הוה פסק פומיה מגירסא אמר מה עכיד דליה הוה ליה בוסתנא אחורי ביתיה אתה מלאך המות מליך ובחייש באילני נפק למיחזי הוה סליק בדרגא איפחית דרגא מתחיה אישתיק ונח נפשיה. שלח שלמה לבני מדרשא אבא מות ומוטל בחמה. וככלבים של בית אבא רעבים מה אעשה. שלחו ליה חתך נבלת

to remove him from the sun?] And the dogs of my father's house are hungry, what shall I do?" "They answered him: 'Cut up a carion and place the pieces before the dogs. As to thy father, place a loaf of bread or an infant upon his body and then you may carry it away from the sun.' Did not Solomon, therefore, say properly? *For a living dog fareth better than a dead lion.* And as to the question, which I have been asked in your presence, I say this: a lamp is called *Ner* and the soul is called *Ner*; it is better that a human light (lamp) be extinguished than that God's light (life) be extinguished."

R. Juda the son of R. Samuel b. Shilath in the name of Rab said: "The sages wanted to suppress (declare uncanonical) the book of Ecclesiastes because its words are contradictory; but why did they not suppress it? Because it begins and ends with words concerning the Torah. It begins with the words concerning the Torah, for it is written (Ecc. 1, 3.) *What profit hath a man of all his toil which he toileth under the sun?* Whereupon the school of Janai said, for a thing which [was created] under the sun he hath no profit, but for a thing which is beyond the sun (before creation) * he will have profit. It ends with words concerning the Torah, for it is written (Ib. 12, 13.) *The end of the matter is, let us hear the whole; fear God and keep His commandments; for this is the whole (duty of) man.* What is meant by, *this is the whole man?* R. Eliezer said: "It means the whole world was created for the sake of him (who fears God)." R. Abba b. Cahana said: "This [fear of God] is equal in importance to the whole world put together." Simon b. Azai and, according to others, Simon b. Zoma, said: "The whole world would not have been created if not for the purpose of providing him (who fears God) with company."

And what are the words which contradict each other? It is written (Ecc. 7, 3.) *Better is vexation than laughing;* and again it is written (Ib. 2, 2.) *Of laughter I said, it maketh one praiseworthy;* and it is also written (Ib. 8, 15.) *Therefore do I praise joy;* and again (Ib. 2, 2.) *And of joy what doth this do?* There is no contradiction; *Better is vexation than laughing,* means that, the vexation which the Holy One, praised be

והנה לפני הכלבים. ואביך הנה עליו כבר או
תינוק וטלטלו. ולא יפה אמר שלמה (קהלת ט):
כיו לכלב חי הוא טוב מן האריה המת. ולענין
שאלות דשאילנה קדמיכון נר קרויה נר ונשמרו
של אדם קרויה נר מוטב תכבה נר שלبشر
ודם מפני נרו של הקב"ה:

אמר רב יהודה בריה דרכ שטואל בר שילת
משמיה דרכ בקשו חכמים לגנוו ספר קהלה
מןני שדבריו סותרים זה את זה ומפני מה לא
גנווהו מפני שתחלתו ד"ת וסופה דברי תורה.
תחלתו ד"ת דכתיב (קהלת א) מה יתרון לאדם
בכל עמלו שיעמל תחת השימוש ואמרי דברי
רבי ינאי תחת השימוש הוא דין לו. קודם
השימוש יש לו. סופו דברי תורה דכתיב (שם
יב) מוף דבר חכל נשמע את האלהים ירא ואות
מצוותו שמור כי זה כל האדם. מי כי זה כל
האדם אמר ר' אלעזר כל העולם כולו לא נברא
אלא בשייל זה. רבי אבא בר כהנא אמר שכול
זה כנגד כל העולם כולו. שמעון בן עזאי אומר
ואמרי לה שמעון בן זומא אומר לא נברא כל
העולם כולו אלא למצוות לוות. ומאי דבריו
סותרים זה את זה כתיב (שם ז) טוב עם
משוחק וכתיב (שם ז) לשוחק אמרתוי מהollow
וכתיב (שם ח) ושבחתי אני את השמחה וכתיב
(שם ז) ולשמחה מה זו עשו. לא קשיא טוב
עם משוחק טוב עם שכועם הקדוש ברוך

⁵³ These two questions having happened together may refer to either the interior political troubles or to external. Having seen David dead, the enemies arose to cause trouble to Solomon.
⁵⁴ Before the creation. See further Fol. 89a, that the Torah was in existence long before creation.

6) Before the creation. See further Fol. 89a, that the Torah was in existence long before creation.

He! causeth unto the righteous in this world is better than the smile which the Holy One, praised be He! causeth unto the wicked in this world; *Of laughter I said, it maketh one praiseworthy*, speaks of the smile with which the Holy One, praised be He! will gladden the righteous in the world to come.⁷⁾ *Therefore do I praise joyfulness*, refers to a rejoicing which is caused by a meritorious deed; *And of joy what doth this do?* alludes to rejoicing which is not the cause of a meritorious deed. We infer from this that *Shechinah* rests not upon a mood of indolence, nor a mood of grief, nor a mood of laughter, nor a mood of levity, nor a mood of jesting, nor a mood of idle talk, but upon a mood of rejoicing caused by the performance of a meritorious deed; as it is said (II Kings 3, 15.) *But now bring me a musician*, etc, R. Juda said: "The same should be applied to the study of the Halacha (Laws)."⁸⁾ Raba said: "The same is to be applied to a good dream." Is it so? [that Halacha should be preceded by a cheerful thing]. Behold, R. Gidel in the name of Rab said: "Any disciple who sits before his teacher without dropping bitterness from his lips [on account of respect] will be burnt, for it is said (Songs 5, 13.) *His lips like lilies, dropping with fluid myrrh*. Do not read *Mor* (fluid myrrh), but read it *Mar* (bitterness).⁹⁾ Do not read *Shoshanim* (lilies) but read it *Sheshonin* (who study); [hence we see that a disciple must act with deep respect, and not in a frivolous mood]. This is not difficult to explain: the former refers to the teacher and the latter refers to the disciple; and if you wish you may say both refer to the teacher; and even then there is no contradiction; for the former refers to the time before beginning [the lecture] and the latter refers to the time after the lecture has begun. Just as Rabba did before he began [his lecture] before the Rabbis. He said something humorous which caused the Rabbis to be cheerful, and he then sat down with deep respect to expound the Halacha.

The sages wanted to suppress (declare uncanonical) the Book of Proverbs also, because of its contradictions. Why did they not suppress it then? They said: "Have we not scrutinized the Book of Ecclesiastes and found explanations of the contradictions? Let us

הו על הצדיקים בעולם הזה משחוק שמשח הקב"ה על הרשעים בעוה"ז ולשחוק אמרתי מהול זה שחווק שמשח הקב"ה עם הצדיקים בעולם הבא. ושבחתי אני את השמחה זו שמחה של מצוה ולשמחה מה זו עוזה זו שמחה שאינה של מצוה למדך שאין שכינה שורה לא מתוק עצולות ולא מתוק עצבות ולא מתוק שחווק ולא מתוק קלות ראש ולא מתוק שיחת ולא מתוק דברים נטילים אלא מתוק דבר שמחה של מצוה שני' (ט"ב ג) ועתה קחו לי מנגן וגנו'. אמר רב יהודה וכן לדבר הלכת. אמר רבא וכן לhalbום טוב. אני והאמל רב נידל אמר רב כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכינה שנאמר (שח"ש ח) שפתותיו שושנים נוטפות מור עוכר. אל תקרי מור עוכר אלא מר עוכר אל תקרי שושנים אלא שנים. לא קשיא הוא ברכבת הא בתלמיד. ואי בעית אימא הא והוא ברכבת ולא קשיא הא מקמי דיליפה הא לבתר דפתח כי הא דרכבה מקמיה דפתח להו לרבען אמר מילתא דבריותה ובڌهي רבען לסוף יתיכ באימתא ופתח בשמעתא:

ואף ספר משלוי בקשו לגנו' שהיו דבריו סותרים זה את זה. ומפני מה לא גנוזה אמריו ספר קהילת לאו עיינין ואשכחין טעמא הכא נמי ליעין. ומאי דבריו סותרים זה את זה

7) See introduction.

8) Before commencing to expound Halacha, the teacher should begin with a thing of cheerfulness.

9) The words *Mar* and *Mor* have the same spelling, the difference is only in their pronunciation—which is Hebrew does not affect the word itself.

search the Book of Proverbs also, until we find explanations."

Which are its contradictory words? It is written (Pr. 26, 4.) *Do not answer a fool according to his folly*, and it is also written (Ib.) *Answer a fool according to his folly*. [After a study they came to the conclusion that] there is no contradiction; the latter refers to matters of the Torah and the former refers to secular matters. In what respect can the subject of the Torah be explained? In the following way: Rabban Gamaliel was once sitting and lecturing: "In the future women will give birth to children every day, as it is written (Jer. 31, 7.) *The pregnant woman and she that travaileth with child together*." A certain disciple sneered at him and said: *There is nothing new under the sun* (Ecc. 1, 9). Whereupon Rabban Gamaliel said to him: 'Come, I will show thee the like thereof in this world.' He went and showed him a hen. Again Rabban Gamaliel lectured: "In the future the trees will bring forth fruit every day, for it is said (Ezek. 17, 23.) *And it shall produce boughs, and bear fruit*, i. e., just as boughs are produced every day so also will fruit be brought forth every day." Again that disciple sneered at him and said: *There is nothing new under the sun* (Ecc. 1, 9). "Come," said Rabban Gamaliel to him, "I will show thee the like thereof in this world." Whereupon he went and showed him a Caper-bush. Upon another occasion Rabban Gamaliel was sitting and lecturing: "In the future Palestine will produce ready-made cakes and fine woolen garments, as it is said (Ps. 72, 16.) *There shall be an abundance of corn in the land*." The disciple again sneered at him and said: *There is nothing new under the sun*. "Come," said Rabban Gamaliel, "I will show thee the like thereof in this world." Whereupon R. Gamaliel took him and showed him mushrooms and as to [something corresponding to] garments, as it said (Ps. 72, 16.) *There shall be palm-shoot [which is covered in the form of garment]*.

Our Rabbis taught: A man shall always be as patient as Hillel and not as excitable as Shammai. Once it happened that two men laid a wager with one another (Fol. 31a) that whichever would succeed in putting Hillel out of temper should receive four hundred *zouzim*¹⁰ "I shall go and put him out of temper," said one. It was on Friday after-

כתיב (טשי' כו) אל תען כמייל כאולתו וככתב
(שם) ענה כמייל כאולתו לך הא בד"ת הא
במיili דעלמא בדבורי תורה Mai hiya כי הא
דיתיב ר"ג וקדריש עתידהasha שתלד בכל
יום שנאמר (ירושת לא) הרה וילדה יהדו.
לנגן עליו אותו תלמיד אמר (קהלת א) און כל
חדש תחת השמש. אל בא ואראך דוגמתו
בעה"ז נפק אחוי ליה תרגנות. ותו יתיב ר"ג
וקדריש עתידין אילנות שמוציאין פירות בכל
יום שנא' (יחזקאל יז) ונשא ענף ועשה פרי מה
ענף בכל יום אף פרי בכל יום. לנגן עליו אותו
תלמיד אמר והכתיב און כל חדש תחת השמש.
אל בא ואראך דוגמתן בעה"ז נפק אחוי ליה
אלף. ותו יתיב ר"ג וקדריש עתידה א"י
שתוציא גלוסקות וכלי מילת שנא' (קהלת עב)
יהי פשת בר הארץ לנגן עליו אותו תלמיד
ואמר און כל חדש תחת השמש. אל בא ואראך
דוגמתן בעולם הזה נפק אחוי ליה כמהין
ופטריות ואכלי מילת נברא בר קורא:

תנו רכנן לעולם יהא אדם ענוותן כהלו
ואל יהא קפדן כשמי. מעשה בשני בני אדם
(זה לא) שהתרו זה עם זה אמרו כל מי שילך
ויקנית את הלו יטול ת' זוז אמר אחד מהם
אני אקניתנו. אותו היום עבר שבת היה והלו

noon, and Hillel was washing himself, when the man passed by the door of his house, shouting: "Does Hillel live here? Does Hillel live here?" Hillel wrapped his mantle round him and went out to meet him. "My son," he said to him, "what do you wish?" "I have a question to ask," was the reply. "Ask, my son, ask," said Hillel. "Why are the heads of the Babylonians round?" the man asked. "A great question hast thou asked, my son. Because they have no trained midwives." The man went away and after a while, returned calling out, "Does Hillel live here? Does Hillel live here?" Hillel again wrapped his mantle round him and went out to meet him. "My son," he said, "what do you wish?" "A great question have I to ask," he said. "Ask, my son, ask," said Hillel. "Why are the people of Tarmod (Palmyra) weak-eyed?" asked he. Hillel said: "Thou hast asked a great question. Because they live in a sandy country."¹¹ The man went away, and after waiting a while, came back shouting: "Does Hillel live here? Does Hillel live here?" Hillel wrapped his mantle round him and went out to meet him. "My son," he said, "what do you wish?" "I have a question to ask," said the man. "Ask, my son, ask," said Hillel. "Why are the feet of the Africans so broad?" "Thou hast asked a great question! Because they live in marshy land."¹² "I have many more questions to ask," said the man, "but I am afraid lest I shall make thee angry." Hillel, drawing his mantle around him, sat down before the man, saying to him: "All the questions thou hast to ask, please ask." "Art thou Hillel," said he, "who is called Prince of Israel?" "Yes," answered Hillel. "If thou art the one, then I pray there may not be many more in Israel like thee." "Why is that, my son?" asked Hillel. "Because," said the man, "I have lost four hundred *zouzim* through thee." "Be cautious with thy temper," said Hillel. "Better is it that thou shouldst lose four hundred *zouzim*, but that Hillel should not become excited."

Our Rabbis taught that a heathen once came before Shammai and said: "How many Torahs have you?" Shammai replied: "We have two; the written Torah and the oral Torah." The heathen then said to him: "In the written Torah I believe thee, but in the oral Torah I do not believe thee. Make me,

חוֹפֵף את ראשו הַלְּקָדָע וְעַבְרָע עַל פָּתָח בֵּיתוֹ אָמָר
מֵי כָּאן הַלְּקָדָע מֵי כָּאן הַלְּקָדָע נְתַעַטְפָּה וַיֵּצֵא לְקַרְאָתוֹ.
אָמָר לֵיהּ בְּנֵי מִתְּהָאָתָה מִתְּבָקֵשׁ אֶל שָׁאַלָּה יִשְׁלַׁי לְשָׁאַל אֶל שָׁאַל
לְשָׁאַל בְּנֵי שָׁאַל. מִפְנֵי מִתְּהָאָתָה שְׁלַׁב בְּכָלִים סְגָלָנוֹת. אֶל בְּנֵי שָׁאַל גְּדוֹלָה
שְׁאַלְתָּה מִפְנֵי שָׁאַלְתָּה שָׁאַלְתָּה חַיּוֹת פְּקָחוֹת. הַלְּקָדָע
וְהַמְתִּין שָׁעָה אֶחָת חֹזֶר וְאָמָר מֵי כָּאן הַלְּקָדָע מֵי
כָּאן הַלְּקָדָע נְתַעַטְפָּה וַיֵּצֵא לְקַרְאָתוֹ. אֶל בְּנֵי מִתְּהָאָתָה
אֶחָת מִתְּבָקֵשׁ אֶל שָׁאַלָּה יִשְׁלַׁי לְשָׁאַל אֶל שָׁאַל
בְּנֵי שָׁאַל. מִפְנֵי מִתְּהָאָתָה עִינֵּיהֶן שְׁלַׁב תְּרָמוֹדִין
טוֹרָתוֹת. אָמָר לֵיהּ בְּנֵי שָׁאַלָּה גְּדוֹלָה שְׁאַלְתָּה
מִפְנֵי שְׁדָרִין בֵּין הַחֹלוֹת. הַלְּקָדָע וְהַמְתִּין שָׁעָה
אֶחָת חֹזֶר וְאָמָר מֵי כָּאן הַלְּקָדָע מֵי כָּאן הַלְּקָדָע
נְתַעַטְפָּה וַיֵּצֵא לְקַרְאָתוֹ. אָמָר לֵיהּ בְּנֵי מִתְּהָאָתָה
מִתְּבָקֵשׁ אֶל שָׁאַלָּה יִשְׁלַׁי לְשָׁאַל אֶל שָׁאַל
בְּנֵי שָׁאַל. מִפְנֵי מִתְּהָאָתָה רְגִלִּים שְׁלַׁב אֲפָרִיקִים
רְחָבוֹת. אָמָר לֵיהּ בְּנֵי שָׁאַלָּה גְּדוֹלָה שְׁאַלְתָּה מִפְנֵי
שְׁדָרִין בֵּין בְּצֻעִי הַמִּים. אֶל שְׁאַלְתָּה רְבָכָה יִשְׁלַׁי
וַיֵּשֶׁב לִפְנֵיו אָמָר לֵיהּ כָּל שְׁאַלְתָּה שִׁישׁ לְךָ
לְשָׁאַל שָׁאַל אָמָר לוֹ אֶתְתָּה הוּא הַלְּקָדָע שְׁקוּרִין
אוֹתָךְ נְשִׂיאָה יִשְׂרָאֵל. אֶל הָן. אֶל אָם אֶתְתָּה הוּא
לֹא יַרְבּוּ כִּמְתוֹךְ בִּיְשָׂרָאֵל. אָמָר לֵיהּ בְּנֵי מִפְנֵי
מִתְּהָאָתָה. אָמָר לֵיהּ מִפְנֵי שְׁאַבְדָּתִי עַל יִצְׁחָק אֲרָכְבָּעַ
מְאוֹת זָזָז. אֶל הוּא זָהָר בְּרוֹחַק כְּדֵאי הוּא הַלְּקָדָע
שְׁתַאֲבֵד עַל יִצְׁחָק זָז וְזָז וְהַלְּקָדָע לֹא יִקְפֹּד.

תָּנוּ רְבָנִים מְעָשָׂה בְּעַוְּבָד כּוֹכְבִּים אֶחָד שְׁבָא
לִפְנֵי שְׁמָאי אָמָר לֵיהּ כְּנָה תּוֹרוֹת יִשְׁלַׁח כְּמָם אָמָר
לֵיהּ שְׁתִים תּוֹרוֹת שְׁבָכְתָב וְתּוֹרוֹת שְׁבָעַל פָּה
אֶל שְׁבָכְתָב אָמַר לֵיהּ שְׁבָכְתָב אֶל שְׁבָעַל פָּה
מַאֲמִינָךְ גִּירְנֵי עַל מַנְתָּה שְׁתַלְמָדֵנִי תּוֹרָה

¹¹⁾ By having narrow openings of the eyes, it prevents the sand from entering them.

¹²⁾ They should not sink, or because they would go barefooted and their feet became broadened.

therefore, a proselyte on condition that you teach me the written Torah only." Shammai rebuked him sharply and sent him away angry. The heathen then appeared before Hillel, and the latter made him a proselyte. On the first day, Hillel taught him the *Aleph, Beth, Gimel, Daleth*.¹⁸ On the morrow, Hillel reversed the order of these letters (beginning with the last letter). "Thou didst not teach me so yesterday," said the proselyte to him. "True," said Hillel. "Dost thou not rely upon me? Why then dost thou not rely upon me with the oral Torah?" On another occasion it happened that a heathen appeared before Shammai and said: "Convert me to Judaism but on condition that thou teachest me the whole Torah, while I am standing upon one leg." Shammai drove him off with the builder's cubit (measure) which he held in his hand. Then the heathen appeared before Hillel, and he made him a proselyte, and said unto him: "That which is hateful to thee do not do unto thy neighbor, this is the whole Torah, and the rest is merely its commentary."

Again it happened that while a heathen passed by the rear of a synagogue he heard the voice of a scribe who was saying, *And these are the garments which they shall make; a breast-plate and an Ephod and a robe.* (Ex. 28, 4). "For whom are these?" asked the heathen. "For the High Priest," replied the scribe. So the heathen said to himself: "I shall go and become a proselyte on condition that I be made a High Priest." He came before Shammai and said to him: "Make me a proselyte upon condition that you make me a High Priest." Shammai drove him away with the builder's cubit which he held in his hand. The heathen then came before Hillel; the latter made him a proselyte, and said to him: "Is it possible for one to be made a king unless he knows the court ceremonials? Go, study first the court ceremonials." The proselyte thereupon went and learned the Torah. When he came to the passage (Num. 3, 10.) *And the stranger that cometh nigh shall be put to death*, he asked: "For whom is that passage meant?" "Even for David, the King of Israel," Hillel replied. Then the proselyte came to the following conclusion: "If for Israelites, who are called the sons of God, and who on account of God's love shown to them, were called (Ex. 4, 22), *My son, my first-born, Israel*, a warning is

שבכתוב. גער בו והוציאו בנזיפה. בא לפני היל גיריה. יומא קמא א"ל א"ב ג"ד. למהר אפיק ליה א"ל והוא אתמול לא אמרת לי ה כי א"ל לאו עלי דידי קא סמכת דעת פה נמי סמוך עלי. שוב מעשה בעובד כוכבים אחד שכא לפני שמא. א"ל נירני ע"מ שתלמידני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבני שבדו. בא לפני היל גיריה אמר ליה דעתך מני לחברך לא תעביד זו חיא כל התורה כולה ואיך פירושא היא זיל גמור. שוב מעשה בעובד כוכבים אחד שהיה עובר אחורי ב"ה ושמע קול סופר שהיה אומר (שומות כח) ואלה הבנדים אשר יעשו חשן ואפוד אמר הילו למי א"ל לכהן גדויל אמר אותו עובד כוכבים בעצמו אלך ואתנייר בשבייל שישימוני כ"ג. בא לפני שמא א"ל נירני על מנת לפני היל גיריה. א"ל כלום מעמדין מלך אלא מי שיעוד טכסי מלחמות לך למוד טכסי מלחמות. הילך וקרא כוון שהגין (כמבר ג) לזהור הקרב יומת א"ל מקרא זה על מי נאמר א"ל אפיקלו על דור מלך ישראל. נשא אותו נר ק"ו בעצמו ומה ישראל שנקראו בניים למוקם ומתוך אהבה שאחכם קרא להם (שומות ד) בני בכורי ישראל כתיב עליהם ותזר הקרב יומת.

¹⁸) The names of the Hebrew alphabet.

written, *And the stranger that cometh nigh shall be put to death*, how much more does this apply to the mere proselyte who came with but his staff and traveling bag?" He went to Shammai and said to him: "Am I then eligible to be a High Priest? Behold! It is written in the Torah, *And the stranger that cometh nigh shall be put to death.*" He then went to Hillel and said to him: "O thou forbearing Hillel, may blessings rest upon thy head, because thou hast brought me under the wings of the Shechina." Later all the three proselytes happened to meet in one place and they said: "Oh, the impatience of Shammai could drive us out of this world, but the patience of Hillel brought us under the wings of the Shechina!"

Resh Lakish said: "What is meant by the passage (Is. 33, 6.) *And the stability of thy times and the strength of thy happiness shall be wisdom and knowledge; the fear of the Lord is his treasure*, i. e., *The stability*, alludes to the Order of Zeraim.¹⁴ *Of thy time*, refers to the Order of Moed; *The strength*, refers to the Order of Nashim; *Of thy happiness*, alludes to the Order of Nezikin; *Shall be wisdom*, refers to the Order of Kadshim; *And knowledge*, alludes to the Order of Taharoth. And after all these, *The fear of the Lord [shall be] his treasure.*"

Rabba said: "When a man is brought to Judgment [after he dies] he is asked: 'Hast thou dealt honestly? Hast thou had regular time for the study of the Torah? Hast thou married? Hast thou waited for salvation (Messiah)? Hast thou been a searcher after wisdom? Hast thou [cultivated thy mind to] conclude (to bring out one thing from another)?' And after all these if *The fear of the Lord is his treasure*, it (His Torah) counts; if not, it does not count. It is likened to the man who said to his messenger: 'Bring up to the upper floor a Kur¹⁵ of wheat.' The messenger went and when he had brought it up the man asked of him: 'Hast thou mixed a Kab¹⁶ of the Sand of Chumta in it?' 'No,' answered the messenger. Whereupon the master said: 'It were better if thou hadst not brought it up altogether.'"

It was taught in the academy of R. Ishmael that a man has the right to mix a Kab Chumta in every Kur of crop and he

גר הקל שכא במקלו ובתרטילו עאכ"ג. בא לפני שמא א"ל כלום ראוי אני להיות כ"נ וחלא כתיב בתורה והור הקרב יומת. בא לפני היל א"ל ענוותן היל ינוחו לך ברכות על ראש שהקרבתני תחת כנפי השכינה. לויים נזדונו שלישתן למקום אחד אמרו קפדנותו של שמא בקשה לטורדנו מן העולם ענותנו של היל קירבנו תחת כנפי השכינה:

אמר ריש לקיש מאידכתי (ישעת ל') והיה אמונה עתך חומן ישועות חכמת ודעת ונו' אמונה זה סדר זרעים. עתך זה סדר מועד. חומן זה סדר נשים. ישועות זה סדר נזיקין. חכמת זה סדר קדשים. ודעת זה סדר טהרות. ואפ"ה יראת ה' היא ואצרא. אמר רבא בשעה שטכניין אדם לדין אומרים לו נשאת ונחת באמונה. קבוע עתים ל תורה. עטקה בפריה ורביה. צפית לישועה. פלפלת בחכמת. הבנת דבר מהו דבר. ואפ"ה אי יראת ה' היא אוצראו אין. אי לא לא. משל אדם שאמר לשלוחו העלה לי בור חטין לעלייה הילך והעללה לו אמר ליה עירכת בהן קב חומטין אמר ליה לאו. אמר ליה מוטב אם לא העלית. תנא דבי ר' ישמעאל מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש. אמר רביה בר רב הונא כל

¹⁴⁾ The Talmud consists of sixty-three *Masechtot* or treatises, which are grouped into six *Sedarim* or Orders.

¹⁵⁾ A measure.

¹⁶⁾ A place in Judea containing salty soil which if mixed in the crop prevents it from rotting.

need not worry [in fear of doing wrong, for the sand preserves the crop].

Rabba b. R. Huna said: "Whoever possesses knowledge of the Torah without having (Ib. b) fear of the Lord is likened unto a treasurer who has been intrusted with the inner keys [of the treasury] but from whom the outer keys were withheld."

R. Janai announced: "Oh, for him who has no courtyard but makes a gateway for his court!"¹⁷

R. Juda said: "The world would not have been created by the Holy One, praised be He! if not for the purpose that people should fear Him, for it is said (Ecc. 3, 14.) *And God hath so made it that man should be afraid of Him.*"

R. Simon and R. Elazar were sitting; they noticed that R. Jacob b. Acha was walking and passing by them. "Let us stand up before a man who fears sins," said one, to which the other replied: "Let us get up before a man who is a great scholar." Whereupon the former remarked to the latter: "I tell thee to get up before a man who fears sins and thou sayest to me to get up before a man who is a great scholar." It may be deduced [from the following] that the one who said "For a man who fears sins," was R. Elazar, for R. Jochanan in the name of R. Elazar said: "The Holy One, praised be He! has nothing [better] in His world but fear of Heaven, as it is written (Deu. 10, 12.) *And now, Israel, what doth the Lord thy God require of thee, but to fear the Lord thy God.* It is also written (Job 21, 28.) *And he said unto the man, Behold, the fear of the Lord, that is wisdom.* And in Greek *Hen* means one.¹⁸ The deduction is correct.

R. Ulla expounded: "What means the passage (Ecc. 7, 17.) *Be not wicked too much?* A man should not be too wicked, but he may be a little wicked? [It means rather that] if one has eaten garlic causing him to have a bad odor, shall he eat again and let more bad odor come?"¹⁹

Raba b. R. Ulla expounded: "What is meant by the passage (Ps. 73, 4.) *For there are no deadly fetters for them; but their strength is firm?* i. e., the Holy One, praised be He! said 'It is not sufficient that the wicked do not fear [for future punishment]

אדם שיש בו תורה ואין בו (שם ע"ב) יראת שמים דומה לנזר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בחיי עיל. מכיוון ר' ינא חבל על דלויות ליה דרתא ותרעה לדרכתא עביד. אמר ר' יהודה לא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו שנאמר (קהלת יב) והאללים עשה שייראו מלפניו. רבוי סימון ורבי אלעזר הוו יתבי חליף ואזיל רבי יעקב בר אחא אמר ליה חד לחבריה ניקום מקמיה דגבר דחיל חטאין הוא אמר ליה אידך ניקום מקמיה דגבר בר אוירין הוא אמר ליה אמינה לך אני דגבר דחיל חטאין הוא ואמרת לי את בר אוירין הוא. תמתים דרבי אלעזר הוא דאמר דגבר דחיל חטאין הוא דאמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד שנאמר (וברכות י) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגנו' וכתיב (איוב כח) ויאמר לאדם הן יראת ה' חכמה וגנו'. שכן

בלשון יוני קורין לאחת הן תמתים:

(ע"ב) דרש רב עולא מאי דכתיב (קהלת ז) אל תרשע הרבה וגנו' הרבה הוא דלא לרשע הא מעט לרשע. אלא מי שאכל שום וריחו נודף ייחזר ויאכל שום אחר ויהא ריחו נודף. דרש רבא בר רב עולא מאי דכתיב (תהלים עג) כי אין חרצובות למותם וככרא אולם אמר הקדוש ברוך הוא לא דין לרשעים שאין חרדין ועצבין טום המיתה. אלא שלכם בריא להן

17) Who possess erration but no fear of the Lord.

18) *Hen* meaning "behold" is used in the text. Hence the meaning of the passage (Job 28, 28) is *And he said unto the man one [thing], the fear of God, that is wisdom.*

19) If a man transgresses, he should nevertheless repent and not add to his sins.

nor feel any pangs concerning the day of death,²⁰ but that their heart within them is becoming as strong as the vestibule hall';²¹ and that also is meant by Rabba, for Rabba said: 'What means the passage (Ib. 49, 14.) *This is their way, their folly*, i. e., the wicked know that their (wicked) path leads them to death, and their kidneys are becoming fat [without worrying over it]. Perhaps you will say that this is the cause of their forgetting it; therefore it says (Ib.) *And they keep the future with pleasure in their mouth, Selah.*'"

(Mishnah) For three sins, women die of childbirth: because they are not careful [in observing the laws] concerning *Niddah*,²² *Challa*²³ and lighting [the Sabbath] candles.

(Gemara) What is the reason for such punishment for *Niddah*? R. Isaac said: "Because she committed corruption in the inner part of her womb, therefore should she be beaten in the inner part of her womb." This may be true regarding *Niddah*, but what is the reason for *Challa* and the lighting of the candles? It is as a certain Galilean expounded before R. Chisda: Thus said the Holy One, praised be He! "One fourth of a *Log* of blood did I put in your body;²⁴ concerning blood (menstruation) have I warned thee. (Fol. 32a) I have called ye the first product and have charged ye concerning the first of your dough; the soul which I have put in you is called *Ner* (light) and I have charged ye concerning *Ner* (the Sabbath light); if you observe these things then it is well, but if not I shall take your souls." And why just at the time of childbirth? Rabba said: "When the ox has already fallen down, sharpen the knife for him."²⁵ Abaye said: "Let the maid continue her rebellion, it will go under one rod."²⁶ R. Chisda said: "Leave the intoxicant alone, he will fall by himself."²⁷ Mar Ukba said: "The shepherd is lame and the goats are running away swiftly. [When they appear] at the gate of the fold, there are words (bargaining), but in the stalls (where the sheep are delivered), strict account is taken."²⁸ R. Pappa said: "At the gate of business [you have] many friends, but at the gate of disgrace, no friend."

And when are the sins of men investigat-

כאלם. והיינו דאמר רכח מ"ד (שם טז) זה דרכם כמלomo יודעין רשעים שדרךם למשתה ויש להם הלב על כמלם. שמא תאמר שכוהה היא מהן ת"ל (שם) ואחריהם בפיהם ירצו מלה:

מתניתן על שלש עבירות נשים מותה בשעת לידתן על שאין והירות בנדחה ובחלתה ובצדקה תגר:

גמורא. נדה Mai טעמא אמר רב כי יצחק היה קללה בחדריו בטנה לפיך תליה בחדריו בטנה. תינה נדה. חלה והולכת הנר Mai איכא למיטה. כהדרש ההוא גליילאה עלייה דבר חמדא אמר הקב"ה רכיעית דם נתתי לכם על עמקי דם הזורתה אתכם. (ויה' ל' ראיית קראתי אתכם על עמקי ראשית הזורתה אתכם. נשמה שנחתה לכם קרויה נר על עמקי נר הזורתה אתכם. אם אתם מקיימים אותם מוטב ואם לאו הריני נוטל נשמתכם. ומאי שנא בשעת לידתן אמר רבה נפל תורה חדד למכינה. אכבי אמר תפוש תירום אמתה בחוד מחרטרא ליהו. רב חמדא אמר שכיה לרויא דמנפשה נפיל. מר עוקבא אמר רעיה חגרא ויעזיו רהטן אככ חוטרא מילוי ואכבי דרי חושכנא. רב פפא אמר אככ חנואתא נפשיש אחוי ומרחמי אככ בזוני לא אחוי ולא מרחמי. ונכרי היכי מיבדקין אמר ריש לkish בשעה

20) *Chartzuboth* (fetters), is divided in two, adding a suffix to the first part and a prefix to the second part, hence reading *Charad* "fear". *Etzeb* "pain."

21) Of the Temple which was wide and open.

22) The menstrual flow.

23) The separating of a piece of dough when baking.

24) This is the minimum portion of blood with which a human body can be sustained. See Nazir Fol. 52.

25) In critical moments a woman's sins are investigated.

ed? Resh Lakish said: "When they pass over a bridge." A bridge and nothing else? But he intended to say all dangerous places like a bridge. Rab would not embark on a ferry where there were any heathen; he said: "His time to be punished may happen to be due [while on the boat] and I may be seized with him." Samuel [on the contrary] would not embark on a ferry unless there was also a heathen abroad, for he said: "Satan has no power over two persons of different nationalities." R. Janai always examined the ferry first and then he embarked on it. For R. Janai followed his own principle, and he said: "A man should never expose himself to danger expecting that a miracle will be wrought for him; for it may be that such a miracle will not be wrought, and even if a miracle be wrought for him, it will be deducted from the rewards due him for his merits." R. Chanin said: "What is the Biblical passage for this? *I am not worthy of all the kindness, and of all the truthfulness that Thou hath done unto thy servant.* (Gen. 32, 11)." R. Zeira never walked under date-trees on a day when the *Shutha* wind blew.

Our Rabbis taught: "For three sins women die of childbirth." R. Elazar says: "Women die prematurely" [instead of childbirth].²⁶ R. Acha said: "For the sin of washing the dirt of their children on the Sabbath"; and others say, "Because they call the holy ark, *T h e c h e s t*."

We are taught that R. Ishmael b. Elazar says: "For two sins common people die; because they call the ark, *T h e c h e s t*, and because they call the synagogue *T h e p e o p l e ' s h o u s e*."

We are taught that R. Jose says: "Three breaches through which death enters were created for a woman. Others say three causes of premature death were created for woman; *Niddah*, *Challa* and lighting the lamps." One is in accordance with the opinion of R. Elazar and the other is in accordance with the opinion of the Rabbis.

R. Isaac, the son of R. Juda, said: "A man should always pray (for mercy) that he may not become sick; for when one is taken sick he is told 'Bring evidence in your favor and then you will be acquitted [from the illness]'." Mar Ukba said: "What is the Biblical passage [to prove this]? *That if the fallen fell from thence* (Deu. 22, 8), i. e., from himself must come evidence [as to

²⁶) *Yaldoth* means "young," *Yaldot*, "childbirth."

שעוביים על הגשר. גשר ותו לא אימת בעין גשר. רב לא עבר במכרא דיתיב ביה עובד כוכבים אמר דלמא מיפקיד ליה דינה עלייה ומתפיננא בהדיות. שטואל לא עבר אלא במכרא דיתיב ביה עובד כוכבים אמר שטנא בתרי אומי לא שליט. ר' ינאי בדיק ו עבר ר' ינאי לטעמה דאמר לעולם אל יעמוד אדם במקום פכה לומר שעושין לו נם שמא אין עושים לו נם. ואם עושים לו נם מנכין לו מזכיותו אמר רב כי חני מאי קרא (בראשית לב) קטנותי מכל החמדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. ר' זירא ביום דשותא לא נפיק לבני דיקלי. ת"ד על שלש עבירות נשים מותות يولדות. ר"א אומר נשים מותות يولדות. ר' אחא אומר בעין שטכבות צואת בניהן בשכתה. ויש אומרים על שקורין לארון הקודש ארנה. תניא ר' ישמעאל בן אליעזר אומר בעון שני דברים עמי הארץ מותים על שקורין לארון הקודש ארנה. ועל שקורין לבית הכנסת בית עם. תניא ר' יוסי אומר שלשה בדק טהרה נבראו באשה ואמרי לה שלשה דבקי מיתה. נדה חלה. והדלקת הנר. חדא כרבבי אליעזר וחדא כרבנן:

אמר רב יצחק בריה דבר יהודה לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלח שאם יחלח אומרים לו הבא זכות והפטר. אמר מר עזקבא מי קראה (דברים כב) כי יפול הנופל ממנו. טמנו להביא ראה. תניא דבי ישמעאל כי יפול

his right to rise from his sickness]." In the academy of R. Ishmael it was taught: "*That the fallen fell from thence*" i. e., This one was destined to fall off since the creation; behold, he has not yet fallen and the passage calls him [already] *Nofel* (one who has fallen). This teaches that good is brought about through the agency of good persons, and evil is brought about through the agency of wicked persons."^{27a}

Our Rabbis taught: "He who becomes sick and is at the point of death, should be told to confess, for all those who were about to die"^{27b} had to confess. When a man goes to the market place, let him deem himself handed over into the custody of the officers [to be brought before court]. If he has a headache, let him deem himself fastened with a chain around his neck. If confined to his bed, let him deem himself brought upon the scaffold [to be punished]; for when one ascends the scaffold [to be punished], if he has prominent interceders, he is pardoned, but if not, then he is not pardoned; and these are man's interceders [before divine Judgment]—repentance and meritorious deeds. Even if nine hundred and ninety-nine plead against him and only one in favor of him he is saved; as it is written (Job 23, 23.) *If there be now about him one single angel, as one defender out of a thousand to declare his uprightness for any man, then is He gracious unto him and saith, 'Deliver him from going down into his pit.'*" Rabbi Eliezer, the son of R. Jose the Galilian, said: "Even if nine hundred and ninety-nine parts in that one angel are against him, and but one for him, he is still saved, for it is written *Malitz Echad* (one defence) out of a thousand."

We are taught that R. Simon b. Gamaliel says: "The laws concerning holy offerings, *Teruma* and tithes are the principal parts of the Torah and yet their observance was intrusted to the common people."

(1b. b) We are taught that R. Nathan says: "As a punishment for not fulfilling vows, the wife of the man dies, as it is said (Pr. 22, 27.) *If thou have nothing to pay, why should He take away thy bed from under thee?*" Rabbi says: "For the sins of [unfulfilled] vows children die when still

הנופל ממנה. ראוי זה ליטול משחת ימי בראשית שחרי לא נפל והכתוב קרא נופל אלא שמנלגיין זכות על ידי זכאי וחוכה על ידי חיוב: תננו רבנן מי שחללה ונטה למות אומרים לו התודה שכן כל המומתין מתודין אדם יוצא לשוק יהיו דומה בעיניו כמי שנמנר לסדריות חש בראשו יהיו דומה בעיניו כמי שננתנו בקורס. עליה למתה ונפל, יהיו דומה בעיניו כמי שהעלוהו לנרגדים לירון. שכל העולה לנרגדים לירון אם יש לו פרקליטין נצול ואם לאו אינו נצול. ואלו הן פרקליטין של אדם חשובה ומע"ט ואפילו תחקצ"ט מלמדים עליו חוכה וא' מלמד עליו זכות נצול שנאמר (איוב ל) אם יש עליו מלאך מלייע אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר פדעהו מרידת שחית וננו'. רבבי אליעזר בנו של רבבי יומי הגליי אומר אפילו תשע מאות ותשעים ותשעה באוטו מלאך לחוכה ואחד לזכות נצול שנא' אחד מני אלף:

הניא רבנן שמעון בן גמליאל אומר הלכות הקדש תרומות ומעשרות הן הן גופי תורה ונממו לעמי הארץ: הניא רבנן נתן אומר בעון נדרים מטה אשתו של אדם שנאמר (משל כי) אם אין לך לשלם למה יכח משכבר מתחתקך. רבבי אומר בעון נדרים בניים מתיים כשהן קטנים שנאמר (קהלת ח) אל תתן את פיך לחטיא את ברוך וננו' למה יקצוף האלים על

^{27a)} From the roof.—The past tense "fell" is employed though he has not yet actually fallen. This is explained by the fact that since he was predestined to fall, the incident is regarded as having actually occurred.

^{27a)} Not having a railing around his roof as it is ordered (Lev. 22, 8.) it constitutes him a guilty person.

^{27b)} By court martial. See Sanhedrin 43b.

young, as it is said (Ecc. 5, 5.) *Suffer not thy mouth to cause thy body to sin, etc. Why should God be angry because of thy voice, and destroy the work of thy hand?* We must say that this refers to the sons and the daughters of man."

There is a difference of opinion between R. Chiya b. Abba and R. Jose; one said: "The sin of not having *Mezuzoth* is the cause of children's death," and the other said: "The sin of being remiss in the study of the Torah is the cause of children's death." The one who laid the affliction to the sin of *Mezuzoth*, holds that a passage can be connected with another one preceding it and thus explained, but not with a passage that comes before the preceding one; and the one that laid the affliction to the sin of being remiss in the study of the Torah, holds that passage can be connected even with one that comes before a preceding passage, and thus explained.²⁸ There is also a difference of opinion between R. Meier and R. Juda. One said: "It (the death of children) is due to the sin of *Mezuzoth*," while the other said: "It is due to the sin of *Tzitzith*." It is right according to him who said it is due to the sin of *Mezuzoth*, for it is written (Deu. 11, 20.) *And thou shalt write them upon the doorposts of thy house*, and immediately following is written *In order that your days and the days of your children may be multiplied*; but according to the one who said it is due to the sin of *Tzitzith*, what is his reason? R. Cahana, and according to others, Shila Mari, said: "Because it is written (Jer. 2, 34.) *Also on the end of thy skirts*²⁹ is found the blood of the souls of the innocent needy ones."

R. Nachman b. Isaac said: "The one who says it was due to the sin of *Mezuzoth*, derives his opinion from this (Ib.) *Not while breaking in (thy house) didst thou find them*, i. e., making the doors like a breaking in (without a *Mezuzah*)."

Resh Lakish said: "Whoever observes carefully the precepts concerning *Tzitzith* will, as a reward, have two thousand eight hundred servants to wait upon him; for it is said (Zech. 8, 23.) *Thus said the Lord of Hosts, In those days it shall come to pass that ten men out of all the languages of the*

קולך וחביל את מעשה ידו. اي זה הון מעשה ידו של אדם הו אומר בנוו ובנותיו של אדם.

פליני בה רבוי חייא בר אבא ורבי יוסי חד אמר בעון מזוזה וחדר אמר בעון ביטול תורה למאן דאמר בעון מזוזה מקרא נדרש לפניו ולא לפניו פניו. ולמן דאמר בעון ביטול תורה מקרא נדרש לפניו ולפנוי פניו. פליני בה רבוי יהודיה ורבי מאיר חד אמר בעון מזוזה וחדר אמר בעון ציצית בשלמא למאן דאמר בעון מזוזה דכתיב (דברים יא) וכתבתם על מזוודות ביתך וכתיב כתירה (שמ) למן ירכו יטיכם ויטיכם בנייכם. אלא למ"ד בעון ציציתמאי טעמא. א"ר כהנא ואיתימא / א"ר מרי דכתיב (ירטיח ב) גם בכנפי נמצאו דם נפשות אכינויים נקיים. רב נחמן בר יצחק אמר למ"ד בעון מזוזה נמי מהכא דכתיב (שמ) לא במחתרת מצאתיים שעשו פתחים במחתרת אמר ריש לקיש כל זההיר ביציות זוכה ומשמשין לו ב' אלפיים ות"ת עכדים שנא' (ירטיח ח) כה אמר ה' צבאות ביום הנטה

²⁸ The passages (Deu. 11, 21.) *In order that your days and the days of your children may be prolonged, follows the passage of Mezuzah, and the one preceding that of Mezuzah deals with studying the Torah.*

²⁹ This refers to the *Tzitzith* which are at the end of the garment.

nations, shall take hold—yea, they shall take hold of the skirts of him that is a Jew, saying, Let us go with you, for we have heard that God is with you."

We are taught that R. Nechemia says: "As a punishment for gratuitous hatred, the penalty is strife at the home of that man; and his wife will have miscarriages; and the sons and daughters of that man will die prematurely."

R. Elazar, the son of R. Juda, said: "The punishment for the sin of neglecting to separate *Challah*^{so} is an unblessed harvest gathering; a curse will be sent upon the prices of food; and they will sow, but strangers will eat them up, as it is said (Lev. 26, 16.) *Then will I also do this unto you; I will inflict on you terror, consumption and fever that consume the eyes and cause sorrow to the heart; and you shall sow your seed in vain, for your enemies shall eat it up.* Do not read *Behala* (terror) but *B'chala*^{si} (on account of *Challah*), and if the separation of *Challah* is observed, then, blessings will follow, as it is said (Ezek. 44, 30.) *And the first of your dough shall you give to the priest, to cause a blessing to rest on thy house.*"

The punishment for the sin of neglecting laws concerning *Terumah* and tithes, is that the sky will withhold rain and dew; high prices [in food] will prevail; there will be no profits, and men will run about to earn a livelihood and will not succeed; as it is said (Job 24, 19.) *Drought and heat speedily consume the snow waters; so doth the grave those who have sinned.* What does that prove? In the academy of R. Ishmael it was taught that it means: "On account of your failure to discharge the duties which I commanded you to perform during the summer you will be robbed during the snow-water winter." But if they do give [*Terumah* and tithes] they will be blessed, as it is said (Malachi 3, 10.) *Bring ye all the tithes into the storehouse that there may be provision in my house, and prove me but herewith, saith the Lord of Hosts, if I will not open for you the windows of heaven, and pour out for you a blessing Aad b'li duy.* What is meant by *Aad b'li duy*? Rami b. Chama in the name of Rab said: "Until your lips grow tired of saying it is

אשר יחויקו עשרה אנשים מכל לשונות הגויים והחויקו בכנען איש יהודי לאמר נלכת עמכם וגנו'. תניא רבי נחמייה אומר בעון שנתה חنم מריכה רבה בתווך ביתו של אדם ואשתו מפלת נפלים ובנוו וכנותיו של אדם מתים כשהם קטנים. ר' אלעזר בר' יהודה אומר בעון חלה אין ברכה במכונים ומארה משתלהת בשעריהם וזרעין זרעים ואחריהם אוכליין שנאמר (ויקרא כו) אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחתת ואת הקדחת מכלות עיניהם ומדיבות נפש וזרעתם לירק זרעים ואכלו והו אוכיכם. אל תקרי בהלה אלא בלהלה. ואם נותני מתרכין שנאמר (יחזקאל טד) וראשית עירסתיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך. בעון ביטול תרומות ומעשרות שמיים נעצרים מלחריז מל ומטר והיוקר הוה והשכר אבד ובני אדם רצין אחר פרנסתן ואין מניעים שנאמר (איוב כד) ציה נם חום יגלו מימי שלג שאל חטאנו. מי משמע תנא דבי רבי ישמעאל בשבייל דברים שצוויתי אתכם ביוםות החמתה ולא עשיהם יגלו מכם מימי שלג ביוםות הנשטים. ואם נותני מתרכין שנאמר (טלאני): היבאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בכתי ובחונני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארכות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי ד'. מי עד בלי ד' אמר רמי בר חמא אמר רב עד שיבלו שפרטתיכם מלומר ד'. בעון גול הנובאי עליה והריעב הוה ובני אדם אוכליין בשאר בניהם

^{so} The priestly share from the dough (Lev. 15, 17-21).

^{si} The *Hay* and the *Cheth*, are interchangeable according to the rules of grammar. Hence *Behala* could be changed to *Bechala*.

enough.”²² The penalty for the sin of robbery is an invasion of locusts; famine prevails, and people will be fed on the flesh of their own sons and daughters; as it is said (Amos 4, 1.) *Hear this word, O ye cows of Bashan, that are on the Mount of Samaria, who oppreseth the poor, who crusheth the needy.* (Fol. 33a) Raba said: “For instance, those women of Mechuza who eat but do nothing [they force their husbands to deal dishonestly and to rob]; and it is also written (Ib. ib. 9.) *I had smitten you with blasting and mildew, etc., and your vineyards, your fig-trees and your olive trees did the caterpillar devour.* It is also written (Joel 1, 4.) *What the caterpillar left hath the cankerworm eaten, and that which the cankerworm left hath the crickets eaten;* and it is also written (Is. 9, 19.) *And he snatcheth on the right hand and is (yet) hungry; and he eateth on the left hand, and is not (yet) satisfied; every man shall eat the flesh of his own arm. Do not read Zero’o (his arm) but read Zaro (his children).*”

As punishment for the sin of delaying sentence, perverting sentence, corrupting sentence, and neglecting to study the Torah, the sword [of an enemy], with its terrible preying system, pestilence and famine, will come. People will eat but will never be satisfied; they will eat their bread by weight; as it is written (Lev. 26, 25.) *And I will bring over you the sword, avenging the quarrel of my covenant.* And it is also written (Ib. ib. 26.) *When I break unto you the staff of bread; and ten women shall bake your bread in one oven, and they shall deliver your bread by weight, and ye shall eat and not be satisfied,* i. e., the word *Brith* (covenant) refers to the Torah, for it is written (Jer. 33, 25.) *If my covenant (Brith) were not by day and night, etc.,* and it is written (Lev. 26, 43.) *Because even they despised my ordinances.*

As punishment for the sin of swearing in vain, swearing falsely, defaming of the name of God, and desecration of the Sabbath, wild beasts multiply, cattle are destroyed, the people decrease, and the roads become desolate, as it is said (Lev. 25, 23.) *And if, notwithstanding these things, ye will not be reformed by me.* Do not read *B’ale* (these things) but read it *B’ala* (swearing), and it is written (Ib. ib. 22.)

²² *Aad* means “until,” *BU*, “tired,” *Duy* “enough.”

ובנותיהם שנא’ (עטוף ד) שמען הדבר הוז פרות הבשן אשר בהרי שומרון העושקות דלים הרוצחות אכינויים. אמר רבא כגן הני גשי דמחוזא (די ל) דאכלן ולא עבדן. וכתיב (שם) היכתי אתכם בשדפון ובירקון וגנו’ ותאנים וויתיכם יאכל הנזם. וכתיב (ויאל א) יתר הנזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק ויתר הילק אכל החטיל. וכתיב (ישעיה ט) ויגוזר על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא שבעו איש בשר זרוועו יאכלו. אל תקרי בשר זרוועו אלא בשר זרעוי. בעון עינוי הדין ועווות הדין וקלקל הדין וביטול תורה. הרבה וביה רבה ודבר ובצורת בא, ובני אדם אוכליין ואין שבעים ואוכליין לחםם במשקל דכתיב (ויקרא כו) והבאתי עלייכם חרב נוקמת נקם ברית וכתיב (שם) בשברוי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים וגנו’. ואין ברית אלא תורה שנאמר (ירמיה לג) אם לא בריתי יום ולילה וגנו’. וכתיב (ויקרא כו) יען וביען במשפטי מאפס. בעון שבועת שוא ושבועת שקר וחולול השם אחולול שבת חיה רעה רבה ובהתה כלה ובני אדם מהתמעטין והדריכים משותומטין שנאמר (אט) ואם באלה לא תוטרו לי אל תקרי באלה איא באלה וכתיב (שם) זה שלחתי בכם את דצית השדה וגנו’. וכתיב בשבועות שקר (שם יט) גלו’ תשכען בשמי לשקר וחוללת את שם אלהיך.

*And I will send out against you the beasts of the field, etc. [Hence we know that the above punishment is for swearing falsely]. It is written concerning swearing falsely (Ib. 19.) *And ye shall not swear by my name falsely and thou shalt not thus profane the name of God (Chilalta);* concerning the defamation of the name of God it is written (Ib. 22, 12.) *So that they profane not my Holy name (T'chalalu),* and concerning the desecration of the Sabbath, it is written (Ex. 31, 14.) *Every one that defileth it (Mechalaleha) shall surely be put to death.* We infer from the word, *Chillul* (profanation) which appears in all three places [that the punishment for defaming God's name and desecrating the Sabbath is the multiplication of wild beasts, as it is in the case of swearing falsely].*

As a punishment for the sin of shedding blood, the Temple is destroyed and the *Shechina* departs from Israel, as it is written (Num. 35, 33.) *And ye shall not defile, etc., and ye shall not render unclean the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell, i. e., but if ye do render unclean the land which ye inhabit, then ye will neither inhabit it nor will I live in your midst.*

As a punishment for the sin of adultery, idolatry and for the neglect of the laws concerning land in the Sabbatical years and the years of Jubilee^{ss} exile comes, and other nations come and occupy the places of those exiled; as it is written (Lev. 18, 2.) *For all these abominations have the men of the land done, etc., and again (Ib.) And the land became defiled, etc. Wherefore I have visited its iniquity upon it, etc.* It is also written (Ib. ib. 28.) *That the land may not vomit you forth when ye defile it.* Concerning the warning against idolatry, it is written (Ib. 26, 30.) *And I shall cast your carcasses, etc.* It is also written further *And I will make desolate your sanctuary, etc. And ye will be scattered among the nations.* Concerning the warning in the matters of the Sabbatical year and the year of Jubilee, it is written (Ib. ib. 34.) *Then shall the land satisfy its Sabbath, all the days of its desolation, when ye are in the land of the enemies, etc. All the days of its supposed desolation shall it rest.*

As a punishment for the sin of lascivious talk, many oppressions and severe decrees

ובחלול השם כתיב (שם כב) ולא תחללו את שם קדשי ובחלול שבת כתיב (שםות לא) מחלליה מות יומת ויליף חלול חלול משכועות שקר בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושבינה מסתלקת מישראל שנא' (במדבר לח) ולא תחניפו וגנו' ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה הוא אם אתם מטמאין אותה איןכם יושבים בה ואני שוכן בתוכה. בעון גליי עריות ועכודות כוכבים והשמטה שמיין ויובלות גלות בא לעולם ומגלוין אותם ובאין אחרים ווישכין במקומן שנאמר (ויקרא יח) כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ וגנו'. וכתיב ותטמא הארץ ואפקוד עונה עלייה וגנו'. וכתיב (שם) ולא תקי הארץ אתכם בטמאכם אותה. בעכודות כוכבים כתיב (שם כו) ונתתי את פגרכם וגנו' וכתיב (שם) והשימתי את מקדשיכם וגנו' ואתכם אורה בנים. בשמיין וביכولات כתיב (שם) או תרצה הארץ את שבתותיה כל ימיימי השטה ואתם הארץ איזיכם וגנו' וכתיב (שם) כל ימי השטה תשובה:

בעון נבלות חפה צרות רכבות וגזרות קשות מתחדשות ובחרוי שונאי ישראל מותים ויתומים ואלמנות צווקים ואינם נענים

^{ss} See Ex. 23, 10-12, Lev. 8, 18, 55, that every seventh year the land is to be left uncultivated and on the sixtieth year a general declaration of freedom is to be proclaimed. The former is called *Smitta*, the latter *Yobel*.

are renewed, and the youth of Israel die, and orphans and widows cry and receive no answer as it is said (Is. 9, 16.) *Therefore will the Lord have no joy in their young men, and on their fatherless children, and on their widows will he have no mercy; for every one is an hypocrite and an evil-doer, and every mouth speaketh scandalous words. For all this anger is not turned away, but His hand still remaineth stretched out.* What is meant by *And his hand still remaineth stretched out?* R. Chanan b. Raba said: "Everybody knows why a bride enters the nuptial chamber, yet he who speaks about it with profane language, even if a divine decree granting seventy years of happiness were sealed for him, such decree would be changed to evil against him." Raba b. Shila in the name of R. Chisda said: "Whoever defiles his mouth (by lascivious talk) has Gehenna made deeper for him; for it is said (Pr. 22, 14.) *A deep pit for the mouth of strange words* (immoral talk)." R. Nachman b. Isaac said: "Even he who but listens to such talk and remains silent will have the same punishment inflicted upon him; for it is said (Ib.) *And he that is abhorred of the Lord shall fall therein.*" R. Oshia said: "He who makes himself free [from all other thoughts] devoting himself entirely to sin, shall have bruises and wounds spread upon him, as it is said (Ib. 20, 30.) *The bruises of a wound are a means of cleansing for the evil.*^{۳۴} Moreover he will be punished with dropsy, for immediately following is said *And stripes (will reach) the inner chamber of the body.* R. Nachman b. Isaac said: "The sign of an evil act is dropsy." Our Rabbis taught: "There are three sorts of dropsy: thick swelling of flesh, resulting from sin; round and smooth [filled with water] due to hunger; and swelling [with a feeble appearance of the body] due to sorcery." Samuel the junior suffered [with dropsy]; he said: "Sovereign of the universe! Who can determine its cause? [And I may be judged wrongly]." Whereupon he became well. Abaye was afflicted with it, so Raba said to him: "I know perfectly well that Nachmeini^{۳۵} does not eat sufficiently [and hunger is its cause]." Raba himself [also] suffered with it. Has not Raba said: "More numerous are those killed by the pot (by

שנאמר (ישעיה ט) על כן על בחוריו לא ישמה
ה' ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא יرحم כי
כלו חנף ומרע וככל מה דובר נבלת בכל ואת לא
שכ אפו ועוד ידו נטויה. מי ו עוד ידו נטויה
אמר רב חנין בר רבא הכל יודען כלה למטה
נכמתה לחופה אלא כל המנכל פיו אפילו
חותמיין עליך גור דין של שבעים שנה לטובה
חופכין עליו לרעה. אמר רבא בר שליא אמר
רב חסדא כל המנכל את פיו מעמיקין לו
ניהם שנאמר (פסלי כב) שוחה עמוקה פי
זרות. רב נחמן בר יצחק אמר אף השומע
ושותק שנאמר (שם) זעם ה' יפול שם. אמר
רבי אושעיא כל המטרק את עצמו לעכירות
חכירות ופצעים יוצאי בו שנאמר (שם כ)
חכירות פצע תמרוק ברע ולא עוד אלא שנדון
בחדורון שנאמר (שם) ומכות חדרי בטן. אמר
ר"ג בר יצחק סימן לעכירות הדרוקן:
(ע"ב) תננו רבנן ג' מיני הדרוקן הן של
עכירות עבה ושל רעב תפוח ושל כשפים דק.
שמעאל הקטן חש כי אמר רבונו של עולם מי
מפני איהם. אבוי חש ביה אמר רבא ידענא
ביה בנחמני דמכפין נפשיה. רבא חש ביה
והא רבא הוא אמר נפיישו קפילי קדר מנפיחי
כפן. שאני רבא דאנמי ליה רבנן בעידניה

^{۳۴)} *Tamrik* can be defined "to cleanse," also "to free."

^{۳۵)} Abaye's real name was Nachmeini.

delay of discharge) than are those killed by starvation." [Hence it shows that with Raba it was caused by neither hunger nor the pot for he surely must have taken warning against it.] It is different with Raba because he was compelled to delay easing himself when he was lecturing and was not able to leave.

Our Rabbis taught: "There are four signs [which disclose secrets]: Dropsy is a sign of sin; Jaundice is a sign of gratuitous hatred; Poverty is a sign of pride, and Croup is a sign of slander."

Our Rabbis taught: "Croup comes upon the world as punishment (Ib. b.) for the sin of not giving tithes."⁸⁶ R. Elazar the son of R. Jose says: "It comes as punishment for slander." Raba, and according to others, R. Joshua b. Levi, said: "What is the Biblical passage [that proves this]? *But the king shall rejoice in God; everyone that sweareth by Him, shall be stopped* (Ps. 63, 12). The following question was asked by the scholars: "Does R. Elazar the son of R. Jose intend to say *Only for slander?* [differing with his contemporary on the whole subject] or does he merely add slander to the previous one?" Come and listen to the following: When our Rabbi entered the academy of Jabnai, they found R. Juda, R. Elazar the son of R. Jose and R. Simon there. The following question was asked in their presence: "Why does this sickness (croup) begin with the bowels and end with the mouth?" Whereupon R. Juda the son of Elaye the chief speaker in every instance, answered and said: "Although the kidneys are the seat of deliberation and the heart understands and the tongue forms the sentence, nevertheless the mouth finishes (makes it irrevocable)." R. Elazar, the son of R. Jose answered, and said: "Because they eat unclean things [committed by the mouth]." How can we imagine that croup is the punishment for eating unclean things? We must therefore say: "Because they eat unprepared things [not having given the tithes thereof]." R. Simon answered and said: "For the sin of neglecting the study of the Torah." The Rabbis then said to him: "Women [who die of croup] prove the contrary."⁸⁷ "Because," said R. Simon, "they cause their husbands [to neglect the Torah]."

⁸⁶) See Num. 18, 21. One tenth of the crop must be set aside and given to the Levite, and if eaten without separating the levitical share, the penalty is premature death by Heaven.

⁸⁷) See Kedushin 29a that women are exempt from the command to study the Torah.

בעל ברחיה. לנו רכנן ד' סימני הן. סימן לעבירה הדורון. סימן לשנאת חنم ירkon סימן לנטות הרוח עניות. סימן ללשון הרע אפכרת. ת"ר אסכמה בא לעולם על המעשר (ע"ב) ר"א ברבי יוסי אומר על לה"ר. אמר רבא ואיתימא ריב"ל מאוי קראה (תהלים סג) והמלך ישמח באלהים יתהלך כל הנשבע בו כי יסכר פי דוברי שקר. איבעיא להו ר"א ברבי יוסי על לשון הרע קאמר או דילמא אף על לשון הרע נמי קאמר. ת"ש כשנכנטו רכבותינו לכרים ביבנה היו שם רבבי יהודה ור"א ברבי יוסי ור"ש נשאלת שאלה זו בפניהם מכה זו מפני מה מתחלה בבני מעים ונומרת בפה. גענה רבבי יהודה בר' אלעאי ראש המדברים בכל מקום ואמר אע"פ שכליות יוועצות ולכ מכין ולשון מהחיק. פה גומר. גענה רבבי אלעזר ברבי יוסי ואמר מפני שאוכליין בה דברים טמאים. דברים טמאים ס"ד. אלא שאוכליין בה דברים שאין מותוקנים. גענה רבבי שמעון ואמר בעון ביטול תורה. אמרו לו נשים יוכיחו. שמכתלים את בעליךן. עובדי כוכבים יוכיחו. שמכתלים

"Gentiles who die from it disprove your opinion." "Because they cause Israel [to neglect the study of the Torah]." "Infants who die of croup will prove the contrary." "Infants die of it because they interrupt their fathers [while studying the Torah]." They finally asked him: "Children attending school [and having no time to interrupt their fathers] who died of croup will prove the contrary to your opinion." "Such cases," replied R. Simon, "are as R. Gurion said; for R. Gurion, and according to others, R. Joseph b. Shemaye, said: 'As long as there are righteous people in a generation, they are seized for [the sin of] their generation; but if there are no righteous people then the children are seized for [the sin of] their generation.'" R. Isaac b. Zeira, and according to others, R. Simon b. Nezira, said: "What is the Biblical passage [that explains it]?" *If thou knowest this not, O thou fairest of women, go but forth in the footsteps of the flock and feed thy kids around the shepherd's dwellings* (Songs 1, 8.) And we are told that it means the kids that are pawned for the sins of the shepherds.^{ss)} We conclude from this that R. Elazar merely added slander. It is concluded.

Why was he called the chief speaker in every place? For R. Juda, R. Jose, and R. Simon were once seated together, and Juda b. Gerim was seated near them. R. Juda opened the conversation by saying: "How beautiful are the works of this nation! (the Romans). They have established streets and markets, built bridges across the rivers and established baths." R. Jose listened to these remarks, but kept silent. R. Simon b. Jochai, however, replied, saying: "Everything they have established is for their own benefit. They have opened the markets that they may place harlots there; they have established baths for their own refreshment, and bridges [were built to enable them] to raise tolls." Juda b. Gerim thereupon went and disclosed their conversation, and it reached the ears of the government. Whereupon an edict was issued [to the effect] that R. Juda, who had praised [the works of the Romans] should be promoted; [consequently he became the chief speaker in every place]; that R. Jose who had remained silent, should be exiled to Sephoris; and that R. Simon who had censured [their works] should be executed. Thereupon R. Simon and his son hid themselves in a house

את ישראל. תינוקות יוכחו. שמכתלים את אביהם. תינוקות של בית רבן יוכחו. התם כדרבי גוריון דאמר רבי גוריון ואיתימא רב יוסף בר שמעיה בזמנן שהצדיקים בדור צדיקים נתפסים על הדור אין צדיקים בדור תינוקות של בית רבן נתפסים על הדור. א"ר יצחק בר זעירי ואמרי לה אמר רבי שמעון בן נזירא Mai קרא (ש"ש *) אם לא תדע לך היפה בנשים צאי לך בעקביו הצאן וגנו' ואמרין גדיים הממושכנים על הרועים. שמע מינה אף על לשון הרע קאמיר שמע מינה. ואמאי קרו ליה ראש המדברים בכל מקומות דיתבי רבי יהודה ורבי יוסף ורבי שמעון ויתיב יהודה בן גרים גביהו פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהם של אומה זו תקנו שוקיים תקנו גשרים תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נעה ר"ש בן יהאי ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן תקנו שוקיים להושיב בהם זונות. מרחצאות לעדן בהם עצמן. גשרים ליטול מהם מכבים. לך יהודת בן גרים וספר דבריהם ונשמעו למלכות אמרו יהודת שעילה יתעללה. יוסף שתק נילח לצפורי. שמעון שנייה יתרג. אול הו ובירה טשו כי מדשא. כל יומא הות מיתוי לתה דביתה ריפתא וכווא דמייא וברבי. כי

ss) *Mishkenoth* means "dwellings." If slightly changed to *Mashkenoth* it means "pawn," or "pledge."

of study. Every day his wife brought them bread and a cup of water, with which they maintained themselves. Then the decree became more severe [to discover the condemned]. R. Simon said to his son: "Behold! Women are easy-minded; the Romans may cause her pain and then she will disclose our hiding place." So they went away [from the academy, without telling even his wife] and hid themselves in a cave. There a miracle occurred and a carob-tree and a fountain of water were created for them. They took off their clothes and, absorbed in study, sat in the sand up to their necks⁸⁸ the whole day. At the time of service they would put on their clothes, but after they were through with the service, they again took off their clothes so that they might not become worn out. After they had been sitting thus for twelve years in the cave, Elijah came, stopped at the door of the cave, and said: "Who will inform the son of Jochai that the King has died and his decree has been annulled?" Upon hearing this, they left the cave. When they noticed some people plowing and sowing, one of them exclaimed: "Behold, these people are neglecting eternal life and occupy themselves with the transient life!" Upon whatever they fixed their eyes, a fire came and devoured it instantly, until a *Bath-Kol* (heavenly voice) came forth and said to them: "What! Are ye come forth to destroy my world? Get ye back to your cave." Accordingly they returned to their cave and sat there twelve months more. They then pleaded, saying: "Even the judgment of the wicked in Gehenna lasts no longer than twelve months [and therefore it ought also to be sufficient for our crime]."⁸⁹ Upon which a *Bath-Kol* came forth and said: "Come ye forth from your cave." They finally came forth. Whatever R. Elazar struck [with his look] was healed by R. Simon [also with his look], until R. Simon said to his son: "My son, it is sufficient for the world that you and I are learning the Torah." One Friday afternoon they saw an old man hurrying along with two bunches of myrtle in his hand. "Why dost thou need these?" said they to the man. "[To enjoy the smell] in honor of the Sabbath," was his reply. "Would not one bunch," they re-

תקוף גזירותא א"ל לכricht נשים דעתן קלה עליהן דילמא מצעריה לה ומגלייא לנו. אоловו טשו במערתא אתרחיש נימא איברי להו חרובא ועינא דמייא והואו משלחי מניהו והוו יתבי עד צוארנהו בחלא כולי יומא גרמי בעידן צלויו לבשו מיכסיו ומצלו הדור משלחי מניהו כי הוכי דלא ליכלו. איתיכו תרייפר שני במערתא אתה אליהו וקם אפתחה דמערתא אמר מאן לודעה לבר יוחי דמית קיפר ובטייל גזירותה. נפקו חזו אינשי דקא כרבבי זורע אמר מניחין חי עולם ועומקין בחיה שעעה כ"ט שנותנין עיניהם מיד נשרף יצחה בת קול ואמרה להם להחריב עולמי יצאתם חזרו למערתכם. הדור אолов איתיכו תרייפר ירחי שתא אמר משפט רשותם בגיהנם י"ב חדש יצחה בת קול ואמרה צאו ממערתכם. נפקו כל היכא דהוה מהי רבבי אלעזר הו מסי רבבי שמעון א"ל בני די לעולם אני אתה. בהדי פניא דמעלי שבתא הו ההור סבא דהוה נקיט תרי מdeadני אפא ורהייט בין השמשות אמרו ליה הני למה לך אמר להו לכבוד שבת ותפנוי

88) A naked man is prohibited from studying the Torah.

89) Their conduct upon first leaving the cave was considered a crime.

marked, "be enough for the purpose?" "Nay," the old man replied, "one is in honor of *Zachor* (remember)⁴⁰ and one in honor of *Shamor* (keep)." Thereupon R. Simon remarked to his son: "Behold! How dear are the commandments to Israel."

Upon hearing [that they had gone out of the cave], R. Phinias b. Yair, R. Simon's son-in-law, went out to meet him; he took him into a bath-house, washed his entire body and tried to soften his flesh [which had hardened through sitting so long in the sand]. While he was cleaning R. Simon's body, he noticed that his skin was blistered and cracked; R. Phinias began to weep, and the tears which fell upon R. Simon's wounded body caused him such severe pain that he also wept. "Woe unto me," said R. Phinias, "that I see you in such condition." "Happy art thou," said R. Simon unto him, "that thou seest me in such condition, because, hadst thou not seen me so, then would I not have been what I am." Before this incident, when R. Simon b. Jochai asked a question of R. Phinias b. Yair, the latter would reply to it in twelve different ways; but after this incident, when R. Phinias b. Yair asked any question, R. Simon b. Jochai replied to it in twenty-four different ways. R. Simon then said: "Since a miracle happened to me, I shall therefore improve something." For [thus we learn from Jacob, as] it is written (Gen. 33, 18.) *And Jacob came safely*, upon which Rab said, "Safe with the body, safe with his wealth and safe with his Torah"; *And he encamped*⁴¹ before the city. (Ib.) Rab said: "He invented a coin for them," and Samuel said: "He established streets for them." R. Johanan said: "He established baths for them." "Have you anything which lacks [religious] improvement?" R. Simon inquired. "Yes," they answered, "there is a place which is considered doubtful [and] unclean, (Fol. 34a) and it causes the priests annoyance because they have to go around that place."⁴² He asked them: "Is there anyone who knows if that place ever had the status of levitical cleanliness?" An old man replied: "Here, I remember, b. Zakai plucked lupines of *Terumah*." Whereupon R. Simon did likewise. Wherever the ground was hard [showing that it was not

לך בחד חד בנגד זכור וחדר בנגד שמור אמר
ליה לבריה חי כמה חביבין מצוות על ישראל
יתיב דעתיהו. שמע רבי פנחס בן יאיר
חתניה נפק לאפיה עיליה לבי בני הוה Ка
אריך ליה לבשראיה. חוא דהוו ביה פילי בגופיה
חויה Ка בכוי وكא נתרא דטעת עיניה וקמצווה
לייה. אמר ליה אווי לי שראיתיך בך אל
אשריך שראיתני בך שאלמלי לא ראיתני
בך לא מצאת כי כך. דמעיקרא כי הוה
מקשי רשב"י קושיא הוה מפרק ליה רבי פנחס
בן יאיר תריסר פירוקי. לסוף כי מקשי רבי
פנחס בן יאיר קושיא הוה מפרק ליה רשב"י
כ"ד פירוקי. אמר הוואיל ואיתרחיש נימא
אייזיל איתקן מלטה דכתיב (בראשית ל) ויבא
יעקב שלם ואמיר רב שלם בגופו שלם במתומו
שלם בתורתו. (שם) וייחן את פני העיר אמר
רב מטבח תקן להם ושמואל אמר שוקים
תקן להם ור' יוחנן אמר מוחצות תקן להם.
אל איכא מילתא דכعي לתקוני אל איכא
דוכתא דאות ביה ספק טומאה. (ו' לד) ואית
להו צערא לכחני לאקופי אמר איכא איניש
דידע דאתחזוק הכא טהרת. אמר ליה הוהא
סבא כאן קוץן בן זכאי תורטמי תרומה. עבד

⁴⁰ In the first commandment (Ex. 20, 8.) it says *Remember the Sabbath* and in the second commandment (Deu. 5, 12.) *Keep the Sabbath*.

⁴¹ *Yichan* means "encamped," also "favor."

⁴² Priests are forbidden to cross a grave or a cemetery. See Lev. 21, 1.

dug] he declared it purified, and around the soft spots he made marks [so that priests should take heed not to cross them]. When he had finished, he heard the old man remark: "Ben Jochai purified cemeteries." "If thou wert not with us," said R. Simon, "or even hadst thou been with us but didst not agree, then thou mightst fairly say it, but now being one of us and having agreed, people will say, 'O since harlots paint one another [to look nice], how much more ought scholars [be regardful of one another's honor].'" Thereupon R. Simon fixed his eyes upon the old man and the latter died instantly. As R. Simon went out upon the street, he noticed Juda b. Gerim (the tale-bearer). "O," said he, "does this one still live and exist in the world?" R. Simon fixed his eyes upon him and Juda became instantly a heap of bones.

A man must say three things in his house on Friday when it is becoming dark: "Have you set aside the tithes?"⁴³ "Have you put up the Erub?"⁴⁴ and "Light the [Sabbath] candles." Whence do we learn this? R. Joshua b. Levi said: "The passage says (Job 5, 24.) *And thou shalt know that there is peace in thy tent, and thou wilt look over thy habitation, and shalt miss nothing.*"

Rabba b. R. Huna said: "Although the Rabbis said that a man must say three things in his house on Friday, etc., he must say them in a gentle way so that his family may accept them in good faith." R. Ashi said: "Although I never heard what Rabba b. R. Huna had said, yet I have always done so as a matter of common sense."

(Ib. b) What time of the day is called *Twilight*? From the time that the sun sets [and] as long as the eastern horizon is red [from the reflection]; when the lower horizon is pale, but the upper horizon is not, it is still *Twilight*. When the upper horizon is as dark as the lower one, night has set in. This is according to R. Juda. R. Nechemia says: "[The duration of twilight is] so long as it takes a man to walk half a mile from the moment the sun sets." R. Jose says: "Twilight lasts as long as a twinkling: this one comes and that one goes,

איהו נמי הכי כל היכא דהוות קשי טהריה וכל היכא דהוות רפי צייניה. אמר הווא סבא טהרה בן יהואי בית הקברות. אמר ליה אלמלי לא היה עמננו ואפלו היה עמננו ולא נמנית עמננו יפה אתה אומר. עכשו שהיית עמננו ונמנית עמננו לא כל שכן. יהב ביה עיניה ונח נפשיה. נפק לשוקא חזיה ליהודה בן גרים אמר עדיין יש להזה בעולם. נתן בו עיניו ועשה נל של עצמות:

שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערבי שבת עם חסיכה וכו'. מה"ט אריב"ל אמר קרא (איוב ח) וידעת כי שלום אהליך ופקדת נזך ולא תחטא:

אמר רבה בר רב הונא ע"ג דאמור רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר וכו' צריך למיטרינחו בניחותא כי היכי דליקבלינחו מיניה. א"דashi אני לא שמייע לי הא אמר רבה בר רב הונא וקיימתי מסכרא:

(שם ע"ב) איזהו בין השמשות משתשקב החמתה וכל זמן שפני מורה מאדיםין. היכי התחתון ולא היכי העלון בין השמשות. היכי הכתף העלון והשווה לתחתון זהו לילה דברי רבנו יהודה. רב נחמי אמר כדי שיהלך אדם משתשקב החמתה חצי מיל. ר' יומי אומר בין

43) One tenth of all grains must be set aside for the Levite before using the rest. The act of setting aside is not allowed on the Sabbath.

44) A courtyard consisting of separate dwellings and residents is considered legally to be divided into different territories, each belonging to the separate residents; the carrying of things is thus prohibited in the courtyard. By an act of an Erub, these different territories become a common place, and the carrying of articles from one to another becomes legalized. This act consists of every resident of the entire courtyard contributing his share toward a dish which is deposited in one of the dwellings on Friday before sunset.

and it is impossible to determine its exact time.”

(Fol. 35a) R. Chiya said: “Whoever desires to see the well of Miriam,⁴⁵ let him ascend to the top of Mount Carmel and, looking down, he will observe in the sea a stone in the form of a sieve, and this is the well of Miriam.” Rab said: “A movable well is clean (not subject to levitical uncleanness).⁴⁶ This concerns only the well of Miriam.”

CHAPTER THREE

(Fol. 41a) R. Zeira tried to avoid the sight of R. Juda because he wanted to go up to Palestine and R. Juda had said: “Whoever goes up from Babylon to Palestine transgresses the positive law which says (Jer. 27, 2.) *Unto Babylon shall they be carried, and there shall they remain until the day that I think of them, saith the Lord.*”

We are taught: “If he eats but does not drink, his food will turn to blood and this is the beginning of stomach trouble. If he eats and does not walk four cubits, his food will rot and this is the beginning of the cause of the bad odor [from his mouth]. He who must ease himself and eats before doing so, is like unto a stove which was heated upon its ashes; this is first to cause a bad smell [from the body]. Washing in warm water and not drinking anything, is like heating a stove without, and not within. Washing in warm water but not having gushed with cold water, is like an iron which was put into fire but was not put into the water afterwards [to harden it]. Washing without oiling oneself is like pouring water upon a barrel.”

CHAPTER FOUR

(Fol. 49a) R. Janai said: “*Tephillin* require as clean a body as that of Elisha, the man of wings.” What does that mean? Abaye said: “It means that he must be careful to wear it on a clean body.” And Raba said that it means “He should not sleep while he wears the *Tephillin*.” And why was he called the man of wings? For the gov-

⁴⁵ See *Taanith*, Fol. 9a. A tradition based on Biblical inference, that the well which furnished the Israelites with water, while they were in the wilderness, existed by reason of the virtues of Miriam, and is therefore called “the well of Miriam.”

⁴⁶ See *Lev.* 11, 31-4.

השימושות בהרף עין זה נכנש וזה יוצא ואי אפשר לעמוד עליו:

(ו' לה) אמר רבי חייא הרוצה לראות באורה של מרימות יעלה לראש הכרמל ויצפה ויראה כמיין כבירה בים וזה היה באורה של מרימות. אמר ר' מעיין המיטלטל טהור וזה היה באורה של מרימות:

כירה פרק שלישי

(ד' טא) רבי זира הוה משתחמיט מרוב יהודה דבעי למסיק לארעה דישראל דאמר ר' יודה כל העולה מכבול לא"י עובד בעשת' שנא' (ירפ'ית כו) בבלת יוכאו ושותה יהיו עד יום פקדי' וגנו':

תニア אכל ולא שתה אכילהו דם וזה תחלת חולין מעיים אכל ולא הלק ארבע אמות אכילהו מركבת וזה תחלת ריח רע הנזרך לנקייו ואכל דומה לתנור שהסיקו ה'ג אפרו וזה תחלת ריח זההמו ריח בחמין ולא שתה מהם דומה לתנור שהסיקו מבחן ולא השתחטף הנטיקו ה'ג מכפניהם ריח בחמין ולא שתחטף בצונן ריח ולא סך דומה למים ע'ג חכית:

במה טומניין פרק רביעי

(ד' טט) אמר רבי ינאי תפילין צריכין גוף נקי כאליישע בעל נפם מאי היה. אבוי אמר שלא יפה בהן. ר' בא אמר שלא ישן בהן. ואמאי קרי ליה בעל נפם שפעם אחת גורת

ernment of Edom had once decreed against Israel, that whoever would wear *Tephilin* on his head should have his brain crushed. Elisha put on his *Tephilin* and went out on the street. An inquisitor saw him and R. Elisha fled before him, being pursued by the inquisitor. When he was caught, R. Elisha removed the *Tephilin* from his head and kept them in his hand. "What have you in your hand?" the inquisitor asked. "Wings of a dove," replied Elisha. The inquisitor stretched out his hand to investigate, and he found them to be wings of a dove; therefore he, Elisha, was called Elisha, the man of the dove wings." Why did he say wings of a dove [and not of any other bird]? Because Israel is likened to a dove; for it says (Ps. 68, 14.) *The wings of the dove covered with silver and her pinions shining with flaming gold*, i. e., just as the dove defends herself with her wings [not with her beak], so does Israel defend itself with its Torah.

CHAPTER FIVE

(Fol. 53b) Our Rabbis taught: It happened once that a man's wife died leaving him a nursing son. The man was so poor that he could not pay for nursing the infant. A miracle happened, and the man's breast spread open like that of a woman's and he nursed his son. R. Joseph said: "Behold! How great that man must have been that such a miracle was wrought for him." Abaye said to him: "On the contrary, behold how wicked that man must have been that the order of the Creation (nature) was changed for him [that he was not of sufficient merit to earn enough to pay for nursing]." R. Juda said: "Behold how difficult is the [providential] support for man that the order of the Creation had to be changed for him." R. Nachman said: "The fact could be proved that in many instances miracles happen and no support is created [for any one without looking for it]." Our Rabbis taught: It once happened that a man married a woman of one hand, and did not discover that fact until she died. Rabbi said: "Behold how modest that woman must have been that even her husband did not discover the defect in her until she died." R. Chiya said to him: "That is nothing. It is natural for a woman [to hide such things] but see how modest

מלכות אדרום גורה על ישראל שכל המניה תפילין ינקו את מוחו, והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק ראוו קסדור אחד רץ מפניו ורץ אחריו, וכיוון שהגע אצלו נטלאן מראשו ואחzon בידו: אמר לו מה זה בידך. אמר לו כנפי יונה, פשט את ידו ונמצאו כנפי יונה לפיך קורין אותו אלישע בעל כנפים. ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות, משום דאמתיל כנמת ישראל ליהנה שנאמר (תהלים ס"ח) כנפי יונה נכהה בכוף וגנו. מה יונה כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן:

במה בהמה פרק חמישי

(ג"ג ע"ב) תננו רבנן מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק ולא היה לו שבר מניקה ליתן ונעשה לו נס ונפתחו לו דין כב' דדי אשה והזיק את בנו. א"ר יוסף בוא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה. אמר ליה אבי אדרבה כמה גרווע אדם זה שנשנתנו לו סדרי בראשית. אמר רב יהודה בוא וראה כמה קשין מזונתו של אדם שנשנתנו עליו סדרי בראשית. אמר רב נחמן תדע דמתהריש ניסא ולא איברו מזוני. ת"ר מעשה באדם אחד שנשא אשה נידמת ולא הכיר בה עד יומתו. מר רבבי בוא וראה כמה צנעה אשה זו שלא הכיר בה בعلת. א"ל רבבי חייא זו דרבת

that man must have been, if he did not discover it until her death."

(Fol. 54b) (Mishnah) A cow belonging to R. Elazar b. Azariah would go out on the Sabbath with a rope around her horns, without the consent of the sages.

(Gemara) Had he only one cow? Behold, Rab, and according to some, R. Juda in the name of Rab said that "Twelve thousand calves were the yearly tithes of R. Elazar b. Azariah's herds?" We are taught that "The cow [mentioned in the Mishnah] was not his own, but his neighbor's, and because he did not protest against such an act, it was therefore credited to him."

Rab and R. Chanina, R. Jochanan and R. Chabiba, studied together, in the entire Order of Mo'ed (Festivals). Wherever this combination of authorities appears, some eliminate R. Jochanan and insert R. Jonathan. [They said:] "He who has the power to protest [against wrong] in his house and does not do so, will be seized for [the sin of] every one in his house. In the city [where his protest would prevail] he will be seized for the sin of every one in his city. In the entire world [if his protest would be heeded and he does not protest] he will be seized for the sin of the entire world." "And the princes of the exile," said R. Papa, "will be seized for the sin of all Israel, just as R. Chanina said: 'What means the passage (Is. 3, 14.) *The Lord will enter into Judgment with the elders of His people and their princes.* If the princes sinned, (Fol. 55a), what fault have the elders in it? Because the elders did not protest against the princes.'

R. Juda was sitting before Samuel when a certain woman came in, complaining; Samuel paid no attention to her. R. Juda said to him: "Is the master unaware of the passage (Pr. 21, 13.) *Whoso stopped his ears from listening to the cry of the poor, he also will cry himself, but shall not be answered.*" Whereupon Samuel said to him: "Keen scholar, thy chief (I) shall be punished with cold water, but thy chief's chief (the prince of the exile) with boiling water. Behold, Mar Ukba, the chief of the judges sits here [and it is his duty to attend], for it is written (Jer. 21, 12.) *O house of David thus hath the Lord said, 'Exercise justice every morning and deliver him, etc.'* [only to those who have power to do justice]."

R. Zeira said to R. Simon: "Let the

בכך אלא כמה צנע אדם זה שלא הכיר באשתו:

(נד ע"ב) משנה. פרתו של רבי אלעזר בן עוריה הייתה יוצאת ברצועה שבין קרניה שלא בראן חכמים:

גמ'. וחדא פרת הות ליה והא אמר רב ואמרי לה אמר יהודה א"ר טריפר אלף עגלי הוה מעשר רבי אלעזר בן עוריה מדיריה כל שתא ושחטא. תנא לא שלו הייתה אלא של שכנתו הייתה ומתוך שלא מיחה בה נקראת על שמו. רב ורבי חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו בכולי סדר מועד כל כי האי זונא חלופי רבי יוחנן ומעילוי ר' יונתן כל מטי שאפשר למוחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו באנשי עירו נתפס על אנשי עירו בכל העולם כלו נתפס על כל העולם כלו. אמר רב פפא והני דבי ריש גלותא נתפסים על כולי עולם כי הא דאמר רבי חנינא מ"ד (ישעה ג') ה' במשפט יבא עם זקנינו עמו ושריו אם שרים חטאו (וזה לה) זקנים מה חטאו אלא איתמא על זקנים שלא טיחו בשריהם. רב יהודה הוה יתיב קפיה דשיטול אתאי ההיא אתה קא צוחחת קפיה ולא הוה משנה בה. אמר ליה לא סבר ליה מר (פשלין כא) אוטם איזו מזעקה דריש בקרורי רישא דריש בחייבי הא יתיב מר עוקבא אב בית דין דכתיב (ירמיה כא) בית דוד כה אמר ה' דין לבר ממשפט והצילו וגנו. אמר ליה רבי זירא לרבי סימון.

master reprove those princes of the exile." Whereupon R. Simon responded: "They would pay no heed." "Even if they do not pay heed yet the master ought to reprove them," said R. Zeira, "for R. Acha, the son of R. Chanina, said: 'Never did the Holy One, praised be He! issue a benevolent decree and reconsider it and substitute a bad one, except in the instance written (Ez. 9, 4.) *And the Lord said unto him, Pass through the midst of the city, through the midst of Jerusalem, and inscribe a mark upon the foreheads of the men who sigh and who complain because of all the abominations which are done in the midst of it*, i. e., the Holy One, praised be He! said unto Gabriel, 'Go and set the sign *Tov*.¹ in ink upon the foreheads of the righteous, that the destroying angels may have no power over them.' Whereupon the attribute of justice pleaded before the Holy One, praised be He! thus saying, 'Sovereign of the universe, what is the difference between these and the others?' 'These,' said the Lord, 'are perfectly righteous people and the others are grossly wicked people.' Again the attribute of justice pleaded 'Sovereign of the universe, it was their duty to warn them [against wicked actions] and they did not do so.' Whereupon God answered: 'It is revealed and known to me that if they warned them, they would not have heeded them.' Again Justice pleaded: 'Sovereign of the universe, this was known unto Thee, but was it known unto them?' Therefore it is written [immediately following] *The aged, young, and little children and women shall ye slay and destroy, but come not near any man upon whom ye find the mark, and from my sanctuary shall ye begin.* And it is written (Ib.) *Then they began with the elders who were before the house.*" R. Joseph recited [a Baraitha] "Do not read *Mikdashi* (my sanctuary) but *Minkudashai* (those who are holy), i. e., they are the men who fulfilled the whole Torah from the *Aleph* (the first letter) until the *Tov* (the last letter); soon [after this is written (Ib.) *And behold! six men came from the north, and every man with his weapon of destruction in hand; and one man in the midst of them was clothed in linen, with the paraphernalia of a writer by his side, and placed himself beside the copper altar.* Did then the copper altar ex-

לוכחינהו מר להני דברי ריש גלותא. אמר ליה לא מכבלי מינאי. אמר ליה אף על גב דלא מכבלי לוכחינהו מר דאמר רבי אחא ברבי חנינה טעולם לא יצתה מדה טוכה מפי הקב"ה וחור בה לרעיה חוץ מדבר זה דכתיב (יחזקאל ט) ויאמר ה' אלוי עבדך בתרע' העיר בתוך ירושלים והתניות תיו על מצחות האנשים הנאנחים והגאנקים על כל התועבות הנעשות לנו' אמר לו הקב"ה לגבrial לך ורשות על מצחן של צדיקים תיו של דיוו שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה. ועל מצחם של רשעים תיו של דם כדי שיישלטו בהם מלאכי חבלה אמרה מדת הדין לפניו הקב"ה רבונו של עולם מה נשתנו אלו מאלו. אמר לה הללו צדיקים גמורים והללו רשעים גמורים. אמרה לפניו רבונו של עולם היה בידם למחות ולא מיחו. אמר לה גלווי וידוע לפניו רבש"ע אם לפניך גלווי להם מי גלווי. והיינו דכתיב (שם) זקן בחור ובתולה וטף ונשים תחרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו התנו אל תנשו ומתקדשי תחלו. וככתיב (שם) ויחלו באנשים הוקנים אשר לפניכם. תני רב יוסף אל תקרי מתקדשי אלא מתקדשי אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה אלף ועד תיו. ומיד הנה ששה אנשים באים מדרך שער העליון אשר מפנה צפונה ו איש כל מפכו בידו ואיש אחד בתוכם לבוש הבדים וכוסת הספר במתניין ייבאו ו יעמדו אצל מזבח הנחתת. מזבח הנחתת מי הוה. אמר לו הקב"ה התחלו

1) The last letter of the alphabet.

ist at that time?² The Holy One, praised be He! said unto them: "Begin from the place where they used to sing before me [with copper instruments], i. e., from the Levites." And who are the six men [mentioned in the above passage]? R. Chisda said they are *Anger, Wrath, Rage, Destruction, Devastation, and Ruin*. Why was the letter *Tov* used? Rab said: "The letter *Tov* may be explained [as the initial] for both, to live, and to die."³ And Samuel said: "[The *Tov* means] *Tama* (the end), i. e., it has ended [the privilege of relying upon] the merits of our ancestors (Abraham, Isaac and Jacob)." Resh Lakish said the *Tov* in the last letter on the seal of the Holy One, praised be He! for R. Chanina said: The inscription on the seal of the Holy One, praised be He! is *Emeth* (Truth)."⁴ R. Samuel b. Nachmeini said: "The *Tov* refers to the men who fulfilled the whole Torah from the *Aleph* (the first letter) until the *Tov* (the last letter)."

Since when did [the privilege of relying upon] the merits of our ancestors end? Rab said: "Since the days of Hosea b. Be'eri (the prophet); as it is said (Hos. 2, 12.) *I will lay bare her disgrace before the eyes of her lovers, and no man shall deliver her out of my hands.*" Samuel said: "Since the days of Chazel, as is said (II Kings 13, 22.) *But King Chazel of Syria oppressed Israel all the days of Jehoachaz; and it is written further, And the Lord became gracious unto them, and had mercy on them and turned His regard unto them because of His covenant with Abraham, Isaac and Jacob, and would not destroy them and he cast them not off from His presence even until now.*" R. Joshua b. Levi said: "Since the days of Elijah, as it is said (I Kings 18, 36.) *And it came to pass at (the time of) the perpetual evening-offering, that Elijah, the prophet, came near, and said, 'O Lord, God of Abraham, of Isaac, and of Israel, this day let it be known, etc.'*" R. Jochanan said: "Since the days of Hezekiah, as it is said (Is. 9, 6.) *For the increase of the government and for peace without end, upon the throne of David and upon his kingdom, to establish it and to support it through justice and*

²) The copper altar was erected by King Solomon in the first Temple and was not in existence in the second one concerning which this prophecy was made.

³) *Thichye* (to live) begins with the letter *Tov*, and so does the word *Tamut* (to die).

⁴) *Emeth* consists of the letters *Aleph, Mem, Tov*.

טמפון שאומרים שירה לפני. ומאן ניתנו ששה אנשים. אמר ר' חפדא קצף אף וחמה ומשחית ומשבר ומכליה. ומאי שנה תיו. אמר ר' תיו תחיה תיו תמות. ושמואל אמר תמה זכות אבות. ורבנן אמר תחון זכות אבות. ור' אמר תיו סוף חותמו של הקב"ה אמר ר' חנינא חותמו של הקב"ה אמת. רבנן אמר אלו בני אדם שקיימו כל התורה כולה מלא"ף ועד תי"ז. מאימתי תמה זכות אבות. אמר ר' מימות הושע בן בארי שנאמר (hosheh ב') אגלה את נבלותה לעיני מהאהבה והאיש לא יצלינה טידו. ושמואל אמר מימי חזאל שנאמר (מלכים ב יג) וחוזאל מלך ארם לחץ את ישראל כל ימי יהואחו וכתיב (שם) ויהן ה' אוטם וירחםם ויפן אליהם למען בריתו את אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניהם עד עתה. ור' בן לוי אמר מימי אליהו שנאמר (שם א יח) ויהי בעלות המנחה וינש אליו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום יודע וגנו. ורבנן אמר מימי חזקיהו שנה' (ישעיה ט) למרכבה המשירה ולשלום אין קין על כסא דוד ועל מטלבתו להכין

righteousness, from henceforth and unto eternity, the zeal of the Lord of hosts will do this."

R. Ami said: "Death does not come except through sin, and afflictions do not come except through iniquity; death does not come unless through sin, as it is written (Ez. 18, 20.) *The soul that sinneth, she alone shall die*; afflictions do not come except through iniquity, as it is written (Ps. 89, 33.) *Then will I visit their transgressions with the rod, and their iniquities with plagues.* (Ib. b.) The following objection was raised: "The ministering angels said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, why hast Thou decreed death unto Adam, the first man?' 'Because,' said the Lord unto them, 'I gave him one light commandment and he transgressed it.' They then said to Him, 'Did not Moses and Aaron die although they fulfilled the entire Torah?' Whereupon the Lord answered, 'There is but one chance for the righteous and for the wicked; for the good, etc. (Ecc. 9, 2). [This is contrary to R. Ami's opinion.] R. Ami said like the Tana of the following Baraitha; for we are taught that R. Simon b. Elazar said: "Moses and Aaron also died on account of their sins, as it is said (Num. 20, 12.) *Because ye had no confidence in me*, etc. But if they had had confidence, then their time to depart from the world would not have come." Another objection was raised from the following: [It is taught in a Baraitha.] "Four died in consequence of the instigation of the serpent, viz., Benjamin, the son of Jacob; Amram, the father of Moses; Jesse, the father of David, and Chilab, the son of David. We know of all by tradition except that of Jesse, the father of David, which the Scripture explains, for it is written (II Sam. 17, 25.) *And Absalom placed Amassa instead of Jo'ab as captain over the army; and Amassa was the son of a man, whose name was Yithra, the Israelite, who had gone into Abigail, the daughter of Nachash, the sister of Zeruyah, Jo'ab's mother.* Was Abigail then the daughter of Nachash? Behold she was the daughter of Jesse, as is written (I. Chr. 2, 16. *And their (Jesse's sons) sisters were Zeruyah and Abigail.* We must therefore say that it means 'the daughter of him who died [for the sin committed] through the instigation of the

אותה ולטעה במשפט ובצדקה מעטה ועד עולם קנאת ה' צבאות תעשה זאת:

אמר רב אמר אין מיתה بلا חטא ואין יסוריין بلا עון. אין מיתה بلا חטא דעתיכ (יוחיאל יח) הנפש החוטאת היא תמות אין יסוריין بلا עון דעתיכ (תהלים טט) ופקדתי בשפט פשעם ובגנעים עונם. (שם ע"ב) מיתה כי אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ב"ה רבו נ של עולם מפני מה קנת מיתה על אדם הראשון אמר להם מצוח קלה צויתיו ועבר עליה. אמרו ליה והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה ונתנו אמר להם (קהלת ט) מקרה אחד לצדיק ולרשע לטוב וננו. הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר"ש בן אלעזר אומר אף משה ואהרן בהתאם מתו שנאמר (במדבר כ) יعن לא האמנתם כי וננו הא האמנתם כי עידין לא הגיע זמנכם ליפטר מן העולם. מיתה כי ד' מתו בעתו של נחש ואלו הן בניימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד וכלהו גمرا לבר מישי אבי דוד דמפרש ביה קרא דעתיכ (א"ב י) ואת עמשא שם אבשלום החת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושם יתרא היישראלי אשר בא אל אבניאל בת נחש אחות צרואה אם יואב. וכי בת נחש הואי והלא בת ישוי הויא דעתיכ (ר"ת א' ב') ואחותיהם צרואה ואבניאל. אלא בת מי שמה בעתו של נחש. מנ איילימה תנא דמלאכי השרת והלא אייכא

serpent.”⁵⁵ Now, according to whose opinion has this been taught? Shall we say it is in accordance with the sages of the ministering angels [mentioned above]? Behold, [according to that one], Moses and Aaron also died in consequence of the instigation of the serpent [why then but Jesse]? We must assume then that it agrees with the opinion of R. Simon b. Elazar, who, though he says that Moses and Aaron died on account of their sins, nevertheless contends that death is possible without sin. We therefore derive the fact that there is death without sin and affliction without iniquities. Hence the theory of R. Ami is refuted. This refutation is sustained.

R Samuel b. Nachmeini said in the name of R. Jonathan: “Whoever says that Reuben (the son of Jacob) sinned, errs, for it is said (Gen. 35, 22.) *Now the sons of Jacob were twelve.* It is intended to inform us that they were all equal [in righteousness]. How then shall we explain the first part of the above-mentioned passage? It is intended to teach that he (Reuben) deranged his father’s bed, and the Scriptures charge him as if he had been lying with Bilhah.”

We are taught that R. Simon b. Elazar said: “That righteous one (Reuben) is cleared of that crime, that such an occurrence never happened to him, for how could it possibly be that a man whose descendants were to stand on Mt. Ebal and proclaim (Deu. 29, 20.) *Cursed be he who lieth with his father’s wife,* would commit such a sin. But how then is the passage (Gen. 35, 22.) *And he lay with Bilhah, his father’s concubine,* to be explained? It is intended to inform us that he demanded redress for the humiliation inflicted upon his mother saying: ‘When my mother’s sister lived and proved a vexation to her, it was bearable; but that the servant of my mother’s sister should be a vexation to my mother is unbearable!’ Whereupon he went and deranged the bed of Bilhah.” Others say he deranged two beds, that of the *Shechina* and that of his father, and this explains that which is written (Gen. 48, 4.) *Unstable as water, thou shalt not have the excellence, because thou did go up to thy father’s bed; then didst thou defile the Shechina of my couch.* Do not read *Yetzu’ey* (my bed), but read *Yetzuay* (the beds).

⁵⁵ Nachash means “a serpent.”

משה ואהרן. אלא לאו רבי שמעון בן אלעזר
היא וש”ט יש מיתה بلا חטא ויש יסוריין
בלא עון ותובחתא דרבامي. תיוכתא:

אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן
כל האומר רואבן חטא אינו אלא טועה שנאמר
(בראשית לה) ויהיו בני יעקב שנים עשר מלמד
ששקלים כאחד אלא מה אני מקיים (שט)
וישכב את בלהה פילגש אביו. מלמד שככל
מצעו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאלו
שכב את בלהה. תני רשב"א אומר מוצל
אותו צדיק מאותו עון ולא בא מעשה זה לידי
אפשר עתיד זרעו לעמוד על הר עיבל ולומר
דברים נז) אරור שוכב עם אשת אביו ויכא
חטא זה לידי אלא מה אני מקיים וישכב את
בלהה פילגש אביו. עלבון אמו תבע. אמר אם
אחותامي הייתה צרה לאמי שפחית אחות
امي תהא צרה לאמי וככלב את מצעה.
אחרים אומרים ב’ מצעות בלבב אחת
של שכינה וא’ ואחת של אביו. והיינו דכתיב
(שם טט) אzo חללה יצועי עליה א”ת יצועי אלא
יצועי:

R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jonathan, said: "Whoever says that the children of Eli sinned^a errs, because it is said (I Sam. 1, 3.) *And at that place were the two sons of Eli, Chaphni and Phineas, priests of the Lord.*" He agrees with Rab who said that Phineas did not sin. [And since the Scriptures put both Phineas and Chaphni on an equal footing, we understand through this that] just as Phineas did not commit any sin, so also Chaphni did not commit a sin. But what does the passage (I. Sam. 2, 22) signify? Because they prolonged the work of the confinement offerings, the Scriptures censure them in this way. This is the substance of the text. Rab said: "Phineas did not sin, for it is said (Ib. 14, 3.) *And Achiyah, the son of Achitub, the brother of Echabod, the son of Phineas, the son of Eli, the priest of the Lord*, etc. Is it possible that the Scriptures would describe minutely the genealogy of a man who committed a sin? Behold it is said (Mal. 2, 12.) *The Lord will cut off unto the man that doth this, sons and grandsons, out of the tents of Jacob, and him that bringeth near an offering unto the Lord of Hosts* [which was thus explained]: 'If he is an Israelite, he shall have none who would be master among the sages, nor a scholar among the disciples; and if he is a priest, he shall have no son, who will bring near an offering.' Is it not to be concluded from this that Phineas did not sin? But behold, it is written (I Sam. 2, 22.) *How they lay with the women. Yish Kaban* (he lay) is written (referring to one). But is it not written (Ib. b.) *Nay, my son, for it is no good report that I have?* R. Nachman b. Isaac said: "*Benni* (my son) is written." Is it not written, *Ye make the Lord's people to transgress?* R. Huna the son of R. Joshua said: *Maabiram* (you make the people transgress) is written. But is it not written (Ib.) *Now the sons of Eli were sons of Belial?* Because Phineas should have protested against Chaphni's action, and he did not do so, Scripture considers it as though committed by himself (Fol. 56a). Further said R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan: "Whoever says that the children of Samuel (the prophet) have sinned, errs, because it is said (I Sam. 8, 1.) *And it came to pass, when Samuel was old, etc. But his sons walked not in*

^a See I Sam. 2, 22.

אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א א) ושם שני בני עלי חפני ופנחים בנים ליה. סבר לה רבך דאמר רב פנחים לא חטא מקיש חפני לפנחים מה פנחים לא חטא אף חפני לא חטא אלא מה אני מקיים (שם ב) אשר ישכון את הנשים. מתוך שהו את קינוחן שלא הילכו אצל בעלייה מעלה עליהם הכתוב כאלו שכבים. נופא אמר רב פנחים לא חטא שנאמר שם יד) ואחיה בן אחיטוב אחוי אי כבוד בן פנחים בן עלי כהן ה' וגנו' אפשר חטא בא לידי והכתוב מיחטו ולהלא כבר נאמר (מלאכי ב) יכרת ה' לאיש אשר יעשה ער ועונה מהали יעקב ומגישי מנחה לה' צבאות אם ישראל הוא לא יהיה לו ער בחכמים ולא עונה בתלמידים ואם כהן הוא לא יהיה לו בן מגישי מנחה. אלא לאו ש"מ פנחים לא חטא. אלא הא כתיב (ש"א ב) אשר ישכון ישכון כתיב. והכתוב שם) אל בני כי לא טובה השטועה. אמר ר' נ בדר יצחק בני כתיב. והכתוב מעברים. א"ר הונא בריה דרב יהושע מעברים כתיב. והכתוב (שם) בני עלי בני בליעל. מתוך שהו לא לפנחים למחות בחפני ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאלו חטא:

אמר רב כי שמואל בר נחמני אמר רב כי יונתן כל האומר (דף נ) בני שמואל חטאו אינו אלא טועה שנאמר (ש"א ח) ויהי כאשר זקן שמואל וגנו' ולא הילכו בניו בדרכיו. בדרכיו הוא

his ways. It is true that they did not walk in his ways, nevertheless they did not sin. But how is the passage (Ib. ib. ib.) *And they inclined, after their own advantage* to be explained? It means they did not act as their father did; for Samuel, the righteous, travelled through all parts of Israel, and held court in each city; as it is said (Ib. ib.) *And he went from year to year and travelled in circuit to Beth-el, and Gilgal, and Mizpa, and judged Israel*, while his sons did not do so, but were dwelling in their respective cities, in order to increase the wages of their superintendent and scribes [for representing them]. There is a difference of opinion among the sages. It is written (Ib. 8, 3.) *And they inclined after their own advantage*. R. Meier says: "This means that they claimed their priestly allowance in person." R. Juda says: "They forced goods on private persons [abusing their station by making these persons their agents to their customers]." R. Akiba says: "By force, they took a basketful of tithes more than that to which they were actually entitled." R. Jose says: "They took by force the priestly gifts."⁷⁾

R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said again: "Whoever says that David committed a sin, errs, because it is said (I Sam. 18, 14.) *And David was successful in all his ways; and the Lord was with him*. Is it possible that he committed a crime, and the *Schechina* should rest with him? But how should the passage (II Sam. 12, 9.) *Wherefore hast thou despised the words of the Lord to do what is evil in His eyes* be explained? He wanted to, but did not do it." Bab said: "Rabbi, who is a descendant of David, endeavors to interpret the passage in favor of David: *Wherefore hast thou despised the words of the Lord to do what is evil in His eyes*. Rabbi says: 'This evil is different [in spelling and meaning] from all other evil mentioned in Scriptures. In all other instances it says *Vaya'as* (and he has done), while here it says *La'asoth* (to do). This implies that he only wanted to, but did not do it.'" *Uriah the Hittite, hast thou smitten with the sword*, (Ib.) i. e., You should have had him tried by Sanhedrin, which you did not; *And his wife hast thou taken unto thee*, (Ib.) i. e., Thou hadst a right to her; for

دلא הילכו מחתא נמי לא חטאו. אלא מה אני מקיים (שם) ויטו אחורי הצע שלא עשו במעשה אכיהם שהיה שמואל הצדיק מהזר בכל מקומות ישראל ודין אותם בעיריהם שנאמר (שם ו) והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגליל והמצפה ושפט את ישראל והם לא עשו כן אלא ישבו בעיריהם כדי להרכות שבר לחוניהם ולסופריהם. כתנאי ויטו אחורי הצע ר"מ אומר חלקם שאלו בפייהם. רבבי יהודה אומר מלאי הטילו על בעלי בתיהם. רבבי עקיבא אומר קופה יתרה של מעשר נטלו בזרוע: ר' יוסי אומר מנתנות נטלו בזרוע:

אמר רבבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א ייח) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו אלא מה אני מקיים (שם ב יב) מודיע בזאת את דבר ה' לעשות הרע רבבי אומר משונה רעה זו מכל רעות שבתורה שכל רעות שבתורה כתיב בהו ויעש וכאן כתיב לעשות שביקש לעשות ולא עשה. (שם) את אוריה החתי הכתית בחרב שהיה לך לדונו בסנהדרין ולא דעת ואת אשתו לך לחתת לך לאשה ליקוחין יש לך

⁷⁾ Depriving thereby the poor Levites; because of their being also judges they were never refused.
⁸⁾ See Chulin fol. 138 wherein the Levites are not allowed to take their levitical share without permission from the owner.

R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jonathan, said: "Whoever went to war with David's army first divorced his wife, as it is said (I Sam. 17, 18.) *And these ten cheeses shalt thou bring unto the captain of the thousand, and inquire of thy brothers how they fare, and take away their pledge.* What is meant by *And take away their pledge?* R. Joseph explained: It means that their marriage vows to one another [shalt thou take away — through a divorce]."⁹⁾ *And him (Uriah) hast thou slain with the sword of Amon*, i. e., just as you will not be punished on account of Amon, so also will you not be punished for the death of Uriah. Why? Because he was a rebel, for he said (Ib.) *And my Lord Joab, and the servants of my lord, are encamped in the open field.*¹⁰⁾ Rab said: "After examining carefully the conduct of David, thou wilt find no fault in his conduct except that of Uriah, as it is written (I Kings 15, 5.) *Save only in the matter of Uriah the Hittite.* Abaye, the senior, offered the following contradiction: 'Did Rab indeed say this? Behold Rab said that 'David listened to slander.' The contradiction is sustained.

This is the substance of that which is mentioned above: Rab said: "David lent an ear to slander, for it is written (II Sam. 9, 4.) *And the King said unto him, Where is He?* *And Ziba said unto the King, Behold, he is in the house of Machir, the son of Ammi'el, from Lo-debar*, and immediately following this, it is written *And the King David sent and had him taken out of this house of Machir, the son of Ammi'el, from Lo-debar.* Thus, when David found that Ziba was lying, regarding his statement¹¹⁾, why then did David give heed to Ziba's second accusation? For it is written (Ib. 16, 3.) *And the King said (unto Ziba) And where is thy master's son?* *And Ziba said to the King, Behold he remained at Jerusalem*, etc. And whence do we know that David lent an ear to this slander? From this passage (Ib.) *Then said the King to Ziba, Behold, thine shall be all that belongeth unto Mephibosheth.* And Ziba said, *I prostrate myself; let me but find grace in thy eyes, my Lord, O King.*" But Samuel said: "David did not lend an ear to slander. He himself noticed that about the

בָּה דָא"ר שְׁמוֹאֵל בֶּן נְחַמְנִי א"ר יוֹנָתָן (כְּתוּבָה ט) כָּל הַיּוֹצָא לְמַלחָמָת בֵּית דָוד כּוֹתֵב נַט כְּרִיחָתָה לְאַשְׁתָו שְׁנָאָמָר (שְׁמוֹאֵל א"י) וְאֵת עַשְׂרֵת חֲרִיצֵי הַחֲלָב הָאֱלֹהָה תְּבִיא לְשַׁר הַאֱלֹף וְאֵת אֲחִיךְ תְּפֻקֵד לְשָׁלוֹם וְאֵת עַרְובָתָם תְּקַח. מַאי עַרְובָתָם. (שְׁמוֹאֵל ב"ב) וְאֵתוֹ הַרְגָת בְּחַרְבָ בְּינוֹ לְכִינָה. (שְׁמוֹאֵל ב"ב) מַה חָרֵב בְּנֵי עַמּוֹן אֵי אַתָּה גַעֲנֵשׁ עַלְיוֹ אָפְ אָוָרִיה הַחֲתֵי אֵי אַתָּה גַעֲנֵשׁ עַלְיוֹ. מ"ט מַוְרֵד בְּמַלְכָות הַוֹהֵד אָל (שֵׁם י"א) וְאָדָונִי יוֹאָב וְעַבְדִי אָדָונִי עַל פְּנֵי הַשְׁדָה הַוְנִים. אָמָר רַב כִּי מַעֲיִנָת בֵּית בְּדָוד לְמַשְׁבָחָת בֵּית בֶּן מַדְאָוִרִיה דְכִתְיב (ט"א טו) רַק בְּדָבֵר אָוָרִיה הַחֲתֵי. אַבְיִי קָשִׁישָׁא רַמִּי דָרְבָ אָדָרְבָ מַי אָמָר רַב הַכִּי וְהַאָמָר רַב קָבֵל דָוד לְשׁוֹן הָרָע קָשִׁיא. גּוֹפָא רַב אָמָר קָבֵל דָוד לְשׁוֹן הָרָע דְכִתְיב (ש"ב ט) וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ אִיפָה הַוֹא וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל הַמֶּלֶךְ הַנָּה הַוֹא בֵּית מְכִיר בֶּן עַמְיאָל בְּלוֹ דְכִרְבָ וְכִתְיב (שֵׁם) וַיַּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיַּקְהַלֵּם מִבֵּית מְכִיר בֶּן עַמְיאָל מַלְוֵד בְּרַכְתִי חֲזִיָּה דְשְׁקָרָא הַוֹא כִּי הַדָּר אַלְשִׁין עַלְיהָ מ"ט קְבָלה מִינִיה דְכִתְיב (שֵׁם טו) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וְאֵיתָ בֶן אָדוֹנִיךְ וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל הַמֶּלֶךְ הַנָּה יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלָם וְגַוְן. וּמְנַלְיָה דְכִתְיב (שֵׁם) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַנָּה לְכָל מִינִיה דְכִתְיב (שֵׁם) וַיֹּאמֶר צִיבָא הַשְׁתָחֹוִיתִי אֲשֶׁר לְמִפְיכּוֹשָׁת וַיֹּאמֶר צִיבָא הַשְׁתָחֹוִיתִי אִמְצָא חָן בְּעִינֵיךְ אָדוֹנִי הַמֶּלֶךְ. וְשְׁמוֹאֵל אָמָר לֹא כָל דָוד לְשׁוֹן הָרָע דְכִרְבָ מִנְיכְרִים הַזָּה

9) This was a conditional divorce made to favor deserted women, whose husbands did not return at end of war, and to whose death there was no witnesses.

10) Either because he did not obey the order of the King or because he called Joab Lord in the King's presence.

11) *Belo-debar* the Talmud defines to mean "where he did something" and *Milo-debar* to mean "where he did nothing" (the first *Lo* is spelled *Lamed Vov*, and the second *Lamed Alef*.) Thus it means that Ziba accused Mephibosheth of plotting, and David found that he did nothing.

conduct of Mephibosheth which corroborated and affirmed Ziba's accusation; as it is written (Ib. 19, 25.) *And Mephibosheth, the grandson of Saul came down to meet the King, and he had not dressed his feet, nor trimmed his beard, nor washed his clothes, etc.*, and further in the same chapter is written, *And it came to pass, when he was come to Jerusalem to meet the King, that the King said unto him, Wherefore didst thou not go with me, Mephibosheth?* And he answered, *My Lord, O King, my servant deceives me, for thy servant said, I will saddle for me the ass, that I may ride thereon, and o with the King; because thy servant is lame.* (Ib. b) *And he slandered thy servant unto my Lord, the King, but my lord, the King is like an angel of God; do then what is good in thy eyes, etc.* And the King said unto him, *for what purpose speakest thou yet thy words? I have said Thou and Ziba shall divide the field.* And Mephibosheth said unto the King, *Yea, let him take the whole, since that my Lord, the King, is come (back) in peace unto his own house.* He (Mephibosheth) thus said to him, *I have anticipated your safe arrival home with anxiety, and since thou acteth toward me in such a (strange) manner, I have nothing to complain of to you, but to Him who brought you safely back.*" And thus it corresponds to what is written (I Chr. 8, 34.) *And the son of Jonathan was Meribba'al.* Was then his name Meribba'al? Behold, it was Mephibosheth? But it is intended to mean that just because he had a strife with his master (David), a *Bath-Kol* (heavenly voice) went forth saying, "Thou quarreler, the son of a quarreler. 'Quarreler' as we mentioned above, 'The son of a quarreler,' as it is written (I Sam 15, 5.) *And Saul came to the city of Amalek, and he quarrelled in the valley;* R. Mani explains this to mean that he had a quarrel concerning the valley.¹² R. Juda, in the name of Rab, said: "At the moment when David said unto Mephibosheth: Thou and Ziba shall divide the field, a *Bath-Kol* went forth saying, Rechaban and Jerobom will divide thy kingdom." R. Juda in the name of Rab said: "Had not David listened to slander, the Kingdom of the house of David would never have been divided, neither

ביה דכתיב (שם יט) ומפיכושת בן שאול ייד
לקראת המלך ולא עשה גלוילו ולא עשה שפטמו
ואת בנדיו לא כבם וגנו. וכתיב וייה כי בא
ירושלים לקראת המלך ויאמר לו המלך למה
לא הלכת עמי מפיכושת ויאמר אדוני המלך
עבדי רמני כי אמר עבדך אחਬשה לי החמור
וארכב עליה ואלך את המלך כי פסח (ע"ב)
עבדך וירגל בעבדך אל אדוני המלך ואדוני
המלך כמלך האללים ועשה הטוב בעיניך
גנו' ויאמר לו המלך למה תדבר עד דבריך
אמורתי אתה וציבא תחלקו את השדה ויאמר
מפיכושת אל המלך גם את הכל יκח אחורי
אשר בא אדוני המלך בשלום אל ביתו. אל אני
אמורתי מתי תבא בשלום אתה עשה לי כך
לא עלייך יש לי תרעומות אלא על מי שהכיאך
בשלום היינו דכתיב (ר"ח א ט) וכן יהונתן
מריב בעל שמוohl ואלה מפיכושת שמו אלא
מתוך שעשה מריבה עם בעליו יצתה בת קול
ואמרה לו נצא בר נצא. נצא הא דאמון. בר
נצא דכתיב (שפטואל א טו) ויבא שאול עד עיר
מלך וירב בנחל. אמר רבי מני על עסקי
נחל. אמר רב יהודה אמר רב רב בשעה שאמר
דוד למפיכושת אתה וציבא תחלקו את השדה
יצתה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם
יחלקו את המלוכה. אמר רב יהודה אמר רב
אלמלי לא קבל דוד לשון הרע לא נחלקה

¹²) This is explained fully in Yoma 22.

would Israel have practiced idolatry, nor would we have been exiled from our land.

Further said R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan: "He who says that Solomon sinned, errs, because it is written (I Kings 11, 4.) *And his heart was not undivided with the Lord, his God, like the heart of David, his father.* It is true that his heart was not as undivided with God as was his father's, nevertheless he did not sin. But how shall we explain the passage (Ib. 11, 1.) *And it came to pass, at the time that Solomon was old, that his wives turned away his heart?* This, R. Nathan explained, for R. Nathan raised the question of contradiction. It is written *And it came to pass at the time when Solomon was old, that his wives turned away his heart (to sin).* Behold, it is written in the same chapter—*His heart was not like that of David, his father,* nevertheless, he did not sin. [We must therefore say that] His wives tried to 'turn away' his heart toward idolatry, but he did not practice it. But it is written (Ib. 11, 7.) *Then did Solomon build a high-place for Kemosh, the abomination of Mo'ab.* This also means that he only wanted to, but did not build. But according to this, does the passage (Josh. 8, 30.) *Then Joshua built an altar unto the Lord,* also mean that he wanted to but did not build? Surely we must say that in this case, it means he did build! Then why not the same in the previous case? But [the incident of Solomon] means, as it stated (in the Baraita) R. Jossi says: *And the high-places that were before Jerusalem, which were to be right of the mount of Mishcha which Solomon, the King of Israel had built for Ashtarta, the abomination of the Zidonians, etc.* "Is it possible that neither King Assa nor Jehoshaphat had cleaned them out until Joshiyahu came and cleaned them out? Did not Assa and Jehoshaphat cleanse the land of Israel of all the idols? But [it is intended rather] for the purpose of comparing the former (Solomon) to the latter (Joshiyahu); just as in the case of the latter, it is assigned to him although he did not destroy them [merely for having abolished those that were established after the death of Assa and Jehoshaphat]. The same rule is to be followed in the case of the former (Solomon); although he did not build, but since he did not restrain [when done by his wives], the blame is credited to him." But it is written

מלכות בית דוד ולא עבדו ישראל עכו"ם ולא גלינו מארצנו:

אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל האומר שלמה חטא אין אלא טעה שנאמר (מלכים א יא) ולא היה לבבו שלם עם ה' אלהיו לבב דוד אביו. לבב דוד אביו הוא דלא הות מהחטא נמי לא חטא. אלא מה אני מקיים (שם) ויהי לעת זקנת שלמה נשוי הטו את לבבו. היהו לבבי נתן דר' נתן רמי כתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשוי הטו וגנו' והכתיב לבב דוד אביו. לבב דוד אביו הוא דלא הות מהחטא נמי לא חטא. ה'ק ויהי לעת זקנת שלמה נשוי הטו את לבבו לכת אחרי אליהם אחרים ולא ה' כתיב (שם) אז יבנה שלמה במה לכמוש שקו' מו'ב. שבקש לבנות ולא בנה. אלא מעתה יחוושח אז יבנה יהושע מובח לה' שבקש לבנות ולא בנה. אלא דבנה ה'ג דבנת. אלא כדתניא רבי יוסי אומר (מלכים ב נג) ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר מיטין להר המשיחית אשר בנה שלמה מלך ישראל לעשתרות שקו' צדוניים וגנו'. אפשר בא אסא ולא ביעורם יהושפט ולא ביעורם עד שכא יאשיה וביעורם הלא כל עבדות כוכבים שבארץ ישראל אבם ויהושפט ביעורם. אלא מקיש ראשונים לאחרונים מה אחרים לא עשו ותלה בהן לשבח אף ראשונים לא עשו ותלה בהן לגנאי. והכתיב (שם א זא) ויעש שלמה הרע בעיני ה'. אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא. אמר ר' יהודה אמר שמואל נוח לו לאונו צדיק שהוא שמש לדבר אחר ואל

(I Kings 11, 6.) *And Solomon did what is evil in the eyes of the Lord.* Because Solomon should have restrained his wives and did not do so, Scripture credits him with having committed the deed himself. R. Juda in the name of Samuel said: "It would have been better for that pious man (Solomon) had he been a slave in an idolatrous temple, only that it might not be written about him, *And he did what is evil in the eyes of the Lord.*"

R. Juda said in the name of Samuel: "When Solomon married the daughter of Pharaoh, she brought to him about a thousand different musical instruments. Each of these was used in the worship of the separate idols, which she named unto him, and yet he did not object to it."

R. Juda said further in the name of Samuel: "When Solomon married the daughter of Pharaoh Gabriel went down and stuck a reed into the sea, and it gathered about it a bank on which the great city of Rome was built." In a Baraita we were taught that on the day, when Jeroboam introduced the two golden calves (as idols), a hut was built (on the site of Rome), and this grew to be Greek Italy.

R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said: "He who says that Joshiyah sinned, errs; because it is said (II Kings 22, 2) *And he did what is right in the eyes of the Lord, and walked in all the ways of his father, David.* But how shall we explain the passage (Ib. 23, 25.) *And like unto him there was not a King before him, that returned?* etc. [which means that he repented after he sinned]. All amounts paid through his kingly judgment from the time he was eight years of age [when he became king], Joshiyah refunded to the owners. Will you say that he took from this one [to whom he had previously given] and gave it back to the other [whom he had before unjustly fined]? It therefore says (Ib. ib. ib.) *With all his wealth, i. e., he refunded from his private funds [Thus is meant by the Scripture He returned].*" And R. Jonathan's opinion differs from Rab, for Rab said: "None is greater among repenters than Joshiyah in his generation, and only one in our generation. Who is he? Abba, the father of R. Jeremiah b. Abba. And another relation refers this to Acha, the brother of Abba, the father

יכתב בו ויעש הרע בעיני ה'. אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה הכניטה לו אלף מני זמר ואמרה לו כך עושין לעבדות כוכבים פלוני וכן עושין לעבדות כוכבים פלוני ולא מיהה בה. א"ר יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונען קנה בים ועליה בה שרטון ועליו נבנה כרכן גדול של רומי. במתניתא תנא אותו היום שהכנים ירבעם שני עגלי והב אחד בבית אל ואחד בדן נבנה צריף אחד וזה איטליה של יון:

אמר רב כי שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר יאשיהו חטא אינו אלא טועה שנאמר (טליים ב כב) ויעש הישר בעיני ה' וילך בכל דרך דוד אביו. אלא מה אני מקיים (שם כג) וכמוهو לא היה לפניו מלך אשר שב ונגו. שכל דין שדן מכן ה' עד י"ח החזירים להם. שמא תאמר נטל מזוה וננתן לזה ת"ל בכל מסדו שנתן להם משלו. ופליגנא דרך דאמר רב אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ואחד בדורנו ומנו אבא אבואה דרבי ירמיה בר אבא. ואמרי לה אחא אחות דאבא אבאות דרב ירמיה בר אבא דאמר

of R. Jeremiah b. Abba, for the master said: "R. Abba and Acha were brothers."

R. Joseph said: "There is one more in our generation." Who is he? Ukbani b. Nechemia, the Prince of the Exile. And he is the same one called Nathan Tzutzitha. "Once while studying," said R. Joseph, "I dozed off, and saw in my dream an angel stretching out his hands and accepting [Ukbani's repentance]."

CHAPTER SIX

(Fol. 59a) Nor with a golden city.¹ What does A golden city mean? Rabba b. b. Chana, in the name of R. Johanan said: "A golden ornament on which the city of Jerusalem was engraved, such as R. Akiba made for his wife."²

(Fol. 60a) What is the reason for the prohibition against wearing an iron-riveted sandal [on the Sabbath]? Samuel said: "It was the end of the period of persecution; a company [trying to escape destruction, while remaining true to the Jewish faith] hid themselves in caves, and they said that whoever desired to enter [the cave] could enter, but none should leave [lest their persecutors discover their hiding-place and kill them]. It so happened that one of their number wore his sandals reversed [and his footprints made it appear as if some one had left the cave]. Believing that some one had gone out, they feared their enemies might discover their hiding-place and would invade and kill them. Panic-stricken they began to push one another [in order to reach the exit]. They killed themselves in greater numbers than their enemies could have done." R. Elai, the son of R. Elazar, said: "The cause of the panic was that they heard a voice from outside the cave, and thinking that their enemies were coming, they began to push one another; thus more were killed than their enemies could have killed." Rami b. Ezekiel said: "While they were sitting in a place of study, they heard a voice from the back of the house, and thinking that their enemies were coming, they began to push and trampled upon one another with their iron-riveted sandals, so that they killed themselves more than their enemies could have

מר ר' אבא ואחא אחיו הוו. א"ר יוסף ועודה אחד בדורנו ומנו עוקבנ בר נחmittah ריש גלוותא והיינו נתן צוציתא. אמר רב יוסף הוה יתיבנה בפירקא והוה קא מנמנם וחוואי בחלמא דקא פשט ידיה וקבליה:

במה אשה פרק ששי

(ד"ט) ולא בעיר של זחוב. מי בעיר של זחוב. רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ירושלים דזהבא כדעכד ליה ר' עקיבא לדיבתחו:

(ד"ט) פנדל המסומר מ"ט. אמר שמואל שלפי השמד היו והיו נחכאים במערות ואמרו הנכנים יכנים והיווצה אל יצא נחפק סנדלו של א' מהם כסכורים הם א' מהן יצא וראות אוייכים ועכשו באין עליהם דחקו זה כזו והרגנו זה את זה יותר ממה שהרגנו בהט האוייכים. ר' אילעאי בר אלעוז אומר במערת היו יושבין ושמעו קול מעיל גבי המערה כסכוריין היו שכאו עליהם אוייכים דחקו זה כזו והרגנו זה את זה יותר ממה שהרגנו בהט האוייכים. רמי בר יחזקאל אמר בבית המדרש היו יושבין ושמעו קול מאחורי בה"ט כסכוריין היו שכאו עליהם אוייכים דחקו זה כזו והרגנו זה את זה יותר ממה שהרגנו בהם אוייכים.

1) This is part of a Mishnah in which it enumerates the things with which a woman is prohibited to take a stroll on the Sabbath.

2) See Nedarrim. Fol. 50a.

killed." In that hour it was decreed that a man should not go out [on the Sabbath] with an iron-riveted sandal. If so, then why not prohibit [the wearing of iron-riveted sandals] on week days also? Because the disaster occurred on the Sabbath.

(Fol. 61a) Our Rabbis have taught: "When one puts on his shoes, he should first put on the right shoe and then the left one; when he takes them off, he should first remove the left shoe and then the right one. When one washes himself he should wash first the right hand and then the left one; when he anoints himself, he should first anoint the right side and then the left side. Whoever anoints the whole body, should first anoint his head, for the head is the king of all organs of the body."

(Fol. 63a) R. Cahana said: "When I was about eighteen years old, I was well versed in the whole Talmud, and did not know until now that a (Biblical) passage cannot be taken out of its literal sense." What does he intend to inform us by this statement? That a man must first study the whole Torah and then reason upon it.

R. Jeremiah in the name of R. Elazar said: "The Holy One, praised be He! will cause to prosper two scholars who [argue the law in order to] sharpen each other's mind in the law, as is said (Ps. 45, 45.) *And thy majesty*. Do not read it *Vehadarcha* (majesty) but read it *Vechadadcha* (thy sharpness). Moreover they will rise to distinction, for it is said further (Ib. ib.) *Be prosperous ride long*. One might say that this would be the case even if one studies the Torah, not for its own sake;³ therefore the passage says further (Ib. 5) *For the cause of truth*. One might say that this would include, even those who become arrogant and proud. It says further (Ib. ib. ib.) *And meekness and righteousness*. And if they do so, they will be privileged to [the clear knowledge of] the Torah, which was given with the right hand [of God], as it is stated (Ib. ib. ib.) *And fearful things shall thy right hand teach*. R. Nachman b. Isaac said. "They will be privileged to the things which were said [to be in the possession of] the right hand of the Torah; for Raba b. Shila, and according to some, R. Joseph b. Chama in the name of R. Shesheth said: "What is meant by that which is written (Pr.

באותה שעה אמרו אל יצא אדם בסנדל המסתור. אי הכו בחול נמי ליתפר. מעשה כי הוה בשבת הוה:

(ד' פ"א) ת"ר כשהוא נועל נועל של ימין ואה"ב נועל של שמאל וכשהוא חולץ חולץ של שמאל ואה"ב חולץ של ימין כשהוא רוחץ רוחץ של ימין ואה"ב של שמאל כשהוא סך סך של ימין ואה"ב של שמאל והרוצה לסתוך כל גופו סך ראשו תחלה מפני שהוא מלך על כי איברו:

אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שניין והוה נמיRNA ליה לכליה תלמודא ולא הוה ידענא דין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתהא. מי קא משמע לן דLINGMER אמר רבוי אלעוז והדר ליסבר. אמר רבוי ירמיה אמר רבוי אלעוז שני ת"ח המחדדיין זה לזה בהלכה הקב"ה מצליח להם שנאמר (מלחים טה) והדרך צלח אל תקרי והדרך אל וחוזך. ולא עד אלא שעולין לנдолה שנאמר (שם) צלח רבב. יכול אפילו שלא לשמה. תלמוד לוטר על דבר אמת. יכול אם הגיט דעתו כן ת"ל וענוה צדק. ואם עושים בו זוכין ל תורה שניתנה בימין שנאמר (שם) ותורך נראות ימין. רב נחמן בר יצחק אמר זוכין לדברים שנאמרו בימינה של תורה דאמר רבא בר רב שילא ואמרי לה אמר רב יוסוף בר חמא אמר רב ששת מאי דכתיב (משלי

³) Of gaining a clear knowledge for the mere purpose of outwitting each other.

3, 16.) *Length of days is in her right hand; in her left are riches and honor.* Is it possible that in her right hand is only length of days and not riches and honor? But it is intended thus: for those who study the Torah in the right way (for her sake) there is longevity and as a matter of course riches and honor, but for those who study the Torah in the wrong way (for their own sake) riches and honor may be given to them but not longevity."

R. Jeremiah in the name of R. Simon b. Lakish said: "The Holy One, praised be He, hearkens to two scholars who quietly discourse an *Halacha* (Law) between themselves, as it is said (Mal. 3, 10.) *Then conversed (nidberu) they that feared the Lord, one with the other, etc., and Dibbur applies to a modest conversation, for it is said (Ps. 47, 4.) He will lead (Yadber) people under us.*"⁴ What means *And for those who thought of His name* (Mal. 3 10)? R. Ami said: "When one only intended to fulfill a commandment, but was accidentally prevented and could not accomplish it, the Scripture credits him as if he had actually observed it."

R. Chanina b. Ide said: "Whoever executes a divine command as it has been ordained, will not be the recipient of bad tidings, for it is said (Ecc. 8, 5.) *Whoso keepeth the commandments will experience no evil things.*" R. Assi, or, as some say, R. Chanina, said: "Even if the Holy One, praised be He! has already decreed an evil dispensation [against such a man], He will annul it; as it is said (Ib. ib. 4.) *Because the words of a king are powerful, and who may say unto Him 'What doest thou do?'* And after it follows: *Whoso keepeth the commandment will experience no evil thing.*"

R. Abba in the name of R. Simon b. Lakish said: "The Holy One, praised be He! hearkeneth to the voices of two scholars who patiently listen to each other in discussions of the *Halacha* (Law), as it is said (Songs 8, 13.) *Thou that dwellest in the gardens, thy companions listen for thy voice; Oh, let me hear it.* But if they do not do so, they will cause the *Shechina* to depart from Israel, as it is said (Ib. ib. 14.) *Flee away my friend,*" etc.

R. Abba in name of R. Simon b. Lakish said: "Two scholars who discuss the *Halacha* (Law) with modesty will deserve the love of the Holy One, praised be He! as it is said

ט) אורך ימים בימינה בשמאלת עושר וכבוד אלא בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא. אלא למיימינים בה אורך ימים איכא וכ"ש עושר וכבוד למשמאליים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא. אמר רבי ירמיה אמר ר"ש בן לקיש שני תלמידי חכמים הנוחים זה לזה בהלכה הקב"ה מקשיב להם שנא' (מלאכי ג) אzo נדברו יראי ה' איש אל רעהו וגנו' אין דבר אלא נחת שנאמר (תהלים טז) יזכיר עמים תחתינו. מי ולחשבי שמו. אמר רביAMI אפילו חישב לעשות מצוה ונאמן ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשתה. אמר רב חיננא בר אידי כל העושה מצוה כמאמרה אין מכשין אותו בשורות רעות שנאמר (קהלת ח) שומר מצוה לא ידע דבר רע: אמר רביAMI ואיתימה רבי חנינא אפילו הקב"ה נזר גורה הו אמכתלה שנאמר (קהלת א) כאשר דבר מלך שלטן ומיו יאמר לו מה תעשה וסמי לך שומר מצוה לא ידע דבר רע. אמר רביAMI אבא אר"ש בן לקיש ב' ת"ח המקשיבים זה לזה בהלכה הקב"ה שוטע לקהלם שנאמר (שיר ח) היושכת בגנים הקרים מקשיבים לקהל השמייני ואם אין עושים כן גורמיין לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר (שם) ברוח דודינו וגנו'. אמר רביAMI אבא אמר רבי שמעון בן לקיש ב' ת"ח המדגילין זה לזה

(Ib. 2, 4.) *And His banner of love is waving over me,*⁴ Raba said: This implies only when they possess some knowledge of the law and also when there is no teacher in the town from whom to learn."

Furthermore, said R. Abba in the name of R. Simon b. Lakish: "To give on credit [to the needy] is more worthy than to give charity; and investing money [in partnership with the poor] is the greatest philanthropy]." R. Abba in the name of R. Simon b. Lakish said also: "If thou seest a scholar who is even revengeful and angry like a serpent, bind him around thy loins (be not afraid of him). But if an ignorant man looks to be pious, do not live in his vicinity, [for he knows not how to be pious and will thus make a bad impression upon you]."

R. Cahana, in the name of R. Simon b. Lakish, or, as some say, R. Assi in the name of R. Simon b. Lakish and, in the opinion of others, R. Abba in the name of R. Simon b. Lakish said: "Whoever raises a vicious dog in his house, withholds kindness from his house, for it is said (Job 6, 14.) *As though I were one who refused (Lamas) kindness to his friend.* (Ib. b). For in Greek, they call a dog *Lamas*. R. Nachman b. Isaac said: "He even forsaketh the fear of the Lord, for it is said immediately after this, *And forsaketh the fear of the Almighty.*"

A woman once entered a house to bake; a dog barked at her, causing her fetus to become loosened. "Fear him not," said the landlord to her, "for it has been deprived of its teeth and claws." But the woman answered: "Take thy good-hearted advice and throw it over the hedge (it comes too late); the embryo is already loosened [and abortion must follow]."

R. Akiba once tendered a banquet in honor of his son and upon each cup of wine brought he said: "Wine and health to the mouths of our teachers; health and wine to the mouths of our teachers and their disciples."

CHAPTER SEVEN

(Fol. 69b) R. Huna said: "If one is travelling through a desert and does not know what day is the Sabbath, he should count six days [from the day he realized

⁴) *Yadher* is of the same origin as *Dibbur*; and since to lead modesty is required, therefore the sages infer that *Dibbur* applies for modesty.

בhalca ה'קכ"ה אוותבן שנא' (שם) ודגלו עלי
אתה. אמר רבא והוא דידי צורתא דשטעטה

ותוא דלית להו רבנה במתא למגmr מיניה:
ואמר רבי אבא אמר רשב"ל גדוֹל המלה
ויתר מז העשה צדקה וטמיט בכם יותר
מכולם. אמר ר"א ארשב"ל אם ת"ח נוקם
ונוטר כנחש הוּא הנגרהו על מתניך אם עם
הארץ הוא חמיד אל תדור בשכונתו:
אמר רב כהנא אמר רבי שמעון בן
בן לكيיש ואמרי לה אמר רב אמי אמר רשב"ל
ואמרי לה א"ר אבא א"ר"ש בן לكيיש כל המג'ד
בלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו
שנאמר (איוב 1) למס מרעעה חמד שכן בלשון
יונית קוריין לכלב למס. ורב נחמן בר יצחק
אמר אף פורק ממן יראת שמיים שנאמר (שם)
ויראת שדי יעוזב. היה אתה דעילא
לההוא ביתא למיפא נכח בה כלבא איתעקר
ולדה אל מרא דכיתה לא תדחלוי דשקייל
ニיביה וشكילן טופריה. אמרה לייה שקיילא
טייבותיך ושדי אחיזורי כבר נד ולד:

מעשה בר"ע שעשה משתה לבנו ועל כל
כום וכום שהביה אמר חטרא וחזי לפום רבנן
חי וחתרא לפום רבנן ולפום תלמידיהון:

כלל גדוֹל פרק שביעי

(ח' ט ע"ב) אמר רב הונא היה מהלך

במדבר ואין יודע אימתי שבת מונה ששה

his being at a loss] and observe the seventh." Chiya b. Rab says: "He should first observe one day as the Sabbath and then count six days." What is the basis of their difference? The former is of the opinion that it ought to be in accordance with the creation of the world [in which the week days commenced first]; the latter, however, is of the opinion that it ought to be in accordance with the creation of Adam the first man [who was created on Friday and observed the Sabbath first].

(Fol. 75a) R. Zutra b. Tubia in the name of Rab said: "He who pulls the thread of a seam on the Sabbath [bringing both ends closer together and preventing it from going asunder] is bound to bring a sin-offering [for his act]; he who learns one thing [even a matter of law] from an *Amgusha* deserves to be punished with death; and he who understands the science of astronomy and does not make use of it, is not worth being spoken of." What is *Amgusha*? Rab and Samuel differ: one declares it to mean a sorcerer, the other contends that it means a blasphemer. It may be ascertained that Rab is the one who said a blasphemer; for R. Zutra b. Tubia said in the name of Rab: "He who learns one thing [even a matter of law] from an *Amgusha* deserves to be punished with death," and if we assume that Rab said a sorcerer, then why should a man who learns from him deserve death? Behold, it is written (Deu. 18, 19.) *Thou shalt not learn to do*, but thou mayest learn to understand and to judge.¹ [We must therefore say that Rab declared it to mean a blasphemer.] The assertion is sustained.

R. Simon b. Pazi in the name of R. Joshua b. Levi who spoke in the name of b. Kappara, said: "Concerning him who understands the science of astronomy and does not practice it, the passage says (Is. 5, 12.) *But the deeds of the Lord, they regard not, and the work of His hands they behold not.*" R. Samuel b. Nachmeini in the name of R. Jonathan said: "Whence do we learn that a man is commanded to study the science of astronomy? It says (Deu. 4, 6.) *Keep therefore and do them; for this is your wisdom and your understanding before the eyes of the nations.* What kind of wisdom and understanding is recognized in the eyes of the nations? It is the wisdom of astronomy."

ימם ומשמר يوم אחד. חייא בר רב אמר משמר يوم אחד וטונה ששת. במאית קמיפלני מר סבר כבריותו של עולם ומר סבר כאדם הראשון:

(ר' עה) אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב המותח חוט של תפירה בשכת חייב חטא ויהלומד דבר אחד מן האמנוש חייב מיתה והיודע לחשב תקופות ומלות ואין חושב אסור לטער היוםנו. אמנושא רב ושמואל ח"א חרשי וחד אמר גדופי. תמתאים דבר אמר גדווי דבר אחד מן האמנוש חייב מיתה די' מלכא דעתך חרשי והכתב (דברים יט) לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות.

תמתאים:

אמר ר' שמעון בן פוי אמר רבינו יהושע בן לוי משומם בר קפרא כל היודע לחשב בתקופות ומולות ואין חושב עליו הכתוב אומר (ישעיה ח) ואת פועל ה' לא יכיתו ומעשי ידיו לא רואו. אמר רבינו שמואל בר נחמני אמר רבינו יונתן מנין שמנזה על אדם לחשב תקופות ומולות שנאמר (דברים ז) ושמתרם ועשיתם כי היא חכמה ובינה שהיא לעני העמים. והוא אומר זה החושב תקופות ומולות:

CHAPTER EIGHT

(Fol. 77b) R. Juda in the name of Rab said: "The Holy One, praised be He! created not one single thing in vain. He created the snail as a remedy for the scab (of the camel); He created the fly for the sting of a wasp, the gnat for the bite of a serpent, the serpent itself for curing sores of the head, and the ichneumon-fly for the sting of a scorpion." How should this remedy be applied? Let one bring a black one and a white one of the insects, boil them and place where required.

Our Rabbis taught: "There are five sorts of fear: the fear of the strong for the weak; the fear of the lion for the mosquito; the fear of the elephant for the gnat; the fear of the scorpion for the ichneumon-fly; the fear of the eagle for the fly-catcher; and the fear of the leviathan for the stickleback." R. Juda in the name of Rab said: "Where is the Biblical passage to prove it? (Amos 5, 9.) *That causeth wasting to prevail against the strong* (Amos 5, 9.)"

R. Zeira once found R. Juda standing at the door of the latter's father-in-law's house in a very cheerful mood, and disposed to answer, if he was asked, concerning all the secret processes of nature. R. Zeira asked him: "Why is it that the she-goats take the lead [of the flock]?" "Because," answered R. Juda, "it is in accordance with the creation; at first darkness, then light." R. Zeira asked him again: "Why are she-goats not provided with tails as are the sheep?" "Those who cover us are themselves covered and those that do not cover us are not covered." "Why has the camel a short tail?" "Because it feeds among thorns." "Why has the ox a long tail?" "Because it grazes in plains and must protect itself against the gnats." "Why are the feelers of the locust flexible?" "Because the locust swarms in fields; were the feelers inflexible, the locust would be blinded by losing them in knocking against trees, for Samuel said: 'All that is necessary to blind a locust is to tear his feelers.'" "Why do the eyelids of the chicken close upward?" "Because it ascends at night upon elevated things and if the eyelids would close downward, the least smoke which comes from below would blind the chicken's eyes."

Our Rabbis taught: "Three living things grow stronger as they grow older. They are the fish, the serpent and the pig."

המוציא פרק שמיני

(ד"ז ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעוולמו לא ברא דבר אחד לבטלה והוא שבול לכתית ברא זבוב לצרעה יתוש לנחש ונחש לחרפיט וספמית לעקרב. היכי עבד ליה. מיתתי חדא אוכמא וחדא היורא ושליך ליה ושיפוי ליה. ת"ר ה' אימות הן אימת חלש על גבר. אימת מפניע על אר. אימת יתוש על הפיל. אימת סמיט על עקרב. אימת סנונית על הנשר. אימת בילביה על לוויתן. אמר רב יהודה אמר רב מא' קרא (עטום ח) המכlingen שור על עז. ר' זира אשכח לרוב יהודה דהות קאי אפתחא דבר חמוה וחוויה דהות בדיחה דעתיה ואי בעי מיניה כל חללי עולם הוא אמר ליה. אל מ"ט עוי מסגנ ברישא והדר אמר. אל כבריותו של עולם דברישא חשוכה והדר נהורא. מי טעםא הני מיכסין והני טינליין. הני דמכסין מיניהם מכסין והני דלא מכסין מיניהם טינליין. מי טעםא גמלא וטרא גנווכתיה. משום דאכל כימי. מ"ט תורה אריכא גנווכתיה. משום דדייר באנמי ובעי לכרכושי בקי. מ"ט קרנא דקמצא רכיכא משום דדיירא בחילפי ואי קשיא נדייה ותתעוורא דאמר שמואל האי מאן דבעי לספמית לקמצא לשlefינהו לקרנא. מ"ט האי תימרא דתרגנולא מדי לעילא. דדייר אדיי ואי עיל קטרא מתעוורא:

CHAPTER NINE

רַבִּי עֲקִיבָא פָּרָק תְּשִׁיעִי

(Fol. 82a) (Mishnah) R. Akiba said: "Whence do we learn that if one carries an idol, he is as ritually unclean as a *Niddah*?¹ It is said (Is 30, 22.) *Thou wilt cast them away as a Niddah, get thee hence, wilt thou say unto him*, i. e., just as a *Niddah* defiles him who carries her, so does an idol defile him who carries it."

(Ib. b.) (Gemara) Rabba said: "The passage, *Thou wilt cast them away as a Niddah*, means, Remove them from thee like a strange (disgusting) thing. *Get thee hence, wilt thou say unto him* but *C o m e i n* shalt thou not say unto him."

(Fol. 83b) We are taught: *And they made Baal-b'rith for a god unto themselves* (Jud. 8, 33). This refers to Zebub, the idol of Ekron. We learn from this that each and every one made an image of his idol [in miniature] and kept it in his pocket; whenever he was reminded of it, he took it out from his pocket and embraced and kissed it.

R. Chanina b. Akabia said: "Why did the Rabbis say that a ship of the Jordan is subject to the statute of levitical uncleanness? Because it is generally loaded on the shore and carried into the water owing to its small size."² R. Juda in the name of Rab said: "Never shall a man absent himself from the house of learning, not even for a while; for the above Mishnah (regarding a ship of the Jordan) had been taught at the house of study for many years, and not one knew the reason for it, until R. Chanina b. Akabia came and explained it."

R. Jonathan said: "Never shall a man absent himself from the house of learning and of learned words, even though he be at the point of death; for it is said (Num. 19, 14.) *This is the Torah, when a man dieth in a tent*, i. e., even at the point of death shall a man study the Torah." Resh Lakish said: "The words of the Torah will not endure except with him who is ready to die for it; as it is written, *This is the law, when a man dieth in a tent*."

(Fol. 85a) R. Chiya b. Abba said: "What is meant by the passage (Deut. 19, 14.) *Thou shalt not remove thy neighbor's landmark*,

מתני' אמר רבי עקיבא מניין לubeדota כוכבים שמטמאה במשא כנדה שנאמר (ישעה 6) תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף עכודת כוכבים מטמאה במשא:

גמרא אמר רביה תזרם כמו דוה דאמר קרא נבריניהו מינך כור צא תאמר לו הכנם אל תאמר לו:

(ד' מג עכ) תניין (שופטין ח) ווישימו להם בעל ברית לאללים זה זכוב בעל עקרון מלמד שככל אחד וא' עושה דמותו יראתו ומניהה בתוך כיוטו כיוון שזוכרה מוציאה מתוך כיוטו ומחבקה ומנשקה. א"ר חנינא בן עקיביא מפני מה אמרו ספינת הירדן טמאה מפני שטועניין אותה ביבשה ומורידין אותה למים. אמר רב יהודה א"ר לעולם של ימנע אדם את עצמו מבית המדרש אף' שעיה אחת שחרי כמה שנים נשנית משנה זו בכית המדרש ולא נתגלה טעמה עד שבא רבי חנינא בן עקיביא ופירשה. א"ר יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפיו בשעת מיתה שנאמר (במדבר יט) זאת התורה אדם כי ימות באهل אפלו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה. אמר ר"ל אין דברי תורה מתקיימים אלא למי שמצוות עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באهل:

(ד' מה) אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן מאין דכתיב (דברים יט) לא חסיג נכו'

1) The period of menstruation of a woman. See Lev. 15, 19-21, that she is to be unclean during that period. See also chapter 1, note 14.

2) See Lev. 11, 32. All things mentioned in the passage that are subject to the statute of levitical uncleanness must be like a sack that can be carried both empty or filled. Anything which cannot be carried when filled or loaded is not subject to the statute of levitical uncleanness.

which the people of old have set, i. e., Thou shalt not go beyond what is limited by those of old." What have those of old limited? R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Johanan, said: "It is written (Gen. 36, 20.) *These are the sons of Seir the Chorite, who inhabited the land*. Did the rest of mankind inhabit heaven? But [it means that] they were experts in agriculture. 'This measure [of ground],' they would say, 'is adequate for [the planting of] olive trees; this measure of ground for wines, and this measure for dates.'" What does *V'chori* mean? This means they used to smell the earth.³ And what means *V'e'chiri*? R. Papa said: "They tasted the earth [to know for what it would be adequate] as a serpent does." R. Acha b. Jacob said: "Chori means they became freed of their wealth [because they lost it]."⁴

(Fol. 86a) R. Ada b. Ahaba said: "Moses ascended [Mt. Sinai] early in the morning and descended early the [next] morning. He ascended early in the morning, as it is written (Ex. 34, 4.) *And Moses rose up early in the morning, and went up unto Mt. Sinai*; he descended early in the morning, as it is written (Ib. 19, 24.) *Go, get thee down, and then shalt thou come up, thou, and Aaron with thee*. We compare the *Yerida* (descent) to the *Aliya* (ascent); just as the ascent was made early in the morning, so also was the descent made early in the morning."

(Ib. b) Our Rabbis taught: "On the sixth day of the month [*Sivan*] the ten commandments were given to Israel. R. Jose said: 'On the seventh day of the month.'" "All agree," said Raba, "that on the first day of the month the Israelites arrived at the wilderness of Sinai, for it is written (Ex. 19, 1.) *On this day they came into the wilderness of Sinai*; and it is written there (Ib. 12, 2.) *This month (Nisan) shall be unto you the chief of the months*. [We draw an analogy from the word *Haze* (this) used in both places]; just as in the latter instance the word *Haze* (this) refers to the first of the month [as it plainly says], so does it also in the former instance refer to the first of the month; and furthermore all agree that the Torah was given to Israel on the Sabbath, for it is written here (Ex. 20, 8.) *Remember the Sabbath day to keep it holy*. and it is written there (Ib. 13, 3.) *And Moses*

רעד אשר גבלו ראשונים. גבול שנבלו ראשונים לא תסיג. מי גבלו ראשונים. אמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן כתיב (כראשית לו) אלה בני שער הchoriy ישבו הארץ. אטו כולי עולם ישבו רקיע נינהו אלא שהיו בקאים בישיבה של ארץ שהיה אומרים מלא קנה זה לווית מלא קנה זה לגפניהם מלא קנה זה לתאנה. וחורי שמריהם את הארץ. וחוי אמר רב פפא שהיו טעםם את הארץ כחיוא. רב אחא בר יעקב אמר חורי שנעשו בני חורין מנכמיהן: אמר רב אדא בר אהבה משה בהשכלה עליה וב להשכלה ירד. בהשכלה עליה כתיב (שפטות לו) וישכם משה בכרך ויעל אל הר פיני. בהשכלה ירד כתיב (שם יט) לך לך ועלית אתה ואחרון עמק. מקיש ירידת לעליה מה לעליה בהשכלה אף ירידת בהשכלה. ת"ר כששי בחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל רבבי יוסי אומר בשבעה בו. אמר רבא דב"ע בר"ח אותו לדבר סיני כתיב הכא (שפטות יט) ביום זהה באו מדבר סיני וכתיב הטעם שם יב) החדש הזה לכם ראש חדשים. מה להלן ראש חדש אף כאן ראש חדש. ודב"ע בשכת ניתנה תורה לישראל כתיב הכא (שם כ) זכור את יום השבת לקדשו וכתיב הטעם (שם יג) ויאמר משה

³) *V'chori* in the reversed way reads *Re'ach*, meaning "smell."

⁴) It was taken away from them by the sons of Esau, hence they were free from its work.

said unto the people remember this day, etc. [We derive by drawing an analogy from the words *zachor* (remember) used in both places]; just as in the latter case, *zachor* (remember) alludes to the very day of their coming out of Egypt, so also does it allude in the former case to the very day of Sabbath. The Rabbis and R. Jose differ though as to what day was the first of that month. R. Jose is of the opinion that the first of that month was set on the first day of the week, and that on this day no commandments were given because the Israelites were tired from their long journey. On the second day of the week the Lord said to them (Ib. 19, 6.) *And ye shall be unto me a kingdom of priests.* (Fol. 87a) On the third day [of the week] He warned them to keep away from the mount; on the fourth, to keep apart from the wives [three days, until the Sabbath]. But the Rabbis are of the opinion that the first of that month was set on the second day of the week; that on this day no commandments were given them because the Israelites were tired from their journey. On the third day [of the week] the Lord said unto them (Ib. ib. ib.) *And ye shall be unto me a kingdom of priests.* On the fourth, He warned them to keep away from the mount. On the fifth, to keep apart from their wives [two days, until the Sabbath].” The following objection was raised: *And sanctify them to-day and to-morrow* (Ib. ib.). This contradicts the opinion of R. Jose [who says that three days were set aside for sanctification]. R. Jose might explain it that Moses added one day upon his own recognition, as it is taught: “Three things did Moses do upon his own authority, and the Holy One, praised be He! sanctioned them: Moses added one day [of separation] upon his own authority; he separated himself from his wife, and he broke the Tablets.” He added one day upon his own authority; what verse did he interpret [to induce him to add one day]? *To-day and to-morrow*, were in the Lord’s commandment. *To-day* must be equal (in duration) to *to-morrow*; just as *to-morrow* includes *day and night*, so also must *to-day* include the *day and night*; the night, however, having already passed,⁵ so another day (a third) must be added in order to make up

⁵⁾ According to Jewish law the night belongs to the following day and at the time when God spoke unto Moses the previous night had already passed.

אל העם זכור את היום הזה וגנו' מה להלן בעצומו של יום אף כאן בעצומו של יום כי פליני בקביעה דירחא רבוי יוסי סבר בחד בשבא איקבע ירחא ובחד בשבא לא אמר להו ולא מיידי משום חולשא דאורחא בתרי בשבא אמר להו (שם יט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים (דפ זו) בثالثת אמר להו מצות הנבלת בד' עכוד פרישה. ורבנן סברו בתרי בשבא איקבע ירחא בתרי בשבא לא אמר להו ולא מיידי משום חולשא דאורחא וכثالثת אל ואתם תהיו לי בד' אל מצות הנבלת בה' עכוד פרישה טיתיבי (שם יט) וקדשתם היום ומחר קשייא לרבי יוסי הא אמרין יום אחד הוסיף משה מודיעו דתניא ג' דברים עשה משה מודיעו והפסכיהם הקב"ה עמו הוסיף יום אחד מודיעו ופירש מן האשה ושבר את הלוות הוסיף יום אחד מודיעו מאידרש היום ומחר היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידנא נפק ליה ש"מ תרי יומי לבר מהאידנא. ומנא לנו דהפסכיהם הקדוש ברוך הוא

for the lost night. Whence do we learn that the Holy One, praised be He! agreed with him? Because the *Shechina* did not appear [on Mt. Sinai] until the Sabbath morning. And he separated himself from his wife, what verse did he interpret [to guide him in his action]? He applied the order given to Israel [to separate themselves from their wives] to himself, through the measure of the rule drawn from minor to major, thus saying: "If Israel with whom the *Shechina* did not converse but once at a certain time, is commanded by the Torah to separate themselves from their wives, I, with whom the *Shechina* converses constantly without having an appointed hour, should most certainly then separate myself from my wife." And whence do we learn that the Holy One, praised be He! agreed with him? It is written (Deu. 5, 27.) *Go, say to them, return ye unto your tents*,⁶ and immediately following, it is written: *But as for thee, remain thou here with me.* According to others, the sanction of God is derived from (Num. 12, 8.) *Mouth to mouth do I speak with him.* He broke the Tablets. What verse did he interpret [to guide him in his action]? He said to himself: "If concerning the Passover sacrifice, which is only one of the six hundred and thirteen commandments, it is said in the Torah (Ex. 12, 43.) *No stranger shall eat thereof*, how much more then should this be applied to the entire Torah considering that all Israel were apostates?" Whence do we learn that the Holy One, praised be He! sanctioned this act? It is said (Ib. 34, 1.) *Which thou didst break, whereupon Resh Lakish said: "It means "Thanks for having broken it."*"

Come and learn! *And they shall be ready for the third day* (Ib. 19, 11). Is this not in contradiction to R. Jose's interpretation? [According to him, it should have been on the second day.] We have already explained that Moses added one day upon his own recognizance.

Come and learn! We are taught: "The third (day) of the third month and on the third day of the week." Does this not contradict the opinion of the Rabbis? The Rabbis might say this Baraita is in accordance with the opinion of R. Jose.

We are taught: *And Moses returned*

⁶ He annulled the order of sanctification permitting them to live with their wives thereafter.

⁷ *Asher* (which) is read by Resh Lakish *Yasher* to mean "thanks."

עמו דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא.
פירש מון האשה Mai Drash Nasha ק"ו בעצמו
אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהם
אלא שעה אחת וקבע להם זמן אמרת תורה
(שם) אל תנשו אל אשה אני שכל שעה ושעה
שכינה מדברת עמי ואינו קבוע לי זמן על אחת
כמה וכמה. ומנא לן דהסכים הקב"ה על ידו
דכתיב (דברים ח) לך אמר להם שוכנו לכם
להאחים. וכתיב בתיריה אתה פה עמוד עמדנו.
ואית דאמרי (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו.
שבר את הלוחות Mai Drash. אמר ומה פסק
שהוא חד מתרי"ג מצות אמרת תורה (שיטות
יב) כל בן נכר לא יאכל בו. התורה כולה כאן
וישראל מומרים על אחת כמה וכמה. ומנא
לן דהסכים הקב"ה על ידו שנאמר (שם ד) אשר
שברת ואמר ריש לקיש ישר כח שברת.
ת"ש (שם יט) והיו נכונים ליום השלישי קשייא
לרבו יוסי הא אמרין יום אחד הוסיף משה
מדעתו:

תניא (שיטות יט) וישב משה את דברי העם
אל ח' וכתיב ויגד משה את דברי העם אל ח'

the words of the people unto the Lord (Ex. 19, 8.). It is also written (Ib. ib. ib.) *And Moses communicated the words of the people unto the Lord.* "What did the Holy One, praised be He! say unto Moses? What did Moses say unto Israel? What answer did Israel make unto Moses? And what reply did Moses bring unto God? 'It was all concerning the setting of the boundary for the people (how far to approach Mt. Sinai).' This is according to the opinion of R. Jose b. Juda; but Rabbi says: 'God at first explained the punishment [for those who transgress the Torah], as it is written (Ib. ib. ib.) *And Moses returned*, etc., i. e., words which chasten the mind of man [threats of punishment].'⁸ And finally he explained its rewards; as it is written (Ib. ib. ib.) *And Moses returned*, etc., i. e., words which draw (attract) the heart of man like a lecture.' Some say: 'At first He explained to them its rewards, for it is written, *And Moses returned*; *Yashab* (returned) alludes to words which may quiet the mind of man; then He explained to them its punishment, for it is written (*Vayaged*) *And Moses told*, i. e., words (of warning against punishment) which are as hard (distasteful) to man as worm-wood.'⁹

Come and learn! From the following Baraitha: "The sixth, in the sixth day of the month and on the sixth day of the week." This is in contradiction to the opinion of the Rabbis [who say that it was on the seventh day of the month]. This Baraitha is also in accordance with the opinion of R. Jose [the Rabbis however, disagree with it]. What is meant by *The sixth*? Raba said: "The sixth of their encampment," and R. Acha b. Jacob said: (Ib. b.) "The sixth day of their journey." And they differ regarding the Sabbath for which Israel was commanded in Marah; for it is written (Deu. 5, 12.) *Keep the Sabbath day to sanctify it, as the Lord, thy God, hath commanded thee.* And R. Juda in the name of Rab said: *As He commanded thee in Marah.*" R. Acha is of the opinion that in Marah the Israelites were instructed on the principal laws of the Sabbath, but not concerning the Sabbatical-walking limits^{9a}; but Raba is of the opinion that Israel was also instructed concerning the Sabbatical walking limits."

⁸⁾ *Yashab* means "return," also "to calm down." The Talmud adds a suffix to it forming *Yashabab* meaning "wild" (unwilling to obey), thus referring to punishment for disobedience.
⁹⁾ *Vaged* (communicated) if divided, *ya-qed*, the later part means bitter herbs, thus referring to punishment which is distasteful.
^{9a)} See Krubin chapter one, note 1.

מה אמר ליה ה'ק"ה למשת ומה אמר לו
משה לישראל ומה אמרוישראל למשת ומה
השיב משה לפני הגבורה זו מצות הנבלת
דברי ר' יומי בר יהודה. רבוי אומר בתחלה
פירוש עונשה דכתיב (שם) וישב משה דברים
شمשבין דעתו של אדם ולכטוף פירוש מותן
שכורה דכתיב וינגד משה דברים שמושבין לבו
של אדם כאנדרה. ואיבא אמריו בתחלה פירוש
מותן שכורה דכתיב וישב משה דברים
شمמשיבין דעתו של אדם ולכטוף פירוש עונשה
דכתיב וינגד משה דברים שקשין לאדם כגידין.
ת"ש שני. שני בחודש שני בשבת קשיא
לרבנן. הא נמי ר' יוסי היא. שני למאוי. רבא
אמר לחייבין. רב אחא בר יעקב אמר למסען.
וקא מיפלני בשבת דמזה דכתיב (דברים ח)
כasher zuq ha' alhik ו אמר רב יהודה אמר
רב כאשר zuq במרה. מר סבר אשכט איפקוד
אתחוomin לא איפקוד. ומר סבר אתחוomin נמי
: איפקוד :

Come and learn! From the following Baraita: "On the fourteenth day of the month of *Nisan*, during which (month) the Israelites went out of Egypt, they killed the Passover sacrifice, and on the fifteenth day they went out. On this eve the first-born (of the Egyptians) were slain." How can you think that the plague of the first-born took place the night following Israel's exodus? We must therefore say that it refers to the previous night [following the fourteenth]. "That day (the fifteenth) was the fifth of the week."¹⁰ Since the fifteenth of *Nisan* was on the fifth day of the week, we must certainly say that the first day of *Iyar* (the following month), fell on the Sabbath;¹¹ and the first of *Sivan* (the succeeding month) fell on the first day of the week; this then is in contradiction to the opinion of the Rabbis [who hold that the first day of *Sivan* of that year occurred on the second day of the week]. The Rabbis might explain this that the month of *Iyar* was an intercalary month [thus making the first of *Sivan* to be declared on the second day of the week].

Come and learn! *And it came to pass in the first month in the same year, on the first of the month, that the Tabernacle was put up* (Ex. 40, 17). We are taught: "That day was crowned tenfold; it was the first day of the creation; the first of the days on which the first prince presented his offerings on the altar [at the dedication of the Tabernacle];¹² the first of the days on which the Priests (Aaron and his sons) did their work in the Tabernacle; the first day on which the offering [of the congregational sacrifices] took place in the Tabernacle; the first day on which the Heavenly fire descended upon the altar [devouring the offerings]; the first day on which the priests were permitted to eat the sacrifices in the Tabernacle; the first day on which the *Shechina* appeared in the Sanctuary; the first day on which the High Priest blessed the children of Israel in the Tabernacle; the first day on which sacrifices upon elevated places were prohibited; and the first day of the first of the month." Now, if the first day of *Nisan* of that year was on the first day of the week, we must conclude that the first *Nisan* of the preceeding

(ע"ב) תא שמע ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים ב"ד שחטו פסחיהם וכט"ז יצאו ולערב לקו בכורות לערב ס"ד. אלא מבערב לקו בכורות. ואותו היום ה' בשבת היה. מדרחמייסר בניסן ה' בשבת ריש ירחא דאייר שבתא וריש ירחא דסיוון חד בשבת קשיא לרבען אמריו לך רבנן אייר דזהיא שטא עכורי עברות. ת"ש (שמוח ט) ויהי בחדש הראשון בשנה השניה באחד לחודש הקומ המשכן תנא אותו חום נטלי י' עטרות. ראשון למעשת בראשית. ראשון לנשיאות. ראשון לכהונה. ראשון לעבודה. ראשון לירידת האש. ראשון לאכילת קדשים. ראשון לשכון שכינה. ראשון לנרכך את ישראל. ראשון לאיסור הבמות. ראשון לחדים. ומדריש ירחא דצינן דזהאי שחא חד בשבתא דاشתקד ד' בשבתא דתנייא

10) Tradition says that the Exodus took place on Thursday. On the previous Sabbath, the Israelites took the Paschal lamb which was kept four days until the eve of Wednesday, when it was slaughtered and eaten the night between Wednesday and Thursday, before the Israelites finally went out of Egypt.

11) The Jewish year is in accordance with the lunar system.

12) See Lev. 8.

year fell on the fourth day of the week for thus have we been taught: "Acherim say that there can be no more than four days difference between the Feast of Weeks of one year and the Feast of Weeks of another year; between one New Year's day and another; and if a leap year should intervene, then there may be a difference of five days." According to this, we must conclude that the first day of the month of *Iyar* fell on the sixth day of the week, and the first day of the month of *Sivan* fell on the Sabbath. Hence this contradicts both the Rabbis and R. Jose. Aye, according to R. Jose, there were seven short months [of twenty-nine days] (Fol. 88a) in that year [making a difference between that year and the previous one of but three days], and according to the Rabbis there were eight short months [consequently the difference between that year and the preceding year was a matter of but two days, and the first day of the month of *Iyar* of that year fell on a Friday].

Come and learn! We are taught in *Sedar Olam*:¹⁸ "On the fourteenth day of the month of *Nisan*, during which Israel went out of Egypt, they killed the Passover-sacrifice; on the fifteenth day they went out, and that day was Friday." Now, since the first day of the month of *Nisan* of that year had fallen on Friday, we must conclude that the first day of the month of *Iyar* (the following) fell on the first day of the week, and the first of the succeeding month, *Sivan*, fell on the second day of the week; and this is contrary to the opinion of R. Jose. R. Jose might explain that the *Sedar Olam* is in accordance with the opinion of the Rabbis [he, however, disagrees with them]. Come and learn, from the following R. Jose says: "On the second day (of the week) Moses ascended [Mount Sinai] and came back, and on the third day, he ascended it and came back, but on the fourth day he came down but did not go up." Since he did not go up, whence did he come down? We must therefore conclude that it means thus: "On the fourth day, he went up and came down [and then did not go up any more]; on the fifth day he built the altar upon which he offered sacrifices, on the sixth day he had no time." Shall we assume that he had no time because on that day the Torah was given to Israel? [If so, then it will contradict the opinion of Raba, who said

אתה אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה ל"ה אלא ד' ימים בלבד ואם היהת שנה מעוברת ה'. ה"ל ריש ירחא דאייר טלי שבתא וריש ירחא דמיון שבתא. קשיא בין לרבי יוסי בין לרבען. לרבי יוסי ז' חptrין עבד (ז' ח') לרבען ח' חptrין עבד: ת"ש דתניא בסדר עולם ניסן שבו יצאו ישראל ממצריים בארכעה עשר שחתו פסחיהם בחמישה עשר יצאו ואותם היום ע"ש היה. ומדרש ירחא דניון ערב שבת, ריש ירחא דאייר חד בשבת. וסיוון בתרי בשבת, קשיא לר' יוסי. אמר לך ר' יוסי הא מני רבען היה. ת"ש ר' יוסי אומר בשני עלה משה וירד, בשלישי עלה וירד, בריביעי ירד ושוב לא עלה. ומאתר שלא עלה מהיכן ירד. אלא בריביעי עלה וירד. בחמשי בנה מזבח והקריב עליו קרבן.

18) Order of Chronicles.

that according to all opinions, the Torah was given on the Sabbath.] Nay, he had no time, because he was busy with [preparations for the Sabbath].

A certain Galilean lectured in the presence of R. Chisda: "Praised be the merciful God who gave a triple Torah (Pentateuch, Prophet and Hagiographa) unto a triple people (Cohanim, Levites and Israelites) through a man who was the third child of his parents (Aaron, Miriam and Moses) on the third day after being separated from their household and in the third month." We understand from this (after two days being separated) that the Galilean represents the opinion of the Rabbis.

And they stood at the foot of the mountain (Ex. 19, 17.) "We learn from this passage," said R. Dimi b. Chassa, "that the Holy One, praised be He! arched the mountain over them like a tank and said to them: 'If you accept the Torah then it is well, but if not, there shall be your graves.'" R. Acha b. Jacob said: "This is a great protest against [the forcible influence] concerning the acceptance of the Torah." "However," said Raba, "at the time of Ahasuerus (King of Persia) Israel accepted it voluntarily, for it is written (Est. 9, 27.) *The Jews confirmed it as a duty, and took upon themselves*, i. e., they confirmed (the Torah) what they had taken long ago."

Hezekiah said: "What is meant by the passage (Ps. 76, 9.) *From heaven hast Thou caused (Thy) sentence to be heard; the earth feared and became silent.* [How is it possible for both these things to happen simultaneously?] If it feared, it then trembled and was not silent? Or if it was silent, then it did not fear and tremble? We must conclude that it feared at the beginning but at the end it became silent." What caused the fear? As Resh Lakish said: What is meant by the passage (Gen. 1, 31) *And it was evening and it was morning the sixth day.* The *Hay* (the article) of the word *Hashishi* (the sixth) is unnecessary."¹⁴ We infer from this that the Holy One, praised be He! made a condition with Creation and said unto it, 'If Israel will accept the Torah, you shall endure, but if they do not I shall return you all into emptiness and void.'

R. Simai expounded: "At the time when Israel in their eagerness first said *We will do*,

¹⁴ The first, second, third, fourth and fifth days' numericals have no *Hay* (the article) attached to them, but the sixth has.

בashi לא היה לו פגאי, מי לאו משום תורה, לא משום טווח שבת. דרש ההוא גליאה עלייה דרב חסיד בריך רחמנא דיבב אוריין תלייטאי לעם תלייטאי בירחא תלייטאי. כמוון כרבנן. (שפטות יט) ויתיצבו בחתותת ההר אמר ר' אבדימי בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגנית ואמר להם את אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא כבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעה רבנה לאורייתא אמר רבא אף על פי כן הדור קבולה ביום אחשורי. דכתיב (אסטהר ט) קימו וקבלו היהודים קימו מה שקיבלו כבר:

אמר חזקיה מי דכתיב (חנילים ע) משימים השמעת דין ארץ יראה ושקטה. אם יראה למה שקטה. ואם שקטה למה יראה. אלא בתחילת יראה ולבסוף שקטה. ולמה יראה כדי ריש לקיש אמר ר"ל מי דכתיב (בראשית א) ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי ה"א יתרורה למה לי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ו אמר להם אם ישראל מקבלין את התורה אתם מתקיימים ואם לאו אני מחייב אתכם לתהו ובוהו:

דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים רבו של מלאכי

*and We will hear,*¹⁸ there came down sixty myriads of ministering angels and they crowned each and every Israelite with two crowns, one for *We will do*, and one for *We will hear*. But when later Israel sinned, there came down one hundred and twenty myriads of angels of destruction, and took the crowns off their heads, as it is said (Ex. 33, 6.) *And the children of Israel stripped themselves of their ornaments at Mt. Horeb.*" R. Chama b. Chanina said: "At Mt. Horeb they crowned (angels put crowns on their heads), and at Mt. Horeb they were uncrowned (angels took their crowns off). At Mt. Horeb they were crowned, as above; at Mt. Horeb the crowns were taken off,—as it is written (Ib. ib. ib.) *And the children of Israel stripped themselves.*" R. Jochanan said: "All these crowns Moses merited and took them, as it is written immediately after this: *And Moses pitched his tent.*" Resh Lakish said: "The Holy One, praised be He! will, however, in the future, return them to us, for it is said (Is. 35, 10.) *The ransomed of the Lord shall return and come to join with songs and everlasting joy upon their heads*, i. e., the joy they had upon their heads in the days of yore." R. Elazar said "At the time when Israel in their eagerness preferred to say *We will do* and then *We will hear*, a heavenly voice went forth and said, 'Who revealed unto my sons this mystery which only the ministering angels are practicing,' as it is written (Ps. 103, 20.) *Bless the Lord, ye, his angels, mighty in strength, that execute His word, hearkening unto the voice of His word*, i. e., first to execute, then to hearken."

R. Chama b. Chanina said: "What is meant by the passage (Songs 2, 3,) *Like an apple tree among the trees of the forests?* etc. Why has Israel been likened unto an apple tree? Because as an apple tree produces its buds first, and then its leaves, even so Israel said first *We will do and then We will listen.*"

A certain Sadducee once noticed that Raba was studying with such eager attention that he held his finger between his knees and rubbed it so hard that blood spurted from the finger. He said to Raba: "Rash people! Whose mouths preceded your ears. You still persist in your impetuosity. Better had you listened first to learn whether you could or could not accept it." Raba thereupon answered: "We who are upright men trust

השרת. לכל אחד ואחד מישראל קשו לו שתי כתרים אחד כננד געשה ואחד כננד נשמע וכיון שחטאו ישראל ירדו ק"ב רכוא מלאכי חבלת ופרקום שנא' (שפטות יג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. אמר רב חמא בר חנינה בחורב טענו בחורב פרקו. בחורב טענו כדאמרין בחורב פרקו דכתיב וינצלו בני ישראל וגנו. א"ר יוחנן וכולן זכה משה ונטלן דסמייך ליה ומשה יקח את האهل. אמר ר"ל ועתיד הקב"ה להחזרן לנו שנא' (ישעת לה) ופדווי ה' ישבון וכאו ציון ברנה ושמחה עולם עלי ראשם שמחה שמעולם על ראים אמר ר"א בשעה שהקדימו ישראל געשה לנשמע יצחה בת קול ואמרה להם מי גילה לבני רוזה שמה"ש משתמשין בו דכתיב (ählipos ג) ברכו ה' מלאכי נבורי כה עשי דברו לשמען בקול דברו ברישא עשי וחדר לשמעו:

אמר רב כי חטא ברבי חנינה מ"ד (שיר ז) כתפהו בעצי היער וגנו' למה נמשלו ישראל לחתפהו לומר לך מה כתפה זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו געשה לנשמען. ההוא מינא דחויה לרבא דקא מעין בשמעתא ויתבא אצבעתי דמא א"ל עמא פויוא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפחדותיכו קיימיתו ברישא איבעי לכו למשמע אי מציתו קבליתו וαι לא לא קבליתו. א"ל אנן דסנין בשלמותא

¹⁸ Ex. 24, 7.

Him, as it is written (Pr. 11, 3.) *The integrity of the upright guideth him; only to those who walk in perverse ways, the other half of the passage: But the cunning of the treacherous destroyeth them, can be applied.*"

(Ib. b) R. Samuel b. Nachmeini said: "What is meant by the passage (Songs 4, 9.) *Thou hast ravished my heart, O my sister, thou hast ravished my heart with one of thine eyes*, i. e., at first [when thou hast received the Torah] it was [considered but] with one of thy eyes; but when thou didst obey it, it became with both of thine eyes."

Ulla said: "Impudent is the bride who commits an act of prostitution immediately after her wedding."¹⁶ R. Mari, the son of Samuel's daughter, said: "Where is the Biblical passage to prove it?" (Ib. 1, 12.) *While the king sat at his table, my Valerian sendeth forth their smell.*" Rab said: "However, it speaks with courtesy about us (Israel), for it is written, *Send forth* [in a delicate language] and it does not say stench."

Our Rabbis taught: "Those who are being humiliated by others, but do not humiliate others; who listen to their reproaches without even answering them; who perform their duties because of love for their duty, and rejoice in spite of all their pains [because of the reproaches], concerning them, Scripture says, *But may those that love Him, be as the rising of the sun in his might* (Judg. 5, 31.)"

R. Jochanan said: "What is meant by the passage (Ps. 68, 12.) *The Lord gave (happy) tidings; they were published by the messengers, a numerous host?* This is to mean that every single utterance which went forth from the mouth of the Almighty was heralded into seventy languages."

It was taught, in the academy of R. Ishmael: "Like a hammer that breaketh the rock in pieces (Jer. 23, 29), i. e., just as the hammer strikes the stone into multitudes of pieces, so was every utterance which proceeded from the mouth of the Holy One, praised be He! heralded into seventy languages."

R. Chananel b. Papa said: "What is meant by the passage (Pr. 8, 6.) *Hear! For of noble things will I speak.* Why are the words of the Torah compared unto a nobleman? Just as a nobleman has it in his power to dispose of one's death or life, so also have the words of the Torah that power." That is also meant by Raba, who said: "To those

כתיב בן (פסלי יא) תומת ישראלים תנחים. הנה אינשי דסגן בעילותא כתיב בהו (שם) וסלף בוגדים ישרם:

(ע"ב) אמר רבי שטראל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (שיר ד) לבכתי נא אחוי כליה לבכתי נא באחית מעיןיך בטהלה באחית מעיןיך לשחתעשי בשתי עיני. אמר מלא עלובה כליה מזונה בתוך חוטפה. אמר רב מריה ברה דבת שטראל מאי קראה. עד שהמלך במשיבו וגנו. אמר רב וудין הביבותא היא גבן דכתיב (שם) נתן ולא כתיב הפסיר:

תנו רבנן הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרטם ואינם משיבים עושים מהאהבה ושמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר (שופטים ח) ואוהביו בצעת השטש בנכורתו:

אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (חאלים טה) ה' יתן אומר המברשות צבא רב כל דבר ודבר שיצא מפי הנבורה נחלק לשבעים לשונות. תנא דברי ישמעאל (ירטוי' כו) וכפטיש יפוצץ מלע מה פטיש זה נחלק לכמה ניצוצות אף כל דבר ודבר שיצא מפי הקב"ה נחלק לשבעים לשונות. אמר רב חננאל בר פפא מאי דכתיב (פסלי ח) שמעו כי נגידים דבר למה נשלו דברי תורה לנויד לומר לך מה נגיד זה יש בו להמתת ולהחיקות אף ד"ת יש בו להמתת ולהחיקות והיינו דאמר רaca לטעמנים בה סמא

¹⁶) This refers to Israel making the golden calf right after receiving the Torah. See Ex. 32, 1.

who study the Torah in the right way, it will prove to be an elixir of life, but to those who study it in the left (wrong) way it will prove to be a deadly poison." The word *Negidim* (nobleman) may also be explained in another way, that every single utterance which came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! was provided with two crowns.¹⁷

R. Joshua b. Levi said: "What is meant by the passage (Songs 1, 13.) *My uncle is as a bundle of myrrh that resteth on my bosom, unto me*, i. e., the Congregation of Israel said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, although my uncle (God) distresseth and embittereth¹⁸ me, still He resteth on my bosom.¹⁹ *A kopher-cluster is my uncle unto me in the (Keremyards) of En-gedi*, i. e., He, who posseseth everything in the world, will forgive me for the sin of the kid (golden calf) which I piled (stored up) for me (for future punishment)." What evidence is there that the word *Kerem* means piling? Mar Zutra, the son of R. Nachman, said: "For we are taught (in a Mishnah), 'The big board upon which the laundryman piles (*Shekormin*) all the clothes (to press them).'"²⁰

R. Joshua b. Levi said further: "What is meant by the passage (Ib. 5, 13.) *His cheeks are as a bed of spices*, i. e., every utterance that came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! filled the entire globe with an aromatic odor of spices. Since the world was filled with aromatic odor of spices arising from the first utterance, where could the aromatic odor of spices arising from the second utterance go? The Holy One, praised be He! sent forth the wind of His store-houses which wafted away the aromatic odors, one by one, as it is written (Ib. ib. ib.) *His lips like lilies, dropping with fluid myrrh*. Do not read *Shoshanim* (lilies) but read it *Sheshonim* (who were teaching)."²¹

R. Joshua b. Levi further said: "Every single utterance that came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! caused the failing of the soul (death) of Israel, as it is said (Ib. ib. 6.) *My soul failed me when He was speaking*. And since their souls failed them on the first utterance,

דחיי למשMAILIM בנה פמא דמותא. דבר אחר
נגידים כל דבר ודבר שיצא מפי הקב"ה
kosherim לו שני כתרים. אמר רבי יהושע בן
ליוי ט"ד (שיר א) צורר המור דודי לי בין שדי
ילין אמרה בנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו
של עולם אע"פ שמייצר ומימר לי דודי בין שדי
ילין. (שם) אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין
גדי מי שהכל שלו מכפר לי על עין גדי שכרכתי
לי. מי משטע דהאי כרמי ליישנא דמכניש הוא.
אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן כדתנן כסא של
כוכם שכרכטין עליו את הכלים. ואמר רבי
יהושע בן לוי מי דכתיב (שם ח) לחיו
כערוגת הבשם כל דבר ודבר שיצא מפי
הקב"ה נתמלא כל העולם כלו בשמים. וכיוון
שמדבר ראשון נתמלא דבר שני להיכן הלק.
הוציא הקב"ה רוח מאוצרותיו והיה מעבר
ראשון ראשון שנאמר (שם) שפותותיו שושנים
נותפות מוד עobar אל תקי שושנים אלא
שושנים. ואיריב"ל כל דבר ודבר שיצא מפי
הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל שנאמר (שם)
נפש יצאה בדברו. ומماחר שמדובר ראשון
גופשי יצאה בדברו.

17) It means that the words were visible, as it is written (Ex. 20, 18.) And all the people saw the thunders.

18) For the sin of the golden calf. See Ex. 32, 1.

19) Immediately after that incident, Israel was instructed to build the Sanctuary. See Rashi, Ex. 32, 18.

20) *Gedi* means "a kid." *Kopher* means "forgiven," i. e., for the sin of the kid (the golden calf) He will forgive me.

21) *Shoshanim* or *Sheshonim* both are spelled alike. The vowels are not parts of the letters in Hebrew. The former means "lilies," while the latter means "those who study."

how then could they hear the second utterance? The Lord sent down the dew, with which He is destined to revive the dead in the future, and revived them, as it is written (Ps. 68, 10.) *Rain of beneficence didst Thou pour down, O God, whereby Thou didst truly strengthen thine inheritance when it was weary.*

R. Joshua b. Levi said also: "At every single utterance which came forth from the mouth of the Holy One, praised be He! Israel receded twelve miles, but they were gently conducted back by the ministering angels; for it is said, *The angels of hosts kept gently moving. Do not read Yidodun (they moved) but Yedadun (were kept moving).*"²²

R. Joshua b. Levi said also: "When Moses ascended to heaven, the ministering angels said unto the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, what has one born of a woman to do among us?' 'He has come to receive the Torah,' was the Divine answer. 'What?' said they unto Him, 'Art Thou about to bestow upon frail man that cherished treasure which has been with Thee for nine hundred and seventy-four generations before the world was created? What is mortal man that Thou art mindful of him, and the son of the earth that Thou thus visiteth him? O God, our Lord, is not Thy name already sufficiently exalted in the earth? Confer Thy glory upon the heavens!' (Ps. 8, 2-5).' The Holy One, praised be He! then called upon Moses to refute their objection. Whereupon Moses thus pleaded, 'Sovereign of the universe, I fear lest they consume me with the fiery breath of their mouths.' Thereupon God told Moses to take hold of the throne of His Divine Majesty; as it is said (Job 26, 9.) *He lays hold of the face of His throne and spreads His cloud over him.* Concerning this R. Nachum said: 'This is intended to inform us that the Almighty spread the brightness of the Shechina, and beclouded Moses with encouragement.' Moses then said unto Him: 'Sovereign of the universe, what is written in the Torah which you are about to give me.' *'I am the Lord, thy God, who brought you forth out of Egypt'* (Ex. 20, 2), was the reply. Moses then said to the angels: 'Did you go to Egypt and serve Pharaoh? Of what use can the Torah be to you? Further, what else is written in it? *Thou shalt not have other Gods before me* (Ib. ib. 3).

²² The former is in the active voice and the latter in the passive.

יצאה נשמתן דבר שני הייך קבלו. הורייד טל שעתיד להחיה בם מותים והחיה אותם שנאמר (תהלים טח) גשם נדבות חניף אלהים נחלתך ונלא אתה כוננתה, וארכ"ל כל דבר ודבר שיצא מפי הקב"ה חורו ישראל לאחורייהם י"ב מיל והוא מלאכי השרת מדין אותם שנאמר (שמ) מלכי צבאות יוזון יוזון אל תקרי יוזון אלא יוזון:

ואמר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה לתרום אמרו מלאכי השרת לפניו הקב"ה רבינו של עולם מה לילוד אשא בינוינו. אמר להם לקבל התורה בא. אמרו לפניו חמה שנגנזה לך תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם (תהלים ח) מה אנוש כי תוכנו ובן אדם כי תפקדנו (שמ) ה' אדונינו מה אדר שטך בכל הארץ אשר תנוה הודך על השמיים. אמר לו הקב"ה למשה החור להם תשובה. אמר לפניו רבש"ע מתיירא אני שמא ישפטוני בהכל שכפיהם. אמר לייה אחזו בכסא כבודי והחור להם תשובה שנאמר (איוב כ) מאחז פני כסא פרשו עליו עננו וא"ר נחום מלמד שפירש שדי מחיו שכינתו ועננו עליו. אמר לפניו רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה (שמות כ) אני ה' אלהיך אשר הוציאתיך מארץ מצרים. אמר להם למצרים יודעתם לפרעה השתעכדתם תורה למטה תהא לכם. שוב מה כתיב בה לא יהיה לך אלהים אחרים בין ערלים אתם שרוים שעובדים (ויב

Are you living among nations who are worshipping idols [that you need this]? Furthermore, what else is written in it? Remember the Sabbath and keep it holy (Ib. ib. 8). Are you doing any work that you need rest? Again what is written there? Honor thy father and thy mother (Ib. ib. 12). Have you a father and a mother? And again, what is written in it? Thou shalt not murder, thou shalt not commit adultery, thou shalt not steal (Ib. ib. 13). Does jealousy exist among you? Does an evil impulse exist among you? The angels at once confessed that the Holy One, praised be He! was right, for it is written (Pr. 8, 10.) *O Lord, how excellent is Thy name in all the earth, and no longer is written Confer Thy glory upon the heavens.* Soon after this, every one of them became so befriended with Moses, that each of them disclosed to him some useful secrets, for it is said (Ib. 68, 19.) *Thou hast ascended unto Heaven; thou captured the spoils; thou hast received gifts because they have contemptuously called thee, man,* i. e., because they called you man hast thou taken presents as a reward. And even the Angel of Death revealed something to him, for it is written (Num. 17, 13) *And he (Aaron) put on the incense and made atonement for the people,* and it is said (Ib.) *And he stood between the dead and the living.* If the Angel of Death did not disclose this secret unto Moses, how did he know [so that he could tell Aaron that such a thing would stop the plague]?"

(Fol 89a) R. Joshua b. Levi said further: "When Moses ascended before the Holy One, praised be He! Satan appeared before Him and said, 'Sovereign of the universe, where is Thy Torah?' 'I have given it to the earth,' answered He. So Satan went to the earth, saying to it, 'Where is the Torah?' 'God alone,' answered the earth, 'understandeth her way.' (Job 28, 8.) Satan then went to the sea and was told, 'She is not with me.' He went to the deep, and was told, 'She is not in me,' for it is said (Ib. ib. 14.) *The deep saith, not in me is she, and the sea saith, she is not with me* (Ib. ib. 24.) *Destruction and death said 'We heard a rumor with our ears'.* Satan then returned and said unto the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, I have searched throughout the earth for the Torah but could not find it.' Then said the Lord unto him, 'Go to the son of Amram (Moses).' Satan went unto Moses and said to him, 'Where is the

פ) עבודת כוכבים. שוב מה כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו בולם אתם עושים מלאכה שאתם צריכים שכות. שוב מה כתיב בה לא השא משא ומטע יש בינוים. שוב מה כתיב בה כה כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם. שוב מה כתיב בה לא תרצה לא תגאף לא תגנוב קנאה יש בינוים יצח"ר יש בינוים. מיד הodo לו להקב"ח שנא' (חילים ח) ח' אדונינו מה אדריך שטך וגנו' ואלו תנה הודה על השמים לא כתיב. מיד כל אחד ואחד נעשה לו אהוב ומפאר לו דבר שנא' (שם סח) עלית לתרום שבית שבי לחת מתנות באדם בשכר שקראוך אדם לחת מתנות. ואף מלאך המות מפאר לו דבר שנא' (נטדר יז) ויתן את הקטרת ויכפר על העם ואומר (שם) ויעמוד בין המתים ובין החיים וגנו' אי לאו דא"ל מנא הוה ידע:

ואמר ריב"ל בשעה שירד משה מלפני הקב"ח בא שטן ואמר לפניו רבש"ע תורה היכן היא. אל נתתיה לאرض. הלא אצל הארץ אמר לה תורה היכן היא אמרה לי (איוב כח) אלodium הבין דרכות וגנו'. הלא אצל ים ואמר לי אין עמד. הלא אצל תהום וא"ל אין ביה שנא' (שם) תהום אמר לא ביה ואם אמר אין עמד אבדון ומות אמרו באזניינו שמענו שטעה. חזר ואמר לפניו הקב"ח רבש"ע חפשתיה בכל הארץ ולא מצאתה. אל לך אצל בן עמרם הלא אצל משה ואמר ליה תורה

Torah that the Holy One, praised be He! gave thee?" "Who am I that the Holy One, should give me the Torah?" replied Moses in a surprised tone. The Lord then said unto Moses, "Moses, art thou a liar? 'Sovereign of the universe!' Moses pleaded before Him, 'such a reserved treasure which Thou hast and art delighted with every single day, shall I claim the credit [of obtaining it] for myself?' Whereupon the Holy One, praised be He! said unto Moses, 'Because thou hast belittled thyself, I will cause the Torah to be called in conjunction with your name,' as it is said (Malachi 3, 22.) *Remember ye, the Torah of Moses my servant.*'"

Further said R. Joshua b. Levi: "At the time when Moses ascended to Heaven, he found that the Holy One, praised be He! was providing certain letters with crownlets.²³ 'Moses, is there no peace in thy city?' said the Lord to him. 'Is it then proper that a servant shall greet his master?' Moses replied. 'You should have wished me well.'²⁴ Immediately Moses said to Him *And now I pray Thee, let the power of the Lords be great as Thou hast spoken* (Num. 14, 17)."

R. Joshua b. Levi said also: "What is meant by the passage (Ex. 32, 1.) *And the people saw that Moses was delayed?* We should not read *Boshesh* (delayed) but *Ba-shesh* (it came six),²⁵ i. e., when Moses ascended to Heaven, he told Israel, 'At the end of forty days, at the beginning of the sixth hour [of the day] I shall come.' At the end of the fortieth day, *Satan* came [to the Israelites] and brought a confusion into the world [so that it became dark and appeared to be late] and then said unto Israel 'Where is your teacher, Moses?' 'He went up to Heaven,' they replied. 'But,' said *Satan*, 'the sixth hour, at which Moses promised you to return, has already come.' They did not pay any attention to him. 'He died,' *Satan* said, and still they did not pay any attention to him. Finally he showed them the image of his bier; thus is understood what Israel said to Aaron: *For of this man Moses, etc., we know not what became of him* (Ib. ib. ib.)."

One of the Rabbis once asked of R. Cahana: "Did you hear anything as to the

שנתן לך תקב"ח חיכן היה. אל וכי מה אני
שנתן לי תקב"ח תורה. אל תקב"ח למשת
משת בדאי אתה. אמר לפניו רבש"ע חמדה
גנווה יש לך שאתה משתעש בה בכל יום
אני אחזיק טובת לעצמי. אמר ליה תקב"ת
למשת הוזיל ומיעתת עצמן תקרא על שטך
שנאמר (מלachi ג) זכרו תורה משה עבדי וגנו'.
ואמר ריב"ל בשעה שעלה משה לмерום מצאו
לקב"ח שהיה קשור כתרים לאוותיות אל
משה אין שלום בעינך. אמר לפניו כלום יש
עבד שנותן שלום לרבו. אל היה לך לעוזרני.
מיד אל (כדבר יד) ועתה יגדל נא כה ה'
כאשר דברת:

ואמר רבבי יהושע בן לוי מי דכתיב (שמות
לנ) וירא העם כי בשש משה אל תקרי בשש
אל לא באו שש בשעה שעלה משה לмерום אמר
לهم לישראל לסוף מ' יום בתחילת שש אני
באה. לסוף מ' יום בא שטן וערכב את העולם
אמר להם משה רבכם היכן הוא. אמרו לו עליה
לмерום. אמר להם בא שש ולא השנינו עליו
מת ולא השנינו עליו הראת להם דמות מטהו
והיינו דקארוי ליה לאחר כי זה משה האיש
וננו':

(ד"ט) אמר ליה החוא מרבען לר' כהנא
מי שמע לך מי הר פיני. אל הר שנעשו

23) Seven letters in the Torah-scrolls require three crownlets (flourishes) each. See menachoth, Fol. 29b.

24) The ordinary greeting of "God help" when we see some one working.

25) *Boshesh* means "delayed," but when divided in two words *Bo-shesh*, it means "it arrived six."

meaning of the name of Mt. Sinai?" "The mount upon which miracles occurred to Israel," answered R. Cahana. "It should then have been called Mt. Nisai (of miracles)." Whereupon R. Cahana replied: "A mountain on which a good omen was wrought for Israel." "It should then have been called Mt. Simnai," the Rabbi objected. Finally that Rabbi said to R. Cahana: "Why don't you frequently come before R. Pappa and R. Huna, the son of R. Joshua, who study the Aggada attentively, for R. Chisda and Rabba, the son of R. Huna both state: 'Why is it called Sinai? The mount where hatred came down to the heathens,'²⁶ and this is intended by R. Jose b. Chanina who said: 'Five names had Mt. Sinai: *Wilderness of Tzin*, because on it, the Israelites were commanded to observe the Torah;²⁷ *Wilderness of Kodesh*, because, on it, the Israelites were consecrated to receive the Torah;²⁸ *Wilderness of Kedemoth*, because preference was there given to Israel over all other nations;²⁹ *Wilderness of Paran*, because Israel became fruitful and multiplied about this mount;³⁰ (Ib. b.) *Wilderness of Sinai*, because enmity to the heathens thence came down.'" This differs from the opinion of R. Abuhu, for R. Abuhu said: "The real name is Mt. Sinai and why is it called Mt. Horeb? Because destruction to the heathens came from it."

(Mishnah) Whence do we learn that a string of crimson-wool must be tied to the head of the goat that was to be sent away on the Day of Atonement?³¹ It is said (Is. 1, 18.) *Though your sins should be as crimson*, etc.

(Gemara) Why *Kashanim* (like crimson)? It should be *Kashani* (like a crimson) R. Isaac said: "Thus said the Holy One, praised be He! unto Israel, 'If your sins were as many as the years that have been arranged and have come down from the six days of Creation until now, they shall nevertheless become white as snow.'

Raba expounded: "What is meant by the passage (Ib. ib. ib.) *Go now, and let us reason together, will say the Lord*, etc. Why, *Go now*; it should be *Come now*? Why, *will say*

בו נמים לישראל. הר נימאי מיבעי ליה. אלא הר שנעשה סימן טוב לישראל. הר טימנאי מיבעי ליה. אל מ"ט לא שכיחת קמיה דבר טפא ורב הונא בריה דברי יהושע דמעיניanganתא דבר חפדא ורבה בריה דבר הונא אמריו תרויזהו Mai הר סיני הר שירדה שנהה לאומות העולם עליו והיינו אמר רב כיומי בר חנינא ה' שמות יש לו. מדבר צין שנצטו יישראל עליו. מדבר קדמות שנתקדשו יישראל עליו. מדבר קדמות שנתנה קדומה עליו. ומה סיני שירדה שנהה לאומות העולם עליו. ומה שמו חורבשמו. ופליגא דברי אבاهו אמר רב כי אבاهו הר סיני שמו ולמה נקרא הר חורב

שירדה חורבה לאומות העולם עליו:

משנה. מניין שקושרין לשון של זהירות בראש שער המשתלה שנאמר (ישעיה א') אם יהיו חטאים כשנים וגנו'.

ג'. כשנים כ שני מיבעי ליה. א"ר יצחק אמר הקב"ה לישראל אם יהיו חטאים כשנים הללו שפדורות ובאות מששת ימי בראשית ועד עכשו כשלג ילכינו. דרש רבא מ"ד (שמ) לכו נא ונוכחה יאמר ה' לכו נא בואו נא מיבעי ליה. יאמה ה' אמר ה' מיבעי ליה. לע"ל

26) *Sinah* means hatred.

27) *Tzin* is shortened from the word *Tziba* (commanded).

28) *Kodesh* means sanctification.

29) *Kadim* which is the origin of *Kedemoth*, means preference.

30) *Paran* is of the origin *Paru* (multiply).

31) See *Yoma*, fol. 66-67.

the Lord; it should be, Saith the Lord? This means that in the future, the Holy One, praised be He! will say unto Israel, 'Go to your ancestors, they shall rebuke you.' And Israel will say: 'Sovereign of the universe, to whom shall we go? Shall we go to Abraham to whom thou hast said (Gen. 15, 13.) *Know of a surety that thy seeds shall be stranger*, etc., and he did not pray for us? Shall we go to Isaac who when blessing Esau said, (Ib. 27, 40.) *And it shall come to pass, that when thou shalt have the dominion*, etc., and he also did not pray for us? Shall we go unto Jacob, to whom Thou didst say (Ib. 46, 4.) *I will go down with thee unto Egypt*, and even he did not pray for us? Let then the Lord say, to whom shall we now go? Then will the Holy One, praised be He! say to them, 'Because ye have attached yourselves to me, therefore if your sins be even as crimson, they shall become as white as snow.'

R. Samuel b. Nachmeini said: "What is meant by the passage (Is. 63, 16.) *For Thou art our father; for Abraham knoweth nothing of us, and Israel recognizeth us not; Thou, O Lord, art our Father, our Redeemer, etc.*, i. e., In the future, the Holy One, praised be He! will say to Abraham, 'Thy children have sinned before me,' and Abraham will answer, 'Sovereign of the universe, let them be wiped off for the sake of Thy holy name.' I shall tell this to Jacob, who had trouble raising his own children,' said the Lord, 'perhaps he will pray for mercy upon them.' The Lord then said unto Jacob, 'Thy children have sinned'; wherupon Jacob also replied, 'Sovereign of the universe! Let them be wiped off for the sake of Thy holy name.' Then said the Lord, 'Neither sense can be found with the aged, nor wise counsel with the young.' The Lord then said unto Isaac, 'Thy children have sinned.' Whereupon Isaac said unto Him, 'Sovereign of the universe, 'Are they my children and not Thine? When they answered Thee, *We will do and listen*, Thou didst call them (Ex. 4, 22.) *My first-born son*, and now are they mine and not Thine? Furthermore, how long a time have they sinned before Thee? Let us see; the duration of a man's life is about seventy years. Take off twenty years that Thou dost not punish²²⁾ and there will remain but

יאמר להם הקב"ה לישראל לך נא אצל אבותיכם וויכוחו אתם. ויאמר לך לפני רבש"ע אצל מי לך אצל אברהם שאמרת לו (בראשית טו) ידוע תדע ולא בקש רחמים עליינו. אצל יצחק תריד ולא בקש רחמים עליינו. אצל יעקב שאמרת לו (שם טו) אנכי ארד עמק מצורימה ולא בקש רחמים עליינו אצל מי לך עכשו יאמר ה'. אל הקב"ה הויל ותליתם עצמכם כי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. אל שמואל בר נחמני אמר יונתן מא דכתיב (ישעיה טג) כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו ונגו' לעל' אומר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי. אוטר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שטך. אמר אימא ליה ליעקב דוחה ליה צער נידול בנים אפשר דכען רחמי עלייהו אל בניך חטאו. אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שטך אמר לא בסבי טמא ולא בדזרקי עצת. אל יצחק בניך חטאו לי. אמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם (ספרות ד) בני בכורי עכשו בני ולא בניך ועוד כמה חטאו כמה שנוחתו של אדם ע' שנה דל עשרים דלא ענשת עלייהו

22) For sins committed under the age of twenty, Heaven does not punish. See Num. 14, 24.

fifty years. Take off the nights and only twenty-five will remain. Deduct twelve and one-half years spent in praying, eating and in performing other necessities and only twelve and one-half years will remain. Now if Thou wilt bear the whole burden, it is well, but if not, let me bear one-half [of the burden], and Thou the other half. And if Thou wilt say that I must bear the whole, behold! I was ready to sacrifice myself for Thee! Immediately the children of Israel will begin to say [unto Isaac], 'For thou alone art our father.' Isaac will then say unto them, 'Instead of praising me, praise ye the Holy One, praised be He!' Whereupon they will lift up their eyes unto the Holy One, praised be He! and will say, 'Thou, O Lord, art our Father, our Redeemer (Is. 63, 16)."

R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan, said: "Jacob (our father) was destined to go down to Egypt in iron chains, but his merits saved him [from such a fate], as it is written (Hosh. 11, 4.) *With human cords I ever draw them forward, with leading strings of love; and I was to them as those that lift off the yoke from their jaws, and I held food unto them.*"

CHAPTER ELEVEN

(Fol. 96b) Our Rabbis taught: "The wood-gatherer¹⁾ was Zelaphhehad, and so it is said (Num. 15, 32.) *And while the children of Israel were in the wilderness, and they found a man gathering wood on the Sabbath, and it is further said (Ib. 27, 3.) Our father died in the wilderness.* [We deduce this from the similar word *Midbar* (wilderness) which is found in both places.] Just as further [*Our father died in the wilderness (Bamidbar)*] refers to Zelaphhehad, so the wood-gatherer [who died in consequence thereof] was also Zelaphhehad." This is what R. Akiba said. R. Juda b. Bethyra then said to him: "Akiba! Whether your opinion be true or false, you will have to account for it [at the time of Divine Judgment]; for if your words are true, you disclosed the name of a man whom the Torah shielded; and if your opinion is not correct you have slandered an upright person." (Fol. 97a.) Behold! R. Akiba inferred

פשו להו חמשים דל כ"ה דליותא פשו להו כ"ה דל תרתי סרי ופלנא דצלווי ומיכל ודביתה הכמה פשו להו תרתי סרי ופלנא אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלנא עלי ופלנא ערך וא"ת כולחו עלי הא קרייבית נפשי קמן. פתחו ואמרו כי אתה אבינו. אומר להם יצחק עד שאתה מקלסין לי קלסו להקב"ה ומתחו להו יצחק קוב"ה בענייהו. מיד נושאים ענייניהם למורים ואומרים (ישעה טג) אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שפך. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ראיו היה יעקב אבינו לירד למצרים בששלשות של ברזל אלא שוכתו גרmeta לו דכתיב (חושע יא) בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה ואהוי להם כמרימי עול על לחייהם ואת אלו אוכיל:

הזורך פרק אחד עשר

(דף ז"ו ע"ב) תננו רכנן מקושש זה צלפחד וכן הוא אומר (במדבר טו) ויהיו בני ישראל במדבר וגו' ולהלן הוא אומר (שם כו) אבינו מות במדבר מה להלן צלפחד אף כאן צלפחד דברי רבי עקיבא. אמר ליה רבי יהודה בן בתירא עקיבא בין כד ובין כד אתה עתיד ליתן את הדין אם בדבריך התורה כסתור אתה מגלה אותו ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק. (דף ז"ו) ולאא הוא גמר גזירה שווה. ג"ש לא גmir. אלא מהיכא הוא. (שם יד) מועיפלו

1) See Num. 15, 32-36.

it by the rule of analogy. Such an analogy was not received by tradition [to R. Juda b. Bethyra].² A similar case occurred in the following incident: It is said (Ib. 12, 9.) *And the anger of the Lord was kindled against them and He went away.* "We learn from this," said R. Akiba, "that Aaron also became leprous." R. Juda b. Bethyra then said to him: "Akiba! Whether your opinion be true or false, you will have to account for it at the time of Divine Judgment. For if your words be true you disclosed the name of a man whom the Torah desired to shield; and if your words are false, then you have slandered an upright man." But it is written *And the anger of the Lord was kindled against them* [including Aaron]. This means that Aaron was merely rebuked. We are taught that Aaron also became leprous, for it is written (Ib. ib. 10) *And Aaron turned toward Miriam, and behold she was leprous.* It is explained that this implies that Aaron cleansed himself of his leprosy."³

Resh Lakish said: "He who suspects an innocent man will receive bodily punishment, for it is written (Ex. 4, 1.) *But, behold, they will not believe me.* It was known to the Holy One, praised be He! that Israel would believe him and He said unto Moses, 'They are believers, the children of believers, but I know thou wilt finally not believe.' They are believers, as it is written (Ib. ib. 31.) *And the people believed.* The children of believers, as it is written (Gen. 16, 6.) *And they believed in the Lord.* Thou wilt finally not believe, as it is said (Num. 20, 12.) *Because ye have not had confidence in Me.* Whence do we learn that he was punished? It is written (Ex. 4, 6.) *And the Lord said furthermore unto him, 'Do put thy hand upon thy bosom,' etc.*"

Raba, and according to others, R. Jose, the son of R. Chanina, said: "The measure of Divine Goodness comes more quickly than that of evil dispensation; for in the case of evil dispensation, it is written (Ib.) *And when he took it out, behold, his hand was leprous, white as snow.* As to the Divine Goodness, it is written (Ib.) *And when he pulled it away from his bosom, behold, it has turned again as his other flesh, i. e., as soon as he pulled it away from his bosom,*

הו. ביווץ בדבר אתה אומר (שם יב) ויהר אף ח' כט מלמד שאף אהרן נצטרע דברי רבי עקיבא אמר ליה רבי יהודה בן בתירא עקיבא בין כט ובין כט אתה עתיר ליתן את הדין אם בדבריך התורה כתתו אתה מגלה אותו ואם לאו אתה מוציא לעו על אותו צדיק. ולאה הא כתיב בם. ההוא בנזיפה בעלמא. תניא כמאן דאמר אף אהרן נצטרע דכתיב ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת תנא שפנה מצורעתו: אמר ריש לקיש החושד בכשרים לוקה בגופו דכתיב (שמות ד) והן לא יאמינו לי וגנו' וגלייא קטיה דקב"ה דמהימני ישראאל אמר אלו הן מאמנים בני מאמנים אתה אין סופ' להאמין. הם מאמנים דכתיב ויאמן העם בני טאמנים (כראשית טו) והאמן בה' אתה אין סופ' להאמין שנאמר (במדבר כ) יען לא האמנתם כי וגנו'. ממאי דלקה דכתיב (וותה ד) ויאמר ח' לו עוד הבא נא ייך בחיקך וגנו'. אמר רבא ואיתימא רבי יוסי ברבי חנינא מדה טובה טמהרת לכא ממדת פורענות דאיilo במדת פורענות כתיה' (שם) ויוציאיה והנה ידו מצורעת כשלג ואילו במדת טובה כתיב (שם) ויוציאיה מהיקו והנה שכח כבשו מהיקו הוא

2) The rule of analogy can only be applied when received by tradition from Mt. Sinai or that particular subject.

3) *Yisheh* means "turn," also "clear."

it had turned again as his other flesh." *And Aaron's staff swallowed up their staves* (Ib. 7, 12). R. Elazar said: "This was a miracle within a miracle."⁴

CHAPTER TWELVE

(Fol. 103b) We are taught that R. Juda b. Bethyra said: "It is said at the second day of the *Succah's* offering (Num. 29, 19.) *Venis-keihem* (and their drink-offering);¹ on the sixth day's offering, it is said (Ib. ib. 31.) *Un-sache-ha* (and its drink-offerings); on the seventh day, it is said (Ib. ib. 34.) *Kamish'patam* (after their prescribed rite). In the first instance the last letter *Mem* is superfluous; in the second, the letter *Yud* is superfluous; and in the third instance, there is another superfluous *Mem*; these superfluous letters serve to hint that the tradition of using water at the sacrifices of Tabernacles was a Biblical law [for the three letters, viz, *Mem*, *Yud*, *Mem*, comprise the word *Mayim* (water)]."

CHAPTER THIRTEEN

(Fol. 105b) We are taught: "Why do the sons and daughters of a man die when young? Because he should be able to shed tears and mourn when an upright man dies." How is it possible to take a pledge for a sin which a man will commit later? It intends, however, to say thus: "Because he did not shed tears and did not mourn at the death of an upright man"; for whoever sheds tears and mourns at the death of an upright man will have his sins forgiven in return for the honor he gave to the dead.

We are taught that R. Simon b. Elazar said in the name of Chilpha b. Agra, who spoke in the name of R. Jochanan b. Nuri: "He who tears his garments while in wrath, or he who breaks his vessels while in wrath, or he who throws away his money while in anger, shall be regarded in your eyes as one who worships idols, because such is the treacherous habit of the evil-inclination: to-day he says to one 'Do so' and to-morrow 'Do something else' until he tells one to go and worship idols and the man obeys and

דשכה כבשו. (שם י) ויכלע מטה אהרן את

מטותם אמר רבי אלעזר נס בתוכ נס:

הבונה פרק שניים עשר

(ד"ג) תניא ר"י בן בתירא אומר נאמר בשני ונסכויהם בששי ונסכויה בשבייע כמשפטם הרוי מ"מ יו"ד מ"מ מים. מכאן רמז לניסיוק מים מן התורה:

האorgan פרק שלשה עשר

(ד"ה כת ע"ב) תניא מפני מה מותים בינוי ובנותיו של אדם כשהם קטנים כדי شيיכנה ויתה Abel על אדם כשר. כדי شيיכנה ערבענו שקלי מיניה אלא מפני שלא בכה והתאכל על אדם כשר שכל הובכה ומתאכל על אדם כשר מותלים לו על כל עונותיו בשבייל כבוד שעשה. תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר משום חילפא בר אגרא שאמר משום רבי יוחנן בן נורי המקרע בנפיו בחכמתו והמשבר כליו בחמתו והטזר מעותיו בחמתו יהא בעניין כעובד עכודת כוכבים שכך אומנות של יציה"ר היום אומר לו עשה כך למחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבר עכודת כוכבים וחולך

4) For the staff did not swallow up the staves of the serpents into staves once more.

1) In the first, third, fourth, fifth, seventh and eighth days, it is said *Veniskah* (its drink offering). In every day's offering is written *Kamishpat* and on the seventh day it is written *Kamishpatam*, hence the change of the three pieces is intended for some reason.

worships." R. Abin said: "What is the Biblical passage to prove this? *There shall not be within thee a foreign god; nor shalt thou bow thyself down to any strange god* (Ps. 81, 10). What is the foreign god within a man's body? It is the evil-inclination." But if one [does so not because he really is furious but] desires to inspire fear in his household [to compel obedience to his orders] then he is permitted to do these things; as, when R. Juda wanted to show his disapproval of the acts of his family, he once pulled out the thrums [of his garment]; R. Acha b. Jacob used to take broken vessels and shatter them. R. Shesheth used to throw fish-brine upon the head of his male-slave [to impress upon him the necessity of obeying his orders] and R. Abba broke the cover of a pitcher.

R. Simon b. Pazi said in the name of R. Joshua b. Levi, who spoke in the name of bar Kappara: "Whoever sheds tears upon the death of an upright person, the Holy One, praised be He! will number and store it in His treasure, as it is said (Ps. 56, 9.) *My wandering hast Thou well numbered; put Thou my tears into thy bottle; behold they are numbered by Thee.*"

R. Juda in the name of Rab said: "Whoever is slow to mourn the death of a *Chacham* (scholar) is destined to be buried alive, as it is said (Jos. 24, 30.) *And they buried him on the border of his inheritance at Timnath Serach, which is on the mountain of Ephraim, on the north side of Mt. Ga'ash*, i. e., *Ga'ash* (storm).—We infer from this that the mountain stormed at them (Israel) and wished to destroy them [because they did not mourn the death of Joshua].

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said: "Whoever is slow to mourn the death of a scholar will not live long.¹ This is a retaliation, as it is said (Is. 27, 8.) *In measure, by driving him forth, thou strivest with him.*" The following objection was raised to R. Jochanan by R. Chiya b. Abba: "And the people served the Lord all the days of Joshua, and all the days of the elders that lived many days after Joshua (Judg. 2, 7.) [Hence they were not punished.]" "Thou Babylonian!" said R. Jochanan to him, "it says many days but

עובדת. אמר רבי אכין מאי קרא (תהלים טט) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נבר איזהו אל זר שיש בנופו של אדם הווי אומר זה יצח"ר. ואוי עבד למורתא איתמא אינשי ביתיה שרי כי הוא דרב יהודה שליף מצביהה רב אחא בר יעקב תבר מני תכורי רב שששת רמי ליה לאמתיה מוניני ארישא רבי אכין תבר נכתמא:

אמר ר"ש בן פוי אמר ריב"ל משום בר קפרא כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרנן ומניין בבית גנוו שנא' (תהלים נו) נזדי ספרהה ארנו. שימה דמעות בנאך הלא בספרתק. אמר רב יהודה אמר רב כל המתעצל בהספדו של חכם ראיו לקוברו בחיו שנאמר (יוחשע כד) ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרה אשר בהר אפרים מצפון להר געש מלמד שרגש עליהן ההר להרגן. תניא מפני מה בנוו וכנותיו של אדם מתאים כשם קטנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם כשר. כדי שיבכה ערבותנו שקל' מיניה. אלא מפני שלא כה ותתאבל על אדם כשר שכל הוכחה ומתאבל על אדם כשר מוחלים לו על כל עונותיו בשבייל כבוד שעשה. א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן כל המתעצל בהספדו של חכם אינן מאיריך ימים מדה בנד מדה שנא' (ישעיה כי) בסמסאה בשלחה תריבנתה. איתיביה ר' חייא בר אבא לר"י (שופטים ב) ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הוקנים אשר האריכו ימים אחריו יהושע. אל בבלאי ימים

¹) Because he did not mourn the death of the *Chacham* whose life was shortened, his own life will therefore be shortened.

not many years." According to this interpretation, the passage (Deu. 11, 21.) *In order that your days may be multiplied, and the days of your children*, would also mean *days* and not *years*. When it alludes to a blessing, it is different.

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said also: "If one brother dies, all the remaining brothers should feel anxious [examine their deeds]. If a member of a society should die, let the whole society become anxious. According to some, this is so only when the *most important* one among them should die, and according to others, only when the *least important* one should die."

CHAPTER FIFTEEN

(Fol. 113a) *And honor (the Sabbath) by not performing thy usual pursuits, by not following thine own business, and speaking (vain) words* (Is. 58, 13). *Honor* & means that thy Sabbath clothes shall not be the same as that of the week days. R. Jochanan called his garments "my honors." *Not doing thy usual pursuits*, means that thy Sabbath walk shall not be as thy walk on weekdays; *Not following thine own business*, means that thine own business may not be followed, but Heavenly business (charity, etc.) is permitted; *And speaking (vain) words*, i.e., the mode of thy speaking on the Sabbath shall not be like that on the weekdays—speaking is prohibited, but thinking is permitted. All these are plain, but "that thy Sabbath walk shall not be as thy walk on the week day" what does this signify? It means the same as the question which Rabbi asked of R. Ishmael, the son of R. Jose: "May one make large strides on the Sabbath?" R. Ishmael replied: "May one do so even on weekdays? For I say that a large step deprives one of a five-hundredth part of the light of one's eyes. A remedy for this is the drinking of the wine on which the *Habdala* benediction has been performed on the Sabbath evening." [Hence there is a different walk on the Sabbath.]

(Ib. b.) R. Ami said: "Whoever eats from the earth of Babylon is regarded as if he were eating the flesh of his ancestors;¹ according to some, it is as if he ate abominable and creeping things, for it is written (Gen. 7, 23) *'And it wiped off every living substance, etc.'*

¹⁾ See Jer 52, that Israel was exiled there and many died and were buried there.

האריכו שנים לא האריכו. אלא מעתה (דבאים יט) למן ירבו ימיכם וימי בניכם ימים ולא שנים. ברכה שנייה. וא"ר חייא בר אבא אמר ר"י אחד מן האחים שמת (ר' קו) ידאננו כל האחים כולם, אחד מבני חכורה שמת תדאנ כל החכורה כולה אמריו לה דמת גדו ואמרי לה דמת קטן:

ואלו קשרים פרק חמשה עשר

(ח' קינ) וכבדתו מעשות דרכיך וגנו. וכבדתו שלא יהא מלכושך של שבת כמלכושך של חול וכי הא דרבי יוחנן קרי למאנית הילוך של שבת כהילוך של חול ממצוות רוכר דבר (שם ע"ב) שלא יהא דבוקע של שבת כדבוק של חול. דבר אסור הרהור מותר. בשלמא כולחו לחיי אלא שלא יהא הילוך של שבת כהילוך של חול מאי הייא כדברעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי מהו לפסוע פסיעה גמח בשבת. אל וכי בחול טה הורתה שאני אומר פסיעה גסה נוטלת א' מת'ק ממאור עיניו של אדם. וטהדר ליה בקדושא דבי שמשי. אמר רביAMI האוכל מעפרה של בבל באלו אוכל מכשר אבותינו וש אומרים כאלו אוכל שקצים ורמשים דכתיב (בראשית ז') וימת את כל היקום וגנו. אמר ריש לקיש למ"ה

Resh Lakish said: "Why was it called *Sinar*? Because all the dead of the flood were buried there." R. Jochanan said: "And why was it called *Metzula*? Because all the dead of the world were drowned there."

Give instructions to the wise and he will become yet wiser (Pr. 9, 9). "This refers," said R. Elazar, "to Ruth, the Moabite, and to Samuel of Ramath. As to Ruth, although Na'omi said to her, (Ruth 3, 3.) *Therefore bathe, and anoint thyself and put thy garments upon thee*, still Ruth did otherwise, as it is written (Ib. ib. 6.) *And she went down at the threshing floor*, and then it says, *And she did in accordance with all that her mother-in-law commanded her.*² Concerning Samuel, although Eli said to him (I Sam. 3, 9.) *Go, lie down, and it shall be, if He call thee, that thou shall say, Speak Lord, for thy servant heareth*, Samuel did otherwise, as it is written (Ib. ib. 10.) *And the Lord came, and placed Himself and called as at the previous times, Samuel, Samuel. And Samuel said, Speak, for thy servant heareth*, and he did not say *Speak Lord* [lest it might not be the *Shechina* on account of which God's name cannot be mentioned]."

And she went, and came and gleaned in the field after the reapers (Ib. 2, 3). R. Elazar said: "She went and came, to and fro, until she found such men as were fit company for her." *And Bo'az said, etc., Whose maiden is this?* (Ib.) Was it proper for Bo'az to inquire whose maiden she was? R. Elazar said: "He noticed an act of wisdom committed by her, viz., two ears of corn she picked up, but three she did not."³ In a Baraitha we are taught: "He noticed that she was very modest, the standing sheaves she gleaned while she was standing and the sheaves that were lying on the ground, she gleaned while sitting." *And keep close company with my own maidens.* (Ib.) Was it proper for Bo'az to be attached to women? R. Elazar said: "As soon as Bo'az saw *Orpah kissed her mother-in-law, but Ruth clung unto her* (Ib. 1, 14), he thought it proper to be attached to her." *And Bo'az said unto her, at meal time, 'Come near hither.'* (Ib.) R. Elazar said: "By the word *Halom* (hither) he intimated to her that from her is destined to come forth the

נקרא שמה (ובחיט פ"ד וע"ש מהרש"א) שנענש
שכל מתי מבול נגערו לשם. אמר ר' יוחנן ולמה
נקרא שמה מצולחת שכל מתי עולם נצלין
לשם. (רוות ג) ורחצת סכת ושם שמלותיך
ונגו' אמר רבי אלעזר אלו בגדים של שכבת:

(משל ט) תן לךם ויחכם עוד אמר רבי
אלעזר זו רות המואכיה ושמואל הרמתוי. רות
далו נעמי קאמר לה (רוות ג) ורחצת סכת וגנו'
וירדת הגורן ואלו בדידיה כתיב ותרד הגורן
והדר ותענש בכל אשר צotta החמותה. שמואל
далו עלי קא"ל (שמואל א ג) שכב והיה אם
יקרא אלקיך ואמרת דבר ה' כי שומע עבדך
ואלו בדידיה כתיב ויכא ה' ויתיצב ויקרא
כפעם בפעם שמואל שמואל ויאמר שמואל
דבר כי שומע עבדך ולא אמר דבר ה'. (רוות ג)
ותלך ותבא ותלקט בשדה אמר רבי אלעזר
שהלכה ובאתה הלכה ובאתה עד שמצוות בני
אדם המהוננים לילך עמהם. (שם) ויאמר בועז
ונגו' למי הנערת הוצאה וכי דרכו של בועז
לשאול בנערת. אמר רבי אלעזר דבר חכמתה
ראתה בה ב' שכלים לקטה שלשה שכלים אינה
לקטה. במתניתא תנא דבר צניעות ראה בה
עומדות מעומד נופלות מושב. (שם) וכפת
תדבקין עם נערותי וכי דרכו של בועז לדבק
עם הנשים אמר רבי אלעזר ביוון דחוא (רוות
ג) ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה אמר
שרי לאדובקי בה. (שם ג) ויאמר לה בועז
לעת האוכל גשי הלום אמר רבי אלעזר רמו

²⁾ She dressed herself at the threshing floor in order to be accused, if dressed while on her way to the threshing floor, for a harlot.

³⁾ Leket or the gleanings of harvest referred to in Lev. 19, 9. that it shall be for the poor, applies only when two ears of corn fall down; but when three, it belongs to the owner of the field.

not to be accused, if dressed while on her way to the threshing floor, for a harlot.

kingdom of David, who also used the expression, *Halom* (hither), as it is said (II Sam. 7, 18.) *Then King David went in, and sat down before the Lord, and said, Who am I, O Lord Eternal? And what is my house that Thou hast brought me thither (halom)?* And dip thy morsel in the vinegar (Ruth 2, 14). "We infer from this," said R. Elazar, "that vinegar is good for [relieving] heat." But R. Samuel b. Nachmeini said: "This was also an intimation to her, viz., it is destined that a son shall come forth from thee whose deeds will be as sour as vinegar (evil acts) and this refers to King Menasseh."⁴ *And she seated herself beside the reapers.* (Ib.) R. Elazar said: "She took a seat beside the reapers, and not between them; this was also an intimation to her, viz., the kingdom of David is destined to be divided." *And he reached her parched corn, and she ate, etc.*, (Ib.) R. Elazar said: "She ate, refers to the days of David [when Israel had already enjoyed rest]; *Was satisfied*, refers to the times of Solomon; *And had some left*; refers to the days of Hezekiah." Others say: "And she ate, refers to the days of David and Solomon; *And was satisfied*, refers to the days of King Hezekiah; *And had some left*, refers to the days of Rabbi; for the master said the officer of the stables of Rabbi was richer than the King Shabur (Persian Shah)." We are taught: "And she ate; refers to this world; *And was satisfied*, refers to the world to come; *And had some left*, refers to the time of Messiah."

And under His glory, shall be kindled a burning like the burning of fire (Is. 10, 16). R. Jochanan said: "Under His glory, but not His glory itself [referring to His garments]." R. Jochanan is in accord with his own opinion, for he called his garment "my honors." But R. Elazar said: "Under His glory, means His glory itself." R. Samuel b. Nachmeini said: "Under His glory, has the same meaning as that of the burning of the sons of Aaron;⁵ as in the case concerning the burning of Aaron's sons, their souls were burnt but their bodies remained unscathed, so the burning referred to in the above passage also means the burning of the soul, and not of the body."

(Fol. 114a) R. Acha b. Abba in the name of R. Jochanan said: "Whence do we learn that the changing of clothes [for

⁴⁾ See II Kings 21, 1-15.

⁵⁾ See Lev. 10, 1-7.

רמו לה עתידה מלכות בית דוד לצעאה ממנה דכתיב ביה הלום שנא' (ש"ב ז) ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי ה' אלהים ומי ביתי כי הביאתני עד הלום. (רות ב) וטבלת פרק בחומר אמר רב כי אלעזר מכאן שחומר יפה לשרב. רב כי שמואל בר נחמני אמר רמו רמו לה עתיד בן לצעאת מתק שמעשיו קשיים בחומר ומננו מנשה. (שם) ותשבב מצד הקוצרים אמר רב כי אלעזר מצד הקוצרים ולא בתוך הקוצרים רמו רמו לה עתידה מלכות בית דוד שתתחלק. (שם) ויצבט לה קלוי ותאכל וגנו אמר רב כי אלעזר ותאכל בימי דוד ותשבע בימי שלמה ותותר בימי הזקיה. ואיכא דאמר ותאכל בימי דוד וביימיו רב כי דאמר צתשבב בימי הזקיה ותותר בימי רב כי דמר מר אהורייה דרב כי הוה עתיר משכור מלכא. במתניתא תנא ותאכל בעוה^ז ותשבע ליטות המשיח ותותר לעתיד לבוא:

(ישעיה י) ותחת כבודו יקד יקד כיקוד אש אמר רב כי יוחנן ותחת כבודו ולא כבודו ממש רב כי יוחנן לטעמיה דקרי למאניה מכבדותי. רב כי אלעזר אומר ותחת כבודו תחת כבודו ממש. רשב^ג ג' אומץ תחת כבודו שריפת בני אהרן מה להלן שריפת נשמה ונוף קיימ אפ' כאן שריפת נשמה ונוף קיימ. אמר רב אחא בר אחא אמר רב כי יוחנן (דף קיד) מנין לשינוי בגדים מן התורה שנאמר (ויקרא ו) ופשט את

special occasions] is Biblical? It is said (Lev. 6, 4.) *And he shall take off his garments, and put on other garments*, and it was explained in the school of R. Ishmael, that 'The Torah teaches [incidentally] a lesson in good manners, viz., that the garments worn while cooking for a master should not be worn when serving the master with a cup of wine at his table.'

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said: 'It is a disgrace for a scholar to walk around with patched shoes.'

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said also: 'A scholar upon whose garments a greasy stain is to be found, deserves to be punished with death; as it is said (Pr. 8, 36.) *All those that hate me love death.*' Do not read *Mesanai* (those who hate me) but read it *Masnai* (things that cause others to hate me).^a Rabina said that *Rebab*⁷ was read [in the above, instead of *Rabab* (grease-stain)] and they do not differ save that the former refers to the over-garment [on which even a grease-stain is disgraceful] but the latter refers to the garment.

Further said R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan: 'What is meant by the passage (Is. 20, 3.) *Just as my servant Isaiah hath walked naked and barefooted, i. e., naked, with wornout garments; and barefooted, with patched shoes.*'

R. Jochanan said also: 'Scholars are called 'Builders' because they are engaged in [the study of] the preservation of the [mental and moral] world.'

R. Jochanan also said: 'Who can be called a scholar sufficiently trustworthy that a lost article shall be restored to him on his identification from a general description [without describing particular marks of the article]?⁸ A scholar who is so particular that, if he happens to put on his night-robe wrong-sided, he will take the trouble to take it off and adjust it properly.'

Further said R. Jochanan: 'Who is the scholar worthy of being made the chief of a congregation? The one who, when asked concerning a law bearing on any subject, knows exactly what to answer, even such a law as contained in the treatise of *Kalah*.'

R. Jochanan said also: 'Who is to be

^a Wearing greased and filthy clothes not only degrades the scholar but the Torah also is blamed and mocked at.

⁷) A stain of semen.

⁸) See *Baba-Metzia*, 27a, that a lost article should be returned to the owner only upon describing a special mark on it. A scholar, however, should have it returned on mere identification. See *Ib.* 24a.

בגדיו ולכש בגדים אחרים. ותנא רבי רבי י Ishmael לימדת תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימוג בהם כום לרבו. אמר רבי Chiya בר אבא א"ר יוחנן גנאי הוא לת"ח שיצא במנעלים המטולאים לשוק. והוא רבי אבא בר חנינה נפיק. אמר ר' אחא בריה דרב נחמן בפלאי על גבי פלאי. וא"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רכב על בגדיו חייך מיתה שנאמר (משלי ח) כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משנאי. רבינה אמר רבד איתתר. ולא פליני הוא בגוליאם תא בלבושא. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מ"ד (ישעיה כ) כאשר חלק עבדי ישעהו ערום ויחף ערום בגדים בלוים ויחף במנעלים המטולאים. א"ר יוחנן תלמידי חכמים נקראים גנאי מפני שעוסקים בבניו של עולם כל ימיהם. ואמר ר' יוחנן איזהו ת"ח שמחזירין לו אבדת בטבעות העין, זה המקייד על חלוקו להפכו. ואמר ר' יוחנן איזהו תלמיד חכם שטמניין

called a scholar deserving to have his work performed by the people of his town? The one who neglects his own affairs in order to attend to religious affairs." This refers, however, only to the trouble of maintaining him and his family [which he neglects on account of his congregational duties].

R. Jochanan also said: "Who may be called a scholar? One who can give an interpretation of any law in whatever chapter it may be shown him." In regard to what practical difference is this stated? In regard to this: If a man is familiar only with the laws of one treatise, he may be competent to be the chief of only one community; but if he understands them all, he may be made the chief of the academy.

CHAPTER SIXTEEN

(Fol. 115a) (Mishnah) All sacred scripts¹ may be saved from a fire [on the Sabbath]; whether it be such a scripture which one is allowed to read or not to read [on the Sabbath].² And even though it is written in any other language [than Hebrew], and must be stored away [in a safe place]. Why are we not allowed to read some parts of the Scripture [on the Sabbath]? Because [were it permissible to read everything] it would lead to neglecting the duty of attending the house of learing [to listen to the sermon].

(Gemara) R. Jose said: "It once happened that my father, Chalafta, went to visit Rabban Gamaliel, the Great, in Tiberius, and found him sitting at the table of R. Jochanan, the Nazuf, holding the book of Job written in Aramaic and reading it. My father, Chalafta, said to him: I remember at the time having met thy grandfather, Rabban Gamaliel, standing on the steps of the Temple-mound when the book of Job in Aramaic was brought to him and he told the builder to take the book and place it underneath the mound.' Thereupon Rabban Gamaliel ordered that his book be hidden also."

(Ib. b) Our Rabbis taught: "The benedictions and amulets, although they contain letters of the Holy name and many passages of the Torah, should not be saved from a fire [on the Sabbath] but should be burnt up in their places, together with such letters and passages. From this we infer that one who

1) Sacred Scripture denotes the Pentateuch, the Prophets, and Hagiographa.

2) On the Sabbath, it is not allowed to carry Hagiographa.

ארתו פרנס על הציבור, זה ששוואין אותו דבר הלכת בכל מקום ואומרה, ואפילו במסכת כלת. אמר ר' יוחנן איזהו תלמיד חכם שבנוי עירו מצוין לעשות לו מלאכתו זה שמניה חפציו ועוסק בחפצי שמים. וה' מ לטראח ביריפתיה. וא"ר יוחנן איזהו תלמיד חכם כל ששוואין אותו הלכת בכל מקום ואומרה למאי נ"מ למנייה פרנס על הציבור אי בחוד מסכתא באטריה אי בכוליה תעיה בריש מתייבתא:

כל כתבי פרק ששה עשר

משנה. כל כתבי הקודש מצילין אותן טן הדילקה בין שקורין בהם בין שאין קורין בהם ואף על פי שכתובין בכל לשון טעוני גניזה ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בית המדרש:

גט. אמר רבי יוסי מעשה באבא חלפתא שהלך אצל רבן גמליאל בריבוי לטבריא ומצאו שהויה יושב על שלחנו של יוחנן הנזוף ובידו ספר איוב תרגום והיה קורא בו. אמר ליה זבור אני בר"ג אבי אביך שהיה עומד על גב מעלה בהר הבית והביאו לפני ספר איוב תרגום ואמר לבנאי שקעחו תחת הנדרך. אף

תוא צוה עליו וגנוו: (ע"ב) חנו רבנן הכרכות והקמיין אף על פי שיש בהן אותיות של שם ומשמעות הרבה שבתורה אין מצילין אותן מפני הדילקה אלא נשדרפין במקומות הן ואוכרותיהם מכאן אמרו

writes benedictions is considered [in the same light] as one who is burning up the Torah." R. Ishmael was informed of a man in Zidon who used to write benedictions and he went to investigate the case. When R. Ishmael was ascending the stair-case, the man discovered who it was and immediately took up a heap of written benedictions and threw them into a bowl of water. R. Ishmael said these words to him: "Your punishment for your latter act will be greater than that for the former one."

Our Rabbis taught: "And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said, *Rise up Lord*, etc. (Num. 10, 35). At the beginning of this chapter and at its close, the Holy One, praised be He! made signs^a to signify (Fol. 116a) that this is not the proper place for the two passages. Rabbi says: 'This is not the reason for it, but it signifies that these two passages form separate books within themselves.' " In accordance with whose teaching is that which R. Samuel b. Nachmeini spoke in the name of R. Jochanan "*She hath hewn out her seven pillars* (Pr. 9, 1), i. e., these are the seven books of which the Torah is composed [and not five as we count]"? This is in accordance with the opinion of Rabbi [who says that the above two passages from two books in themselves]. Who is the *Tana* (sage) that differs with Rabbi? It is Rabban Simon b. Gamaliel, for we are taught that Rabban Simon b. Gamaliel says: "The chapter of these two passages will in the future, be removed and put in the proper place." Why then, was it inserted here? In order to make a separation between the first retribution and the second retribution. What was the second retribution? *And it came to pass that as the people complained*, etc. (Num. 11, 1). And what was the first retribution? *And they set forward from the mount of the Lord*, etc. (Ib. 10, 33). And R. Chama b. Chanina [in explaining it] said: "This is intended to mean 'that they departed from the ways of the Lord.'" Where is the proper place for the two passages? R. Ashi said: "In the chapter of the Standards (Num. 10, 11-20)."

We are taught: "Blank parchment and also the Saducean books should not be saved from a fire [on the Sabbath]. R. Jose said: 'On the week days the Holy names should be taken out and preserved and the rest left to

כותבי ברכות כשרופי תורה. מעשה באחד שהיות כותב בצדין באו והודיעו לרבי יeshmael והלך רבי יeshmael לבודקו כשהיה עליה בסולם הרגינו בו ונintel טומום של ברכות ושקען כספף של מים. ובלשון זהה אל רבי יeshmael נдол העונש האחרון מן הראשון:

תנו רכנן (במדבר י) ויהי בנסוע הארון ויאמר משה פרשה זו עשה להקב"ה סימניות מלמעלה ומלמטה לומר שאין זו מקומה. (דף קט"ז)
רבי אומר לא מן השם הוא זה אלא מפני שספר החשוב הוא בפני עצמו. כמוון אזולא הא דיאמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן (פסחים ט) חצכה עמודיה שבעה אלו שבעה ס"ת כמוון כרבי. מאן תנא דפליג עליה רבי רשב"ג היא דתניא רשבג"א עתודה פרשה זו שתעקר מכאן ותכתב במקומה ולמה נכתבת כאן כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה. פורענות שנייה מי היא (במדבר יא) ויהי העם כמתאוננים. פורענות ראשונה ויטעו מהר ה' ואמר רבי חמא בר חנינא שפزو מאחרי ה' והיכן מקומה אמר רביashi בדגמים:

תניא הנלויין וספריו צדוקים אין מצילין
אותם מפני הדליה. ר' יוסי אומר בחול
קודר את האוצרות שכחן ונונן והשאר שורפן.

^a This refers to the reversed *Nun*, which must be inserted in the scroll.

be burnt.' R. Tarphon said: 'May I burn my children, if I would not burn such books together with the Holy names they contain, should I obtain possession of them; for even when a man is pursued by a murderer intent upon killing him, or followed by a snake aiming to bite him, he should rather seek for refuge in a temple of idols than to enter the home of a Sadducee; for these [the heathens] serve their idols, unaware of God, while the Sadducees, however, know God, but deny Him; and concerning them, Scripture says (Is. 47, 8.) *And behind the door and the door-post hast thou placed thy (mark of) remembrance.*' R. Ishmael said to R. Tarphon: 'We may learn this from the inference drawn from the minor to the major; if, for the sake of bringing about peace between a man and his wife, the Torah says that the Holy name which was inscribed with sanctification may be erased with the (bitter) water, how much more then shall it be permitted that these books of the Sadducees which cause discord and enmity between Israel and their Heavenly Father, be eradicated or destroyed? Concerning them David said (Ps. 139, 21.) *Behold, those that hate Thee, I ever hate, etc., with the utmost hatred*, etc. And just as they should not be saved from a fire, so also should they not be saved from either a ruinous heap, or water, or from any other thing that may destroy them.'

The following problem was submitted to R. Abuhu by Joseph b. Chanin: "May the books, written by heretics, be saved from a fire, or not?" "Yea, and nay" (R. Abuhu replied sometimes affirmatively and sometimes negatively), because he really could not tell.

Rab never went to a *be-Abedan* (the house where the heretics were accustomed to read their books and argue over them) and he particularly avoided the places of a certain idolatry called *Nitzraphi*. Samuel, however, did not go to the house of *Nitzraphi*, but did go to the *be-Abedan*.

Raba was asked why he did not go to the *be-Abedan*. He replied: "Because there is a big palm-tree on the road and it causes one hardship to pass it." "Well," said they, "we will uproot it." "No," answered Raba, "the place will then become rough and torn up and that will cause the same hardship."

⁴⁾ Rashi explains here that the real cause was that they were afraid lest they get killed should the Rabbis discussed too much with them.

אמר רבי טרפון אקפח את בני שם יכאו לידי
שאני אשרוּפּ אותן ואת האוכרות שכחן
שאיפלוּ אדם רודף אחריו להרגו ונחש רץ
להזכיר נכם לכית עכודת כוכבים ואין
נכט לבתיהם של אלו שהללו מכירין וכופרים
והללו אין מכירין וכופרים ועליהם הכתוב אמר
(ישעיה יז) ואחר הדלת והמזווה שמת זכרון.
א"ר ישמעאל ק"ז ומה לעשות שלום בין איש
לאשתו אמרת תורהשמי שנכתב בקדושה
ימחה על המים הללו שטפיאלים קנאה ואיבח
ותחרות בין ישראל לאביהם שבשמים עאכ"ו.
ועליהם אמר דוד (חנילים קלט) הלא משנאיך ה'
אשנה ונג' תכליות שנאה וננו. וכשם שאין
מצילים אותם מפני הדליהך כך אין מצילין
איהם לא מן המפלות ולא מן המים ולא מדבר
המאבדן:

בעא מיניה יוסף בר חנין מר' אבחו הני
ספרדי דברי אבידן מצילין אותן מפני הדליהך
או אין מצילין. אין ולאו ורפא בידיה. רב לא
אוזיל לבוי אבידן וכ"ש לבוי נצרכי. שמואל לבוי
נצרכי לא אוזיל לבוי אבידן אוזיל. אמרו ליה
לרכא מ"ט לא אתיות לבוי אבידן אמר ליה
דיילא פלניא איכא באורהא וקשי לי. ונעקרית.

Mar b. Joseph said: "I am of their society and do not fear them." Nevertheless, it once happened when he went there, that he was in danger.

Ema Shalom, the wife of R. Eliezer, and sister of Rabban Gamaliel, encountered in her neighborhood a philosopher, who was also a judge (Ib. b.) and had the reputation of not taking bribes. Rabban Gamaliel and his sister once wanted to put him to the test [and prove that he did take bribes]. So she brought the Judge a golden lamp as a present and appeared before him. "I wish to inherit half of my father's wealth," she said to him. Whereupon he said, "I will order that thou be given half of it." "But," said she, "in our Torah it is written that when a son is left, a daughter may not inherit?" The Judge replied: "Since you, Israel, were exiled from your land, the Law which Moses gave you has been revoked and new laws given you instead; in these new laws, it is stated that daughters may inherit equally with sons." The next day R. Gamaliel came bringing him a Libyan ass as a present [and told him that he did not wish to have his sister inherit]. The Judge answered thus: "After thy sister left, I consulted our law a little further and found that it says 'I did not come to abolish or to add to the Mosaic law.'" So Ema Shalom [reappeared and] pleaded before the Judge saying: "May God make thy light as bright as a lamp [hinting at her bribe]." Whereupon R. Gamaliel remarked to her [in the presence of the Judge]: "An ass came along and kicked the candle, thus extinguishing it."

(Fol. 117b) R. Chisda said: "A man shall always rise early [on Friday] to prepare the necessities for the Sabbath; as it is said (Ex. 16, 5.) *And it shall come to pass on the sixth day, when they prepare what they shall have brought in*, i. e., as soon as they bring it [early in the morning] it ought to be prepared [early]."

R. Abba said: "A man must pronounce the fore-meal blessing on the Sabbath over two loaves of bread, for it is said, *Double bread* (Ib.)."

R. Ashi said: "I noticed the manner in which R. Cahana used to do this. He would hold both loaves, but cut only one, giving as his reason that only at the gathering [of the Manna] is it written *Double*, but not at the eating. R. Zeira, when pronouncing the

דוכתיה קשי לי. מר בר יוסף אמר אנא מיניותו אנא ולא משתפינה מיניו. זימנא הדא אויל בעי למכונית. אימא שלום דברתנו דרבי אליעזר אחתייתך דרכן גמליאל הוואי הות שהוא פילוסופא בשכיבותיה (שם ע"ג) זנות שקול שמא דלא מקבל שוחדא בעי לאחוכי ביה עיילא ליה שרגא זזהבא ואוזל לקמיה אמרה ליה בעינא דגפלני לי בנכמי דברי נשא. אמר לה פלוני. אמר ליה כתיבין לנו במקום ברא ברתא לא תירות. אמר ליה מן יומא דגלויתון מארעכון איתנטלית אורייתא דמשת ואיתיהיבת אורייתא אחוריתי וכתיב ביה ברא וברתא כחדא יירתון. למהר הדר עיל ליה איהו חמרא לובא. אמר להו שפילית לסייעת דספרא וכתיב ביה אנא לא למיטק מאורייתא דמשת אתיתי ולא לאסוטפי על אורייתא דמשת אתיתי וכתיב ביה במקום ברא ברתא לא תירות. אמרה ליה נהור נהוריין כשרנא. אמר ליה רבן גמליאל אתה חמרא ובטש לשרגא: (יז קו ע"ג) אמר רב חסדא לעצלם ישכירות אדם להוציאת שבת שנאמר (שמות פז) והיתה ביום הששי והכינו את אשר יביאו לאלה. אמר רב כי אבא בשבת חייב אדם לבצע על ב' כפרות דכתיב לחם משנה. אמר רבashi חוותא רב כתנא דנקט תרי ובצע הדא אמר

benediction, used to cut off a piece sufficient for the entire meal." Rabina said to R. Ashi: "Does it not appear gluttonous to cut so large a piece, at one time?" "Since it was not his custom to do so on week days, it does not appear gluttonous on the Sabbath," was R. Ashi's answer.

Our Rabbis taught: How many meals must a man eat on the Sabbath? "Three." But R. Chidka says "Four." R. Jochanan said: "Both the Rabbis and R. Chidka interpret the same passage. (Ex. 16, 25.) *And Moses said, Eat it to-day; for a Sabbath is this day unto the Lord; to-day ye will not find it in the field.* R. Chidka is of the opinion that the use of the word *Hayom* (day) [mentioned in the above passage] three times indicates three meals during the day excluding the evening meal; together with the Friday evening meal it makes four; but the Rabbis are of the opinion that the three meals include that of Friday night, hence there are but three altogether."

(Fol. 118a) R. Simon b. Pazi in the name of R. Joshua b. Levi, who spoke in the name of bar Kappara, said: "He who fulfills the observation of three meals on the Sabbath, will be delivered from three evil dispensations, viz., from the pains of Messiah⁵, from the judgment of Gehenna, and from the war of *Gog and Magog*. From the pains of Messiah, for it is written here (Ex. 16, 25.) *Yom* (day); and it is also written (Malachi 3, 23.) *Behold, I will send you Elijah, the prophet, before the coming of the day (Yom) of the Lord*, etc.; from the judgment of hell, here is written *Yom* (day) and (Zephaniah 1, 15.) *A day of wrath is that day (Yom)*; of the war of *Gog and Magog*, here is written (*Yom*) (day) and it is written (Ex. 38, 19.) *On the day (Yom) of Gog's coming.*"⁶

Rabbi Jochanan in the name of R. Jose said: "To him who observes the Sabbath, with enjoyments, will be given boundless inheritance, as it is written (Is. 58, 14.) *Then shalt thou find delight in the Lord*, etc., *And I will cause thee to enjoy the inheritance of Jacob, thy father.* Not such inheritance as was promised to Abraham, (Gen. 13, 14) *Arise and walk through the land to its length and breadth*, and not as it was promised to Isaac (Ib. 26, 3.) *I will give thee all that this land contains*, but as it was promised to

לקטו כתיב. רבי וירא הות בצע אכילה שרותית. אל רבינה לרב אשוי והוא מיחזי בראובנותה. אמר לית כיון דכל יומא לא עביד והאידנא הוא דעביד לא מיחזי בראובנותה:

תנו רבנן כמה מעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש. רבי חזקא אומר ארבע. אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו (שמות טז) ויאמר משת אכלו הוו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאו הוו בשדה. ר' חזקא סבר הני תלתא היום לביר מאורתא ורבנן סכרי בהדי דאורתא. (דף קי"ח) אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המקומות שלש מעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מהבלו של משיח ומדינה של גיהנם ומלחמת נוג ומנוג. מהבלו של משיח כתיב הכא יום וכתיב חתום (פלאי' ג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' וגו'. מדינה של גיהנם כתיב הכא יום וכתיב חתום (פלאי' א) יום עכירה היום ההוא. מלחמת נוג ומנוג כתיב הכא יום וכתיב חתום (יחזקאל לח) ביום בוא נוג:

אמר רבי יוחנן משום רבי יומי כל המעניין את השבת נותנין לו נחלה בלא מצרים שנאמר (ישעיה נח) אז תתענג על ה' וגו' והאכלתיך (ע"ב) נחלה יעקב אביך וגו' לא כ아버지 שכחוב בו (בראשית יג) קום התהلك בארץ לארכה ולזרחה ולא כ יצחק שכחוב בו (שם כו)

⁵⁾ See Kethuboth 112a, that it will be a terrible time for the entire world.
⁶⁾ The inference here is drawn through the comparison of the word *Yom* (day).

Jacob (Ib. 28, 14.) *And thou shalt spread abroad, to the West, and to the East, to the North, and to the South.*"

R. Nachman b. Isaac said: "He will be saved from the subjugation of exile; for it is written (Is. 58, 14.) *And I will cause thee to tread upon the high places of the earth;* it is also written there (Deu. 33, 39.) *And thou shalt tread upon their high places.*"

R. Juda said in the name of Rab: "To him who observes the Sabbath, with enjoyment, will be granted his heart's desires, for it is said (Ps. 37, 4.) *And delight thyself in the Lord, and He will give thee the wishes of thy heart.* The word *delight* is not understood in its real meaning. Since it says (Is. 58, 13.) *And if thou call the Sabbath delight;* then we knew that it means delight of the Sabbath.

R. Chiya b. Abba in the name of R. Jochanan said: "He who observes the Sabbath properly, according to its commandment, even if he worship idols, as did the generation of Enosh,⁷ will be pardoned, for it is said (Is. 56, 2) *Happy is the man that ever doth thus, etc., by not violating it.* Do not read it, *M'chalelo* (violating it), but read it *Machul-lo* (pardoned) him."⁸

R. Juda, in the name of Rab, said: "If Israel had strictly observed the first Sabbath, no nation or race would have been able to dominate over them, for it is said (Ex. 16, 27.) *And it came to pass on the seventh day, that there went out some of the people to gather (the Manna) but did not find them.* Immediately following is written: *Then came Amalek.*"

R. Jochanan in the name of R. Simon b. Jochai, said: "If Israel would observe two Sabbaths, only, according to the strict requirements of the law, they would at once be redeemed, for it is written (Is. 56, 4.) *Thus saith the Lord unto the eunuchs that keep my Sabbaths, and immediately following is written, Even them will I bring to my holy mountain.*"

R. Jose said: "O, that my lot fall among those who eat three meals on the Sabbath." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who finish *Hallel*⁹ every day." Is it so? Has not the master said that he who finished *Hallel* every day is a scorner and a blasphemer? We mean that one should

ני לך ולזרעך אתן את כל הארץות האל אל
כיעקב שכחוב בו (שם כח) ופרצת יטה וקדמה
וצפונה ונגבנה. רב נחמן בר יצחק אמר ניצול
משיעבר עוכדי כוכבים כתיב הכא והרכבתיך
על במתי ארץ וכתיב התמ (דברים לג) אתה
על במוותיהם תדרוך. אמר רב יהודה אמר רב
כל המענג את השכת נותני לו משאלות לבו
שנא' (תהלים לו) והתענג על ה' ויתן לך
משאלות לבך עונג זה איני יודע מת הוא
כשהוא אומר (ישעיה נט) וקראת לשכת עונג
הוי אומר זה עונג שבת. אמר רב כי היה בר
אבא אמר רב כי יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו
אפילו עוכד עבודת כוכבים כאנוש מוחלי לו
שנאמר (שם ט) אשרי אנוש יעשה זאת וגנו'
מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו. אמר
יהודה אמר רב אלמלי שמרו ישראל שבת
ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון שנא'
שפנות טו) ויהי ביום השבעי יצאו מן העם
ללקוט ולא מצאו וכתיב בתיריה ויבא עמלק.
אמר יוחנן משום רב כי שמעון בן יוחאי אלמלי
משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד
גנאלים שנא' (ישעיה ט) כה אמר ה' לסתיטים
אשר ישמרו את שבתותי וכתיב בתיריה
וחבאותיהם אל הר קדשי וגנו' :

אמר רב כי יוסי יהא חלקי מאוכלי ג' פיעודות
שבת. אמר יוסי יהא חלקי מגומרו הלו בכל
יום. אני והאמר מר הקורא הלו בכל יום הרי

⁷⁾ See Gen. 4, 26, and Rashi there.

⁸⁾ *M'chalelo* divided in two means *Mechol*, "forgiven", and *Lo*, "to him."

⁹⁾ The Grace—Chapters 113-118 of Psalms.

say it only as reciting the Psalms. Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who pray at dawn and sunset." R. Chiya b. Abba said in the name of R. Jochanan: "It is a meritorious act to pray at dawn and [evening] at sunset." R. Zeira said: "What is the passage for this? It is said (Ps. 72, 5.) *They shall fear Thee as long as the sun shineth and in the presence of the moon throughout all generations.*" Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who die of stomach trouble." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who die while performing a meritorious act." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who usher in the Sabbath at Tiberia and dismiss it at Sephoris." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who cause the resumption of study in the house of learning but not among those who cause a cessation of study in the house of learning." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who solicit charity but not among those who distribute it." Again R. Jose said: "O, that my lot fall among those who are suspected without cause." R. Papa said: "I was once suspected without cause." Again R. Jose said: "I never said a word [about a fellowman] which I repudiated [when confronted by him]." Again R. Jose said: "I never acted contrary to the words of my colleagues. Although I know I am not a priest, still when my colleagues had asked me to go upon the platform, I did so." Again R. Jose said: "I never said a thing that I afterwards repented having said it."

R. Nachman said: "May it be credited to me, that I fulfilled the obligation of three meals on the Sabbath." And R. Juda said: "May it be credit to me that I fulfilled [the duty of] devotion in my prayers." R. Hunas, the son of R. Joshua, said: "May it be credited to me that I never walked four cubits with an uncovered head." R. Shesheth said: "May it be credited to me that I fulfilled the commandment of *Tephilin*." And R. Nachman said: "May it be credited to me that I fulfilled the commandment of *Tzitzith*." R. Joseph asked R. Joseph, the son of Rabba, "Which commandment did thy father observe most strictly?" "The commandment of *Tzitzith*," was his reply; "for, one day when my father was ascending the staircase, a thread of his *Tzitzith* was torn off, and he

זה מחרף ומגדף כי אמרין בפסוקי דומה. ואמר רבי יוסי יהא חלקי מהמתפלין עם דמותי חמתה. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מצוה להתפלל עם דמותי חמתה. אמר רבי זירא מאן קרא (תהלים עב) ייראך עם שמש ולפניך ירוח דור דורים. וא"ר יוסי יהא חלקי ממתים בחולי מעיים דאמר מר רובן של צדיקים מותים בחולי מעיים. ואמר רבי יוסי יהא חלקי ממתים בדרך מצוה. ואמר רבי יוסי יהא חלקי ממכני טבת בתכרייה וממושcia טבת בתכרייה. ואמר ר' יוסי יהא חלקי טושבי בית המדרש ולא ממעמידי בית המדרש. ואמר רבי יוסי יהא חלקי מנבאי צדקה ולא ממחלקי צדקה. ואמר ר' יוסי יהא חלקי ממי שחושדין אותו ואין בו. אמר רב פפא לדידי חשדן ולא הויה כי. ואמר רבי יוסי מימי לא ראו קורות ביתוי אימורי חלקי. ואמר רבי יוסי מימי לא עברתי על חבריו יודע אני בעצמי שאיני כהן אם אומרים לי חבריו עליה לדוכן אני עולה. ואמר רבי יוסי מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי:

אמר רב נחמן היה לי דקירות שלוש סעודות בשבת. וא"ר יהודה היה לי דקירות עיון תפלה. אמר רב הונא בריה דבר יהושע היה לי דלא מסגינה ד' אמות בגנוו הראש. אמר רב שש תיתני לי דקירות מצות תפילין. ואמר רב נחמן היה לי דקירות מצות ציצית. אמר ליה רב יוסף לרבי יוסף בריה אבוך במאי זהיר טפי. אמר ליה בציית יומא חד הוה קא סליק בדרוג איפסיק ליה חוטא ולא נחית ואחתה כמה דלא רמיה. ואמר אבוי

did not leave the place until the thread was replaced." Abaye said: "May it be credited to me that whenever I noticed that a young scholar had finished a treatise of the Talmud (Fol. 119a) on that day I gave a banquet for the Rabbis." Raba said: "May it be credited to me that I always respected a learned man; whenever he came before me with a case, I never rested before I examined every possible defence." Mar b. R. Ashi said: "I feel that I am unfitted to judge a learned man because I love him as much as I do myself; and no man, of course, can see himself unjust." R. Chanina was accustomed to wrap himself on the Sabbath eve and arising would say: "Come with me and let us go out to meet Queen Sabbath."

R. Janai was accustomed to put on good clothes on the Sabbath eve and say: "Come bride, come bride."

Rabba b. R. Huna once came as a guest to the house of Rabba b. Nachman. They placed before him three *Sh'a* of flour made into fat cakes. "Didst thou know that I was coming [that thou didst prepare this]?" asked R. Huna of his host. Whereupon the host answered: "Art thou then better than the Sabbath concerning which it is written, (Is. 58, 13.) *And if thou calleth the Sabbath a delight?*"

R. Abba was accustomed to buy meat [for the Sabbath] for thirteen *Istirith*¹⁰ from thirteen butchers and [before they came] he placed their money at the door saying to them: "Deliver your orders quickly, deliver your orders quickly [in order to receive the Sabbath in time]."

R. Abuhu was in the habit of sitting on an ivory chair to make a fire for the Sabbath. R. Anan [on Friday, while preparing for the Sabbath] would cover himself with a duster [to protect his garments]; for it was taught in the school of R. Ishmael: "The garments which a servant wears while cooking for his master, should not be worn when serving the master with a cup of wine at his table."

R. Safra, himself, singed a cow's head [for the Sabbath]. Raba, himself, salted fish. R. Huna, himself, lit the lamps. R. Papa, himself, prepared the wicks [for the oil lamp]. R. Chisda, himself, chopped wood. Rabba and R. Joseph themselves, used to split small pieces of wood [into kindling

¹⁰ A coin of six and one-half denarim.

תיתוי לי *דְּבַר* חוינא צורבא מרבנן דשלים מסכתית (ו' קיט) עבידנא יומא טבא לרבען. אמר רבא תיתוי לי *דְּבַר* אתי צורבא מרבנן *לְקַמְמַי לְדִינָא לֹא מַזְיקָנָא רִישָׁא אֲבִי פְּדִיא* כמתה דלא מהפיכנא בזוכתיה. אמר מר בר רבashi פסילנא ליה לצורבא מרבנן *לְדִינָא מ"ט* דחביב עלי בוגוףאי ואין אדם רואת חובה לעצמו. ר' חנינה מיעטך וקאי בפניא דמעלי שבתא

אמר בואו ונצא לקראת שבת מלכתא: רבי ינאי *לְבִישׁ מַאֲנִי* מעלי שבתא ואמר בואי כלח בואי כלת: רבה בר רב חונא איקלע לבי רבה בר רב נחמן קרייב ליה תלת סאי טחוי. אל מי הוה ידעתוון דעתינו. אל מי עדייפת לנו מינה דכתיב וקראת לשכת עוגב. רבבי אבא זכין בחליטר אסתורי פשייטי בשרא מטהיליך טבחו ומשלים להו אצינורא דדשא ואומר להם אשור היא אשור היא. רבבי אבוחו הות יתיב אתכתא דשינא וטושיפ נורא. רב ענן *לְבִישׁ גּוֹנְדָא דְתָנָא* דבי רבי ישמעהל בנדים שכשל בהם קדרה לרבו אל ימוגן בהם כום לרבו. רב ספרא מהריך רישא. רבא מלח שיבוטא. רב הונא מדליק שרגוי. רב פפא גדייל מתילתא. רב חמדא פרים מלכא. רבה ורב יוסוף מצחוי ציבוי. רבבי זירא מצחת צתותי. רב אחמן בר יצחק מכתף ועילן מכתף ונפייכ.

wood]. R. Zeira, himself, lit the kindling wood. R. Nachman b. Isaac was accustomed to place the Sabbath clothes and other things on his shoulder and carry them in. The things not necessary for the Sabbath he placed on his shoulder and carried out, saying: "If R. Ami or R. Assi would happen to come to visit me, would I not carry such things for them on my shoulder?" Some say that R. Ami and Assi, themselves, placed things on their shoulders and carried them in and out saying: "If R. Jochanan would happen to visit us, would we not carry things for him in this manner?"

Joseph, who honored the Sabbath, had a very rich neighbor. This neighbor was told by the Chaldeans (soothsayers) that all his wealth would eventually be eaten up by Joseph. The neighbor, therefore, sold his estate and with the proceeds bought a large diamond, which he fixed in his turban. One day, while crossing a bridge, a gust of wind blew his turban into the water and a fish swallowed it. This fish [being caught] was brought [to the market] on a Friday. "Who wants to buy fish to-day?" they inquired. They were told to go to Joseph, who honors the Sabbath and usually buys fish that day. So they brought the fish to him and he bought it. When the fish was cut up, the jewel was found and Joseph sold it for thirteen purses of gold denarim. When that old man met him, he said to Joseph: "He, who lends to the Sabbath (incurring additional expenses in its honor) the Sabbath will repay."

Rabbi asked R. Ishmael, the son of R. Jose, "What merited the rich people of Palestine who become so wealthy?" He answered thus: "Because they gave their tithes in due season, as it is said (Deu. 14, 22.) *Thou shalt tithe the tithe*, i. e., give tithes, in order that thou mayest become rich."¹¹ What merited the rich of Babylon [where people are exempt from tithes]?" "Because," said R. Ishmael, "they honor the Torah." "And what merited the rich of other countries that made them so wealthy?" "Because," said he, "they honored the Sabbath; for R. Chiya b. Abba said: I sojourned once with a wealthy man in Ludki, and I saw that they brought before him a golden table carried by sixteen men, and having sixteen silver links depending from it; in these links

אמר אילו מקלעין לי ר' אמי ורבי אמי לא מכתפין קמייהו. ואיכא דאמר רבי אמי ורבי אמי מכתפי ועילי מכתפי ונפק. אמרו אילו מקלע לך ר' יוחנן מי לא מכתפין קמייה:

יוסוף מוקיר שבוי. הוות החוֹא עוכד כוכבים בשכבותיה דהוֹנוֹ נפישי נכסית טוֹבָא אמרו ליה: כלְדָאי כוֹלָהוֹ נַכְסֵי יוֹסֵף מַוקִּיר שְׁבֵוי אֲכִיל לְתוֹהָא אוֹלֵזְבָּנִינָהוֹ לְכָלָהוֹ נַכְסֵי זְבָן בְּחוֹן מַרְגַּנִּיתָא אוֹתָבָה בְּסִינִיָּה. בְּהָדֵי דְקָא עַבְרָמָכְרָא אָפְרָחִיה וַיָּקָא שְׁדִיָּת בְּמִיא בְּלָעִית כּוּוֹרָא. אַסְכָּה אִיתָה אַפְנִיאָה דְמָעֵלִי שְׁבָתָא אָמָרָי מְאָן זְבִין כִּי הַשְׁתָּא. אַל זְיָלוּ אַמְתִּיוֹהוֹ לְגַבִּי יוֹסֵף מַוקִּיר שְׁכִי דְרָגִיל דְזָבִין. אַמְתִּיוֹהוֹ נִיהְלִיתָה זְבָנִיהָ. קְרָעִיהָ אַשְׁכָּח בֵּיהָ מַרְגַּנִּיתָה' זְבָנִיהָ בְּתַלְיָסְרָה עַילִיתָה דְדִינָרִי דְדִחְכָּא. פָּגָע בֵּיהָ הַהוֹא סְבָא אָמָר מְאָן דִיזְיָף שְׁבָתָא פְּרָעִיהָ שְׁבָתָא. בְּעֵי מִינִיה רַבִּי מַרְבִּי יִשְׁמָעָאֵל בְּרַבִּי יוֹסֵף עֲשִׂירִים שְׁבָרָאֵץ יִשְׂרָאֵל בְּמַהְהָם זָכִים. אמר ליה בשבי שמעשרין שנאמר (דברים יד) עשר העשר עשר בשבי שתתעשר. שככבל במתה חן זוכין. אל בשבי שמככדין את התורה. ושבשאָר אֶרְצֹות בְּמַהְהָן זָכִין. אמר ליה בשבי שמככדין את השכת דאמר רבי תייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל ב"ה בלוודקיא וחביאו לפניו שלחן זהב משוי ט"ז גָּנוֹי אָדָם וְט"ז שְׁלַשְׁלָאוֹת שְׁלַשְׁלָאוֹת כְּסֶף קְבוּעוֹת כְּסֶף קְבוּעוֹת וְקָרְעוֹת וְקָרְעוֹת וְקִיחָנוֹנִים וְצְלָחוֹת קְבוּעוֹת

¹¹ *Asher* means "tithe" also "rich."

were fixed bowls, cups, pitchers and dishes, all filled with various kinds of victuals, and all sorts of rare fruits and spices. When setting the table, they said: *Unto the Lord belongs the earth with what filleth it* (Ps. 24, 1). And when they removed the table, they said *The heavens are the heavens of the Lord; but the earth hath he given to the children of men* (Ib. 115, 16). I said to him 'My son, how have you merited this prosperity?' He said to me: 'I was formerly a butcher, and I always selected the finest cattle to be slaughtered for the Sabbath.' I then said to him: 'Happy art thou for being so merited and blessed be the Lord who hath rewarded thee with all this.'

The [Roman] Emperor once asked R. Joshua b. Chanina: "Why have the Sabbath meals a special taste?" "There is," he answered, "a certain flavor in our possession, called Sabbath, which we throw into it and this gives it its taste." "Give it to us," he begged of R. Joshua, whereupon R. Joshua said: "Only him who keepeth the Sabbath, doth it help, but it doth not help him who doth not keep the Sabbath."

The Resh Galutha¹² said to R. Hamnuna: "What is meant by the passage (Is. 58, 13.) *The holy day of the Lord honorable*. What does the word *honorable* signify?" R. Hamnuna said to him: "This refers to the Day of Atonement, on which there is neither eating nor drinking, hence the Torah says that thou shalt honor it with clean clothes." *And thou shalt honor it* (Ib.). Rab said: "This is intended to signify that on the Sabbath eve, the meal time shall be earlier than on the week days." Samuel said, however: "On the contrary it is intended to signify that the meal time should be later than usual."

The sons of R. Papa b. Abba questioned him: "How shall people such as we are, who have meat and wine every day of the week, distinguish the Sabbath day?" R. Papa replied: "If you are accustomed [to dine] early [on the week days] eat later [on the Sabbath] and if you have your usual meals late, have them earlier [on the Sabbath]."

R. Shesheth, in the summer, would cause the Rabbis [who came to listen to his Sabbath lectures] to sit where the sun shone earliest [in order that they might become

בו ועליו כל מני מאכל וכל מני מגדים ובشمנים וכשמנחין אותו אומרים (תהלים כד) לה' הארץ ומלואה וגנו' וכשמטלקים אותו אומרים (שם כד) השמים שמיט לה' והארץ נתן לבני אדם. אמרתיו לוبني במה זכית לך. א"ל קצב היתי וכל כהמה שהיתה נאה אמרתוי תהא זו לשכת. אמרתוי לו אשריך שוכית

וברוך המקום שזוכה לך:

א"ל קיטר לרבי יהושע בן חנינא מפני מה תכשיל של שבת ריחו נודף. א"ל תכליין אחד יש לנו ושבת שמנו שאנו מטליין לתוכו וריחו נודף. א"ל תן לנו הימנו. א"ל כל המשמר את השבת מועיל לו: ושאינו משמר את השבת אינו מועיל לו: אמר ליה ריש גלotta לר' הפטננא Mai דכתיב (ישעיה נה) לקדוש ה' מכובד. א"ל זה יום הכפורים שאין בו לא אכילה ולא שתיה אמרת תורה כבודו בכסות נקייה וכבודתו רב אמר להקדים. ושמו אל אמר לאחר. א"ל בני רב פפא בר אבא לר' פפא כנון אין דשכיהן לנ' בישראל וחטרא כל יומא במא' נשניה. א"ל אי רגילהו לאקדומי אחרות אי רגילהו לאחורי אקדומו. רב ששה בקייטא מותיב לאו לרבנן היכא דמטיא שמשא בסייטא

¹² Chief of the tribe.

warm and leave early] and in the winter would seat the Rabbis in the shadow, so that they should become cold and very soon rise [to have their meals earlier].¹⁸

(Ib. b) R. Hamnuna said: "He who prays on the Sabbath eve and recites the prayer *Vayechulu*" (Gen. 2, 1-3) Scripture adds to his credit as if he had been a collaborator with the Holy One, praised be He! in the creation of the world; for it is said (Gen. 2, 1.) *Thus were finished*, etc. Do not read *Vayechulu* (were finished) but read it *Vayechalu* (they finished it)."¹⁹

R. Elazar said: "Whence do we learn that speaking is equivalent to doing? It is said (Ps. 33, 6.) *By the words of God, were the heavens made.*"

R. Chiada said in the name of Mar Ukba: "He who prays on the Sabbath eve and says *Vayechulu*, will be escorted by two ministering angels who will put their hands upon his head and will say to him *And thy iniquity is departed, and thy sin is forgiven* (Is. 6, 7.)."

We are taught that R. Jose, the son of R. Juda, says: "Two ministering angels escort every man on the Sabbath eve to his house. One of them is an angel of good and the other an angel of evil. When the man comes home and finds the lamps kindled, the table set and the bed in order, the angel of good says: 'May the coming Sabbath be even as the present,' to which the angel of evil reluctantly is obliged to say *Amen!* But if all be in disorder, then the angel of evil says: 'May the coming Sabbath be even as the present,' to which the angel of good reluctantly is obliged to say *Amen!*"

R. Elazar said: "A man should always arrange his table for the Sabbath eve, even though he may not be hungry and eat no more than [a morsel] the size of an olive."

R. Chanina said: "A man should always arrange his table for the Sabbath eve, even though he need no more than [a morsel] the size of an olive." To drink warm water and to wash on the night following the Sabbath are wholesome. Warm bread on the night following the Sabbath is wholesome.

R. Abuhu was accustomed to have prepared for him a fat calf, of which he ate the kidneys (on the night following the Sabbath). When his son Abimi grew up, he said to his father: "Why should you waste

טוהריב להו לרבען היכא דמיטיא טולא כי היכי דליקומו הייא:

(שם ע"ב) אמר רב המנוח כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שנה' ויכלו אל תקרי ויכלו אלא ויכלו. א"ר אלעזר מנין שהדבר כמעשה שנאמר (חנוך ל') בדבר ה' שמיים נעשו:

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו שני מלאכי השרת מלאוין לו לאדם ומניין זדיהם על ראשו ואומרים לו (ישעת ו) ומר עונך והטהרך תכופר. תניא ר' יוסי ברבי יהודה אומר שני מלאכי השרת מלאוין לו לאדם בערב שבת מבהכ"ג לכיתו אחד טוב ואחד רע וכשבא לכיתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומפתחו מוצעת מלאך טוב אומר יהיו רצון שתהאה לשבת אחריתך ומלאך רע עוננה אמן בע"ב. ואם לאו מלאך רע אומר יהיו רצון שתהאה לשבת אחריתך ומלאך טוב עוננה אמן בע"ב:

אמר רבבי אלעזר לעולם יסדר אדם שולחנו בערב שבת אף על פי שאינו צריך לכזות. אמר רבבי חנינה לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת אף ע"פ שאינו צריך אלא לכזות. חמיין במוצאי שבת מלוגמא. פת חמיה במוצאי שבת מלוגמא. רבבי אחיה הוו עבדין ליה באפוקי שבתות עיגלא תילתא הוה אכיל טינה כויתתא כי גדייל אכימי בריה אל למה לך לאפטודוי

¹⁸ R. Shesheth was blind and therefore had to use that sign.

a whole calf for the sake of the kidneys? Let us leave the kidneys from the calf we are preparing, for the Sabbath eve." They did so, but a lion came and devoured the calf [that was spared].

R. Joshua b. Levi said: "He who answers *Amen* *Yehi Shemei Rabba Mebarach*¹⁸ with all his fervor will cause any evil dispensation passed on him, to be torn (nullified); for it is said (Judg. 5, 2.) *When decreed punishments had been set aside in Israel, then did the people offer themselves willingly, Praise ye the Lord.* Why were decreed punishments set aside? Because *Praise ye the Lord.*"

R. Chiya b. Abba, in the name of R. Johanan, said: "Even if there be some idolatry in him, he will also be forgiven; for it is written (Ib.) *When decreed punishments were set aside (Pra'oth)*, and it is also written (Ex. 32, 25.) *That it had become unruly (Parua).*"

Resh Lakish said: "He who answers *Amen* with all his fervor will have the gates of Eden opened for him, as it is said (Is. 26, 2.) *Open ye the gates, that there may enter the righteous nation, which guardeth the truth.* Do not read *Shomer Emunim* (which guardeth the truth) but read it *Se-omrim Amen* (which say Amen)." What is the meaning of Amen? R. Chanina said: "The abbreviation of 'God, faithful king.'"

R. Juda, the son of R. Samuel, in the name of Rab, said: "Conflagration is not frequent excepting only where violation of the Sabbath is found; for it is said (Jer. 17, 27.) *But if ye will not hearken unto me to hallow the Sabbath day, and not to bear a burden, and to enter into the gates of Jerusalem on the Sabbath day, then will I kindle a fire in its gates, and it shall devour the palaces of Jerusalem and it shall not be quenched.*" What is meant by *And it shall not be quenched?* R. Nachman b. Isaac said: "It means 'At a time when men to quench it will not be accessible.'

Abaye said: "Jerusalem would not have been destroyed, but for the sin of violating the Sabbath, for it is said (Ez. 22, 26.) *And from my Sabbaths do they turn away their eyes so that I am profaned among them.*"

R. Abuhu said: "Jerusalem would not have been destroyed had it not been for the sin that they ceased to read the *Sh'm'a* every morning and evening, for it is said (Is. 5,

כולי הא נשבוק כוויות ממעלי שבתא.
שבותה ואתה ארוי אכליה:

אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמר יהא
שםיה רבא מברך בכל فهو קורעים לו גור דין
שנא' (שופטים ח) בפְּרוּעַ פְּרוּעַת בִּשְׂרָאֵל
בְּהַתְנְדִיב עִם בְּרַכְוּ ח'. מה טעם בפְּרוּעַ פְּרוּעַת
משום דברכו ח'. רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן
אפילו יש בו שטץ של עבודת כוכבים מוחלים
לו כתיב הכא בפְּרוּעַ פְּרוּעַת וכתוי' החם (שפטות
לכ') כי פְּרוּעַ הוא. אר"ל כל העונה אמר בכל
 فهو פותחין לו שעריו גן עדן שנאמר (ישעיה סו)
פתחו שעריהם ויבא גוי צדיק שומר אמונים.
אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן.
מאי אמן אמר ר' חנינא אל מלך נאמן:

אמר ר' יהודה בריה דבר שמואל משמשה
דבר אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש
הילול שבת שנאמר (ירמיה ז) ואם לא לשם
אלוי לקדש את יום השבת ולבלתי שעת משא
ונגוי. והצתי אש בשערית ואכלה ארונות
ירושלים ולא תכבה. מי ולא תכבה. אמר ר' ב
נחמן בר יצחק בשעה שאיןبني אדם מצוין
לכבודתך. אמר אביי לא הרבה ירושלים אלא
בשביל שחללו בו את השבת שנא' (יוחיאל כב)
ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם. אמר
אבא הו לא הרבה ירושלים אלא בשבייל שבתלו
ק"ש שחרית וערבית שנאמר (ישעיה ח) הו
משפמי בבקר שכר ירדפו וגנו' וכתיב והיה

11.) *Woe unto those that rise up early in the morning that they may run after strong drink, etc., And there are harp and psaltery timbrel and flute and wine and their drinking feasts, but the deeds of the Lord, they regard not. Therefore, are my people led into exile, for want of knowledge."*

R. Hamnuna said: "Jerusalem would not have been destroyed but for the sin that they ceased to teach small children, for it is said (Jer. 6, 11.) *Pour it out over the child in the street. Why pour it out? Because the child is in the street [and not in school].*"

R. Ulla said: "Jerusalem would not have been destroyed but for the sin of being devoid of shame, as it is said (Jer. 6, 15.) *They should have been ashamed, because they had committed an abomination; but they neither felt the least shame,*" etc. R. Isaac said: "Jerusalem would not have been destroyed but for the sin of making no distinction between great and small, as it is said (Is. 24, 2.) *And it shall be with the people as with the priest, etc;* immediately following which, is written, *Empty, emptied out shall be the land.*"

R. Amram, the son of R. Simon b. Abba, in the name of R. Simon b. Abba, who spoke in the name of R. Chanina, said: "Jerusalem would not have been destroyed but for their sin in failing to admonish one another, as it is written (Lam. 1, 6.) *Her princes are become like harts that have found no pasture,* i. e., as the harts in a herd walk, one's head between the other's rump, so Israel of that generation pressed their faces into the ground and did not dare to admonish each other."

R. Juda said: "Jerusalem would not have been destroyed but for the sin of spurning scholars, as it is written (II Chr. 36, 16.) *But they had mocked at the messengers of God, and despised His words, and scorned His prophets, until the fury of the Lord arose against His people, till there was no remedy.*" What is meant by *Till there was no remedy?* R. Juda, in the name of Rab, said: "It means this: 'Whoever spurns a scholar will find no remedy for his affliction.'" R. Juda, in the name of Rab, said: "What is meant by the passage (Ps. 105, 15.) *Touch not my anointed, and do my prophets no harm,* i. e., *Touch not my anointed,* refers to the school children,¹⁷ and *Do my prophets no harm,* refers to the scholars."

¹⁷⁾ See Kethuboth, that there was a custom to oil children's heads.

כגור ונבל תוף והליל ויין משתיהם ואות פעל ה', לא יביטו וכותיב לנו גלה עמי מבל' דעת. א"ר המננה לא חרבה ירושלים אלא בשבייל שכיטלו בה תינוקות של בית רבן שנאמר (ירטיה ז) שפוך על עולל בחוץ. מה טעם שפוך משומן דעתול בחוץ:

אמר עולא לא חרבה ירושלים אלא בשבייל שלא היה לכם בושת פנים זה מזה שנאמר (ירטיה ז) הובישו כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו וגנו. אמר רבי יצחק לא חרבה ירושלים אלא בשבייל שהשוו קטן ונגדל שנא' (ישעיה כד) והיה כעם כהן וכותיב בתיריה (שם) הבוק תבוק הארץ. אמר רב עמרם בריה דר"ש בר אבא א"ר שמעון בר אבא א"ר חנינה לא חרבה ירושלים אלא בשבייל שלא הוכיחו זה את זה שנא' (איכח ז) היו שרייה כאילים לא מצאו מרעה מה איל זה וראשו של זה בצד זגבו של זה אף ישראל שבאו הדור כבשו פניהם בקרקע ולא הוכיחו זה את זה. א"ר יהודה לא חרבה ירושלים אלא בשבייל שביוו בה תלמידי חכמים שנאמר (יח"ב ז) ויהיו מליצים במלacci אלהים ובזווים דבריו ומתעתעים בנבאייו עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין מרפא. מי עד לאין מרפא. אמר רב יהודה אמר רב כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו. אמר רב יהודה אמר רב מי דכתיב (חלהים קח) אל תגע במשיחי ולנבייך אל תרעז. אל תגע במשיחי אלו תינוקות של בית רבן: ולנבייך אל תרעז אלו תלמידי חכמים. אמר ריש לקיש משומן רבי יהודה

Resh Lakish in the name of R. Juda the Nasi said: "The world would not be sustained if it were not for the breath of [praise coming forth from] the school children." "What about mine and thine?" said R. Papa unto Abaye. Whereupon Abaye replied: "The breath [of praise] which comes forth from one who might have sinned is not like the breath [of praise] that is uttered by one who is incapable of committing sin."

Resh Lakish in the name of R. Juda the Nasi said further: "School children should not be withheld from school even by reason of the building of the Temple." Resh Lakish said to R. Juda, the Nasi: "Thus have I a tradition from my ancestors, and according to others, from your ancestors: 'Every town which has no school for children will eventually be destroyed.'" Rabina said [the tradition was]: "It shall be placed under the ban [until a school is provided]."

And Raba said further: "Jerusalem would not have been destroyed were it not because men of faith ceased to exist, as it is said (Jer. 5, 1.) *Roam about through the streets of Jerusalem and see now, and notice, and search in its broad places; and if ye can find one man, if there be one that executeth justice, that searcheth for truth, then I shall pardon it.*" Is it so? Has not R. Ketina said: "Even at the period of Jerusalem's downfall (of her moral decay) men of faith did not fail her, as it is said (Is. 3, 6.) *When a man will seize his brother in the house of his father [saying] thou hast a nice garment, thou shalt be our ruler,* (Fol. 120a) i. e., things which cause people to hide themselves under cover, like a garment, seem to be well under thy hand (thou art a scholar). *And let this stumbling be under thy hand,* (Ib.) i. e., things of which a man never gets at the true sense unless he first stumbles over it (the Torah) let this be under thy hand; (Yisa) *He will lift up his hand on this day, saying I will not be a chief,* etc., (Ib.) i. e., the words, *He will lift up his hand, apply to nothing else but to swearing and so it says (Ex. 20, 7.) Thou shalt not lift up thy hand to swear in the name of God.*

I will be a chief, (Ib.) i. e., I will not be confined in the house of study. *And in my house is neither bread nor clothing,* i. e., I master neither Scripture nor Mishnah nor Gemara." [Hence it shows that they were

נשיהה אין העולם מתקיים אלא בשבייל הכל
תינוקות של בית רבן. אל רב פפא לאבוי
דידי ודידי מא. אמר ליה אינו דומה הכל
שיש בו חטא להבל שאין בו חטא. ואמר ר"ל
משום רבבי יהודה נשיהה אין מכטליון תינוקות
של בית רבן אף"י לבניין בית המקדש. אמר ליה
ר"ל לר' יהודה נשיהה כך מוכבלני מאכוטי
ואמרי לה מאכוטיך כל עיר שאין בה תינוקות
של בית רבן מהריבין אותה. ובינא אמר
מחരיטין אותה. ואמר רבא לא חרבת ירושלים
אלא בשבייל שפסקו ממנה אנשי אמונה שנאמר
(ירטיחו ח) שוטטו בחוץ ירושלים וראו נא
ודעו וגנו' אם יש עוזה משפט מבקש אמונה
וגנו'. אני והאמיר רב קטינא אפילו בשעת
כשלונה של ירושלים לא פסקו ממנה אנשי
אמנה שנאמר (ישעיה ג) כי יתרפש איש באחיו
בית אכיו שללה לך קץין תחיה לנו. דברים
שבני אדם מתכסין מהם כשללה ישנן תחת
ידך. (שמ) והמכשלת הוזאת תחת ידך. (ד' ככ)
דברים שאין בני אדם עומדים עליהם אלא אם
כן נכשלים בהם ישנן תחת ידך. קץין תחיה
לנו ישא ביום ההוא לאמר לא אהיה חובש וגנו'
אין ישא אלא לשון שבועה וכן הוא אומר
(שמ' כ) לא תחש את שם ה' לא אהיה חובש
לא אהיה מחותשי עצמן בבית המדרש ובכובית
אין לחש ואין שללה שאין בידי לא מקרא
ולא משנא ולא נمرا. ממאי דילמא שאני
הثم דאי אמר להו גמרא נא אמר ליה אימת

truthful]. Perhaps in that case, it is different, because if he would say 'I did learn,' people might ask him, 'Tell us what you know?' [Therefore he is bound to tell the truth]. But he might say that he learned and forgot it. [Thus no one will be able to contradict him]. Why does he say that he never knew a thing? [We must therefore, say that they really were trustworthy]. This is not difficult to explain. Rab deals with trustworthy men in business affairs and R. Ketina deals with men faithful in affairs of learning.

(Fol. 121a) Our Rabbis taught that a fire once broke out in the court of Joseph b. Simai, at Beth-he'an, and the military camp of Sephoris sent men to extinguish it because he was the treasurer of the royal administrator. But Joseph did not allow them to do so on account of the Sabbath.¹⁸ By a miracle it began to rain, and the fire was extinguished. That evening Joseph sent to each man [who came to help him] two *Selaim*.¹⁹ When the sages heard of this thing, they said: "It was not at all necessary to stop them from doing it, because we are taught (in a Mishnah), 'When a non-Jew comes to extinguish fire, the owner need not tell him either to extinguish or not to extinguish, because there is no commandment compelling a non-Jew to keep the Sabbath.'

CHAPTER EIGHTEEN

(Fol. 127a) R. Jochanan said: "Great is hospitality even more than early attendance at the place of learning, for the Mishnah teaches us: 'For hospitality and for the attendance at the house of study,' putting the two on a par." The Nehardaen and R. Dimi said that hospitality is a greater virtue even than to visit a place of study, for the Mishnah mentions "hospitality" first and then "attendance at the place of study."

R. Juda, in the name of Rab, said: "Hospitality is a greater virtue than receiving the *Shechina*, for it is written (Gen. 18, 3.) *And he said, My Lord, if now I have found favor in thine eyes, pass not away, I pray Thee.*" R. Elazar said: "Come and see, that the nature of the Holy One, praised be He! is unlike that of frail man! The nature of a frail man is that an insignificant person would not dare say to a great man 'Stay here until I return,' whereas to the Holy One, praised be He! Abraham said, *My Lord, if*

לן. הוה ליה למשمر גמר ושכח מאילא אהיה חוכש כלל. ל"ק כאן בד"ת כאן במשא ובמתן: (דף קכ"א) ת"ד מעשה ונפלת דליה בחצצו של יוסף בן סימאי בשאן ובאו אנשי גסטרא של צפורי לכבודה מפני שאפוטרופום של מלך היה ולא הניח מפני כבוד השבת ונעשה לו נס וירדו גשםים וככיו. לערב שגר לכל אחד מהם ב' סילעין ולאפרחים שביהם ג'. וכששמעו חכמים בדבר אמרו לא היה צריך לכך שחרי שניינו עובד כוכבים שבא לכבוד אין אומרים לו כבה ואל חכבה מפני שאין שביתה עליהם:

(שם ע"ב) אבא בר מרתא דהו אבא בר מנומי הוו מסקי ביה דבי ריש גלותא זוזי איתו קא מצעריו ליה הוה שדי רוקא אמד להו ריש גלותא איתו מנא מחיפו עלותה. אל לא צריכתו הבי אמר רב יהודה רוק דורטו לפוי תומו. אמר להו צורבא מרבנן הוא שבקוחו:

טפנין פרק שמונה עשר

(דף קכ"ו) אמר ר' יוחנן גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש דקתני מפני האורחים ומפני ביטול בית המדרש. ורב דימי מהרדעא אמר יותר מהשכמת בית המדרש דקתני מפני האורחים והדר ומפני ביטול בית המדרש. אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחים מתקבלת פני השכינה דכתיב (בראשית יח) ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור וגוי. אמר רבבי אלעזר בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם אין קטן יכול לומר לנידול המתן עד שאבאו אצלך ואלו בהקב"ה כתיב ויאמר

now I have found favor in thine eyes, pass not away."

R. Juda b. Shila, in the name of R. Assi, who spoke in the name of R. Jochanan, said: "The interest on six things man enjoys in this world, while the principal remaineth for him in the world to come, viz., hospitality, visiting the sick, calculation of the efforts of prayer [expecting the granting of his demands], early attendance at the place of learning, rearing children to the study of the Torah, and judging his associate [in doubtful acts] with an inclination in his favor." Is this really so? Are we not taught [in a Mishnah]: "These are the things of which a man enjoys the interest for his reward in this world, while the principal remaineth for him for the world to come? viz., honoring one's father and mother, the practice of loving kindness, making peace between a man and his associate, and above all, the study of the Torah." Are these not the only things? Nay, the six things mentioned before are included with those subsequently enumerated.¹

(Ib. b) Our Rabbis taught: "He who judges his associates [in questionable acts] with an inclination in his favor, will be judged with favor [from above]. It happened once that a man who came from upper Galili hired himself to a master in the southern part, for a term of three years. On the eve of the Day of Atonement when his term expired the workman said to his master: 'Give me my wages so that I may return home and support my wife and children.' The master replied: 'I have no money just now.' 'Then give me my money's worth in grain,' said the man. The master responded: 'I have none.' Again the hired man begged him: 'Give me then my money's worth in land.' 'I have none,' the master answered. 'Give me then the amount in cattle,' he said, but the master again refused saying, 'I have none.' 'Give me my money's worth in furniture,' the man pleaded. 'I have none,' was the reply. The man then put his bundle on his back and went away sorrowfully. After the holiday the master took the wages of the hired man and in addition, three asses, one laden with foodstuffs, the second with liquors and the third with spices and went to the hired man's house in Galili. After they ate and drank together, the master paid him his

אדני אם נא מצאתי חן בעיניך וגנו". אמר رب יהודה בר שליא אמר רבامي אמר רבי יוחנן ששת דברים אוכל אדם פירוחיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו חן הכנסת אורחים ובדור חוליים ועיוון תפלת והשכמת בית המדרש והמנגד בנו לתלמוד תורה והדן את חכירו לך וזכות. איני והוא אכן תנן אלו דברים שאדם עושה אותן אוכל פירוחיהם בעולם הזה וקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו חן כבוד אב ואם וגטילות הפסדים והבאת שלום בין אדם לחברו ותלמוד תורה כנגד כולם הני אין מידי אחרים לא. הני נמי בהני שווי. (ע"ב) תננו רבנן הדן את חכירו לך זכות דני אותו לזכות. ומעשה באדם אחד שירד מגיל העליון ונשבר אצל ב"ה אחד בדורות ג' שנים. ערבי יום הכהפורים אמר ליה תנן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני. אמר לו אין לי מעות. אל תנן לי פירות. אל אין לי. תנן לי קרכע. אין לי. תנן לי בהמתה. אין לי. תנן לי כרים וכסתות. אין לי. הפסיל כליו לאחורי והלך לביתו בפחית נפש. לאחר הרגל נטל ב"ה שכרו בידו ועמו משוי ג' חמוריהם אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מני מגדים והלך לו לבתו. אחר שאכלו ושתו נתן לו

¹⁾ The first, second and third are included in practice of loving kindness. The third, fourth and fifth are included in studying the Torah, and the sixth in making peace between man and his associate.

wages and asked him: 'When I told thee that I had not the money to pay thy wages, what didst thou suspect me of?' The man said: 'I thought perhaps thou hadst come across a bargain and hadst paid out all thy ready money.' 'And when thou asked me to give thee thy money's worth in cattle and I answered thee that I had no cattle, of what didst thou suspect me then?' 'I thought perhaps thou hadst leased it to others and couldst not touch it.' 'And when I said to thee I have no fruit, of what didst thou suspect me then?' 'I thought perhaps thou hadst not yet paid the tithes.'²⁾ 'And when I said to thee that I have no furniture, of what didst thou suspect me then?' 'I thought perhaps thou hadst dedicated all thy possessions unto Heaven.' Then said the master: 'I swear to thee, that such was really the case; I had made a vow to give away all my possessions because my son Hurkanius did not want to study the Torah. Afterwards, when I came to my associates in the South, they released me from my vow. And as thou didst judge me with favor, so may God judge thee favorably.'

(Fol. 129b) R. Nachman b. Isaac in the name of Rabba b. Abuhu, who speaks in the name of Rab, said: "All that is mentioned in the chapter of reproof³⁾ may be done for a woman in confinement on the Sabbath, as it is said (Ez. 16, 4.) *And as for thy birth, on the day thou wast born, thy navel was not cut nor wast thou washed in water to be cleansed, and thou wast not rubbed with salt, nor wrapt in swaddling clothing, i. e., And as for thy birth, on the day thou wast born,* from this we may infer that one may assist in the birth of a child on the Sabbath; *Thy navel was not cut*, we infer that the navel may be cut on the Sabbath. *Nor wast thou washed in water*, we infer from this that a child just born may be washed on the Sabbath. *And thou werst not rubbed with salt*, we infer from this that a child just born may be rubbed with salt on the Sabbath. *Nor wrapt in swaddling clothes*, we infer that a child just born may be wrapt in clothes on the Sabbath.

שכרא. אמר ליה בשעה שאמרה לי תן לי שכרי אמרתי אין לי מעות במתה חזרני. אמרתי שמא פרקמטיא בזול נודמן לך ולקחת מהן. ובשעה שאמרה לי תן לי בהמה ואמרתי אין לי בהמה במתה חזרני. אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים. בשעה שאמרה לי תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במתה חזרני. אמרתי שמא מוחכרת ביד אחרים היה. ובשעה שאמרה לך אין לי פירות במתה חזרני. אמרתי שמא אין מעושרין. ובשעה שאמרה לך אין לי כריים וכמתות במתה חזרני. אמרתי שמא הקדיש כל נסמי לשמיים. אמר ליה העכודה כך היה הדרתי כל נסמי בשביל הורקנום בני שלא עסק בתוחות וכשבאו אז אצל חבריו בדורות התירו לי את נדרי ואתה כשם שדנתני לזכות כך המקום ידין אויך לזכות:

אמר רב נחמן אמר רב אביהו אמר רב כל האמור בפרשת ורוכה עושין להיה בשכנת שנה' (יחוקאל טו) ומולדותיך ביום הולכת אותך לא כרת שרך ובמים לא רחצת למשעי והמלח לא המלחת והחタル לא חתלת. ומולדותיך ביום הולכת מכאן שמילדיין את הولد בשכנת. לא כרת שרך מכאן שחוותיכין הטכור בשכנת. ובמים לא רחצת למשעי מכאן שחוותיכין הولد בשכנת. והמלח לא המלחת מכאן שמולחין הولد בשכנת. והחタル לא חתלת מכאן שמולפין הولد בשכנת:

2) Fruit of which tithes have not yet been set aside, must not be used to pay debts.
3) Lev. 26, 3-46; Deu. 28.

CHAPTER NINETEEN

(Fol. 130a) We are taught that Rabban Simon b. Gamaliel says: "Every commandment which Israel took upon themselves with joy as for instance, circumcision, concerning which it is written (Ps. 119, 162.) *I am rejoiced over Thy promise*, is still observed with joy; but all such commandments which were received with discord, as for instance, the law of incest, concerning which it is written (Num. 11, 10.) *And Moses heard the people weep according to their families*, i. e., on account of the family establishments (intermarriages), is still observed reluctantly; for there is no marriage contract at which the parties do not quarrel."

We are taught that R. Simon b. Elazar said: "Every commandment for which Israel was ready to die [when a prohibitory decree was promulgated for its observance] as for instance the decree of idolatry and *Milah* (circumcision) are still punctually observed; but all those commandments for which Israel was not ready to die, as for instance *Tephilin*, are but feebly observed nowadays; for R. Janai said, '*Tephilin* requires a clean body such as Elisha, the man of wings, possessed.' What is meant by a clean body? Abaye said, 'It means literally a clean body.' But Raba said, 'Not to become drowsy while wearing the *Tephilin*.' And why was he called the man of wings? The government of Edom had once decreed against Israel, that whoever would wear *Tephilin* on his head, would be punished by piercing out his marrow. Elisha put on his *Tephilin* and went out on the street. A Quaestor¹ saw him [wearing the *Tephilin*] and Elisha fled before him. The officer pursued him. When he was caught, R. Elisha removed them from his head and kept the *Tephilin* in his hand. 'What have you in your hand?' was the Quaestor's question? 'Wings of a dove,' replied Elisha. The Quaestor stuck out his hand to investigate and he found them to be wings of a dove; therefore he was called 'Elisha, the man of the dove wings.' Why did he choose to say wings of a dove? Because Israel is likened to a dove, as it is said (Ps. 68, 14.) *The wings of the dove covered with silver and her pinions shining with flaming gold*, i. e., just as the dove defends herself with her wings [not with

¹ A military adjutant or an inquisitor.

רבי אליעזר פרק תשעה עשר

תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שקבלו ישראל עליהם בשמחה כגון טילה דכתיב (תהלים קיט) *שְׁשׁ אָנֹכִי עַל אָמְרָתֶךָ וְגַנְךָ* עדין עושים אותה בשמחה וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה כגון עריות דכתיב (במדבר יא) וישמע משה את העם בוכה למשפחותינו. על עסקי משפחותינו עדין עושים אותה בקטטה דיליכא כתובה דלא רמו בה תינרא:

תניא רבי שמעון בן אליעזר אומר כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליה למשה בשעת הגזירה כגון עבודה כוכבים מילה עדין היא מוחזקת בידם. וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למשה כגון תפילין עדין היא מרווחה בידם דאמר רבי ינאי תפילין צריכין גוף נקי לאילישע בעל כנפים. Mai hi^א אמר אבי שלא יפיח בהם. רבא אמר שלא יישן בהם. זאמאי קרו ליה אילישע בעל כנפים שפעם אחת גורה המלכות גורה על ישראל שכל המניה תפילין על ראשו יקרו את מוחו והיה אילישע מניח תפילין ויצא לשוק וראהו כסדור אחד ורץ מלפניו ורץ אחריו כיוון שהגיעה אצל נטלים מראשו ואחיזן בידו. אמר ליה מה בידך. אל כנפי יונה. פשט את ידו ונמצאו בה כנפי יונה לפיכך היו קורין אותו בעל

her beak] so does Israel defend itself by its Torah.

(Fol. 133b) We are taught: *He is my God and I will beautify Him* (Ex. 15, 2), i. e., beautify yourself before Him with commandments; make a beautiful *Succah*, a beautiful *Lulab* (palm tree on Tabernacles), a beautiful *Sophar* (kornet), beautiful *Tzitzith* and a beautiful Torah, and write the Torah with good ink, with a good pen, with an artistic scribe, and wrap it around with handsome ribbons. Abba Saul said: "I will beautify Him," means just as He is merciful and gracious, so shalt thou be merciful and gracious."

(Fol. 134a) Abaye said: "My mother told me that if an infant appears red all over his body, it is a sign that the blood is not absorbed within the organs of the body, and hence circumcision should be postponed until the blood be absorbed within him. If an infant has a yellow or greenish appearance, it is a sign that he is impoverished of blood and circumcision should be postponed until he becomes richer of blood, for it was taught that R. Nathan said: 'I once went to the sea towns and there appeared before me a woman whose first and second sons both had died in consequence of circumcision. She brought to me her third son and when I looked at him, I noticed that he was quite red. I told her to postpone [the circumcision] until the blood should be absorbed within him. She did so and then circumcised him, and the child lived. The child was then named after me 'Nathan, the Babylonian.' At another occasion, I came to the country of Cappadocia and there appeared before me a woman whose first and second sons both had died in consequence of circumcision. And the third she brought to me. Noticing that he had a greenish appearance, I looked at him and said that he did not have [sufficient] blood for circumcision, so I told her to wait until the child should have sufficient blood. She did so, and the child was circumcised and lived. She named him after me and called the child 'Nathan, the Babylonian.'"

CHAPTER TWENTY

(Fol. 138b) Rab said: "There will be a time in the future when the Torah will be forgotten by Israel, as it is said (Deu. 28,

כגפים. ומ"ש כנפי יונה דא"ל ולא א"ל שאר עופות משום דדמיון נסת ישראל לjonah שנאמר (ח' 13) כנפי יונה נחפה בכף ואברותיה בירקן חרוץ מה יונה זו כנפה מנינות עליה אף ישראל מצות מנינות עליהם:

(ד"ג קלג ע"ב) תניא (שפטות טו) זה אליו ואנותו התנהה לפני במצוות עשה לפני סוכת נאה ולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ס"ת נאה וכתוב לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בלבך אומן וכורכה בשיראין נאי. אבא שאול אומר ואנותו הווי דומה לו מטה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום:

ואמר אביו אמרה לי אם האי ינוקא דסומק דאכתי לא איבלע ביה דמא ליתרתו לי עד דאייבלע ביה דמא ולימלהה. דירוק דאכתי לא נפל ביה דמא ליתרתו עד נפל ביה דמא ולימלהה דתניא אמר רבי נתן פעם אחת הלכתי לברכי הים ובאהת אשה א' לפני שמלה בנה ראשון ומטה שני ומטת שלישי הביאתו לפני ראיתו שהוא אדום אמרתי לה המתני לו עד שיבלע בו דמו המתניתה לו עד שנבלע בו דמו ומלה אותו וחייה והוא קוריין אותו נתן הכלי על שמי. שוב פעם אחת הלכתי למדינת קפודקיא ובאהת אשה לפני שמלה בנה ראשון ומטה שני ומטת שלישי הביאתו לפני ראיתו שהוא יירוק הצרכי בו ולא ראיתי בו דם ברית אמרתי לה המתני לו עד שיפול בו דמו והמתניתה לו ומלה אותו וחייה והוא קוריין אותו נתן הכלי על שמי:

תולין פרק עשרים

אמר רב עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר (זכרין כ) והפלא ה' את מכותך הפלאה;

59.) *Then will the Lord render wonderful thy plagues. I do not know what the word Hafla'ah (wonderful) means. But when it is said (Is. 29, 14.) Therefore, behold, I will do yet further a marvelous work with the people doing wonder on wonder (Haflei Vafele); so that the wisdom of their wise men shall be lost and the understanding of their prudent men shall be hidden. I understand that Hafla'ah refers to the Torah."*

Our Rabbis taught: When our Rabbis entered the *Kerem* (college) of Jamnia, they said: 'There will be a time when the Torah will be forgotten by Israel, as it is said (Amos 8, 11.) *Behold, days are coming, saith the Lord God, when I will send a famine in the land; not a famine for bread, nor a thirst for water, but to hear the words of the Lord. And they will wander about from sea to sea, and from the North even to the East, they will roam about to seek the word of the Lord; but they shall not find it. The words of the Lord, alludes to Halacha (laws); The words of the Lord, refers to the end of the exile (Messiah); by The word of the Lord, is meant Prophecy."*

We are taught that R. Simon b. Jochai said: "God forbid that the Torah be forgotten by Israel, for it is said (Deu. 31, 21.) *For it shall not be forgotten out of the mouth of their seed.* How then can the previous passage, *They will roam about to seek the word of the Lord, but they shall not find it,* be upheld? It means they shall not find a perfect uncontested Halacha; nor a Mishnah beyond refutation any longer in one place."

(Fol. 139a) We are taught that R. Jose b. Elisha said: "If thou seest a generation in which many troubles come, go and investigate the Judges of Israel, for it is said (Micah 3, 9.) *Hear this, I pray you, O ye heads of Jacob, and ye princes of the house of Israel, that abhor justice, and make crooked all that is straight.* And it is further written; *They built up Zion with bloody guilt, and Jerusalem with wrong. Her chiefs judge for bribes, and her priests teach for reward, and her prophets divine for money, and yet will they lean upon the Lord, etc.* They are all wicked, yet they all lean upon Him who created the world with his command. Therefore will the Holy One, praised be He! bring upon them three misfortunes for the three sins of which they are guilty; as it is said (Ib. ib. 12.)

זו אני יודע מז' לא כשהוא אומר (ישעה כט) לבן הנסי יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ואבדת חכמת חכמי ובנות נבונין חפתה רוי אומר הפלאה זו תורה. (ו' קלח) תנ' רכנן כשכננו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר (עמוס ח) הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחות רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמו את דבר ה' וכתיב (שם) גנוו מים עד ים ומיצפון ועד מורה ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו. דבר ה' זו הילכה. דבר ה' זו הקי. דבר ה' זו נבואה: תניא ר"ש בן יוחאי אומר חם ושלום שתשתכח תורה מישראל שנא' (דברים לא) כי לא תשכח מפי ורעו. אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו. שלא ימצאו הילכה ברורה ומשנה ברורה במקומות אחד:

(דו קלט) תניא רבי יוסי בן אלישע אומר אם ראיית דור שצרות רבות באות עליון צא וכדוק בדיוני ישראל שככל פורענות שכאה לעולם לא באה אלא בשכלי דיוני ישראל שנא' (טיכת ג) שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעכבים משפט ואת כל הישראל יעקרו וכתיב (שם) בונה ציון בדים גו' ראשית בשוד ישוטטו וכחנינה במחיד ירו רגבייה בכף יקוטמו ועל ה' ישענו וגו'. רשעים הם אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם. לפיכך מביא הקב"ה עליהם שלשה פורענות בנגד ג' עבירות שבידם

Therefore for your sake, shall Zion be ploughed up as a field, and Jerusalem shall become ruinous heaps, and the mount of the house, forest-covered high places. And the Holy One, praised be He! will not cause the Shechina to rest in Israel until such wicked judges and officers shall be destroyed from Israel, as it is said (Is. 1, 25.) And I will turn my hand against thee, and purge away as with lye thy dross, etc. And I will restore thy judges as at the first, and thy counsellors as at the beginning."

Ulla said: "Jerusalem will not be redeemed except through righteousness, as it is said (Ib. ib. 27.) *Zion shall be redeemed through justice, and her converts through righteousness.*"

R. Papa said: "When the haughty will cease to exist, then the magicians (Sadducees) will cease; when the corrupt judges will cease, then also will the bribed officers cease to exist. When the haughty will cease, then will the magicians cease to exist, as it is said (Ib. ib. 25.) *And I will purge away, as with lye thy dross etc.* When the corrupt judges will cease to exist, then also will the bribed officers cease, for it is written (Zeph. 3, 15.) *The Lord hath removed thy punishment, he hath cleared away thy enemy.*"

R. Malai, in the name of R. Eliezer, the son of R. Simon, said: "What is meant by the passage (Is. 14, 5.) *Broken hath the Lord the staff of the wicked, the sceptre of rulers?* *The staff of the wicked*, refers to the judges who make themselves a staff (of support) to their sextons; *The sceptre of rulers*, refers to the learned men that are in the families of the wicked judges."^۱

Mar Zutra said: "This refers to teachers who give instruction in communal laws to ignorant disciples, who afterwards become judges [incapable of judging rightfully]."

R. Elazar b. Malai, in the name of Resh Lakish, said: "What is meant by the passage (Is. 59, 3.) *For your hands are defiled with blood and your fingers with iniquity; your lips have spoken falsehood, and your tongue uttereth deception?* *For your hands are defiled with blood*, refers to the judges. *And your fingers with iniquities*, refers to the scribes of the judges [who write false documents]. *Your lips have spoken falsehood*, refers to the attorneys [who teach people to plead falsely]. *And your tongue uttereth deception*, refers to the litigants themselves."

^۱ They compel the scholar to explain reluctantly their execution to be according to law.

שנאמר (פיכח ג) לנכון בגלוּלכם ציון שדה תחרש וירושלים ערים תהיית וחר הבית לבמות יער ואין הקב"ה משרה שכנתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל שנאמר (ישעיה א) ואשיבת ידי עליך ואצדך כבוד סיגיך ואסיהה כל בדיליך ואשיבת שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחלה אמר עללא אין ירושלים נפרית אלא בצדקה שנאמר (שם) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה אמר רב פפא אי בטלוי יהורי בטלוי אטנווש אי בטלוי דינוי בטלוי גורפטוי; אי בטלוי יהורי בטלוי אטנווש. דכתיב (שם) ואצראוף כבוד סיגיך בטלוי דינוי. אי בטלוי דינוי בטלוי גורפטוי דכתיב (אגギות ג) הסיר ה' משפטיך פנה אוייבך: אמר רבבי מלאי משום רבבי אליעזר בר' שמעון מאי דכתיב (ישעיה יד) שבר ה' מטה רשעים שבט מושלים. שבר ה' מטה רשעים אלו הדינאים שנעשו מקל לחוניהם שבט מושלים אלו תלמידי חכמים שבמשפחות הדינאים. מר זוטרא אמר אלו תלמידי חכמים שלמדים הלכות צבור לדינוי בור. ואמר ר' אלעזר בן מלאי משום ריש לקיש מ"ד (שם נט) כי כפיכם גנו אלו בדם ואצבעותיכם בעון שפטותיכם דברו שקר לשונכם עולת תחנה. כי כפיכם גנו אלו בדם אלו הדינאים. ואצבעותיכם בעון שפטותיכם דברו שקר אלו עורכי הדינאים. ולשונכם עולת תחנה אלו בעלי דין:

R. Malai, in the name of R. Isaac, said further: "Since the day when Joseph departed from his brothers, he tasted no wine, as it is written (Gen. 47, 26.) *And on the crown of the head of him who was separated from his brother.*" R. Jose b. Chanina said: "The brothers of Joseph also did not taste wine, for it is said (Ib. 43, 34.) *And they drank and were merry with him.* We infer that without him they did not drink." But the former (R. Malai) holds this refers to being drunk but not to tasting.

R. Malai further said: "As a reward [due to Aaron] for, *And when he sees thee, he shall be glad in his heart* (Ex. 4, 14), he was given the *Choshen Hamishpat*² on his heart."

CHAPTER TWENTY-TWO

(Fol. 145b) R. Chiya b. Abba and R. Assi were once sitting before R. Jochanan, while R. Jochanan took a nap. R. Chiya b. Abba asked R. Assi: "Why were the fowls of Babylon so fat?" R. Assi answered him: "Why? Go to the desert of Aza (in Palestine) where I will show thee still fatter ones." Again asked R. Chiya b. Abba: "Why are the Babylonians so joyous during the festivals?" "Because," answered he, "they are poor."¹ "Why are the disciples of Babylon so well dressed?" inquired R. Chiya b. Abba again; "Because," said R. Assi, "they are not so well versed in the Torah as are the Palestinian scholars [and are therefore well dressed to command respect]." "Why do the Babylonians appear to be filthy?" "Because," answered R. Assi, "they eat abominable and creeping things."² At that moment R. Jochanan awoke and said to them: "Youngsters! Have I not warned you [to keep in your mind the passage] (Pr. 7, 4.) *Say unto wisdom, thou art my sister,* which means, if a thing is as certain to thee as the fact that thou canst not marry thine own sister, then say it; otherwise, thou shalt not say it." "Let then the master explain to us some of the above matters," said they. Whereupon R. Jochanan said: "The reason why the fowls of Babylon are so fat is, because they were never driven away from their homes, as it is said (Jer. 48, 11.) *Mo'ab was never*

אמר רבי מלאי משום ר' יצחק מגדלה מים שפירוש יוסף מהיו לא טעם טעם יין דכתיב (בראשית טט) ולקדק נoir אחיו. רבי יוסף בר חנינא אומר אף הם לא טעם טעם יין דכתיב (שם טט) וישתו וישכרו עמו מכל דעד האידנא לא הוה שכנות. ואידך שכנות הווא דלא הוה שתיה מיהה הוה. ואמר ר' מלאי בשכר (שפטות ז) וראך ושמח כלבו זכה לחשן המשפט על לבו:

חבית פרק שניים ועשרים

(דף קפח ע"ב) יתיב רבי חייא בר אבא ורבי אמי קמיה דרבי יוחנן ויתיב רבי יוחנן וכא מנמנם אל רבי חייא בר אבא לר' אמי מפני מה עופות שכбел שמנים. אל כלך למדבר עזה ואראך שמנים מהם. מפני מה מועדים שכбел שטחים. מפני שם עניהם. מפני מה ת"ח שכбел מצוינים. לפיו שאינן בני תורה. מפני מה כלאים עוכדי כוכבים מזוהמים מפני שאוכלים שקצים ורמשים. איתער בהו רבי יוחנן אמר להו דרדי לא כך אמרתי לך (טשי ז) אמר לחכמה אחותי את אם ברוד לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אמרהו ואם לאו אל תאמרהו: אמרו ליה ולימא לנו מר איזה מהם. מפני מה עופות שכбел שמנים מפני שלא גלו שנא' (ירטיח מה) שאנן מואב

²⁾ The breastplate of Judgment (See Ex. 28, 29).

¹⁾ During the entire year they have little to eat or drink but have to work hard, while during the festivals they eat and drink and rest, and therefore they take advantage of it.

²⁾ All things which are ritually unclean if eaten affect strongly the character as well as the appearance, as is written (Lev. 11). *And ye shall not make yourselves unclean with them, that you shall be defiled thereby.*

at ease from his youth, and he was resting on his lees, and was not emptied from vessel to vessel, and had not gone into exile. And whence do we know that the fowls of Palestine were driven from their homes? We are taught that R. Juda said: 'For fifty-two years was the land of Judea isolated so that no man passed through it; as it is said (Ib. 9, 9.) *For the mountains will I take up a weeping and wailing, etc., but the fowls of the heavens and the earth are fled; they are gone away*, i. e., the numerical value of the word *Behema* (beast) is fifty-two.' R. Jacob, in the name of Jochanan said: 'All of these came back [to their homes] except only the *Calias* (tunny fish,' for Rab said that the places of Babylon furnished the water for En-Eitam [by underground pipes and all the fish returned through these pipes] but the fish returned through these pipes] but the tunny-fish, because of its soft backbone, was not able to swim uphill.'

"The reason that the Babylonians are so joyous during the festivals is because they were not included in the curse which Hoshea pronounced, (Hosh. 2, 13.) *And I will cause to cease all her mirth, her festivals, her new moons and her Sabbath and all her appointed feasts.* And it is written (Is. 1, 14.) *Your new moons and your appointed feasts my soul hateth. They are become a burden unto me!*" What is meant by *They are become a burden unto me?* R. Elazar said: "Thus said the Holy One, praised be He! 'It sufficeth not that Israel sins so much against me, that they trouble me to tell them which hard punishment I should inflict upon them.' R. Isaac said: "There is not a single festival in Palestine in which reconnoitering troops did not come to Sephoras [and therefore enjoyment was difficult]." R. Chanina said: "There is not one single festival in Palestine in which a general with his suite and strap-bearer [of the Romans] did not come to Tiberia." And the reason that the Babylonian scholars are well-dressed is because they are all strangers. This is what people say, 'At home my name [will give me my position]; abroad, my dress.'"

(Fol. 146a) *In the future, shall Jacob yet take root; Israel shall bud and blossom* (Is. 27, 6). R. Joseph recited a Baraitha that this refers to the Babylonian scholars, who fashion

מנעוריו ושקט הוא אל שמריו ובגולה לא הלו. והכא מגלן דגלו דתניא רבבי יהודה אומר נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר (שם ט) מעוף על ההריםasha בכוי ונחי וגנו' (שם) מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלו בהמה בגימטריא נ"ב. א"ר יעקב א"ר יוחנן כולם חזרו חוץ מ孔ליים האיספנין דאמר רב הני מדרי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם והאי כיוון שלא שיריד שדריה לא מazi סליק. מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שלא היו באותו קללה דכתיב (חושע ב) והשבתי כל משושה חנה חדש ושבתה וכל מועודה וכתיב (ישעה א) חדשיכם ומועדיםכם שנאה נפשי היו עלי לטורח. מיי היו עלי לטורח. א"ר אלעוז אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני אלא שטטריחין אותו לידע איזו גורה קשה אביא עליהן. א"ר יצחק אין לך כל רגל ורגל שלא אתה בולשת לציפוריו. ואמר רבבי חנינא אין לך כל רגל ורגל שלא בא לטכרייא אגמון וקמפון ובעל זמורה. מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצוינין לפי שאין בני מקום אמרו אינשי במתה שmai בלא מטה תותבאי:

(ד"קמו) (ישעה כז) הבאים ישרש יעקב יציע

blossoms and flowers for the Torah (revive learning).³

(Fol. 147b) R. Chelbo said: "The wine of the land Perugitha⁴ and the baths of the Lake of Dimsith ruined the ten tribes of Israel."⁵ R. Elazar b. Arach once happened to be there, and he indulged in those luxuries to such an extent that he forgot his learning and upon his return, he wanted to read the verse (Ex. 12, 2.) *Hachodesh Haze Lachem* (this month shall be unto you), instead of which, he read *Hacharash Haya Libam* (deaf were their hearts).⁶ The Rabbis prayed for his return unto the Torah, and so it was. This is meant when we are taught that R. Nehorai said: "Go into exile only in a place of Torah; say not that the Torah will follow thee, or that thy colleagues will preserve it for thee. And do not depend upon thine own acquired knowledge."⁷ It is taught that his real name was not R. Nehorai but R. Nchemia, and according to others, R. Elazar b. Arach, and the reason he was called Nehorai is because he enlightened the eyes of the sages with [his methods of explaining] the Halacha.

CHAPTER TWENTY-THREE

(Fol. 149 b) R. Jacob, the son of R. Jacob's daughter, said: "He who causes his friend to be punished on his account, will not be permitted to enter into the abode of the Holy One, praised be He!" Whence does he learn this? Shall we assume that it is from that passage (I King 22, 20.) *And the Lord said, Who will persuade Achab, that he may go up and fall at Ramoth-Gilead. And one said, in this manner, and another said, in that manner. And there came forth a spirit, and placed itself before the Lord and said, I will persuade him, etc. And he (the spirit) said, I will go forth, and I will be a lying spirit in the mouth of all his prophets. And He said, Thou wilt persuade him, and also prevail; go forth and do so.* It was asked who the spirit was, and R. Jochanan answered: "It was the spirit of Naboth, the Yizre'elite."⁸ And what is meant by *go forth* [which the Lord said to the spirit] i. e., go forth from

ופרח יישראל תנא רב יומפ אלו תלמידי חכמים שבככל שעושין ציצין ופרחין ל תורה: (דף קמי ע"ב) אמר רב כי חלבו חمرا דפרוניתא ומיא דיומסית קפחו עשרה השבטים מישראל. רב כי אלעוזר בן עריך איקלע להתם אימשיך בתרייחו איעקר תלמודיה. כי הדר אתה קם למיקרי בסיפורא בעא למיקרי החודש הזה לכת אמר החרש היה לכם. בעו רבנן רחמי עליה וחדר תלמודיה. ותינו דתנן רב כי נהורי אמר הווי גוללה למקום תורה ואל תאמיר שהיא תבא אחריך שחכיריך יקיימות בידך (משלו ג) ואל בגיןך אל תשען. תנא לא רב כי נהורי שמו אלא רב כי נהמיה שמו ואמרי לה רב כי אלעוזר בן עריך שמו ולמה נקרא שמו רב כי נהורי שמנהיר עני חכמים בהלכה:

שואל פרק שלשה ועשרים

(שם ע"ב) אמר רב כי יעקב ברה דכת יעקכ כל שחכירו גענש על ידו אין מכנים אונז במחיצתו של הקב"ה. מג"ל. אילימה משום דכתיב (ט"א כב) ויאמר ה' מי יפתח את אהacob ויעל ויפול ברכות גלעד ויאמר זה בכה זהה אומר בכה ויצא הרוח ויעמוד לפני ה' ויאמר אני אפתחנו וננו' ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נכיאיו ויאמר תפחה ונם תוכל צא ועשה כן ואמרי' מי רוח א"ר יותנן זה רוח של נבות: ומאי צא אמר רב צא ממחיצתי. ודלמא הרם היינו טעם א דכתיב (תהלים קא)

3) This supports the opinion of R. Jochanan who said that the scholars of Babylon were real scholars and the reason for being well dressed is because of being in a strange place.

4) A place in Northern Palestine known for its good wine.

5) Because indulging in much pleasure is detrimental to spiritual welfare and the ten tribes spent all their time in such pleasures.

6) He forgot the alphabet and therefore read a *Daleth* for a *Reish*, and a *Beith* for a *Cheth*.

7) See I Kings 21.

my abode [because of the punishment caused to Achab]. Is it not possible that the reason for expelling the spirit was because it was a false spirit, as it is written (Ps. 191, 7.) *He that speaketh falsehood shall not succeed before my eyes.* We must therefore say that the opinion is derived from this passage (Pr. 17, 26), *To punish [through him] even the just [who is only the cause] is not good.*^a What is not good is certainly evil, hence it is written (Ps. 5, 5.) *For thou art not a God that hath pleasure in wickedness; evil cannot abide with Thee,* i. e., since Thou, God, art right, evil cannot remain in Thy abode.

(Fol. 150a) Is then speaking of things [other than business] prohibited on the Sabbath? Behold, R. Chisda and R. Hamnuna say that we are allowed to bespeak charity disbursements on the Sabbath; R. Elazar said, in the name of R. Jochanan: "It is permissible to decide upon the amount of charity, to be distributed among the poor." R. Jacob b. Ida, in the name of R. Jochanan, said: "One is permitted to remove debris on the Sabbath in order to save a life, or for the benefit of a community, and we may assemble on the Sabbath in the synagogues in order to watch over the public affairs." And R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jochanan, said: "One is allowed to visit the theatres and circuses and exchanges on the Sabbath if it is to protect the community's welfare." At the school of R. Menashe, it was taught: "Betrothal of daughters may be discussed on the Sabbath, and the advisability of schools and a profession for a child may be deliberated on the Sabbath." [Hence it is permitted.] The passage says (Is. 58, 13.) *By not following thine own business, and speaking (vain) words,* i. e., thine own business you may not discuss on the Sabbath, but the business sanctioned by Heaven, may be discussed.

(Ib. b) Our Rabbis taught that it happened once that the fence of a field belonging to a pious man broke down, and when he was about to fix it, he recollects that it was on Sabbath; so he left it [unmended]. A miracle occurred and a caper-bush sprouted forth in the field out of which the pious man and his household derived their maintenance.

(Fol. 151b) It was taught in a Baraita that R. Simon b. Elazar said: "As long as thou hast with whom to practice

דבר שקרים לא יכוון לנגד עני. אלא מהכא (משלוי י) גם ענוש לצדיק לא טוב. אין לא טוב אלא רע וכתיב (תחליס ח) כי לא אל חפץ רשות אתה לא יגורך רעצדיק אתה ח' לא יגור במנוחך רע:

(דף קג) ודברו מי אסור והוא רב חמדא ורב המונגה דאמר תרוייהו חשבונות של מצוה מותר לחשבן בשבת. ואמר רב כי אלעזר פוסקים צדקת לעניים בשבת. ואמר רב כי יעקב בר אידי אמר רב כי יוחנן מפקחן פקוח נפש ופקוח רבים בשבת והולכין לבתי כנסיות לפקה על עמקי רבים בשבת. ואמר רב כי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן הולכים לטיאטראות לקלרקמאות ולבטיילקאות לפקה על עמקי רבים בשבת. ותנאי דבי מנשיא משדכין על התינוקות ליארם בשבת ועל התינוק ללימודו ספר ולמדדו אומנות. אמר קרא (ישעיה נה) ממזווא חפץ ודבר דבר. חפץ אסורים וחפץ שמים מותרים:

(ע"ב) תנוי רבנן מעשה בחסיד אחד שנפרצה לו פריצה בתוך שדהו ונמלך עליה לנודרה ונזכר שבת הייתה ונמנע אותו חסיד ולא נדרה ונעשה לו נס ועלתה בו צלף וממנה הייתה פרנמותו ופרנמתו אנשי ביתו:

א"ר לוי א"ר פפי אמר רב כי יהושע לאחר ג' ימיט כרייסו נבקעת ונופלת לו על פניו ואומר לו טול מה שנתת بي. תניא ר"ש בן אלעזר אומר עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועוזך

a) Meaning punished even through the just man is not good.

charity; as long as thou hast the opportunity and as long as it is in thy power, do it! For Solomon in his wisdom said so (Ecc. 12, 1.) *But remember also thy Creator in the days of thy youthful vigor, while the evil days are not yet come.* This refers to old age; *And those years will draw nigh of which thou wilt say, I have no pleasure in them,* refers to the days of Messiah when there will be neither rewards nor punishment." This differs from the opinion of Samuel, who said that there is no difference between the present world and that of the time of Messiah, except the subjugation of the exile which will not then exist, for it is said (Deu. 15, 11.) *For the needy will not cease out of the land.*

We are taught that Rabban Gamaliel, the Great, said: "What is meant by the passage (Deu. 13, 18.) *And He will grant thee mercy, and will have mercy upon thee?* It means to imply that whoever has mercy upon creatures, will be granted mercy from Heaven, but whoever has not mercy upon creatures, will not be granted mercy from Heaven."

We are taught that Rabban Simon b. Gamaliel said: "For a baby, one day old, if it still have life, it is allowed to violate the Sabbath if necessary, for the Torah said, 'You may profane one Sabbath on his behalf, in order that he may be preserved to keep many Sabbaths.' No one is however allowed to profane the Sabbath for the sake of David, the King of Israel, if dead; for as soon as a man dies, he is freed from the commandments." This is in accordance with the saying of R. Jochanan: "It is written (Ps. 88, 6) *Free among the dead, i. e., as soon as a man is dead, he is free from all commandments.*"

Again it was taught that R. Simon b. Elazar said: "A live baby, even but one day old, need not be watched for fear of an attack by a cat or a mouse; but Og, the King of Bashan [although the largest man in the world] if dead, must be watched for fear of an attack by a cat or a mouse, for it is said (Gen. 9, 2.) *And the fear of you and the dread of you, shall be, i. e., as long as a man (shall be) his fear will be thrown upon the beasts, but when dead, the fear of him ceases.*"⁹

R. Papa said: "We have a tradition that a lion does not attack two men." But we

בידך. ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת יב) זוכור את בוראיך כי מי בחורותיך עד אשר לא יבוא ימי הרעה אלו ימי הוקנה והגנוו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ אלו ימי המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה. ופליגא דשモאל דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד גליות בלבד שנאמר (דברים טו) כי לא ייחל אביוון מקרוב הארץ: תניא ר"ג ברבי אומר (דברים יג) ונתן לך רחמים ורחמן והרכך כל המרחים על הבריות מרחמים עליו מן השמים וכל שאיןו מרחים על הבריות אין מרחמים עליו מן השמים: תניא רשב"ג אומר תינוק בן יומו חי מחלין עליו את השבת. אמרה תורה חלל עליו שבת אחד כדי שיטמוד שבתות הרבתה. דוד מלך ישראל מות און מחלין עליו. כיוון שמת אדם בטל מן המצוות. והיינו דאמר רבבי יוחנן (מלחין טח) במתים חפשי כיוון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות. ותניא ר"ש בן אלעזר אומר תינוק בן יומו חי אין צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים שנאמר (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה כל זמן אדם חי איטנו מוטלת על הבריות כיוון שמת בטלה אימתו:

⁹ Chilchem (dread) when slightly changed to Chiyutchem, means "while you live."

see that he does do so? Rami b. Chama said: "A beast cannot succeed in destroying a man unless the man looks like a beast, for it is said (Ps. 49, 21.) *Nevertheless man in (his) splendor endureth not; he is like the beasts (that) perish.*"

(Fol. 152a) Rabbi said to R. Simon b. Chalafta: "Why were we not permitted to see you on the festival day, as my ancestors were accustomed to receive thy ancestors?"¹⁰ Whereupon he answered: "The hillocks became mountainous.¹¹ Those that were intimate and friendly, have become estranged,¹² two have become three."

And when the doors on the streets will be locked, while the sound of the mill becometh dull, and man riseth up at the voice of the bird, and all the daughters of song are brought low (Ecc. 12, 4). *And when the doors on the streets will be locked*, refers to the organs of the extremities; *While the sound of the mill becometh dull*, i. e., when the stomach fails to grind; *And man riseth up at the voice of the bird*, i. e., when man becomes so weak that even the sound of the bird's voice disturbs his sleep; *And all the daughters of song are brought low*, i. e., when even the loud voices of the singers and songstress seem to him but as a whisper. Barzilai, the Giladite, also said the same unto David (II Sam. 19, 36.) *I am eighty years this day; can I discern between good and evil?* From this, we learn that the mind of a very old man changes [and cannot distinguish]. *Or can thy servant taste what I eat or what I drink?* (Ib.) From this, we learn that the lips of the old become lax (to taste). *Or can I listen yet to the voice of the singers and songstress?* From this, we learn that an aged ear can barely hear. Rab said: "Barzilai, the Giladite, was a liar; for there was a male servant at the house of Rabbi, who was ninety-two years old, and would taste all the dishes [prepared for the house]." Raba said: "Barzilai, the Giladite, was excessively profligate, and whoever is excessively profligate becomes old rapidly."

It was taught that R. Ishmael, the son of R. Jose, said: "The older the disciples of

¹⁰⁾ See Rosh Hashana 18, that it is a duty to visit one's teacher on a festival day. Hence Rabbi, as the Prince of Exile, who was considered the teacher, was therefore entitled to be visited by all the scholars and sages.

¹¹⁾ This refers to old age. The road looks like a steep hill, friends become estranged, and the two feet must be assisted by a staff.

¹²⁾ This refers to either the family that becomes estranged when age appears, or to the places which appear easily accessible when man is young, but which appear inaccessible when old, because walking is difficult.

(ז"ק נב) א"ל רבוי ל"ש בן חלפתא מפני מה לא הקבלנו פניך ברגלך כדי שתקבילו אבותינו לאבותיך. א"ל סלעים נעשה נכווהם קרובים נעשה רחוקים משתים נעשה נ' משים שלום בכיתת בטל. (קחלה יט) וסגרו דלתים בשוק אלו נקיין של אדם. בשפל קול הטענה בשכיל קורבן שאינו טוחן. ויקום לקול חצפר שאפי' צפור מנעדתו משנתנו. וישחו כל בנותה השיר שאפילו קול שיריהם ושירות דומות עלינו בשיחת. אף ברזילי הנגיד אמר לדוד (ש"ב יט) בן שמנים שנה אני היوم חداع בין טוב לרע. מכאן שדעתן של זקנים משתנות. (שם) אם יטעם עבדך את אשר אוכל ואת אשר אשתח. מכאן ששתותותיהם של זקנים מתרטטות. (שם) ואם אשמע עוד בקול שרדים ושרות מכאן שאזוניהם של זקנים מתכבדות. אמר רב ברזילי הנגיד שקרה הוה דההיא אמתה דהוואי בית רבי בת תשעים ותרתין שניין והוות טעמא קידרא. רבא אמר ברזילי הנגיד שטופ בזמת הוות וכל השטוף בזמת זקנה קופצת עליו:

תני רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר תלמידי

the wise grow, the more wisdom they acquire; for it is written (Job 12, 11.) *So is with the ancients, wisdom; and with length of days understanding.* As to the ignorant, the older they grow, the more foolish they become; for it is said (Job 12, 20) *He removeth the speech from trusty speakers, and taketh away the intelligence of the aged.*"

Also when men will be afraid of every elevation (Ecc. 12, 5), i. e., even a hillock appears to old men a mountain top; *And are terrified on every way* (Ib.). When they (the old) walk on the way, their hearts are full of fear; *And the almond-tree will blossom* (Ib.). This refers to the coccyx that gives way on account of age; *And the locust will drag itself slowly along*, refers to the rump of old men [which feels heavy]; *And the desire will gainsay compliance*, refers to the lust which disappears in the aged. R. Cahana was arranging collections of passages before Rab and when R. Cahana reached to the above passage, Rab gave a long-suffering sigh, R. Cahana remarked: "We understand from this that Rab had lost the feeling of youth" (and coming to this passage, he felt everything applicable to himself and therefore groaned).

R. Cahana said: "What is meant by the passage (Ps. 33, 9.) *For He spoke, and it came into being.* This refers to a wife; *He commanded, and it stood fast*, refers to children."

Also when men will be afraid of every elevation (Ecc. 12, 5), i. e., even a hillock looks to him (the aged man) like the highest mountain. *And are terrified on every way* (Ib.); when he walks on the road it (the road) becomes for him full of terrors.

Because man goeth to his eternal home. (Ib.) R. Isaac said: "This teaches us that to every righteous person will be given a dwelling in accordance with his merits in the world to come; this may be likened to a mortal king who enters a city with his servants. When they enter, all are compelled to pass through the same gate, but when night comes, each one is given a berth in accordance with his rank."

R. Isaac said further: "The worm is as painful to the dead body as a needle in sound flesh, as it is said (Job 14, 22.) *But his body on him, feeleth pain.*" R. Chisda said: "The soul of a man mourns for him the first seven days after his death, as it is

הכמויות כל זמן שמקין חכמה נtosפת בתה
שנאמר (איוב יב) בישישים חכמה ואורך ימים
תבונה ועמי הארץ כל זמן שמקין טפשות
טוספת בהם שנאמר (איוב יב) מסיר שפת
לנאmins וטעם זקנים יקה. נם מגביה ייראו
שאפילו גבשושית קטנה דומה לעליו כהרי
הרים. והתחטים בדרך בשעה שמהלך בדרכ
נעשה לו תוהים תוהים. וינאץ תשקר זו
קליבוסת. וימתבל החגב אלו עבבות. ותפר
האビונה זו חמדת. רב כהנא הוה פסיק סדרא
קמיה דרב כי מטה להאי קרא נגיד ואיתנה.
אמר ש"מ בטל ליה חמדת דרכ. אמר רב
כהנא מ"ד (חילום לג) כי הוא אמר ויהי זו אשת
הוא צוה ויעמוד אלו בנים:
(קהלת יב) כי הולך האדם אל בית עולמו.
אמר רב כי יצחק מלמד שכל צדיק וצדיק נתנים
לו מדור לפיו כבודו. משל מלך בשר חם
שנכנם הוא ועכדיו לעיר כשהם נכנסין כולם
בשער אחד נכנאים כשהן לנין כל אחד ואחד
נותנים לו מדור לפיו כבודו. וא"ר יצחק מאי
דכתיב (שמ יא) כי הילדות והשחרות אבל
דברים שארם יושה בילדותו משחירם פניו
לעת זקנתו. וא"ר יצחק קשה רמה למת כמחט
בבשר חמי שנאמר (איוב יד) אך בחרז עליו
יכאכ. אמר רב חפדא נפשו של אדם מפארלת
עליו כל זו שנאמר (שמ) ונפשו לעליו תאבל

said (Ib.) *And his soul will mourn for him; and it is written (Gen. 50, 10.) And he made for his father a mourning of seven days.*"

R. Juda said: "If a man dies and leaves none to mourn his death, ten men shall go to his place [where he died] and sit there [seven days]." It once happened that a man, in the neighborhood of R. Juda, died, and left none to mourn his death; so R. Juda went there every day with ten men and sat in the place where he died. After seven days [the spirit of the dead person] appeared to R. Juda in a dream and said to him, "Mayest thou be as comforted as thou didst comfort me."

(Ib. b) R. Abuhu said: "Whatever is said in the presence of a dead body, he knows until the closing of the tomb." Concerning this there is a difference of opinion between R. Chiya and R. Simon, the son of Rabbi. One said that the dead knows "until the closing of the tomb" and the other said, "until his body is consumed." The one that said until the body is consumed derives it from the passage (Job 14, 22.) *But his body on him feeleth pain* [proving that as long as the body exists it feels]. The other who said, until the closing of the tomb, derives it from the following passage (Ecc. 12, 7.) *When the dust will return to the earth as it was* [showing that as soon as it is buried, knowledge ceases].

Our Rabbis taught: "*And the spirit will return unto God, who gave it* (Ecc. 12, 7), i. e., return [the soul] to Him just as He gave it to you. He gave it to you, purified; return it purified. This may be likened unto the mortal king who distributed clothes to each of his servants. The wise among them folded and put them into a box. The foolish among them put them on and performed their daily work in them. On a certain day, the king demanded the return of these clothes. The wise men returned their clothes clean and pressed, but the foolish returned them in a dirty and worn condition. The king was pleased with the action of the wise men, but was full of fury at the fools. He thereupon ordered that the clothes of the wise be stored and that they themselves depart in peace, but the clothes of the fools were to be laundered and they themselves be sent to prison. So doeth also the Holy One, praised be He! Concerning the bodies of the righteous, He saith (Is. 57, 2.) *He shall come (to his Father) in peace; they shall repose*

וכתיב (ברוחניות ד) ויעש לאביו אבל ז' ימים:
 א"ר יהודה מת שאין לו מנוחין. הולכים י'
 בני אדם ויושבים במקומו. ההוא דשכיב
 בשכבותיהם דרכ יהודה לא היה ליה מנוחין
 (ע"ג) כל יומה היה דבר רב יהודה כי עשרה
 זיתבי בדוכתיה לאחר שכעה ימים אתחזוי ליה
 בחלמיה דרי' ואמר ליה תנוח דעתך שהנחת
 את דעתך. א"ר אכחו כל שאומרים בפני המת
 יודע עד שיטתם הנולל. פלוני בה רב כי הייא
 ור"ש ברבי חד אמר עד שיטתם הנולל וחד
 אמר עד שיתעכל הבשר. מ"ד עד שיתעכל
 הבשר דכתבי (איוב יד) אך בשרו עליו יכאנ גו'.
 מ"ד עד שיטתם הנולל דכתיב (קהלת יב) וישוב
 העפר על הארץ כשהיתה. ת"ר והרוח תשוב
 אל האלים אשר נתנה. תנוה לו כאשר נתנה
 לך בטהרה אף אתה בטהרה. משל מלךبشر
 ודם שחילך בגדי מלכות לעבדיו פקחים שכחים
 קפלום והניחום בקופפה טפשים שכחים הילכו
 ועשו בהם מלאכה. ליטים בקש המלך
 את כליו פקחים שכחים החזירום לו כשהם
 מגנחים טפשים שכחים החזירום לו כשהם
 כשהם מלוכין שמה המלך לקראת פקחים
 וכעט לקראת טפשים. על הפקחים אמר
 ינתנו כלים לאוצר והם ילנו לבתיהם
 לשולם ועל הטעפים אמר כלים ינתנו
 לבביסה והם יתחכשו בבית האמוראים. אף
 הקב"ה על גופם של צדיקים אומר (ישעיה נז)
 יבא שלום ינוחו על משכבותם ועל נשמותם הוא

in their resting place; and concerning their souls He saith (1 Sam. 25, 29.) Yet will the soul of my Lord be bound in the bond of life with the Lord, thy God. Concerning the bodies of the wicked, He saith (Is. 48, 22.) There is no peace, saith the Lord, unto the wicked, and concerning their souls, He saith (1 Sam. 25, 29.) And the souls of thy enemies will He hurl away, as out of the sling."

We are taught that R. Eliezer said: "The souls of the righteous are reserved underneath the throne of the Divine Majesty, as it is written (Ib.) *Yet will the soul of my Lord be bound in the bond of life*, while the souls of the wicked are becoming more and more greasy, as it is said (Ib.) *And the soul of thy enemies will He hurl away, as out of the sling.*" Rabba asked of R. Nachman: "How is it with the souls of the average persons?" R. Nachman replied: "I might have died without telling you this thing. Thus said Samuel: 'The souls of both, the average and the wicked are given over to the angel *Dumah*; the former, however will have rest while the latter will have no rest at all.'

R. Mari said: "In the future, the bodies of the righteous will turn to dust, for it is written (Ib.) *Where the dust will return to the earth as it was.*"

There were grave-diggers who dug in the earth belonging to R. Nachman and were rebuked by R. Achai b. Yashia [whose grave the diggers molested.] They came and said to R. Nachman: "We were rebuked by a man." R. Nachman went there and asked him: "Who are you, master?" He responded: "I am Achai b. Yashia." "Has not R. Mari said that, 'In the future, the bodies of the righteous will return unto dust?'" said R. Nachman [and why therefore, is your body preserved]. "Who is Mari? I know him not," said the dead one. "But," again said R. Nachman, "this is the passage, *When the dust will return to the earth as it was.*" The dead responded: "He who read with thee Ecclesiastes did not, however, read with thee Proverbs, where it is written (14, 30.) *But jealousy is the rottenness of the bones*, which means that [only] he who has jealousy in his heart, his bones shall rot after death." Thereupon R. Nachman tried to feel [the substance of the dead body] and he found it to be a real substance. R. Nachman then said to him: "Let the master arise and go

אומר (שיטו אל א' כת) והיתה נפש אדני צרורה לצורך החיים. על גוףן של רשעים הוא אומר (ישיה טה) אין שלום אמר ה' לרשעים ועל נשמתן הוא אומר (שיטו אל א' כת) ואת נפש אובייך יקלענה בתוך כף הקלע. תניא רבי אליעזר אומר נשמתן של צדיקים גנותה תחת כמא הכבוד שנא' והיתה נפש אדני צרורה לצורך החיים. ושל רשעים זוממות ותולכות שנאמר ואת נפש אובייך יקלענה בתוך כף הקלע. אל רבנה לרב נחמן של בינו נאים מאין. אל איכא שכובנא לא אמריו לכו האי מילתא הци אמר שיטו אלו ולא לזרמה נמסרים. הללו יש להם מנוחה והללו אין להם מנוחה: אמר רב מרי עתידיין צדיקים דהוו עפרא דכתיב (קהלת יכ) וישוב העפר על הארץ בשהייה. הנהו קפלאי דהוו קפלי בארץ דרב נחמן נחר בהו רב אחאי בר יאשיה. אותו ואמרי ליה לרב נחמן נחר בן נברא. אתה ואל מאן ניהו מר. אל אנא אחאי בר יאשיה. אל ולאו אמר רב מרי עתידי צדיקי דהוו עפרא. אמר ליה ומנו מרי דלא ידענא ליה. אמר ליה והוא קא כתיב וישוב העפר על הארץ בשהייה. אל דאקרייך קהלה לא אקרייך משלו דכתיב (משלי יד) ודק בעצמותו מפרקין כל מי שיש לו קנהה בלבו עצמותיו מפרקין כל שאין לו קנהה בלבו אין עצמותיו מפרקין. בשהייה חזיה דעתך ביה משחא אל ליקום מר לגונה דכיתה. אל גלית אדעתך דאפי'

to his home." The dead responded, saying: "Thou shonest that thou hast not even read the Prophets, for it is written (Ez. 37, 13.) *And ye shall know that I am the Lord, when I open your graves, and when I cause you to come up out of your graves, O my people.*" "But," said R. Nachman, "it is written (Gen. 3, 19.) *For dust thou art, and unto dust shalt thou return.*" Whereupon the dead explained to him, saying: "This is meant for one hour before the arrival of the final resurrection of the dead [that all dead will return to clay]."

(Fol. 143a) There (in the Mishnah) we are taught that R. Eliezer said: "Repent one day before thy death." His disciples asked R. Eliezer: "Does a man know on what day he will die (in order to repent before that day)?" Whereupon R. Eliezer said to them: "So much the more let him repent to-day, lest he die to-morrow; doing thus it will be found that he will repent every day of his life." Thus also said Solomon in his wisdom, (Ecc. 9, 8.) *At all times, let thy garments be white, and let oil not be wanting on thy head.* R. Jochanan b. Zakai said: "This may be likened unto the king who invited his attendants to a banquet, but did not set an exact hour. The wise among them dressed themselves and stood ready in front of the palace, for they said: 'In a king's house, nothing is missing, [we might be called any moment].'" The fools, however, went about their business saying, 'Can then a banquet be given without preparation for it?'" Suddenly the king called in his attendants. The wise went in attired becomingly, but the fools entered wearing their working clothes. The king, being well-pleased with the wise and angry at the fools, said: "Those that are properly attired for the banquet shall sit down at the table, and eat and drink; but those that are not properly attired, shall stand and look on.'" The son-in-law of R. Meier, in the name of R. Meier, said that if they were waiting on those who were at the table [there would be no shame]. "But," said he, "both parties will sit down at the table, and while one will eat, the other will hunger; while one will drink, the other will be thirsty, as it is said (Is. 65, 13.) *Thus hath the Lord Eternal said, 'Behold, my servants shall eat, but ye shall be thirsty; behold, my servants shall rejoice, but ye shall be made ashamed.'*" The passage can be

נביא לא קריית דכתיב (יוחאל לו) וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם ובחועלותי אתכם מקברותיכם עמי. אל והכתיב (בראשית ג) כי עפר אתה ואל עפר תשוב. אמר ליה ההוא שעיה אחת קודם תחיית המתים:

(דף קמד) תנן התם רבי אליעזר אומר שוב يوم אחד לפני מיתתך. שאלו תלמידיו את רבי אליעזר וכי אדם יודע איזה יום ימות. אמר "לוב"ש ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל יומו בתשובה ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת ט) בכל עת יהיו בגדייך לבנים ושותן על רأسך אל יחפר. אמר רבן יוחנן בן זכאי משל למלך שזימן את עבדיו לסעודה ולא קבע להם זמן פקחים שביהם קשטו את עצמן וישבו על פתח בית המלך אמרו כלום חסר לבית המלך. טפשין שכחן הלאבו למלאתן אמרו כלום יש סעודה ללא טורה. פתאום בקש המלך את עבדיו פקחים שביהם נכנסו לפניו המלך כשחן מקושטים והטפשין שכחן נכנסו לפניו כשהן מלוכלים. שמח המלך לקראת פקחין וכעם לקראת טפשים. אמר הלאו שקשטו את עצמן לסעודה ישבו ויאכלו וישתו הלאו שלא קשטו את עצמן לסעודה יעדמו ויראו. חתנו של ר' מ היה אומר משום ר' מ והלאי שהיו הלאו עומדים ונראין כמשמשין אלא אלו ואלו יושבין הלאו אוכליין והלאו רעבים הלאו שותים והלאו צמאים שנא' (ישעיה טח) כה אמר ה' הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו הנה עבדי ישתו ואתם תצמאו הנה עבדי רוננו מטוב לך ואתם תצעקו

explained in another way: *at all times let thy garments be white*, refers to *Tzitzith*, and *let oil not be wanting on thy head*, refers to *Tephilin*.

CHAPTER TWENTY-FOUR

(Fol. 155b) R. Jonah expounded in front of the house of the Prince of the Exile: "What is meant by the passage (Pr. 29, 7.) *The righteous considereth the cause of the indigent*, i. e., the Holy One, praised be He! knoweth that a dog has not enough food and therefore ordained that the food shall remain in his stomach (undigested) for three days."

(Fol. 156a) It was written in the memorandum of R. Joshua b. Levi: "He who was born on the first day of the week, will be a man in whom not one thing will be found." What does "not one thing will be found" mean? Shall I say [that it means] he will not possess one good thing? Has not R. Ashi said: "I was born on the first day of the week," [and he surely possessed many good things]. Shall I say, on the other hand that there will not be found one bad thing in him? Behold, R. Ashi said: "I and Dimi b. Kakuzita were both born on the first day of the week, yet I am a chief [of an Academy] while he is a chief of thieves!" We must therefore, say [that he means this]: He will be either entirely good or grossly bad, because light and darkness were created [on the first day of creation]. He who was born on the second day of the week, will be a quarrelsome man, for on the second day of the week, the division of water took place [which shows disagreement]. He who was born on the third day of the week will be rich and of a voluptuous disposition, because all grass came forth on the third day of creation [which are abundant in number but without distinction]. He who was born on the fourth day of the week, will be a scholar and a bright man, because on this day the luminaries were hung up in heaven. He who was born on the fifth day of the week, will be a charitable man, because on this day the fishes and the fowls were created [which do not work for their maintenance, but are supplied by God]. He who was born on the Sabbath eve will be a zealous man and R. Nachman b. Isaac said: "He will be zealous in the execution of religious duties" [because on the Sabbath eve everybody works in honor of the

מכאב לב. דבר אחר בכל עת יהיה בוגדים לבנים אלו ציצית. ושם על ראש אל יחOPER אלו תפילין:

פרק ארבעה ועשרים

(ד' פה ע"ב) דרש רבי יונה אפתחא דבר נשיהה מושך דכתיב (משלי כט) יודע צדיק דין דלים. יודע הקב"ה בכלב שמצוותו מועטים לפיך שוהה אכילתו במעיו ג' ימים כתרנן כמת תהה אכילתו במעיו והוא טמא. בכלב שלשה ימים מעת לעת:

(ר' פנו) כתוב אפיקסית דברי יהושע בן לוי האי מאן דבחד בשבא יהא גבר ולא חדא ביתה. מאי ולא חדא ביתה. אילימה ולא חדא לטיכותא והאמר רבashi אני בחד בשבא הוואי. אלא לאו חדא לבישו והאמר רבashi אני ודimenti בר קקוחתא הוין בחד בשבא אני מלך והוא הוה ריש גנבי. אלא או כולה לטיכו או כולה לבישו. האי מאן דכתרי בשבא יהא גבר רגנון מ"ט משום דאייפלינו ביה מיא. האי מאן דכתלה בא שבא יהא גבר עתר זונאי מ"ט משום דאיכרו ביה עשבים. האי מאן דבד' בשבא יהא גבר חכמים ונהייר מ"ט משום דאיתלו ביה מאורות. האי מאן דבחמשא בשבא יהא גבר גומל חפדים Mai טעמא משום דאייכרו ביה דנים ועופות. האי מאן דבמעלי שכחא יהא גבר חזון אמר רב נחמן בר יצחק

Sabbath]. He who was born on the Sabbath will die on the Sabbath, because the Sabbath was violated on his account when he was born. Raba b. Shila said: "He will be called the great and pious man." R. Chanina said [to his disciples who recited this before him]: "Go and tell the son of Levi that not the day's planet [has influence] but the constellation of the hour [of birth]."¹ He who was born during the hour in which the Sun serves, will be a bright man; he will eat and drink of his own [like the sun which encroaches upon none]; he will not be able to conceal his secrets, neither will he be successful in stealing. He who was born during the hour in which the planet Venus serves, will be rich and of a voluptuous disposition, because to that planet the fire was attached [and this man will also be of hot temper]. He who was born during the hour in which the planet Mercury serves, will be an intelligent and wise man, because that planet is the secretary of the Sun. He who was born during the hour in which the Moon serves, will be burdened with sickness; he will build and destroy, destroy and rebuild; he will eat not of his own and drink not his own [like the Moon which has no light of her own] and he will be able to conceal his secrets. He will be successful also in stealing. He who was born during the hour in which the planet Saturn serves, will meet disappointment in all of his expectations,² and according to some, whatever others will plan against him, will turn to naught. He who was born during the hour in which the planet Jupiter serves, will be a righteous person.³ And R. Nachman adds: 'He will be righteous in religious duties.' He who was born during the hour in which the planet Mars serves, will be a man whose occupation is to shed blood." R. Ashi said: [He will be] "Either a sergeant or a thief, or a butcher or a *Mohel*." Rabba said: "I was born during the hour in which the planet Mars serves." Abaye said to him: "The master indeed is like one of them, for thou punishmenteth those who violate thy orders." R. Chanina said: "According to the destinies is a man's wisdom and according to the destinies are his riches and Israel is not dependent on nativity."

1) See Berachoth 50, that there are seven "walking planets" which serve constantly, each one an hour and in a continual rotation. The names of the planets are Sun, Mars, Venus, Mercury, Moon, Saturn and Jupiter.

2) The word Saturn in Hebrew is *Sabthai* which means "binder."

3) Jupiter in Hebrew is *Tzeddeka* which means "righteous."

חוון במצות. האי מאן דבשכנתא יהי בשכנתא ימות על דאヒילו עלוהי יומא רבא דשכנתא. אמר רבא נבר רב שילא וקדישא רביה יתקרי. אמר להו רבבי חנינה פוקו אמרו ליה לבר ליוואי לא מזל יום גורם אלא מזל שעיה גורם. האי מאן דבכמתה יהא נבר זויתן יהא אכיל מדיליה ושתיי מדיליה ורוחותי גליין איז גניב לא מצלה. האי מאן דבכוכב נונגה יהא נבר עתיד זונאא יהא מ"ט משום דאיותלייה ביה גורא. האי מאן דבכוכב יהא נבר נהור וחכמים משום דספרא דחמתה הו. האי מאן דבלבנה יהא נבר מביל מרעין בנאי וסתיר סתיר ובנאי אכיל דלא דיליה ושתיי דלא דיליה ורוחותי כסין איז גניב מצלה. האי מאן דבשכנתאי יהא נבר מהשכניתה בטלין. ואית דאמרי כל דמחשבין עלוהי בטלין. האי מאן דבצדך יהא נבר צדקן. אמר רב נחמן בר יצחק צדקן במצות. האי מאן דבמאדים יהא נבר אישיך דמא. א"ר אשבי איז אומנא איז גנבא איז טבחא איז מותלא. אמר רביה אנא במאדים הו. אמר אבוי מר גמי עניש וקטיל. אצתמר ר' חנינה אומר מזל מהכחים מזל מעשיך ויש מזל לישראל. רבבי

R. Jochanan said that Israel does not come under the fate or influence of stars,⁴⁾ and R. Jochanan said: "Whence do we infer that Israel is not dependent on planetary influence? It is said (Jer. 10, 2.) *Thus hath the Lord said, 'Do not habituate yourself to the way of the nations, and at the signs of the heavens be ye not dismayed'; although the nations should be dismayed at them, i. e., other nations should be dismayed by them but not Israel.*" Rab also contends that Israel does not come under the control of stars for R. Juda said in the name of Rab: "Whence do we learn that Israel is not dependent on planetary influence? It is said (Gen. 15, 5.) *And he brought him forth abroad, i. e. Abraham said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, One born in my house will be my heir!*" (Ib. ib. 3.) To which the Lord answered, *'This one shall not be thy heir but he that shall come forth from thy bowels.'* (Ib.) He again pleaded: "Sovereign of the universe, I have searched my constellation and have found that I am incapable of having a son." "Cease thy astrological speculations," said the Lord to him, "for Israel stands not under planetary influence. Why do you think so? Is it not because the planet Jupiter stands in the West (i. e., thy planet is on the point of declining)? I shall cause it to return to the East." And thus is meant by the passage (Is. 41, 2.) *Who woke up from the East the man whom righteousness met on his steps.*"

(Ib. b) And from Samuel it is also understood that Israel is not subject to nativity; for Samuel was once sitting with Abalat (the astrologer) while some persons passed by on their way to the field. "This man," said Abalat to Samuel, "is going away but will not return, for a serpent will bite him and he will die." "If he is an Israelite," remarked Samuel, "he will return." While they were sitting, that man returned. Abalat rose immediately and examined the man and found in his pack a serpent cut in two. "What [meritorious] deed has thou performed to-day?" inquired Samuel of that man. The man answered: "We are accustomed to make every day a collection of everyone's bread, and eat that in company. To-day we had a man among us, who, [I knew] had no bread, and seeing that he would be put in an embarrassing position, I said to the company, 'I will make the col-

יוחנן אמר אין מול לישראל ואודה ר' יוחנן
לטועמיה דאר' יוחנן מנין שאין מול לישראל
שנאמר (ירמיה ז) כה אמר ה' אל דרך הגנים אל
תלמודו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתנו
הגנים מהמה עובדי כוכבים יחתנו ולא ישראל.
אף רב סבר אין מול לישראל דאמר רב יהודה
אמר רב מנין שאין מול לישראל שנאמר
(בראשית טו) וויצא אותו החוצה אמר אברהם
לפני הקב"ה רבש"ע (שם) בן ביתי יורש אותו.
אמר לו לאו כי אם אשר יצא ממעיך. אמר
לפני רבש"ע נסתכלתו באיזטגניות של
חמי ראיו להוליד בן. אמר לו צא
מאיזטגניות שלך שאין מול לישראל מאי
דעתיך (ע"ב) דקאי זדק במערב מהדרנא
ומוקמינו ליה במורחה. והיינו דכתיב
(ישעיה טא) מי העיר ממורתה זדק יקראהו
לרגלו. ומדשנואל נמי אין מול לישראל
דשנואל ואבלט הו יתבי והוא קאולן הנך
איןשי לאגמא. אל אבלט לשטואל דאי גברא
אזיל ולא אתי דטריך ליה חייא ומית. אמר
לייה שטואל אוי בר ישראל הוא אזיל ואתי.
אדיתבי אול ואתי. קם אבלט שרי לטוניה
אשכח ביה חייא דפסיק ושדי בתרתי נובי.
אל שטואל מאי עבדת. אמר ליה כל יומא
הו מרטין ריפתא בהדי הדדי ואכליןן
האידנא הוה איכא חד מינן דלא הוה
לייה ריפתא והוות קא מכסייפ אמינה להו

4) Hence Israel could change his destinies through prayers.

lection to-day.' When I reached that [poor] man I made it appear as if I took a portion from him [but in reality I gave away my own share] and thus prevented the poor man from becoming embarrassed." "Thou hast fulfilled a meritorious deed of charity," was Samuel's remark. Thereupon Samuel went out and expounded, "But righteousness will deliver from death" (Pr. 11, 4). Not only will it deliver from an unnatural death, but also from a natural one." And from Akiba, we also learn that Israelites are not subject to destiny, for R. Akiba had a daughter of whom the Chaldeans predicted that on the day on which she would enter the garden, a snake would bite her, and she would die of the effect. This prediction caused R. Akiba much worry. One day his daughter took off her head-dress in the garden and as she stuck the sharp side into the fence, she happened to pierce the eyes of a snake who was then at the fence, and it was killed. The next morning when she took her head-dress, the dead snake was dragging after her, so her father asked her: "What meritorious deed hast thou performed to-day that thou wast saved from the snake?" She told him: "One day late in the afternoon, a poor man appeared at the door. The whole family were busy at their meal and none heard him but I; upon hearing him, I took the portion which was given to me and gave it to the poor man." "Thou hast performed a meritorious act of charity," remarked R. Akiba. Thereupon R. Akiba went out and expounded: "Charity delivered from death" (Pr. 11, 4), and not only does it deliver from an unnatural death but also from a natural one."

And from R. Nachman we learn also that Israelites are not subject to destiny, for R. Nachman's mother had a prediction from the Chaldeans that her son (R. Nachman) would be a thief. So she always watched him that he should not be left bare-headed, saying to him: "Always keep thy head covered that thou mayest have the fear of the Lord, and pray to Him for mercy." He never understood what she referred to. One day he was sitting and studying underneath a date-tree, when it happened that his hat fell off his head. He lifted up his eyes and saw the fruit on the tree. His inclination overwhelmed him and he climbed up the tree and cut off a branch of fruit with his teeth. [Hence it shows that while craving God's mercy, a man can escape all destinies].

THE END OF SABBATH

זבאן קאימנא וטראמענא ה' מטהי לגביה
שואוי נפsha'i כמאן דשקייל' מיניה כי היכי
דלא ליכסיף. אמר ליה מצוה עבדת. נפק
שטראל זדרש (טשי' יא) וצדקה תצליל ממות.
ולא מミתא משוננה אלא מミתא עצמה.
ומדרבי עקיבא נמי אין מול לישראל דברי
עקיבא הויא ליה ברתא אמריו ליה כלראי התוא.
יומא דעילא לבוי גננא טריה לה הויא ומיתה.
זהו דאגנא אמלתא טובא. ההוא יומא
שקלתא למכבנתא דצטא בנודא איתרמי
אייתיב בעיניה דחויא. לצפרא כי קא שקלא
לה הויה קא פריך ואתי הויא בתורה. אמר לה
אכוה מאץ עבדת. אמרה ליה בפניא אתה
עניא קרא אכבה והוה טרידוי כולי עלמא
בטעודתא וליכא דשמעיה קאימנא שקלתיה
דיסתנאי דיבחכת לי יהבתיה ניהליה. אמר לה
מצוה עבדת. נפק ר"ע זדרש וצדקה תצליל
מוות ולא מミתא משוננה אלא מミתא עצמה.
ומדרב נחמן בר יצחק נמי אין מול לישראל
דאימיה דרכ נחמן בר יצחק אמריו לה כלראי
בריך גנכא הוות. לא שבקתייה גלווי רישיות
אמרה ליה כמי רישיך. כי היכי דתיהו עלי
איימתא דשמייא וביע רחמי. לא הויה ידע
אמאי קאמרה ליה. יומא חד יתיב קא גרים
תותי דיקלא נפל גלימא מעילוי רישיות דלי
עיניה הזואה לדיקלא אלמיה יצירית. פליק
טפקיה לקיבור בשינוי:

סליק לה מסכת שבת.

ERUBIN'

ע'ירובין

CHAPTER ONE

• מבוא פרק ראשון

(Fol. 2a) We find that the Temple is sometimes called *Mishkan* and that the Tabernacle is called *Mikdash*. It is quite right that the Temple is sometimes called *Mishkan*, for it is written (Lev. 26, 11.) *And I will set my Mishkan (Tabernacle) among you.*² But whence do we infer that the Tabernacle is called *Mikdash*? Shall we assume it from this passage (Num. 10, 21.) *And then set forward the Kehathites, the bearers of the Mikdash (Temple); and the others set up the Mishkan (Tabernacle) until they come.* This referred only to the ark [and not to the Temple]. But this we learn from (Ex. 25, 8.) *And they shall make me a Mikdash and I will dwell in the midst of them*, [referring to the Tabernacle].

(Fol. 3a) People say: "A pot that belongs to partners is neither cold nor warm."

(Fol. 13b) R. Acha, the son of R. Chanina, said: "It is revealed and known to Him who spoke and created the world, that there was none like R. Meier in his generation [in wisdom and learning]; why then did they not determine the *Halacha* (Law) according to his opinions? Because his associates were unable to fathom his ultimate conclusion; for he could say of a thing levitically unclean, that it was clean and give reasons that made it appear so; and of a clean thing, he would say it was unclean and give reasons which made it appear so." We are taught that "His name was not R. Meier but R. Nehorai."³ Why was he called R. Meier? Because he caused the eyes of the wise to brighten with his words."

Rabbi said: "The reason that I am more acute [in wisdom] than my fellow-students is because I have seen R. Meier in the back, [when he was lecturing]. Had I seen him face to face, I would have been still more

(ד' 2) אשכחן מקדי'ן דאיקרי משכן ומשכן דאיקרי מקdash. בשלמא מקdash דאיקרי משכן דכתיב (ויקרא כו) ונתתי משכני בחותם. אלא משכן דאיקרי מקdash מנא לן. אילימא מהא כתיב (בטבר' י) ונמען הקתים נושאין המקdash והקימו את המשכן עד בואם (שם ע"ב) ההוא בארון כתיב. אלא מהכא (שמות כח) ועשו לי מקdash ושכני בחותם:

(ד' 3) אמר ר' אינשי קדרה דשותפי לא קרייא ולא חמיא:

(ד' ג ע"ב) א"ר אחא בר חנינא גלי וידע לפניו מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של ר"מ כמותו ומןמי מה לא קבעו הלכה כמותו מפני שלא יכולו חבריו לעמוד על סוף דעתו. שהיה אומר על טמא טהור וمرאה לו פנים ועל טהור טמא ומראה לו פנים. תנא לא ר"מ שמו אלא ר' נהורי שמו ולמה נקרא שמו ר"מ שהיה מאיר עיני חכמי' בהלכה. ולא נהורי שמו אלא ר' נהמי' שמו ואמרי לה ר"א בן ערך שמו ולמה נקרא שמו רבינו נהורי שמנהי' עיני חכמים בהלכה. אמר רבינו דאי דמחדדנא מחבראי דחויתה לר"מ מאחוריה ואילו חזיתה מקמאי דנאי מוחדדנא

1) The treatise of *Erubin* dwells upon community laws and continuity limitations: Walking on the Sabbath without the city *Hamits* is not permitted to exceed more than 2,000 yards on any side unless an *Erub*, consisting of certain edibles, is deposited before the Sabbath to remain in that place over the next day, by which act one transfers his abode to that place, and his movements on the Sabbath are measured from that depository as the centre. Regarding community limitations see Chapter two, Note 6.

2) In the future tense. The Tabernacle had already been in existence at that time, it therefore must refer to the Temple.

3) *Nekhor* means "bright."

acute; for it is written (Is. 30, 20.) *But thy eye shall see thy teacher.*"

R. Abuhu said in the name of R. Jochanan: "R. Meier had a disciple named Sumchus, who used to assign to each levitically unclean thing forty-eight reasons for its being unclean; and to each clean thing forty-eight reasons for its being clean."

We are taught that there was once a pious disciple in Jamnia who could prove a reptile to be clean by one hundred and fifty [sham] reasons.⁴⁾

R. Abba, in the name of Samuel, said: "The schools of Shammai and Hillel were at variance for three years: the one party contending that 'the *Halacha* is in accordance with our views,' and the other party contending likewise, 'the *Halacha* is in accordance with our views.' Then came a *Bath-Kol* (a Heavenly voice) and said 'Both, these and those are the words of the living God, but the *Halacha* is according to the school of Hillel.' Since both these and those were the words of the living God, what was the merit of the school of Hillel that the *Halacha* should be fixed according to their opinions? The reason was that its disciples were gentle and submissive [for while they rested upon their own decision], they also studied those opinions maintained by the school of Shammai; and moreover, they even mentioned the words of the school of Shammai before mentioning their own words. As we are taught (in a Mishnah): 'When one sits with his head and the greater part of his body within the *Succah* but has his table within his house, the school of Shammai says 'It is wrong'; the school of Hillel says 'It is proper.' The school of Hillel said to the school of Shammai, 'Did it not happen once, that the elders of the school of Shammai and the elders of the school of Hillel visited R. Jochanan b. Hachoranth and they found him sitting with his head and the greater part of his body within the *Succah*, but his table in the house? Hence we have the precedent that makes it proper.' To which the school of Shammai answered: 'You cannot use this incident as evidence because they did say to him, 'If thou hast always been accustomed to do so then thou hast never fulfilled the commandment of *Succah*.''" [During this conversation the Hillelites mentioned the name of Shammai before mentioning their own words]. This teaches us that he who

4) A reptile is unclean. See Lev. 11, 14.

טפי דכתיב (ישעיה ל) והיו עיניך רואות את מוריך. א"ר אבהו א"ר יוחנן תלמיד אחד היה לו לר"מ וסומכים שמו שהיה אומר על כל דבר ודבר של טהרה מ"ח טעמי טומאה ועל כל דבר ודבר של טהרה מ"ח טעמי טהרה. תנא תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרצן בק"ן טעמיים. אמר רב אני אדון ואטהרנו ומה נחש שטמיה וכ"ו:

א"ר אבא אמר שמואל ג' שנים נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים הלכה כמותנו והלו אומרים הלכה כמותנו יצתה בת קול ואמרה להם אלו ואלו דברי אלהים חיים הן והלכה כדברי ב"ה. וכי מאחר דאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זוט ב"ה לקבע הלכה כמותן. מפני שנוחין ועלובין היו ושוניין דבריהם ודבריהם ב"ש. ולא עוד אלא שמקידין דברי ב"ש לדבריהם כאותה ששנינו מי שהיה ראשו ורוכבו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ב"ש פוטליון וב"ה מכשירין. אמרו ב"ה לב"ש לא קר היה מעשה שהלכו זקנינו ב"ש זקנינו ב"ה לבקר את ר' יוחנן בן הchorנית ומצאוו יושב ראשו ורוכבו בסוכה ושלחנו בתוך הבית. אמרו להן בית שמאי ממש ראייה אף הן אמרו לו אם קר היה היה נוהג לא קיימת מצות סוכה מימין.

bumbles himself, the Holy One, praised be He! will raise; and whosoever exalts himself, the Holy One, praised be He! will abase. Whoso pursueth greatness, greatness will flee from him; and whoso fleeth from greatness, greatness will pursue him. And whoso forces time, will, in return, be forced by the time; but to him who gives way to time (yielding patiently to circumstances), time will give way.

Our Rabbis taught: "For two and a half years the school of Shammai disputed with the school of Hillel. One side claimed that it would have been much better had man not been created, and the other side claimed that 'It is far better that man has been created than if he had not been created.' At the end of that period, they counted the number of opinions; it was found that the majority held that it would have been much better had man not been created, but that since he had been created it behooved him to examine his actions, and according to others, to be careful of his actions."

(Fol. 14a) Our Rabbis taught that: "The sea which Solomon made⁵ was as large as one hundred and fifty *Mikvaoth*.⁶ Now, let us see what the size of a *Mikva* is? Forty *Seah*,⁷ as we are taught, *Then shall he bathe his whole body in water* (Lev. 15, 16), i. e., In water of a *Mikva*; *His whole body* (Ib.), i. e., so much water shall be used that it shall cover the whole body. How much does that require? A square cubic by three cubics in height. And the Rabbis have estimated the quantity of the water in a *Mikva* to be forty *Seah*.

CHAPTER TWO

(Fol. 18b) R. Jeremiah b. Elazar said: "Only a part of a man's praise should be said in his presence, but the entire praise in his absence." Only a part of the praise [due him should be said] in his presence, as it is written (Gen. 7, 1.) *For thee I have seen righteous before me in this generation*; and the entire praise in his absence, as it is written (Ib. 6, 9.) *A just, perfect man in his generation*. R. Jeremiah b. Elazar said further: "What is the meaning of the passage (Gen. 8, 11.) *And lo! a plucked olive leaf was in her mouth?* The dove said unto the Holy

ללמודך שכל המטפיל עצמו הקב"ה מנגיחו וככל המגביה עצמו הקב"ה מטפילו וככל המהזר אחר הדוללה גדולה בורחת ממנו וככל הבורה מן הדוללה גדולה מחזרת אחריו וככל הדוחק את השעה שעה דוחקתו וככל הנדחה מפני השעה שעה עומדת לו. ת"ר שתי שנים ומחזקה נחלקו בית שמאי ובית הלל הללו אמרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אמרים נוח לו לאדם שנברא יותר משנברא נברא נמננו ונמרנו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשו שנברא יפשפש במעשייו ואמרי לה ימשמש במעשייו: (ד"י י) תני רבבי חייא ים שעשה שלמה היה מחזיק ק"ן מקופה טהרה. מכדי מקופה הו ארביעים סאה כדתניא (יירוא טו) ורוחץ (שם ע"ב) במים, במי מקופה. כל בשרו, מים שכל גופו עולה בהן, וכמה הן, אמה על אמה ברום נ' אמות: ושיערו חכמים מ' מקופה מ' סאה. (ד"י י) ת"ר מחנה היוצאת למלחמה הרשות מותרים בגול עציים יבשים. ר"י בן תימא אומר אף חוניים בכ"ט ובמקומות שנחרגין שם נקברים:

עושין פסין פרק שני

(ד"י יח ע"ב) ואמר רבבי ירמיה בן אלעזר אמרים מקצת שבחו של אדם בפניו וככלו שלא בפניו. מקצת שבחו בפניו דכתיב (כראשית ז) כי אוורע ראיתי צדיק לפני בזור הזה וככלו שלא בפניו דכתיב (שו ז) איש צדיק תמים היה בדורתו. וא"ר ירמיה בן אלעזר מי דכתיב (שם ח) והנה על זה זית טרף בפייה אמרה יונה לפניו הקב"ה רבש"ע יהו. See I Kings 7, 44.

5) A water reservoir of copper in the form of a sea.
6) The ritual bath of purification is called *Mikvah*.
7) A measure.

One, praised be He! 'Sovereign of the universe, let my food be even as bitter as the olive leaf, but direct from your hand, and not from the hand of a mortal man, although it may be as sweet as honey.' How do we know that the word *Teref* (plucked) indicates food? For it is here written, *Teref* (plucked) *in her mouth*, and it is written there (Pr. 30, 8.) *Hatrifeni*¹ (let me eat) *the bread appointed to me*.

R. Jeremiah b. Elazar said further: "A house, where the words of the Torah are heard even at night shall never be destroyed, it is said (Job 35, 10.) *But the man who filleth the night with song, saith not, 'Where is God, my maker.'*"

R. Jeremiah b. Elazar said further: "Since the destruction of the Temple, it is sufficient for [the men of] the world to use only two letters² [of the Holy Name, instead of four], as it is said (Ps. 150, 6.) *Let every thing that hath breath, praise the Lord Hallelujah.*"

R. Jeremiah b. Elazar said further: "When Babylon was cursed, it was a curse to its neighbors also; but when Samaria was cursed the neighbors were blessed because of it. When Babylon was cursed, it was a curse to its neighbors also, as it is written (Is. 14, 23.) *I will also make it a possession for the hedgehog, and pools of water; whereas when Samaria was cursed, its neighbors were blessed, as it is written (Micha 1, 6.) Therefore will I change Samaria into stone heaps on the field, into plantations of vineyards [that could be put to use].*"

(Fol. 19a) R. Jeremiah b. Elazar said further: "Gehenna has three entrances: one in the desert, one in the sea, and one in Jerusalem. In the desert, as it is written, (Num. 16, 33) *And they went down, they, and all that appertained to them, alive into the pit.*³ In the sea, as it is written (Jonah 2, 3.) *Out of the depth of the grave have I cried, and Thou hast heard my voice.*⁴ In Jerusalem, as it is written (Is. 31, 9.) *Who hath a fire in Zion, and a furnace in Jerusalem.*" In the academy of Ishmael it was taught that a fire in Zion refers to Gehenna. And are there no more entrances to Gehenna? Has not R. Muryun, in the name of R. Joshua b. Levi, said, and according to others, Rabba

מוונוטי מדורין כוית ויהיו מדורין בידך ואל יהיו מתקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם. כתיב הכא טרפ בפייה וכתיב חתם (משלו ל) הטריפני להם חוקי:

וא"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו ד"ת בלילה שוב אינו נחרב שנאמר (איוב ל) ולא אמר אליה אלה עushi גורן ומירות בלילה. וא"ר ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שיתהמש בשתי אותיות שנאמר (מלחים קנ) כל הנשמה תהללה יה. וא"ר ירמיה בן אלעזר נתקלה בכל נתקלו שכינה. נתקלו שומرون נתרכו שכינה. נתקלה בכל נתקלו שכינה דכתיב (ישעיה יד) ושמתייה למורש קיפוד ואגמי מים, נתקלה שומرون נתרכו שכינה דכתיב (מיכח א) ושמתי שומرون לעד השדת (ז"ט) למתעי כרם:

ואמר רבינו ירמיה בן אלעזר ג' פתחים יש לנויהם אחד במדבר ואחד בים וא' בירושלים. במדבר דכתיב (NUMBER טו) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה. בים דכתיב (יונה ב) מכתן שאול שועתי שמעת קולי. בירושלים דכתיב (ישעיה לא) אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים ותנור דבי ר' ישמעה אשר אור לו בציון זו גיהנם ותנור לו בירושלים זו פתחה של גיהנם. ותו ליכא והאמר רבינו מוריון

1) *Teref* and *Hatrifeni* are of the same origin.

2) The Divine Name with the letters in which it is written is a quadrilateral. A half, the first two letters are used in the last letters of the word *Hallelujah*.

3) See the next paragraph that Gehenna has seven names including those mentioned here.

4) He was within a fish in the sea.

b. Muryun taught, in the school of R. Johanan b. Zakai: "There are two palm-trees in the valley of Ben Hinnom from which a smoke arises; and this was meant when we are taught that 'The palm-trees of Mt. Barzel are properly used [for the *Lulab* on the Tabernacle festival], and at this place is the gate of Gehenna.' [Hence there is another gate besides the three previously mentioned.] "It must be the same one that was mentioned as the gate of Jerusalem."

R. Joshua b. Levi said: "Gehenna has seven names;⁵ Grave, Place of Destruction, Dungeon, Horrible Pit, Miry Clay, Shadow of Death, and Subterranean Land. Grave, as it is written (Jonah 2, 3.) *Out of the depth of the grave have I cried.* Place of Destruction, as it is written (Ps. 88, 12.) *Shall thy kindness be related in the grave, and thy righteousness in the place of destruction?* Dungeon, as it is written (Ib. 16, 10.) *For Thou wilt not abandon my soul to the grave; Thou wilt not suffer thy pious to see dungeon.* And Horrible Pit, and Miry Clay, as it is written (Ib. 40, 3.) *And he brought me up out of the horrible pit, and of the miry clay.* Shadow of Death, as it is written (Ib. 107, 10.) *Such as sit in darkness and in the shadow of death;* and it is known by tradition under the name of Subterranean Land." Is there no other name [for Gehenna]? Behold, there is also *Gei Hinom*? This means only a valley which is as deep as Gehenna and to which people go to practice lewdness. There still remains the name, *Topheth*, as it is written (Is. 30, 33.) *For already of old is Topheth made ready.* This means that whoever is persuaded by his evil impulse, will fall in there.

Concerning the locality of Paradise, Resh Lakish said: "If it is in Palestine, its gate must be in the city of Beth Shean, [since it yields the best fruits]; If Paradise is situated in Araby then its gate is in the city of Beth Gerem [the most productive spot]. And if it is between the rivers it must be in Damaskanun."

In Babylon, Abaye would praise the fruit growing on the other side of the Euphrates and Rabba would praise the fruit of the City of Harphania.

(Fol. 21a) R. Chisda said that Mari b.

אריב"ל ואמרי לה תנא רבת בר מוריין בדבי רבן יוחנן בן זכאי ב' תמרים יש בני בן הנם וועלה עשן מכיניהם וזו היא ששינו ציני הרכזול כשרות וזו היא פתחה של גיהנום. דלאה היינו דירושלים:

אמר ריב"ל ז' שמות יש לו לנוהן ואלו הן שאל ואבדון ובאר שחת וכור שאון וטיט היון וצלמות הארץ תחתית. שאל דכתיב (יונת ב) מבטן שאל שועתי שמעת קולי. אבדון דכתיב (תלילים טח) הימוסר בקדר חפץ אמוןך באבדון. באર שחת דכתיב (שם טז) כי לא תעזוב נפשו לשאול לא תחן חפץ לראות שחת. וכור שאון וטיט היון דכתיב (שם טז) ויעלני מכור שאון מטיט היון וגוו. צלמות דכתיב (שם קז) יושבי חושך וצלמות. וארע תחתית גمرا הוא. ותו ליכא זה איכא גיהןם. ני שעטוקה כניהם שהכל יורדין לה על עסקי חנום. והאיכא תפתה דכתיב (ישעיה ל) כי ערוך מאטול תפתה. ההוא שכל המ תפחה ביצרו נופל שם. נן עדין אמר ר"ל אם בארץ ישראל הוא בית שאן פתהה ואם בערבייה הוא בית גרים פתהה אם בין הנהרות הוא דורטסקנית פתהה. בבבל אבוי משתחח בפיורי דבר ימינה. רבא משתחח בפיורי דהה פניא:

(ד"ז כ"א) ואמר רב חסדא דרשMari בר מ"ר

5) The names of Gehenna mentioned here may have the meaning that the failures of man are the result of various causes. The passages which indicate the various names, refer indirectly to the different failures to which humanity is subject to. The same meaning may be applied to the next paragraph treating of Paradise.

Mar expounded: "What is meant by the passage (Jer. 24, 1.) *The Lord caused me to see, and behold, there were two baskets of figs, like the figs that ripen first; (Ib. b) and the other basket had very bad figs, which could not be eaten, they were so bad, i. e., the good figs represent the truly righteous and the bad figs represent the grossly wicked. You will perhaps say, that their [the grossly wicked] prospect [of returning to God] is gone and their outlook is frustrated, therefore it is said (Songs 7, 14.) *The mandrakes give forth their smell*, i. e., these and those are destined to give forth a good smell."*

Rabba expounded: "What is the meaning of the passage (Ib. ib. ib.) *The mandrakes give forth (their) smell?* This refers to the youth of Israel who have not sinned; *And at our doors are all manner of precious fruits*, (Ib.) refers to the virgins of Israel who inform their husbands when they approach the period of their menstruation, or, who are very modest and live respectably before their marriage; *New and also old; O my friend, these have I laid up for Thee* (Ib.), i. e., The Congregation of Israel said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, many restrictions did I impose upon myself beyond those which Thou hast imposed upon me, and have observed them carefully.'

R. Chiada said to one of his disciples who reviewed before him the Agada according to its orders: "Hast thou not heard what is meant by the passage (Ib. 7, 14.) *New and also old; O my friend, these have I laid up for thee.*" The disciple answered: "It refers to both kinds of commandments; those that are easy and those that are difficult to observe." Are we to assume that the Torah was given in sections, at different periods [that it refers to new and to old]? "But," said the disciple, "one refers to the Biblical ordinances and the other refers to the *Sopharic* (Rabbinical) ordinances."

Rabba expounded: "What is the meaning of the passage (Ecc. 12, 12.) *But more than all this, my son take warning to thyself, the making of many books would have no end?* This means: My son, be careful in the observance of the *Sopharic* ordinances even more than the Biblical; for while the Biblical commandments are merely positive and prohibitive laws¹⁸ [without any special punishment for their transgression], the *Sopharic*

ט"ד (ירטיה כד) הראני ה' והנה שני דודאי תאנים מועדים לפני היכל ה' וגנו' הדוד האחד תאנים טוכחות מאד כתאני (ע"ב) הבכורות אל' הצדיקים גמורים הדוד תאנים רעות אל' רשעים גמורים. ושם אמר אבד סברם ובטל סכוימים ת"ל הדודאים נתנו ריח אל' ואלו עתודים שיתנו ריח. דרש רבא מ"ד (שח"ש ז) הדודאים נתנו ריח אל' בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא, ועל פתחינו כל מנדים אל' בנות ישראל שמנידן' פתחיתן לבעליהם. ל"א שאוגדות פתחיתן לבעליהם. חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך אמרה בני לפניו הקב"ה רבש"ע הרבה גנות גורת על עצמי יותר מטה שנזרת עלי וקימות. אל' ר"ח לההוא מרכנן דהוה קא מסדר אנדרתא קמיה מי שמייע לך חזשי' גם ישנים דודי צפנתי לך מי היא. אל' אלו מצות קלות ומצוות חטורות. אל' וכי תורה פעמים פעמים נהגת. אלא הללו דברי תורה והללו דברי סופרים. דרש רבא מ"ד (קחלה יב) וייתר מהמה בני הזהר עושות ספרים הרבה אין קץ בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה שדברי תורה יש בה עשה ולא העשה דברי סופרים כל העובר על ד"מ חייב מיתה

commandments, if neglected, involve capital punishment. One might say perhaps, that if it be true that these are so important, then why were they not put down in writing? The passage therefore says [in answer] (Ib.) *The making of many books would have no end.*

Our Rabbis taught: "It once happened that R. Akiba was confined in a prison and R. Joshua Hagarsi was his attendant. Every day they brought in water with a measure. One day the keeper of the prison finding very much water said to R. Joshua: 'What a lot of water thou hast brought to-day? Dost thou need it to soak the walls of the prison?' He poured out one-half and left the other half. When R. Joshua reached R. Akiba, the latter said to him: 'Joshua, dost thou not know that I am old and my very life depends upon thy life?' R. Joshua then related what had happened. 'Give me water to wash my hands,' said R. Akiba. 'Why,' answered R. Joshua, 'there is barely sufficient water to drink, let alone with which to wash the hands.' Then R. Akiba said to him: 'What am I to do? He who neglects to wash his hands is guilty of a sin involving capital punishment by Heaven. It is better for me that I should die by my own act [from hunger] than to act contrary to the opinion of my associates.' It is related that he did not taste anything till they brought him water and he washed his hands. When the sages heard of this incident they said: 'If he was so strict in his old age, how strict must he have been when young? and if so strict in prison [where it was hard to obtain], how much more strict must he have been in his own home?'"

R. Juda said in the name of Samuel: "When Solomon ordained the law concerning Erubin⁶ and that of washing the hands before meals, a *Bath-Kol* (heavenly voice) came forth and said *My son, if thy heart be wise, my heart shall rejoice, even mine.* (Pr. 23, 15). *Become wise my son, and cause my heart to rejoice, that I may give an answer to him that reproacheth me* (Ib. 27, 11)."

Raba expounded: "What is meant by the passage (Songs 7, 14.) *Come, my friend, let us go forth into the field, etc.* Thus said the Congregation of Israel before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the universe, judge me not, like the inhabitants

שما תאמך אם יש בהן ממש מפני מה לא נכתבו אמר קרא (קחלה יב) עשות ספרים הרבה אין קץ:

ת"ר מעשה ברבי עקיבא שהיה חכש בבית האסורים והיה רבי יהושע הנרמי משרתו בכל יום ויום היו מכנים לו מים במדה פעם אחת מצאו שומר בחדר בית האסורים אל היום מיטיך מרוכין שמא לחתור ביה האסורים אתה צדוק. שפק חצין והניה חצין. כיוון שהגע אצל ר"ע. אמר לו יהושע אי אתה יודע שזקן אני והי תלוין בחירות. סח לו כל אותו המאורע. אל תן לי מים ליטול ידי. אמר לשותות אין מניעין ליטול ידים מניעין. אמר לו ומה עשה שחביבין עליהן מיתה בידייהם. מוטב שאמות מותות עצמי ואל עכבר על דעת חבריו. אמרו לא טעם כלום עד שהביאו לו מים ונטל ידי. וכששמעו הכם בדבר אמרו ומה בזקנותו כך בילדותו על אחת כמה וכמה. ומה בבית האסורים כך בביתו על אחת כמה וכמה. אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שתקנו שלמה עירובין ונטילת ידיים יצתה בת קול ואמרה (משלו גג) בני אם חכם לך ישמח לבני גם אני. ואומר (שם כו) חכם בני ושם לבני ואשיבה חרפי דבר:

דרש רבא מא דכתיב (שיר ז) לכה דודי נצא השדה וגנו' (ע'pirash"י שפ) אמרה כנמת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אל תדייני

of the large cities who practice amongst them rapine, licentiousness, swearing in vain, and false swearing. But come out into the field, and we shall show Thee many scholars who study the Torah although they are in very poor circumstances'; *let us spend the night in the villages*; (Ib.) do not read *Bakfarim* (in the villages), but read it *Bakofrim* (who disbelieve in Thee). This means 'Come with us and we shall show Thee, the children of Esau upon whom Thou hast showered Thy blessings and who still disbelieve in Thee.' *Let us get up early to the vineyards*, (Ib.) refers to the houses of prayer and the houses of study; *Let us see if the vine has blossomed*, (Ib.) refers to those who read the Holy writ; *Whether the young grapes have opened*, refers to those who study the *Mishnah*; *Whether the pomegranates have budded*, refers to those who study the *Talmud*; *There will I give thee my love*; i. e., there I shall show Thee my honor and the worthiness of the praise of my sons and daughters [who adhere to Thy religion.]"

R. Hamnuna said: "What is the meaning of the passage (I Kings 5, 12.) *And he spoke three thousand proverbs and his songs were a thousand and five.* It is intended to teach that Solomon uttered three thousand proverbs for each and every word of the Torah; and for each and every word of the *Sopharim* (Rabbinical), he assigned a thousand and five reasons."

Rabba expounded: "What is the meaning of the passage (Ecc. 12, 9.) *And in addition to the fact that Koheleth was wise, he also continually imparted knowledge to the people*, i. e., he supplied the Holy writ with Massoritic text and he explained the different forms by means of examples and proverbs; *Yea, he gave good heed, and sought out, and set in order many proverbs.* Ulla, in the name of R. Elazar, explained it: "Previous to the time of Solomon the Scripture was like a basket without handles, that cannot be grasped; and when Solomon came, he affixed the necessary handles."

His locks are like waving foliage (Son. 5, 13.). R. Chisda, in the name of Mar Ukba, said: "We infer from this that from every stroke of the letter [contained in the Torah] a mass of laws and ordinances can

כיוושבי כרכבים שיש בהם גול ועריות ושבועות
שוא ושבועות שקר אלא נזא השדה בואה
ואראך ת"ח שעוסקין בתורה מתוך הדוחק.
נילינה בכפרים אל תקרי בכפרים אלא בכפרים
אריך בני עשו שהשפעת להם טוברך וכמו
בך. נשכימה לכרכמים אלו בתמי נסיות ובתי
מדרשות. נראה אם פרחה הגפן אלו בעלי
מקרא. פתח הסמדר אלו בעלי משנה. הגנו
הרמוניים אלו בעלי תלמוד. שם אתן את דודי
לך שאראך בכודי ונדוות שבח בני ובנותי:

אמר רב המנונא Mai Dibthib (מ"א ד) וידבר
שלשת אלפיים משל ויהי שירו חמשה ואלף
מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה
שלשת אלפיים משל ועל כל דבר ודבר של
מופרים היה אומר אלף וחמשה טעמיים. דרש
רבא Mai Dibthib (קחלה יב) ויותר שהיה קהלה
חכם עוד למד דעת את העם דאגמരיה בסימני
טעמא ואסכלה בתמי דרמי ליה. (שם) ואנו
וחקר תיקון משלים הרבה אמר על לא אמר רב
אלעוזר בהחלה הייתה התורה דומה לכפייה
שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה לה
ازונים. (שיר ה) קוזוצותיו תלחמים. אמר רב
חמדא אמר מר עוקבא מלמד שיש לדוש על
כל קוֹז וקוֹעַת תִּלְיָם שֶׁ הַלְכָות. (שם)

e) The carrying of objects on the Sabbath in a court where there are several houses occupied by different tenants is forbidden. However, if the tenants contribute their share towards a dish which is deposited in one of the dwellings, by this act all the dwellings are considered as common to all (one *Reshut*), and thereby permits the carrying of objects on the Sabbath from one to the other, and also across the court. This act is called *Erub* and was introduced by King Solomon.

be derived; *Black as a raven*, i. e., with whom do you find the beauty of the Torah? (Fol. 22a) With him who arrives early and stays late in the house of study."⁷ Rabba said: "With him who blackens himself as a raven." Raba said: "With him who becomes as hard-hearted toward his family as a raven is toward its young." An instance of this is that of R. Adda b. Mathna, who wanted to go to the house of study to learn; and when he was asked by his wife, "what shall I do with the little ones?" he answered: "Are the water-plants in the marshes all gone [wherewith they could support themselves]."

And repayeth those that hate Him, to his face, to destroy him, (Deu. 7, 10). R. Joshua b. Levi said: "Were it not for the passage, it would be impossible to make such an assertion; for this is as if the Lord is like unto a mortal who carries a heavy burden and wants to throw it away [in order to be rid of it]." *He will not delay, to him who hateth Him* (Ib.), R. Ela said: "To His enemies he delayeth not punishment, but he delayeth the reward to the strictly righteous, and this is what is intended by R. Joshua b. Levi, who said: 'What is the meaning of the passage (Ib. ib. 11.) *Which I command thee this day to do them*. i. e., to-day it is to be fulfilled, but to-morrow it could not be fulfilled; to-day it is to be fulfilled but the reward shall be paid to-morrow [in the future world].'"

R. Haggai, and according to others, R. Samuel b. Nachmeini said: "What is meant by the passage (Ex. 34, 6.) *Slow to anger* (in the plural). It should have been *slow to anger*, i. e., *Slow to anger to the wicked and slow [to pay the reward] to the righteous*."

CHAPTER THREE

(Fol. 41a) It is taught that after the death of Rabban Gamaliel, R. Joshua came and sought to nullify the former's decrees. R. Jochanan b. Nuri then arose and said: "We see that the body always follows the head; as long as Rabban Gamaliel lived, we followed his decisions, now that he is dead, thou wantest to repeal his words. Joshua! We will not listen to thee! The Halacha has been fixed long ago according to the

⁷) *Shechoroth* (black) is to be read *Shacharith* (morning). *Ka'oreb* (raven) is to be read *Ka'ered* (evening). In both cases the words are slightly changed.

שחורות כעורב במי אתה מוצאן במי (דף נב) שימושים ומעריב עליהם בבית המתרש. רבה אמר במי שמשחיר פניו עליהם כעורב. רבא אמר במי שימוש עצמו אכורי על בניו ועל בני ביתו כעורב. כי הא דבר אדא בר מתגא הוא קא אזיל לנבי רב אמרה ליה דברתתו ינוקי דידך מאי אי עכיד להו. אמר לה מי שלימוד קורמי בגיןמא :

(דברים ז) ומשלם לשונאו אל פניו להאבדו אריב"ל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו כביכולadam שנושא משאו על פניו וمبקש להשליכו ממנה. לא יאחר לשונאו א"ר אילא לשונאו הוא דלא יאחר אבל מאחר הוא לצדיקים גמורים. והיינו דא"ר יהושע ב"ל מ"ד (שם) אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום לעשותם ולמחר ליטול שכרן. א"ר חנני ואיתימה ר"ש בר נחמני מ"ד (שטוות לד) אריך אפים אריך אף מבעי ליה. אלא אריך אפים לרשעים ואריך אפים לצדיקים :

בבל מערביין פרק שלישי

(דף טא) תניאו לאחר פטירתו של רבן גמליאל נכם ר' יהושע להפר את דבריו עמד רבבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר חזוי אני דברת רישא גופא אול כל ימיו של רבן גמליאל קבענו הלכה כמותו עכשו אתה מבקש

opinion of Rabban Gamaliel [and so it must remain]." And there were none to contradict him. [Hence we see that the decree of Rabban Gamaliel was accepted and not that of R. Joshua.] In the generation of Rabban Gamaliel, his opinion was followed, but in the generation of R. Joshua, the opinion of R. Joshua prevailed.

CHAPTER FOUR

(Fol. 41b) Our Rabbis taught: "Three things cause a man to disregard his own sense and the will of his Creator, viz. idolatry, an evil spirit, and the stress of poverty." For what purpose do the Rabbis tell us this? In order that we shall pray to God to deliver us from such evils.¹

Three classes of people will never see Gehenna: viz., those who suffer from the stress of poverty; those who suffer from stomach troubles, and those who suffer from creditors. According to some, there is also another group, including him who has a bad wife. But the first *Tana* holds that a bad wife could be divorced. The second *Tana*, however, contends that the last may happen in spite of his desire to divorce, either because the return of dowry is demanded and he cannot pay it, or because of their children [whom he does not wish to be disgraced]. For what purpose do the Rabbis tell us this? In order that one should accept such troubles with resignation.

Three classes of people are likely to die suddenly; viz., he who has stomach disease; a woman in confinement, and he who suffers from dropsy. For what purpose do the Rabbis inform us of that? In order that we may prepare the death garments for the sick.²

(Fol. 43b) We are taught that Rabban Gamaliel had a tube, through which, when he looked, he could distinguish objects at a distance of two thousand cubits, upon land as well as upon sea. Whoever desired to find out the exact depth of a valley, looked through his tube and ascertained its exact depth. Likewise if one wanted to ascertain the height of a palm tree, he would use this tube, by measuring its shadow and comparing it with the shadow cast by a man, whose height is known.

לכטל דבריו יהושע אין שומעין לך שכבר נקבעה הלכה בר"ג, ולא היה אדם שערער בדבר כלום. בדורו של ר"ג עכיד בר"ג בדורו של רבי יוסי עכיד ברבי יוסי:

מי שהוציאו טרק רביעי

תנו רבנן שלשה דברים מעכירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו. ואלו הן. עוכדי כוכבים ורוח רעה. ודקדוקי עניות. למאי נפקא מיניה לuibער עלייהו רחמי. ג' אין רואין פנוי גיהנם ואלו הן. דקדוקי עניות. וחולי מעיים, והרטשות. ויש אומרים אף מי שיש לו אשה רעה. ואיך אשה רעה מצוה לגורשה. ואיך זמני דכתובתה מרובה ולא מזמן לגורש לה. א"ג יש לו בניהם ממנה ואינו יכול לגורשה למאי נפקא מיניה לקבולי מהבנה. ג' מתים כשםם מספרים ואלו הן. חוליו מעיים. וחיתת. והדרוקן. למאי ג"מ למשמשי להו גודראנא:

תנייא שפורתה היהת לו לר"ג שהיה מבית וצופה בה אלפיים אמרה ביבשה וכונגדם אלפיים אמרה בים הרוצה לידע כמה עומקו של ניא מבייא שפורתה ומכנית בה וידע כמה עומקו של ניא והרוצה לידע כמה גובהו של דקל ימדוד קומתו וצלו וצל קומתו וידע כמה גובהו של דקל:

1) Although they committed a crime, we ought not to outcast them, but pray for their relief.
2) And the sick, seeing this, will pray to God for mercy.

(Fol. 45a) R. Juda, in the name of Rab, said: "If heathens besieged a town inhabited by Israel, the latter were not permitted to meet them with war implements on the Sabbath." We have also a Baraita to the same effect: "If idolaters besieged," etc. In what case do these words apply? When the enemy came because of monetary matters; but if their coming involve human lives, they should be met [even on the Sabbath] with implements of war. If the enemy invaded towns near the boundary [of Palestine] they should be met with implements of war [on the Sabbath] even if the invasion does not involve danger of life, but involves the robbery of even such a common article as straw." R. Joseph b. Minyumi said in the name of R. Nachman: "Babylon is considered [in respect to meeting an invasion with war implements on the Sabbath] as a city near the boundary." This refers only to Neharde'a.

R. Dostai of Biri expounded: "What is meant by the passage (I Sam. 23, 1.) *Then they told David, saying, 'Behold, the Philistines are fighting against Ke'ila, and they are plundering the threshing-floors'*? We are taught that Ke'ila was a city situated near the boundary and the invaders came solely for the purpose of seizing straw and hay, as it is written *They are plundering the threshing-floors*; it is also written (Ib. ib. 2.) *Thereupon David asked counsel of the Lord, saying, 'Shall I go and smite among these Philistines?'* And the Lord said unto David, 'Go and smite among the Philistines and deliver Ke'ila.' Now, what did David ask of the Lord? Shall we assume that he asked whether he was permitted to go out against the Philistines or not? This should have been asked of the court tribunal, at that time sitting in Ramathi and of which Samuel [the prophet] was the head. We must therefore conclude that he asked of the Lord whether he would succeed or not. This conclusion can also be proved from [the reply given them] which is written there, *Go and smite among the Philistines and deliver Ke'ila.* [This indicates that the Lord meant to secure David's success.] The conclusion is therefore accepted.

אמר ר' יהודה אמר ר' עכו"ם שצרכו על עיירות ישראל אין יוצאים עליהם כל זיין ואין מהלין עליהם את השבת. תנ"ה עכו"ם שצרכו וכו' בד"א כשהם על עסקי ממון אבל באו על עסקי נפשות יוצאים עליהם כל זיין ומהלין עליהם את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפיקו לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי קש ותבן יוצאים עליהם כל זיין ומהלין עליהם את השבת. א"ר יוסף בר מנוי אמר רב נחמן ובבבלי בעיר הסמוכה לספר דמיא ותרגומו גהדרעה. דרש רבי דומתאי דמן בירוי מ"ד (שפטויל א נג) ויגידו לדוד לאמר הנה פלשתים נלחמים בקעילה והמה שוטים את הגרנות תנא קעילה עיר הסמוכה לספר היהת והם לא באו אלא על עסקי תבן וקש דכתיב והמה שוטים את הגרנות וכתיב וישאל דוד בה' לאמר האלך והכיתוי בפלשתים האלה ויאמר ה' אל דוד לך והכיתוי בפלשתים והושעת את קעילה. מי קא מיביעא ליה אלימא אי שרוי אי אסיר הרי ב"ד של שמואל הרמתי קיים אלא אי מצלה אי לא מצלה דיקא נמי דכתיב לך והכיתוי בפלשתים והושעת את קעילה ש"מ:

CHAPTER FIVE

(Fol. 53a) Rab and Samuel give different explanations for the *cave of Machpelah*. One said: "It was called so because it was built as two houses, one within the other"; the other said: "It is built like a house and an upper story." It is quite right according to the one who said it was built like a house and an upper story, that it should be called *Machpelah* [which means double] but as to the other who says that it was built of a house within a house, why then should it be called *Machpelah*? Because our couples are lying there, viz., Adam and Eve; Abraham and Sarah; Isaac and Rebecca; Jacob and Leah. [Therefore it is called *Machpelah*].

Unto Mamrei the city of Arba (Gen. 25, 29.) R. Isaac said: "The city of four couples."

R. Jochanan said: "For eighteen days I lived with R. Oshiya, the great and learned nothing from him except one thing concerning this Mishnah, namely: the Mishnah should be read *Keitzad Me'abrin* (how shall the boundaries of a town be extended), with an *Alef*." Is this so? Did not R. Jochanan say, "Twelve disciples had R. Oshiya, the great, and during the eighteen days I lived with them, I became thoroughly acquainted with the hearts of each and every one of them, and also the wisdom of every one." [Hence he learned more than one thing.] If you wish, you may say that he learned the hearts and the wisdom of each and every one, but he learned nothing in the Talmud; and if you wish, you may say that from the disciples he did learn many things, but from R. Oshiya, he learned only the one thing mentioned. If you wish, also, you may say he means that he learned but one thing concerning the Mishnah, but aside from that, he learned many other things.

R. Jochanan said further: "When we were studying the Torah with R. Oshiya, the great, we sat four in number, four to one cubit."

Rabbi said: "When we were studying Torah with R. Elazar b. Shamma, we used to sit six in number, six to one cubit."

R. Jochanan said further: "R. Oshiya, the great, was as great in his generation as was R. Meier in his generation. Just as the associates of R. Meier's generation could not

כיצד מעברין פרק חמישי

(ו' נ) מערת המכפלת רב ושמו אל חד אמר שני בתים זה לפנים מותה. חד אמר בית ועליה על גביו. בשלמא למאן דאמר ב' בתים זה על נב זה היינו דכתיב מכפלת. אלא למ"ד ב' בתים זה לפנים מותה מכפלת. שכפלת בזוגות. (שם כה) מפרא קריית הארבע אמר רבוי יצחק קריית ארבע זוגות אדם וחוה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה. אמר יוחנן י"ח ימים נדלתי אצל ר' אושעיא ברבי ולא למדתי ממן אלא דבר אחד טמונתנו כיצד מאברין את הערים באלו". אמר והוא אמר יוחנן י"ב תלמידים היו לו לר' אושעיא ברבי י"ח ימים נדלתי ביןיהם ולמדתי לב כל אחד ואחד והכמת כל אחד ואחד גמר נמר לא גמר. ואבע"א מניינו דידחו גמר מיניה דידיה לא גמר. ואבע"א דבר אחד במשנתנו אמר:

ואמר ר' יוחנן כשהיינו למדים תורה אצל ר' אושעיא (ברבי) היינו יושבים ד' ר' באמתא. אמר רבוי כשהיינו למד תורה אצל ר' אלעזר בן שמעון היינו יושבים ו' ו' באמתא. אמר יוחנן ר' אושעיא ברבי בדורו כר' מאיר בדורו מה ר' מ' בדורו לא עמדו חכמי

foretell his final decision [regarding any Halacha,] so also the associates of R. Oshiya, the great, could not foretell his final decision.”

R. Jochanan said also: “The hearts of the first sages were as broad as the gate of the *Ulam*,¹ and that of the latter sages were as broad as the gate of the *Heichal*,² but our hearts are as narrow as the eye of a very fine needle.” Who are called the first? R. Akiba [and all such as he]; and the last sages? R. Elazar b. Shamua [and all such as he]. Others say: “The first sages are [like] R. Elazar b. Shamua, and the last sages [like] R. Oshiya, the great; and we are as narrow as the eye of a very fine needle.” Abaye said: “It is like driving a peg into a hard wall; thus are we, so far as the knowledge of the *Talmud* is concerned.”³ Raba said: “We are like a finger pushed into a cake of wax so far as reasoning is concerned.”⁴ R. Ashi said: “And it is as easy for us to forget what we learn as it is to put a finger in the opening of a cave.”

R. Juda, in the name of Rab said: “The Torah endured with the Judeans, who paid strict attention to the exact language which they received from their teacher; but with the Galileans, who paid no attention to the exact language as they received it from their teacher, the Torah did not endure.” Does this depend upon paying strict attention to the exact language? It means that because the Judeans quoted the exact words of their teachers, they were enabled to make signs and marks on every law, and thus preserve it. The Galileans, however, who did not quote the exact language of their teachers, were unable to place signs on the laws and consequently forgot them. If you please, you may say that the Judeans studied from one teacher and therefore remembered what they learned; but the Galileans had many teachers and consequently did not retain anything. Rabina said: “The Judeans studied the treatise [with others, after they knew it themselves], and therefore they retained them. But the Galileans did not study the treatise with others, and in consequence, forgot it; David [the King] studied with others, but Saul did not study with others. Of David, who studied with others, it is writ-

על סוף דעתו אף ר' אושעיא (ברבי) לא עמדו
חבריו על מוף דעתו. וא"ר יוחנן לבן של
ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרים
כפתחו של היכל ואנו כמלא נקב מהט סדיקת.
מן ראשונים ר' עקיבא. אחרים ר' א בן
שמעון. א"ד ראשונים ר' א בן שמעון אחרים
ר' אושעיא ברבי. ואנו כמלא נקב מהט וכו'.
אמר אביי ואנן כי סיכתא בנוודא לגמרא. אמר
רבא ואנן כי אצבעתא בקירה לשבחה.

אמר ר' יהודה אמר ר' בני יהודה שהקפידו
על לשונם נתקיימה תורהן בידן בני גליל שלא
הקפידו על לשונם לא נתקיימה תורהן בידן.
מידי בהקפידא תלייה מלהא. אלא בני יהודה
דחו דיקי לישנא ומתנחי להו סימני נתקיים
תלמודן בידן בני גליל שלא דיקי לישנא ולא
מתנחי להו סימני לא נתקיים תלמודן בידן.
איבעית אימתו בני יהודה גמרי מחד רכה
נתקיימה תורהם בידם בני גליל שלא גמרי
מהד רכה לא נתקיים תורהם בידם. רבינה
אמר בני יהודה דגלו מסכתא נתקיים תלמודן
בידן. בני גליל שלא גלו מסכתא לא נתקיים
תלמודן בידן. דוד גלי מסכתא שואל לא גלי
מסכתא. דוד דגלו מסכתא כתיב ביה (חלהים

1) The vestibule of the Temple. Its gate was 20 cubits wide.

2) The Temple. Its gate was ten cubits wide.

3) So is the labor of impressing tradition on our memories.

4) As little as remains on the finger which has been pulled out of wax, so little of the Torah remains with us.

ten (Ps. 119, 74.) *Those that fear Thee will see me and be rejoiced.* But of Saul, who did not teach others, it is written (I Sam. 14, 47.) *And wheresoever he turned himself, he caused terror.*

(Ib. b) R. Jochanan said further: "Whence do we know that the Holy One, praised be He! forgave Saul [for the sin of killing the priests of Nob]?" It is said (I Sam. 28, 19.) *And to-morrow shalt thou and thy sons be with me*, i. e., with me in the same abode."

R. Joshua b. Chananyah said: "During my life I was frustrated once by a woman, once by a boy and once by a little girl. What was the instance with the woman? At one time I resided at the house of a woman. At the table she set before me a plate of beans; the first time, I ate the entire portion, leaving nothing [on the plate]. The second time, I also ate it all up and left nothing. The third time, she made it too salty and after tasting it, I stopped and left it untouched. Whereupon the woman said to me: 'Rabbi, why dost thou not eat?' I replied, 'I have already eaten during the day.' 'Thou shouldst have eaten less bread,' she remarked to me, and continued, 'Rabbi, perhaps because thou didst not leave any *Pe'ah* the first time? For have not the sages said that *Pe'ah* should not be left in the pot [with the cook] but it shall be left in the plate when the mess is served? [You therefore, left it now to include all three occasions.]' What was the incident with the girl? I was once walking on a road near a field and seeing a trodden path which ran across the field, I took that path. A little girl who stood nearby said to me: 'Rabbi, art thou not walking in a meadow?' To which I replied: 'Is this not a trodden path?' Yea, cried she, 'such robbers as thou art have made it a trodden path.' What was the incident with the boy? Once I was walking on the road and noticing a boy sitting near the cross-road I asked him: 'Which road leads to the city?' And the boy answered: 'This road is a long road, nevertheless a short one; but that one is a short road, and at the same time, a long one.' I took the short road, which was at the same time, a long one. When I came near the

קיט) יראיך יראוני ווישמהו. שאול דלא גלי מפכתא כתיב ביה (שפטא לא יד) ובכל אשר יפנה (שם ע"ב) ירשיע. וא"ר יוחנן מנין שמהל לו הקב"ה על אותו עון שנאמר (ש"א כט) מהר אתה ובניך עמי עמי במחיצתי:

אמר רבי יהושע בן חנניה מימי לא נצחני אדם אלא אשת תינוק ותינוקת. אשה מאי הייא פעם אחת נתארחתاي אצל אכמניא אחת ועשתה לי פולין פעם ראשונה סעדתי ולא שיוירתי כלום. שנייה סעדתי ולא שיוירתי כלום. שלישית הקדיחתו במלחה. כיון שטעתמי משכתי ידי הימנו. אמרה לי רבי מפני מה משכתי ידיך הימנו. אמרתי לה כבר סעדתי מבעוד יום. אמרה לי היה לך למשוך ידיך טן הפת: אמרת לי רבי שמא לא הנחת פאה בראשונה ולא כך אמרו חכמים אין משירין פאה באילוף אבל משירין פאה בקערה. תינוקת מאי הייא פעם אחת הייתה מהלך בדרכ וויה דרכ עיברת בשדה וויה דרכ מהלך בה אמרה לי תינוקת אחת רבי לאו שדה הווא אמרתי לה לא בדרכ כבושא אני מהלך. אמרה לי לסתים שכמותך כבשותה. תינוק מאי הווא פעם אחת הייתה מהלך בדרכ וויה תינוק אחד שהיה יושב על פרשת דרכם אמרתי לו בני באז זה דרכ נלך לעיר. אמר לי זו ארכחה וקצרה זזו קזרה וארכחה. הלכתי בקצרה

5) See I Sam. 22, 11-19.

6) Since he was in the same abode with Samuel the prophet, his sin must have been forgiven by God.
7) See Lev. 18, 9, that if one reap the harvest he must leave a corner of his field unreaped for the poor. This is called *Pe'ah*.

city, I found it so surrounded, at its entrance, by gardens and parks, that I had to turn back to the place whence I had started. I said to the child: 'My son, hast thou not said that this road is the short one?' Whereupon he answered me: 'Rabbi, did I not also tell thee that it was, at the same time, a long one?' I then kissed him on his head and said: 'Happy art thou, Israel, that all thy children are wise, large and small.'

R. Jose, the Galilean, was walking on the road when he met Beruriah (the wife of R. Meier), and he asked of her: "Which way must I take to the city of Lud?" She replied: "Thou Galilean fool! Did not our sages say 'Thou shouldst not converse long with a woman'? Thou shouldst have asked 'Which is the way to Lud?'"

Beruriah once found a certain disciple who studied in silence (Fol. 54a). Scornfully, she said: "Is it not thus written (II Sam. 23, 5.) *Set in order with all and preserved*, i. e., If set in order with all, the two hundred and forty-eight members of the body—it will be preserved in the heart."

We are taught that R. Eliezer b. Jacob had a disciple who studied in silence, but that after three years he forgot all that he had learned.

We are taught that R. Eliezer b. Jacob had a disciple who was judged by God as deserving of being burnt, but the sage said: "Let him live, since he was an attendant to a great man."

Samuel said to R. Juda: "Keen scholar, open thy mouth when thou readest, open thy mouth when thou studieth, so that thou mayeth live long and the Torah will endure with thee; as it is said (Pr. 4, 22.) *For they are life unto those that find them, and to the whole body a healing*; read not *Lemotza'eihem* (that finds them) but read it *Lemotzi'eihem* (who utters them) with the mouth."⁸

Samuel said to R. Juda: "Keen scholar, snatch and eat, snatch and drink for the world which we are to leave is like a wedding banquet [which passes quickly]."⁹

Rab said to R. Hamnuna: "My son, if thou hast means then live according to them, for there is no enjoyment in the grave; and death does not linger, [it may come suddenly]. If thou wilt say 'I shall leave the means for my children,' who will tell thee in the

and Arochah. Cion that giveth to the city the boundaries for giveth and for the boundaries. I said to her: 'My son, hast thou not said that this road is the short one?' Whereupon he answered me: 'Rabbi, did I not also tell thee that it was, at the same time, a long one?' I then kissed him on his head and said: 'Happy art thou, Israel, that all thy children are wise, large and small.'

R. Jose, the Galilean, was walking on the road when he met Beruriah (the wife of R. Meier), and he asked of her: "Which way must I take to the city of Lud?" She replied: "Thou Galilean fool! Did not our sages say 'Thou shouldst not converse long with a woman'? Thou shouldst have asked 'Which is the way to Lud?'"

Beruriah once found a certain disciple who studied in silence (Fol. 54a). Scornfully, she said: "Is it not thus written (II Sam. 23, 5.) *Set in order with all and preserved*, i. e., If set in order with all, the two hundred and forty-eight members of the body—it will be preserved in the heart."

We are taught that R. Eliezer b. Jacob had a disciple who studied in silence, but that after three years he forgot all that he had learned.

We are taught that R. Eliezer b. Jacob had a disciple who was judged by God as deserving of being burnt, but the sage said: "Let him live, since he was an attendant to a great man."

Samuel said to R. Juda: "Keen scholar, open thy mouth when thou readest, open thy mouth when thou studieth, so that thou mayeth live long and the Torah will endure with thee; as it is said (Pr. 4, 22.) *For they are life unto those that find them, and to the whole body a healing*; read not *Lemotza'eihem* (that finds them) but read it *Lemotzi'eihem* (who utters them) with the mouth."⁸

Samuel said to R. Juda: "Keen scholar, snatch and eat, snatch and drink for the world which we are to leave is like a wedding banquet [which passes quickly]."⁹

Rab said to R. Hamnuna: "My son, if thou hast means then live according to them, for there is no enjoyment in the grave; and death does not linger, [it may come suddenly]. If thou wilt say 'I shall leave the means for my children,' who will tell thee in the

(וְנִזְמַנְתָּה) בְּרוּרִיה אֲשַׁכְחָתָה לְהַהְוָה תַּלְמִידָא דְהַוָּה קָא נִירִם בְּלִחִישָׁא בְּטַשָּׁה בֵּיה וְאָמָרָה לֵיה לָאו הַכִּי כְּתִיב (שְׁמוֹאֵל בְּכָג) עַרְוָכה בְּכָל וְשְׁמָרוֹה אֵם עַרְוָכה בְּרַמְתָּח אִיכְרִים שֵׁל אָדָם שְׁמָרוֹה בְּלֵב אֵם לָאו אִינָה מְשֻׁתְּמָרָת. תְּנָא תַּלְמִיד אֶחָד הִיה לֹו לְרִ' אַלְיָזָר (בֵּן יַעֲקֹב) שְׁחִיתִיב שְׁרִיפָה לְמִקּוֹם אָמָרָוּ הַנִּיחָוּ לֹו שָׁאָדָם גְּדוּלָה שִׁמְשָׁה. אַל שְׁמוֹאֵל לְרַב יְהוּדָה שִׁינְנָא פָּתָח פּוֹטָךְ קָרִי פָּתָח פּוֹטָךְ תְּנִי כִּי הַכִּי דְטוּרִיךְ חַיּוֹן וְתַתְקִים בִּידְךְ שְׁנָאָמָר (מָשְׁלֵי ד) כִּי חַיּוֹם הָם לְמוֹצְאָהֶם וְלֹכֶל בְּשָׁרוֹ מְרָפָא. אַל תָּקִרְיֵה לְמוֹצְאָהֶם אֶלָּא לְמוֹצְיאָהֶם בְּפֶה. אָמָר לֵיה שְׁמוֹאֵל לְרַב יְהוּדָה שִׁינְנָא חַטּוֹפָ אֲכּוֹל חַטּוֹפָ וְאִישְׁתִּי דְעַלְמָא דְאַזְלִינָא טִנְיָה לְכִי הַלּוֹלָא דְמִי. אָמָר לֵיה רַב לְרַב הַמְנוֹנָא בְּנֵי אָמָר יְשַׁׁלְּחֵךְ הַיְּטֵב לְךָ כִּי אֵין בְּשָׁאָל תַּעֲנֵג וְאֵין לְמוֹת הַתְּמִתָּהָה וְאָמָר אַנְיָה

⁸⁾ *Motzel* has two meanings, "to find" and "to bring forth."

⁹⁾ While you have the means enjoy it for you do not know how long a man lives.

grave? Children of man are like the grass of the meadow; some are blossoming and others are fading."

R. Joshua b. Levi said: "One who walks on a road and has no companion, shall study the Torah; for it is said (Pr. 1, 9.) *For a wreath of grace are they*; if a man have a headache, let him study the Torah, for it is said (Ib. ib. ib.) *Are they unto thy head*; if a man have a sore throat, let him study the Torah, for it is said (Ib. 3, 8.) *It will be healthy to thy body*, if a man is sick with rheumatism, he shall study the Torah, for it is said (Ib. ib. ib.) *And marrow to thy bones*; if a man is sick in all or any part of his body, he shall study the Torah, for it is said (Ib. 4, 22.) *And to the whole body a healing.*"

R. Juda, the son of R. Chiya, said: "Come and see how the nature of the Holy One, praised be He! differs from that of mortal man. The nature of mortal man is that if a man prescribes a remedy, it may benefit one and injure another; but the Holy One, praised be He! gave the Torah to all Israel, as a remedy for all, and for the whole body, as it is said (Ib. ib. ib.) *And to the whole body a healing.*"

R. Ami said: "What is meant by the passage (Ib. 22, 18.) *For it is a pleasant thing if thou keep them within thy bosom, if they be altogether firmly seated upon thy lips*, i. e., when are the words of the Torah a pleasant thing? If thou keepeth them within thy bosom. And when canst thou keep them in thy bosom? If they are firmly seated upon thy lips."¹⁰ R. Zeira said: "We know from the following: (Ib. 15, 23.) *A man hath joy by the answer of his mouth; and how good is a word spoken at the proper time!* i. e., when has a man joy? If his mouth is able to answer [a question]." R. Isaac said: "We deduce the above from the following (Deu. 30, 14.) *But the word is very nigh unto thee, in thy mouth, and in thy heart, that thou mayest do it*, i. e., when is the word nigh unto thee? If it is in thy mouth and in thy heart to do it." Raba said: "We deduce the above from the following (Ps. 21, 3.) *The longing of his heart hast Thou given him and the request of his lips*

¹⁰ As above, this also refers to the fact that when lips, not merely think of them.

לכני חוק בשאול מי יגיד לך. בני אדם דומין לעשי השרה הללו נצוץין והללו נבלין:

א"ר יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין לו לוויה יעסוק בתורת שני' (משלי א') כי לווית חן. חש בראשו יעסוק בתורת שני' (שם) הם לראש. חש בגרונו יעסוק בתורת שני' (שם) וענקים לגרגרותיך. חש בכני מעיים יעסוק בתורת שני' (שם ג') רפאות תהיו לשךך. חש בעצמותיו יעסוק בתורת שני' (שם) וشكוי לעצמותיך. חש בכל גופו יעסוק בתורת שני' (שם ד') ולכל בשרו מרפא. אמר רב יהודה ברית דר' חייא בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם. מדת ב"ז נותן לחבירו סמ' יפה לזה וקשת לזה. והקב"ה נותן תורה לישראל סמ' חיים לכל גוף שני' ולכל בשרו מרפא. אמר רבAMI דכתיב (שם נב) כי נעים כי תשمرם בכתן יכונו ייחדו על שפטיך אימתי דברי תורה נעים כי תשمرם בכתן: ואימתי תשمرם בכתן בשעה שיכונו ייחדו על שפטיך. רב כי זירא אמר מהכא (שם פו) שמחה לאייש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב אימתי שמחה לאייש בשעה שמענה בפיו. רב כי יצחק אמר מהכא (וינרים ל') כי קרוב אליך הדבר מאי בפייך וככלבך לעשותו אימתי קרוב אליך הדבר מאי בזמן שבחיך וככלבך לעשותו. רב אמר מהכא (חלהים כא) תאות לבו נתת לו ואראש שפטיך כל מנעת סלה

14 מ"א learning a man shall pronounce the words in the

hast thou not withheld, Selah, i. e., when hast Thou given him the request of his heart? If the request was not withheld by his lips, Selah."

Raba raised the following contradictory question: "It is written (Ib. ib. ib.) *The longing of his heart hast Thou given him; [even without praying];* and immediately following, *And the request of his lips hast Thou not withheld, Selah.* And he answered thus: If the man has merited it, the longing of his heart is given him without requesting it; but if he has not merited it, he must first request it before it is granted to him."

In the school of R. Eliezer b. Jacob it was taught: "Wherever we find *Netsach, Selah, Va'ed*, forming the conclusion of a passage, it signifies that it will be forever, without interruption." As for *Netzach*, it is written (Is. 57, 16.) *For not to eternity will I contend, neither will I be wroth (Lanetzath) forever.*¹¹ As for *Selah*, it is written (Ps. 48, 9.) *As we have heard, so have we seen, in the city of the Lord of Hosts, in the city of our God; God will establish it forever, Selah;* as for *Vaed*, it is written (Ex. 15, 18.) *The Lord will reign forever, and ever (Vaed).*

R. Elazar said: "What is the meaning of the passage (Pr. 1, 9.) *And necklace around thy neck*, i. e., just as a necklace is loose around the neck and is not seen, all the time [as when the wearer is bending down, so is it with a man. If he is not constantly seen in the streets or markets, but sits at home and studies] he will retain his learning; but if otherwise, he will not retain his learning."

R. Elazar said: "What is meant by the passage (Songs 5, 13.) *His cheeks are as a bed of spices*, i. e., if a man makes himself as a garden bed upon which every one treads [extremely modest], and just as the spices give enjoyment to others [so he teaches others], then his learning will endure with him; but if otherwise his learning will not endure with him."

R. Elazar said also: "What is meant by the passage (Ex. 31, 18.) *Tables of stone*,¹² i. e., If a man makes his jaws as [untiring in repeating lessons as] a stone that cannot be defaced when trodden upon, his learning will then endure with

אימתי תאות לכו נתה לו בשעה שארשת שפטיו כל מנעת סלה. רבא רמי כתיב תאות לכו נתה לו וכתיב וארשת שפטיו כל מנעת סלה. זכה תאות לכו נתה לו לא זכה ארשת שפטיו כל מנעת סלה. תנא דבי רבי אליעזר בן יעקב כל מקום שנא' נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמים. נצח דכתיב (ישעיה נ) כי לא לעולם אריך ולא לנצח אקצוף. סלה דכתיב (תהלים טח) כאשר שמענו כן ראיינו בעיר ה' צבאות בעיר אלהינו אליהם יכוננה עד עולם סלה ועד דכתיב (שמות טז) ה' ימלוך לעולם ועד. א"ר אלעזר מ"ד (משלו א) וענקים לגורגורותיך אם משים אדם את עצמו בענק זה שרפף לצואר ונראה ואינו נראת תלמידו מתקיימים בידו:

אמר רבי אלעזר מ"ד (שח"ש ח) לחייו כערוגת הכוושים אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וככוושים זהה שהכל מתבשמין ממנה תלמידו מתקיים ואם לאו אין תלמידו מתקיים. וא"ר מאץ דכתיב (שמות לא) לוחות אבן אם משים אדם לחייו כאבן זו שאינה נמיהת תלמידו מתקיים בידו ואם לאו

¹¹ The expression used here for eternity is *Netsach*.

¹² *Tables* is used here in the "plural" and *stone* in the "singular."

him; otherwise, his learning will not endure with him."

R. Elazar said further: "What is the meaning of the passage (Ib. 32, 16.) *The writing of God, engraved upon the tables*, i. e., if the first tables had not been broken, the Torah would not have been forgotten by Israel."¹³ R. Acha b. Jacob said: "No nation on the earth could have had power over him; for it is said 'engraved upon the tables.' Do not read *Charuth* (engraved) but read it *Cheiruth* (liberty.)"

R. Mathna said: "What is meant by the passage (Num. 21, 18.) *And from the wilderness of Mathanah*, i. e., if a man makes himself as a wilderness, upon which everybody treads, his learning will endure with him; otherwise his learning will not endure with him."

Raba, the son of R. Joseph b. Chama was not on good terms with R. Joseph. Upon the approach of the Day of Atonement, Raba said: "I will go and appease him." So he went to R. Joseph, and found R. Joseph's attendant preparing a cup of wine for his master. "Give it to me and I shall prepare it," said Raba to the attendant. The latter gave the cup to Raba who prepared the wine. As soon as R. Joseph tasted it, he said: "This prepared wine tastes just as if it were prepared by Raba, the son of R. Joseph b. Chama."¹⁴ "It was I who prepared it" explained Raba. R. Joseph then said to Raba: "I shall not permit you to sit down unless you will explain to me the meaning of the following passages (Ib. ib. ib.) *And from the wilderness to Mathanah, And from Mathanah to Nachaliel; and from Nachaliel to Bamoth. And from Bamoth to the valley.*" Raba said to him: "[This means that] if a man make himself just as the wilderness upon which everybody treads, the Torah will be given to him as a gift. Since the Torah was given to him as a gift, the Torah will remain with him as an inheritance, as it is said *and from Mathanah to Nachaliel*. Since the Torah will remain with him as an inheritance, he will rise to distinction, as it is said *and from Nachaliel to Bamoth*.¹⁵ But if he exalt himself [with his learning] the Holy One, praised be He! will lower him, as it is said *and from Bamoth to the valley*;

אין תלמידו מתקיים בידו. וא"א מ"ד (שם ל'כ) מכתב אלהים הוא חרות גו'. אלמוני לא נשתרוلوحות הראשונות לא נשתחחה תורה מישראל. רב אחא בר יעקב אמר אין כל אומה ולשון יכולה לשנות בהן שנאמר חרות על הלוות אל תקרי חרות אלא חירות:

אמר רב מתנה מ"ד (במ"ר כא) וממדבר מתנה אם משים אדם עצמו כمدבר הזה שהכל דשין בו תלמידו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמידו מתקיים בידו. רבא בריה דרב יוסף בר חמא היה מילתא לרבי יוסוף בהדרה כד מטה מעלי יומא דכיפוריו אמר איזול איפוסיה. אז אשכחית לשמועה דקא מזיג ליה כסא אמר ליה הב לי דאי מזיג ליה אני. יהב ליה. מוג ליה. כד טעמיה אמר דמי האי מוגן למזוג דרבא בריה דרב יוסף בר חמא. אל אני הוא. אל לא תיתב אכريع עד דמפרשת לי להני קראי מ"ד וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנהליאל במות וטבמות הגיא. אל אי משים אדם את עצמו כמדבר הזה שהכל דשין בו תורה נתנה לו במתנה. וכיון שנתנה לו תורה במתנה נחלו אל שנאמר וטבנה נחליאל. וכיון שנחלו אל עולה לנдолה שנאמר ומנהליאל במות. ואם מגים דעתו הקב"ה משפילוvana' (שם) ובמות הגיא.

13) For a thing engraved cannot be obliterated.

14) R. Joseph was blindfolded, he therefore discovered it only after he had tasted the wine.

15) Mathanah means "gift," Nachaliel "inheritance," Bamoth "an elevation."

and if he reconsider his conduct the Holy One praised be He! will raise him again, as it is said (Is. 40, 4.) *Every valley shall be raised.*

R. Huna said: "What is the meaning of the passage (Ps. 68, 11.) *Thy assembly dwelt therein; Thou didst prepare it with Thy goodness for the afflicted people, O God!* If a man make himself as a wild beast, which devours its prey immediately after killing, so also will the scholar repeat his teaching immediately after he hears it from his teacher until he knows it; or as others explain it, like a wild beast which eats even when in the mud, so will the scholar humiliate himself for the sake of study; thus he will retain his learning, otherwise he will not retain it. If he does so, however, the Holy One, praised be He! Himself will prepare a meal for him as is said immediately following,¹⁶ *Thou didst prepare it with goodness for Thy afflicted, O God.*"

R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan said: "What is the meaning of the passage (Pr. 27, 18.) *Whoso guardeth the fig-tree, will eat its fruit.* Why are the words of the Torah likened to a fig-tree? (Ib. b) Just as a fig-tree yields its fruits as often as one searches for it, so does the Torah yield new reasonings as often as a man utters it."

R. Samuel b. Nachmeini said: "What is the meaning of the passage (Ib. 5, 19.) *Let her bosom satisfy thee abundantly at all times.* Why is the Torah compared unto a bosom? Just as the breast supplies milk as often as the suckling touches it, so it is with the Torah; as often as a man utters it he finds taste [new reasoning]."
With her love be thou ravished continually (Ib.). This refers to R. Elazar b. Pedath; for it is said of R. Elazar b. Pedath that when he was studying the Torah in the lower market of Sephoris, his linen garment was lying in the upper market [and he did not even miss it because he was so preoccupied with his study]. R. Isaac b. Eliezer said: "Once a man attempted to steal [the clothes of R. Elazar b. Pedath] but found a serpent lying on top of them."

In the school of R. Anan it was taught: "What is the meaning of the passage (Judge 5, 10.) *He that rides on white asses, etc.* This refers to the scholars who travel from one town to another town, and from one

ו'ם חור ב' הקדוש ב"ת מנכיהו שנא'
(ישעיה ס) כל גיא ינשא:

אמר רב הונאמאי דכתיב (מלחים טח) חירק
ישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים אם משימים
אדם עצמו כחיה וו שדורסת ואוכלת ואמרי
לה שטפרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו
ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו. ואם עושה
כון הקב"ה עושה לו סעודה בעצמו שנא' (שם)
תכין בטובתך לעני אלהים. א"ר חייא בר
אבא א"ר יוחנןמאי דכתיב (משלי כז) נוץד
האהנה יאכל פריה למתה נמשלו דברי תורה
כתהנה מה תאהנה זו (שם ע"ב) כל זמן שאדם
ምמשת בה מוצא בה התאנים אף דברי תורה

כל זמן שאדם הונה בהן מוצא בהן טעם:

אמר ר' שמואל בר נחמני מאי
דכתיב (שם א) דדייה ייזוך בכל עת
למתה נמשלו דברי תורה לדד מה דד
זה כל זמן שתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב
אף דברי תורה כל זמן שאדם הונה בהן מוצא
בהן טעם. באחבה תשגה תמייז, כגון רבוי
אלעוזר בן פדרת. אמרו עליו על ר"א בן פדת
שהיה יושב בשוק התחרתון של צפורי ועסק
בתורה וסדיינו מוטל בשוק העליון של צפורי.
אמר ר' יצחק בן אלעוזר פ"א בא אדם אחד
לייטלו ומצא נחש שרף עליו. תנא דבר ענן
מ"ד (שופטים ח) רוכבי אתוונת צחורות
יושבי על מדין והולכי על דרך שיחו. רוכבי

¹⁶ See introductory paragraph regarding meals prepared by God.

country to another country to teach the Torah and explain it until it is as clear as noon-time. *Ye that sit in Judgment*, (Ib. ib. ib.) refers to those who sit and give verdicts that are really just; *And ye who talk*, (Ib. ib. ib.) refers to those who are versed in the Bible; *On the way*, (Ib.) refers to those who are versed in the Mishnah; *Utter praise*, (Ib.) refers to those who are versed in the study of the Talmud and whose entire conversation is devoted to the Torah."

R. Shizbi said in the name of R. Elazar, b. Azaria: "What is meant by the passage (Pr. 12, 27.) *The indolent roasteth not that which he hath caught in hunting.* He will not live nor last long, the cunning indolent [who strives to study superficially without repeating his learning]." R. Shesheth said: "On the contrary, the cunning indolent will live and last." When R. Dimi came, he said: "This may be likened unto an indolent man who catches birds; if he pinions the wings of each fowl [immediately after he has caught it], he will retain them, otherwise he will not retain them."

Raba, in the name of R. Sechora, who quoted R. Huna, said: "What is meant by the passage (Pr. 13, 2.) *Wealth gotten by vain deeds will be diminished; but he that gathered by close labor will increase it.* If a man studies in mass (too many subjects at a time) his learning will decrease; but if he gathers it slowly (subject by subject) his learning will increase." "This," said Raba, "the Rabbis have studied [and know it] and yet they transgress it." R. Nachman b. Isaac, however, said: "I acted accordingly and retained my learning."

Our Rabbis taught: "What was the method of learning the traditional Torah in the days of Moses? Moses learned it from the mouth of God, then Aaron entered and Moses taught him the chapter; when Aaron had finished, he left the seat of study, taking a seat at the left of Moses, and then his sons entered. Moses then taught them the chapter. When they finished, they departed, Elazar assuming a seat at the left of Moses and Ithamar at Aaron's right. R. Juda says: 'Aaron was always at the right of Moses.' The elder then entered and Moses taught them the same chapter. When the elders were through, they departed and the people entered and Moses taught them the chapter. Thus it is found that Aaron studies the chapter four times, his sons, three times, the

אתנות צחירות אלו ת"ח שהולכים מעיר לעיר
וממדינה למדינה ללימוד תורה ומכבים אורתה
בצחים. (עמ') יושבי על מדין שישובין ודנין
דין אמרת לאמתו. הולכי אלו בעלי מקרה. על
דרך אלו בעלי משנה. שיחו אלו בעלי נגרא
שכל שיחתון דבריו תורה :

ע"ב) אמר רב שיזבי משום ר' אלעזר בן עזיריה מ"ד (משלו יב) לא יחרוך רטיה צידו לא יהיות ולא יואריך ימים ציד הרמאן. ורב ששת אמר ציד הרמאן יחרוך. כי אתה רב דימי אמר משל לצד ציד צפרים אם ראשון ראשון משביר את כנפיו משתחמר ואם לאו אין משתחמר. אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא מ"ד (משלו יג) הון מהבל ימעט וקובען על יד ירכבת אם משים אדם את תורתו חכילות חכילות מתמעטת ואם קובען על יד על יד ירכבת. אמר רבא גמירי לה רבנן להא מילתא ועברי עללה. אמר רב נחמן בר יצחק אני עבדתא ואתתקיים כי :

תנו רכנן כיצד סדר משנה. משה למד מפי הגבורה. נכנים אהרן ושנה לו משה פרקנו. נמתלק אהרן ווישב לשמאלי משה. נכננוו בניו ושנה להם משה פרקנו. נמתלקו בניו אלעזר ישב ליטין משה ואיתמר ישב לשמאלי אהרן. רבינו יהודה אומר לעולם אהרן ליטין משה הוא חזור. נכנים זקנים ושנה להם משה פרקנו. נמתלקו זקנים נכנים כל העם ושנה להן פרקנו. נמצאו ביד אהרון ארבעה ובירד בניו שלשה

elders twice, and the people once. Moses then departed and Aaron studied the same chapter with them all. When Aaron finished, he departed, and his sons studied the chapter with them; after the sons finished, they departed and the elders studied the chapter with the people. It is thus found that every one repeated the chapter four times. 'From this,' says R. Eliezer, 'we learn that it is the duty of a man to repeat a lesson with his disciple four times.' For if Aaron who learned it from Moses and if Moses, who learned it from God Himself, had to repeat the chapter four times, then, surely, an ordinary man who learns from another ordinary man, should repeat it much more frequently."

R. Akiba said: "Whence do we infer that a man must learn the lesson with his disciple until his disciple knows it? It is said (Deu. 31, 19.) *And teach it the children of Israel.* Whence do we know that he must teach him until he knows it? It is said (Ib. ib. ib.) *Put it in their mouths.* Whence do we infer that he must show him the reasons for every law? It is said (Ex. 21, 1.) *And these are the laws which thou shouldst place before them.*"

Why should not all enter and learn directly from Moses? In order to show honor to Aaron, his children and the elders. If that be so, then why should not Aaron enter and learn it from Moses, Aaron's children from Aaron, the elders from Aaron's children, and the people from the elders? Because Moses learned from the Almighty, he was therefore more capable of explaining the Torah.

The master said above: R. Juda says "Aaron was always sitting to the right of Moses." In accordance with whose opinion is the following Baraita? "When three men are walking on the road the teacher shall walk in the middle, the junior disciple to his right and the senior to his left." Is this not in accordance with R. Juda [who says Aaron was sitting at the right of Moses]? We can say it is in accordance even with the opinion of the Rabbis, yet Aaron occupied his seat to the right of Moses in order to save him trouble [as he occupied the seat at the right of Moses in the beginning, so he remained].

R. Preida had a pupil to whom he had to repeat a lesson four hundred times before he comprehended it. One day the Rabbi was called to perform a meritorious deed, and he repeated his lesson as usual, but this time,

ובcid זקנים שניים ובcid כל העם אחד. נסתלק
טshaה שnaה להם אהרן פרקו נסתלק אהרן שnaה
להם בנוו פרקו נסתלקו בנוו להם זקנים
פרקן נמצא ביד כל א' וא' ארבעה. מכאן אמר
רבי אליעזר חייב אדם לשנות את תלמידיו ד'
פעמים וק"ו ומה אהרן שלמד מפי משה ומשת
מפי הנבורה ארבעה. הדיות מפי הדירות עכ"ז.
רבי עקיבא אומר מניין שה חייב אדם לשנות
لتלמידיו עד שילמדנו שנאמר (בבאים לא)
ולמדה את בני ישראל ומניין עד שתהאה סדרה
בפיהם שנאמר (שם) שימה בפיהם. ומניין
שה חייב להראות לו פנים בה שנא' (שמות כא)
ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. ונעיהלו
כולחו ונגמרו ממשה כדי לחלק כבוד לאהרן
וכבוד לבנוו וכבוד לזקנים. ולייעול אהרן וליליף
משות ולעיהלו לבנוו ולילפו מאהרן ולעיהלו
זקנים ולילפו מבנוו. ולעיהלו כל ישראל ולילפו
זקנים. ממש כיוון דמפני הנבורה נמר
מכתיעא מלהיה. אמר מר רבי יהודה אומר
לעוזם אהרן לימין משה הוא חוזר כמאן
אוזא הא דתנייא שלשה שהיו מתלכין בדרך
הרב באמצע. גדוול בימינו וקטן בשמאלו.
ニמא רבי יהודה היה ולא רבנן. אפילו תימא
רבנן ומשום טרחה אהרן:

רבי פרידא היה ליה והוא תלמיד
זהוות תנוי ליה ארבע מהה זימני ונמר.

the pupil failed to learn it. "Why is it different to-day from any other time?" he asked his pupil. "Because," replied the pupil, "from the moment the master was summoned to discharge another duty, I diverted my attention and every now and then I said unto myself, Soon the master will get up, soon the master will get up [and I was not able to learn]." "Well, then," said the Rabbi to his pupil, "pay attention and I shall teach it to you again." He then repeated the lesson a second four hundred times and the pupil knew it. Whereupon a Bath-Kol came forth and said to R. Preida: "What reward do you want? You may add four hundred years to your life or you and your generation may be merited for the future world." "I wish that I and my generation shall be merited for the future world," responded R. Preida. Whereupon the Holy One, praised be He! said, "Give him both rewards."

R. Chisda said: "Knowledge of the Torah can be acquired only through means of signs,"¹⁷⁾ for it is said (Deu. 31, 19.) *Put it in their mouth.* Do not read it *Sima* (put it) but read it *Simana* (its signs).¹⁸⁾ When R. Tachlipha heard this in the West (Palestine), he told it to R. Abuhu, who said: "Ye derive it from that passage, but we derive it from the following (Jer. 31, 20.) *Set thyself up waymarks*, i. e., set up waymarks to the Torah." Whence do we know that the word *Tziyun* means marks? For it is written (Ez. 39, 15.) *Then when anyone seeth a human bone, he will set up a 'Tziyun' around it.*" R. Elazar said: "[We know it] from the following, (Pr. 7, 4.) *And call understanding thy kinswoman*, i. e., make a kinswoman of the Torah." Raba said: [This means] "Set a fixed regular (Fol. 55a) time for the study of the Torah." This also is intended by R. Abdimi b. Dosa, who spoke thus: "What is meant by the passage (Deu. 30, 12.) *It is not in heaven, neither is it beyond the sea.* *It is not in heaven* means that even if it were in heaven, one would have to ascend to reach it; *neither is it beyond the sea*, i. e., even if it were beyond the sea, one would have to cross the sea to reach it."

Raba said: "*It is not in heaven*, means that knowledge cannot be found in him who exalts himself [in wisdom] as high as the

זימנא הזה בעיון למלה דמצוחה תנא ליה ולא נמר. א"ל האידנא מ"ש. א"ל מדי שעתה דאמרו ליה לטר איכה מילתה דמצוחה אפתחי לדעתה כי מר. א"ל הב דעתך דעתני לך. הדר תנא ליה ארבע מאות זמני אחרינה ונמר. נפקא ב"ק ואמרה ליה ניחא לך דלייטפו על חייך ארבע מאות שני או דתוצה את ודרך לעלמא דעתך. א"ל בעינא דאזכה אני ודורי לעלמא דעתך. אמר להן הקדוש ברוך הוא תנן לו א וצ:

אמר רב חסדא אין חתורה נקנית אלא בטימני שנא' (רבאים לא) שיטה בפיהם אל תקרי שיטה אלא סימנה. שיטה רב תחליפא טמראבא אויל אמרה קטינה דרכי אביהו אמר אטנן מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתניין לה (ירטיה לא) הציבו לך ציונים גו' עשו ציונים לאזרה. ומאי משמע דהאי ציון לישנא בטימנא דהוא דכתיב (יחוקאל יב) וראה עצם אדם ובנה אצל ציון. ר' אלעזר אמר מהכא (פסלי ז) ומודע לבינה תקרה עשה מודעים לתורה. רבא אמר עשה מועדים לתורה. (י"ג נ"ה) והיינו דאמר רב אבדימי בר דוסא מ"ד (רבורי ז) לא בשמיים היא ולא מעבר לים היא לא בשמיים היא שאם בשמיים היא אתה צרייך לעלות אחריה ואם מעבר לים היא אתה צרייך לעבור אחריה. רבא אמר לא בשמיים היא לא

17) Rubrication by catchwords. They learned by heart and therefore if a scholar puts a sign on each *Halacha* he studies, he will remember it in that way, but if he does not mark them, he is likely to become confused and will forget.

18) The letters *Shin* and *Samach* are interchangeable according to grammatical rules. With a *Shin* it means "it" but with a *Samach*, it means "signs."

heavens; *Neither is it beyond the sea*, means that neither is it with him who considers his opinion as broad as the sea." R. Jachanan said: "It is not in heaven, means that it cannot be found among presumptuous men; *Neither is it beyond the sea*, means that it cannot be found among travelling merchants and tradesmen."

(Fol. 56a) R. Juda, in the name of Rab, said: "In a town, that is hilly and has slopes and valleys, both men and cattle will die young." Will die? How can you believe so? But say rather they will become old prematurely. R. Huna, the son of R. Joshua, said: "Those hills between the cities of be-Biri and be-Nari made me old prematurely."

CHAPTER SIX

(Fol. 63a) Rabina, while sitting before R. Ashi observed a man tying an ass to a tree on the Sabbath. Rabina admonished the man but the latter paid no attention to him, whereupon Rabina said: "Thou art under ban for this." Rabina then said to R. Ashi: "Can this action of mine be regarded as disgraceful?" [Because I have done it in the presence of you, my teacher.] R. Ashi answered: "There is no wisdom nor understanding nor counsel against the Lord (Pr. 21, 30), i. e., whenever the desecration of the name of the Lord is threatened, no regard must be paid to a teacher."

Raba said: "In the presence of his teacher, it is prohibited [for a disciple to decide a legal question] and it involves capital punishment; but in the absence of his teacher [if a disciple does so] it is, of course, prohibited but no capital punishment is involved." And in the absence of his teacher, you say, it does not involve capital punishment. Behold! It is taught that R. Elazar says: "The sons of Aaron did not die for any other sin than that they decided questions of law in the presence of their teacher, Moses. What verse did they interpret? [without asking Moses their teacher:] And the sons of Aaron the priest, shall put fire upon the latter (Lev. 1, 7). Thus they said to themselves: 'Although fire is to descend from heaven [upon the altar], it is nevertheless, a virtuous act to bring common fire.'" There was a disciple of R. Elazar, who decided legal questions in the presence of the latter. Whereupon R. Elazar said unto Ema Salmon, his wife: "I

תמצא למי שמנגיבה דעתו עליה בשמיים ולא מעבר לים היא לא תמצא למי שמנגיבה דעתו עליה כים. ר' יוחנן אמר לא בשמיים היא לא תמצא בנני הארץ ולא מעבר לים היא לא תמצא בסחרנים ולא בתנאים:

(ו'נו) אמר רב יהודה אמר רב כל עיר שיש בה מעלות ומודדות אדם וככמה שכבה מתחים בחצי ימיהם. מתחים ס"ד אלא אימא מוקינין בחצי ימיהם. אמר רב הונא בריה דבר יהושע הנני מולייתא דבי בירוי דבי נרש אוקינון:

הדר פרק ששי

(ו' ט) רכינה הוותיב קמיה דרב אשוי חזיה ליהו גברא דכא אמר ליה לחדריה בצעיניתא בשבחא רמא ביה קלא לא אשנה ביה אל להו האי גברא בשמתא. אל כי האי גוננא מי מיתחו באפקירותא. אל (טשלו כא) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לננד ה'. כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לדב. אמר רבא בפנוי אמר וחיב מיתה שלא בפנוי אסוד ואין חייב מיתה. ושלא בפנוי לא והתני ר' אליעזר אומר לא מתו בניו של אהרן אלא על שהו הילכה בפנוי משה רבנן. מאידרש (ויקרא א) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אמרו ע"פ שהHASH יוזדת מן השמיים מצוחה להביא מן ההדריות. ותלמיד אחד היה לו לר' אליעזר שהוראה הילכה בפנוי. אמר לה ר' א לאמא שלום אשתו תמהני אם יוציא זה שניו ולא הוציאו שניתע. אמרה לו נביא

wonder if this disciple will live through this year." And the disciple died within that year. So his wife said to R. Elazar: "Art thou a prophet?" "Neither a prophet nor the son of a prophet," was his answer, "but I have a tradition that whoever decides a legal question in the presence of his teacher is guilty of capital punishment." And Rabbah b. Chana said that this disciple was Juda b. Guriah and he was three miles away from his teacher, R. Elazar. [Hence it shows that even in the absence of his teacher, deciding legal questions involves capital punishment.] It was in his teacher's presence. But R. Jachanan said he was three miles away from his teacher! And according to your own opinion [is there not an objection to be raised]? Wherefore was it necessary to state the disciple's name and his father's name? We must say (that these names are given) that we should not construe the above story as a mere parable. [Therefore it stated all the facts and it was indeed decided in the presence of R. Elazar.]

R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan, said: "Whoever decides a legal question in the presence of his teacher, deserves to be bitten by a serpent, for it is said (Job 32, 6.) *And Elihu, the son of Barachel, the Buzite, commenced, and said: 'Young am I in days, and ye are very old; therefore I hesitated and feared to show you what I know.'* It is written here *uachalti* (I feared), and it is written there (Deu. 32, 24.) *With the power of serpents (Zochalei) that crawl in the dust.*" R. Zera said in the name of R. Chanina: "He is to be called sinner, as it is said (Ps. 119, 11.) *In my heart have I treasured up thy saying, in order that I may not sin against thee.*"

R. Humnuna raised the following contradictory point: "It is written (Ib.) *In my heart, have I treasured up thy saying*, and it is written (Ib. 40, 10.) *I announce Thy righteousness in the great assembly*"; and he himself explained it: "The former was said when Ira, the Yairite [his teacher], was living, [therefore David did not teach others]; and the latter refers to the time when Ira, the Yairite, was dead."

R. Abba b. Zabda said: "He who sends his [priestly] gifts unto one priest will bring a famine into the world, for it is said (II Sam. 20, 26.) *and Ira, the Yairite, was a priest unto David*, etc. Was he a priest unto David only? Behold he was a priest unto

אתה. אמר לה לאنبي אנבי ולא בןنبي אנבי אלא כך מקובלני כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. ואמר רב בר חנה אמר רבו חייב מיתה. ורבה בר בר חנה אמר רוחוק ממנה שלוש פרשיות. בפניו הוות והא רוחוק ממנה שלוש פרשיות קאמר ולטעמיך שמו ושם אביו למה אלא תאמר משל חיות. אמר חייא בר אבא אמר יוחנן כל המורה הלכה בפני רבו ראו לחייב נחש שנאמר (איוב לב) ויען אלהו בן ברכאל הבזוי ויאמר צעיר אני ליטים ואתם ישישים על כן זהלתי ואירא מתחות דעך אתכם. כתיב הכא זהלתי וכתיב התם (ויריט לב) עם חמת זהלי עפר. צערוי אמר חנינה נקרא חוטא שנאמר בלבוי צפנתי אמרתך למן לא אחטא לך. רב המונוא רמי כתיב (תהלים קיט) בלבוי צפנתי אמרתך וכתיב (שמ ס) בשורתך צדק בקהל רב. כאן בזמן שעירא היאורי קיים כאן כוון שאין עירא היאורי קיים. אמר אבא בר זבדא כל המשנוג מתנותיו לכהן אחד מכיא רעב לעולם שנאמר (ש"ב כ) ונם עירא היאורי היה כהן לדוד וגנו. לדוד הוא דהוי כהן לכולי עלמא לא

all Israel also'. We must therefore say that it means 'All the priestly gifts were given ~~unto~~ to him by David, and immediately following this it is written (Ib. 21, 1.) *And there was a famine for three years in the days of David.*'

R. Elazar said: "He [who decides a legal question in the presence of his teacher] will be deposed from his honorable position, as it is said (Num. 31, 21.) *And Elazar, the priest, said unto the men of the army,*" etc. And although he said that the law was taught to his uncle and not to him, still he was deposed from his honorable position, as it is written (Ib. 27, 28.) *And before Elazar, the priest, shall he (Joshua) stand and he shall ask of him after the Judgment of the Urim before the Lord,* etc. We, however, do not find an instance where Joshua ever availed himself of Elazar's help."

R. Levi said: "Whoever decides a legal question in the presence of his teacher, will die childless, for it is written (Num. 11, 28.) *And Joshua ben Nun, the servant of Moses from his youth, answered and said: 'My Lord Moses, forbid them,'* (Ib. b) and it is written (I. Chr. 6, 27.) *Nun, his son, Joshua, his son* [showing that Joshua had no children]." This is in contradiction to the opinion of R. Abba b. Papa, for R. Abba b. Papa said: "Joshua would not have been punished had it not been for the sin that he neglected his family duties for one night, as it is said (Jos. 5, 13.) *And it came to pass, when Joshua was in Jericho,* etc., and it is written (Ib. ib. 14.) *And he said, No; for I am a captain of the host of the Lord; now am I come,* i. e., the angel said to him 'Yesterday you neglected to bring the perpetual afternoon offering and now you are neglecting the study of the Torah.' So Joshua asked the angel, 'In regard to which one did you come?' Whereupon the angel said, 'Now I am come' [i. e., for the neglect of this moment]. Immediately following *And Joshua lodged that night among the people* (Ib. 8, 9); and it is also written (Ib. ib. 13.) *And Joshua went that night into the midst of the valley;* and R. Jochanan said: 'We infer [from the expression 'of the valley'] that Joshua lodged within the profoundness of the law [he studied over night]. And we have a tradition that whenever the holy ark and the Shechina rest without its proper place, the Israelites are forbidden to live to-

חוי כהן. אלא שהיה משר לו כל מהגנותיו וטרצ בתריה (שם כא) ויהי רעב בימי דוד שלש שנים. ר' אליעזר אומר מוריין אותו מנדולתו שנאמר (במדבר לא) ויאמר אלעזר הכהן אלאנשי הצבה וاع"ג דאמר לאחיו אבא צווה, לי לא צוה אפילו הכהן אשכחן דאיענש דכתיב (שם כו) אלפנוי אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האוראים לפני ת' וגנו' ולא אשכחן דאצטיריך ליות ירושע:

אמר ר' לוי כל דמותיב מלת קטיה י"ג
אויל לשאול ולא ולד שנא' (במדבר יא) וייען
חטשע בן נון משרת משה מכחורייו זיאמר
ב' משה כלאמ וכתיב (ר"ת א"ו) נון בנו
חטשע בןנו. ופליגא דרכי אבא בר פפא דא"ר
ב' אבא בר פפא לא גענש יהושע אלא על שביטול
את ישראל מפריה ורבייה ליליה אחת. שנאמר
(ייחשע ח) ויהי בהיות יהושע ביריחו וגנו'
וכתיב (שם) ויאמר לא כי אני שר צבא ת'
עתה באתי. אמר ליה אםש בטלתם תמיד
של בין הערכבים ועכשו בטלתם תלמד
תורת. אמר ליה על איזה מהם באתי. אמר
לייח עתה באתי. מיד (שם ח) וילן יהושע
בליליה ההוא בתוך העמק. א"ר יוחנן מלמד
שלון בעומקה של הלכת. ונMRI שכל זמן
שאaron ושבינה שרוין שלא במקומן ישראל
אסורי בתשמש המטה. אמר רב שמואל בר

gether with their families. [Hence the sin of neglecting family duties.]

R. Samuel b. Avia, in the name of Rab, said: "To study the Torah is a virtue greater than the offering of the perpetual sacrifices, for it is said *Now I am come* [showing he came on account of the latter's sin which was the neglect of studying the Torah]."

(Fol. 64a) R. Juda, in the name of Samuel, said: "He who drinks one-fourth of a *Lug*¹ of wine should not decide any legal question." "This tradition is not a good one," said R. Nachman, "for I know that unless I do drink a quarter of a *Lug* of wine, I feel that my head is not clear." "Why," said Raba to him, "should the master express himself so?" Has. not R. Acha, the son of R. Chanina, said, 'What is meant by the passage (Pr. 29, 3.) *But he that keepeth company with harlots will lose (his) wealth.*' This means that whoever says one *Halacha* (Law) is beautiful and that the other *Halacha* is not beautiful will lose the wealth of the Torah (he will forget it)." "I take it back," R. Nachman said to him.

Rabba b. R. Huna said: "One who is tipsy should not pray; but if he does pray, his prayer will nevertheless be acceptable. If one is intoxicated, he should not pray; and if he does pray his prayer shall be considered an abomination." When can one be termed tipsy and when intoxicated? This we learn from the incident of R. Abba b. Shumni, and R. Menashia, the son of R. Jeremiah of Diphti, who were taking leave of one another when they were on the boat which crossed the river of Yuphthi. They agreed to let each one say an *Halacha* which should be new to the hearer; for R. Mari, the grand-son of R. Huna b. Abba, said, "A man must not leave his associate otherwise than with a word of *Halacha*; by which he may remember him." So one began thus: "When can one be termed tipsy and when intoxicated? If one would have enough sense to speak to a king, he is merely tipsy; but one who would not have enough sense to converse with a king is called intoxicated." The other replied and said: What shall he who takes possession of the estate of a proselyte [who has no heirs-in-law] do [with the wealth] in order that it may endure with him? Let the possessor buy a Torah (a scroll)."

¹) A measure equal to one-fourth of a quart. This one-fourth is a sixteenth of a quart.

אויא פשפייה זרב גROL תלמוד תורה יותר מהקרבת חמץין שנאמר (ש"ח) ערת באתי: (ו"ס) אמר רב יהודה אמר שמואל כל השותה רביעית יין אל יזרע. א"ר נחמן לא פעליא האי שמעתא דהוא אנו כמה דלא שניינא רביעיתא דחטרא לא צילאי דערתאי. אל רבא ט"ט אמר מר הבי ותאמר רב אחא ברבי חנינא מי דכתב (פסלי כט) ורואה זונות יאבד הוון כל האומר שמעעה זו נאה ושמעעה זו אינה נאה מאבד הוונה של תורה אל אדרי ב. אמר רב בר רב הונא שתוין אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפללה. שכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבת. היבי דעת שתוין וה"ד שכור כי הא דר' אבא בר שומני ורב טנשיה בר ירמיה פריטה אמרוי קמפטורי מהדרי אמעכראה דנור יופתוי אמרוי זימא מלטא כל חד וחוד מינן דלא שמייע ליה לחכירה אמר מר ברי בריה דבר הונא אל יפטר אדם מהכשו אלא מהונך דבר הלכת שמthonך כך זוכrho. פתח חד ואמר ה"ד שתוין וה"ד שכור. שתוין כל שיכול לדבר בפני המלך. שכור כל שאינו יכול לדבר בפני המלך. פתח אידך ואמר הפתוח בנכפי הנר כייד יעשה ויקיינו בידן. יכח בחן ס"ת:

(Ib. b) We are taught: "It once happened that while Rabban Gamaliel was traveling between Achu and Chezib, mounted on an ass, and R. Ilai was walking behind him, the former saw some loaves lying on the road, and said: Ilai, pick up these loaves from the road. Afterward meeting a Gentile, Rabban Gamaliel said to him: 'Mabagai, take the loaves away from Ilai.' When R. Ilai became acquainted with the Gentile, he asked him: 'Whence art thou?' The Gentile answered, 'I am from the cities of Burganin.' 'And what is thy name?' 'Mabagai, is my name.' 'Does R. Gamaliel know thee?' 'No,' replied the Gentile. From this we understand that Rabban Gamaliel knew the name of the Gentile by Divine Vision, and that three things may be inferred, first, that bread must not be passed by; secondly, that we are guided by the legal status of the majority³ of wayfarers; and thirdly, the leavened bread belonging to a Gentile, even if it remained over the Passover, may be made use of by Israelites after the Passover. Upon his arrival at Chezib, a man came to Rabban Gamaliel and asked him to nullify a vow. Whereupon R. Gamaliel said to his companions: 'Have we drunk one-fourth of a lug of Italian wine?' And they answered: 'Yea, we did.' 'If so,' said R. Gamaliel, 'then let him follow us, until the effect of the wine shall have passed away.' And the man followed them for three miles until they reached a big mountain. As soon as they reached this mountain, Rabban Gamaliel dismounted from the ass, wrapped himself, sat down and nullified⁴ the man's vow. From these actions we learn many things, namely: one-fourth of a lug of Italian wine intoxicates a man; that when a man is intoxicated, he must not decide any legal questions; that walking on the road causes the effect of the wine to pass away; and that a vow may not be nullified while riding or walking or standing but only sitting.

R. Sheesheth said, in the name of R. Elazar b. Azaria: (Fol. 65a) "I can (by my plea) release the entire world (of Israel) from Divine Judgment, since the destruction of the Temple to this very day, for it is said (Is. 51, 21.) *Therefore hear now this, O thou afflicted, and drunken, but not with wine.* [Hence if all are drunk then

תניא מעשה רבנן גמליאל שהיתה רוכב על החמור והיה מהלך מעכו לכזיב והיה רבי אלעאי מהלך אחריו מצא גלוסקין בדרכ אלעאי טול גלוסקין טן הדרכ. מצא עבד כוכבים אחד אלעאי טול גלוסקין הילו אלעאי. נטפל לו רבי אלעאי אל מהיכן אתה. אמר לו מעיירות של בורגנין. ומה שטמך. מבנאי שמנני. כלום היכירך רבנן גמליאל מעולם. אל לאו. באotta שעה למדנו שכיוון ר' ג' ברוח הקודש. ונ' דברים למדנו באotta שעה. למדנו שאין מעבירין על האוכליין. ולמדנו שהולכים אחר רוב עובדי דרכיהם. ולמדנו שהולכים אחר רוב עובדי דרכיהם. ומותר בהנאה. כיוון שהניע לכזיב בא אחד לישאל על נדרו אמר לו זה שעמו כלום שתינו רביעית יין האטליקי. אל חן. אל א' ב' יטיל אחוריינו עד שיפיג ייינינו. וטיל אחורייהם ג' טילין עד שהניע לטולמה של צור כיוון שהניע לטולמה של צור ירד רבנן גמליאל מן החמור ונתקעטפ וישב והתריר לו נדרו. והרבה דברים למדנו באotta שעה. למדנו שרביעית יין למדנו באotta שעה. ולמדנו שכור אל יורתה. האטליקי משכבר. ולמדנו שכור אל יורתה. ולמדנו שדרך מפינה את היין. ולמדנו שאין מפירות נדרים לא רוכב ולא מהלך ולא עומד אלא יושב:

אמר רב ששת משות רבי אלעזר בן עזירית (ר' כת) יכולני לפטור את כל העולם כלו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עבשויו שני' (ישועת נא) לנין שטמי נא זאת עניה אשכורת ולא מיין. מיתיבוי שכור מקהו מקה

³ The majority of the members of the caravan that encamped near the town.

they are not responsible.] An objection was made from the following: 'A drunken man's purchase is a valid purchase; his selling is a valid sale; if he has committed a crime which involves capital punishment, he should be executed; if he has committed a crime involving punishment by straps, he should be given lashes; as a general rule, he is, in all respects, considered a sober man with the exception that he is to be free from prayer.' [This is in contradiction to the opinion of R. Shesheth, who said in the name of R. Elazar b. Azaria, that a drunken man cannot be judged]. R. Shesheth will say that his statement, 'I can exempt the world from Divine Judgment', also means 'Judgment caused through prayer.'

R. Chanina said: "All the above is said concerning a man who is not as drunk as was Lot,⁸ but if he is as drunk as Lot was, then he is exempt from everything."

R. Chiya b. Ashi, in the name of Rab, said: "Whoever has his mind not thoroughly at ease, should not pray, for it is said, *In his affliction shall he not judge.*"⁹

On a day when he was in a bad humor, R. Chanina would not pray, saying: "It is written, *In his affliction shall he not judge.*" Mar Ukba would not leave for his judicial chamber on a day when a hot southerly wind was blowing.

R. Nachman b. Isaac said: "To decide legal questions, one needs a mind as clear as the day when a north wind is blowing."

Abaye said: "When my mother asked me to bring her a certain mess only, she would confuse me the entire day [and prevent me from studying]."

Raba said: "Even if a flea bit me I could learn no longer."

The mother of Mar, the son of Rabina, made her son seven suits of garments, one for each day.

R. Juda said: "The night was created, only for sleep." But Resh Lakish said: "The night was created only for studying the Torah." The Rabbis praised R. Zeira because his teachings possessed a special brilliance, and he replied: "It is because they were all studied during the day." The daughters of R. Chisda said to their father: "Why does not the master take a nap for a

ومמכו ממכר עבר עכירות שיש בה מיתה טמייתין אותו. מלכות מלקין אותו, כללו של כבר תרי הוא כפקח לכל דבר אלא שפטור מן חתלה. Mai יכולני לפטור דקאמר נמי מדין גפלת. א"ר חנינה לא שננו אלא שלא הגיע שכורותן של לוט אבל הגיע לשכורותן של לוט פטור מכלום:

אר"ח ברashi אמר רב כל שאין דעתו מושבת עליו אל יתפלל שנאמר בצר אל יורת. רבבי חנינה ביום דרתה לא מצלוי אמר בצר אל יורת כתיב. מר עוקבא ביום דשותא לא נפיק לדינה. אמר רב נחמן בר יצחק שמעתא צריכה צילותא ביום דאמתנה. אמר אביי אי אפרה לי אם קרב בותחא לא תנאי. אמר רבא אי קרצין כינה לא תנאי. מר בריה דרבינא עבדה ליה אמרת שבעה לבושי לשבעה יומי. אמר רב יהודה לא איברא ליליא אלא לשינთא. אמר ריש לקיש לא איברא סיהרא אלא לנרטא. אמר ר' ליה לרבי זира מחדדין שמעתתק. אמר לה דיממא נינהו. אמרן ליה בנתיה דבר חסדא לרוב חסדא לא בעי מר נינום פורתא. אמר לה

⁸) See Gen. 19, 30-38.

⁹) This quotation has been taken from "Bav Shira," Rashi.

while?" And R. Chisda replied: "Very long days will yet come when they will be short for study, but long for sleep." R. Nachman b. Isaac said: "We are all day-laborers." R. Acha b. Jacob would borrow [hours from the day] and repay them [at night.]

R. Elazar said: "Whoever comes from the road, should not pray for three days for it is said (Ezra 8, 15.) *And I gathered them together to the river that runneth into the Ahava and we encamped there three days; and I looked about among the people.* [Only after three days, was he able to look about among the people]."

The father of Samuel upon coming from a journey would not pray for three days [because his mind was not sufficiently clear]. Samuel himself, would not pray within a house where there was beer, [for the smell of it would confuse his mind]. R. Papa would not pray within a house where there was a mess made of a certain fish [that gives forth a liquid smell].

R. Chanina said: "A man who becomes appeased when under the influence of wine, possesses the qualities of his Creator, for it is said (Gen. 8, 21.) *And the Lord smelled the sweet flavor,*" etc.

R. Chiya said: "Whoever remains clear-minded when drinking, possesses the qualities of the seventy sages."⁸⁾

The word *Yayin* (wine) aggregates the number of seventy and *Sod* (secret) aggregates also the number seventy, i. e., as soon as wine enters, the secrets escape.

R. Chanan said: "Wine was created in this world for no other purpose than to comfort the mourners, and wherewith to pay the wicked their reward for any good deeds they may have done, as it is said (Pr. 31, 6.) *Give strong drink unto him that is ready to perish, and wine unto those who have an embittered soul.*"

R. Chanina b. Papa said: "Any house where wine is not poured like water, cannot be classed among those that are called blessed houses, for it is said (Ex. 23, 25.) *And he will bless thy bread and thy water. Bread and water are placed on a par; just as bread mentioned here can be bought with money belonging to the Tithes, so also the water should be of the same kind that can*

⁸⁾ See Numbers 11, 16-17.

אהתא ארא יומי דאריכי וקטני וונינום טובא.

אמור ר' נ בר יצחק אנן פועל' דיממא אנן רב

אהא בר יעקב יזף ופרע :

אמר רבבי אלעוז הכא בדרכ אל יתפלל נ'

ימים שנאמר (וירא ח) ואקבצם אל הנהר הכא

אל אהוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם.

אבוח דשיטואל כי אתי באורהא תלתא יומי

לא הויה מצלי. שיטואל לא מצלי בכיה דאית

ביה שכרא. רב פפא לא מצלי בכיה דאית

ביה הרמנא. אמר רבבי חנינא כל המתפתחה

ביניו יש בו מדעת קונו. שנאמר (בראשית ח)

וירח ה' את ריח הניחוח וגו'. אמר רבבי חייא

המתיישב ביניו יש בו מדעת של שבעים זקנים

יין נתון בשבעים אותיות וסוד נתון בשבעים

אותיות נכנים יין יצא סוד. אמר רב חנן לא

נברא יין בעולם הזה אלא לנחים אבילים ולשלום

בו שבר לרשעים שנאמר (משלו לא) תנו שבר

לאוכד וגו'. אמר רבבי חנן בר פפא כל שאין

יין נשפך בכיתו כמים אינו בכלל בו'כה שנא'

be bought with money belonging to the Tithes.⁶⁾ It must therefore, refer to wine; [for water cannot be bought] yet the passage calls it water (Ib. b) to hint that, if it flows in his house like water, then it may be called a blessed house, otherwise it cannot be called so."

R. Ilayi said: "On three occasions a man's character can be recognized; by his wine-cup (when he drinks); by his purse (dealing honestly); and by his anger (seldom getting excited), and according to others, by his laughter also."

(Fol. 85b) Buneis, the son of Buneis, once called on Rabbi. "Make way for one worth one hundred *manehs*,"⁷⁾ exclaimed Rabbi. Presently another visitor came in and Rabbi said: (Fol. 86a) "Make way for one worth two hundred *manehs*." So R. Ishmael pleaded with him saying: "Rabbi, the father of the first-comer, owns a thousand ships at sea and a thousand towns ashore!" "Well," replied Rabbi, "when thou seest his father, tell him not to send his son around the next time with such poor clothes."

Rabbi honored the rich and so also did R. Akiba honor the rich. As Raba b. Mari once preached: "*May he abide forever before God; ordain that kindness and truth may guard him.* (Ps. 61, 8). When *May he abide forever before God?* At the time that *kindness and truth may guard them.*"

(שםות נב) וברך את לחטך ואת מיטיך מה ללחט שנחך בכסף מעשר אף מים דנקחים בכסף מעשר ומאי נינהו יין וקא קרי להו מים אי נשפך בביתו כמים איכא ברכה ואי לא לא. אמר (שם ע"ב) ר' אלעאי בגין' דברים אדם ניכר בכוסתו בכיסו בכעמו ויש אומרים אף בשחקו:

(פ"ח ע"ב) בוניות בן בוניות אתה لكمיה דרבי אמר להו פנו מקום לבן מאה מנה. אתה איניש אחרינא אמר להו (דו פ"ו) פנו מקום לבן מאהים מנה. אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי רבי אביו של זה יש לו אלף ספינות בים וכנדן אף עיירות ביבשת. אל כשתה מגיע אצל אביו אמר לו אל תשגררו לפני בכליהם הללו. רבי מכבד עשרים ורבי עקיבא מכבד עשרים. כדריש רבא בר מרוי (מלחים פ"א) ישב עולם לפני אליהם חמד ואמת מן ינצחוהו אימתי ישב עולם לפני אליהם בזמן שחמד ואמת מן ינצחוהו:

THE END OF ERUBIN.

סליק לה מסכת ערובין

6) See Erubin 26b. that all kinds of victuals may be bought with the proceeds of the second tithes (*Me'ased Sheni*) except water and salt.
7) A certain weight of silver amounting to one hundred denarim.

